BSB Bayerische StaatsBibliothek
Münchener DigitalisierungsZentrum
Digitale Bibliothek

VD18 14826968-001
London, Yau02bfaqov

Sefer Hištau02bfarôt meleu1e35 han-negev u02bfim meleu1e35 has-sāfôn

Amsterdam 1737

Signatur: 4 A.hebr. 482 t

Nutzungsbedingungen

Bitte beachten Sie folgende Nutzungsbedingungen:

1. Die Dateien werden Ihnen nur für persönliche, nichtkommerzielle Zwecke zur Verfügung gestellt.
2. Nehmen Sie keine automatisierten Abfragen vor.
3. Nennen Sie die Bayerische Staatsbibliothek als Eigentümerin der Vorlage.
4. Bei der Weiterverwendung sind Sie selbst für die Einhaltung von Rechten Dritter, z. B. Urheberrechten, verantwortlich.

Usage Guidelines

Please observe the following usage guidelines:

1. The files are provided for personal, non-commercial purposes only.
2. Refrain from automated querying.
3. Attribute ownership of the original to the Bavarian State Library.
4. In using the files, it is your own responsibility to observe the rights of third parties, e. g. copyright regulations.

10216913

A. Hebr.
4
482. t.

4° A. hebr. 482 t

London

10216913

10218978

סיני השתערות מלך הנגב עם מלך הצפון פיח בוצץ

הנדחים בגולה: תורה אתן לך שתשובתם נתקבלה :
אלהינו ואלהי אבותינו

א קרא הדוות מראש ואחשבה: ב מיהעלמת עין
אחריתו מלהטיבה: ג ליה לאדם הראשון מקדם
לגן וילך שובבה: ד נתובחסד יען לבונתן עדיך לשובה :
ה עלה הביליזמורות על בשרו: ו מאה ושלשים שנה
פירש משארו: ז ארז נחמוך בראותך עוסק
בשקו ותעניתו בעניובצערו: ח ננהו בתת ק'ל שנים
עד שובו לעפרו:
ט יפש אשר למנחתו לא שעית: י ום יודע בעסו אותו
אירדת: כ נאמן גדל עוני מנשא הן היום אותי
גרשת: ל בלתי הכותו כל מצאו אות לושמת:
מ שליך בנוגלל האליל לתבערת בית המוקד: נ ואש
ומאס לאשר ה'פקד: ס בודלהות התשובה
דפק ושקר: ע לה למעלורת אשר בנו לשמך עקר :
פ רא אדם אשר ידובכל: צ חקבע"זובג"עובשפיכות
דמים ולא במשפט דבריוכלכל: ק רע לבובעת
דמים מחמתו כל: ר חמתובאשר הוא שם כליכול :
ש ות שתו בשמים פיהם: ת עבו מאד ללכת אחרי
גלולידם: ז לגו דמע על להייהם: תודה אתן
לך שלא הודחו מפנירוע מעלליהם :
אלהינו ואלהי אבותינו
א נקת המכלכלהשב לשקולתעניתו: ב שועו שמעתו
שדרי מהר עיבל לא דחיתו: ג ודל רחמיך
נתפרסם בקרבן אותו: ד האכתיב שנים עשר ולשאר
אהיו השויתו:
ה שנים אשר בשם אחים נתכנו: ו באפס ועברתם מן
אביהם נתגנאו: ז עוזשף לבם ואמרו אבל
אשמים אנחנו: ח דדו על אד"ן האלהים ורחמתם אלהינו :
ט וב ומובחר שבאחיו המשוח מלך: י ירר מגדולתו
וממלכותונשלך: כ נס צדקה ממני והודה ולא
בוש לשוב לשם גדלך: ל כן נתעלה רבתיב עליה אצלו
תמנתה בהלון:

מ שמים השמעת מכני יצאוכבושי' האלה: נ צח
ישראל לא ישקר ולא יעשה עולה: ס וף
מראשית הביט ואחריתו מתחילה: ע תיר הוא לשוב
יהיה משבטו מלכים וגדולה:
פ רשו הסנהדרין על עון פליל: צ ם ולבש שקוחגר
מספד מרוהיליל: ק דשי קדשים שערים רבקו
והראו היות לבו הלול: ר אהויוכח שתשופה ריחיד
אינו דבר שלול:
ש כיבת כשקוצומת הולך אט ולב נכנעת: ת פילת
הגונז והסומך נמת אזני שומעת: ח זק
ועשה המשתורע להיותו נבעת: תודה אתן לך ברטי' עד
כסא מגעת:
אלהינו ואלהי אבותינו
א תה החלות להזהירנו על התשובה: ב טרם הרבקת
יסורות הגובה: ג דולכחה שאין דבר עומד בפני'
ומכל המצות היא חשובה: ד האכתיב לרחוק ברישא
והדר לקרובה:
ה א סימן לדבר שכרעה תלויה: ו הקדוש מהדראתגי'
לגבי הרשע שבשובו וכונתו רצויה: ז דונות כזכיו'
לו עשויה: ח דאמר כובש וחד אמר נשויה:
ט יט ורפש אם עבהוראשי: י דך פשוטה לקבל שבים
ומעבור בשלחפרה נפשי: כ יכן מדותיך להוציא
ממסגר חפשי: ל חלביודמיפנה נא כמנח' בלול' בהגישי:
מ תחת כסא כבודך חתור לי חתירה: נ אק אנק פלל
זעק רנן שועה פגיעה תפילה שיחה ועתירה :
ס ומך נופלים קשוב ודלני מבירה: ע מוקה שוחה פי זרה:
פ לולי והגיוניהיה לרצון: צ ריק ונושע טהרני משמצון:
ק אה וקיפור מדפיי יתפלצון: ר וחי הנשברה כזבתי
אלהים ירפא החלואיפנימיוחיצון:
ש די השקיפה ממעון קדשיך ומאשנבי': ת בנית התם
וזכות נינוי יעמדן ליולביתי ולגיני החביבים :
ואמץ ברכי הכושלות גומל טוב לחייבים: תודה אתן
לך באמרתי על רחמיך הרבים:

שבעת ימים · כלו' מסבת לשבת · דנזה הוא בקטן שגולד · ולפי שצריך להפסיק מבעודיום : וכן
להשלים · ומקלת היום ככולו · נקיש שבעת ימים: בלה תאב · לה חסק · כמוסלל הגשמי · ושתיה
כגלל חכילה: יחדמת עפר על שפר · ולפי שפ"ח בלה שיכה ג' ימים · הולרך ליתן: דוירן הצדיק
ס"ת סידוע · כלו' הצדיק שעיקרו · מלך הנגב · ולמה רז ועל מה רז · כדי שלא יתעצם לפי שבת :
הליטף לעיף: ומם ליעף · מיסר
לעוף · ושרשוף: נסו · כלו' קלסם
לחסך: חבלורי · כלו' מתה גדול ממני
שבלורי ישמחו לדיקי · ומקום שבעלי
תשובה עומדין · אין לדיקים יכולין
לעמוד: טרך לפי שנעשה בקטן
שגולד

ויצום אשבעת ימים · בלא תאב מטעמים: אוכל
תיעב נפשו · ויחזק בתורת קדשו: ויישן ארמת
עפר · ומצוה לא הפר: ערץ הצדיק ונשגב ·
ויהלל במינים ועוגב: לנותן כח הליעף · כנשר
יחש ליעף: ויחזק וישק לו · והרים כישופר קולו :
קול ששון ושמחה · נסו יגון ואנחה: קום מעפר
התנערי

ויצום שמואל ג' לימ י"ב
לח מסלי ד"ג ג' ו'
מוכל תסילים ק"ו י"ח
וייתן דניאל י"ב כ'
וירן מסלי י"ח י'
ויהלל תסילים ק"ן ל'
לנותן ישעיה מ' ד"ח
וכנסר חבקוק ג' ח'
ויחזק שמואל ב' ט"ו כ"
והריס ישעיה כ"ח ג'
קול ירמיה ו' ל'
כסו ישעיה ל"ה י' קום
ישעי כ"ב כ' ישמח

ה נה רעיוני על משכבי סליקו למי אדמר"ת: ו למי אשוה מכל נפוחי נשמה: ז כה ונקיה וטהורה מכל חלאה וכתמה: ח י נפתתה בי ועתה אדמדמ"ת מפשע ואשמה:

ט מאתיה בעקשות פה ולוות שפתים: י צרי הרע לכרני ברשתו בנחושתים: כ ליום מתרגז ומתלחם בי עד בלי דים: ל אבדני הוא מבקש עלי נכלי דתותים:

מ שכני ואחריו רצתי דרך שוא ותפל: נ כשלתי במצורת גומץ אשר חפר להפיל: ס מכני באשו"אשות חושך אופל: ע די עד להדיחני להתחית דיוטא השפל:

פ שפשתי וחיפשתי איך למצוא הרופה: צ ומת בבור חיי ולעלו"ת איה איפה: ק ול תפילתי מן פרגודך נרחפה: ר וחקה לארץ גזיר ונפשי באפי מטוריפה:

ש די עוררתני כגבר מתרונן מיין: ת עלה ארוכה אם תעיין: ב"ן בספרים היטהר גבר לפניך ואמדו אין: הודה אתן לך כי אשוב ללחום בכלי זיין:

אלהינו ואלהי אבותינו

א דם הראשון אשר יצרת: ב י ציר כפיך עשיתו ומצוה קלה עליו גזרת: ג ללא נצרה מגן הערן אותו ניערת: ד רך שם גרשתו פן ישלח ידו לעץ החיים אמרת:

ה עשרה דודות הראשונים עברו: ו בחטאים ופשעים ראשם גברו: ז רון לבם השיאם ולעלות לבמותי עב סברו: ח י פלגם ואשר ברתחין קלקלו ברתחין נתערו:

ט הור מטמא ל"ו אהר מצא: י עץ היותו מקטני אמנה לתיבה אותו דיצה: כ עברו יין אך ביצא יצא: ל א חס בנו לגלות קלונו ברבים לאהלו חוצה:

מ אובא איתן האורח: נ תנסה ועמד בעשרה ניטו למאה פרת: ס קל המסילה והכיר בוראו לכל עובר אורח: ע ת נם במה אדע כי ארישנו סרח:

פ ושט הצואר לטבח למענך הצדיק תמים: צ יר חיבב ועל כן הכהת מאורו חי עולמים: ק דוש יעקב איש תם הרשו גם בו החכמי': ר אוי היה לידד בשלשלאו' של ברזל לסבל ענמים:

ש בטי ישודן שנים עשר: ת ורה ה' תמימה מהם לא חוסר: מה'רר"י קרם חשקתם ומדוע נינם עשרה הרוגי מלכו"ת לטבח נמסר: תודה אתן לך על מכרם בכסף צדיק אבות אכלו בוסר:

אלהינו ואלהי אבותינו

א מנם הפרת בהצלה תחילה: ב ולא נמצא בזה שום עולה: ג ודל רחמנותו וחסידתו נתפרסם בורת ולעין כל נתגלה: ד הא חיה לו לקנאות בו וחמל עליו חמלה:

ה וא ראשית און ובן הגבירה: ו ראוי ליתר שאת ויתר עוז נזר תפארה: ז את אשיב ל לבי מדוע באמת מנו נעדרה: ח ילל יצוע אביו ונתנה ליוסף הבכורה:

ט וכס טכסיסי מלוכה אמר מר"ת בצע: י עץ להצילו אפילו מן חכורה ופצע: כ שרון פעלו קצר"ת היריעה מחכיל והמצע: ל ולי נמצא בו דבר וירד מארץ אחיו למה נוצע:

מ הנתכנה תולדה נורע ענינו: נ קרא ברחכים בן זקוניו: ס וגל ונתעלה בשני סלעים מילת נשתנה מכל שאר בניו: ע ת בא הביתה לעשו סלאכתו ולחשוב חשבוניו:

פ געה בוהרוב ופטפט ביצרו: צ ינן את דמו וקיודד את מקורו: ק שתו באיתן שב מבין עשר"ת אצבעותיו זרע בפזרו: ר אר"ת דיוקנו של אביו ונמלט מיצ"הר מרשתו ומכמורו:

ש לם כזה לא נמצא כמותו: ת תפלא כל חכם לב וישתומם חכמתו: משה על מה רמז קודם לאחיו בסדר שמות ארץ מיתתו: תורה אתן לך על שנהג את עצמו ברכנותו:

אלהינו ואלהי אבותינו

א בי גדור שגדר פרצות ישראל: ב אר את התורה הואל: ג לל שינה את תפקידו והכה צור ויזובו מים אשר שאל: ד נתו לכל יזכה לעבור הירדן ולהכנס ישראל:

ה כהן הגדול מאחיונם עליו נגזרה: ו לא זו בלבד זאת הצר"ה: ז רעו נדב ואביהו שלט בם חרון אפו צרה זעם ועברה: ח מאם רשום בהקריבם אש זרה:

ט הור לבב ונקי כפים דור חמלך: י ומם ולילה במצות ה' הלך: כ אשר בא אליו הרע ערלוט מא הוא האורח איש הילך: ל א עמר בדבר אוריה ונינוי מכס מלוכה נשלך:

מ לך למואל אתיאל ענוריקא יקותיא קהלת ושלמה: נ שיו הטו לכבו המלא חכמה: ס דתון כל מלכי יהודה וישראל הי' על לא סרו הבמה: ע ר מלך הכושי בה' אלהי שמימה:

פ ני צירי בראך נשא זה המלך יהודה: צ ור בישת להיותו שכולה וגלמודה: ק ס בן אמון והיה שלם בתורה ותעודה: ר ז"ל אמרו מרכתיב ביה שב

ש"מ שלא השוה המידה:

ש לימים ותמימים אלו נמצא בם שמץ עולה: ת מוה היתמיה גם נפש שפילה: יהוה וישראל

הגדתים

אלהינו ואלהי אבותינו

אוי לי ולי איך כפיתי טובה: בורגי עון אשמה
נחובה: גמול שנאה שילמתי תחת אהבה:
דוידעי אתה הצדיק ולי הדיבה:
הייתי תמיד כבן סורר ומורה: והקצפתיך כנכנס
בעובי הקורה: זנחתי מידותיך כאכזרי
דצורדה: חטאתי עויתי פשעתי ועברתי על כל
התורה:
טפש כחלב לבי מוסר בלי לקבלה: יעצוני רעיוני
דברים אסורים לאכלה: כפי פרשתי בטרף
המס וגזילה: לשוני חמת אך"שוא תחרת שפתי סלה:
מרה מריתיובתורתך מרדתי: נעויתישחתתי כאשר
חמדתי: סלול עקלתיועקול סללתי ובאילת
אהבים נגרתי: עיני עצמתי מראות כל אשר למרתי:
פי מלאתי שחוק והתוליכרבים: צדתי נקיים להפילם
בגיבים: קשיתי עצמי לדעת ובראתי נגעי בני אדם
ונחשים ועקרבים: רשעותי חייבוני פחי אש
ושלהבים:
שקר אהבתי ותורתך שנאתי: תפילתי נתעבה
ושתומה רווחתי ושועתי: יעקב הקטן כקטני
אמנה נרמיתי: תורה אתן לך שישר משפטך אם תמיתי:
אלהינו ואלהי אבותינו
אעידה שחרוידי לא נטלתי: בכותרת הלב לא
התפללתי: גדילים וטוטפת ק"ש ותפילה
בהפסק הדבור ולזלתי: דרך רע לא כלאתי רגלי והחתל
לא חותלתי:
הוי בהבלי שוא עון משכתי: ולאכילה לפניה
ולאחריה לא ברכתי: זלולתי הורים ומורים
זעו"שי אחר גוי השלכתי: חכמת חכמים הסרחתי
ודבריהם שלא כהלכה הפכתי:
טמאתי עצמי במעשה תעתועים: ישכתי כמושב
לציים בעצתרשעים: כלי יום מסתולל נגד
מסכן חכם וילד שעשועים: לשמור פי מלדזקן וכסיל
כחסרי לב ורעים:
מפקודיך סרתי לא שופתיה בעין: נאצוני אמרותיך
כגבר עברו יין: סלול אורחותיך נואש
אמרתיואין: עדבשחק נאמן עלי הדיין:
נקתי עול תורה מעל צואריי: צדיק הואה' כי מריתי
מדי: קרבתי רחוקיך והעלמתי עין מבשרי:
דחוק מרשעים ישועה ועובר שאירו אכזרי:
שוכן שמים ושוקף במעמקה: תמכני סומך נופלים
והעלני משוחה העמוקה: הצע"ך השמיע
זעקה: תודהאתן לך שחוייבתי עלוקה:

אלהינו ואלהי אבותינו

אלה אזכרהואשפכה נפשי: בכי נהי תמרורים קלני
מראשי: גנוהי ננוח וילולי איליל על סרחני
ובאשי: דלפה עיני בליפוגת מתוגת יום חשבוני תרשי:
הלילו הה ליום הדין אוילי מיום עברה: ויוי אנה
אוכל להסתידה: זלעפה ופלצות אחז לבי
לשברה: חטאי עברוראשי ועונותי עצמו מלספרה:
טוב שלא נברא מאין עושה רצונו של מקום: יאמר
נא ישראל מה אשיב לה' בהליכת עקום: כפיס
מעץ יענה מריי החוקים: לאנעדר מה' דבר ועצתו יקים:
מה אצטדק מה אומר ומה ארבר: נשמתי בהפרד אל
יוצרה לחבר: סיגים ופסולת כתמים ובהידורת
ימצאה כביר: עודי יצפיר על בשרי פני יורקועיני ישבר:
פי יפתח ככלב שוטה ואין מענה: צורתימג'טיפין
יקולקל ועוז פני ישונה: קץ שם לחושך ובילוני
ונשמתי תתן חשבונה: ריחי ינמרואת חרפתי אוליך אנה:
שאירי וניני במריבכיון על אבידת גופי: תועקנה
ויולילו על קרבת סופי: והקטן שבתולעי'
בבן אמי יתן דופי: תורה אתן לך שאשיבה ידי למופי:
אלהינו ואלהי אבותינו
אדון בפקדך פנקסי לבקר: ובו ימצא דפי און ומרמה
שוא ושקר: גוייתן למכי' לחי למורטי' ובטני
לדקר: דומה קדים ומחר"ת על לוח לבי נשמתי לעקר:
הון לאיועיל בוז עברה: ואקוה לנוד ואין לימין
אין תומך ולשמאל אין עזרה: זפת ונפרית ומלח
שריפת אש יובא מהרה: חלחלה רעד ורתת יבא בי
ושבץ יאחזני במורא:
טעם ערי יתיהב: יוצנוקערות אש מתלקחת אוד
עשן ולהב: כלה ערוך מאתמול מתפתה והבהב:
לכרריוטין ישולח רחמנא לצלן מכת הסס ורהב:
מן והי' אמונות יתחילו מענה: נשאת ונתת באמונה:
סוף עתך הקבעת עתים לאמרי בינה: עסקרת
בפריה ורביה כפי תבלית הכוונה:
פלפלת גם בחכמה: ציפית לישועה ולנחמה: קריית
שניית הבנת דבר מתוך דבר ברעת ומזימה:
דחסירחמך עושיך תולה ארץ על בלימה:
שאול ואבדון ועלוק: חפתה וגיהנם ציהוצלמות
יפערופה לכלי חוק: מלון'דין לקבל הכות ופצוע
לדלוק: תודה אתן לך נוטה שמים כרוק:
אלהינו ואלהי אבותינו
את דרכי חשבתי ואתבונן: במהיזכרנער דרכיו
לכונן: גדלו עונותי כעבותות חעגלה וגבהו עד
במתי עב ענן: דלפרנפשי מתוגרה ומעי המרמר
ביגון ואנון: הנה

סיני השתערות מלך הנגב עם מלך הצפון פי"ח בוצץ

כלו' נכה והתחנלו. שיפעול בו פעולת פליק לחיים. ופעולתו אל תלכי. ולפעולתו יתן לדק: וירחמו זכריה כ' מ'
שיאמנילת עפה. היינו הפיוט שהזכיר לולמעלה. בחמרוליקח עמודבריס וקרחס עפה: ויכי יחוקאל מ"ז י"ב
לפי שע"י התעורר בכי. יכי' שכרו כפול ומכופל כעה"ו וכעה"ב: שיבויהי עליהו. כלתקוס ולפס אסתר ל' ח'
שנאמר ויהי היינו אלא לשון נער. לכן אמר ערוב עניו ונערו. סיה עליו לרפוח לתועלת ולתרופס. ויקרא ירמיה ל"ו'
כי לפוס לערה אנרח: שיגק ואפר. סתים סס כ"ב
סק על חלקת נוחרו ועל כשרו. סוריל אוכה כ' י"ח
ואפר על ראשו: שידויקרא ברוך. כשאנת אוב ל' ו'
כלו' שקרא על עצמו ברוך אלסיס אשר סמיע ירמיה ך' ט"ז
נהני בדרך אמת. וברוך דיין אמת. וחטאיו דניאל ל' כ"ה
שהגליק היינו של הקב"ה כלו' כל ויקס תהילים קי"ט ס"ב
העניים והסיגופים אלה. נתחייבתי נכי ירמיה ל"א י"ד
בעצמי על עוונותי. בספר. לתת יעציס כ"ח י"ב
נוטריקון. ברוך סומך פוקח רופא. לבוקר סס
סומך נופלים. כי קייב היה ליפול.
לשוחח עמוקה פי זרס. ועתהסומך
ה' לכל הנופלים. וכשבע יפול לדיק וקס. פוקח עיוריס. כי דרך רשעים בחפילה. ויפשטו כאשר יפשטעיור. ומיעיור
כעבד. שרבו כועס עליו. ומכעיסו בעון על עון. ופשע על פשע. ועתה נפקחו עיניו תחת אשר היה כנפל
אחת כל חזה שפס ואור רשעים ידעך. ועתה סי' ס' לו לאור עולס. ויבקע כשחר אורו. וכן נאמר רחיתי
אור. כי אורו עיני. בנר מלוה ותורס אור. רופא החולים. כי אין רוח יכלכל מחלאו. ונחולה מכתו מכת נפצו. רפה חולי
אשר עשה תחת השמש. ועתה סלח לכל עוני. ורפה לכל תחלואי נפתי. כלנגע וכל מחלה אשר לא כתוב בספר התורה
עלי. כי ס' רפאתי. רפא מכותי. סועתי אליו ורפא נפשי. כי חטאתי לו. לכן אמר ויקרא ברוך. כלו' שאמר ברוך אתה ס' רופא
שומך פוקח רופא: שטולתות. סורות. כלו' אלה הברכות סכ"ל: שטזוזלנועיניו. נגרו עיניומאין הפוגות. כדורך נתות.
כמי שדורך גת. והיין מזלף בלי מעצר. כך לא עצר חיל ולא יכול יוסיף להתאפק מבכי רב: שיהוריד דמע. לא אכל לחס
דמעה. ולא השקה מי רגס. כדמסיק וילוס שבעת ימים. רק בכה והוריד דמועות שלים. עד פניו אחמרמר מני בכי. כאשר בכה
קשה יום. בכה בלוס נפשו. ולפי שחטא ברוח בגחל שוטף. וביאתו נחלי בליעל. לכן הוריד כנחל דמעה: שיחבשאגת ארי'
לפי שהקול מעורר הכוונה. לפי שהקול בקול מחרף ומגדף. ודיבר סרס על ס' ועל משיחו. קול כסיל ברוב דברים. אמר למה
יקלוף אלהי' על קולי. וחבל את מעשה ידי ח"ו. קרא בקול גדול יהודית. מקול ס' יחת עשי"ר. והריס קול כסופר. קול בכי
וקול זעקה. להשמיע קול במרוס. עד מלאכי מרוס מר יבכיון וקול ברמה נשמע. שחלב"כ מין אחרי': שיטבבוקר. לפי שהוא
את רצון. ירחוץ עס שמש כתיב. והצדיקים נקראו בוקר. כאחי' בב"ר ויהי ערב. זה עשו. ויהי בוקר זה יעקב. וכאור
בוקר יזרח שמש לצדיקים: שיכתיב. וכן. שומר הוא בעלמו נקרא כן. לפי שאמר את הדבר. לכל יפול דבר ואפי' אחי דבר
אחר. אבל אשר הורה לו. לבוקר. להצדיק שהוא מלך הנגב. שנקרא בוקר. כלו' שאכס והערב בא אלו. ד"א כל זמן
שמתפללים שומרים לבוקר. בא אליו. ואמר אליהס זו הכשמוך:

אלהינו ואלהי אבותינו

א אתה האלהים לברך אב חמחמים: ב וחן העשתונות
ומביט עמקי הרומים: ג ואל ופורה וסולחן
לחייבים ואשמים: ד לותי מעיש בלי כשרוקפועל תמים:
ה נני לפניך באשמה גרולה עד לשמים: ו ויו אצרה
על מפעלי כל יום פעמים: כור אזכור גמולך
מיומים: ח ננהני בחלק אלוק ממעל נר אלהים חיים:
ט מון הייתי בבטן אמי: י דך חוציאוני ממחשך
בתבנית גולמי: כ ביר גדלתני ורביתני
ומאשפה הייתי מרימי: ל בשתני רקמה והטרפתני
לחמי ומימי:

מ כל רע הצלתני ארוני הארגים: הגתני באומן
את היונק וכאב על בנים: ס בלת איולתי
כמה וכמה אלפים מונים: ע ד הביאתני לעשרים שנים:
פ ודי גאלי ודודי נתת לי אשה מושכלת: צ וארח
כמגדל השן שושנה וחבצלת: ק ומתה דמתה
לתמר ושדיה לאשכולות: ר חמתני שדי ולא כפי מעשי
האזלת: ש פע טובה השפעתני אין סוף לרוממתך:
ת מיד דרשת לטובתי בחינותך: אני אמלל ואספר
גבורתך: תורה אתן לך שחובה עלי להלך באמתך:

אלהינו

סיני השתערות מלך הנגב עם מלך הצפון פיח בוצין סו

לוס	יואל	כ' י"כ	
לחיש	ברחשית	ל"ד י"ל	
היתן	עמוס	נ' ב'	
עלבת	משלי	ט"ו י"נ	
והון	חיוב	מ' י"ח	
שלימות	חיוב	י' כ"ב	
כל	נפניס	ח' י"ל	
וכבוד	יחעיס	ס' ח'	
וס	דניאל	ט' כ'	
ויסי	שמואל ח'	ט' כ"ס	
ויבא	שמואל ב'	ז' י"ח	
	ד"ס ח'	י"ז ט"ו	
ויחלו	שמות	י"ח ז'	
ויפול	ברחשית	מ"ד י"ל	
	דברים	ל"ג י"ח	

ספרטית · וזכור לל תשכח : רצ"ה שהבכי' היה עיקר התשובה · שהרי כל השערים ננעלו חוץ משערי
דמעות · והטעם לפי שחזקתן מן המקור · מעומק הלב · וכשם שהוא מעלה המים מעומק
הלב · למעלה לעיניים הרמות · כן עיני ה' המשוטטת בכל · מוריד המים העליונים · שהם
השפעת החסדים עליו · ומקבלו בתשובה : רצ"ו ועשיר אין בו כח לבכות · לפי שלא עשו מניו
שבשמים · ולא שכח לחנים כחו ·
לילך בכח לחילה · ונבורה ל"ו בשתי' ·
וכח לעשות חיל וכח נדול וזרוע נטוי'
לעשות עול · מ"מ כחוכי ייחל ·
ויכלל בעוכי כחו · לום דעת ילמין כח ·
ולא תעצר כח לורוע · וכדמסיק ·
לכן כתבתי ועשי"ר במקום ואשר :
שלחים ע"שיר ערלה לו · כלו'
שהוסמן לבו · לב השו"נה תוכחת פורע
מוסר · ערל לב וערל שפה · ולכן נס
פה כתבתי עשי"ר במקום אשר :
שאיתן כפיר קולו · כ"ה התימה
וכי אפשר להכפיר הניבור ליש בבהמה · אשר לא ישוב מפני קו"ל · לף שמלאכו קול שחנת כפירים · היינו
כפירים רשוורעבו · לחבל לנהוש כבפירנוים · כשם בכפיר לימת מלך · ולדיר מהרוי טרף · קולובנח"ת ילך : שבומי"נו
בשריר"ות בשנו · כלו' לותו הבבי' · ועלבת רוש · וקול בסי תמרורים · ספד ויהלל · זה היו מחמת שרירות לב ·
וכנ"ל · הבפירים שותנים לטרף · ליש המובד מבלי טרף · לו בפיר לריות יתן קול · משל"ב זה המלך בלפון
אשר מטוב לב משתה תמיד ירון · ועתה יספר עליו בלשות · עד שמשבר יהלל · ממש לו אפשר · לבן כתבתי ולי"נו בשרי"רות ·
במקום לוגו בשרירי : שים"לימות ס"לא ס"דוריס · כלו' לותן דברים סידר בשלימות · שיכול בל אדם לאמרו · דבר שהוא לבל
בפם מישראל · תחילה מזכירע"פ שמ"ב שמן מחשרי ס' · אחד מבי אלף · מהגמולים אשר בחלבו ס' · פיכיבתיבו מבטן מאפס ואין
מטיפה סרוחה · ואיך יצדק אדם רע מנעוריו · ומשלם רעה תחת טובה · וסדר מיתה ואיבוד הקבר · לבל אשר תחת השבם
יעבור · ועכין משלחת מלאבי רעים · ועוגם ניהנם לפי הפשעים · ואח"כ קורא הדורות מראש · ודרש דרש לומר בי אדם אין
לדיק בארץ · אשר יעשה בפרן · חילולינודל מעלת התשובה · ובקשה על חטאת בעוריה · וסליחה וו בחרוזים מרובעים
סדורים · הרי ל"ב חרוזים לב"ב אותיות ח"ב · בשהרובאים להיותן שם משל לחרבעתן · פיליג בסוף בל ח"ב תיבה שלימה ·
עד תשלום שם המחברבתחילה · ואחר אחר סוף פיוט על המאורע הודאה : בפי הענין אשר ירחם ירחם · לשון יתעורר בבבי
ויעקה · והיה שלם מעשה התשובה ותפילה וצדקה · ולבן בתבתי שלימו"ת הל"ח סדורי"ס : במקום בלמות ולא סדרים :
שתלרח · תוסף · בחוריע אף יבריח · שהוא ענין הרמת קול בוכים · ולבן בתבתי בל יום · במקום קול · בלו' מידיוס
ביומובענין חלות ושומר לבוקר · בד תיתער חילתה · וקב"ה תשתעשע בהו בלדיקיא בו' : שי"ום · הוא ובית דינו · יקשיבך
לתפילתך · ויעש · לחתור לך מתירה · מותחת בשם בבודו · ולקבלך בתשובה שלימה · והעוכות יעשה לך בזכיות · ולא יאחר
מלהיטבך בחריתך · אף שרחשיתך מבער היה · ותחי נפשי · שתבי חשוב בחי לפי' במותי ותהי חיית במת לפי' בחיים חיותך ·
מ"מ מחריתך יצמח מאוד · תניא למעלה · יתירה ממבי : שהרי מקום שבעלי תשובה עומדין · אין לדיקים נמורים יבולין לעמוד
ושם שאמר לו · וכבודה' עליך יזרח · שעין לא ראתה אלהים זולתך : שי"ויסי בעלות השחר · לפי שבערב ילין בבי בתיב ·
ולבוקר ריבה · לבן אחר קם לסודות לה' · ולהתודות לפניו · וקם בעלות · בלו' לפני עלות השחר · מעט קט : בי עת רצון הוא
ביותר · בג"ל בשם הזוהר : שי"שלום · אין הלום אלא מלבות · בל בך בשבועה ברתת בויע בבוד ראש
ובפיפת קומה · בקידה והשתחויה · לא בילו גם לולבב בחוכו · בשאר מלבים · שאף ביופיו תחוכה · בי אם בלבוש שק ואפר
תחת פאר · יחף בשנודל · בן קיבל בויפא על עצמו : שי"ויאמלו אויב לרעהו לשלום · היבי יודע מי אמל למי : בשהוא אומר אויב
להרעהו · הוי אומר זה אבקדת אויב · שבא לויא שלום אלא · ברחשית מ"ה ל"נ : וכל אויב חבש לב · שמות
ל"ו ב' · וכן מאמר ז"ל בל מקום שנאמר אויב הייבו חשוב · הוא קרוי לשלום למלך שלפון : וכמאמרו"ל בל היודע בחבירו · שבניל
ליתן לו שלום · שאריך להקדים לו שלום · שנאמר בקש שלום ורדפיהו · וקראו רעהו · לפי שהלך אתו : ויתאבמו לאבול · על ה'
ותורתו · וחיפב לעשות טוב · והעלה עליו באלו עשאו · ולפי שקראו לעיל רע בן ויאמ · דהיינו רע לשון · לבן חזר ואתה וקראו
רעהו · בלו' לחי ורעי אקוב : שי"ויפול הפיל עצמו · ארצה · לקבר · דרך הבניעה · בעבדה קטן מרי' : שי"ופועל ידיו רצה · כלו'

סיני השתערות מלך הנגב עם מלך הצפון פיח בוצץ

כשרות שלו כמאמרו"ל אחר קטן ים בחלום מרעיבו שבע · משביעו רעב · ושלח יהיו"ת מלויין לכל
נשותיהן כתרגולים · ואפשר שים לחוש פן יטו את לבבו · כדאשכחן בשלמה · ושטעם לפי שרולה
האשה בקב ותיפלות כו': רפ"ותקצץ מידיו ומרגליו הבהן · כלו' אם תרצה לכתתו · להשיתו
בתוך כלה וכחרלף · לנדע קרני רשע · לבל יפלוט בך כלל · ולפי שנאמר ותאחר למלאך שרף ידך ·
כי הוא המריס ידמלך · כמלך הגדול
ב"ה וב"שלנלח · שהרי הוא המסית
ומדיח עמו חבל נחלתו · לשור
מאחריו ובמל"כים ישים תהלה · מאן
מלכין רבנן: שהרי כל הגדול מחבירו ·
יגרונדול ימיכו · לבן נקט מילת יד ·
וגם יד משמע עניו תוקף ועוז יל
החזקה אשר לו · ולבן נקט דוקא בהן ·
שהוא הגדול · ולבן נקרא גדול · שהוא
עב מהמה · ונקט נמי רגל · לפי שהוא
המרגל האמיתי · ל"ו רגל על לשונו ·
לשון תוכחות · לחקור ולהפך ולרגל
את כל הארץ הבא · בשעת מתן תורה · ועדיין הוא מרקד לשוש בסדרגלי חסידי עליון :
רפ"בדבריהן בוזי · כלו' יחזקאל · לפי שמלאכו שלחו יחזקאל הבא נפשי לא מטומאה · ופריך
הש"ס מאי רבותא דיחזקאל · ומשיק שלא הרהר אפי' בושש · כדי שלא יבא לידי טומאה בלילה · ואמרו"ל מהרהורי עבירה אין
אדם ניצל · עיין בתו' בפרק ב' דחולין · דף ל"ז ע"ב · ומ"מ אפשר בשאירה מעולה שהרי יחזקאל ניצול מהרהור · וכן אמרו רז"ל
ובשמרתם מכל דבר רע · כלו' אפי' מהרהור עבירה · וה"ב הוא ממש · בהיסורא הוא בכל · לכן אמר לו שישמור את עצמו
מהרהורי עבירה · אע"ג שאין הקב"ה מקרף מחשבת עבירה למעשה · חון וע"ז כת"ל · מ"מ בחתרא דשכיחא הזיקא שלחי ·
בחלתא דשכיחא נזרו ביה רבנן · לפי שהעון פלילי הוא שכיחא · ממש רהורי נקי אכל · ורוב מתים · בעלי קריין מתים · וכולי
עלמא לאו יעקב אבינו הוא · שהוא התפלר שלא רהה · אפי' קרי מימיו · וזורו רשעים מרחם · לכן מלך חכם מזהיר"רוביותר :
רפ"והסריסים אשר יתן בזהר הקדם · אילן ת"ח דמסרסי נרמיהו · כולה יומא דאחול · ולא משמעי ערסיהו · כי אם מעבתא לעבתא :
רצא"זמירות שירות יאמרו · זמירות הריסנים · שירות שנים · הרי כאן ד' · כלו' ד' סימנים שהאוכים שבתהילים · לפי שים
בהן שי' תיבות · כמנין קדי · ובזה יומרו הערילים המוחים הסובבים את השובבים · ואת אות שברית ה' ·
ואנוכי מבני ואנוכי מכיל · מחשה זרה אחת הזימה · מחכה למחי דמסיק · בברכות דף י' ע"ב · דאשרי הלים שלמה רגשו · אחת
פרשתא הוא · מ"ש כאן לומר דלא נחית למכינא · דאית ליכאד' סימני · אלא מילי דנקיט זמירות לשון רבים · נקיט נמי שירות ·
ועיין מה שכתבותו' בפגילה דף ו"ע"ב · בד"ה ודוד כי אמרה כו': רצ"אלת כל כשרון המעשה · כלו' חיזק שדרך יבנון אור
בחכמה ושדעת ובכשרון · אשר יכשר בעיני המלך הגדול ב"ה וב"ש לנלח · ואמר כל · בשאר שים בזה כמה בחינות כנ"ל ואינך יודע
חיזק מכם יכשר · הזק אזק · חזק כולן כאחד טובים · לכן אמר ירא שמים יוצא ידי כולם · ממני תרצה · במה שאני מושל בירקת
ב' · כן תעשה גם אתם : רצ"וספר המקנה לפי שנאמר אחת קנה : ולב כבון יקנה דעת · לכן קראו ספר המקנה · תהי לוקח ·
אע"ג שלמר לו · ממני תרצה וכן תעשה · היינו לבלתי יחטא עוד · משל"כ העונות לשר בכר חלפו ועברו · וכריכים התמרקות ע"י
יסורין הממרקין עונותיו שלאדם · מסיבה תיתא יסנף הוא בשבילו · בתם נאמרי · שכם נסיב ומנבתי נזר · והכא לאמרי טובי'
אטו וזינוד מכניך · לכן אמר לו דרשי מפלספר : רצ"ממלך · מאן מלכין רבנן · לכן כתבתי מש"לך במקום מ"מולך · שהוא ·
שהוא נגרע · מעשה רוקח · הוא ספר הרקח · שחיבר ר' אליעזר מגרמיזא · כי בהלכות תשובה כין מרקחת · לכל נפש הנידחת ·
ועיין בשרשי העיקור · שמחטט אחר יש"ר כלגיד הנשא בהלכות ניקור · ומגולל עונותיו תלה הלרי והמרקחת בו · אי נמי שלא ·
יחשדו כמחמיר עליו · לפי שרי' מתנגדו · משל"כשאר הדברים להרחק לחות ומן הטבירות · ליכא למיחש לחשדא · שרי נמי הוא
עושה בכה : רצ"ומזמר · כלו' דבר ה' יקר · מפניהם ומחרון · ולפי שמלפון וחביאתם · לכן אמרו שדבריו נחמדים מזהב :
רצ"ויהי לך לעינים · למורה דרך היטר · ע"ד יורה חטאים בדרך · ות"ח נקראים עיני העדה · לכן אמר לולעינים ע"דעינים
פיתי לעיור · ולכן אמר לו בסמוך · להלך בחור כו' לפי שהמלך זקן וכסיל בחוסך הלך ואין נותן לו · ומשם כאשר ימשם העיור
בשפילה · ועכשיו שלבבר מנוח שלך · נותן לו שכיב · בהלו בר מנוח עלירחמו: רצ"פקח · כלו' שם עיניך ורחם · בהשגחה
ספרטית

סיני השתערות מלך הנגב עם מלך הצפון פיח בוצץ סה

תמידין סהוסרתיך · מ"מ סיכה דחיכה חוכם סיכם · בסתעופף עלי מסכך כתכומה · שלי חפסר למלט נפשך נפש יקרה תלור · לחסת וכוכים סית זוכה וכלורת לב · וכטומתם כס ח"ו · יסמטם לבך בעבירה · עד תסם כתך בחסה קומה לחסתיומה · עד סיהיבלתי יכולת ח"ו להסגיב סוג הסלימות · דעיבלתיכין חמדת נסים · כלו' אף שתפלם מעגל רגליך · לבלתי סקריב פתם כיתה · לכל תלעד דרך עם · דרך בית הכסים ·

מ"מ בחסר שהכסילה הולת · מתחת ידך נסולה · לפיסבחה ע"י כמה בחינות נפרדות · יש מהסתכלות בכנדי לכעונים של נסים · ויש מהרהור עבירה הקשה · ומלחמו כר"ע בסהיה בכית הסוסר · ליוה לבעל הזוהר · שלאיכשל בקדירה · שכיהל בן חכירו · איכה דאמרי שלא יהא נרושה · כ"ם שחסור להרהר בחשה · וק"ו כן בכוהל ק"ו ביוהכת תחת בעלה · ואפשר שלכך נסמך רחם לשחולה · כי שחה חל מות ביתה · וחל רפחים מענלותיה · ולפירום הרשב"ם ז"ל · קרובים הולדות לחיות ממזרים : רעיתקוה לעכ"ום · לעשות עכוים · לדרוך כעכוים במשפט · כעכוים ירעו ארץ הטליוכה שהוא עה"ב · ותעש ח"ו בחושים · לא במרדולה כמעל ח"ו · כי אם פתחום ילכוד אותך הלורר · שכל הגדול מחבירו יצרו גדול ממנו · ולכן כתבתי עכו"ים במקום עכרים : רפלכן מיעצו עלהכוכה · להכלל מחותו הטון · מכונה ח"כות · כלו' לגבהות בחופל תהלך · ומרחה הכונה ככוד ס' עליך יזרח · ועל דרכיך כונה חור יקרות · כי תחקר אחר חכיך · שתהא לורת חכיך לנגד עיניך · והוא המכרת דשא עשב מוריע זרע למינו · ולא לסטרה אחרת : רפאעל כל פנים בושה · כלו' אף אי יכיעך בושת וכלימה · בוא תהיה מחטיאך · ומוכלם תהיה מפשעך · וחויב ילבש בושת · יבוש ויחפר מבקש נפשך · ויהוה כבושת פנים לאחרו · אל תרצנזירה : רפבעל ספר היסר · כלו' ככתוב בספר תורת משה · רמז לדבר זה · ד"א בספר היסר · כלו' בספר הקבלה · כי שם נאמר ענין זה בדמסיק: רפגמוריע זרע למינו · כלו' מי שרוצה להוליד בנים הגונים · למינו דייקא · ולא להחילוניות · דשא עשבה · פעשב הטוב לוה הענין · הוא דשא · דע"א הוא בוטריקון ד"יוקנא ס"ל ג"ביו · כלו' שיהיר החדש · כאלו דמות דיוקנא של אביו · עומד לנגדו · וחוינא בוסבוסת · ונם יבשו יבלו שוטני נפשו · ויסובו אחור · וכוה מוכן ענין יוסף הצדיק · שאמרו רז"ל בשה דמות דיוקנא של אביו בו : רפדובעלוס עיניך ברע מראות · כלו' שם תשמור עיניך שהם סרשורי העבירה · ואל תעמוד בדרך רע · שלא להסתכל בנשים כשעה שעומדין על הכניסה · וכדומה לאלו · בהרחקת הכיעור · ומן הדומה לו: רפהאם לא יעלה בך פרעות · אי אפשר לו לשיהיה"ר · לפרוצבך פרץ · כלו' לא יקרך עון · כי בשעדר הסובב · יועדר הסובב · ובמה לטהר מסייעין לו מן השמים · ד"א · רע שיהיו שיהיה"ר · רע רע יאחד הקובה שמים וארץ עליו · כאשר אמרו"ל בקדושין · שאפי' יוכרו קרוב רע · שנאמר כי יגרלך האדם · רע מנעוריו · וברקרע כל היום · לופה לנדיק ומבקש להמיתו · ואלמלא הקב"ה עוזרו · אינו יכול לו: שנאמר ה' לא יעזבנו בידו · וברשעו תובלין · ואמר הקב"ה ליסרחל · בני אם אתם עוסקים בתורה · אין אתם כמסרים בידו · שנאמר אם תטיב שאת · לכן אמר ובעלוס עיניך ברע מרחות · כלו' שתעסוק בתורת ה' · להרחיקו מעל לנבולך · כלו' אם אביט אליך ואם אחרוך · אז ודאי לא יעלה בך פורעת · כלו' לא יגולה לך בלל · ולא ירע לך · וקרוב אלי שזהו שאמר בכתוב · ושבע ילין בל יפקד רע · לפי שאמרו רז"ל אל תקרא ושבע · אלא ושבע · כל המשביע עצמו בד"ת ולן · בל יפקד רע · ואלת יפקד הוא על ד' בחינות · (א) לשון זכרון · כמו וה' פקד את שרה · (ב) לשון מנין · כמו בל העובר על הפקודים · (ג) לשון חסרון · כמו ויפקד מקום דוד · (ד) לשון השלמה וגוברות · כמו ויפקד המלך פקידים · לכן אמר בכל האופנים הללו · ושבע ילין · בל המשביע עצמו בד"ת · ואח"כ לא יפקדרע · לא יזכר ולא יפקד עליו רע דהיינו השטן · לפי שאינו יכול לקרב אלו בכודע מענין דוד המלך ע"ה · בדאי' בשבת דף למד · ד"א בל יפקד רע · כי במספר יריב"ו וכל יבא · אדרבה בעת פקד את בוסו ולא יחטא · פקודתו יקח אחר · ואת"ים מספר · הני שני דורות · יסבין ליה · בגודע מענין מרים מנדלה נשא · ד"א בל יפקד רע · לא יחסר בל טוב מובים וכבות · אי אפשר לרע להם · לא יאתם ולא יפקדם · לא יפקד מאתו חים · בדרבו לאחק אותם אחרשייהו בפ"ל · ד"א בל יפקדרע · לא יופקד עליו רשע · ואדרבה לא יעובבו בידו · בסיות השטן עומד לשטנו · אוי הוא על ימינו · שבע"כ מוכרח ללמד עליו וכות : רפורשע זה היה"ר · בדאיתיה הפקד עליו רשע · ושטן יעמוד ובו' והוא יה"ר הוא שטן · הוא מלאך המות : רפולא תתן לנשים · כלו' בשילך היה"ר אוי ודאי תנבל מהעבירה · במאמרו"ל אלי יומא בעו ביאתא בת יומא ולא מאבא · ד"א מוהירו מנשים בשרות

סיני השתערות מלך הנגב עם מלך הצפון פיח בוצין

כלו' חרם חכם יבקש לך · כאלו היית לומד אצל כל אנשי כנסת הגדולה · שנקראו החרם והמסגר · כמאמרז"ל החרם · שכיון שפותחים בדבר הלכה · נעשין כולם כחרשין · והמסגר · כיון שסוגרים סוב לא סי' פותח · ד"א אחלפך חכמה ושחרם : כלו' החרם דברי הספר · חקקם על לוח לבך · בחכם חורם · ומוליח שורם : רש"בהזהרך בשני התמידין · כלו' בקיומך נזהר בתפילתך · להתפלל בלב שלם · ולפי שהתפלות כנגד תמידין תקנום · קראם תמידין · ולפי' למ"ד תפילות אבות תקנום · מ"מ כתב הרמ"ם ז"ל שאבות תקנום כנגד תמידין · ואע"ג שאנשי תפילות אין · ערב ובוקר ונשרים אשיחה · מ"מ תפילות ערבית רשות · לכן אמר בשני התמידין · ותפילות ערבית שיינו כנגד אברים ופדרים שלא נתעכלו · שומנן כל הלילה : רש"בוש תסוכך תשמר ותנאל מנוק בעצמות ובידין · כלו' בכל נופך · כי התמיד של שחר · מכפר על העבירות שבלילה · והתמיד של בין הערבים · מכפר על העבירות של יום · ונקט מלת תסוכך · כלו' יסך אלוק בעדך · וכעברתו יסך לך · כיוצא בסוכה סעשו' לנל יומם אחורב · למחסה ולמסתור · מזרם וממטר · כן תהיה כרוב ממושח תסוכך · וכתוך בהר קודש אלהי' · וחף שהיית תוך אבני אש הליכתך · שאם תוקף היניש · יגפיכך ה' בסוכה ובנל שרי תתלונן · ד"א שני תמידין · כלו' שני מקראות שכתוב בהן אלת תמיד · (ה) שויתי ה' לנגדי תמיד · (ב) אשרי אדם מפחד תמיד · וכיוצא בהן אלת תסוכך תנאל בעצמות ובידין · כלו' בכל המלות עשה ואל תעשה · שאם כאשר אלהים ביפתוך החזקת היפה"ר · לעבור על אחת ממלות ה' אשר לא תעשון · בואת אשני התמידין תנאל · אם בפסוק שויתי ה' לנגדי תמיד · כי בוכרך את בוראך ואל תשכח כל נמוליו · איך תעיז מלח · לסור משבילו · ואיך תאסר בדרך רעים · לאיות בגאנה עם פשעים · ואיך תפן לאשורי העבירה · בכיוצא מפחד תמיד אלח אתבערה · ואיך לעבירה יסיו רעיונך נוטות · ועיני ה' בכל משוטטות · ואפי' בחדר משכבך לבדך · אלא שויתי ה' לנגדך · ואפי' להעבירך בקלה שבקלות · אי אפשר בפחד תמיד מעונות פלילות · אשרי כך דרכו של היצר הרע · מגורל בחלתך אותך לנרע · היום אומר עשה כך · בקורי עכבים קטן ורך · ואבירה לעבירה נוררת · עד אחת מהנה לא נעדרת · ואחר מכאילך בחמורה · עד יסיתך לעבודה זרה · הרי שע"י אנשי תמידין · תנאל מכל העבירות : רע"בחנם מסו"רה אם"רשת · כלו' אחרת אפתי דעת · תקנה אלתי חנם אין כסף · ואיני מבקש אבר שיהא נאה · ולא אחרוש בשמלה · ובזה הבחינו נמי · לכל אחר אתי' דמנן · מנן שוי' · לכן נתן טעם לשבח · כלו' מה שאני אלמדך להועיל · ולא אשקל כסף מחירה · לפי שחנם מסו"רה אלת הקב"ה · כי ה' נתן חכמה מפיו · ואחרת אפתיו דעת ברור אללו · כי לקח טוב נתתי לכם · ומה טוב בחנם · אף אתה בחנם · אל תורתי אל תעזוב · ולכן כתבתי מסו"רה אחר"את · במקום שור"ש מפור"את : רש"בתוך סיג"י מפור"את · כלו' שתורה ניתנה בחר סיני · שהוא הנמוך שבכולן · כדי להורות לנו דרך הענוה · כאמרז"ל לעולם ילמד אדם מדעת קונו · שהריהניח כל ההרים · ולא השרה שכינתו אלא בסיני · ואין היקש למחצה · א"כ למה זה אנאי · אקח מקוה במחיר · ואתרר עליך א"ו לקיום הדבר שנאמר · כלו' התורה ניתנה בחר סיני · ב"ע לעגון · ובמדבר · מקום הפקר · כל הרוצה לישול את הסם ישול · כל הרוצה לעשות עצמו ת"ח הוא עשה · ואם לא אהנה עמך מהנה דרך ארץ · ללמוד וללמד לשבין ולהשכיל אותך · אלא עצמי ובשרי אתה · כל ישראל אחי'ם בני אב אחד · בני אל אחד · נם השבינו החכם · שירחה את הנולד לו לעזור · כי ניבם"נל לימינו · דהיינו הפירוש שנקרא סיני · כלו' מה שקראתי בחמ"ריש · במקום שהיה להחריך · בתוך הפי' סיני הוא מפורש וזה שכל · ולכן כתבתים "יני מפו"רשת · במקום נאני בפרשת : רש"לא יהיה בך אל זר · תחילה הזהירו ומלמדו להנאל מהמעשה · ואח"כ בא להזהירו אפי' על המחשבה · ונקיט דוקא אל זר · לפי שבע"ז הקב"ה הן אפי' על המחשבה · כמאמרז"ל ואלפי ליט מדכתיב למען תפוש את בית ישראל את אשר בלבבם · ד"א אל זר כיצד ליה"ר · כמאמרז"ל היזה אל זר שהיא בתוך לבו של אדם הוי אומר זה יצה"ר : רש"ראש פתנים אכזר · כלו' הוא השחל ופתן · חרש יאטים אזני בני אדם · משמוע בקרש' · אכזרי · מלאך אכזרי · שר של גיהנם · המושב לראות פעמיך · ולהפילך בשחת · ברשת זו אשר טמן לרגלי אים : רש"ומפרש מה ענין ברשת · בדרך נבר בעלמ"א · כלו' דרך מקרה בלתי טבור · מקרה לילה · דרך אשה מכשפת · שהיא לילית הרשעה · המשייפת בסוד בחינתה · ומולכת מהם זרע לבטלה · ולפי שבא בעו"ה בחקרי בעלמ"א · לכן כתבתי בעלמ"א · במקום בעלמה · ובאחת היא בתולה · כי רבים חללים הפילה · ועצומים כל הרוגיה · לא הרוגי חרב · אלא הרוגי א"רף חט"את · ובזכר אינה המכאת ילדי' אריאל ויוקאל · ובביאת וסתאת למוחא דיוקא · דלא לאשתדלא באורייתא · נם אינה בזכר המכה ביוקאי · וקא מייבית בהו · וקטלית יתהון · וחבקת לסוחרייהו · דחמרא לבנון ולבושן · דלא לאשתלטא בהון : רש"בהתעופף · כלו' אע"נ שאתה מלוה ועושה · אותן שעה תמידין

סיני השתערות מלך הנגב עם מלך הצפון פי"ח בוצין סר

לאודע ולמימר לורבח מרבנן תנח · לפי שהסכרה לא ינוחו · ולא יבוז לנגב כי יגבוה · למלחות נפשו
כי ירעב · כ"ש להציל פניס · להמליה טרף לנפשו · ואפשר שלכך נתן הקב"ה להכלבים · מעלת עזי
נפש · לפי דלית עניה מכלבא · ד"א הלא ה"א התימא · כלו' וכי לאיזו דבר מסוקן ומתועב · עצותנותו
של העני כנ"ל · סוף סוף היה רמוי · במעלות לקחת · בחיות הענוש בעני מוכרחת · לכן כתבתי
ה"ל · במקום על · והל"ת סיק"ן
ס"כוות במקום לא סיקן עכות :
תיבהמנע כלו' כשהין לו למלחות
בטנו · כלו' לחם להכל כדי להשקיט
רעבונו : רנזמי יקום יעקב כי קטן ·
כלו' מי יחשוב זאת למעלה בחיותו
שקטין את עצמו · שהרי עצותנותו
מוכרחת כנ"ל · ונקט מלת יעקב לפי
שאמרו רז"ל יהא עניותא לברתי'
דיעקב · (הנ"ה) ותהן
טעם לשבח למה נאמרו רז"ל
דוקא לברתי' דיעקב ע"פ מאמרז"ל · כתיב חפש כילה יהיה בך לחיון · וכתיב כי לא יחדל לחיון · ומשני כאן כשעושין רצונו
של מקום · כאן כשאין עושין רצונו של מקום · נס לאמרו רז"ל ג' מידות בישראל · בייסורין · נס לאמרו רז"ל כשעושין רצונו של
מקום · כאן כשאין עושין רצונו של מקום מזינקרלים יעקב לשון עקב לכן נאמר יהא עניותא לברתי' דיעקב ·
שכשנקרלים בשם יעקב · אזי אין עושין רצונו של מקום · ואז לא יחדל לחיון · ואז לא יכושו כי ידברו את חוש"בים בשער את רבים
לבקש אוכל לנפשם · משא"כ כל אשר בשם ישראל יכוכה · שאז יש להם מידות הבייסנית · ואי אפשר להם לתבוע חלקם בפיהם :
או ל"אלא ול"א יהא להם עניותא · שהרי כשנקראו ישראל אזי עושין רצונו של מקום · ואז כתיב כי לא יחדל לחיון · ע"כ ·
הנה) : רנחוע"ל נוסף קומתו · כלו' והטעם שמעלת בעל קומה בלחרוכה בא · ולכן כתבתי וע"ל במקום ואל : רנטיסנא
מאוד באחריתו · כלו' לפי שסוף הכבוד לבא · כמאמרז"ל לדיק כפוף לדיק פשוט · כל המשפיל עצמו בעה"ו כלדיק כפופה · הקב"ה
מנביאולעתיד לבא בקומה זקופה · ואי ליתנהולהכך קדמייתא · הוה לך בתרלה גריעותא · שהרי כל תרוך שוטה · שם לחכמה אינו
נוטה : רסרחשויניע השמימה · כלו' אע"נ שמלאכו רחיכו · לדיק כתמר יפרח · כארז בלבנון ישגא · הייכו בלדיק פשוט · אבל
בלדיק נאמר הקב"ה מנביה אותו על לב השמים · השמימה · כמו להשמים · כל תיבה שבריכה למ"ד בתחילתה · הטל לה הכות"ב
ה"א בסופה: רסאכחסוף קציר קמה · כלו' בעת אבד קציר שדה · ותשבות חרים וקציר · דהייכו בעולם הבא · עולם הנשמות
זתחיות המתים שאין שם לא אכילה ולא שתי' · אלא נהנין מזיו השכינה · אז יהיה אחרית לדיק ושברו אתו · ואחרית רשעים
נכרתה: רסבויקס עדות ביעקב · כלו' עדות ס' לאמכה · עד אמת · כיתן ליעקב · מהתורה אשר שם ליסרלל: רסגפסוק והי'
עקב · ע"פ מאמרז"ל והי' · אין והי' אלא שמחה · עקב · אין עקב אלא בסוף · כלו' שהשמחה של מצוה דהייכו קבלות שכה · אינו
אלא לעה"ב · ואין ספק שלכן נאמר היום לעשותן · לומר היום לעשותן · אבל והי' לקבל שכרן · עקב דהייכו למחר ·
הרי מזה רמיסברורה · שעתיד הקב"ה לרומם ולהדר · להגביה ולהתנשא את הלדיקים · ולכן מעלות בעל קומה בלה בתרוכה ·
ד"א ויקוס עדות · ביעקב · מיעקב עלמו יעמדו · שהי' ידועותות בעקב עשו · לרמז שעשו יהי' לו עה"ו · ולדיקים יכחלו טוב
עה"ב · בריאה חסוכה · והדר נהורה · קליפה קודם לפירה ו לדין · כלדיקים דין : רסרושמרי התורה ומלשרות ·
הוא · כלו' מלחר שלוון שמעה ותלשר · בדברי לדק ויושר · שמעלת החכמה היא במובהרת · כליל נור ועטרה · וקבלת השכר
ליכה בלמכוף · מעתה תבין ותלשר · שמרי התורה · דהייכו כל הנביאים · שהיו עשירים כנ"ל · וכל הלדיקים · לשר בשנאמי
עץ החיים מחזיקים · ואפ"ה היו עשירים : רסהתמ"לא שהיו עשיר"ים בכש"רות · לא בחמס ועול · לא בכחש ומרמה · שאין פושטין
ידיהן בגזל · לכן כתבתי תמ"לא עשי"ריס בכש"רות · במקום מוליח לאסירים בכושרות · ומלת בכושרות דרשו רז"ל לבני ושירות
כלו' הלדיקים אע"פ שיש להם בני בעה"ו · יש להם שירות לעה"ב · תחילתן יסורין וסופן שלוה · ואף אתה · אם עתה תשוב אל
ה' · ויהי' רלשיתך מצער בלער עכויים וסיגופים · לחריתך ישגא מאוד : רסיול"ו · והלומי · לכן כתבתי ול"ו במקום ולא :
רסולשוב לימי העלם · כלו' לשוב בתשובה שלימה · כדי שתהיה אף מפשע · ותכוקה מעון · ולפי שאמרו רז"ל גר שהתגייר כקטן
שנולד דמי · לכן אמר לשוב לימי העלם · ימי עלומיו של אדם · הייכו ימי הקטנות : רסחאלפך חכמה · תלמדך חכמת התורה
לסועיל · ותחרש · כלו' תהיה חורש וחופר במלאכת מחשבת אמרה התורה · בנגון דבר וחכם חרשים : רסטבאלף מסגר וחרש
כלו'

סיני השתערות מלך הנגב עם מלך הצפון פי"ח בוצין

כמאמרז"ל · וכבריו · יוסף · שהוא מחייב הרשעים · ור"ח בן חרסום · שמחייב את הצדיקים · ממשה ס"ת
הילל היה מדוכא בעניות · וביקשתו נשמה של תלפיות · היה נוהג תריסלי · ונתמנה לנשיא · וכוקר עמוס ז' י"ג
ישראל · פלדיק יוסף · היפה עינך · וסבל את צערו · ופטפטביגרו · לאחת מדונו · לאחת עינו · קטנה ב' ב'
ר"ח בן חרסום · היה עושה מפורסם · ועינה כחו בדרך · בלי שיעור וערך · כדי לעסוק בתורה · מתנשא ד"ה ג' כ"ט י"ח
וכמלות ה' ברה · וכמה חכמים · יעשה יעשיה מ"ד י"ם
זכרונים · יעיים וזקנים · כר' · לקחת יחזקאל ל"ח י"ב
יהושע הנשיא · שלח נמלא מיומות משה · לחוטא קטלת ב' כ"ו
תורה ונדולם במקום אחד · וקיימת · ומרגם משלי ח' כ"ב
קלוני עלי דר' לכל יפחד · ואפ"ה לא · נבור לאכות פרק ד' משנה ג'
נכנה · מעה"ז אפי' כאלבע קטנה · לכל ירמיה ט' כ"ב
וכעולם עומד · כפשם חמד : · יפלם משלי ד' כ"ו
רמה"בוקר וכולם שקמה · עמום הנביא · ילמד תהילים כ"ה ט'
אחר כן · בוקר אנכי ומתרגמת רב · ויטיב שם קכ"ה ל'
יוסף מרי ניתא אנא · כלו' בעל מקנה · ימלט שם פ"ט מ"ח
לאן ובקר · וכולם שיקמים · שיקמין · כי פיוב ל"ו כ"ח
שית לי בשפלותא · כלו' עבודה רבה · סלה תהילים ב"כ כ"ה
מ"כ מוכח שהיה עשיר · וה"ה בכל · בסמנע
שאביהים: רמו"עמדו במעלות
עסולם · כלו' היו במדרגה ומעלה
עליונה · כעולם העולב תרבה ורחמו מניע עשמיה : רמז"לב חכם לימינו · כלו' דרך כתיבה הוא מימין
לשמאל · והרחמן הוא מיומין ביותר · הרי שמעלת החכמה עשוקה ברחם ורחמן שאין למעלה ממנה : רמח"שאם זאת חסר ·
בלו' אם דעה חסרת: רמט"יעשה תועבה להיתר · כלו' אותן המעלות אחרות הינן אלא הכל · ויכולים להביא אותן
לידי תועבת ה' · שיתהלל בהם העשיר והנבור במעלותיו · וינבה לבו · ותועבת ה' בלנבה לב · משל"כאם הוא חכם · אז בלי
ספק חכמותיה' עומדת לו · ובזאת בלחת יתהלל המתהלל בהשכל וידוע אותי : רנלקחת מקנה וקנין · כלומר · לומר על
עניינים ומעלות אחרות לשון קנין · הינו נכון · כי אם דעה חסרת מה קנית · רק לחוטא נתן עניין · דודאי העושר הוא שמור
לבעליו לרעתו: רנאומראש נסוכה · כלו' המעלה הראשונה · שהיא החכמה הנתונה ברחם · מיומנת לברכה · בלו' לד הימין
שבה היא הקידוש כנ"ל · מורה על חשיבותה · ולחר מיומנת לברכה · כי ברוכה היא וברוכה תעשה · כמאמרז"ל כוס של ברכה
בעון ימין · ופירש"י ז"ל לפי שמברך עליו · ובברכת שבעת המינים נאמר · כל המוקדם בפסוק מוקדם לברכה · והימין שהוא
המוקדם בכתיבה כנ"ל · ברוך הוא ומבורך · שהימין חשוב בכל מקום : רנהיתהלל מלשון הוללות ושכלות · כן פיר"שי ז"ל · לשחוק
לאחרתי מהולל · מעורב בשכי ושחוק · ור"ל שהעשיר · יתנבה כאחרי · בנבורה של תורה · שיתהולל בילדו · לבל יסור את לבבו · ולכן
ביותה התורה במלך · בסף ושהב לא ירבה לו : רנייפלם מעגל רגליו · כלו' רגלו רגל יצרה יצעוד · לבל יעבור הגדר מזה · ולא
יסה עכי"רו · מכי תורח המקום אשר עומדים · לא ימין ושמאל · שהרי המעלות חמש חמשה · חכם ניבור עשיר עניו וכעל
קומה · מ"כ בעברו הגדר לא ימין · לו יהיה סמוך לחכמה · וכתיב חכם בעיניו אין כעשיר · וכתיב הוי חכמים בעיניכם ·
הרי שלא טובה החכמה עם הכחלה · דהייגולומר מלד עשירותו · שהוא חכם · אך בהיותו מושל בילדו הרע · המויל מרגיז · מוי
לאותו התנברות של תורה יביאהו אל החכמה · ואז טוב לו · כי יאחז בזה · וגם מזה אל ינח ידו · וכעברו אל פחת שחל חזק לכתיב
שמקום אשר עומדנו שם · יניע למעלת בעל קומה · וירחה את עלמובדות מכל העם בקומה וקופה · ואו פשיטא הין למכתותרופה
כי כל ארוך שוסה · וימאסיהוה ממלוך · כמו שמלאנו בחליחה · אל תביט אל מראיהו · ואל נובה קומתו · וכתיב אותולא אוכל ·
כי ברוש לבבו ישבח את ה' · לכן בפלם מעגלי רגליו · ידרוך בעניים דרכו · דרך היפר · על מכונו ונבולו · נבורה מימינו ·
לא כללה דינה דרחמי · להמתיק תוקף הנבורה · בימין לדקה וחסד · וכן משמאל העושר כבוד הענוה · ואו ודאי כבר היטיב
משעת היראה · שהרי היראה עקב ענוה · וכשהיראה קודמת לחכמתו אז מתקיימות כל המעלות · ויבואהו למעלות בעל קיום"ם
שים בו הידור מלוה : רנדכי א"ל · כלו' בלא זה כשאינו עשיר · בבח"ר ומעוכי · כשהיה עניו מחמת עניות ודלות : רנהשלח
סיקון ענוו"ת עבי · לא די שאין לחשבה למעלה · מכל שהיכרח לא יחשוב · אלא אפי' שקולה ומחושב היא · חכמת המסכן בזוי"
שהיבזה את עלמו · ויתבע חלקו בפיו · שאם אינו עושה כן · אז יבקשו וכשן יגלמוד · ולכן אמרו רז"ל בחתרת אל יהבי ארי
לקודש

לומדי התורה. וכנ"ח פסיטח סייך בנוף וכממון. ולפי שיש לך אדם שנופו חביב עליו. ויש לך אדם שממונו חביב עליו. לכן אמר שכיון. אז דרך לא זו אף זו. אז דרך זו וזאין צריך לומר זו. למר כדאית ליה. ולמר כדאית ליה: רכט ושדי עיקרו. שהוא לימוד התורה. בתר נופו שהם קיים המצות. מ"נ בסיפך לא אדרש עיקור אלא המעשה. ד"א עיקרו סיינו נופו. וגופו סיינו ידו. כלו' לפי שאמרו רז"ל. ידו בתר נופו נדירא. שבת דף ד' ע"א. לכן א"ל לעניין קיום המצות אינו כן. שנופו נדירא בתר ידו אלא המצות לאו יעשה אדם ומי שהם. ימעט בתאות גופו. וירגיל את ידו להיות חונן לכל. וזהו שאמר לרחם לכל אחד משייפו. כי כל אחד מישראל הוא בחר אחד אלו. וכל ישראל נקרא גוף אחד. ולכן כתיב ויחן ישראל. לשון יחיד: רלב כפול ומכופל כתן תתן פתוח תפתח. שעניק תעניק. אלירע לבבך. לא תקפוץ את ידך. ורבי' מקראי קודש מזהירים על הצדקה: רלא שכינתא תתאה. כנסת ישראל כנודע: רלב דיתבא אעפרא. ה"א אחרונה שהיא עמנו בגלותינו הוא: רלג אמנו. שהיא האם הרובצת על הבנים. כי בא בניה עד מאד. והע"ג שהבה להשבר. על שבר בת עמי. ועמנו אנכי שהוא כינוי להשכינה בלשון. ואילולא זאת ח"ו לא יעמוד במשבר בניה: רלד מגולת עליות. כלו' מקור השפעת חסדים שעליונים. אשר לא יכזבו מימיו. לתחתיות. לגולת מיה חסדים תחתוניים ירדף בעו"ה. ושהשפעה שהיה יורד לכל העולם כולו. לא די' אלא בשביל ישראל. ועתה אנו חוכלים בהמה דכסופא. ע"י שאר שרי האומות העולם. יאוב ה' וירחם עליהם: רלה אלוף בינה. אלא אם לבינה תקרא: רלו מעלת העשיר. כזה בא להתגדל על כל מעלות ההתמנות שפשר פיו עליהן: דמשמע כאלו ח"ו אינן אלא לרעה. ואמת היכוכן. דהא אפי' ריש גרגותא מן שמיא מזקמי לי. לכן אמר מעלות העשיר דהייכו כבוד המדומה. והתמנות ושאר פרטי הדברים שהתפארת בהן: רלז על ידי מלאכה. ממון עצמו. וכבוד ע"י ממון. הוא ע"י מלאכת חן בעיני כשיל. בעבין אלא מין את מינו. וניער. לב אחד שרע לבקש לו ריע בנפשו. ומגדלו. ומרוממו ומנשאו על כל. או שאלה אשה בעלת מעפחם. ומספחת זו פשתה בעי"ת. וחם ביישראל בפל דבר למשפט. ויקרבון אליו ויסיעוהו לרחם. וקלין לשר ושופט: רלח וזה חכמת התורה. שמלאכה דכתיב בה: אלא טוב ואין טוב אלא תורה. מלאכה זו אי אפשר להשיג אלא ע"י יגיעה ועמל. מין אלב יולא ממלא. ומין אף יולא דם. ומין אפיס יולא ריב: רלט תועלת עשיר. כלו' מעלות כבוד המדומה והתרוממות הבא וכתהום לו לאדם מאמת דוב עשרו: רמ יולא יועיל. כלו ויוק. שאשה לו פרידתו. ואין שולטן ביום המות. וגם פעולותיו השקר. עומדים לימיכו לעשנו: רמא איתרון דעת החכמה. מי שמתבסם בגדולתו ובהתמנותו ע"פ החכמה כדת וכהלכה. תחיכו בעה"ז ובעה"ב. כמאמרו"ל עזוכה ומכינם לעה"ב. והרשעים לא די שאם שפלים ונבזים בעה"ב. אלא אפי' מאיין יכרתון. שאגדולה שנתן להם. אינו אלא לעבדות. כמאמרו"ל בהוריות: רמב וכסיות. כלו' לא זו בלבד שמלוה שהתעסק עם הציבור לשם שמים. אלפיהו ומוכתו גם לעה"ב. אלא אף זו. שבשבבו בקבר וערבה שנתו. וסקילו ושיח תשיחו. שפתותיו יהיו דובבות בקבר. אם לומרים דבר הלכה בשמו: רמג עול. התורה. וקראו עול. לפי שנאמר ופרקת עולו: רמד כהילל הזקן. שהוא מחייב את העניים.

כמ"ש"ל

שדי מכות דף י"ב ע"ב
שכלל ריש מ"ח בהגה"ה
ולסכי דיתבא זוהר
כי יפעיס כ' ח'
מנולת יהוסע ט"ו י"ט
כיון יפעיס ח' כ"ז
ואלף שבת דף ק"ל ע"ב
גימל שם
לגחול שילהי סוקצין
ונקוט בב"מ דף ס"נ ע"ב
ולא פסחים דף ל"ג ע"ב
לא מגילה דף ו' ע"ב
ולא מצלי י"ם ל'
ואף קהלת ב' י"ד ט"ו
ינוע איוב ל"ד ט"ו
וכמות קהלת ג' י"ט
יתרון שם ז' י"ד
ספתותיו סנהדרין ד' ל' ע"ב
וטוב איכה ג' כ"ז
חכם בדרים דף ל"ח ע"א
וממשם

סיני השתערות מלך הנגב עם מלך הצפון פיח בוצץ

ביום המות · ויקרקר· ונקב · נקב מפולם מנבר לעבר· שמי מפער להדריח ולסרפח· כך מחץ
מכתך לח ירפח· ימחנך ולח תוכל קום פסו"ת ישרחל: ינסלך רכ"נגוהות בחופל· ידוע ומפורסם
ומוחס· שמקום הנבוה ביותר· כוח וטוב ויפה· מרחה הכונה לו· מוולתו· ממקום השפל והנמוך·
ידוע מחמרו"ל· כרחה חע"פ שחינו סמוך· דיתבח ברחש קטר· וסמוך וחינו נרחה שיוסבת
בעמק· ומפורסם· כמחמרו"ל דהיכח
דמידלח חוירח מפי· טובה רחיתה
בן לעין הנשמי· וכן לעין השכלי·
וחוירח דקרעח דישרחל יוכיח· ומוחס
שמני בני חדם· חס נדול וקטן חס הוח
כמקום חחד· חפי כוח חחד זה·
ויסתכלו למרחוק· חין חופק שלהן
שוה· משתכלות הנדול· ירחיק
חופקו ביותר· ולכן משלונו קדמונינו
כוכבים הרוכבים על נב ענקים
ארוחים ביותר· מלד שהוגבהו ע"ג
הענק· ומעתה מי שמשפיל הגבוה·
ומגביה השפל· הוה ממש שם חור חצל
וחוצב חור· שהתרחקות חופקו שהיה נרחה לו מחז ומקדם· בהיותו רם ונישח· מעתה שהשפל
והוצב בעמק· יחשבוהו כמי שפלו· לכן נסלך יהולם כמעשיך· וסי' לעת הערב יזרח חורליטרים·
וכחור בוקר יזרח שמש· חמר שומר מתח בוקר לנדיקים· שיבטיק חורס שבעתיי' כחור החמה· ונותה
להם סביב· וסביב רשעים יתהלכון בחופל· נר רשעים ידעך· וזהו ינסלוך ויפיחוך בנגוהות· בעלם היום כשהם בלהריים·
שבתוקף ועוצם חייך· שהוח כיבוי לימי עילומיך· שהנשי דמיס ומרמה לח יפלו ימיהם· וינהנוך בחופל· לקבד לניה ולמוות·
לשוחך ולדרחון לשחול ולחבדון חשר כל בחיה לח יבוכון· ולח יגיעו חורכות חיים· ולכן כתבתי יכ"פלוך במקום נהלך: רבי חפר
תחכל· כלו' בעפר תהי' נחכל· משתלעים הו משפר עלמה· כמחמרו"ל נבי זווי דיתמח דחבוה דשמואל· הי חכלה חרעה חפיל
מדדן· וחוש מעיד שהעפר עלמה חוכלת ומבלת חת הנוף· ד"ח לפי שהחומד ממון הוה מתלמידיו של בלעם שחמר חם יתנלי
בלק מלה ביתו כסף וזהב· ומסייפוהי כעשים נחשים כנ"ל בשם הזוהר· ח"כ שייך שפיר עפר תחכל כנחש· ד"ח לפי מחמרו"ל·
שדרה של חדם נעשה נחש לחחר שבע שנים· והוה דלח כרע כמודים דרבנן· שפיר שייך עפר תחכל: רבי בלמון ובשלגים·
כלו' בניהנם של חש ושל שלג· ע"ד בחנו בחש ובמים· ונקיט דרך לח זולף זו· כי ניהנם הקר נרוף משל חש· וכמחמר רז"ל רישח
בחמימח· רישח דרישח בקרירח· והעשיר חשר ימשול כרח"ם· ידונוהו בניהנם של שלג: רבי כבשר בקלחת· כקרח ופלתו
שנם הוה פטח בעשרו· ונפל בנוקבח דתהומח רבה· ומשדרלהו ניהנם כבשר בקלחת: רבי לויות לשחת הפטירה· כלו' לויות
מעשה מור"ד· במרד ובמעל מעלת ב"ה· וכיחשת בחמי"תו של תורה· ע"ס כו"ב תי' לוה· לויתן נחש עקלתון· הוה ילוך
בעולך· שברי חתה ברחתם· חתה יצרתם· ותולדותיך כיולח בך· נחש ערוך ועקרב· יקוייס בך לוה רשע· ול"ו ישלם ה'
פעלך לכל תלוה ה'· לחונן דל· לויות חן הם לרחש· להחכים הלקרח רחש· שרי שטוב חיש חונן ומלוה ילוה חל ה'· שנם עש"ר
כלוה עמו בתמי'· ד"ח ה"ק לי' חשוב לויות לשחת הפטירה· חתה שעושה עושר ולח במשפט· בחליימיך תעזבנו· ואורך ימיס
תכונה· שברי עץ חיים היח למחזיקים בה· ואורך ימים בימינו· שרי שבחכם יקוייס בו הוה ילוך· וחתה לח תלונו· שמוח
יאריך ימיס יותר ממך· לשחת הפטירה· כיצו להקבר: רבי משלד· שנוף· וכמחמר"ל שלדן קיימת הוה: רבי חלד פי' עולם·
כלו' בחדם הוה עולם קטן· וחיי שעה שלו· חיצו חלה בכל הכלים חין בו ממש· בכן יחשב הפסד נשמת ובעולם עומד· בשכרנופו
שנהנה בעולם עוכר· ויבחר ברע במעשיו· הלא מקרא מלא חמר דוד ז"ל· וחלדי כחין נגדך· ד"ח זכור מה חני חלד· כלו' למה
ברים כחולדה זו הדרה בעיקרי הבתים· כן חסיה כיוסבי חושך וללמות· חשר עד נלח לה ירחה חור פני חלהי' חיים ומלך עולם·
ד"ח כחולדה זו שחינה בים· כך חין לי חלק ב"ה ובתורתו החרוכה מארן מידה ורחבה מני ים שתלמוד: רבי חדל נגוע ופחף
נפטר והלך לו· והענין שם טוב· לפי שקול המון כקול שדי· וכל שרוח הבריות נוחה הימנו· בידוע שרוח המקום נוחה הימנו:
רבי בין בנופו ובין בממונו· כלו' עיקור יצירת החדם הוה· כדי לעסוק בתורה ובמלות· ועל שניהן הוה חומר בין בנופו וביך
בממונו· על ד"ת חדם כי יומת בחהל· שחין ד"ת מתקיימין חלה כמי שממית עלמו עליהם· והייבו בנופו· וממונו להחויק ידי

יגלך יעשיה כ"ט ט'
מכילת הוסע י' י"ג
עפר ברחשית ג' ט"ו
מחכה שיר השירים ו' ז'
בגלמון תהילים ס"ח ט"ו
כבשר מיכה ג' ג'
דברי תהילים כ"ו ו'
בכף שמוחל' כ"ה כ"ט
לוית ד"ה ג' ט' ל"ד
ולזכור תהילים פ"ט מ"ו
מחרי ברכות דף י"ו ע"ח
וכשם טוב שם
ווחת במדבר י"ט י"ד
לעשוק טובח בם"ם
בין סופה דף מ"ט ע"ב
ולהתגבר מכות פרק ה'
משנה כ'
שדי

סיני השתערות מלך הנגב עם מלך הצפון פי"ח בוצין סב

לכן אמרו מספר סמעלות הללו· סם מספר מלקות· שסופך להלקות עליהן: ריהתעברת
הרגות· ע"ד חיולת אדם תסלף דרכו· ועל ה' יזעף לבו: ריזבקולר בשלשלת ובכבלי ברזל
וכשאמרו"ל חם ברחשו יפי דומה בעיניו כמי שנתנוהו בקולר: ריחלגרדם סיינו ליד הסופט·
וסייגו בשיפול למיטה: ריטבעל פרצים סיינו רב החובל· מלאך אכזרי: ריימשפעת קלנסים·

מרבוי סחיילות· משלחת מלאכי
רעים· והחטאים שאדם עושה·
מסם כבדאים מלאכי חבלה· וכנגעי בני
אדם· רחמנא ליצלן: ריאשבולו
עיניים· כלי ילטוש עין לו· ובקריצת
עין יתן עצבת: ריבמלחת לגיונך·
כלו' דרך זולל וסובא· ומחזי
כרעבתנותא כלו' הלעיטני נא· מרחיב
פי ולשלחו: ריגכמיתת נכל·
במניפה רעה: ריידעוז פניך ישוכה·
מהשלשה סיפין פניו סוריקות:
רשומסריס בקיא בלוחם· נקט הסרסון
והלוחם· ולכאורה מאי נפקא מיני'
במה יסריח· אך שרש העודף· נראה לומר
לו· שטיח לאחו בחדא מלתא מיס"ר
סר"ח· כי אם מהטיפן מסריח·
ומהפיכת השילוח על פניו: רטזיעבר
את עיניך· לפי שהעין הוא הסרסור
לעבירה· והתורה נתנה בעין לשון·
ועין פנים לתורה· כל העוסק בה·
מעורר כחיזון את עין· לאחנם נאם

לנבר· ריחינתחך אבר אבר: תחת השפילך היקר·
וקרקר: תחת הגבהך השפל·

ינה"לך

הגבר שתוס העין· עולם עין מרחות· בטוב זו תורה וועשרו· שסוח"ט יעוור עין· ואלי"ו יקרוץ עין: ריתפתח פיך· לפי שבל
עמל אדם לפיהו· ולא נברא הפה אלא לעסוק בד"ת· כיוצא' רשב"י חילו הויגה הפה· הוה אומינא לישבד ליה לבר נש· תרין פומין·
חד לאתדלה בי' אוורייתא· והנה פי כדיק יהגה חכמה· ופי כסיל מחיתה· ולכן אמרו רז"ל שבת דף ק"ד· פה פתוח פה שתום·
לפי שלדבר היכו צריך להרחיב הפה כל כך· כמו לאכילה· לכן אמר לו שמור פתחי פיך· בכלב שוטה· לפי שאמרו רז"ל ה' דברים
נאמרו בכלב שוטה· פיו פתוח· וירוו נוטף· וזנבו מונח בין ירכותיו· ומהלך על גידי ר"ס· וי"א אף נובח
ואין קולו נשמע· ומעתה אמר לו· אדם רשע רע· בכל הדברים· שוטה לבלב שוטה· ודוקא בהיותו עשיר· בהיות שאין אדם חושש
אלא א"כ נכנס בורות שוות· א"כ הכלב עז נפש וכן העשיר יענה עזות· בכלב שוטה· וזה חלק אדם רשע· פיו פתוח בהרחבת פה
להלעטה· בכלב שוטה· וירוו נוטף· רר בשרו את סב"ו· בכלב שוטה· חזיו הבבדים משמוע דבר ה'· שרי חזיו סרוחות
בכלב שוטה· ורשע העשיר המורה שקר נקרא זנב בישעי' ט' י"ו· ולבו בכיסו תלי'· שסוא בין הירכיים· הרי זנבו מונחת בין
ירכותיו· בכלב שוטה· ויען הלב הוא לאמצע הגוף· אך לב חכם נוטה לימינו· ימין עליון· ובני עלי' המה מעוטין· ולב כסיל
מטה לשמאל· שהוא לדרשות הרעים· כי רבים בני עוממה· הרי שהעשיר הרשע· מהלך על גידי רשות הרבים· כבלב שוטה· וי"א
אף נובח ואין קולו נשמע· כאומרו ז"ל מי שאין בוראת שמים אין דבריו נשמעים· ואע"ג שהתפלר דמשתמעין מילי' בלורבא
מרבנן· מ"מ מקרא אלא דיבר הכתוב משלי ד"ח י"ג· לוטס אזנו מזעקת דל· גם הוא יקרא ולא יענה· והרשע העשיר כמו פתך
חרש יאטים אזנו· ואפי' משמוע דמים· ודאי עליו נאמר· כי תרבו תפילה אינני שומע· הרי שהוא נובח ואין קולו נשמע· בכלב
שוטה· ואמר בכלב בכף הדמיון· ע"ד כובולן בן דן· ולא זבולן בן דן· כלו' שאינו כלב ממש· לפי שבעבור שאין אדם
לאחשורוש בלב כדאית' במגילה: ריהינתחך אבר אבר· כלו' לנתחים נתחים· כגרוה בעין ובחוש· שהמיתה באה פיסקא
פיסקא· אברים אברים· ד"א על שני אברים הוא מדבר· עינא ולבא תרין סרסורי עבירה ניהו· ולכן לא אמר לאברים· כי
אם ולא לשתע מיני' כולהי: ריטומחץ פאתיך· כלו' יחבור ויכה וירוץ ויהרס ויאבד ויקעקע בינת אדניותך· כי אין שולטן

סיני השתערות מלך הנגב עם מלך הצפון פיד בוצין סא

בגדולה ובהתנשאות כמלך · כמאמרז"ל בסוריות אין כשיח אלא מלך · מ"כ ודאי יולכם שממה
ותמהון · שהרי ודאי יחטא: קפהושלשה טיפין · ממנו מת ממנו מסריח ממנו פניו מוריקות :
קפוועיני · לפי שעיניו ראו בשל אחריס · וחמיד ורגיל להרבות הון לא לו · לכן עיני ס' המשוטטות
בכל · סולח מסלחת מלאכי רעיס להחסיך עיני ברואות בחרובות · וכותן עין תחת עין · ומשבר עיני
האדם · בשעת מיתה · מידה כנגד
מידה: קפזלמלאך דומה · כך שמו ·
ואפשר שלכן אמרו רז"ל ריש ברכות
דף ה' פ"א לעולם ירגיז אדם כו' ·
ואם לאו יזכור לו יום המיתה · שנא'
ודומה שלה · ופירש"י ז"ל יום המיתה
שוא יום הדומי' עולמות · לאנשי יש
לומר שיום המיתה נקרא כך · לפי
שאותו היום נמשל ביד דומה · ואפשר
שהשדיק כתמ'יפרח וכאדז כלבנון ישנ'
כלומח הגדל · וביומו אפשי מהשלות
בא לכלל דומה · לכך נקרא יום דומיה :
קפחאבדו עשתונותיו · נקיט לשון
אחידה · כלו' מנשמת אלוק תאוכד ·
כלים אובד מכלי טרף · כן דרך
רשעים תאבד · ותקות אנף תאבד
בגלל לנצח: קפטולבבך יחרד על
אהרון · כלו' ודאי יש כמה דיעות
במיתה · אובכיך מאבד רוח יולילו ·
ואויביך מטוב לב ירוצו · ויורשיך אף
כי נאי וקינה יקראו בגרון · ובאי רב

ובשלשה שבת דף קכ"ח ע"ב
ועתיד לבאות פרק ד'
מסכת כ"ב
ועיני במדבר ט"ו י"ד
וידקר שמואל ב' ל"ח ד'
וד"ה ב' י' ד'
ולמלאך שבת דף קכ"ב ע"ב
ביום תהילים קמ"ו ד'
ולבבו שמואל ב' ד' י"ג
ומן שמות ט' ט"ו
ובכף שמואל ב' כ"ה כ"ט
ואן משלי ז' כ"ג
וכגלר יעשיה י"ד י"ט
וליטעך מלאכי ג' י"ט
בנשף משלי ז' ט'
ומחו ברכות דף ל"ד ע"א
וחרב יעשיה ל"ח ח'
ואין סנהדרין דף ז' ע"א
ולריך

יועיל רבות הסעורה · קפהושלשה טיפין
ביום פקודה: כב מה יועיל ערש מאטון ·
ועתיד אדה הדין ליתן: כא מה יועיל אוצר
רשע ושקר · קפוועיני אנשים אלה ינקר: כב מה
יועיל אמריהצרופה · וידקר בה בחרב שלופה :
כג מה יועיל נתיקת מוסר · הלא קפזלמלאך
דומה תמסר: כד מה יועיל כל תחבולותיו ·
ביום ההוא קפחאבדו עשתונותיו: כה מה יועיל
רוממות הקרן · קפטולבבך יחרד על האדון: כו מה
יועיל השלת אימה ופחד · ומן קצהארץ תכחד :
כז מה יועיל היותו שורר · ובכף הקלע יקולע
נפש הצורר: כח מה יועיל היות לאל ידך ·
וחץ קצאיפלח כבדך: כט מה יועיל המלכה
מלך · קצבוכנצר נתעב תושלך: ל מה יועיל
העמרת רב · קצגוליהטך שמש ושרב: לא מה
יועיל כהונה גדולה · קצדבנשף בערב יום באישון לילה: לב מה יועיל
היותו פרנס · ומחו ליה קצהבמרזפתא בקורנס : לג מה יועיל להיות
אמרכל · קצוחרב לא אדם אותו יאכל: לד מה יועיל להיות
דיין · קצובין ירכותיו מונח

במרימרון · מיכו חלק מן הספה ולחון וימרון · להוכילך לבית מכוחה חל הרון · ויסיעו כי תמלא קברון · כי הם יסעו את הגורן ·
לך את"ה ידעת את מכאוביך ומחלליך יספרון · לבבך הערל ועיניך המוכים בעיורון · תרין סרסורי עבירה שעשתוך לבני מרון ·
בן מרי וקנף הקצפת את ה' בחף ואהרון · חיך לא יחרד לבבך על אהרון · פן משלחת מלאכי רעים בך ינערון · ואין שלום אמר ה'
לרשעים לך יאמרון: קיהאהרן · ה"א הידוע כלו' מן אהרן העליונה · שהיא עה"ב : קצאיפלח יבקע: קצבוכנצר נתעב ונחלח ·
יזבח רשע תועבה · ויתועב נחלתו · ככל אתוע"ב שה אשר עשה · כן יעשה לו סחוב ומשלך כפגר מובס : קצגוליהטך מלאכי הכלדיקים
נקראו עבדי ה' · ומשרתיו אם לושט · ודבריהם פנחלי אם לושטים · ואתה חלל רשע תשכבה בין לושטים · ותלהט סביב שרי"ו · ופני
מלכים מאן מלכין רבנן ליהטת · לכן וליטעך יום טבח · להט אחרב · המתספכת · יהופך רשעים ואינם · ולשבה תלהט רשעים :
קצדבנשף · לפי שעמת נשף חשקיך במשקי הכה"ג · ונשפת ברוחך כשמ"י יכשומו רשעים · רשעי עם קודש · כשפת בהם ויבושו ·
לכן עין לף שמרה נשף · ובנשף בערב יום · יחשכו כוכבי נשפך · תקוה לאור והנה חושך · לנגהות ותהלך כמו חופל · ותיכשל
בלהריים בנשף בחשכים כמתים · ולפי שאמר רז"ל בריש ברכות תרי נשפה הוה · לכן אמר בנשף בערב יום בחישון לילה ואפילה ·
והוא כינוי ליום המיתה: קצהבמרזפתא · סיינוסטדן · קורנס סיינו הפטיש · ולפי שאמרו רז"ל שפרנס המתנאה על הציבור
שלא לשם שמים · נקרא שבתנו מיתתם בארן החיים · לכן אמר ה"קול סולך אחר המעמיר פרנס כזה · יבוש ויחת גם הוא · יחתו
מריביו בקשת גבורים חתים · כשם שברבית מחיתת דליש ברשם"ש ומנחינם · כן יחתך ויסחך מאוהל · ויהלמוך בכשיל וכלפות ·
בשם שהלמת לדיק חסי"ד הרשוי להתמנות זו כמאמרז"ל שאומר דבר הלכה לפי' במסכת כלה שזו הוא רשוי להיות פרנס והלמתו
בדבריהרנן כמתלהמים · כן פי' ה' למהלומות יקרא · ויהלמוניו כסילים שכמוך : קציוחרב לא אדם כלומר חרב ה' המלאה דם
ואם ותמרות עשן · על רשם רשעים ימטיר פחים אם · וחרב נוקמתנקם ברית · ברית כרותה לשפתים מאמרז"ל עשירי' שבנבל
יורדי גיהנם כן: קציובין · לפי שסנהדרין יושבתם אצל המזבח דכתיב לא תטיף עליהם ברזל · והטעם לפי שברזל מקצר ימים ·
שמובא מאריך ימים · וכן סנהדרין אף שבולם לאוזי חרב מלומדי מלחמה הם חרבו על ירכו · מ"מ בשפטם משפט צדק · כתיב

סיני השתערות מלך הנגב עם מלך הצפון פיית בוצץ

תענוגים · וזה מוחם מלך שסורגל לעדן נפשו · וכל אשר שלומיניו · לא אכלו מסם · אחר כך כהניע
לו ימי הרעה · ובטלו הטוחנות ותפרה האביונה · קשה לו ביותר · וכן אמרו ז"ל הילדות והשחרות
הבל · דברים שעושה אדם בילדותו · משחירין פניו לעת זקנותו · שבת דף קכ"ב ע"ח : קשלחרפות
ולדראון בעה"ו וכעה"ב שכולה כרותה בלמודה דרשו רז"ל בר"ה ד"ו ע"ח לשון שכלה · כלו כנידה
זו סובלת · ונמולה דמ מבעלה · כך
בשת הרשע מוכרת ומובל משני
העולמות : קשובנקיקי הסלעים ·
כלומר בנקרת הצור · בכוכין שחופרין
למתים : קשהועדום כלו' בלי משי
ורקמה · כמאמרז"ל ריש כתובות דף מ'
ע"ב · משמת ר"ג הזקן התקינו שיהיו
קוברין בלבנים · שלא יהיו אחתן בין
האבלים · או אחל בין האתנים ·
וכמה בני אדם יש בעולם אשר נס
קבורה לא היתה להם · וגם כדומן על
פני השדה · ותשי נבלתם מאכל לעוף
השמים · ולחיות השדה · ח"כ מה
יועיל משי ורקמה · והאמונים עלי
תולע חבקו אספתות · ונקט מלת
השכה · ע"ד כי עפר אתה ואל עפר
תשוב · אף מי שאינו זוכה ח"ו
לקבורה · מ"מ יש חוח בעצמו לעפר ·
ד"ח ערום בלא חלות · כאמרז"ל שבת דף י"ד ע"ח · כלומר בשות הנשמה ערומה · מה יועיל התלבשות הגוף · בעין
מאמרז"ל תלי קורח בדבר אחר · ואיכו דרי' עביד · העון מלפתתו ומליכתו לגיהנם : קעוכי לרמה יהיו חביבים · כלומר אחר
שתקות האוש רמה · ואיתא בזהר הקדש כל זמן שלא נתעכל הבשר · אין הנשמה נוחה מעלתה ומקור חוכבה אצל קוקה מפש ·
לכן אמר שיהא האדם יוגע וטורח בכל עמלו שיעמל תחת השמש · בעמל ובעם · בעוני ויגע · במכאובות נפשו יביא לאמן ·
ומרבה עו"ן על הון · עד שאחבד נשמתו ועשקה מן ארץ החיים הנצחיים · וכל הטורח הזה יתאסף לו · בשביל התועלת שיאכלנו ·
ויערב לאכוויבוסס לו בתמי' : קעויעלב · יבוס ויכלס · כמו עלובה כלה שזיעתה כו' · וכן הבעלבין ואינן עולבין כו' · וכה"ב
טובה בפ"ם · ור"ל לפי שמקרא מלא דיבר הכתוב שנא ה' כלגבה לב · ברי שמתגאה גורם לשכינה שתסלק · כמאמרז"ל אתי דכא
ואכי את דכא · ח"כ לא יאמר שיקבל כזיפה בעה"ב על נחותו: קעחכל נפש השורצת · שרי כלב מי טוב מן האריה · אף כי
אנוש רמה ובן אדם תולעה · ופי' כל אפי' כל דהוה מפש · שרי אפי' עוב מלך הבשן מת · צריך לשמרו מן החולדה ומן העכברים:
קעטחרופתו · אזתו כמו שפחה נחרפת לאיש · וכן פירש"י ז"ל בקדושין דף ו' ע"ח · והיא בעצמה תחרף ותכלים אותו · כי ככר
ידעט מאמר שלמה ע"ה · ואשה בכל אלה לא מלאתי · ברי שנשים דעתן קלות · וכשהיא בעצמה יודעת שאין בעלה רואה לבכות
הגדול שנעשה לו במעו"תו · אזי יבוזה בעיניה כעין שאדם אוחבריהו וילא · אך אמנם בהיותה אחת מהנשים שאנות ·
ותרגם בעצמה שמפחת עצמותיה · רואה לבבוד שנעשה לה · אזי בלי ספק תבוזהו בלבה · ותתלה שדברבעצמה · ולא בו · מצד
דלא חשיד קב"ה למיעבד דינא בלא דינא בעיניה : קפהמבטח ה"ח שהיא כלומר וכי עשרו של אדם יכול להצין ולהמלט ולהציל ·
מכרה · ולפדות נפש שכולה כ"ה וכיחש בחמי"תו על תורת ה' · מני שחת · היתן לה' כפרו · היקר דמו בעיניו בתמי' : קפאכלנים
בשלי קרח כתיב בנו וכלפריים שנלחזות בפח · בשם יוקשים בני אדם · לעת רעה בשתפול עליהם פתאום · ופי' רש"י ז"ל בעת
פקודתם וברלב"ג ז"ל משייש לכן רצוי שלא יחשוק באדם מיני תענוגים · ונקיטנים דוקא · לפי שאין להם אסי ומרחמי · אך
בקריעים בחכוריות מצבן · וכן אמרו ז"ל בע"ם מותר לקרעו כדג ומצבו · כלו' בשלף קלף ובחימה עזה כלי רחמנות : קפבכנבא
דעמרן · כחבילת למר המסובך בקוליס שקורעת · כן היא מיתת רשעים בחסברה : קפגלפני משברגאון · כדי להגדיל ולהפליא
משבירה והנפילה : קפדונשיא כלו' מלכנו רחינו בנשיא כתיב אשר נשיא יחטא · ולא כתיב אם · כמו בני כאן משיח · ובני כל
עדת בני ישראל · ואיתא בזהר הקדוש שעם · משום דבשעיה הוי בעין ודאי שיחטא · מלדרוש לבבו ועשרו · לכן אמר אתה שבחת
בגדולה

סיני השתערות מלך הנגב עם מלך הצפון פי"ח בוצץ ס

שפתים· כלומר מה שחכמנו מפלפלים· אינו דבר גדול· אך כלומר רק דבר מועט· כמאמרז"ל בחגיגה דף י"ב ע"ב אכין ורקין מיעוטין· וסיינו למחסר· המותרות שהעשיר הוא אוכל ומתפנק ביותר· שעל זה נאמר בטן רשעים תחסר: קנאמעט מזעיר· בלומר מיעוטא דמעוטא· מעט קט· כדבר שאין בו ממש כלל: כביר· לשון רב וחזק· כן פי' רש"י ז"ל: קנבוכל יוכח· וכן יובילו עמי· וכמוהו רבים: קנגהבמלקוח בה"ח תתימח· כי לא יתן לאלקים כפרו· למלט נפשו מיד שאול: קנדיבול יבולה בשרו בקבר· וירקב· בנומן בבור אשר יכרה לו· דסיינו הקבר· ולכן בתנחתי י"בול במקום יפול· מגזרת נבל תבול: קנהוכעפרות כף הדמיון מוסב אלמעלה· ואם נבר כסף כעפר· וכן זהב כעפר: קנוהיועיל ה"ח תתימח: קנזכשבר הנבל נכלי חמד· המיועד ומוכן לשבר· כמו כן האדם· מובן ומזומן למות· כיוסכל האדם· נדכים שתו לימח: קנחמידו משברו· ונקרמו חיד· לפי שבא פתאום בפתע נדפו· פתאום יבלכד· נרשת מבמורי במלאך המות: קנטכחמר של יוצר חסוך· ולפי שבא מעפר· לכן יסוב אל הנעפר· וכן אמר איוב מחומר קורצתי גם אני: קסוואבי ערב לפי שיולאים לעת הערב ולטרוף· נקראים זאבי ערב· כן פי' הרד"ק והרא"ם ז"ל· ושוח כיגיו למלאכי חבלה· דמשנה ליגלן· שגם הם יולאים בערב: קסאכי פנה יום· כדאיתא בזוהר· כד אתעבר ליליא· אילנא דמותא אתעבר·

ובל דיכין מתערין· וגם יום המיתה נקרא ערב· כדכתיב על אשר לא תחשך השמש· וכן אמרז"ל עד שלא שקעה שמשו· ואז כל אותן הגרדיני כיסין· החבילין דמעיקין· יחדון ישמחון· בשעתן טרף לשכיפס· וכל זה בנשף בערב יום· בחשון ליבה וחפילה· בחושך ובלמות: קסבשלא כי אתתימח· ופי לא תבעתך ותפחדך היום כמו אתמול· כלומר וכי לא יאחזוך הצבן· ופלגות יבעתך· ד"א היום הזה הקב"ס· שנקרא היום וכורא: קסגוהיותרות הם החבלים החזקים שלך· בעבותות העגלה· והייגו הדאיה שבאת· מהמותרת שים למעלת העופר· שבזה התפארת אמר לו· כמו שאתה האדם הפחיל· כן יגתק את כל המעלות שלנו: קסדעתק· כלומר דברים עתיקים: קסהוהתנשאת כלומר והגבהת והתרוממת: קסוסעיפותיו· הסעיפי· והענפים של מעלות העופר· כקומת ארז וכברוש רענן· שהוא הרם ומנשא· והגבוה שבאילנות· כן דימית מעלת העופר· וכדמפרש ואזיל: קסזהן עופר שהוא קרית עווז לכן אמר לו מלך הנגב· שידרוך על ראש מטווז· כמו שדורך על שחל ופתן: קסחאין בה· במעלת העשירות· רפאות תעלה· מעון ומשגב ותרופה: קסטמלט מאן כלומר למלט נפשם מידי אונס· משלבני אדם הנוסעים אותן· לא יכלה למלטם מני לב· כי עור בעד עור יתן איש· וכל אשר יש לו· יתן בעד נפשו: קעשמרונה· כלומר לתפיסה לשון ויניחו אותו במשמר והוא בית האסור אשר אסירי המלך מלכו של עולם אסורים· כמאמרז"ל· אם ברחמו· כמי שאתכוהו בקולר: קעאואל הבור· כתרגומו וירמס נופף בנו קברת· רגלוסי דבר כח היכון ערכין ליה· לאתר דמתבעין· לתמן מובלין יתי'· ורז"ל אמרו בשבת דף קנ"ח ע"ב דקאי על הפרס של אדם לאחרב ימים ברישו מקעת והפרס נופלת לועל פניו ואומרת לו טול מה שנתתי לי: קעבועוף מות· כלומר קסמיתתו שלאוסב

תעבונים

סיני השתערות מלך הנגב עם מלך הצפון פיח בוצץ

קל״מהות · מה הויות · כלומר מה ענין והפרש יש בין עשיר ולו · שכל הנאתו הוא לחיך ימעט
לאכל · וכיון שערב לחיכו אכילתו · היכו מציג סוג שלימות כלל · והיכו מבחין הכלל שבין עשיר
ורש: קל״ומדמע · ומערב · וכמוס בס״ם בכמה דוכתין · סמטמע ומדמע · בנזיד הדמע · ור״ל
שמחדש בילדותו · ובבחרותו · הוא מדמע ומערב · כמה בגידות ומפסולות · לחבית הכליע · כלומר
בשביל אכילה ושתיה · מה שהוא בולע ·
שהרי כל עמל אדם לפיהו · ולכן
כתבתי מד״מע בו״נדי׳ במקום מטמא
בנדים: קל״להרים להעשות רמס
ותולע · ולהבאים ולהסריח · כי תקות
אנוש רמה · אנוש ע״נוש הוא · בשר
בושה סרוחה רמקה הוא: קל״ויתעהו
זנונים רוחו · כלומר רוח זנונים אשר
בקרבו · שאין אדם עובר עבירה · אלא
א״כ נכנס בו רוח שטות · זה מתעהו
ומסירו ממלכותו · ומתירו אחרי לבבו ·
ואחרי עיניו · לשרהו זונה אחריהם:
קל״ושליכו לעת זקנה · כמאמרו״ל
כי חסרה לנבבה נפשי · לשלמה בקיט ·
ושעבירה מתשת כחו של אדם · ומקפלת
זקנה עליו כמאמרו״ל נביי ברזילי הגלעדי: קל״שמח ה״ח התיחס · כלומר היתכן שישמח העשיר
בביותו עתיר נכסין · ולבן כתבתי כי״שמח במקום היתמך: אם ימין קמ״חרוצים · כלומר בשעה
שימי האדם קלוטים ומונגלים · אם כן סופם להתך ולהכרת · כמו כלה ונחרצה שמעתי יעש׳ ד״ח ד״נ · ח״בבל יוסיף להתגדל ולה
יעבור · ים לו לאדם להגעד · לדחות על היום ימיו · ולשמחה מה זו עושה: קמ״ומספד כל ימי חייו אינו אלא כשל חיי שעה:
קמ״תקחנו אל גבולו · כלומר מעט מעט ואחת לאחת · יקחנו מן העולם · שכיון שיש לו מספר · סדי הוא מובדל · נבול הוא שם לימי ס׳ ·
וכל המובדל מוכרח · וכל המוכרח סופו להכלה: קמ״הלא במעט ורעים · ימיו יתדל · כלומר לפעמים · ימות האדם בקולרא״מים ·
ואינו מגיע אפי׳ לחיי שעה הקלוטים · כמאמרו״ל נפיסי נחלה שבח · שעוני מאכי דהונבי: קמ״ועל קול אל יגדל · כלומר ואיך יוכל
האדם להתגדל ולעשות דברי התנגדיו · לקול אל עליון · שהוא התורה והמצות · ד״ח אל יגדל · לא יגדל · כלומר כחיות הסיי יתן
ללבו · כי שכל הבלים הוא · על קול ברמה נשמע · שכה ברח הקב״ה את עולמו · שהיה אות ה״ח · כמאמרו״ל
בשברתם הי״ח ברחם · והשמיט היולדת מנופו של אדם · שיהיו נמי אות ה״ח · והכל רומז שאין ממש בכל ההגלגלים והכברות ·
ומפסר שלכן סידר בעל המקדמות · ובאתה קלילה דלית בה מציאותא · כלומר כשם שאין ממשות באותו הוא · כן אין ממש בכל
הכברות · הממים כעשן נמלחו · והארץ כבגד תבלה · וחפרה הלבנה · ושמש החמה · והאדם כלה היה יהיה · ועוד מפסר לרמז
על פחיתותם · שאות ה״ח אין לה פירוש · כי אם בהכתיבם ס״ם · והוא מלה בלשון הקודש · כמו שלילו שם ליוסי · שפירושו
ויוסי · כלומר נוסף שלא כברת · שהרי הכל למיתה עומדים · לכן אמר לו על קול סוס · ודאי אל יגדל את עצמו · ולכן כתבת ק״ל
במקום כל: קמ״האחי׳ שהוא רמז לסנוף · כמו שכתב הוסר · יחסוב האדם · שסופו להסבר · כשבר הכלי · והוא בלי ספק יהב׳
בבי״ת יהו״י · תאחי׳ ואחי׳ · ויסבר רוחו הרמה: קמ״וכלה ונחרצה יעשה יוכל להעשות כשסף עובד · כלומר עוד מעט ואינכם ·
ברגע וכשלף קלף ינוע אנוש: קמ״ודל פלגא · וק״ו מוסיף על עניו הרשעים · כלומר שיחשוב שהאדם · אלוה הוא מושכם · לחיות
שבעים שנה · יקח חלי שבהן מהלילות · כמ״ד לא כברה לילה אלא לשינתה · והשינה הוא אחד משנים ממיתה · ובוסר ליתה ·
כד תיתער ליליה · כולהי בני נשא טעמין טעמא דמותא: קמ״וחידך פלגא דילתא · לפי שימי הילדות והשחרות הבל · דהא לא
מיתערין עליהו מלך שלים בדעתו · וכן כתב הרשב״ם ז״ל: שלכך היכו יולא לבטלה · רק בן עשרים ומעלה · וימי
הזקנה · כקרלו ימי הרעה אשר תחיך ל״היטעם לוכל · וחשכו המאורות · שתפשה עיניו מרוחות · וכן מאמרו״ל · כלבושי לא
כבחין · ופירש״י ז״ל שהקול היה נשמע · עד דלא תכירנה · קל בחיסנה · ופירש״י ז״ל · שהולך כפוף · טור תלג · הסר נעשה
שלג · שהרוכי גלידין · ויבלן השקד · ושרשתו עניו ויגיעו ועיתלו · לפרנסתו הקשה בקריעת יס סוף · והכנסתו לבית הכסא ·
וכל זה היה אלא כדי ולוקה בשם ומבלוכות: קמ״ולאו בעי · כלומר וכי לא היה נריך · לאכול ולשתות וליהן · הדברים
שהנוף נשנים מהן · במבוקר בשלהי מסבת ברכות · נמי אלו הוא עני · במו העשיר · שהרי מבלעדן · אי אפשר לחיות: קי״ודבר
שפתים ·

לרקיע השמים. כלומר שסביקזיוס. כעלם השמים לטובה. וכאספקלריא המאירה: וכמו
קי"ברזל. כלומר שהוסיף להם כח עוז ותעצומות. ככרזל שהוא ממתכות הקשה. והחזק שבכל
המיכים. ולפי שמלך הצפון התפאר וקרא לעצמו ברזל מלפון. לכן נקיט כמי ברזל. ואמר שאינו
מלך יסודו מעפר. וכמו כן החרס. כי עפר אתה. ואל עפר תשוב: קי"להמחזיק בתומתו תומת
ישרים דרכיו. שנדיקים ילכו בם.
ואמר לשון יחיד לפי שנגדו מדבר:
קכ"אכח חון וחומן. נקיט ג' לשונות לפי
שהתורה מתשת כח. והעדרת הטובה
נ"כ מחלשת כח. והסינופים נ"כ
מחלשת כח. לכן אמר לו. שים לחלידו
לעשות חיל: להגביר חיש היסר
בעיניו. נגד ג' מיני תשות הללו:
קכ"המרי מן הקומן. דרך משל
בעלמא. כלומר כמעט מזעיר יכול
להושיע. אף שהוא מעיד שאין
הקומן מסגיע לת המרי. אעפ"כ אין
מעכר לה' מהושע. כמו שראינו משם
אחלי. שהלכו בכח אכילה אחת.
ארבעים יום וארבעים לילה: קכ"לעד
עב טיט להכביד. כלומר להרבות
נשמיותו להרבות ולמשוך בשרו משמן.
בחכל ושבע ודשן: קכ"רביד ענק של
זהב כלומר קישוטי ועדוי זהב:
קכ"היעיב קדלו. עורף מתרגמינן קדל.
כלומר להשמן ולהעב ולהסרבל בשר
כדוב. ונקיט לשון רז"ל והכיטו לחרי משה. שאמרו כמה עוכי' קדלי'. עיין כונן: קכ"מית"ב רחב. כלומר לחורייס רחבה. בית
מושב שהחדש יושב עליו. ולכן כתבתי מית"ב במקום מית"כ: קכ"הלא סופו. לפי שסוף החדש למות: יסחב כמו להסחב. להיות
סחוב והסלך בקבר. ע"ד ושוח לקברות יוכל: קכ"חורשע היפה"ר השטן ומלאך המות. יחרוק עליו שן ויאמר לבלעו. כמאמרו"ל
רשעים יפה"ר שופטן. והעניין מבואר בספר הזהר. שגם הוא מלטעה. בחיות החדש עובר עבירה. כעניין זוכה הנשברת ממלך
שתפתה את בנו יחידו. ורצון המלך. חפלו ותשקו לנפותו. אם יוכל לשבר לב הזוכה. ולמיכף ליצרו. כדי להרבות כבודו ואהבתו.
והתנה המלך עם אותה הזונה. שתפליר בו בן המלך. פעמים ושלש בהפלרות רבות. ובדברי חיבה וקישוטין ועידונין. כדי
לידע. עד היכן מגיע כח משכל של בנו יחידו. אך מדאגה היה מדברת ע"ל לבו של המלך. פן לא יאבה החיש. ללכת אחרי דברי
הזונה. הלא אהוב ואיכלס. והנה חוליך את חרפתי. לעיני העמים והשרים. ומה גם. בהחויקי פני. לבא לנשת אליו. פעמים
רבות. בחית הזונה וגלורת לב. מאן דהי דלא חיים לשמח. פן יאבד לו. וייסרני בשוטים ובעקרבים. וביסורים של חיב"ם. ויען
המלך טוב בתי. אל תירא. כי לפום צערא אגרא. אם יוסיף ליסרך. עלי לשלם שכרך. ע"כ הזונה
הזהת. טפי ניחא לה. לבליעזע לה בן המלך. מלהיות עמה ולשכב אצלה. כדי לקבל משכורתה. שלימה מאת המלך. כך
ענין המלך הגדול ב"ה וב"שלנלח. ואהבתו בני בכורו בני בחוניו. יחידו שבחר בכולכל עם ולשון. וה' חפץ למען צדקו. לזכות
את ישראל. שכר לנו הזונה. הוא היצה"ר. שיסית בנו. לעבור את פי ה' ותורתו. ומיסיפתה ויוכל. לא די שאינו חושב לו.
אלא שנתחלף מחו"בה לאו"יב. ולכן הוא שופטן. ולוקח נקמתו ממנו: קכ"טוורש הפרס. כמאמרו"ל אחר ג' ימים למיתה.
בריסו של אדם נבקעת. ונתהפכת השליח על פניו. ואומרת לו טול מה שאתה לי: קל"משאת שוא. העושר והכבוד המדומה.
קרוי משאת שוא ומדוחים. לפי שאינו קיין תמידי. כי לא במע"ותו יקח הכל. ולא ירד אחריו כבודו: קל"אודבר אלמד מעניכו.
כלומר מתוך כך תלמד דבר מוסר. ומילתא אגב אורחא קמ"ל: קל"בזך. יסיה זך. פעלו. מעשיו של אדם: קל"הוללות ושכלות
כלומר הבלים רעים. המעורבים בבכי ואנחה. וכן פי' רש"י ז"ל. בפסוק לשחוק אמרתי מהולל:

ועוד יעעיה ה' כ"ה
ו"ט י"ח ט"ו
להמחזיק לאוב כ' ג'
ולהסביע ברכות דקג ע"כ
דכל משלי ט"ז ל'
שלא שכת דקע"ז ע"כ
ינעת יעעיה מ"ט ל'
וילדת יעעיה ס"ח כ"ג
כדמית חולין דף ה' ע"כ
לכבוד יעעיה מ"ג ז'
יצרתיו שם
לא חבקוק כ' ו'
לשוס ברחשית מ"ח מ"כ
יעיב שמות רבה פרשה כ"ח
מיסב שבת דף ס"ג ע"א
כפגר יעעיה י"ד כ'
ושפע תהלים ל"ו י"ב
ושרש מלאכי כ' ג'
ודבר מכילתא דר' ישמעאל
יוד משלי כ' י"ח כ"ח ה'
במסורת משלי ח' ל"ב
כוללות קהלת ב' י"ב

סיני השתערות מלך הנגב עם מלך הצפון פיח בוצין

מיתות וממרירות נפיש: צוממרירות נפיש לפי שנאמר אשה רעה מרת ממות. לכן אמר שדול ע"ה
סבל עניים קשים ומרים. אפי' יותר ממרירות הנפיש. ע"ד מה שכתבו התוס' בשבת דף נ"ה ע"ג
בד"ה אין מיתה כלו' יסורים מכוערי' קשים יותר ממיתה. וכן מאמר ז"ל אלמלא נגדוה לחננית
מישאל ועזריה כו': צזמחרף ומנדף דוגג ואחיתופל: צחבכורתו סעודה הראשונה שאחר התענית
קרויה הבראה: צטמלשון רבים.
ימי שנותינו: קפרט לבעלי קבין.
כלו מאיזה בני אדם. מעט מזער לא
כביר. אשר יחיו יותר מששים שנה.
וכן מאמרו"ל קב ונקי. כלו' מעט:
קאומעשה נסים כלו' אף שאנו רואים
בחוש ובעין שיש בני אדם שחיו יותר.
מ"מ אין אלו אלא כמו מעשה נסים.
ואין מזכירין מעשה נסים: קבלפטפט
לדבר ולטעון. דהיינו לחרחר ריב
עור. כמאמרו"ל שפטפט בילדו. וכן כל
פטיטיא אסירא לבר מדאורייתא שרי.
וכערכין דף ט"ו ע"ב נבי מלוע
שעשה מעשה פטפוט כו': קגקרעו
שאלו היוקורעין את בשרו. ולא דמי
ולא היה דם שותת ממנו. מ"ש כ"כ"ל
שנתקיים בו לחזיל סומקא ואתי
חורא: קדלתקן עותתו כלו' לתשובה
על חטאו: קהומלכותו נכון. למען
יהי' נכון. לפי שנא' לו אם ישמרו
בניך בריתי ועדותי זו אלמדם גם
בניהם עדי עד ישבו לכסא לך. לכן
נתאמץ הוא בסינופים רבים כדי
שיזכר זכותו אל בניו ובני בניו על
שליחים ועל רבנים לאלף דור ולנצור
חסד לאלפים: קוובזה כלומר מה
שעשה דוד. דבר הנראה לכאורה
בפשוטו. שנתן ועינה בפשו יותר
מהצורך לפי משקל חטאו. מזה שקנת
שנך לדברי עקביא בן מהללאל: קזבין
נכדו מנשה בן חזקי' ולפי שמלאנו
בחזקי' שאמר כך מקובלני מבית אבי אבא ופירש"י ז"ל דוד לכן קראו נכדו: קחבאחים מיני כבלים כבלי ברזל. כמו ויתנהו
בסוגר בחיים. יחזקאל י"ט ד' וכן בנחושתים מיני כבלים העושין מנחושת: קטחילא התפלל כמו ויחל משה:
מנשה. רחם לבעלי תשובה. כדאיתא בזוהר שמנשה ממונה על בעלי התשובה: קיאוסופו כי' נחת ושובה. שהרי הושב
לירושלים למלכותו: קיבזקנה ושיבה כמה דסיים שתח. זקנה של מנשה. ושיבה של אחס ודוד. עוני. כלומר עיניו קשים.
ולכן כתבתי ע"וני ס"כלו במקום אני אסכול: קיגוהשורש הוזמת תסיח לעדות ולרחיק. שמה שסבלו עיניו וסינופיו יותר
מהרגיל לפי חטאתם. וזה נראה שלא נתכפר עדיין עוון חטאו. שהרי לפי שבית דוד חטאו. לא עשה עמהם כלה כחטאתם ח"ו. וכדכתיב
פקדתי בשבט פשעם ובנגעים עונם. לכן כתבתי והשו"רה במקום ושם"ירה: קיישדרך מישך ועבד נגו חכניה מישאל ועזריה
ואלטשתר דניאל: קישלא נתגאלו שלא רצו להתעיב בפתיחות המלכר. במאכלים שנתן להם שר הטבחים של נבוכדנצר:
קיזפת כגס מנת חלקם אשר שלח להם מלך ממאכלו ומשתה: קיימלפניו. ממה שרגיל מאז ומקדם: קיחכראי מוצק. כיוצ
לרקיע

וקול תהלים מ"ד ח"ן
ויתן תהלים ס"ט כ"ב
שבעים תהלים ל' י'
פרט חגיגה דף ד' ע"ח
וביבמות דף ק"נ ע"ח
בימי יבמות דף ס"ב ע"ב
ועל יחזקאל כ' ל"ב
לפטפט מנחו' דף ס"ה ע"ח
וכב"ב דף קט"ו ע"ב
קרעו תהלים ל"ה ט"ו
וכסמו תהלים פ"פל"ז
וכיוצא שם ל"ח
מוטב עדיות פרק ה' מסכ' ו'
ושעה שם
כעת ד"ה כ' ל"ג י"ח
בחמים שם
וכהלר שם י"ב
וסומפזוהר בכמה דוכתא
ועד ישעיה מ"ו ד'
והשורה דפרים ל"ח י"ט
שלח שמואל ב' כ"ח י"ז
שדרך דניאל ח' ז'
שער שם ח'
ויסע שם ט"ז
וגרמה שם ט"ז
וס' תיוב ל"ז י"ח
וכמו תיוב כ"ח כ"ן
ועוד

קינוהשו"רה חואת תהיח
לא קטנתגאלו בנתינות המלצר. וישא קטזפרס בגם ונתן להם זרעונים:
ונראה מראיהם שוב קיימלפנים: וה' החזיקם קיחכראי מוצק. וכמו
ברזל

עייר פרחיולד · יכהק ויזעק ספרח· בסור סייך מלת נעיי' וכפרח מלת נסיקס· וכן פיר"י ז"ל:
אויזעק ואת' הטפס זועק חמס וכוכס בכיי' על חנס אתס· כי די לצרס בשעתס· כאשר יחרפוך
לריך ומשלאך עליך יגדל· אז תלעק מרס· ומס תלעק אליעתס: בוכהאנק דוס כלו' ואפי'
אס יחרפוך לריך וילעגוך· מס טוב ומס נעים להאנק ולהעטף דומס: ומס יפס שתיקותך
מדבורך· תסכרשתוס וכלום וטמטס:
געל שתיקותך שתשמור פתחי פיך
תקבל שכר· כדאשכחן באהרן וילוס
אהרן וקבל שכר על שתיקותו:
דמהנעלבים הנכספים ומבויסים
מאחריס· עולבים מכסיפים ומבייש'
אחריס: הועולמו כלו' של המכלים
אותך: ועל כל הטובה יתי"ר כלו'
כוסף ממה שיכופר עוכך בוס· הואמר
שאתה כותל חלקו של חברך שבא ללעוג
אותך· תי"ח מה שרואין לך לשמוק· ולכן
כתבתי יתי"ר במקום יתרו: זכשני
הפכים· פטירת העוכס· וקניית
הזכות: חולקול וזעקתך מה שאתה
לועק· חבל· הויוחבוי· מכשלון כח
הסבל שאי אפשר לך לסבול כל הענויים
והסגופים: טשלח אחל מנו· כלו'
לא ספרים ולא העדיר ממנו: יואין
איש עמו לעכב על ידו מאחר שהיה
יחידי בעולמו: אאבאשו סרחונו
כלו' אחר שחטא: בתשובה שלימה
ונכונה כלומר תשובת המשקל כפי
הקלקול: גזרוי תאינים למ"ד אין
שאכל אדה"ר תאינה הי'· גם קלקלה
נתקן: דשארו אתו: הסמושחת
ח"אחריתית· וכי בשביל שעשה תשובה
גדולה כל כך· נשאת מדאיתו בתמי'· וכן ס"ת שהושחת בתמי' וכי כאשת הכי כמי
שנשחת ונתקלקל· לכן אמר ברחם עכשיולמי דומס· אף שכבר מת כמה אלפים שנה: בעקביו
מכשה נלנל אחוי כלו' אחור אחוי ברחם כשאור נגד עקביו כמו שפעיד ר'בנאי: עיין בולן
דיוקנא לורש ודמות· ורש"י ז"ל פי' שלכך יצתה בת קול ואמרה בדיוקנא עלמו כו' לפי שכבוד בלאם
אלהים· וכיון שכן ע"כ מבואר שאף קודם הענויים והסיגופים של תשובתו לא היה יפה ביותר
מדיוקנא של מעלה: גשמשון מכאן כלו' שאפי' מקלת מיופין· לא בבר· לא חוסר: דחוקיד
ס"ל וקלר· בה"א פתיחה· וכי סי"ד ס' בו לקלר שנותיו· בעיבוי' שלו· ולכן כתבתי ל"ו במקום
לא: הבשריך יומו כלו' בא ורפס בלוי של תשובה· שבתחלה נתקנס מיתה בו ביום· כדכתיב ביום אכלך ממנו מות תמות ואחו נתן
לבולשוב אל ה' אשריך יומו: זממלך החסיד בה"א הידוע כלו' דוד שאמר כי חסיד אני: אבמסה ליחלח וסירטב בן פיר"י ז"ל:
בוכבי יעזר פלו' כאשר יבפס מוחבבכי יעזר· ד"א כאשר יבפס אים· המפקס לו עזרה· כן בכס דוד המלך ע"ס: גגל"ת· כלו'
לא טעם כלפתיב ואפפוהו בלום לכן כתבתי ל"א במקום לו: דבאחרו לשון יובס בתו ובמי חרס מני חורב לויב ל' ל· וכן באחר מפס'
ירמי' ו' ד"ט בן פיר"י ז"ל· כלומר שבפסו שי יבשה מאין כל תענוג: הוסבל ענויים לשון רבים· לפי מאמר ז"ל שעה חדשים
בלטרע דוד· ופרסו בימבו סנהדרין· ומלורע אף שאינו חשוב אלא בחת· מ"ת מדבשתלקה בימבו שבינה· אלי למימר שהוקשה לו

ותזעק אסתר ד' ח'
די ברכות דף ט' ע"ב
ואהאנק יחזקאל כ"ד י"ז
ופיך תהלים ס"נ י"ב
על זבחים קט"ו ע"ב
מהנעלבי' שבת דף פ"ח ע"ב
תמלא חיוב ל"ג כ"ד
ותקנה ע"ז דף י' ע"ב
על שמות י"ח ט'
ולקול יחזקאל כ"ז כ"ח
מכשלון נחמיה ד' ו"ד
אכל דברים ל"ח כ'
לאשר קהלת ב' ו"ד
אס
כאדס קהלת ח' ח'
ואין ברחשית ל"ח ט'
עלס יואל ב' כ'
שלשים ברחשית ה' ג'
הטלה ערובין דף י"ח ע"ב
ונס אס
המושחת ישעיה נ"ב י"ד
שאוחזך חיוב ד' ח'
ברחס יומא דף כ"ס ע"ח
עקביו בבא בתרא דף
כ"ה ע"ח
כעין אס
שמען חיוב ד' י"ב
ויד במדבר י"ח כ"ב
עינה תהלים ל"ה י"ב
ובדמעתי תהלים ו' ז'
וכבי יאשעיה ט"ו ט'
ואיך · חיוב · י"ב י'
כחש · תהלים ק"ט כ"ד
ועלמותיו תהלים ק"ב ד'
מריס קהלת ז' כ"ו
ובקול

מחוכעבד יסלף ויחסוק כל · כן כלתה וגם נכספה נפשו להתלונן כנל שדי · ולא כחלו הוא מלך ·
אשר ברוח מדון נפשו · והורגל בכל התעמונים · רק כחלו היה עבד · הרגיל בכל מיני נזירות ·
וכעבודת פרך המפרכת את כל הנוף · כן יטה הוא את שכמו · לסבול עול עבדות ה' · ולא כעבד
המשמש את הרב ע"מ לקבל פרס ח"ו · רק יסלף כל · שלף כמיס חילס · כן הוא שולף על עפר
ארץ: מטימלט נפשו מיד שחול ·
להנגל מהניהנס · ולמשן סור משחול
מטה · יניעהו לחורח חיים למעלה ·
אל מקום אשר הוא שולף שם הוא זורח ·
זורחה ליראי שמו שמש לדקה · וכאור
בקר יזרח שמש ואור ליישרים: ניפתח
חרלובת רשע · כלומר כך ילמדו
ממך ק"ו · ויעשו גם הם בערמה
בתבונה ודעת · לשוב מדרכם הרעה
ויפתחו הקשר של רשעי · ומוסרותיהם
יכתק · כנתק הפתיל בהריחו אש ·
וכדוגמא מלבי האש המוסיים"ם בעניני
העס"ז מפני האש אשר יקדח בתוכו
אשר יריח ביראת ה': נאויבקש אהבה
לאהבה את ה' ולעבדו בכל לבבו ·
בתחלה כי אם ליראה את ה' · וחכ"ל מביאו לידי אהבה שאינו תלוי בדבר · ואינה בטילה
לעולם · ויכנס פעם אחת בפרדס אהבה: נבוהוגה כלו' וינחס על הרעה אשר
עשה · ויתחרט בבכי ואנחה · הוגה מגזרת יגון · כמו תונה · וכן בתולותי' כוגות: נגוישוב
בתשובה שלימה אל ה' · לפי שמגעת עד כסא הכבוד · ואז וירחמהו כי אל רחום ה' לא ירפהו
ולא ישחיתהו · ועתה חזור אל הרחשובות במה שאמר לו · ומה ברי ומזור יהי' למכאובך כו' :
נדמאיש כלו' איש ירא וחרד לדבר ה' · אשר נגעה יראת ה' בלבבו · לעשות כמעשיך · יעשה ככה
כלו' אשר יעשה כך לשוב בתשובה · ובלבבו יבין ושב ורפא לו · יכיר וידע שאתה מלמדו
להועיל: נהיורק לך ברכה · כמו שמלאכיהם תלת נריס שנתנו ברכה להילל · לפי שקרבם תחת
כנפי השכינה · כמאמרו"ל שבת דף ל"ח ע"ח: נוסיבלו שילאו ויעיפו וינעו: נז לי · להברכה · שיזרחל אינן יכולין לקבל רוב טובה
לכן יאמרו די · והקב"ה יודע שאינו רוב טובה: נחויסי ביתך · בית נכון בבית פרץ · שתהיה מלכותך תמידי וקיים לעד: נטנודר
פרץ · לפי שעל ידך הונדר פרלות ישראל · וכמאמרז"ל במגילה אבינדור שנדר פרלות ישראל: סכתיבות לשבת משובב · סרס
המקרא ודרשהו · משובב לשבת בתיבות · תרגוס יונתן מתיב רישיא לאורייתא · וכן פירש"י ז"ל · וישא דקרא וכתו ממך תרבות
עולם · מוסדי דור ודור תקומם · כלו' מעלה עליך ככתוב כאלו קיימת עולמות רבים: סאאף לעמים חובב · כלו' לא זו בלבד
שהקב"ה יאהבך מאהבת עולם · אלא אף זיאתיים חביב לכל העמים · ורחו כל עמי הארץ · כי שם ה' נקרא עליך וירחו ממך :
סבתתן לויית חן · חברת חן · כן פיר"י ז"ל · ד"א שכל הפעים אל ה' · יאמרו לך תעוזת חן חן · ויאר כח: סגונחך ה' תמיד
בתרגומו וידבריך ה' תדירא: סדוישבע בגבורתא נפשך ונופך · וחיי בחיי עלמא · סיפא דקרא וסיית כגן רוה · כמובא מים
אשר לא יכזבו מימיו · כן יהיה משכורתך · כפל ומכופל בעס"ז וכעס"ב: סהותי"מא תי"מא כלומר שכי תמיהות יעלי עליך ·
ע"ד מאמר ז"ל חולין דף ע"ה ע"ב · תרי תמיהי מדכר דכירי לישנא · לכן כתבתי ותי"מא תי"מא במקום וטמא טמא · התימא
בחית הוא: סטטבותא התועלת הגדול שלך · שקליתי' ושדית אחיזרא · בטלת והשלכת על הקוצים כן פיר"י ז"ל · כלו'
שאתה כפוי טובה · במקום הרחוי לך להחזיק טובה · כדמפרש ואזיל · שאתה בן מלכי קדם ומהרחוי לסיותך חכם · ובכון דבר מתוך
דבר · כקסם על שפתי מלך · ואינך מושכל ביחכם · אלא נבער מכל אדם ואפי' מהגדול שבטפשים : סזפניך חמרמר ובכון מרוב
בכי' על חכם: סחולא תח"רס כלו' ואינך פקח להסתיק כשור וחמור קרי שנרוע אתה אפי' מבהמה · ע"ד הידע שור קונהו וחמור
אבוס בעליו · וכסיל לא ידע ולא התבונן ולכן כתבתי תח"רס במקום תחרוס · כ"שור במקום כשור: סטהינעה ה"ס התימהוני
יצעק שור בעודו על בליו · בזמן שים לו תבואה לאכול: עוקעלי דשא וכי על דשא הוא מאכל חמור שכר · דקיימו פרק · כמו

סיני השתערות מלך הנגב עם מלך הצפון פי"ח בוצין נז

קרבן · רק מגיל את נפשו מדין גיהנם · כאלו לא חטא כלל · אבל להסיג על ידי קרבנו סוס
מעלה ביותר מאלו לא חטא כלל : לאלא תוכל כלכל כלו' אי אפשר לך להסיג · ואתי' כמ"ד
גדולים צדיקים נמורים מבעלי תשובה · דאל"כ היאך קאמר למעלה יתירה לא תוכל כלכל ·
דהכא ע"כ במביא קרבן עם תשובה מיירי · דאל"כ הוה מתת כסילים שמביאין קרבן · ואינן
חוזרין בתשובה · מ"כ י"ל דאתי'
אליבא דדברי הכל · וה"ק אף שבאמת ולמעלה יתירה לאלא תוכל כלכל : לבואזיל
גדולים בעלי תשובה · מ"מ אין הקרבן סומקא ואתי חיורך · אתה נוטל חלקך וחלק חבירך :
מביאו למעלה יתירה · כיון שבעולם הזה ובעולם הבא · לדואחריתם לשאול
כיון עיקור הפעולה : יגיעו ולמרהבא : להומה צרי ומזור יהיה למכאובך ·
סומקא ואתי חיורך · כלו' אם יבין בהיות זכות הרבים תלוי בך : שעל ידך לורבים
אדם פניך · שאמרו"ל כל המלבין מעון תשוב · ליולהוכח מלין תחשב : לחכריסך
כאלו שופך דמים · אמר רב פחמן בר וגבך בעשקך · לטולאהבה ה' חשקך : מיראון
יצחק לתנא ספיר קאמרת דחוינא ממאס תאות הגשמי · ובחרת בחיי הנצחי השמימי :
דאזיל סומקא ואתי חיורא · וכתבו אז תפקחנה עיני העורים · וישימו תחתם מאמזורם :
אתם' ואם שמחדים בתחלה · לפי וידונו קל ותומר · מבוהעבד אמר יאמר : המלך
שהדמים מתאספין ברוח : חפץ ביקרו · מגואת"שותיו תהל אורו : מדלאור
שבזה סר עונו וחטאתו תכופר תיכף באור החיים · מההם"לוכרה היתרדים: מוומן
ומיד · ואינו צריך לסיגופי' רבים כל המלכות יהיה שפל · מזלהורח בחושך אור כצהרים
בך · כאלו היה צריך לסבול · אם לא אופל
היה מצויים · ובעה"כ שארי כל המלבין
אין לו חלק לעה"ב · ומסתמא זה המצוים כוונתו · וכן אמרו רז"ל נביאי דורות · ויש בספה כלא משפט ·
דהכא שנין יסבין · למאן דמעבירי במלי' · כמאן שנוטל אתה חלקך · וחלק חברך בעה"ז · דהיינו שני דורות ·
ובעה"ב : לרואחריתם כלו' ועוד ישמח לדיק · כי חזה נקם · שאותן המלבנים · חייבים לשאול יגיעו ולמדהבא ·
כאמרו"ל הכל יורדין לגיהנם ועולין · חוץ מארבעה שיורדין ואינן עולין · וקאמיב בהדייהו המלבין פני חבירו · הרי אתה מפחד מזה יהיה עיקור תועלתך · והלואי אשר יגרת יבחלך : להומה צרי ומזור · כלו' ואת · ועוד אחרת חשוב בדעתך · איך
יעלה לך מרוכה ורפואה · רפואת נפש לתחלואי נשמתך · כמה שתתים לבך לשוב אלה' · כזבחיי' לך צרי למכאובך : לורבים
מעון תשיב שיהרהרו בתשובה על ידיך : ליולהוכח מלין תחשב לפי שאמרו"ל תמה אני אם ים בדור הזה · מי שמקבל תוכחה · וכן
אם יש בדור הזה מי שיודע להוכיח · לכן אמר שמכח מה שתעשה אתה תשובה בשלימות · תהי' חשוב למוכיח גדול לפי שבלי ספק
אתך ילמדו וכן יעשו : לחכריסך וגבך בעשקך · כלומר כראותם שאתה עושק וממעט תאותך · כיון שמתחיל ומשתה · וכיון שמלבושים
נקיים · לפי שאמרו"ל עשוק לנביך ושוי לכריסך · שיוליך כיותר משוי' על מלבושים · לכן אמר לו בעשקך כלומר כיותך עושק
וממעט בתענוני כריסך וגבך : לטולאהבה ה' חשקך · תפלך וכל תנמותך יהי' לאהבה את ה' ולדבקה בו ובמידותיו : מיראון כלו'
כאשר שראוך פקיחא ממך · שאתה ממלא עניני עה"ז : מאמזורי' כלו' ארי ורטי' לעונותם : מבוהעבד לפי שמדבר עם מלך
הלפון לכן מכנה אותן בני אדם שילמדו ממנו · בשם עבד · ונקט לשון יחיד ולא אמר העבדים · לפי שאמרו"ל אדם קורא לשוריס
ברבשור · כמו שפרש"י ז"ל בפסוק ויהי לי שור וחמור לאן ועבד ושפחה · ומשרשם יאמר הבא ללמוד ממך · מה המלך · שהוא
אתה · חפץ ביקרו · ליקר נפשו · ויקר חכמה מכבוד · בדברה' ויקר · וכל יקר ראתה עינו · כדמסיק באמרו · ושמ"לוכה היתה
דים · וכלום חסר מבית המלך : מגואת"שותיו כלו' ואפ"ה הוא מסנף ומעכה נפשו בפסיקרא תלוד · ומתיב כאן · כדי שבזכות
תמת בחו וסגופו · תבל · תופיע ותוריח אורו · ולכן כתבתי ואת"שותיו במקום ופמיעותיו : מדלאור בחור החיים הנלחיים ·
דסיינו עה"ב : מחוהמלו"כף היתה דים · כלו' ואע"ג שהי' לו כל תאות לבו · וכל אשר שאלו עיניו לא אלל נפשו מכל · כי לבו
שי' שמח וטוב לב משתה תמיד · כמלך בגדוד וכלום חסר מבית המלך : ולכן כתבתי והמלו"כף במקום והמלחמה : מוואפ"ה
מן הממלכת יהי' שפל ונבזה בעיניו כאלם · ממלא בכבוד מלכים · ומהתענוגות בני אדם · כדי לקנות לו עה"ב : מזלהורח
כאופל במחשכי הארץ · אור למען יהי' נוהג לו · וכבוד ה' עליו יזרח ונרולא ידעך · ולא יכבה נר ה' נשמתו · כלשריס שהוא נכון
היום שהשמש בגבורתו · כן יהא לו אורו באור פני מלך חיים · לאופל כלו' תחת אשר דרך רשעים בלפילה · וכסיל בחושך הולך · לגיס
ולגלמות · שאול ואבדון · לדרקון ולחושך · בחר לו לסנף נפשו בעה"ז · כדי שיהי' טוב לו בעולם שכלו טוב בעה"ב ז

סיני השתערות מלך הנגב עם מיכך הצפון פיח בוצץ

מיתרסים בשמייהו · ע"ס מן כלעם · ל"ק מן כלק · הרי ערלאית נויס עמלק · ולחריתו דקיינו סוף
תיכות כלעם וכלק · עדי לוכד · שמוש מ"ק · ותולדתיהן כיוצא בהן · תלמידי בלעם יורשיניהכם ·
ויורדים לבאר שחת · יטשבאורת הטומאה הם כאורת · לא
הארץ · ושכבת זרע · וטמא מת · ומצורע · ובולבוחיתכהו בסו · הארץ ממרו רז"ל עם הארץ שם
ארץ ובניהם שקץ · כ"ם רשעים · ס"ו
שחפ"ת וס"רע · רעים וחטאים לה ·
טמא מת · טמא טמא יקראו · רשעים
בחייהן קרויין מתים · ומוכח"רע ·
רע רע יאמר הקו"ב · ובמסכת כ' אמר
למעלה מהן כתיב · ומי חטאת · בני
נבל · נבלה עיש · חטאתם כי רבה ·
ואשמתם כבדה מאד · עם כבד עון ·
במסכ' נקאמר למעלה מהן כתיב נידה ·
וכתיב כתם פה לנידה תשי · במסכת ל'
קאמר למעלה מהן כתיב · שטומאה
יולאת מנופן · פושעי ישראל בגופן שם ·
ניתנה כלה והם אינן כלים · הרי שם
אבות ואבי אבות הטומאה · ד"א לפי
שאמרו רז"ל תנשמת בהות שבעופות
שטמאים ופירש"י ז"ל עוף שמשתק בלילה · ואין שליטת שטר שמלאך רוח הצפון דוקא בלילה · שהוא
שורש הרע · ולכן נקדמתילת שבת"בות · כלו' קריבי שבעופות ושבאבות · ור"ל מי שילעיג לך ויפטפט בענייך אינו אלא מוח
שמח שפתיים · כתנשמת הזה · אשת כל חוה שמש ומגן ה' לבחות : כיאע"פ שרבים בני הטומאה · ומקרא מלא דיבר הכתוב
לשרי רבים להטות · אעפ"כ לא תאבה לשמע להם · אלא תלך בדרך אתם · מכאן רמז לך מכתיבתם · כי רבים לרע ירולו ·
וכתיב לא תהיה אחרי רבים לרעות · בעניין שני בתוכיים המכחישים זה את זה · דכתוב אחד אומר אחרי רבים להטות · וכתוב
אחד אומר לא תהיה אחרי רבים · בא הכתוב והשלים · והכריע ביניהם · לרעות דוקא · לומר לך כשהייתך לטובה שהייתך לרעה
ק"ו : כיאגוי אובד עצות המה · כלו' עם נבל ולא חכם · ואפי' ת"ח שאין בודעה אחרון"ל נכלה טובה שיכנו · כ"ש בני נבל
פלוני · בני לא עם אומה · והויין כעובדע"ז · וסב"ח שהם שבח"י אתים · שהרי תקרובתם נקרא זבחי אתים · כאמרו"ל חולין
דף י"ג ע"ב · וכיון שקרויין אתים כאלן דליתכהודמי · וכן מאמרו"ל בכם פר' וד' מינין שבלולב שלאשרה ושלעיר הנדחת פסולה ·
מ"ט כיון דלסריפה קאי כתותי מכתת שעורן · ופירש"י ז"ל וכאלן דליתכהודמי : כבואין כהם תבונה · לא בינת אדם להם :
גדלגד חותה · כזה מוכיח בתוכחת מגולה · פחיתתם ונריעותם · שהרי גד חותה בשביל מחיותם · ופרנסתם בחיי הבל חיי
שעה · מיכאת נאתי · שהם יורדים לבור שחת · מחבדים חיי עולם · כיד"ם · מלאים זימה וימינם מלאושוחד מחורחת כל כולא
בלע · את נפש בעליו יקח · ולפי שהם קבעי הם"ם · מי מזיח מלעיל רבי · זו מלתחת רבי · וקפסיט מחיבה חיות דקאי בעיקבא
דביתא · וקדחי הם"ם דלמיחת גד חותה מיכאת נאתי · הרי שדרך כסיל · כדרך סביבי בינים · שסוף הפחות שבכל שבעלי חי
כדכתיב מקרני ראמים · ועד ביבי כינים · שאינן נחשבים אלא כאתים · וכיאן דליתכהו דמי · שהרי אינה
היא כינה שברחם · כמבואר שם בגמ' · וקי"ל בח"מ סי"ו מותר להרוג בשבת · והטעם שאינן בדרי כלל · כי"ל בשבל כמו
על אזניות · קו"ל של אותן שפת"אים · אשר ילעגולך ויחרפיך · תכסה אי"כם · כלו' בז סיכסה הקב"ה את שלאתך · כי לא יסביוך
ה' כיד אויב · וינאל בשבך מיד אויב ומתנקם · שלא תקבל עונשאחר בעה"כ · ולכן כתבתי ק"ו ל פ"אתים תבשה אי"כם בשקוס כל
פשעים תכסה אהבה : כהובקורבן כלו' במעט הנרגרי הם שלך בשיתמעט · על ידי מה שיזרפוך : ימח שמם כמו שמחס
דמים · כן ימחס הקב"ה כל פשעיך ושמיך · בחותן טיפי דם שתחבל : כוכתוב לך זאת לזכרון בספר ותחקוק על לוח לבך אתם
בדבר אשר אני דובר אליך : כחותיבב שם שחותן הקרטין דדמיא · יועילו לך יותר מכלו ותברך · משור פר · מלשון הקרבת קרבן ·
ולפי מאמרו"ל קרטין בני ר' מי חסיבי · לכן אמר שחותן הקרטין יחשבו יותר מקרבן : כמהק"ל יכול להתערב · כלו' על ק"ל
דבר פ"שע שיזרפך הנר הלורר · יערב לך שיחו · ויהי לך לתועלת · יותר מתמידין · אף שאמרו רז"ל שתמיד של שחר מכפר
על העבירות של לילה · והתמיד של בין הערבים סיס מכפר על העבירות של יום · אעפ"כ יערב לאים לו"ם שקר · בלחמו עליך
שנאיך · וילבגופיך כדקתרס וחויל · ולכן כתבתי ס"קול במקוס שכל : ליתוקן הקלקול כלו' שאינו מקבל שכר על מה שמכיס
קרבן

מלחמיים: ג לא תפן למנוח"תם של המלעיגים. ז ואל הישע בדברי המקטרגים: ח כי במה שבע"שרך אשרוך כתיב בנות. ט המה דלי העם לא בינות: יעזי נפ"ש ככלבים. יא אשר על כסלם חלבים: יב ואל תאמר כ"שר. יג לאשר אמר העם הזה כש"ר: יד כי לחומא נתן ענין. טו וכת"ר של רשעים אינן מן המנין: טז בני נבל יז גם בני בלי שם. יח כמק יהיה שרשם

ולא תפן למנוח"תם של המלעיגים. ואל הישע בדברי המקטרגים: כי במה שבע"שרך אשרוך כתיב בנות. המה דלי העם לא בינות: עזי נפ"ש ככלבים. אשר על כסלם חלבים: ואל תאמר כ"שר. לאשר אמר העם הזה כש"ר: כי לחומא נתן ענין. וכת"ר של רשעים אינן מן המנין: בני נבל גם בני בלי שם.

קצאשהיוסד הקב"ה אשר ידו יסדה ארץ · וימינו טפחה שמים · ואתי' כב"ה דס"ל בחנינה דף י"ב ע"ב ארץ נברא תחלה · ח"כ כמ"ד כאחת נבראו · לכן לא נקט שמים בריאה · דלא תימ' כב"ה · וה"כ לא בא מלת בראשית · לסורות סדר הבריאה · אלא כפיר"י ז"ל בפרשת התורה כו' לכן בא לקרב אל ה' ולתורתו הקדושה: קצבלמלחמה.נגד ילך לב אחדם הרע מנעוריו · גם נגד הסרגל שבעשה שבע אלנו · והלמ"ד במלת למלחמה פתוחה כמו למלחמה פירוש · כמ"ש רנזו ואל תחטאו : קצגמרגוע ומנוח · בכל מלת שוכות כלו' מנוחה נכונה כלו' בעה"ז ובעה"ב · וכן מאמרז"ל בבראשית רבה פרשת גח · אלה תלדות נח נח אתמה · לא הוה קרא לומר אלה אלה תולדת נח שם · אלא נייחא לו · נייחא לצדיקים · נייחא לעולם · נייחא לאבות · נייחא לבנים · נייחא לעליונים נייחא לתחתונים · נייחא בעה"ז ונייחא בעה"ב ע"כ: קצדולאין לאוים על עצמו אתפלל שהוא יודע בעצמו · שיסיר עיף וינע · ולא יכי בו כח לכל הסנופי' · כי יכשל כח הסבל · ומקלה ומחנן פני אל יעזרהו ויחמלהו ירך · ירבה : קצהוכי לוז לעת ערב בלו' מקבל עלי לשוב · כאנוש עד דכא · עד דכדוכא של נפש · עד אשר תחשך השמש · ויכמו בללי ערב · שהוויום המיתם · ושיה אין שיהיה אלא שמחה · ואיזהו אלחשוף · יבי לוז לצדיקים לשה"כ וכאור בוקר יזרח השמש: קצוותתירה לי יחתור · כמו שעשה למנשה מלך יהודה שהרבה לפשוע · עד קצר המצע מהשתרע שהעמיד כלם בשיכל ה' · ואתר לו הקב"ה מתחת כשה ככור וקבלו בתשובה · ובן יעשה לי: קצחשע יהה"ר · מכתיר מסבב · כי יבוא עליו ויקיף רשע ותלאה · ויגדור בעדו · לבל ילא משחת אשר טמן לרגלו · ומרשת מכמוריו אשר נפל בה: קצטלדיק ממנו · לפי מאמרו"ל מאי דכתיב למה תהיה כאנדים תהריש בכלא רשע לדיק ממנו · וכי רשע בולע לדיק והכתיב ה' לא יעזבנו בידו · ומתרן לדיק ממנו בולע · לדיק נמור איכו בולע · לכן אמר על עצמו · באשר שידע בעצמו שחטא · אך מצד שכתן לבולאנו · אינו אלא כלדיק ממנו · כנדשסוררים · העומדים במרדם · ומתירחסות פן יבולע ח"ו · לכן מבקש לבל יבולע לדיק ממנו: קצטאף כלו' ומה מי שהוא לדיק ואינו לדיק נמור · הרשע בולע אותו · כ"ש אני שאני אומר לפניו כיה"כ מדלולי פועל · ונוע · מה מתוך מפכוך כן פיר"י ז"ל כי נתחייבתי מיתה מפניחיולתי וחטאותי עברו ראשי · ועוד כלתי אפשרי לי לסבול את כל הסנויים והסנופי אלה ואי בהם · ע"ד מאמר ז"ל פסיק ריפא · ולא יאות בתמי' · פשיטא שאמות בהם · ומאחר שאניע עד שעה אות · הרי נפל תורף אחד יחד לסכינא · כי בחתי במעמקי מים ושבולת שטפתני · מוכרח אני לשתפלל ביותר: ראשלוכלך · בוא מפרש אחירתו הראשונה מה שאמר ונוע · שיגיע אים גוע בעוגו · כלו' אף אלו שייתי לדיק שאינו נמור · דשיגיע לדיק ממנו אים אי לירחכ"ל · וכ"ש שאיני לדיק כלל · וק"ו שאני מלוכלך בחטאי' ופשעים ככן שבא המלוכלך בסיט ונוחס · וכן מאמר ז"ל כיומא דף ל"ב ע"ב: לכן אני מבקש: ראחטאת נעורי כלו' שסיית י מנוער מן המלות · ופשעי אותן שידעתי וידיעה במקנת שמי' ידיעה מן החבס מלך הנגב · ואתכוונתי למרוד בו: רבאל תזכור לי אתה ס' נוחי מכבן תוחלתי וסברי :

פרק י"ח

ויהי בהרימו קולו אאללי ומרה: בויגוע אמות הסיפים גמקול הקורא: דבני שא עיגך וראה · שמור מצותי הוחיה: אל

בוצץ · פרק י"ח

ויהי ברחמית ל"ט י"ח ויכוע ויפעיה ו' ל' אל ברחמית י"ג י"ד ל"ח י"ב שמור משלי ל' ל' אל

סיני פרק י"ח

אאללי · ומרה אוי ואבוי ויזעק זעקה נדולה ומרה: בויגוע כודעזעו · אמות הסיפים אילות הסיפים כן פי' הת"י ודש"י ז"ל · והם מזוזות הפתח: גמקול הקורא כלו' מקולו של מלך הנפון שהכה בקול נבי תמרורים · ובת שלין קול אחר מפלת הנגב והיה הקול נדול כל כך · עד שנרעשו וזעו אמות הסיפים · ומפרש ואזיל מה הי' הקול הבא אליו : דבני שא עיגך הפחימה · וראה מי ברא אלה · ודע מה למעלה ממך · שהנפש תשיב אל האלקי' · אשר משם לוקחה: הויהי מיום הנלחים

כפיד הרמתי שמוכר המנפים אחד אחד · כן יגזלו אחד אחד · ולכן פסקתי מלת ברק"רק לשני תיבות
רק"רק בלו' מעט מעט לשני מעוטין ומיעוט אחר מיעוט אינו אלא לרבות הון וחרון: קע"ומקנינם
וקני כ פרק על פני פרק · ויפרצו ויעברו ואחד מהר · ומסרתי אלא לבחור במנפים רעים
וחטאים כאלה לשום התמכות שבעולם · ואעפ"כ מרוב כחי ועזרי · אני פועל שימנו דוקא
מנפים הללו · ואין פולה פה ומנפנף
בנדי · שמתי מוטלת על הבריות :
קע"נסכתי כלו במלכתי · כמו נסיכי
מדין · כן פיר"שי והרא"ש ז"ל :
קע"פרדסי' נטות למילות: קע"בריכות
מים להשקות את הגן : קע"בכל מיני
ברכות לפי מאמרז"ל יברך ה' ·
יברך בממון · לכן אמר מאחר שזכה
קנה מה חסר: קע"שדה פיר"שי ז"ל
מרכבות גוי ענלות כב · והרא"ש ז"ל
פי' לשון עדת נסים · שלוקחין נסים
בחוקה בעכים · אך סביא רחים
מדחסיב כל-מיני תענוג ולא קחסיב
תאות נסים · ואין מזה רחים דסא היו
לו אלף נסים ועלמות אין מספר: ומס
דלא חסיב לסו · משום דכוה עבר על
לאו דלא ירבה לו נסים · ובאסורא לא
קמיירי · דסא נמי כוה בלאו לאחד
דעת אחין יתרון בכל עמל שיעמול אחד תחת השמש · דמשמע אפי' בלא אסורא · מש"כ באיסור
לא איטרך למימר · דאף אלו יכי' בו ח"ו יתרון · כמי אסור · ועוד יש לומר דלכך לא קחסיב אך
דנסים · משום דמסיק שכל זה שבל ורעות רוח · ובנסים לא שייך כי' דסא כתיב ואנסים שנו את
לבבו: קע"שביות פיר"שי ז"ל מיני פלטרין נאים · והרד"ק ז"ל פי' מין כיורים נאים: קפ"ו
בשא רמוס · כלו' פועל ידי · עשתה את כל-הכבוד הזה · ואת כל הרוממות האלה · ואחר בלי מחומס · מכל תענוגות בני אדם :
קפ"עד בלא לא אחרים אור · כלו' מאחר שאחסר מאתי כל דבר תענוג ח"כ העולם אפוך בעיני · ואחסם חושך ולא אור ·
איך יטעום לאכול מאיר עיניים · כמו שמלאכו כיוצאתן בטעמו מעט דבש אמרו בא · כי אורו עיני · ואמרז"ל פירות מאירות
העינים · וחמרת ריחנא פקחין מפקח העינים עיני בעמי ושבלי · ומתוק ואור וטוב לעינים · ומכבודו אחיר הארץ · ועתה
כי' במורדי אור · לכן הוא שואל איזה דרך ישכן אור · ולמה יתן לעמל אור: קפ"ובעורבים הוא עניין רקות וכפל במלות שוניות
לחזק העניין · כלו' דלות ורקים · דל ורזה שפל וכבוש · נפערו כפי מתמוך · כמי שנפערו חניו: קפ"כפלוני
כלו' כמי שילא נקי מנכסיו · ואין לו בסם יכולח על כלום · כך לא יהיה לי שלחה מכל אשר לי: קפ"דביאני המלך חנגב · מתוך
דברי תוכחת מוסר · שחרון לאחריו ושמע לו: קפ"ואעזוב לאחרים חילי · אע"ג שיש לו אשה וביים כמ"ש למעלה · שיתחכפו כדי
למנוע אין בעיניו מ"מ שפיר קאמר לאחרים · מלד שלאים אשר לא עמל בו יתנבא · וכה"ג כמי אשכחן ברים לקיש · דשביב ושביק
קבא דמוריקא · וקרא אנפשי' ועזבו לאחרים חילם · כדאי' בניטין דף מ"ו ע"א · ור"ל כמי הוא ליה אשה וביים · דשאהביה לאחתו
כך · וכבבא מליעא דף פ"ד ע"א מבואר ביותר שבאתה אשתו שרית לאותו של ר' יוחנן ואמרה לו עשה בשביל יתומי · עשה בם יפ
שלמכותי · הרי שאע"ג שיהיו לו אשה וביים · קרי אנפשיה ועזבו לאחרים חילם: קפ"כשדוד בנגזל · ואין שודד בנבולי · כלו' לא
היגזלן בביתי ולפי שנא ביפעי' ל"ג י"ח · הוי שודד ואתה לא שדוד · כלו' אתה גזלן ולא גזלת מאחרים · לכן אמר הוא שנעשה
מך עני ורש · כאלו גזל מאחרים · ואין לו גזלן בלל: קפ"ם שיניח כל אשר לו להם · דהיינו מי שנאחר עליהן שיעזב לאחרים
חילו · דהיינו אשתו וביניו · מטוב לב משתה תמיד · ירוכו וירננו: קפ"יפצעו בשר ויסבלויין · ויליבו ויתלוכנו לשון תלוכה ותרעומת :
קפ"כהולך שבי בשבי' ולא אמר לפני לר מו לפני רוץ כדכתיב · לפי שבאמת לא נרדף כלל · רק כי הולך הוא מעצמו ונם נתחלף
מלו"ב בלאו"שב · ומל"ר נעשה ע"ר לו: קע"ולא אשכח לא אמי' משכח בדיבורי · ולכן כתבתי ולא אמ"נ במקום ולא אעכב :

שהיוסד

ומקנם מיוב מ' יו"ד
ואני תהלים כ' ו'
בניין קהלת ב' נ'
בניתי פס ל'
פרדסים פס ח'
קניתי פס מ'
ונטעתי פס ו'
עשיתי פס
נס פס ז'
עשיתי פס ח'
וכל ישעיה ב' ט"ו
ידי מנחום נ' י'
עד תהלים מ"ט כ'
ככה נחמיה ה' י"ב
כפלוני פסחי' דף כ"ב ע"ב
וכ"ק דף מ"ח ע"א
הביאני ס"ם מ' ל'
ואעזוב תהלים מ"ט י"א
פס ישעיה ס"ה י"ד
אם תהלים כ"ט ט"ו
ואני ישעיה ס"ה י"ד
כהולך מיכה ז' ו'
למכס מיוב מ' ל'

שהיוסד

זקס · כדאיתא כמנילה דף י"ח ע"ח: קנ"וסרים למשמעתי · כלו' ועושים רצוני · בפלך בכל פלך · כי מי נברי' ולא ירקס מעו"ת: קנ"אני מעמיד רב · בקטסדרא מתניתין דסוריות דף י"ב ע"ח · ואע"ג דהתם קאמר חכם קודם למלך · הקדים הוא מלך מתלת טעמא חדא שאין ת"ח בזמן סזה · ועוד דהתם קאמר לפני"ו שאינו צורך · שאינו צורבא מרבנן · ועוד דלענין מעשה אין דבר קודם למלך · שנאמר שום תשים עליך מלך · ומבואר בזה מ"ש במתני' · אם היה ממזר ת"ח · קודם לכה"ג ע"ה · ולא קאמר רבותא שהוא קודם למלך · ש"מ שמלך ע"ה קודם לענין מלך · קנ"וסרים למשמעתי בפלך: **ל** קנ"אני מעמיד רב · אף אם אינו צורב: **לא** קנ"אני מעמיד כהן הגדול · שבהי מעוז ומגדל: **לב** אני מעשה: קנ"אני מעמיד כה"ג כמאמרז"ל תרקבת דדיגרי עיילי מרתא בת בייתוס ליגאי המלך ואוקי ליה ליהושע בן נמלא בכהנא רבה · כדאי' ביומא דף י"ח ע"ח: קנ"אין מיוחסים · כלו' אין בני תורה כלל · ע"פ מ"ש רז"ל שצריך שיהיה שולטין אותו בכל מקום ואומר ואפי' במסכת כלה · ולא קאי אין מיוחס שפחה · דאל"כ מאי רבותא · הלא אמרו ז"ל אין ממנין פרנס על הצבור שלא ה"כ קופה של ערבים תלוי לו מאחוריו · ומא דף ד': קס"אמרכלים מפרש בסוריות מאי אמרכל אמר כולא · ופיר"י ז"ל ממונה על הכל · ואין מסיכין על דבריו: קס"אובתורה אינם בלולים לפי מאמרז"ל בכל שבלול במקרא במשנה ובגמרא · לכן אמר שאותן אמרכלין הם אינן בלולין בתורה · ואפי' כי' רב לא קראו · ומפני אימת שלו · אין מסיכין על דבריהן · ומאי נמר בנוכרין דמרא נבי · והא דלאבקט נמי נבית · כדקאמיר התם בסוריות · משום דלמואיבו לא מוקי ליה מן שמיא · שערי אין הסכינה שורה · אלא על מי שהוא חכם גבור ועשיר ועניו ובעל קומה כדלקמן בפ' כתרא · ואע"ג דאית ליה שיכות בנוה · דהא צריך להיות נמי עושר · מ"מ לא אסכהן כהאי גוונא שנעשה נבית מלך ממון לחוד · ואע"ג שמלאכו בכסף יקסמו · מ"מ זה אינו נבית אחת כי כן"ב יקסמו: ומאי דקאמר לעיל רב לאו הייבו מה שאנו קורין רב · דהייבו אב"ד · דה"כ הייבו אמרכל שאין מסיכין על דבריו · כדאיתא בי"דסי' רמ"ב · אלא רב הוא ופטרון ומורה שקר קאמר · ולכן קאמר נמי לף אם אינו צורב · כי רש"י ז"ל בפי' פרים תענית דף ד' ע"ח · צורבא מרבנן היינו בחור חריף מרבנן · לכן קאמר שנשתרפוגל שתים רעות · אחת שמעמיד רב יניק · דהייבו תלמיד אלא הגיע להוראה ומורה · ורבים אלים בפילפה ועלומי' כל הרוני' · ועוד שאינו למדן כלל · לכן אמר שאינו צורב · ומאי דפרי בו זכור לזכור ותשוח עלי נפשי · אין נעו"ה רבתה מכאוו · ופשתה מספחת זו בעשה אלה · שמעמידים פרנסים ורבנים ודייני' בשוקד ומוסרים ממון של ישראל כו' · מוליאים אלפים לשררה כדי למנותם פרנס על הציבור אלא לשם שמים · ואלה ומכחם ים"פרו נגבו נס כחשו · וכתקיים בעו"ה מקרא שכתוב שריך סוררים וחברי גנבים כלו אהב שוחד ורודפי שלמונים · לאיכוו לגנב כי ינגוב · וימלא בתיהם חון וחוריהם טרף · טורפים חומסים ורומסים עניי עם · לאמר סב סב כפלים לתוסי' · ועל כני משפחתם חסים · לפטרם מחסים · ועניי עמך מוכים ולוקים · דויים וסחופים · וירחי השם ימחסו · ובעלי המעלה לנקלה · והנב"ה לשפילה · ומוסרי' עם ה' להרינה עלידם · מאכילים כבלות וטריפות ביסראל · חומרים על טהור טמא ועל טמא טהור · לא די שחוסרי' יונה אלא שמתירי' אפי' עורב · ומחבדין עלמן לדעת · ואת נפש בעליו יקח במדובר · כי רבים חללים הפילה · רשעי' בשחד יפוטו · קלקלי' בכופר יטו משפט · ושחד בחיק יקח עוה · אוי לעינים שכך רואו · ואוי לאוזנים שכך שמעו · ואוי לדור שכך עלתה בימיו · ירשבונער בזקן זקלה בכבד · ממש מאמר המלך החכם · רשעי עבדים על סוסים רוכבים · שהיו מסרתים לעבודת סוסים · ורגלים · כסיפיו על בית ישראל לרגלים שרים רוכבים · וכן מאמר ז"ל דרכיב אסוסיא מלך · אוי לכו ולעוכותיכו · מה יסי' בסופיכו מי יתן יעקב למסיסה וישראל לבוזים בזוי דבזוי · אלא ה' וחטאכולו · לו דייקא כי הבית אשר בנכה לולשמו הגדול למקדש מעט · יחללוה · בשבועת שוא ושקר · ברבים נשבעים שימנו עוסקי עם בציבור · לשם שמים · וכן אותן שנתמנו נשבעין להתנהג בתמיוות · ויחללו את הקודש ואת המקדש · שים שים לבלעו · ולא ינהגו דיים · בלילוסה ליום הדין אלא וחטאכולו בומן החורבן · ור"ע דאינו פלדרין הללו אלא הוליאו שנתן · ואע"פ שהשטן מרקד בין קרני רשעים וחטאים אלא בנפשותם · כי נמלו להם רעה · ומהרהו לכל אב"ד שבכל קהלה קדושה להשכים ולהעריב עליהם בבה"כ וכ"מ · לסוכיחם בלדק וכמיסור לקרוץ כדנר אוי לך ארץ שמלכך נער · ולהחרימם ולנדותם ולקללם · עד כי אם תאכל אחלי שחד · ומי שיבדילמחות ואינומוחה · ודאי הוא נתפס וניתק בעון פלילי הזה · כמאמרז"ל בשבת דף כ"ה ע"ח · סבי דבי ריבנלותא נתפסין בו' סביטו ורחו שאפי' בלפון יודע שהוא מעשה רע ופשע אשר לא יעשה כמוהו ביסראל · ולכך מתפאר שכל כך גדלה תוקף עוו · ותעלומות רוב עשרו · עד שפעל זאת לעשות בכל העולות יוסר · וכ"ש שכל מי שיראת ה' בלבבו · רחוי וכשן לעמוד בפרן זה · להריס מכשול ולהסיר אבן נגף וצור מכשול ואפ מתקת ידינו · כי על כן תפוג תורה · ומשפט מעוקל בעו"ה: קס"דיוניס לפי מאמרז"ל לא תעשון אלהי כסף ואלהי זהב

סיני השתערות מלך הנגב עם מלך הצפון פיז בוצץ

קלדנהנופת: קלחאכלה תני מכלה כל הרעה תסר יחסובו לי לויבי · בקרילת שפתים :
קליוכרלה בתוקף פועל ידי כלו' כל מה שנפשי חותם · ויעש בתקיפות וחלמות : קלינתחנפו
מחרים · כדי שימלטו חן בעיני · נתנו לחסתי ולבני מתנות : קלחסכיות רש"י ז"ל פי' כמו תכן
מסכית · והרד"ק פי' ליורת כמו בחדרי משכיתו : קלטחח ונוס כולן תכסיטי נשים הן · ומוכה
תכסיטין שנפנים עם תכסיטין שבחוץ
כומז דפוס של בית הרחס · כמחתרז"ל
כאן מקום זימה : קממה נעמה
פנחניים בחייהם · שבמעו"תם לא
נפרדו: קמאוכל יוסבי כנען · כלו'
חף שכל סוחרי המדינה היו נמוגים ·
כנען תגר · ע"ד כנעני נכסדי מרן
וכן ויט עד מים כנעני : קמבוהיה
העקוב · כלומ' עקב אחד · חח עקב
יעקב · ויעקבו הישרה · והעקוב
מדם עקם וכפתול עשיתי למישור :
קמגאון כח עוז ותעלומות · כמו ואגו
בשרירי בטנו · כלו' יש בידי לעשות חיל
טוב ורע : קמדמרו"חה שוכ"ח · ממי
שאני רואה שום לך שנאה אני מאכד
הוכו · והרי הוא כמת · כמאמר ז"ל
כי מתו כל המנסים · שירדו מנכסיהן ·
ולכן כתבתי מרו"חה ס"וכח · במקום
מרועה זוכה : קמהביוכאי ביד רמה
בתקיפות · כשאנור אומר ויקס · כל
חויבי יכבעו מפני ויפתחו לי :
קמוחטון מלריה מיני פעתן הנכחרים ·
ולא במחיר ולא בכסף · רק הרבו לי
מהר ומתן מתנות חנס · מלכים יקדמו
פני במנחה ויובילו תשורה ושי למורח :
קמזנלחתי נשוח · כתינעתי מלקבל
הכל · כי כלו שפתי מלומר די : קמחוסבת משום פובר חרח · כלו' אף שכל אלה לי ובי חנני אלהים
ויש לי כל · אעפ"כ חרח ברגליו לא יבא ביתי · לא ענני ולא אהיון : קמטחומרתי מאד כרופה כמלרף
כסף נבחר מבלי סיג · כן היה אומרתי בלי פקפוק וספק כן פי' הרחב"ע ז"ל · ע"ש וסב בסופה · כלו'
בתחלה נעשה נזרתי אשר נזרתי אומר ויקוס · ולכן כתבתי ע"ש במקוס את · כלו' בתחילה
נעשה אשר חפלתי · וסב בסופה · והסכירות היכה מתחלמת · אלא לסוף · ע"ד כל אשר תגכיחלוס · היום לעשותן · ואחר לקבל
שכרן · ע"ש פי' המעשה · והבפי' הנתינה : קיבשריקה · כשהייתי שורק לסס · כשורק לזבובים שהוא הקב"ה · שנא' וה אשרוק
לזבוב אשר בקלה יאורי מלרים · וכאו וכחו כלם בנחלי סכתות ובנקיקי הסלעים · כן בחולי גבורי בח לשמוע בקול
דברי · כלם נקבלו בחו חלי · וכזה נתקו מוסרו' חויבי · אף אם חשבו לי רעה · תמיד מלחתי את שלחבו בפני · וגילו לחובי · ותפרע
כל עלתם · וכל חכמתם תתבלע · ונתקתי מוסרותם בלשון יתק לים הפתיל : קניבנדי הסדר · בגדי כבוד · בלבוש מלכות
תכלת וחור · העשוין במחט · נקבים נקבים כן פי' רש"י ז"ל: קניבכל לים · חשוב שר ופלך · אפי' בביתו עורר · ופרהשכח ליהוי
וכל פנים אפי' אפי רבבי · כשו פניו חרולים קמשוכים · וקבלו פלרור · בהפכופניהם · כשולי קדרה · כן פירש ת"י ורש"י ז"ל ·
כלו' פחדו ונס רחומפני : קניגים לחלידי · לעשות רע · בסיות הלפון סטרשמחלף · ומפי העתן בא · והדינים מתערין :
קנידכמיכאל שהוא מסדר ימינה · הסר הגדול · גדולה חסד בכודע · כלו' זה לעומת זה עשה אלהים · סירחו מלפניו :
קנהאלי ממליך מלך כלו' בעש"ה : בדאשכחן בני אחשורוש · שמולך שמולך עלמו · אלא הוי קוי למלכותה · וממונה יתירה יהיב
וקס

וכטבתי מאלי י"ז ד"ב
ותשבע תהלים ס"ג ו'
מאלתי מאלי י"ב כ"ה
אכלה מאלי ט"ז ל'
בדך דברים ל"ג י"ח
ונרלה שם
כל יחעיה ב' ט"ו
חח שמות ל"ה כ"ב
מה ס"ה ז' ז'
וכל שמות ט"ו ט"ו
בטחתי תהלים כ"ב ט'
והיה יחעיה מ' ל'
מלחתי הושע י"ב ח'
מרוח"ה מאלי כ"ט ג'
ביולאי שמות י"ד ח'
ערבי מאלי ז' ט"ו
הרבו ברחשית ל"ד י"ב
כלחתי יחעיה ח' י"ד
ושבת יחעיה ל"ג ח'
אמרתי תהלים קי"ט ק"ם
ע"ם במדבר כ"ה י"ד
בשרקי יחעיה ו' י"ח
נתקו ירמיה ה' ה'
בכח דברים ח' י"ו
קרני דברים ל"ג י"ו
מפני יואל ב' ו'
בלבשי שמות ל"ה י'
כל אסתר ח' כ"ב
וכל יואל ב' ו'
ים ברחשית ל"ח כ"ט
כסר דניאל י"ב א'

וקביעת

דניסן · וחזי חילנא דמלכלבי · לומר ברוך אתה ה' אמ"ה אשר ברח חילנות טובות וברויות טובו' ועל מלכים ב' ד' י"ג
להתכנות בו בני אדם · ומאחר שחכמי אלהים · וברך לחמי מימי שמני וייכי בקרי ולחמי · נם כסף ולשפל קקלת י"ב ד'
נם זהב לרוב ועבותיה רבה מאד · וכי לאו להכנות נתנה לי: קט"ועל מה כל החרדה הזאת חרדתי לבירה חגינה דף י"ח ע"ב
אם לא להכנות ממנו · ועל מה עוף ברקת את כל בני אדם ח"ו · כי כלם אכלו שבעו ודשנו · טטוב תחת יפעיה ס' י"ז
לאכי מאכותינו · אברהם יצחק ויעקב · כלתה תהלים פ"ד ג'
ומשה ואהרן · וכל הצדיקים · לא קט"ועל מה כל החרדה חרדתי · ויתן תהלים ע"ב ט"ו
מלאכו שהעיר נפשו למות · ושכבתו רקיתי ש"ס ג' נ'
ענווי קשים ורפים וסנופים · כאשר עמיקתא מאיגראמה · מכל המעלות אשר אתפאר טוב משלי ח' י"ט
אתה מלוכי: וז"ס קט"ולשפל קול בהמה: א קיט"תחת ברזל אביא כסף · לאשר וס' ירמיס כ' י"ח
הטחנה ירדתי · כי הטוחנות הם קכ"אויתן לי מזהב עלי ד"ס ב' ט' י'
הצניים הטוחני' המכלכל: קי"קול שבא · קכ"בראיתי את שנפשי אהבה: ג טוב ורב חיוב כ"ט ט"ו
הטחנה פיר"ש ז"ל קול רחיים הטוחן · קכ"פרוי פן וחרוץ · קכ"וה' אותי כגבור ערוץ: מלהתי הוסע י"נ ט"ו
המכלכל שהוא הקורקבן והמסס · ד עציקכ"אלמוגים ואבן יקר · קכ"ורב לא ידעתי ורגלי תהלים כ"ו י"ב
והנה האוכל מאכלים טובים וחשובים · חקר: ה אצרתי כל כלי חמדה · ורגלי יס · משלי ד' ט"ז
הכריחים קלי הטיכול המיכומכם · קכ"במישור עמדה: ו ויש זהב ורב פנינים · לתקד שמו כ"ה ו'ובכרי ר"פ
הרי הוא כמי שעולה במעלה יעיר קכ"לפקד ה"ן אכורת א"ל בנים: ז קכ"שהם סמס ד"ה ח' כ"ט ב'
בקול טחינתו הרחיים · משל"כ מי ומלואים פוך ורקמה · קל"ופרצתי צפונה קרמה וימה: ופרכתי ברחמית כ"ח י"ל
שאוכל הכרים פחותים ונרועים הרי ח הקל"אהרויתי דודי התעלסתי באהבים · הרויתי משלי ז' י"ח
קול טחינתו בשפלות ועובר על כל קל"ואהבי עשיר רבים: ט אכלתי משמנים · אכלתי נחמיס ח' יו"ל
תשחית דנופא · כמאמר ז"ל האי מאן ושתיתי ממתקים · יין רקח קל"עסיסי משקים: יין ס"ה ח' ב'
דמצי למיכל פת חוכמי · ואכיל חיוהא · והטבתי והטבתי
קעבר משום כל תשחית · ומסיק ולא
היה כל תשחית דנופא עדיף · לבן תמר אני שכל החמדה כולה חרדתי · וכתך ס' חילי · מי יאכל ומי יחיש חוץ ממני ·
ולשפל קול הטחנה ירדתי · סיסיה הטחנה הצניים שלי והקורקבן והמסס שלי בתכלית השפלות · שלא לאכל דבר מך
החי · ונרס בחלקסני: קיחלבירה עמיקתא מאיגראמה · כלו' ממעלה עליונה לדיוטא תחתונה · לפי שכבר ידוע ומפורסם
בים ד' מאכלים בהכברתי' והם דומם · צומח · חי · מדבר · ונדול שבכולן המדבר שהוא חלש · כי זה כל האדם · וכל העולם לא נברא
אלא בשביל זה: אשר יעשה האדם וחי בהם · והיה להם למאכלה · ואחר מעלת המדבר מעלת החי · כל בהמת הארץ וחיות השדה ·
ועוף השמים · ודגי הים: ואחר אחר מעלת הצומח עץ השדה ועשב הארץ · וכל ירק ופיח השדה · ואפי' כמיהן ופטריות · והנרוע
שבכולן הדומם · שהוא עפר ואבן הרי שמעלת החי שבכולן למאכל אדם · הוא כמעלת הלחם · שהוא שמין למעלה
מימינו · כי אם השמים לרום · כמו כן החי · שין למעלה מימינו · כי אם האדם האוכל · והדומם הוא כמעלת הכירים עמיקתא כאשר
לעמק · שמין למטה מימינו · לבן אמר מכל אלה המעלות שמתפאר · יפול הוא מאוגראה ארמאה · לבל יאכל שום דבר מן החי · לבירה
עמיקתא · ליתן בעפר פיהו · ולהתענות: קיט"תחת ברזל לפי שהוא ירמי' מו' י"ב · סירוע ברזל · ברזל מצפון · ופירש"י ז"ל
שהוא מובחר שברזל · לבן אמר שים לו כל כך כסף לשניא תחת ברזל: כלתה חשקה · וכן תכסף תחסק · כלו' כזה יכול
לפעול מה שירצה: קכ"ויתן לי · לפי שמצפון זכה יצתה · וכך אנה · שם מלכים · וזכה שאר ארץ שהיא טוב מאוד: קכ"ברמיתי כלו' כזה
השנתי מנחתי רחיתי כל מה שבקשתי · ושחשכה נפשי: קכ"פרוי הנדל בצפון וחרוץ · כי מצפון וכביתה: קכ"וה' אותי
כגיבור ערין · שלא יוכלו כל אויבי לינע בי לרעה · דלעיל מיניה כתיב · לאנוש שלומי · ופי' רש"י ורד"ק ז"ל שרואה להשלים
אתי · שומר שלמי · מצפה לשברי · אולי יפתה · שמא אתפתה לו · ונוכלה לו · ויוכל להחכילני שם ממות · ויקח נקמתו ממני ·
וה' אותי כגיבור ערין · יכשלו ולא יכלו · בזה שבחינו שמפחד ממנו · פן יחשוב רעה לו · להמיתו בסיגופיו · ובעוניים הקשים ·
קכ"הלמוגים מפרש בפסיקתא הלנומים שמם · ונקראו הלמוגים שמתוך חשיבתם הם רכופי' · ונמוגים וכפפים: קכ"ורב כלו'
קרבה מאוד: קכ"והגלי במישור עמדם · ע"ד הנאמר ז"ל ואת סיקוס מאד ברגליהם · זה ממונו של אדם שמעמידו על רגליו ·
קכ"לפקד כלו' להמחיל ולהוריש · ולכן כתבתי הו"ן במקום עון: ומ"ל ע"ל יקרא ח"ל במקום עול: קכ"שהם חשבי שהם · וכן
מלואי פוך · ורקמה בגדים מרוקמים: קל"ופרצתי כו' לא נקיט נברה מפני ככודו של מלך הנגב: קל"הרויתי כתרגומו לשון בשמים
בשמתי: קל"ואהבי עשיר רבים כלומר בהתעסקות רשתי עם · נאספו בשמחות וגול כל אפסי ארץ · וממלכת גוים רבים ·
להתעלם מאהבתי: קל"עסיסי מין ומתיקות יין הרקח · כלומר הטיפו הרי עסיס:

סיני השתערות מלך הנגב עם מלך הצפון פיז בוצין

צטכשאול מדא· כלו׳ שאול המלך שהיה יפה תואר ויפה מראה· ורי׳ משכמו ומעלה נבוה מכל
העם· ובלבשו בגדי מלכותו לזיונתן הוד כברוש רענן· וירחה עלמו נבוה מכל העם· כי מי כמוהו
ביזרעאל· וכמוהו כמוני· בלבשי מדא· בכל הון יקר· ועטרת מלכות כראשי· כדמתי כשאול המלך
ביפיו· ומלך אינו יולא לחור המטה· לפי שהיו מלכי אומות העולם יולאים לפני העם
לקרבנות בנאה ונחון ובדולה
וזרוממות: קאבהשתרג כלו׳ שנעשו
הגרות בעבותות הענלה· קשילות
קשילות· ועלו על גוחרי· ולשון מסנה
אין מסרגין את המטות· כן פירש״י
ז״ל: קבזורא ועקרבא רפואה
בגוחה לזה· קשה לזה· וכאן נמי
מה שכוח להנפש חלק מלוק ממעל·
דפוחה הזאת היא קשה להנוף·
ומתיאתו ומחליאתו· ופשקתי מלת
זבורא בג׳ תיבות· זה״ בו״ע· ומלת
עק״רבא לשתי תיבות וע״קא״רבה·
כלו׳ כל העובר יתומם על
המראה לשבול כל המכאובים שלה·
וכאן זה· שלחד מהם· כ״ו· בשרואה
והשומע שוא עניו ר״ע· וע״קא וגרם
גדולה· כי תרגום על גרם עקא·
גדולה רבה: קגותזנח משלום נפשי· אין שלום בעלמי· כלו נתפקקו כל חוליות שבשדרה· ממכאובי׳ ומיסורי׳ ומינון ומכאם
בשוברת חלי גופו של אדם· ונם זנח משלום נפשי· דרשו רז״ל זו הדלקת נרות ופנסין· ולחי ככסיל בחושך הולך· בין מרי נפש
ותוגות· אשר בחשיכת יתהלכו: קדונשיתי טובה· מכל טוב חסרה רוחי· לפי שחוזרים לה לחוכל· ויין רשים לה לשתות· וכנדי יפע לה
שבים· מנעלי תחש לה לנעול· כלשבי׳ לה לתעלם· לניף מלוכה לה לחנוף· ונם נשיתי טובה זו בית המרחץ· לרחץ בניקיון כפי דוקא
בחי מקוה מים קריס· ולא חמין: קהרפתקאות מלורעות· דעלי יעדו· שיעברו עלי: קולקרב לרחף· כלו׳ מלוי העולם· לרחף
למחשכי ארץ לתוך קברי: קזקול דודי לחי ורעי המה שאר שבריי· בשבחה דלוה״ב בכסף· בסיומם שוקדים על דלתותי· כמשפטם
להשבים לפתחי· ומתדפקים על הדלת· להתעלם לתי עמי בחשבים: קחלא אוכל· מי יפשר לי להוסיף ולהתרפק לת עלמי· לכן
כתבתי לא לו״כל לו״סף· במקום לא י״כול יו״סף· כלו׳ מפני חמת המלוק אשר יניקוני ולעינו לי· מי יפשר להתעכב ולהתרפק:
קטאכבה אשבולבלו׳ לו יהיה כדרך· שלף לזוחת לא יתרד לבי· כי לא לשניח על המלעיני׳ מ״מ הם קשיח לי׳כבה אוכל לשבול
כל התוגות והינונות ומכאובות: קלב הארי המוס ימוס· קיאנבזה בעיניו נמאס: קיבאיבעית אימא קרא· ואיבעית אימא סברא:
איבעית אימא קרא· קיגכל פעלה׳ למענו ברא:
ואיבעית אימא סברא צלולה· קידשלא נברא דבר אחר לבטלה דבר

לבוש שמולל מ׳ ו״ן ל״ח
בשתלך שמולל ב׳ ט״ול׳
בהשתרג ליבש מ׳ י״ר
בגון חגינה דף ס׳ ע״ח
ותזנח ליבש ב׳ ו״ן
בכל ר״ה דף ט״ז ע״ח
מקול תהלים מ״ד ו״ן
מלור ליוב י״ח ז״ח
קול ס״ה ס׳ ב׳
לח ברחשית מ״ה מ״
והל לרח חיים מ׳ בשנשה
לב שמולל ב׳ י״ן יו״ד
בבוש תהלים ס״ו ד׳
מב״ח טובח בש״ם
כל משלי ט״ן ד״
שלח ברכותף ל״ח ע״ב
ועל

פיני השתערות מלך הנגב עם מלך הצפון פי"ז בוצין נב

ס"ח התימח וכי נשבר קרן הגדולה: ע"ז ובוטה דיבור· כמולבטח בספתים· כן פירש"י ז"ל· כלו' דברים הללו קטין לו לאדם בעודין· וכמדקדוק חרב· ע"ד דברי נרגן כמתלהמים· והם יורדים חדרי בטן: ע"ח כלומר בבוטה זו· כל פניס לפי' פני חרי' ופני ליס· כלו' אסר לבו כלב החרי· המום ימס· ואסר פניו כפני החמס· יצרב לשון לרכת הסחין· ועל שפתיו כאש לרכת· כן פירש"י ז"ל· וסרד"ק ז"ל לפי' יצרפו פניהם חרוב בוסת וכלימה: ע"ט ויקיקתני פיר"שי ז"ל לותן הדברים שבטני מלא רוח· ומתאוה להסיב· הוא יכפיחוני· כיין לח יפתח· לו יבקעוני כאובות החדשים· שהוא כותב חדשים המתבקעים· כן יהיה ממם כרסי נבקעת: ע"י ופלצות נס הוא ענין רתת וחרדה· אך הוא כלב· והוא כנוף זכחריס· כן פי' קרא"ש ז"ל: ע"כ ידעו כג' שעות ערוני· כלו' שלש שעות ערוני משכתי· עד ג' שעות על היום· שכן דרך כני מלכים לעמוד כג' שעות· כמאמרז"ל ברכות דף ס' פ"ב: פ"א כמלתי' ושירות· הס מיני זמר וכלכל כגור נעים עם כגל: פ"ב מה יאמרו ברחותם כל דבר הפיך· תחת אשר ערוני חרדים· בקומי מעלמי· תחת מיכי כלי זמר· רוני כבי וחנק זעק והילל· תחת כג' שעות· רחם משמורות: פ"ג שלה לשון שלוה שאנן ושקט· כאין מחריד ואין שודד כגבולי:

פ"ד ורעגן בהיכלי אלי כברוש רעגן· וכאות רעגן נתתי הוד והדר· ויפ לי כלבנון· וכלותי בשמן רעגן· כשמן הטוב· ועתה השמן הטוב ירד על הרחם· כשכילך החכם הנקרא רחם ירד מאתי הסס והשמן הטוב: פ"ה כבי נהיו מספד· כאשר יבכה קטה יוס· במר נפש יבכיון· כאלו מחון שכל חרב ומחדרים אימה· אימת מות נפלה עלי· ותחת אשר קולי נכאה"ת הלך הלך וככה לחדים קול כשופר היתקע שופר ועטלף יחרדו· וחרדו חיים אל תחיו עלי: פ"ו אחדרגזריא כלגדולי מלכות: פ"ז בקראי למקוננות· כזה יש שני הפכי' בנושא אחד· שפעמים כללו בהו מעלמן והפכימו לפתחי· והלו המקוננות כדיך אלי לקרא לותן· והלו שריס והלוכרים· אלה לעשון ולשמחה· ואלה לינון ונהי: פ"ח פסנתרין מין כלי זמר: פ"ט חזיני מיכי· למיכותרגומו לזיכו: צ' למחי שעודתי וכמאמרז"ל כל הטעוד קרוי לחם: צ"א ואשישי שפית הפר: יין כן פירש"י ורד"ק ז"ל· כלו' אורגלתי למשוך בשרי כפת כג מלכות· ולחם חמודות· וכזוללי כשר יותר מתרטימר· ושותה יין כרפה: צ"ב חלוקי סייחו כתוכת שעל הכשר· לחון מלרי· כלי פשתן החשוכין הכחין ממלריס שפס הפשתן והמשקי הנקי והנכחר· כן פירש"י והרד"ק ז"ל: צ"ג לחמון עלי תולע כתרגומו דלהתרבי בלבע זסורי· כלו' שנתגדלתי כמעי ופלוסין· היכדוין שלי"ב וי"ח מכה· כדאיתא כיומח דף ל"ד ע"ב· צ"ד דברי בלע דכרים המבלעים ומשחיתים· כן פי' הרא"ש ז"ל· כלומר תסיפך עלי בלסות· שמלותי לח בלתם· וחלבים שקעד בלא בשרי ועורי· מבעלי לחבלתם תנוף רגלי יחיפים: ומתעניות יבולע רוקי מפי· ומכל מוב תסיתני לבלע חנם· ככסיל לחם יבולע: צ"ה מפון מין מחלת כן פי' הר"ם והרמב"ם ז"ל· כמיולה דף י"ח· וכשבת דף מ"ז ע"ח פיר"ש ז"ל· שעשוי מעשר בשמים: צ"ו רחם המדברים כלו' המניגן· המנהל המובחר שכמלכות· כמאמר ז"ל דכר אחד לדור כלו' כזריזות ובתוקף וקומץ: צ"ז כהלכי חם כלו' כלילה· וחלך כלילה כח· לחטי לרגל המלחמה· עבודת פרך המפרכת את כל העוף· כאלו הייתי עקום חגר ופיסח· כגבר אין חיל· כלים חולה ומעוך כרות ונתוק: צ"ח כשכבי כרחם· כחלך מסיב כרחם· וחלת כרחם נתסך גם למשה· כלו' כבל חיני בשמים הנבחרים· נפתי מסכבי ומוסבי:

כמשל

סיני השתערות מלך הנגב עם מלך הצפון פיז בוצץ

ע"ד מאמרז"ל בר"ס דף י"ו ע"ב לילפא רמי כתיב ורב חסד וכתיב וחמת · ומסני כתחלה לחמת · ולבסוף ורב חסד · הרי שמלת חסד משמע · לפנים משורת הדין · חסד חנם לע"פי שלינו לחמת · וכן למ"ד לחסתרי רקרקת היתה וחוטל חסד משוך עליה · לכן לחמר זה המלך הלפון · לף שהיה לו לזכר שלינו של לחמת · נעשה מלותו מלד חסד : נאישבתי בין מלכים ושרים וכבדוני כאלו כוכתרתי בכתרי' הרכה : נבכשאי רש"י ז"ל פי' כן במקום כסותי : נגכנעני סוחרים ונכבדים : נדוכל שלחי בני לחם הדרים על הלרן לה' יוכחשבי' לכלום נהכלה כנסורת של לחמה שלין בה ממש · כמאמרז"ל חירגא ליומא לא שמי' · ופירש"י ז"ל כך שמו · יומא לף ד' ע"ב : נוובעת כלו' ועתה ולכן כתבתי וכע"ת במקום אי"ת : נזידופת כמו לים מכלוכות ידוע חלי כלו' בעל יסורי' ובנוע : נחוסקטתי ולא לחכעס עוד כלו' עוד לא' זאת לחבר מעוני · ליסב מעתה שקט · לכל לוסיף עוד חטלים ופשעים · ולא לחסי' עוד מכעיס להקב"ה · כי בזמן שלדם עובר עבירה בכיכול הוא מתמלא עליו עברה וזעם: גטלפסח על שתי הסעיפים · כמי שהוא לולט על ירכו: סתכונה כלו' רוח נכון לחדם בקדבי · ובעלה תכון מחשבתי · כמו שמפרש וחזיל : סאועל פיך ישק כל ביתי · ותמיד לפנה לל פלת הנגב · בלו' לתחבר לך מלך הנגב · ובלדק תכון כסאי · כי לתה תכוננו מושרים · בלשר תלך בלשר תלין ללין · כמוני כמוך לשיב ידי מבלע · לא לתחן פי לחטוא לת נפשי · ולתהלך בתמים בקרב ביתי · כלו כוננתי לתך ברלס יחד · לתנהג מעתה עמך בלסדה ולחוס לכלתי לחטא לעול · זוהו לסירה דבר פושק · לבלתי דבר סרה · ולא לעשוק מסיום · לך להשיב בתשובה · לתקן הקלקול שקלקלתי כבר · ע"י מכויי' וסנופי' · לותם לא לוכל : סבמוי רעב כתרגומו · כפוחי רעב כפן · כלו' מגלעפות הרעב · ל"ל כפי' ר"מ הדרשן ז"ל שהביא רש"י ז"ל · מזיח לשון שער · שלדם כחוש מגדל שער על בשרו: סגולחמי רשפים רש"י ז"ל פי' מלחמות השדים · כמו בני רשף · זהרס"כ ז"ל פי' לשון שמח שבד רשפי קשת · הרלב"ע ז"ל פי' לשון רשפי' רשפי לש · וספעם ימימות לויר עכ"ל · ולפי המובן דהכא ר"ל חמימות רשפי לש דלית בזוסר ומוכח ברלשית חכמה בכמה דוכתי · שמחמת רבוי פתעכיות · מחמות הגוף ומתלקחת ובופר כמעט · ולכן מוסיל התעכית דהוה כטובל בכסר דבור · לכן לומר מזי רשב ולחומי רשף · זאת לי לפשר לי לסבול · ולם לאמרתי לסבל הלא נס שחוק לריעי לחי' : סדטעמי משוכה שלני מתנהג כמשובע וחסר דעה · שמוש בטוב ובוחר ברע : סהיעיזו ידברו: סופשירו בשפיופתו פיהם · ורישן דקרלן כל רלי לפינו לי : סוכפל חרן כלו' יילנו לסבירת חסכו ותוקפו · ולמרו שנרקב וכתלע תולעת לנכי ולא לים חרפת לדם וביזוי עם · שסוי נקלה וכמלם יקרלוני : סחכלה וכפלון הם שני לילנות ותתרגם בוטמה ובלוטה לשר בשלכת בעת שמשליכין לת העלין שלסן · נרלין יבש · כן פי' לת"י ור"י וסדר"ק ז"ל · וכן לסירה לבערלכליון : סטיתהוכנו יתמהו ויבהיבו · כלומר יתבוכנו לל מקום גדולתי · ולינכנו נרלה לשם : עבמעו"תו בשביל ממונו · ולכן כתבתי בפעי"ת ובמקום ממונו: עאחוטר מטה עוז ומקל תפלרה : עבלפד נקמט ונלמת : עגמשחור בחס · כן פיר"י ז"ל: עדהנגדע הנקלן ונכרת

ומ"ם

מין בהמית מ"ם כסאי ניסין קף כ"ו ע"ח ועוז ד"ה ח' ט"ו כ"ו כנעני יסעיה כ"ג ח' וכל הניחל ד' ל"ב כלא סם ותשקט ד"ס ב' ו"ד ד' סמוך סמוכל כ' כ"ג ה' כשטה ירמיה ל' י מ"וכ"ו חני סופע י"ד מ' מין מלכים ח' ח' ל' וכעת מלכים ח' י"ח י"ח נפשי תהלים קל"ט י"ל ושקטתי יחזקחל ט"ו מ"ב לפסח מלכים ח' ו' ח' לפתח יחזקחל מ"מ"ם חסידה יסעיה כ"ט י"ב ועל כרחמית מ"ח מ' מוי דברים ל"ב כ"ד חסי' מיוב י"ב ד' וחסתר יסעיה נ' ו"ט ירחו שמוחל ח' כ"ח י"ל חסי' תהלים ס"ט י"ב יעיחו תהלים ס"ע י"ב כסיל תהלים ל"ב ו' כשפה תהלים ק"ג ח' נשל וכרים י"ח כ' כחלם יסעיה ו' י"ב יתבוכנו יסעיה י"ד ט"ו חשר ד"ה ב' ל"ב ל"ג חוטר מסלי י"ד ג' כי תהלים ק"ט כ"ל ועל חיכה ד' ס' וחוסך עם כנגדע ירמיה ת"ח כ"ב

ומ"ם

וכן מ"ר ז"ל במגילה דף י"ג ע"ח. וכאן הודה לו שמלכותו מלכות עולם. כמ"ר ז"ל שחביו של
אדם הרי הוא כמלכו. לכן קראו אבי אבי כלומר מלך המלכים אבא למלכא. ועיין בילקוט סי' קכ"ג
על פסוק ויאסור יוסף רכבו: להרכב ישראל כתרגומו דטב ליסראל בגלותי' מרכבין ופרסין:
ליאביר הרו"אים כלו' מובחר שבכבירים שנקראו רו"אים כנ"ל. ד"ח טוב ומשובח מכל הנכבדים.
וע"ד מ"ר ז"ל חכם עדיף מנביא.
מ"ב ע"ד מ"ר ז"ל מלך קודם לכה"ג
כל שכן שהוא קודם לנביא. לכן כתבתי
סרו"אים במקום סרו"עים. רועה
צאן קדשים. כלו' מלך ישראל ונושלם
יומות. והודיעו שהחכמה תחי' את
בעלי'. וחרוז זה משולב. עיין כונן:
ליבפלאה אהבתך לי. כלו' עוד
ועצומה אהבתך עלי. יותר מן אהבת
נשים: לאזרועך כמו זרועך. וכן
אזרועי מקנה תשבר אויב ל"ח ד"ב.
וכן וכאזרוע נטוי' ירמי' ל"ב ד"ח:
לטואחר כבוד תקחני: כמ כמעתיר
לפניו. שיעיר קן לחוסך. כאשר שמ"ל
לעיל. קן בחיין. בכיכוונין דקרן
דשתם. בער אבי ולא אדע דרך ישרה
שיעור לו האדם וחי. בשם. וכבשמה
הייתי עמך. והיינו סודה של העבר:
ומבקש על בעתיד. שיאחזו בימינו שפירש"י ז"ל להחזיקו בירושתו. ועלתו יעלה כמעגל
לבקר. וכאורח מישור. ואחר כבוד יקחיהו. שפירש"י ז"ל ימשכהו לכבוד ולהפארת. והרלב"ע ז"ל
פי' שאח"כ יהי' מכובד כאחד מהמלכים: משעותי כדרך עשיר יענה עזות. מלה כשוב"ה. רוח
שנות"ים השיאני. לגאת לריב עמך. ועתה אשבר לב השוב"ה. ואתחלף תאוי"ב לאוה"ב. אהבת
עולם אהבתך על כן תמשכתי חסד. ויען כמלה כתוב ומלה אשה זונה היה לך. לכן כתבתי שו"נ
במקום וכש. כלו' תחת כי שנאתי דעת ותוכחת לא בחרו. ושנאתי בשער מוכיח. תחת השנאת
חנם. גמלני חסד חנם. ושרי לי מרי מריי: מאחכם כמלאך אלהי'. לפי מ"ר ז"ל שהנביאים נקראו מלאכים. שנאמר וישלח מלאך
ויוציאם ממצרים. וחכם שעדיף מנביא. פשיטא שהוא כמלאך. ד"ח לפי שהחכם עיניו בראשו. והכל עת בנדיו לנביא כמלאך.
ומועדר ומושלל הנשמי רק לגורך קיוס נפשו. לכן קראו מלאך: מברוח נבוכים. כלו' רוח ממליא של מעלה. שאין להם מיבה. ולא
קנאה ושנאה ולא תאוות. כי אם שלוה ושלוה אהבה ואחוה וריעות. וגם בחלה אותה נפשי. ד"ה רוח נבוכים. רוח רמה. רוח נבוב.
המדברים נבוב נבוב. ועל עלמו הוא מדבר. שבגבר יסיר לאיוב. שכל המתנשא חכמתו מסתלקת מיניו. וכופל בניהם.
ואי אפשר לעמוד על אמתיות הפנימים אלא בטורח גדול: מיכן ואילך אל פעמים ושלש עם גבר. כלו' אין ספק שיותך דבק ב"ה
ובמידותיו מה הוא רחום וחנון. ועושה חסד לכל כיום. כמה פעמים עם הרשעים אף כי הרבו לפשוע. ואני הגבר יסיר. רע"ה
פ"ו מעודי עד היום הזה. וכשבט עברתו לא הכני. ואף אתה תתנהג עמדי לפנים משורת הדין. אע"ג שהרגזתיך כמה פעמים:
מדועתה נאתי. כלו' על שבעתה נאתי. בשביל התורה שנקראת עתה. שנאמר ועתה כתבו להם. וכ"ג כתבו התו' במגילה דף
ד"כ ד"ה שלנו הוא לגרינו. ד"ח לעשות תשובה שנקראת עתה. כדאי' בזוהר בכמה דוכתא. ד"ח לפי מ"ר ז"ל אשרי האיש
למתגבר על יצרו כשהוא איש. לכן אמר לו. ככאי הוא. כן כאי עתה. ועתה בחתי ולא אהיה בכלל הגרים המעוכין. בשביל שעשו
לבת. ד"ח כשיפך. אף שנקראתי מלך וקן וכסיל. אל תאמר לדחות פעמי. ולהגיע חיי לשאול. לפי שעתה בחתי. כי אינו מלך
מרד או מעל. רק מלך העדר ידיעה. אך עתה בחתי: מהשרי מיני רפואה: מלהשיב הנדחת נפש הכידחת. ומקרא קצר הוא:
מזממר"ח מהאדון. ולכן כתבתי ממר"ח במקום ממר"ם: מחבעשרי מכח עשירותי: ולכן כתבתי בעש"רי במקום בשם"רי.
אשרוני קלסוני. וכלבא אליו דברי כבדוני. כלומר לא עברו את מלותי. כדמפרש ואזיל: מטלכל אחד ואחד כאומתי' נדמיתי.
פיר"י בפיסס היו אומרים כך. דאל"כ מנא ידעי מה שבלבו של חבירו. אלא שאמרו כך בפיסס. ואברח אית ליה. או שחבשוהו
בפניו: נחוט של חסד נמשך על רמותי:

רכב סס
אביר הרועים שמואל ח'
כ"ח ג'
רעם כאן בראשית ד' ג'
כאן קדשים יחזקאל ל"ו ל"ח
כפלאה שמואל ב' ח' כ"ו
ואחר תהלים ע"ג כ"ד
אל בראשית מ"ד י"ח
מלא ירמיה נ' ג'
אדוני שמואל ב' י"ד כ'
כן חיוב ל"נ כ"ט
יסיר חבקוק ב' ה'
ועתה יהושע ה' י"ד
כי שמות נ' ו'
דברך שמואל ב' ט"ו ג'
ברי ירמיה כ"ח ח'
מרוקחים ד"ה ב'ט"ו י"ד
להסיב יחזקאל ל"ד ט"ז
לא שמות ט"ו כ"ב
הנה ישעיה ל"ח י"ז
כי בראשית ל' י"ב
כל שופטים י"ג י"ז
כל מגילה דף ז' ע"א
חוט שם דף י"ג ע"א
וכבוד תהלים ח' ו'
כי דברים ל"ג י"א
מין

סיני השתערות מלך הנגב עם מלך הצפון פיז בוצין

משקיוכפי ועולם ידי · עד שאני מוכרח לטמון ידי בכלאת · כלומר שנתקדרו ידיו ומחמם לותו שמעתי שבוק ג' טיז
ביורה חמה · לאחר שפינו ממנו המים ברותחין שבשלו בו · לומי שנתבקעו ידיומן הלבה והגלידו · ויקרד לויב ל"ו ז':
שמלת בלאת כמובקוע · כי תרנוס בוקע לולח · ומוכרח זה הלדם לטמון ידו · ד"ח בלאת כמו מה משלי ט"ו כ"ג
בחקו · בקרע חלוקו והלטומן ידו לחממן · נ' פי' הללו פיר"שי ז"ל · והרלב"ע והרלב"ג ז"ל נתן מלכים ח' י' ג'
פרשו כלו ידיו מסורות מכח עללות אשר שם
לבו · בללוחית קטנה שאין להוליך תרחי תהלים קל"ט נ'
דברים · כן הטלילני עד שלא קם בתוכנו כלה דף כ' ע"ב
כי עוד רוח מענה בפי: יטמה טוב מחזתיו שיר השירים ג' ל'
דיבר בעתו ופה דיבר מענה רך דברי כלאר רות ח' ט"ז
רלון ונחת · וכזמנו דיבר מלחר שאין ויפן שופטים ט"ו ל'
לי רלויות ביותר להשיב עליו · וללו ופנה ירמיה ב' כ'
היה משיב לי מלז ומקדם · בשעת וכרם משלי י"ח כ"ג
מלחמה · לא היו דבריו מועילים כלום · רמי זבחים דף ע"ח
מלד שהייתי מחזיק בשום"לתי · חסד הושע ו' ו'
והייתי סומך על הרלויה זו שהלחתי וכרים ישעיה כ"ח ח'
לו בלחרונה · משל"כ עתה שכלו כל ככה יונה מלכים ח' י' ג'
חלי · בלאלי: כאין דבר נעלם אשר שם
מאתו אשר לא הניד לי · והשיב על כל שאלותי : כאלרחי ורבעי · לעיל מיני' כתיב בנתה לרעי תרחי תהלים קל"ט נ'
מרחוק · ופי' רש"י ז"ל לרעי לשון לחבה וריעות · ומלת זרית פי' לשון זר זשב שפיב · בתוכנו כלה דף כ' ע"ב
ע"ש בשם ר" מנחם · לרחי ורבעי שבבת מחילה · ובשם רז"ל פי' זרית לשון זורה תבואה לבדר מחזתיו שיר השירים ג' ל'
פסולת שבה · ולכן לשונות דבלה הפליג העשיר הזה בשבחו של מלך שנגב · ואומר שהוא מושכל בל בך עד שהבין והשכיל ודע
ומיקר וכפה בל תעלומות לבו · ובדברים הנלחבים והנעימים היתרים נרלה · שבירר בל רעיוני ומחשבותי · וכל הפסולת שבי · על
משבני לחר רעותו וחיבתו לחברי לליו · וכן ידע דרבי ושבילי · וזירק זרו שבח שחוט לשונו · בלשון חבמים · בלאו שבבני מחילה
שאין לעשות דבר בלי ידיעתו · והרלב"ע ז"ל פי' לרחי הליבתי · ורבעי שביבתי · דרבי הם חוסי הלברים · עין לרחות · ואזן לשמע
לף להריח · חיך לטעום · לשון לדבר · וכל לברי המיעום הסבין · בלאו לומר בשם · במו הסבן הסבנתי · וכן לומר שזה החבם יודע
הבל · ואין נשתר מב"מתו · וכל רז לא אנם ליה: כבבלאו בתוכנו דלבאי · בחדרי הלב שלי · שזה יתיב · היה יושב · חדרי מתרגמינן
תוכנא · בלו' בל חבמה מלוי בו · בן פי' רש"י ז"ל · עיין בו"ען : כגאחזתיו בלבי ונפשו קשורה בנפשי · ואהבת עולם אהבתיו · על
שמים רבים לא יוכלו לבבות את האהבה · שאינה תלויה בדבר · ולא תרפנו לעולם · ירחה אם דרך עולבני · ינחני במעגלי לדק
יקראו לרגליו בפל למען יורה חטאים בדרך היסר : כדויפן זנב מע"ל זנב · בתבתי מע"ל בתקוס אל · בלומר בחסר בילה · מלך
הבפון לדבר · לריע בן זימרא מורה שקר הנקרא זנב · אז פנה הוא מחתו · וקרא שניהן זנב · כי בהתועדם היו שני זנבות הנוע"רים
בחלה יחד : כהויקוד הנגבה · במו להנגב בל תיבה שבויבה למ"ד בתחלתה הטיל הבו"תב ה"א בסופה · בלו' למלך הנגב :
ויפנה לו עורף · לאותו החיים אשר לא אבה לשמוע בקולו · לסיות אתועמו במחליתו · לופנה עורף בלו' משבחי את ה' אחנה
ובמתקוממיו אתקוטט · ול"ו למלך הנגב המדובר בו · לו פנה פניס מסבירות ופניס שוחקות · לבן בתבתי ל"ו במקום ל"ה :
ויקרש בלאו היה לים רש ובקלס · בבזה בעיניו במאס : כהדיבר הוא תחבונים · ותחת בי הטעיר יענה עוות · דיבר פיום
ותחבונים ובקשה · בעני בפתח : כטרמי השליך עצמו מרלה מלח קומתו · בריח לקיש שעשה פעם אחת בך בבית המדרש ·
עיין בולן: לשמעוני על בני מפיו · דרך עבוה בפיעול ידים ורגלים · ופניומרלה · ד"ח לפי שבל עמל אדם לפיהו · להפתק
במאבלו ובמשתיו · לבן השליך הבתן מרלה · להורות בי תבלית שנאה שנאו · ולאויב בי' לו · ענין תענוגי הטה"ו: לאולווח ולעק
בבדובי' · לפי שמלאנו בקדושין בריח לקיש · שלוח בלח יומח וילחה ואיתה · לבן נקיטנמי בהאי דרמי לשעוסי מלת ולווח · לבחסד
חפלתי · רמז לדברו לאת הנה חבו · בי חפץ חסד הוא · ויש אליו חסד · בלו' חסד חנם חנני · ע"ד וחבותי את אשר אחון · ואמר ז"ל
אע"פי שאינו הגון: לגולא זבח · בלו' ידעתי שזבח לה' בבנרה · ומבח לו בבונדים: אים בחטאו ומת · ונפש שוטחת תמות ·
אחנס גם ידעתי בי אין חפץ לה' בעולות אליס · וזבח ומנחה לא חפץ · וגם אינו חפץ בעות הזה · בי אם בשובו מדרבו ויחי · וכחסד
ואמת יבופר עון בתיב · לבן אמר לו חסד חפלתי · בלו' תורת חסד על לשונה · למדני חוקך · ולא זבח בלו' לא תחסר דבר בזה ·
אפי' תור וגוזל במי לא · ד"ח ולא זבח בלו' בזה תפדני ממיתה · מלזבח אדם בענלים: לראבי אבי בח בתה בבינות ·

וכן

סיני השתערות מלך הנגב עם מלך הצפון פיז בוצין נ

ואין כפי מפנה. להשיב חורפי דבר. ולכן כתבתי ל"ו במקום ל"ח: דמן היה אמות כתיב
ה'הלקחו בה"ח התימה. וכי לקח אותו אלהים. ואינני אתי. לא ידעתי את ה' אשר לקחו. לא ראיתיו
אתי עמי במחיצתי. ונס את שהביא בפסי בקשתי שכלי. ונס הוא אינני אתי: דריע בן ויטא
הרחב"ע ז"ל כתב בסדר משפטים פסוק וכי ינוף שור איש את שור רעהו. ומת בן ויטא כי רעהו
תומר לשור. כלו' הכבר על השור.
ודמה דבריו. ומסיים ואין לשור ריע
רק בן ויטא לבדו ע"ש. לכן אמר שקרא
לריע של בן ויטא. כלו' לשור כמותו.
אדם וכאמה לנריעות' ר"ח ויקרא
לריע היינו לריע שלו. ומה שמו.
בן ויטא שמו. כי מלאכו זוטו של בבל.
וזוטו שלים. מ"כ מלת זוטא משמע
שם גדול וקטן. לכן קראו בן ויטא
כלו' אדם גדול בעושר. וקטן בחכמה.
וכה"ג כתבו התוס' במגילה דף ט'
ע"ח. בד"ה וחל וחטוטי כו. ולפי שמלך
הלפון הוא בן שמש. וכמרכבה הקדוש.
שור משמל בכודע. וכמבואר בריש
מכילתין. לכן אמר ויקרא לריע שלו.
דהיינו לפוני כמותו ומפרש מי הוא.
דריע בן ויטא שהוא שור כנ"ל. ולפ"ז
מלת ריע נמשך למעלה. כלומר לריע
שלו. ולמטה ריע בן ויטא: זוחל בונדים חבלים הסה. הרי זה מסורס כמו וחל חבלים בונדים
כי מלאכו שפי' חבל היינו הקהלה וחסיפה וחבורה. כמו חבל בביאים שמואל ח' י"ח. לכן אמר
שמלך הלפון הטה עצמו אל חבל הבונדים. דהיינו קשר של רשעים. להכעיס רעים וחטאים יחדיו
בחספוס. ושם היה גם זה הריע להוכיו. ולכן נקרא ריע שתם. כי מלאכו וליונדב ריע לוי חכם.
ואמרו חז"ל חכם לרשעה. ולכן כתבתי וז"ל בונדים. במקו' וע"ל כ"נדיים: חנם הלאה. קרב לנדדין
כלו' הרחק מאתי. וכן כל לשון הלאה שבמקרא לשון ריחוק הוא. כן פי' רש"י ז"ל:
מדבר. וכאלו אמר אשר לי יד. ידי דב לו. ידי רמה. ידי עשתה חיל. יד ושם טוב. מביאים לה אמון
דם. והבות אשרוני. ושם בשלשה אחרי. כלו' רחם השלשה מיני מעלות. הוא שמן הוא יכה"ר הוא
מלאך המות. לכן משכח עצמו בשלשה אחריו שהוא נקרא מלך זקן: מוש"לים הרבה. כלומר עשירים רבים. המושלים על עם לא.
ולכן כתבתי מו"שלים במקום משלים: יאויולד שעשועים שהיה שטות הוא נקרא ילד משכן וחכם: יבופלח וקצר כליותי בקיים
כליות לפי שאמרו רז"ל בכליות יועצות. והוא לה ידע להעמיק עצה בנדו. לכן אמר ופלח כליותי. ואמר עוד שמרחוק שלח לנצח
למלכה. מאן דנצח למלכה שאינן ליה לביאר. והלה חמל לה ויחס על כבודי: יגויחבלו ויטמינו את עלמס מפני: ידית וקן
בלו' נחה. מסודר ומסובב. כתבנו לו עלילות. מוסכל נכון דבר. לכן כתבתי מתו"קן במקום מסכן: טוגולה חמוק מגלה מסתרים.
כאלהים כמלאך. ברוחה ואינו נראה. כך רמה וידע את מערכי לבבי. מה שבלבי לדבר לו. ולפי שתוך תשובת החכם הרגיש מה
שיש להקשות עליו. ובקדים רעי לטורי. רפואה קודם למכה. לכן אמר כן: טזשפתיו קשם כלנו קשם קשמי' לידע כל זאת. אין זה
בי אם רוחה. דהיינו נבואתי. כדאשכחן בשמואל ח' ט"ו. כי לנביא היום לפנים יקרא רואה. וכן חוזה ונביא. ובכל המקרא במלות
שונות כלו' כל קבל די רוח אלהין יתיר אית בי'. וכן כל דבר הכפול במקרא. הוא לחזק הענין. ד"א לפי שנתן לעלמו מעלה
יתירה. שיש לו יד. ושם בשלשה כנ"ל. ואף שכלם אינן אלא אחד. לכן נתן גם לזה החכם. גם כן ג' מעלות. מגודל ההכנעה.
ולפי שבתחילת מחלוקתו חירפו בזה. ואמר אין מופת. כלו' לא די שאינו מלך שקשם על שפתיו. אפי' מופת שפירושו נביא אינו
כנ"ל בפרק ה'. לבן מודה לו עתה. בשלשה כינוים. כנגד השלשה מעלות. שבין מלך לנביא. כנ"ל: יזמצפוני כל הכתוב ומשון
שבלבי. הכל הי' סוקר בסקירה אחת. בתוך כדי דיבור הרגיש וכתוב כל תעלומותי: יחויעצלני נעשתי עלל מדבור שלו ואכדתי

מן שכת דף ל' ע"ח
הלקחו ברחמית ה' כ"ר
ואל עמוס ב' ח'
ויאמר ברחמית י"ט ט'
כלא שמואל ח' י"ז ב'
יד ושם ישעיה כ"ג ה'
שם בשלשה שמוא ב' כ"ב כ"ב
רומי מסתר ח' י"ד
מלך קהלת ד' י"ג
מיזן קהלת י"ב ט'
מוש"לים שם
מין שם י"ב
וילד ירמיה ל"ח כ'
ופלח חיוב ט"ז י"ג
קלתי ברחמית כ"ז מ"ז
ויספוך חיוב ט"ז י"ב
ואחסך חיכה ד' ח'
לכי חיוב ל"ב ז'
ירחוני חיוב כ"ה ח'
ופה ישעיה ה' י"ז
מילד קהלת ד' י"ב
כאלהים יהושע ד"ב כ"ב
מערכי משלי ט"ז ח'
שפתיו שם
כולן ר"ה דף י"ח ע"א
ויעצלני משלי י"ט כ"ד
וכ"ו ט"ז
ממעתי

שיאר לו. על מה שעשה לויב ומורד למלך הגדול כ"כ. גם יהיה מעשה סלדקה שלם לשמו יתברך כאשר נוכי תלוה. לרחם על ברואיו. וזה יתעורר רחמי חסד על העני' החביבה דיתבה לעפרה בגלותה. והיה בעזכותיכו וכפשעינו סולחם לחכו. שם הרובלת על הכנים. ויבים ללכו בן כסיל תוגת לחמו. ויאמר לוי לי כי גדעיתי. לבן סורר ומורה. לשכו שמע בקול אביו שכשמים. ובקול אמו סמילת ומקוכנת וחוורת שוכו בנים שוכני. ויסרו אותו ביסורים של אהבה. כאשר ייסר איש את בנו ה' אלהיך מיסרך למפסם. וזקני העיר המה הכנימים מעידים ומתרים בנו לאמר. כי ליון שדה תחרש וירושלים שממה תהיה. ולא אביתי שמוע. לו כאי תתן לבך שאתה נרש בנוקין. ולו יסוכ' וירחם עליך. משל"כ אם אין הצדקה בשלימות והתשובה כשלימות. לו ע"מ לקבל פרס ח"ו. לו ע"מ להקרא נדיב. ולא נבעלים אפי' שעריה הללו. דאל"כ למה נעשו השעריה כלל. מאחר שאינן נבעלים. א"ו כדפרישית שלפעמים נבעלים: קי"ל התשובה היינו לקנות תחבולה נגד היצה"ר. כי לא נכח יגבר איש. כ"א בתחבולה תעשה עמו מלחמה. והוא ענין הכתוב תחבולות יקנה. אבל חכמה היינו מה שאמר מרבו. כמ"ש יאמע חכם ויוסיף לקח. ולכן אמר ולחכמה אשר הוריתך: קי"ל ה"ן להוסיף. כלו' יש ויש. נדרים וסייגים להוסיף עליהם. לכן כתבתי ה"ן במקום א"ין. כלו' מוסיפין עליהן. אבל אין פוחתין: קי"ל תחת כל ע"ם רע"ענין. כלו' תחת כל מעשה רע. כי לחוסאתן ענין לענות בו ולכן כתבתי ע"ם במקום ען. כלו' מעשה. וכתבתי רע"ענין. במקום רשע: קי"א תעשה תשובת המנין. כלו' לפי חשבון עבירות שבידו. מחויב לעשות תשובה: קי"ב ותשובת המשקל. היינו כפי מה שנראה. כי כיון דלא נמחי' בלתה מחשורת: קי"ג וחן להוי לשלותך תרכה. כי מחו יהיה לך חלק בם' ובתורתו. תהיה לך תריכות ימים בעושר וכבוד. כי אורך ימים ושנות חיים יוסיפו לך: קי"ד ארכא. קי"ה שבפנים מבחוץ תעלה ארוכה: קי"ו ואז תצליח ואז תשכיל. קי"ז לא יהיה בך עקר ומשכל: ועד זקנה ושיבה אותך קי"א אכלכל. והרומסך החכמה אם אותה קי"ח תסלסל:

פרק י"ז

"וישתומם

הצפוני כשעה חדא. ואחזתהו השבץ חלחלה ורעדה: [ב]ומבלתי יכולת כאשה: ענה בקול ענות חלושה: רבונו של עולם. אוי לי כי נדמתי כאלם: לא יפתח פיו בתוכחת. [ג]אשר ל"ן שמע

על משה עם כני משלי ב' כ' וכזאת ירמיה ט' כ"ג עליו קהלת ג' י"ד תחת דברים י"ב כ' והן דניאל ד' כ"ד מ"ם חולין דף קכ"ה ע"ח ולו יהושע ג' ו' ולא שמות כ"ג כ"ז ועד תהלים ע"ח י"ח ופרוממך משלי ד' ו'

בוצין פרק י"ז

וישתומם דניאל ט"ו ואחזתו שמוש ב' ט' ומבלתי במדבר י"ד ט"ו בקול שמות ל"ב י"ח אוי ישעיה ו' ה' לא תהלים ל"ח י"ד אשר עם ט"ו ן

סיני פרק י"ז

"וישתומם הפסוקים"י ורבינו סעדי' גאון ז"ל פי' שתק ונחלם. כלו' מבל מלהשיב: [ב]ומבלתי יכולת כאשה: כלו' מתעם כחו כנקבה. ובן אמרו ז"ל בברכות דף ל"ב ע"ב: יאשר לו. לאיש ריבי. שמא אני בנלחוני

סיני השתערות מלך הנגב עם מלך הצפון פטז בוצין מט

דלמיל · ותתלבק כו' סייגו סיפך מה שמרר ושטם לת"ח : קי"תמכיה המתקרנים לה' · מאוסר לה
ימעדו מסוריו : לשרי לכום יעשה זאת · וכן לדם יחזיק ידי לומדי תורה : יאסר בדרך לבו ומשלותיו
ימלא · יתחזק כרחי מוכן · לשרי לו בעה"ו סיללים בכל עניניו · וטוב לו לעה"ב · כענין יעשכר
וזבולן · וכשמעון לחי עזרי' בריח וכחים · כבנגב לרן נגב היכשם וכחמימם · מלך עשמתם סובב
על דרום · והלפיקי מים לשר יחלה
עם · נכבדת מאד שמשקת לת הארץ
ומולידה ומצמיחם · כן יהיה השקלת
מי התורה · ומעיינות החכמה מלשרת
ומברלת ומצמחת · ומפלחת ל הלדם :
קי"לים נפון · לים סוגה ופתי שכשכר
שכלו ורפיון רוחו · ומתוך כך כשנעון
ינסג : קי"מפון הוא מין מחללת כן
פירשו הר"ם והרמ"כם ז"ל כמעילה
דף י"ח · וכשכת דף נ"ז ע"ח פירש"י
ז"ל שעשוי מעשר בהמה : קי"אללי
מוי ואבוי כפל במלות שוכות כלונ'
בכה תבכה בכי רב · וזעקי ועקה
גדולה מרה ומלי · כדגר בלפלוף העוף
הקורא שהוא קו"קו · המלפלף ומוסך
לחריו מפרוחים לאריס שאינן מיכו ·
וכשינדלו עוזבים אותו והולכים לכם ·
כך עושה עושר ולא כמשפט בחלי ימיו
יעזבנו · כן פירש"י והרד"ק ז"ל · לכן
אמר לו לפי שהיית שגור ומלומד
בתענוגים · ועתה עושר ולא כמשפט ·
תתאנח על מעלליך וזעקי
ללהלים · בכי ובכי ומספד תמרורים · חולי יחכן ה' לכלות · כי אל רחום הוא · ויחם על הרעה לבל
יפדיר אור יקרות שפעך · ולא יעזוב חילך · חיל חוטא : קי"אל ימלא פיך שחוק · לפילו אחר כלות ימי התעוכה · שכבר רצה
ה' לת מעשיך : ותאכל כשמחה לחמך · ותשתה בלב טוב ייכך · אז תאמר בלבבך מעתה כעשתי ברי' מאשר · ואחותי
בכשכני עז שאיים · ושלום עליך כפשי · ולשחוק תאמר מהולל · ותשכח לת השמחה שאינה של מלוה ח"ו · לכן אמר לו אל יימלא פיך
שחוק · שאסור למלאות שחוק פיו בעה"ו · שכל' אז יימלא שחוק פיכו וגו' · ופעריס · שניהכם פיה לבלי חוק · כעל מי שאינו מקיים
לפי' חוק אחד : קי"תיאפי תלך יחף וחשוף שת · ותתבודדי בדד יאב : קי"נבוה לדבר · בלו' ברוח נאה ונחון · לכבוד להרבות ·
כי ברוב דבריס לא יחדל פשע · ולפי' להרבות בשבח חבירו לאסור · שמתוך שבחו בא לידי גאותו · ולברך רעהו שקבל ממכו טובה ·
בקול גדול לאסור · כי קללה יחשב לו · כ"ש דברי בלע · דברי שכל וריק · דברים בטלים · דבר שפתים אך למחסור · וק"ו בן בכו על
ק"ו דברי כוב ורמיה · דברי חמס שוא ושקר · דברי מרימות חון · דברי חנופה · דברי לשון הרע · פשיטא לאסור · לכן שבחינו
בקולר הדברים שלאיזשה דברים בלל : קי"תחת לשון מדברת נדולות · הן שהתפארת בהוכך · הן שאר הדברים שבלתי יאריס
וגכוהים : קי"ברך אלהי · בקהל עם תתן שבח ותהלה לה' בזידוי דבריס · תתארס על העבר · ותתודה שהשכלת עשו · כי לו התהלה
והתפארת · כי הוא עשה לך חת כל שכבוד הזה · ולי הכסף ולי הזהב אמר ה' לבאות : קי"ישלמו שפתיך פריס · כי זבח ומנחה
לא חפץ · ועולה וחטאה לא שאל ה' ממך · כי אם לירלה אותו בכל לב · לב נשבר ונדכה אלהים לא תבזה עגות עני · וזבחי אלהים
רוח נשברה : קי"בקקך מלין בלו' הטחת דבריס בלפי מעלה : קי"בעט ברזל ועופרת · לא יעמו מספר · לעד בלור יחלבון :
קי"בני עליון בלו' בני עלי' · ד"ח הלדיקים נקראו בניס לה' · בני אמוני · בני בחוני · בני אל חי · ולכן כתבת ב"י · במקום פני :
קט"בחלמא תנין · בחלום השני : קטו"וחטייך סייגו שבניך · בלדקה מועמת · פרק פלה · עויתך עוכותך · במקן עניין בחטיגות
עניים : שערי קי"רמעות דקיימו בכיה וקרטה על העוכות · ומעות ולדקה לעניים · לא נסגרים · למכם לריך לשיות לשמו יתברך

ותתלבק לכות פרק ה'
מסכה ל'
כי משלי ג' י"ח
ללומדי' לשון כ"ר
והתכחמה · חלה שם
תומכי' משלי ג' י"ח
כבנגב תהלים קכ"ו ל'
על כרחשית כ"ו ט"ז
חללי חיוב ו' ט"ו
תקרלי ירמיה י"ו י"ח
ז תמלה כרכו' דף ל"ח ע"ח
ופעריס יעשיה כ' ט"ו
לא תוסיפי שוחל ח' ב' נ'
ובבלי חיוב ל"ח ט"ז
לשון תהלים י"ב ל'
כרך תהלים ס"ח כ"ז
יעלמו הושע י"ד נ'
כי ר"ה דף י"ח ע"ח
מקקך חיוב י"ט כ"ל
כנד חיכה נ' ל"ה
חך ר"ה דף י"ח ע"ח
חטחיך דכיחל ד' כ"ל
כי חם ברכות דף ל"ב ע"ב
וכ"מ דף כ"ט ע"ח

פטואל תאכל דבר מן חחי · מלך שנדול ממנו שוכחינו מלוס ועושס · חס מלוס וחינו עושס :
צשבר רעבון · כלו לשבור טרעב · מגל ב' וס' לפי שסס ימי הרעון · כדאי' בח"ח סי' קל"ד יתענס :
צאבמקוס מים חיים תשטף ותמרק · בקט כשל שטיפס ומריקס לפי שסתורס נקרחת מיס · סיו כל למח
לכו למים · וסיל מיס חיים תמס · כי חיים סס למולחיסס · כי מורך ימיס ושנות חיים ושלוס יוסיפו
לך · ובח סחכס להזהירו על סמזון
כשסוט שהוח טבילס ורחן בשרו במיס
חיים · וע"ז חמר תשטף · כמאמרו"ל
נבי שטוף ושלחה דכוס של ברכת
סמזון · ומסיק שטיפס מבחון · כי
מי שפשר לטבול חלח מבחון · ונגד
מקוס מיס חיים של התורס · חמר
ותמרק · שסיל ממרקת כל עווכותיו של
חדס · כי קנס ס' בחם נשפט · והתורס
הקדושס נקרחת חם דת · וכל חשר תבח
בחם · דסייכו מרק ושמוכית פינולים ·
שכהנס ממנס נס חלק הנפש · כגון
ריחח דשערס · תעבירו בחם של תורס
דוקח · לפי שהנשמס קרוי' כר · כר ס'
כשמית חדס · וכל חשר לח יבח בחם
דסייכו הגוף העכור · תעבירו במיס :
צבלא תלבש משי ורקמה משום חוטח כל יתנאס · ונקט תחילס סדורח דפת לחס לחכול · חיך יתנהג בחכילתו
וח"כ בשנד ללבוש : צגועל שפמך שסס הטערות שסביבות הפס · תעשה כחבל · וכן תרגס חונקלוס ורס"י ז"ל :
וכן תחנק דומה · כחבל ומגודס · וכן כתב החזקוני ז"ל במלורע שנריך להתחבל על מעשיו הרעים · כי בשביל רוע
מעלליו · נח לו כל הרעות החלה : צדבכל עת יהיו בגדיך לבנים · פירש"י ז"ל התקן עלמך בכל עת ושעה במעשים
טובים · שלח תמות היום תכנס בשלום · ומשל שלמה המלך ע"ה לאדם שהזמינו המלך לסעודה ולח קבע לו זמן · חם הוח פקח
וחכם · מיד הוח כובס כסותו וסך ורוחן · וכן למחר הוח עושה כך · עד בח עת יקרח להסעודה · כדי שיהיה מוכן ומזומן לבח אל
המלך · בלבוש נחה ונקשט · ומלך ביפיו תחזנה · לכן חמר לו אל תחמר יום מויומיים יעמוד · כי חם תמיס תהיה עסה' להכנס
לחותו כל הימים · חשר לחתה חי על החדמה · ואמר לבניס דוקח · כדי לסיות דומס למלחכי השרת · שהס לבושי הבדים · ואין להס לח
קנחה ולח שכחה · לח חיבה ולח תחרות ולח יבס"ר · ד"ח לבניס כדי שיזכור יום סמיתה · וכמאמר ז"ל בכתובות דף ח' ע"ב · דבן
בנליהל כהג קלות רחש בעלמו והוליחוסו בכלי פשתן לבניס · ונהגו כ"ע בתרי' בכלי פשתן לבניס : צהעדיך התקשטיך לשון
עדי וכסי · כלן' תחת חשר קשטת עלמך בחיני רקמה : צזתחגרי שק · שכן מלחנו ביעקב שהתחבל על בנוחיס רבים · ושס שק
בחתניו · בראובן חמרו"ל ושב ראובן · שכב לשקו ולתעניתו · כחחב כתיב ויכנע · ושס שק על בשרו וילך חט · בחרדכי שק וחפר
ונטע לרבות · ורבים כחלה : צוהלבש בגדים צואים · לחו צואים ממש קחמר · דשח סיכון לקרחת חלקיך ישרחל כתיב · חך בגדים
צואים כלן · חלח יהיו חשובים להתפחר בהם · ד"ח בגדיס צואים כלו' בגדיותיו פרוחים כחבל ומגודס · והטעם לבגדי' צואים ·
כי העבירס מטנפת חת הנשמה · כדחיתח בזוהר פקודי דבעובדין דכר בם ליתלבש בהו בשעה קדישה · ולכן הבגדים צואים שהם
למזכרת עון · כי מלואתו חלח רוחן · ברחותו מלבוש שהיכוני מלחו קיא צואה · לבו יחמר לו · וכסית חת נחתך הפנימית
דחתלבלה בי' נשיחת קדישה · צחחל תחסוף · פי' הרחב"ע ז"ל בשם רבי משה · שתפלל שלא יבא לחריתו כחחריתם · והנכון
בעיני שלח יתכנו עלילות להתחבר עמס · עכ"ל : צוחל תחשר חל תדרוך · ונקיט שבי מיני התחברות החסיפה · סיינו הליכה
שלח ילך בדרך חתם · והחיסור סייבו מנע הגליך חפילו מנתיבתם · בסדרכה בעלמה כמו לח · והטעין כי שטחים ורעים שבי דברים
שם כמאמרו"ל נבי חכשיסדוס רעים בנופס וחטחים בממונס לכן חמרתן שהטחים החלה · השמר פן וחל תלך בדרך חתם · ומן
הרעים חפי' מדרך כף רגל חחת · סזהר השמר וששקט : קבעלי חניס כתרגומו בעלי פלונתח חכמי ריב ומדון · ולפ"ז פי' שמרת
חת חייכן · וריב רבת ושטמת · כמו עם שחר בעלי חניס · וח"כ לח נילה למי חימר · חלח שחדס קרוב חלל עלמו · והוח כונע בדבר ·
ד"ח בעלי חניס הוח כגון לת"ח · שנקראין בעלי תריסין · והוח כלנו נחמר לבעלי חניס : קאתחבר לחבר · סיפך מהמוסב לניס
דלעיל

בעשרו יעוז בסותו · וכו כעובד ע"ז דסיינומרידס · ופסע סיינו מרידס כדאמרי׳ ביומא · ויליף ליה מדכתיב מלך מואב פסע בי: פ׳ול"י תלית כלו׳ האזינה לדברי · לכן כתבתי ל"י במקום לא : פאלראש אשמורות · ר׳ור׳ נתן חיפלינובריס ברכות · חיג׳ משמורות הוה הלילה · חול · ולמוסבר קראי דסתרי אהדדי · דכתוב א׳ אומר קדמו עיני אשמורות · וכתוב א׳ אומר חלות לילה לקום להודות לך · מסכי רב אשי משמר ופלגא כמי אשמורות קרי ליה · ולפ"ז מ"ש לראש אשמורות · סיינו חלות · ואמנם ראש כל משמר שעת רצון הוא · כדאיתא בריש מורח חייס שהתפילה אז היא רצויה : פבותרדנה דמעה לפי שכל השערי ננעלו חוץ משערי דמעות : פגיולו לשון בכי רב כפי העונות ע"ל עיני נגרה מים הפונות: פדויין ושכר אל תשת · פהכי כשרוד שורד בשת: ותחת אשר שבעת יין ושכר · גם תאנח ותשב פועב"ור : פזאל תאכל בשר · פחושמן מראשך אל יחסר : ותחת הרג צאן ושחוט בקר :

תמאס

פשע הף : פולי תצירת להנהו כללי דאכייל · פאלראש אשמורת קומי רוני בליל: וקראי למקוננורת ותבאנרה · ונהי ובכי תשאנרה: פבותרדנה דמעה עינים · ועפעפיך פיזולו מים: פדויין ושכר אל תשת · פהכי כשרוד שורד בשת: ותחת אשר שבעת יין ושכר · גם תאנח ותשב פועב"ור : פזאל תאכל בשר · פחושמן מראשך אל יחסר : ותחת הרג צאן ושחוט בקר :

ולי חולין דף מ"ד ע"א
לראש חיכה ב׳ י"ט
וקראי ירמיה ט׳ ט"ז
ונסי שם י"ז
ותרדנה שם
ועפעפיך שם
ויין ויקרא י׳ ט׳
כי ירמיה ט׳ י"ח
נס חיכה מ׳ ח׳
ושמן קהלת ט׳ ח׳
הרג ישעיה כ"ב י"ג
כל

סביח קלקלה לעולם אלא יין · וכן אמרו"ל הרוחה ס"וטה בקלקולו · יזיר עלמו מן היין · וכן מלאכו בדניאל י׳ ג׳ בהתאבלו שלשת ושבעים ימים · לחם חמודות לא אכלתי · ובשר ויין לא בא אל פי · ואע"נ שאם מקדיש הבשר ליין וכן בתורה כתיב וזלל שתוי וזלל בשר · קודם לסוכה יין · וכאן הקדים אזהרת יין בריאה · ממך זה החכם המזהיר · על חכמתו של שלמה שאמר אל תהיה בסבאי יין · וזוללי בשר משלי ד"נ ד׳ · והטעם כזה שהקדים היין לבשר · לפי שאמרו"ל רים כתובות דף ח׳ ע"ב · עשרה כוסות תקנו בבית האבל · ג׳ קודם אכילה כדי לפתוח בני מעיו · לפיכך הכא · שלומו החכם להתאבל על עונותיו · וכל כמה דכייף בפסי׳ טפי עדיף · לכן צורך לומר לו אע"פ שאתה מתאבל · לא תנהג בזה כאבל · השותה יין קודם אכילה · אלא יין ושכר אל תשת קודם האכילה · משא"כ דניאל לא הוצרך להתאבל כלל · לפי החמיר על עלמו למעט בתענוג · ג"כ מהיכא תיתי לומר שיהא קודם אכילה · לכן אמר בשר קודם ליין · ובחבורי הגאמד פניעות יעקב נתתי טוב טעם ודעת · למה שינה שלמה את תפקידו · וכי כעורה זו מ"ושמנה רכינו משה וזלל וסובא · והוא הקדים סובא לזולל: פהכי כשדוד שורד בשת · לפי שמלאכו רחינו בדברי למוחל לשר יסרתו אמו · אל למלכים שתו יין ולרוזנים אי שכר · לכן אמר לו החכם · אל תאמר בלבבך מאז תתן לבך לשוב · אקחך אחר כבוד · כבוד מלכות ולכן אזהירך משתות יין · וזה ינבא לבבך לאמר מי זה מלך הכבוד כמוני היום · שאיש ריבך מזהירך מלשתות יין כי כמלך כן כבודך · ואל למלכי שתו יין · לכן אמר לו לבבך לא כן יחשוב · כי בתחלה שים כבוד לב׳ · ושב אל ה׳ בכל לבבך · ומה שאזהירתיך משתות יין ושכר · הוא כשדוד שורד בשת · לפי שהחוטא חומם נפשו · ונפש בעליו יקח · הרי שאתה השודד והשדוד · הגזלן והגנזל · והתורה ירדה לסוף דעתו של הסורר ומורה · שלא ילסטם את הבריות · ג"כ יימר היין לשותיו דזה ולא קטיגור שבשר סניגור עד תשפל רוח ערילים · ואז שפל רוח יכחל כבוד מלכות · ואז יאתה הכוו"ר יין · במידה וכמסי"ר · כאשר אמסור לך : נס תאנח פוותשב עכ"ור · לפי שהיין ישמח לבב האנוש · ולכן נתן למרי נפש · לכן אמר לו אתה שהיית כל ימיך טוב לב משתה תמיד · וכנבל מלא יין · ויין חמסים שתית · מלד שהיינו כברח רק למר נפש וגונח · לכן כאבך נעכר · יעכרך ה׳ ביום הזה · ואע"פ שאין רואים לדבר · זכר לדבר כדרך שלני · בד"ס ב׳ ו׳ כתיב · בני כ"רמי עכור עוכר ישראל · כלו׳ מי שהוא עוכר ישראל והוא מבני כ"רמי למשוך היין בשרו אין לו סוס תסוכה ותרופה רק לסיות עכור ועצב מר נפש · והוא מדם כנגד מדם · ולכן כתבתי ע"כור במקום לחור: פולא תאכל בשר · כמו שמלינו בדניאל · ומעתה כי אין שמחה אלא בבשר · ואין הארי נוהם אלא מתוך קופה של בשר · לכן בשרו עליו יבכה · ונפשו עליו תאבל · ועל מה יבא בשר בשניו · ושמח לבו כמו · אלא שמחה לתונסהפכה · וערבה כל שמחה : פחושמן משחת קודש · דהיינו מלות ה׳ · והת"פי׳ ברכה ועבותך · והרא"ע ז"ל פי׳ קניות הסם טוב · מראשך אל יחסר · תחלה הזהירו על עסק האכילה ושתי׳ · בהיות כל עמל אדם לפיהו · וכל אשר עיניו לו יתן בעד נפשו למלאות כי ירעב · להשביע נפש שוקקה · לך לפי שאיכה היא כתי׳ · ותבא כמים בקרבו וכשמן בעלמותיו · וכן נסמכו בעזרא׳ ז׳ מאכל ומשתה ושמן · ומן הראוי היה להזהירו גם מסיבת השמן · כמו שמלאנו בשמואל ב׳ י"ד ב׳ · בחסה חכמה מתקוע שאמרה יואב התאבלי נא ולבשי נא בגדי אבל · ואל תסוכי שמן · כי שמן וקטורת ישמח לב · וכן כתיב בישעי׳ ס"א ג׳ שמן ששון תחת אבל · ס"מ שבשיפך בהיות האבל · מעודד שמן ששון · לכן אמר לו דרך כלל · ושמן זה מרחשך אל יחסר דהיינו שמן משחת קודש כנ"ל התעוררת המעשים טובים והשפעת הקדים · אבל שמן הסיכה להתענגו ולשמוח בחגו ושתו חסור · ומכלל מן נשמע הלאו :

אל

סיני השתערות מלך הנגב עם מלך הצפון פטז בוצץ

עבשהרי היה מלך כוש · תחלה · בס׳ היסר מלחתי שנשא המלכה אשת קוקיאנוס מלך כוש · ולחנגע
בה · והיינו׳ מי שכתבתי למעלה בפרקא דלעיל · שקשה לו על שנשא כושית ושחורה · היינו
המלכה כוש · ע״ש בשם החזקוני · לכן אמר לו לדברך שנשא מלכה כוש · ר״ל ככר היה עשיר · ולמה
הוצרך ליקח לפורה בעבור ממון · אלא ע״כ מלך שלא היה לו ברירה כנ״ל · ותשובה זו נ״כ
עולה ומכפקות על מה כשא נוי היינו
הכושית המלכה · משום שלא היה לו
ברירה · כי מי יתן לו עברית :
ע״הסכת ושמע והטה אלי אזנך · נקיט
ג׳ מיני שמיעות · כנד ג׳ הרחות
שהביא · וע״ד מאמרז״ל בשילהי ברכות
דף ס״ג ע״ב הסכת בתחלה סם ואח״כ
כתת · כדרכה דאמר רבא לעולם ילמד
אדם תורה ואח״כ יהגה · ופיר״ש ז״ל
בתחלה סם · כמו ויהם כלב · כלו׳ שתוק
והאזין לשמועתך עד שתהיה שגורה
בפיך ואע״פ שאינה מיושבת לך ואח״כ
כתתנה · והקשה עליה מה היה לך
להקשות עלי׳ · ותרץ תירוצים עליה
עד שתהיה מיושבת לך · גם הבחינו
מה שדרשו בגמלת שסכת שם · כתתו
עלמיכם על דברי תורה · כלו׳ הלטטרו
עליה · שאין התורה מתקיימת אלא במי
שמית עלמו עליה · שנאמר אדם כי
ימות באהל · גם הבחינו שיזכה
לעמוד על דבריתורה · אלא שהוא כעם
עליו פעמים רבים · וכדרבי יהאי דאמר
מיז אלא יולא חמאה ומיז לף יולא דם · ומיז לפיס יולא ריב · במי אתא מוליא חמאה אל תורה · במי
שמקיא תלב שיכר מפני חמו · ומיז לף יולא דם · כל תלמיד שכועס עליו רבו פעם ראשונה ושותק ושכח
להבחין בין דם טהור לטמא · ומיז לפיס יולא ריב · כל תלמיד שכועס עליו רבו פעם ראשונה ושניה ושותק · ושכח להבחין בין ריב
מצוות לנפשות · ובזה בא להתגלל לפניו על מה שכעס עליו ומחרפו וגדפו · מאחר שפתח וקרא לשלום לו בפרק דלעיל · כדי
שיזכה לעמוד על ד״ת · לכן נקט לך לשנא · וזהו שאמ׳ לו · טוב להיות פקח ושתוק · כלו׳ הרוצה להחכים יעסוק בדיני ממונות · ובמס
יזכה נער לכך לעמוד על ד״ת ולהיות פיקח · בהיותו פיקח ושתוק הרי הכותב והכתוב דבר אחד במה ששותק על כעסו על רבו :
ע״תפגע תלחם כמו ויפגע בו וימות : ע״והשליך על ה׳ יהבו · כלו׳ בשכיל הקב״ה שלוהו לילך למלריס בשבה · עזב את כל רכשו אשר
רכש בכוש ובמדין · ופוק חזי מאי דשליק בי׳ כלו׳ פן תקשה לך מאן יימר דשפיר עביד שעזב את כל אשר לו · לילך מכוש לא רחינן
שנלטוה כלל · וממדין כמי ליכא לאכוחי · די״ל לפי שהתחיל מעלמו לילך · לכן השכים הקב״ה עמו · דכת״ג כתבו אתו בשבת דף פ״ו
ע״ח כד״ה ואתה פה עמוד עמדי · שזאת היה תרעומת אהרן ומריס על משה · לכן אמר נאנה וראנה מה עלתה לו · שהקב״ה בכבודו
ובעלמו נתעסק בו · כמאמרז״ל מי לנו גדול מיוסף שלא נתעסק בו אלא משה · ומי לנו גדול ממשה שלא נתעסק בו אלא הקב״ה :
ע״בלי שלילותא כלו׳ בלי פקפוק : ע״תגרס בחצן שניך כמו שייך פיר״י ז״ל גרס לשון שבירה · בחצן מכניס דקים וקטנים · ואמר לו כך
דרך תשובה · מהרהר לו לשבר את שיניו · כי אחת כלשה״ר בדברו סרס על עמודי מיתני עולם · ולשון יש לה שני חומות השיניים
והשפתים · לכן אמר לו מלד שפגמה הלשון ושברה חומת ברזל · ומדכך די אבן נגל · כן מהרהר וכאן לשבר השיניים דוקא · שהיא
החומה הפנימי הסמוכה ללשון והיותר חזקה · בחצני קטנים דוקא שדומין לשיניים · ע״ד שכי רשעים שברת : ע״ויען כי
נכנע אף״א · כלו׳ בחשר זוכית להסר כעס מלבך ותלך מהשחוח · ולכן כתבתי אף״א במקום אחא״כ : ע״אעשך מבלי פשע
אף כלו׳ אנקך מעון · אגרוס לך בלמודי שתהיה בקטן שבולד · וכבן שנה שלא טעם טעם חטא · ונקיט פשע במקום עון לפי שכתוב
בעזרן

סיני השתערות מלך הנגב עם מלך הצפון פטיז בוצין מז

כשירה כלו׳ בת ישראל · היה הוא הנבחר לכה״נ · כן פי׳ המפרשים כם׳ מרגליות טובה · קושיות
האבן עזרא ז״ל · שכתב למה נבחר אהרן בעבור כבוד משפחת נחשון · ואין לדבר על משה
אדוניו · כי בורח היה ומי יתן לו עברית · עכ״ל · וכתבו דקשיא ליה למה לא לקח משה בת ישראל ·
והיה הוא הנבחר לכה״נ · לכן אמר לו דע״כ אין לומר שכתן עיניו בממון · שהרי אלו בי׳ נושא
בת ישראל היה הוא כה״נ · וכיון
שיהיה כה״נ בהכרח יבא לידי
עשירות · וזהו שאמר נה״פשיטא ·
שמעושר לא היה חדול · כלו׳ טפי הוי
ליה ליקח ישראלית ולהתעשר בה״נ ·
ואז בלי ספק יהיו עשירות · כי לא
ינרע ולא ימלט מלהיות לו עושר ·
כמאמרז״ל פסחים דף מ״ט פרונס
להתעשר ידבק בזרעו של אהרן · כל
שכן הכא דאיכא תורה וכהונה :

נוכברכת לוי שבירכו משה רבינו ע״ה ·
המחברת דסיינו וסמיכות מורה יורה
דרכו · שהקטרת מעשרת · מדכתיב
ישימו קטורה באפך וסמיך ליה כרך ה׳
חילו · מ״כ היה לו ליקח בת ישראל
ויפיפי׳ · ולמה לקח נויה ושחורה
כדברך · וע״כ כדפרי׳ : נזוכתיב כלו׳
עוד רמיז לכה״נ שלא יבזבז מלהיות
עשיר · שנאמר והכהן הגדול מאחיו ·
והאי גדול לאו גדול בשנים קאמר ·
אלא שיהא גדול מאחיו בנוי וכחכמה
ובעושר · אחרים אומרים מניין שאם
אין לו מעות · והוא גדול בשאר המעלות · שאחיו הכהנים מגדלין מעשירים אותו ת״ל מאחיו · הרי משה שהיה גדול בנוי כי קרן
עור פניו · ובלשתו נתמלא כל הבית כולו אורה · ופני משה כפני חמה · וכחכמה ותחסרהו מעט מלהיות ואמרו
רז״ל בכתרים דף ל״ח ע״א רב ושמואל אמרי תרוייהו · חמשים שערי בינה נברלו בעולם · וכלם נתנו למשה חסר אחת · הרי שהיה
משה גדול בנוי ובחכמה · וא״כ מגדלין אותו משל אחיו בממון · וא״כ שיה רמוי לכה״נ ולהעשיר · ואומר עוד שתירה לדברך ·
דע״כ לא כתב לשם ממון : מאד נחמאד לא השכלת · כי אם השכלת · ולפי שרצה ליקח אותו בדברים · לכן אמר לו בדרך
כבוד · שיתביים על שלא השכיל בדברי עלמו · שהרי כבר היה מלך כוש קודם שנשא לפורה · כמו שאמרת בעלמך בחמרך כוסית
ושחורה · עיין בתם״ל בשם החזקוני · וא״כ היה לו כל הון יקר : נווא״ת מאי ואומר ואומר · למה ליה לאתויי עוד שני תרוצים
אך דכה״נ · ודך דמלכות · בשבוי׳ קמח דלוחות שני : סויל מתירא אני דלא תקשה לך : סאה״ן למידין משיטה אחרונה · כלומר
בכל מקום שני דברים הסותרים זהו בחין ללמוד מיני׳ דין · חולין בתר האחרון · וכל הפוסקים הכניסו פוסקים כבתרונה
ולכן כתבתי ה״ן במקום הין : סבראשונה כלומר קודם פסל לך : סגחפץ בטוחות כדי להתעשר מנשיאת לפורה : סדזופתן
פביטן סוסעין : סהבשם ביסראל : סולוק לסוט ורדוף ומסיר · כמו כי ילקח אחרי · ברחבית ל״ח ל״ן · עלהרים לקונג
היכה ד׳ י״ט : סוהשפלה · לדברין הוא דקאמר ליה · אבל בהמת היתה לרקת גמורה ועגלה יפיפי׳ · כדאיתא במדרשים ומובא
ברש״י ז״ל שלכך נקראת כושית לפי שלרש קורא לבנו יפה כושי · ויש לך לרש יפה בתואר ומראה · ומעשיו כעורין · וזאת היתה נאה
בכל : סחשאר״ לא שכח · כלו׳ עדיין משה לא ידע מלימוד התורה שיקבל תורה או לוחות : סטחייא מנא לי׳ · שיתך הוא בהפטרי
לשמוד על המתנה של הפטולת · שיוכל לרחות חיים עם משה אשר אהב : עאבה לשמוע תוכחה · הרי זה מסורס · תמהן אבה
לשמוע · כלו׳ לא תרצה לקבל תוכחה זו : עאדן מנה ומנה ואוקי באתרא · כלו׳ למוד מזה ומזה · מאחר שהרי׳ האחרון הוא המיתת
וחזקה · תוכל ללמוד גמי נמי מהרחות האחרות · שיש להשיב עליהן · דשם בלשון הכי מוכח מילתא מצד הרואים המאחרונה :

שהרי

שהקטרת יומא דף כ״ו ע״א
וכתיב ויקרא כ״א י׳
משה יומא דף י״ח ע״א
מלא ירמיה כ׳ י״א
הן ב״ב דף קס״ב ע״א
בחמת תהלים כ״א ח׳
נס חיוב כ״ח ו׳
ואין תסלים י״ד ג׳
ים לבעל דין חולין דף
ס״ג ע״ב
רבי ערובין דף ל״ב ע״א
וכידה דף ס״ב ע״ב
חייא שם
הדרא יומא דף י״ג ע״א
דין חולין דף ק׳ ע״ב
ועת״ס

סיני השתערות מלך הנגב עם מלך הצפון פט"ז בוצין

רסביס הלו המלריס שטי כס"ף ולפ"ו הוי כמסורס כלו חמר המוחן רסב בתבונתו היקרא כו' כלו' רחה ויוכח בתבונתו וחכמת לבו סלקח מלות · היקרא הוח כחמן : לחדם מחר לחשר שם כסלו זהב · בתמי' · ומחשר שהוח לח יעשכה · כ"ש שסקב"ה לח יקרחהו כחמן ע"ד · מחמרו"ל מילתח דלדידיה לח סבירח ליה · חכן ניקוס ונעביד ליה בתמי' : [מד]וחכ"ח כפומי' דחוי"כ · מלחנו מלת חכר על שלשה בחיות · (ח) חכר ממס וחכר שכפיו הוח סלשון · (כ) לשון גבורה וחוזק תקיפות וחלמות · כמו חביר יעקב · (נ) עוסרת תרגומו חכרח · לכן כתבתי וחכ"ח במקוס ועפרח · כלו' מלד שחטחת בלשון · ודברת סרה על ה' ועל משיחו · וחמרת ללשוך נעביר · לכן יולק בדיל ועופרת רותח לתוך פיך · דהיינו פתילה של חבר · שהוח מיתת שריפה · כמחמרו"ל כל המספר לה"ר רחוי להכיוהו בחם · והכתת בחם הייבו שריפה דזיהרח מקלי קלי' · ודין ד' מיתות לחבטלו · מי שבתחייב שריפה בחם מכיהו · (וכוה מוכן בהלכת יוסף לבורבחיים דוקח) : [מה]חוטח בשרו · מחסר נופו כמו וחטחת עמך · ונפשו יחייב · בשמתו בשרפת · כשריפת ב"ד · כחשר זמם על משה · וחשדו בחן להעשיר · לח ינקה · מדינו של גיהנם · וכשם שחשדו במידת התלוס המנחת החדם מן העה"ז וסע"כ · כן יעשה לו · נופו כלה ונשמתו בשרפת · וכל זה גרם לו פומי' · ע"ד חל תתן חת פיך לחטח חת בשרך · וכח ליתן טעם · מדוע בסחפו חב"רו · לפי שהחליף בין החבה לחיבה · שבחמר וחהבת חת ה' לרבות ת"ח · ויהפך לחויב להם · וכיחן חויב שמו הגדול · לכן כתבתי בפומי' דחוי"ב במקוס דחיוב : [מו]יוכח שח"רך בשע"ה · לפי שח"ל לעיל חוטח בשרו · הסמיך כחי שחר לבשר · ע"ד כלות בשרך ושחירך · בשע"ה כלו בעת שיבניח הקב"ה · ויסקיף עליך הסקפה רעה לנפון · על דברך סרה · על ה' ועל משיחו · לכן פסקתיו בשני תיבות בשע"ה · כמו וחל מנחתו לח שעה · ד"ח בשעי' · בעבור שעי' · כלו' לפי שחתה סועה בדבריסקר · גם הבחינו הפסוטה שהיה יכת שער · מלחך לכורי שמו שהיה · ישומס שער הנפון : [מז]לית ליה ברירה דחמן דהוה ליה ברחת לקח דלח חטמרח מינ' · מ"מ לח יסבה לי': [מח]משפחת כחשון · חליסבע בת עמינדב היתה: [מט]כי בורח היה שכח' ויברח משה מפני פרעה: [נ]בענין דתן וחבירם · כמחמרו"ל שני חנשים עבריים נלים · כ"מ שכח' נלים ונלבים · דתן וחבירם היו · והלשינוהו לפרעה: [נא]עיניך העיורות · כלו' עיני השכל הטהים מרחות · חור החמתי · תפקחנה וירחו שמשה העשיר מפסולתן של לוחות · דחל"כ קשה מחן ויחר דלח הוה עני · וכן סברת הגמ' · דקחמר כל הנביחים עשיריס היו · משה מנלן דכתיב לח חמור חחד משם נשחתי · חי בלח חנרת · לחפוקי מחן דשקיל בלח חנרת · ופיר"י ור"ן והרח"ז ז"ל · חלח רבותח שלח ה' נזלן · חלח לחו לחפילו בחנרת · ולחת עני הוה · ופירסו"ז ולח היו לו שום משה להוליך · ומסיק חלח מהכח · פסל לך הפסולת שלך יהח · והלוחות היו של סנפיריון חבן טוב · דחל"כ חלח חבנים פשוטות · חלח נתן לו הקב"ה בפסולתן · הרי משחן העשיר ולח מנדוניתה של לפורה · חך פן תחמר חחת שנתעשר גם מן פסולת של לוחות · וזה היה זמן רב חחר בשיחת לפורה · ולמח כבר היה עושר בתחלה מנדוני' · לכן חמר : [נב]דהה לח העשיר משה חלח מן פסולתן של לוחות קחמר · דמשמע דוקח מזה העשיר ולח מזולתו · דחל"כ של"ל משה העשיר כו' · חך פן תחמר · לו יהיה כדבריך שחז העשיר משה מפסולת הלוחות · ס"ל משה רחי' למעלת העושר · מנד דשביק להימנותי' · זהמיר תמימותו בעושר · שנזל הפסולת של לוחות והעשיר · וכמו שהקשה מיעקב חבינו ע"ה בפרק י"ח לכן חמר · וגם [נג]כתבו לו במתנה נמורה · בלי חמידה ומענה · כלו דע"כ מפי' בלחו חלח תחמד ח"ו לח עבר עליהן · חשרי בתחילת דבר ה' חמר לו פסל לך · ורמז לו שהפסולת יהח שלו · וחח"כ חמר שבי לוחות חבנים · הרי מבוחר שבתחילה כשחמר לו הקב"ה פסל לך · עדיין לח ידע משה חם יהיו חן חו חבנים פשוטי' · חו חבנים יקריס · חבני נזר מתנוססות · חבני שהם וחבני מקדח · חו חבני מחצב שבני גזית · עד שהרחה לו המקום כ"ה · מקום ספיר לחבנים ספיר נזרתם הרי מבוחר דבקתירח חתי' לידו : [נד]שחלו לקח משה

וחכר"ח בבח בתרח דף ע' חוטח קהלת ה' ס' ויוכת יעשיה כ"ד י"ב והח חולין דף י"ד ע"ח וחתה · שמות כ"ח ח" חת שם עינך יעשיה מ"כ ז" דהח כדריס ל"ח ע"ח מפסולתן שם רמז לו שם

סיני השתערות מלך הנגב עם מלך הצפון פט"ז בוצץ מו

כהאיסרך במלין ולא בנחושתים · ולא בנחושתים · שהם ככלי ברזל · כרתוי לגיו כסיל שבט ברזל:
כיטובה תוכחת מגולה מאיב"ת מסתרים · לעין כל רואה · מאי"נת · מלהיות חויב ה' · כלו' נס גזה מרלה
להוכיחך בדברים לעיני זקניך · כי מי שים בידו למחות ולאינו מוחה · נתפס ונימק בעונו · כדאיתא
בשבת דף כ"ה ע"ח לכן טוב לי להתוכח עמך ברגיש כרלונך · וילעיגו לי ויקראו לאותי שוטה כל
ימי · ולא אהיה רשע לפני המקום ב"ה
לאני שעה אחת · ולכן כתבתי מאי"נת
במקום · מאה"נת: כיאמנם שקדים
לו הקדמה אחת · כלו' גזה ניכר
לאדונתי ועבדותך · שבדברים לאיוסר
עבד · וידעתי שאתה עבד המתפרץ
באדונו · ולאיועיל בך כל דברי :
כחולקח בידי רגלה · אמר ז"ל מאי
רגלה רגון פה · ולפי שאמר לטורי'
על הגדיקים · לכן לקח לו רגלה ·
לרוץ גונגלתו בפה · ולהשביע
בקלון כבודו: כטלא ארפה · לא
אניח: לשוחל שלא מדעת · כלו' לא
בהשכל דברת ולא דברת נכוחה · כי
לא מחכמה שאלת זאת: לאמואס
בפשו כלו' בפשעצמו · הוא זה שפרע
מוסר · כי בזולת זאת אי אפשר שתהיה
בנפש בשלימות כן פי' הרלב"נ ז"ל · והרלב"ע ז"ל פי' לומד המוסר · יסתירו ויכפינו · ומתרחק
ממנו יגלהו ויפרעהו · כמו כי פרע אהרן לשמלה · וכן אמר סיפא דקרא ושמע תוכחת קונה לב ·
היינו בהשתר דבר · וכן אזן שומעת תוכחת חיים · בקרב חכמה תלין · לא במוסב לגיס ואנשי בלע
בני בליעל נס בני בלי שם: לבוכי דין דושנא להאי פרדשנא · כלו' וכי אנחה זו ראוי לשרו וכבוד כזה כן פירש"י ז"ל · כלו' איתכן
לשלם גמול רע לאדון שר וגדול כזה משה אחיו אלאי': לגלב חורש רע מדבר תהפוכות · כלומר כאדאי במה שאתיך אתה עושה
טוב · כי ירלו ויבינו רגיש ויתנו עדיהן שהולדק משה · אך לדעתך הטפשות אתה מטיל מום בקדושים · ומגלה רעתו בקהל רב :
לדעל איש אמונות לאדם ברכות · שע"י שרתה השכינה בתוכינו · והברכה היה במעשה ידינו : לוועד שהמלך במשבו · פה אל פה אדבר בו : במראה
ולא בחידות · ובנה לו לבית מרוצת: לחנקרא נאמן ביתו · לטוהביט את תמונתו: מוהאיש משה
ענוו מאוד · מאחיתכן שיחשוק מאד: והמבקש
כסף ומחפש מטמונים · הידבר ה' עמו פנים בפנים :
מבהמוחץ בחבונתו ורהב · מגהיקרא נאמן לשם כפלו
זהב

טובה משלי כ"ז ה'
מחכם משלי כ"ט י"ט
ולקח יסעיה ו' ו'
והחויקך חיוב כ"ז י"ט
כסוחל ב"מ דף מ"ח ע"ח
מוסר משלי ט"ו ל"ב
וכי סנהדרין דף ל"ד ע"ב
להמי שם
לב משלי ו' ט"ו
על משלי כ"ח כ'
ועד סיר הסירים מ' י"ב
פה במדבר י"ב ח'
כמרלה שם
וכנה ירמיה כ"נ י"ד
נקרא במדבר י"ב ז'
והביט שם ח'
והחיש שם נ'
והמבקש משלי ב' ד'
היודבר דברים ה' ד'
המוחץ חיוב כ"ו י"ב
לשם חיוב ל"ח כ"ד
ולהבר"ח

סיני השתערות מלך הנגב עם מלך הצפון פטז בוצץ

מעשיהם · מעמיקים ומסתתרים עצה מן ה' · כבני אדם יושבי חושך · וכלים בחדרי מות · כדי
שלא ירחוס בני אדם · וכזה יאמרו · כי חכמים המה · לוי להם ולנפשם: [ח]בוגד בוגדים · ומסלפים
מעוותים ומעקשים · גולזים ומעקלים נתיב היסר · וכן אתה לוים העשיר: הקשית עורף [ט]כלים
תוככים · שהוא דל ונשבר · כמו תכו לרגליך · וכן מתוך ומחמם · כן פירש"י ז"ל · כלו' דל משכל ·
דלת עם הארץ · וכן יסד הפייטן
ביה"כ מדלי מעש · וכמה שאתה 'לועג
לראש · שהוא החכם לב יקח מלות זה
משה · כזה אתה חורף עושיהו · שהוא
הקב"ה · וכח במחשך מעשיך: [י]כאלו
ח"ו אין של מעלה לינו רואה · וחזנו
כאלו לינו שומע ח"ו: [יב]שהוא הקב"ה
ל"ו ידע · מכיר אותו ומעשהו · כן
כתבתי ל"ו במקום לא: [יג]ואשם
יאשימו על שבחו משבח עלמו · כאומר
ידי רמה · ולא אלוק פעל כל זאת ·
וזה חורף לפ' שהעושר והכבוד שלו ·
ולכן כתבתי שב"ה חרופה במקום
שפחה: ידלכירה לא קטומה ולא
גרופה · כלו' אחריתו לשאול יניע · לאם
לא נופף · ולא ינוחון לך הניסכם · לפי שאמרו ז"ל כירה שהיקדוש בקש ובנבנה · לא יתן עלי'
תבשיל · עד שיגרופאו עד שיתן הארפר · דהיינו שיקטמנה למעט רתיחתה · לכן אמ'לו שידומו באם שאינו
גרוף וקטום · בנאלי רותם: [יט]לכסותך בושש כלו' לשפוך דוו על פניך · ולשעוותך בושש וכלימה · וכלעני שפה אחבר לך: [כ]אך
מה יסב"ה מה ירחם · וכן אמ'ו"ל יסבה שסכתה ברוח הקודש · ילוד אשה כלו' אדם מה יבין דברך · הכתם לכבך וכנקיון כפך תתחרש
או רצונך ללוען בי נגד זקניך אנשי לגון · ולכן כתבתי יש"כ במקום יזכה: [כא]עשתונות מחשבות · ילאה ייעף ויגע · כמו
וילאו למצוא הפתח · כן ייגע האדם וילאה · מלדע מה שבלבו של חבירו: [כב]איך רוח אנוש ותחבולותיו מסבבו' הדברים: [כג]והלא
גם זה הוא ככוי לקב"ה · שהוא לבו של עולם · אלהים הוא יודע · ולופה ומביט וירחם ללב אדם · אם לעקל בלשון רז"ל מעקל בית
הבד · ופי' עניני תיקון לורך בית הבד · לפנות אותו · לכן אמר לו · והלא לבו של עולם שהוא הקב"ה · מאתו מלעדי נבר כוכנו ·
והוא יודע תעלומות לבך · אם דעתך לעקל ולסקל המסילה · להסיר צור מכשול ואבן נגף · ע"ד והסירותי לב האבן מבשרך · וללבלב
לך לב אדם · לב בשר · ורוח אדם · או לקלקל ביותר להכניד עון · בדברי כעס אויל הכבד · מכובד אבן ונושל החול: [כד]מהלופה
נסתרות · הלא אלהים הוא יריב · בעל חיוב וכו"ס · נקם יעיב לצריו · שאתה מכניד עליך עב טיט · הוי הוי כי כבד
עליך פשעיך · וחטאתיך כבדה מאוד · מחטאת סדום · ועל הרהשונות אי"ך מלטער · ועת"ה בחת להוסיף חטאת על פשע: [כה]אקנח
וכמון שכי מיכי תבלין הן · וכתיב כי לא בחרון יודע קנח · ואופן ענלה על כמון יוסב · כי בשוטה יחבט קנח · וכמון בשבט · לכן
אמר לו דרך התרחה ואזהרה · כלו' שאין עוכשין אלא מזהירין · לבל יוסיף עוד התל בו · אתה מושל בכשילים · תחת התפארך בהון
יקר חרון · ובשבט מושל · אבחין אזוך מלין בשאר התפארת בחרון שהוא מין פו · לא בחרון יודע קנח · גם התפארת בשומן בשרך
כענל מרבק · וכשגלי הבשן · הענלה על כמון יוסב · כי אם בשוטה ובשבט · בשוטה · תשבר מטה עווך · ותרד משה מטה · ובשבט
יוכח בשבט פשעך ובנגעי' עוכך · כי לא יכוח שבט מן רשע · הוי ע"ש שבט אפו · ואבו שבט עברתו · ותרלן שבט מושלך · כי שבט
מוסר תרחק · ותפרע כל עלתי · ותוכחתי לא אחית: [כו]בוחני כלו' מסרחוי וכבן היה לשמוח לדיק כי חוה נקם · ופעמיו ירחץ
בדם הרשע · כי שפכת דמיפעמים רבים אין מספר · ועתה רצונך להלבין שני ברבים בגדוקיבך ויציעך · אבשי הלבון עם לא ביבות
הוא · כי הדור לפי הפרבם · וכמוסם כמוך · כמלך בעם · ומקרא מלא דיבר הבתוב שבט · ותוכחה יתן חבמה · הרי שאני החבמה
שוכנתי ערמם · מסרחוי ליתן שבט לבו בסילים · ולרועך בשבט ברזל · וככלי יוצר תבפבו · אך אלהים הוא יריב ריבי · והפילך
בספין קנח וכמון · ואני בתומי תומת ישרים בלינו בקי ברמאות · וכאלו לינני יורד לסוף דעתך · הטובה היא אם רעה · ובשוכה
ונחת · אשר נשמעים בהם דברי חבמים: [כז]בלפדעך · לפדותך · מרדת מלרדת שחת: [כח]דוכאיש טמא שפתים ·
איסרך

סיני השתערות מלך הנגב עם מלך הצפון פט"ו בוצין מה

מיך מעלתם נדלה. ד"ח אלה לחכמים הכר פנים. כי הם דלים ורזים. בשרם משמן כחש. ונפד עורם על בשרם. כאלו נתקיים בם הקללה והאלה הכתובה בתורה. ואכלתם ולא תשבעו. גם הבחין לו הפשוטה. אלה הקושיות שהקשיתי. הם לחכמים הכר פנים. כלו' מזה רואה ויוכח: מיכי טובה מהחכמה פניניים. בפה דיבר תהפוכות שהחכמה גרוע מפניניים. לכן כתבתי מהחכמה פני"נים. במקום חכמה מפניניים:

מדהעושר ידושן כלו' לאכל ושבע והשן. ע"ד נפש ברכה ידושן. וידי חרוצים ידושן: מהויזנק וידלג. ידלג שור. משמחה ומרוב כל ומטוב לבב. כחיל ידלג הפיסח. ד"ח ויזנק. כקלוח הזה שהוא הירדן. הבאמן הבשן. שהוא לפון של מ"י. ואף שיוצא ממקום אחד. הזיווק מתחלק לשני מקומות. כך שבטו של דן. תחילה נטלו כל הצפון. ולא הוספק להם. עד שנלחמו עם פמיום שהיה לשם. ונטלו גם דרום מ"י. כן פיר"שי ז"ל. לכן אמר לו שהוא המלך הצפון. נטה לו. ונבדידו על כל הדרומי. כזיווק הירדן הזה מן הבשן: מוהחכמה שהוא מלכות הנגב שפלה. ע"ד הנגב והשפלה יהושע י"ו. ופופטים מ' ט'. והיה שם ממלכה שפלה יחזקאל ד"ט י"ד. דלה ורזה משמן בשרו ירזה. ואיפת רזון זעומה: מזאבי כל חוזה. משה רבינו ע"ה. כמאמרז"ל לאבי ירד מהיזכוח אבי יקותיאל. אבי מאבי אב בתורה אב בנבואות. כדאיתא במגילה דף י"ג ע"ח: מחבהשיבך על קושיא זו. דברים נכוחי. ונגידים. ותדבר דברים של טעם. עדרי בקר. כלו' בחירי ישיבי וזקני הנזכרים למעלה. הנבוכי. ומותבי. מדרך היפר. ולפי שלפי דעתו. אי אפשר להשיב על שאלתו הזאת. לכן מקטין את עצמו ואת כל המון עריניו. שם ישיב על שאלה זו כהוגן: מטישמח לבי נם אבי. תעלוכה. נם זה לשון שמחה. וכפל הענין במלת שוכות. כלו' בגילה ברכה בשמחה רבה: נובקהל רב. שהם אחי ורעי ישיבי ונבוכי. לדק אם יבושר. כלומר אם יסכימו לדברך. ויאמר שלדק ויפר מספטיך. ויפה דבת יפה זכית. והלדקת את הלדיק דמבי קרא. שהוא משה רבינו ע"ה. דהיינו אפי' לשיטתך. שהכסף נמאס קרא לך. אז. הנה שפתי לא אכלא. מלהכניס אותך בבטחה נאמנה. לשוס לבי לקחת מוסר:

סיני פרק ט"ז

אויען מלך הדרום. בענות גבורה וקול רם: בשפתי צדק למלכים רצון. גומושל עם אנשי לצון: דבלי דעת מעלים עצה. והן ארואלים צעקו חוצה: ההוי חכמים בעיניהם. זוהיה במחשך מעשיהם: חכם בעיניו איש

כי משלי ח' י"ח
ויזנק דכריס ל"נ כ"ב
להכחיל משלי י"נ כ"ב
בפשיבך משלי כ"ז כ"ו
עדרי יואל ח' י"ח
ילכו שמואל ו' י"ב
בחרם משלי ט"ו י"ט
לוכי ישעיה ל"ב נ'
יפתח משלי כ"נ ח' ט'
ובקהל תהלים מ' י'

בוצין פרק ט"ז

בענות שמות ל"ב י"ח
שפתי משלי ט"ז י"נ
ומושל ישעיה כ"ח י"ד
כלי איוב מ"ד נ"
והן ישעיה ל"נ ז'
הוי ישעיה ה' כ"ח
ויהי ישעיה כ"ט ט"ו
חכם משלי כ"ח י"ח
בונד

סיני פרק ט"ז

אויען כל מקום שנא' מלה ענה. פרושו בקול רם. כמאמרז"ל. ויליף ליה מדכתיב ועכו הלוים ואמרו בקול רם. ולכן אמר בענות נבורה. כמלחמה. וכן פיר"שי ז"ל: בשפתי צדק. הוא רמון מלכים. כי בצדק יכון כסא. ובמשפט יעמוד ארץ: גומושל על עם אכסי לצון: דבלי דעת מעלים עצה. לפי שחשד אותו כמשקר. ומדבר אחד בפה ואחד בלב. לכן אמר לו הלא מלך אכי. ושפתי צדק רמון מלך שכמותי. כי שפת אמת תכון לעד. ולאנאוה לכזיב שפת שקר. וכל שכן למלך שקשה על שפתיו. אמנם באשר שחשדתני. ומשתמש כל הפושל במומו פושל. ח"כ לאיאתיך לך מלוכה. רק כמושל על אכסי לצון. ע"ד מושל מקשיב על דבר שקר. כל משרתיו רשעים. וזה דרכם בכל למו. וכסיל לא יחפון בתבונה. ומעלה עצה בלי דעת. כי נוי אוכד עלות המה. ולא נאוה לכסיל כבוד. כבוד מלכים להליע דבר לפניהם: הוהן ארואלים צעקו חוצה. לפי שאמרוז"ל. שהנביאים נקראו מלאכים. שנא' וישלח מלאך ויוציאנו ממצרים. וכי מלאך הוציאם. והלא משה הוציאם. אלא מלמד שהנביאים נקראו מלאכים. לכן אמר שהארואלים צעקו חוצה. כלו' כי פי ה' דיבר. ע"י נביאו הראת. מפרשם מה צעקת הנביא: יהוי אוי ואבוי ואללי לאותן בני אדם. שהם חכמים בעיניהם. ונבד פניהם נבונים: זוהיה במחשך

סיני השתערות מלך הנגב עם מלך הצפון פט"ו בוצין

לחברים מחוכם חובר · הרי זס מסורס · כלומר אתה החובר חברים מחוכם · וא"ז כלו' אוי מלך
על עמו מדבר · מספם אהב · כלו' יאהב · ולכן כתבתי וא"ז במקום ותז : לאותמא"ן הסת"ר כלו' לא
תסתר · לכן כתבתי ותתא"ן הסת"ר במקו' ותעז אסתר · כי כבוד שקיס הסתר דבר · וכבוד מלכים
חקר דבר אדנגד וקני כבוד מלכים יחפכון : לבבנאים החכמים כמאמרז"ל אל תקרי בניך
אלא בוניך · וקרא למשה מבחר הנביאים
לפי תאמר רז"ל שאפי' כל מה שתלמיד
ותיק עתיד לחדש · גילה לו הקב"ה
למשה · הרי משה הוא מבחר החכמים :
לגאדון הנביאים שהרי מקרא מלא דיבר
בכתוב · ולא קם נביא כמשה ושקול משה
כנגד כל ישראל · והרי הנביאים בכלל ·
וכב"ר אמרז"ל בראשית בשביל משה
שנקרא ראשית · שנא' וירא ראשית לו ·
כברא העולם · ומי נתלה במי הוי אומר
קטן נתלה בגדול · ולכן קראו כמי אבן
פנה פנת יקרת : לדאבן הראשה לראש
פנה · הוד זיו והדר לכל באי עולם ·
ע"ד מאמרז"ל לדוד ליה כבר בתי'
שפיר"ש ז"ל בר בתי' משה : להכוסית
ומחורה · כפל לשת דבריו · לפי דאיכא
מ"ד שסיתה יפת תואר מאד · שהבל
סבין באפי' בכוסי הזה שמשונה בעורו
כך סיתה בפורה משונה ביופי' · וכן
כוסית נמט"ריה יפת מראה כן פיר"ש
ז"ל · לכן אמר כוסית ומחורה · ד"א
דקאי אמלבה על כוס · כמ"ש החוקוני
ז"ל שבתוב בד"ה דמשה נשא מלבה כום
אלא נזקק לה · ואין לפרשו על פורה
דא"כמאי קאמר · כי אשה כוסית לקח ·
וכי עד עתה לא היינו יודעים שלקח משה לפורה · ועוד שהרי לא סיתה כוסית · שכום בן חס · ומדין מבני קטורה אשר ילדה
להברהם עכ"ל · ולפ"ז י"ל כמי שלפורה סיתה יפת מראה · ותרתי קאמר · חדא שלקח בת כומר לע"ז שהיא
לפורה · וא"ל שמחמת יפיה לקחה · ולא בעבור הממון · שהרי לקח גם השחורה · שהיא מלכה כום · ולא נתן עיניו בכוי ובמשפחה ·
לפי שאמרז"ל לא היו"ט לישראל כו' · שבהן בנות ישראל כו' · והיו אומרים בחור אל תתן עיניך בכוי · תן עיניך במשפחה · לכן אמר
כי זה משה שהיה אלקי קדום הוא · לא נתן עיניו בכוי ולא במשפחה : ליסטעפו ברבלקחה · כלו' ברב ממונה ומלת לקיחה כופל
על כסף דוקא כדאמרינן בריש קדושין · וכדכתיב נתתי כסף השדה קח ממני · הרי שלא חס על זרעו · שיהי' בנוכים שתשרש
עליהם השכינה · ולא שיהיו רואים לירם נדולתו : לגבי משה בעו"ש זרועו · מלשהי' חפץ לפו זרועו וידיו · ולכן כתבתי בעו"ש
במקום בש"ר : להוכאי תנא כלו' משה רבינו ע"ה שהיו מושלם בכל המעלות · ואית ליה ברירה · לכל אשר יחפץ יקח · כי התקטן
וזאת ליתתן במלך · ואיש לא יוכל בתו ממנו · אפי' מהיות שפחה · כ"ש להשיאה לולחשה · ע"ד מאמרז"ל מאן דהוה לי' ברתא
יפאי' ניסאי' : לטוהפ"ה ל"ו ונשקל כסף מחירה · כלו' שבטל מעלות העושר · ולבן כתבתי ול"ו במקום ול"ח · כלו' לא לעצמו בחר
בודאי במעלה היותר טובה ומובחרת : מך שלש ניתי יהיה · בשאמר לו הנביא ישבי בדברה' · שיבא מלך אשור · ויקח את כל
תפוארות · אשר הרחה חוקי' לשלוחיו · ושמח חזקי' ואמר טוב דבר ה' · שלא שלוחים ואחת יהיה ניתי · כלו' כך עשה כמר"ע · שלח חס
על בניו · רקישלחיו לו במיטב כסף · תשלומי כפל כפליים · ולכן כתבתי שלש במקום שלוש : מאנח לשון נקשה · ובלבבך כלו'
בחשר עם לבבך כן תהיה דובר · ובוא חשדו · כלו' עד הנה דיבר אחד בפה ואחד בלב · שלח שידע שהוא המולדק בדבריו · כדי
להחזיק את דבריו השיב לוכך · ואף שהאמת אינו כן · כדרך הנלחון : מבשלח לחכמים שכר פנים · כלו' שברת פניהם עבתה כש

לפני דברים כ"כ י"ן
לא יספיה מ"ה י"ם
חברים תהלים כ"ח ו'
ואז תהלים ל"ט ל'
ותמחן אסתר ח' ו'
שדי חיוב ט"ז י"ט
שחבקם תהלים ל"ד ט"ו
העולה יחזקאל כ' ל"ב
אבן חיוב ל"ח ו'
וירמיה כ"ח ו'
ואבן זכריה ד' ג'
רעם יחזקאל ט"ו י"ב
הנקרא במדבר י"ב ג'
ולא תענית דף כ"ו פ"ב
בסיתו משלי ז' כ"ו
שאין קדושין דף ע' ע"ב
אלא שם
כי ירמיה י"ז כ'
חרות שמות ל"ב ט"ו
והלי טוכח כש"ס
ולו חיוב כ"ח ס"ו
אך מלכים כ' כ' י"ט
יעשיה ל"ט ח'
ובלבבך תהלים ט"ו כ'
אלא משלי כ"ד כ"ג

כי

סיני השתערות מלך הנגב עם מלך הצפון פטו בוצין מר

ויקח מזקנים זה שקנה חכמה מפי לקח טעם · ומזקנים שתבונן דברי נחת : יטה נטה · ולמד
מעגוים דרכו : יקו"ל אשר בטה בשפתים · לא היה קול ענות כ"פירה · ולא שרמת קול חלושה
המחלפת דעת · ולא קול עגות כפם השומע · כאשר ימלו ומקדם · לכן כתבתי קו"ל במקום כ"ל:
הלכח לו · לעצמו תכחם · ויאמ'כחתי על כל דבר פשע · אשר פלה בכבל פיו · ולנודה כתו שמעתי
לפרים מתנודד ירמי' ל"ח י"ו · שנם
הוא ענין נחם וחרטה: טבדבר אשר
זדה בזדון נתן מנה ומריבה · בדברי
נרגן · כתחרט מחוד על זה: ויאמר
למירה לשון רכה: יאכדרכונות סוא
מלמד הבקר ומייסר · כן דברי חכמים ·
ותורת חכם מקור חיים · וכמסמרות
מה נאמר קבוע · נטועים מה נטיע'
פרה ורבה: כך דברי חכמים קבועים
ופרים ורבים · למלוא נפש טפש :
יבמעט דבשך · דבש וחלב תחת לשונך
לשון חכמים · כלומר בתירולים
שלמדתני · הארת עיני השכל שלי ·
ועל כל אלה השלות עמדתי · והבנתי
שחת אתך · ואע"פ שיש מספיק :
יגלא השבת הנדחת · כלו' הלא הגלי
ידחי · אשר נדחתי לנפול · ממלאך
ה' דוחה · וחשב לדחות פעמי · כל
דבריך לא הועילו · כי לא הושבתי
לבטח : יובחולה אשר חליתי לאין
מרפא · בתחלואי הספיקות והשלות ·
כאיש רוח יכלכל מחלהו · עדיין אין
רפואות לצר"י · ואין מזור למכאובי · וכן
להשבעת נפש שוקקה · ונפש רעבה · לחרעב ללחם כי אם לשמוע דברה · וזהו שאחר טכי אשב
ללחום · במלחמה של תורה · שמלך הנגב התגרה למלחמה · אחים מלחמה התעה רוח · רוח
הנפון: טזאחת אשאל · כלו' עוד מלחמה אחת אערוך אליך · ושלה אחת יש לי לשאל : יזאיכבל
הוא הפעמון המקשקש · המכה ומשמיע קול בזוב · כלו' איכבל הזה כן רוחי מתפעם : יחאיכול
אחד לך · ד"א אוכל כוד שלמלא · וכדיאות' בעלמא אחדר ליה כן פיר"י ז"ל: יטוהם במ"ר טוב · כלומר בהספקלריא
המאירה · ועין בעין יראה לי · בשובך אמיתת הדבר · ולכן כתבתי במר"ה טובתר"אי · בא"לף במקום עי"ן: חוג בסוף הנקודה
אמצעית שבתוך המרכז · והוא סוף העגולה · כלו' שתשיבני סוף החמתי · אז היה תכיה לי לאב : כלו' לרב ולפטרון כן פיר"י
ז"ל על אלת כתתיך אלהים לפרעה: באמוניטון שילמו שבעך בעולם שאתה אבא דמלכה: כבמה מתוק כלומר מה מאוד מתוק
אתה · יותר מדבש וקונדיטון · אי רוקח בפיאת בדבש: כגאחשבך אחשך · אבבה ואיבה יתירה · כאמאר ז"ל אות ה' האמרת היו'אמר
הקב"ה אתם עשיתוני חטיבה אחת בעולם כו': כדוהוא במלכים קלוסים · כלו' ביושבי בין מלכיסוסריים · אתכי רגעי ככבדי ארץ
שכל מלכי מזרח ומערב יושבים בבבודם · אז אהתתך עליון בכתר תורה ושם טוב · על כל מלכי הארץ · ויתנו
לך כתר מלוכה · ויעטרוך זר תפארה · לאמר אתה עלית על כולנה: כוגוי עריץ · והמון עריצים רבים · רבים בני עוממה · ירהו
מפניך · ונאות עריצים ישפילו · לאנה זמיד עריצים · כלו' אי אקרא לך שם · המזמר חותך וכורת עדת עריצים · אשר יבקשו
נפשיך · אגדלה שמך כל כך · שלא יחלם גבור מלקוח עריץ ממך: כזוהלמד ממך דרך עגוים · וזרוע רמה נאה ונאון ונבע יפעל ·
וקרן רשע אגדע · ואחדיך כעגוים בשפעם להשמיד ארץ · כרחוי למלך: כחוהנך לי כשיר עגבים · יפה קול ומטיב נגן · ופי' הרד"ק
ז"ל כמו שישמע האדם שיר חשק · שיפה קול ומנגן טוב · כך ישמעו דבריך · וכן משמעות הת"ורש"י ז"ל : כטאך בזאת יאות לך ·
בחירי שהם ישישי ויעלי נבורי חושכלי זקני · כלם ישמעו דבריך · ויבחנו האמת אתך · אולם · ופרוש בשלה דבריך לעין כל :

עגלמד לשונך לומר למירה כעימה · שהוא לשון למודים: עזוהגרון יהגה מענה רך · המשיב חימה :
עהמלחלל שרי הקודש · הקדושים לאור בארץ המה · כלומר אותן שלין לפס מנוחה בעה"ז ובעה"ב ·
הלוך ילכו מחיל אל חיל · אך שוכני עפר המה · ולכן מלאנו בדברי רז"ל כח נפשי · לפי שהנפש
מלאה מרגוע · ומנוח מעלבון הגוף · ומדאגת אל תתמון בעלמך · וזן בקדושיו לא יאמן · ואף מי
שעברו רוב שנותיו בלא חטא · מ"מ
מביא צרעת : עגלמד לשון למודים
עזוהגרון · מענה רך להשיב חרון : הרף
מאף ועזוב חימה · עהמלחלל שרי קודש אשר
בארץ המה: עופן מחמד כספך יירש קימוש ·
עזולכורמים ויוגבים תהיה לשימוש: עחולביתך
תיעץ בושת · כערות מצרים חשופי שת :
עטויש אטאך במטאטא השמד · פאשרי אדם מפחד
תמיד: להתאבק בעפר רגלי החבמים: לחייהם
כערוגת בשמים: פאומשך חכמה מפניגים ·
פבוחכמת אדם תאיר פנים: פגוהתייעץ על צפוניך ·
פדוהשתחוו להמלך ארוניך: פהוהקמת כהן נאמן ·
פוותגדל יתר למלך הנגב התימן:

פרק טו

אזורע עול און הקציר · זומזמה ממנו
הבציר: חכערום הראה ויסתר
מרעה · כי כלתה אליראת :
טשפתיו ל"ו מלאו ועם · ויקח

למד ברכות דף ל' ע"ב
מענה משלי ט"ו ו'
ברף תהילים ל"ז ז'
מלחלל ישעיה מ"ג כ"ח
לאור תהלים ט"ו ג'
מחמד כספך הושע ט' ו'
ולביתך חבקוק ב' י'
כערות ישעיה כ' ד'
וישתחוו ישעיה י"ד כ"ד
לשרי משלי כ"ח י"ד
להתאבק מכות פרק ה'
מסכה ל'
לחייהם שיר השירי ס' י"ד
ומשך חיוב כ"ח י"ח
וחכמת קהלת ח' ו'
והתייעץ תהלים פ"ג ד'
והקמת שמואל ב' ל"ם
ותגדל דניאל ח' ח'

בוצין פרק ט"ו

זורע משלי כ"ב ו'
ומומס חיוב מ"כ ב'
בערוס משלי כ"ו י"ב
כי מספר ז' ז'
שפתיו ישעיה ל"ג ח'
ויקח

סיני פרק טז

אזורע עולה שהוא העשיר · זורע זרע מרעים · מפרי פיו ילים שותה כמים עולה · כל פעולה קפלס פיהו · חון הכליר
קבץ חון לו · ונפל מפעלי חון · כלו' עפר דמלין · ולא כגם לריב כפעם בפעם : גם בחזה שהוא מחשבתו הרעים
הכליר והעדיר ומנע · והתלפק עלמו מדבר רע · ומלהתקוטט בחבר מלו ומקדם : טכערוס כל"ף הלמיון ·
כלומר כפתי יערוס וירלה רעה · ויסתר דבר שפתיים לך למחסור · כן רלה וידע בעלמו כי כלתה אליו הרעה שלין לו עוד רלות
הרבה להביא · לכן נח כחסתיר בחעבירך להשיב חימה · כחודם ולינחומדם · בחתחיל להיות מסופק בדבר : יהשפתיו ל"ו
מלאו ועם · כלומר לאחר לו"ח חיו"ה · כתעבר על ריב ל"ו לעלמו · לא על החבס · וחבס זו מבה אחר ל"ו כ"ז בחורה · שלחם
סתירה לכל קושיותיו · והתחמת חנלו · לכן הטיב חרס לו על עלמו:

ויקח

בקנס: לא יצלח שם · במדרש דוקא · שהיה לשם נימוס שלא ימלוך עבד: סה"ת לעבד לברוח
משם · כמאמר רז"ל שלהיות יכול לעבור פי החירות ובעל נפון: סהיהפך כלו' שהיה מלדד
ומהפך בלשונו · ואומר מה בצע · נקח כסף ואפ"ה יפול שם ברעה שלא יניע למלכות: סכן כו'
וכך היה וכתבתי ס"כן במקום שכאן: סזמריים שטופי זימה · שכאמר וזרמתם סוסי זרמתם
בטוחה · כי סלא יצלח שם עבד למלוכה: ומה
שהיה לבו בטוח · ששם ישכב ושם ינוח: ולא
חששפן וישיג עטרת · מלוכה במדינה אחרת:
לפי סדשאי אפשר לעבד לברוח משם · ומסתמא
עד יום פקדו ישב שם: ולפ"ז נתקנא גם הוא
במלכותו · ולכן התרשל משלימות הצלתו:
סיהיהפך בלשונו בריעה להפילו · והפט להצור תמים
פעלו: איך ראה וידע מצפנהו · ולכן בראש הגולים
הגלהו: כל זה לשיטת ר"מ דאמר · בוצע ברך על
יהורתנאמר: ומסוף דבר ניכר קצת ראיה · סושב"ן
נמצאוכ"ן היה: שבמדרש אמרו חכמי האמת ·
בפסוק ערות הארץ באתם לראות · ששם להם
עלילות דברים · לפי שנכנסו בעשרה שערים:
והלכו בכל בתי זונות לכן נתנם למרגלים בדמיונות:
ובאמת עשו כן בכוונה · פן ימצאו יוסף אנה ואנה:
ולכן דוקא בבתי הזונות חפשוהו · כי אמרו בודאי
לשם מכרוהו: מצד סזשהמצריים הם שטופי זימה
אין ספק הזונות יקנוהו שמה: מצד יופי מראו
ותוארו · כי יבקע כשחר סחעו"רו: והן הן הדברים
הנזכרים למעלה · שיהודה יעץ כן בתהלה: וזהו
פשוטה הדברים · אשר לשיטת ר"מ נאמרים: וכזה
מתורץ ומודם המכשול · כל אשר הקשית לשאול:
ועל חטא שחטאת סטבקוש"יות עורף · אין ממש
לא בטופס ולא בתורף: ואידך פרושא זיל גמור ·
אור: ולחטאים אל תאבה · כי העושר ימשוך חובה: השלך זרון לבבך ·
ורפא את שובבך: "כי כל מחמ"דת לא תוכ"לו · מלט משא ומאומה לא
יועילו: וכל תפותי זהב במשכיות עם משובת פתים פתיות: ושלות כסילים
תאבדם ותהדגם: עאכצרור אבן כמרגם: בראש אויב פורעת · עבולשון הרע
מביא

כי ברחמיה רבה פרשה פ"ט
עד ירמיה כ"ז כ"ח
והפך משלי י"ז כ'
וכביט יעשיה כ"ח מ'
לור דברים ל"ב ד'
ברחם עמוס ו' ז'
ומסוף קדושין דף ל"ח ע"א
סכ"ן טובא כ"ס
עריות ברחמית מ"כ י"ב
עמס דברים כ"ב י"ד
לפי עד מכד מדרשים ורש"י
במקומם בפרשה מ"כ
מזריים לשון רש"י ז"ל
ברחמית . י"ב י"ט
יבקש יעשיה כ"ח ח'
ולחיך שבת דף ל"ח ע"א
ולחטאים משלי ח' י'
ורפא ירמיה נ' כ"ב
כי כל שמות י"ב י"ט
מלט יעשיה מ"ו ב'
וכל משלי כ"ב י"ח
ושלות משלי ח' ל"ב
כלרור משלי כ"ו ח'
ברחם דברים ל"ב מ"ב
ולע"ר ערכין דף ט"ו ע"ב
לעד

סיני השתערות מלך הנגב עם מלך הצפון פיד בוצין

כפל לנוד לריות לין מעידין עליו שמת · כחסים שלכי · הבחיר יהודה · לפי שהוא מלך וכתיב מקרב
לחיך תשים עליך מלך · ולרז"ל מקרב לחיך מוכחר שבלחיך · לכן קרלו בחיר · ד"לחשוש דכתיב
גבי שאול בחיר ה' · ולחרז"ל יכתה בת קול ולחרה בחיר ה' · והכא גבי יהודה כמי מלאנו רלינו
דלחסכים מרח על ידו · כמלחר רז"ל שיכלח ב"ק ולחרה לדקה ממנה · ממני יכלו ככוסים הללו ·
לכן קרלו בחיר · כלו' בחיר ה' :

נאמחיר תמורה · כלו' כסף : נבוזלת תורת הע"ולה · מסקנה דמילתה הוה זלמה לה לחמר בהדיה שיחזרו לותו ללחביו · ולמה לקח כסף בעדו · לכן לחמר שזלת היתה עלילה ותחבולה שלו · עילה · תחבולה ועלילה · וכן בב"ק דף קי"ד ע"ב עילה מלה · וכן בכתובות דף ע"ב · ובפרק בתרא דנזיר דף ס"ה ע"ב · עילה מלאו חכמי' ויטהרו לארץ ישרל · ופירש"י ז"ל עלילה : נגולאטריך כמי הך סברה למאן דלמר פסרה · מ"ב בולע ברך קלי לפסרה ולה על יהודה · כי יפה עשה · מ"ב קשה למה לה הגילו הללה ממש · לומר שיחזירוהו לאחיו · תלה ע"ב כ"ל הך סברה · שלה יביאו מנחתו · מנחתו תוכן דעתו וחשקו הנוכחי · כל דבר הנוכח קרוי מניחה · וכן ת"י בחבקוק ח' ט' מנחת פניהם קדמה ומקבל פניהם : נדוהיה פ"רוך תקורך · כלו' מקור קושיתך נפרך · וכלשון גמ' תיכה למיפרך · ולכן כתבתי פ"רוך במקום כ"רוך · עילוקלסו · מ"ב לשון העלחה למעלה יתירה לחיותו מלך : נהוהמלו"כה היתה רים · לרשביק ליה חיים : והוכחה שיהודה פעל עולה · שהרי גם שבטו גלה : וקב"ה ורחי לה חשיד · דדינה בלה דינה עביד : ולה זר ראו עיני · גלתה יהודה מעוני : שפירושו מעניות ודלות · שע"י לקיחתו בצע נגרם גלות : ולף שידע הצופה כל טמון · שלה בעבור חמדת ממון : יעץ כן לללה דרך תחבולה · כאשר כתבתי למעלה : וכאשר המתיק הדבר נובמכטו · שטוב לבחור הרע במעוטו : מלהרגו נזומלשספו שסף · טוב ליקח כסף : והיה כסף ממכרו · נחליקח מקוה במחיר : כמובן מפשוטה הענין · שזאת היתה תכלית הבנין : לפ"ה בלשר שלה היה בשלימות ההצלה · הגלה יהודה הוגלת שלומים כולה : ולפשר שירד יהודה לסוף דעתם · והבין תוכן מחשבתם ומקור שנלתם : שרוצים ללבדו ולמחות שמו · כי ירילים פן יתקיים חלומו : ויללמר מה בצע לחינו כי נהרוג · נטבקורי עכביש חלומו יארוג : סמכנעניים כסף נטל · והחלומות לשוא ידברו ומלליו יכשל : כי לם נמכרוהו · והמדיינים למצרים יורידוהו : סלויפול ולקום לא יוסיף · כי לעבד נמכר יוסף : לו לפחה שר ופלך · לו לבתי זונות יהיה מושלך : ולין שהמדיינים ימכרו לותו · וישב כה עד מותו : סבועל משענת הקו"נה חיה

כמוהה

דלמרינן שם ביבמות ע"כ ליקח מלכים ח' ו' כ"ם וזלת ויקרל כ"ה ב' ויהי משלי ה י"ח והמלוכה שמות ל"ו ז' וקב"ה ברכות דף ה' ע"ב ודיכל שם ולל ליוב י"ט כ"ו גלתה חיכה ח' ג' והיה ויקרל כ"ה כ' ליקח מלכים ח' ו' כ"ח הגלות ירמיה י"ג י"ט ויחר ברלשית ל"ו כ"ו כקורי יעשיה כ"ט ה' מכנעניים לפניה ח' י"ח והחלומות זכריה י' כ' והמדיינים ברלשית ל"ז ל"ו ויפול עמוס ה' כ כי תהלים ק"ה י"ז לשר נחמיה ג' י"ד ט"ו ויסב במדבר ל"ה כ"ה ועל מלכים ב' י"ח כ"ה ויסעיה ל"ו ו' כי

סיני השתערות מלך הנגב עם מלך הצפון פי"ד בוצין מב

תפלס · כלו' שוס הבן יהודה · גרס לבנו יוסף שנשחר חי · ושלח מת · שמע"פ ערלונן כפר יען ואמר לא תשפכו דם · מ"מ לא הניחו כל כך · כמו שהניחו יהודה שהגלתו של ראובן לא היה רק מידם · שהם בעלי כחירם · שלא יתיהודו · ושמך על הכס שלא יזיקוהו הנחשים ועקרבים כדאיתא בזוהר הקדש · וברכינו משה אלשוך ז"ל וכדמפרש ואזיל · משל"כ יהודה הניחו מכל וכל: מבחפל

לשון כוי וקשוט · כלו' זה אשר היה אמון על תולע · כאנשי חיל מתולעים · קילד שעשועים ויקיר בן פרת יוסף עלי עין המדבר והשממה הסיחוהו · בחורם קאת וקיפוד ויענוף · שאינן מן היושב · כמאמר ז"ל בפרס ועזבי' בחולין דף ס"ב ע"א · ופי' רש"י ז"ל דליתנהו ביושב אלא במדבר · וכן כתיב אל הכור הזה אשר במדבר · ושם הולרך זה שידיו גלילי זהב · ויפוזו ערעי ידיו חבקו אשפתות: מגבחפז

לשון חפזון כלו' בבהלה: מדחיפה

פרי תואר כדכתיב ויהי יוסף יפה תואר ויפה מראה: מהכוית רענן נתן הוד · וריח לו כלבנון: מופעלו על בשרו שמיר ושית · מיני קוצין וברקנים · דהיינו כך היה יהיה · אלו לא יען יהודה להניחו · שהכרח לא יפוח · שהיה מוכרח להיות שם שד"ע כי שערין כשערין רכה · וטופרי כלפרין · דשא מן הנשא הוי טרדין ליה · ויכפין לי' מדורי' עם חיות ברח · ופעכת פתורין ליה יטעמון · ולא די כלומר הכמיתין ורחי · למי נתעולל כה · שאפי' נבוכדנצר שנעשה חיה דעשו' שניה · מ"מ לא במקום חופך ואופל היה · כמו שעשאו ליוסף · כי למתו בבור חיין · ולא וובלבד · כי גם לגדול מזה היה מ"סוכן · מנחשים ועקרבים כדמפרש ואזיל: מזלאחרי"ותו כלומר שהיה בלחרי' סכנת מות · בנחש יפך · כלומר לא די שהשליכוהו לבור · ושתם בור עמוק עשרה · שיש בו כדי להמית כדמ' בב"ק אלו לחבטה לו להכלה · אלא שהיה שם עוד לחרי' מות דהיינו נשיפת הנחשים · ולכן כתבתי לחרי' ותו במקום לחרי' · ולפי דקי"ל לחם נחש כרוך על עקבו לא יפסיק דמשמע שנשיכת הנחש היו שכנת נפשות · לכן אמר בנחש בכף הרמיון · כענין שאמרו"ל לף ל"ח בקדושין כזבולן בן דן ולא זבולן בן דן · וה"נ יעקוב דהוה כמי מין נחש · בדפתיב נחש ערף ועקוב · וממילתן דסכנה כמי מוכח מיכי' וכי' · מדקאמר רב הונא לא שנו אלא נחש אבל עקוב פוסק · ואם נאמר שעקוב היינו מין נחש כלל · קשה הא נחש תנן · ועקוב מין דכר שמיה · ומשיבתתיתא הוה ס"ד לומר שעקוב יש בו סכנה יותר מנחש · אלא יפסיק · עד שתזדקק רב הונא לאשמועינן אבל עקוב פוסק · ואין לומר אלא רב הונא הוה אמינא נחש מזקת יותר מעקוב · ואפ"ה אפי' בנחש לא יפסיק וכ"ש עקוב · ולכך בא רב הונא לומר דבעקוב פוסק שעקוב מזקת יותר · אלא דמהיכא ודאי ליכא לאפלוגי ולמטעי · ועוד דא"כ קשה מנא ליה לרב הונא בהאי · אלא ודאי עקוב כמי מין נחש הוא · א"כ אלא רב הונא ס"ל דקתני נחש וס"ה לעקוב · דבאמת שכולן כמי מין נחש · לא נחית התנא למנקט עקוב · לכן השמיענו רב הונא דוקא נחש · דאל"כ הל"ל אפי' עקוב לא יפסיק · ואור לעניינו דלכך קאמר בנחש כלומר בנחש הנכללים בשם נחשים · ודאי היו ממיתים אותו · ד"א נקיט בנחש יען כלומר בנחש שודאי ממית וכדמסיק · לפנב מיבעי מתוך שנופל עליהם ודוחקן · ולוחץ אותן ממיתין ודאי: מחחפי"רות פלע · חבורות כתיב · וכתבתי חפורות · כי הבור של נחשים ועקרבים נקראת שפירה · ור"ל ממילת רק משמע שנתרוקן הבור מכל וכל · דבר שיוכל לסייק לא היה בו · ולא השליכו אותו בו · אלא כדי שימות בפשוטה להכלה או לחבטה · דהיינו חפורות פלע · ולפי שמלאכו דשטר רחמנא בבור נוקי לדם · כמאמרו"ל ונפל שמה שור · ולא אדם · ויש בזה שני בחינות או שבדי מיתה לאדם כמי בבור עשרה · או נזקין שבדי מיתה לא שבדי · לבן אמר חפירות פלע · כלומר לכל הפחות היה בסכנת פלע וחבורה ומכה טרי' · לכל מרע מדבר שיוכל למות בו · בזולת הבור בעלמו · תמרק מוס היו נתרוקן · ושנה במדרש רבה קאמר שני בורות היו אחת מלאה נחשים וקרורות · ואחת מלאה נחשים ועקרבים · ודייק מדכתיב אל הבור הזה · דמשמע שהיו שם שניים · ואין להקשות מכלן שהשליכוהו בשל נחשים · דלמא בלחותו של נחשים · וי"ל דלחותו שהיה מלאה נחשים · מ"מ לא היה עמוק עשרה · כל הבורות כמי שיש בקרקעיתן נחשים וקרורות · ולא היה עמוק עשרה · מ"מ יכלו להשליכו לחותו בלחותו בור · ומרי רבה מיפרש: ועוד מדכתיב בשטר במדבר · ומקרא מלא דיבר הכתוב שהוליכך במדבר מקום נחש שרף ועקרב · ס"מ נחשים ועקרבים יש בו: מזמשיאין את פלוני · כלו' מעידין עליו שמת · ומעידין את אשתו דלקנב מיבעי מתוך שדוחק אותם ולוחץ אותם · ולפי שנשכו אותו וחש"ג דקי"ל

שמו יעמיס ל"ד י"ח קטנה עם ט"ו השליכו מלכים ב' י"ז ט"ו כיפה ירמיה י"ח ט"ז העלו יעמיס ס' ז' לחריותו משלי כ"ג ל"כ שממזמע שכת דף כ"ב ע"א חפורות משלי ד' למ"ד וקי"ל ברכות דף ל"ג ע"א ויבמות דף קכ"ח ע"א דאמרינן

סיני השתערות מלך הנגב עם מלך הצפון פיד בוצץ

במקום ע"כף · וח"נות במקום ע"נות : כטרסח ליכח לתכחושח · דכר סנרחה לעיכים עובדה דר"ח
כר"ם · סיכח תולעת מן מזכו · לפי שמע זלותח דלוחה מרככן ולח מחי כי כדבעי עיין בזכן :
לבוקי סריקי כדים רקים · כלו' דברים שחינן · כן פירש"י ז"ל בגמ' לח תתלי כי בוקי סריקי כו' :
לאבעקרבים ובשוטים · מיכי קולים סס : לבשפתחת בנח לשון בקשה · לפי שחמר לו סטי נח למשל
מזכיך · (הגה"ה) מגב
גררח · לימח סברח · בחותו סגמרח ·
גרים דבר נח · מין נח חלח לשון בקשה ·
חמר הקב"ה למשה בבקשה ממך · לך
חמור להם ליסרחל שיש חילו כלי כסף
כו' · ולכחורה חיכח למידק מ"ט פרשו
דוקח הך נח דכתיב · טפי מכל הני וימכח
דכתיבח בקרח · הכח נח ידעתי · שמעו
נח החלום · לך נח חל הגמן · וחי חפשר
לפרטן · כי רבים המה דכתיבי ברישח ·
גם יעתומם בל הרוחם על רש"י ז"ל
שהביח בכימוקו גמרח זו · ומשכח לח
תפקידו · דגרם חמר לו הקב"ה למשה
כוכירם על כך · ובגמ' קאמר לך חמור
כו' · הלח דבר הוח · והכ"ל ע"פ מחמר
רז"ל דיבור קשה · וחמירה רכה · והכח
במילת דבר נח · יש לפרש שכי בחינות ·
(ח) י"ל שחמר הקב"ה למשה שידבר
מלת נח ליסרחל · (כ) י"ל שחמר הקב"ה

נענש והשומע והשותק : כטרהא ליכא לאכחושא ·
דנפיק מאודני ריחשא : ואע"ג דהשתא נמי לבוקי
סריקי · תלית בהו בהנהו צדיקי : שהרי יסרת
לאבעקרבים ושוטים · גם את עשרת השבטים :
בזה ניכרת מחשבתך · מתוך מעשיך : שרעתך
אינה צלולה · ומהתבונה את שלולת : והיה זה
לאות · כי לא מחכמה שאלת זאת : לבשפתחת
בנא לשון בקשה · לככ"ר ממנו לבב עקשה : ולדונך
לכף זכות דעתי מכרעת · דטעית לבשיקול הדעת :
להולא אמנע בר כי יקבוהו לאום : לויען כי הביאך
אלהים עד הלום : דע בני דאיפליגו בגמרא ·
בפרושא דהאי קרא : בוצץ ברך נאץ · ופרשו
שהמברך להבוצע מנאץ : לזמר יליף מיניה שפשרה
אסור : לחומר קרא איהודה קא פתר : לטא"כ מאן
דאית ליה פשרה מודה · שלא יפה עשה יהודה :
מוא"ת א"כ מדוע מאביונתעלם · מאי"ל אורח חיים

ב"ן

והשומע שבת דף ל"ג ע"ח
דנפיק בבח מליעח דף
פ"ו ע"כ
בוקי בבח כתרח דף קכ"ח
ע"כ וטוכח בס"ם
בעקרבים מלכי' ח'י"כ י"ד
ודברי הימים כ' ו' י"ח
בזה חולין דף י"ג ע"ח
מתוך סס
והיה שמות ח' כ"ג
כי קהלת ז'
בגח ברכות דף י' ע"כ
כס"ר תהלים ק"ח ל'
ולדונך מכות פ"ח משכה ו'
דטעית סנהדרין דף ו' ע"ח
ולח משלי י"ח כ"ו
יען סופטים י"ח ב'
דאיפליגו סנהדרין ד' ו' ע"כ
בוצע ופרשו מר ומר הכל
סס
תרח משלי ה' ו'
שמו

סיני השתערות מלך הנגב עם מלך הצפון פיד בוצין מא

אין נפש ממש · את הכל ישא רוח: "כמשל אפר כלו' כאותו המשל שהבאת אתה הרוע אפר ולב
אותל · הסונד לבול עץ · כמ"ש בישעי' מ"ד ך' · בזה תכלם ותחפר · וכח לדמות אותו לבן כפר ·
שמשתחוה לעץ סמרדע שלו · ואם ירחה מרגליות לא יקוד ולא ישתחוה לה · מלד חמורותו וכסותו ·
ולכן נקט דקרא לפי שכתוב זכרוניכם משלי אפר לגבי חומר נביכם · סחריעו ממני ומדברה
אני · כן אמר איוב לריעיו · וכן אמר
המלך הנגב להצפון · שמשל שלו איכו
אלא משל אפר כרוע אפר ולבבו
מתהלות וטפשות ככפר סוה · שאין לו
לב להבין כמותו ומהותו · כמ"ש בוייתו
ומה הוייתו: "תאכור בן כפר · ומרדע
הוא עקמלמד בקר בחרישה: "שאתה
העו"כר · כלו' עובר ישראל · ולכן
בתבתי ע"וכר במקום אכור · ונבלה
אתה דובר כלו' אתה הנבל: "כי
יחלף עונך פיך · כלומר ירפיעך פיך
ולא אגיד שפתיך יעבודך · כאשר דברת
בפיך · שמר"דעה כלו' מרירות דעתך
בהיותך נבהל להון · מ"ב שמר"דעה
כלו' מרות ואדנות דעתך · הוא על
כספך · כי שמת כסף מבטחך · ואסו
תוקף תהלות תפארתך · ולכן כתבתי
שמר"דעה בשני תיבות במקום מרדע ·
ועל כספ"ך במקום כתי"פך :
באמשלים הקדמונים · בגוי לרבנן
כי כי מלכים ימלוכו · ומאן מלכין
בבבן · מי מלכא הוא חקלאי · אם כן
הכפר נעשה מלך · לא נחית מלואתי
דקולאי · הסל אינו מוריד מאתו · דרך
משל כמו כן אתה בן הכפר אינך מכיר
גדולות מעלתי: "בוכר טוב להוכידך
כלו' ליתן לך מתנה טובה · וחלק טוב
להנחילך בעה"ב : "כי פה חנף
אשר יחניף לאדם ישחית לאותו · ויפול

בספר · "במשל אפר תכלם ותחפר: שהרי אלו
יראה הדורך · את המרגליות יקרת הערך: הלא
יקוד וישתחוה לה · כדי להשיג שללה: גם בידיו
יקחנה · יחבקנה וינשקנה: אם היה תהיה מטונפת ·
במהירות תהיה משוטפת: ומה שנשארת מכוערת ·
לפי שמהרואה נעדרת: "האכור עובר ויראנה ·
ומרדעו על כתפו לא יגביהנה: מפאת חסרן
הרעת · שאינו מכיר כמות ומהות: כן אני בירך ·
איני חשוב כנגדך: "שאתה העו"כר עובר · ונבלה
אתה דובר: "כי יאלף עונך פיך · שמר"דעה
על כספך: לא תחוש למעלתי · להכיר תוקף
גדולתי: "על כן יאמרו המושלים הקדמונים ·
המה החכמים הרבנים: אי מלכא הוה חקלאי ·
לא נחית מצוארי' דקולאי: ובשאלתך מהבארת
המורך · רע שהוא מן הצורך: "בוכר טוב
להוכידך · ולא שחת להורידך: כי אם לקרבך
תחת כנפי השכינה · אול על ידי תמצא חנינה:
"כי פה חנף ישחית רעהו · ופי ישרים יצילהו:
וזמותי נפשך לקחת · כדברי רצון ברכה ונחת:
ומה שהשבעתיך כל כך במרורים · "כאליה אשר
הכה לאוי"ב בדברים: גם בזה גמלתיך טובה ·
לא רעה ולא חובה: כי היכי דתיהוי לך כפרה ·
"על אשר דברה סרה: על הצדיקים הישרים ·
אבותינו הקדושים הכשרים: "ואלו הרויתני תמכא
והסא · לצתך לבדי אשא: "אף א"נף עץ אב"ות ·
"קרחה באפי שלהבות: כי בלשון הרע העוסק ·

נענש

כמשל אויב י"נ י"ב
יקוד כרחשית ך"ד מ"ח
להשיג שמות ט"ו ט'
בידיו ירמיס ל"ו י"ד
יחבקנה כרחשית ך"ט י"נ
והאכור אהלות פרק
ט"ו משנה ג' · ומרדעו שם
ונבלה יעשיה שניה ל"ב ג"
כי אויב ט"ו ה'
שמר"דעה אהלות פרק ט"ו
משנה ה'
על כן במדבר ך"ח י"ו
אי מנילס דף ז' ע"ב
לא שם
זכר כרחשית ל' ך'
שמת תהלים ל' י"ז
לקרבך שבת דף ל"ח ע"ב
כי פה משלי י"ח ט"
ופי משלי י"ב ו"
וזמותי תהילים ל"ה י"ד
ומה אויב ג' ס"ו
כאלי אויב ל"ב ל'
כי היכי סוטה דף ל"ג ע"ב
על ירמיה ך"ח ט"ו
לקתך משלי ט' י"ב
אלף ויקרא ך"ג מ'
קדחה דברים ל"ב ך"ב
וירמיה ס"ו י"ד
כי כלם"הרע ערכין דף
ט"ו ע"ב

סיני השתערות מלד הנגב עם מלך הצפון פיד בוצץ

מסרים כל מענל טוב · טוב יכלו נדיקים · ואע"נ שלח לחכמים לחם ולח לנבונים עושר · וחייסס
תלוייס להס מנגד · ורעס נגד פניסס · ואתה תערוך שולחן נגד לוחריך : יויחד נחומי נכמרו ·
כלו' זאת נחמתי בעניי · כי טוב נגד חסידי עליון · לאשר לח ישימו זכר כשלס · ולח יתאוו לשלחן
מלכיס מלך שכחותך · ד"ח עפעפי יישירו נגדי כלומר אמי רוחה שלח יועילו דברי · ולח יכנסו
בחוכיך · וכיון שכן מוטב לכיות פקח
ולשתוק · ויחד נחומי נכמרו · נכמה
עמיניס · (ח) מאנה נחסס נפשי
מלשויך מויד · כמ"ש הרב"י בח"ח סי'
תד"ח · והוח מדברי סתוספות שבת
דף כ"ה ע"ח · (ט) הוי מנחס מלרי ·
זשבעת מעוד תנחומי · (ג) מי יודע
תעוב ותנחס · ותשי ואת נחמתי :
זשהמרכה נכסים · כלו' שהעושר
שמור לבעליו לרעתויומס לח ימוח ולח
יקחוו רשיועיו · מפני קנחת חשת נבר ·
יקנאו בו" לפעמים · ואמ"ס ירדפוהו
חכס · ולילה לח ידגיע · ונגזלה שנתס
חף חס לח יכשילו · וחף חס ישכבו
על מטות שן · מטות ושב וכסף · עושר
שלא חס לגבו מניח לו ליען · שהרי זס
המלך זקן · ובשיל לח יכין לחת ואת ·
זחשב שנבה וקניו בכוד נדול עשה לו
כמעות"ו · שמודה לדבריו · אך מתנחס הוח בתנחומין של הבל · ושמח שמחת חנף עדי רגע
כמימרח · והחכס לבבו לחבן יחסוך · שבוה סוטרו לחי · וסותר שלמתו חשר שלל · ואשר חרף נפשו
בחמרו כי בהוב ילין · ואין מלסף לותו בביתה · ואנס יוליך חרפתו כנ"ל · לבן בזה העשהו בושה
וכלימה · כמה שאמר שעושר שמור לרעתו ואיבדו מניח לו ליען · כשהפרס ואזיל · הרי שלפילו שכלב
סרוח הסחוב והשלך ומחבק לשפתות · הוח טוב ממך · וכ"ש שעני · שוה שכלב חו יבוב · וידע מנוחה כי טוב ואת
שלרן אשר ישכב עליו כי נעמה : חווה העשיר תעלה לחכתו וזה יורה שהוח מזוהם ומטונף בפירש"י ז"ל ולפי שחקרן זה
נאמר על מלך שלפון כמ"ש ואת הלפוני מרשיק מעליכם · ודחתיו חל חרן היה ושמה · ותלה בחשר ותעל לחכתו · פיין בוצץ ·
לבן נקט בך ליטעה : טוורר מתפיסך · בלו' לחויקך כפרן · כי חרו"ל למד לשוך לומר לינין יודע שחת תתבוה ותחזו · לבך אמר
לו לשון תפיסה · ולבן כתבתי צורר מתפיסך במקום לרוח מתפים' · וע"ד צור"ר הכו"כ לקח בידו משלי ז' ך' · בלו' בסיבת הכו"ב
לקח הלור"ר בידו ותופס בו : 'כי שמת מחסך · כלומר לותן בני חדם החוסים בך וגומי' לחר לבריך ועלתך · הטיתס ברב
לקחך · ושעובדיהו שקר · ושפי כוב · שו"ט כס"ף המה · רבים חללים הפלת בשוח ושקר המוחם ונרחה לעין · כי לח מרחם בסתר דבר
הכתוב לח רחיתי לדיק נעזב : יאויתומיו בך לח ירוחם · כלו' נגד מה שחמרת שלנים עד שערימות · מפני ולעפות רעב ·
ותלחובות הלחי ולמחון · חס לח תרחם חתה עלי · חמר לו דרך לחזו חף זו · שחפי' היתומים של הנדיק · חינם נריכין לך
ולרחמנותך : יבוחשר לבית המ"ר משלת · לפי שחמר שעזיר על בית החכם בית המר"י · לכן חמר לו בית המ"ח · כלו' בית
פחדון · דעל כרחך חנח ריסך וריסח דריסך : יגבך וגב כלו' חתה בעלמך הוגב · כי המורת שקר הוח הוגב · כדכתיב בישעי' מ'
י"ד · ולבן מחחר שהחזיקו כפרן שקרן וכוזבן קרחו וגב · נחשלת נחלסת כמו כשב כבש כן פי" הרחב"ע ז"ל · כלו' כמשל שלך · שרעות
לעלמך · והחלסת כחך · כדמפרש בסמוך : ידוסיך מעיד עליך · שחתה מדבר תהפוכות · וכמלך שהכפך חתה מתנהג במלכותך
במנהג יהוח בן נמשי · דכתיב ביה והוח בשנעון יכשל · כי קשס על שפתי מלך · וכמשפט יעמיד חרן · וחתה חיש תרוממות ישרשנה :
טוורבעבידה כלו' כמילתח דעבידה לשנלו' בדבר שסופו להגלות ולהיודע : טזשוח ושקר · שוח דבר שחינו לריך לחמרו כגון על
עז שהוח עז · ושקר על עז שהוח חבן · וכן דבריך · שתפארות מעלתך חינו שוח ושקר · שיש לדיק וטוב לו · ויש לדיק ורע לו ·
והיפך ברשעים · ד"ח ושקר חיינו מה שחתה מעיל מוס בקדשי · ומה שחת פוגע בכבודי · ומשכל המה יחד · כל רשיותך שכל שכלים

ויחד כוסף י"ח מ"
מרכה חכות פ' כ' מסכה ז'
והסוכנים עמוס ו' ל'
חינו קהלת ה' י"ח
שוה משלי נ' ד"ד
שם יוחל כ' ך'
לרוח לתפיסה בבא
מליעא דף ז' ע"כ
כי יעפיה ד"ח נ"ו
לח תהלים ל"ו ד"ה
ויתומיו הוסף י"ד ל'
כי תהלים ל"ו ד"ה
כמחמרז"ל שבת דף קכ"ה
ע"כ · לורבח עם
ללח עם
ואשר יחוקאל ד"ד נ'
בך לכריס כ"ח י"ח
ופיך שמואל כ' ח' ט"ו
שתפוכות משלי ד"נ ל"נ
ונשנת מלכים כ' ס' ך'
דכעבידה ר"ה דף כ"ב ע"ב
שוח שכועת דף ך' ע"ב
ומכל תהלים ס"ב י"ו
וכתוב שמות י"ו י"ך
במשל

סיני השתערות מלך הנגב עם מלך הצפון פיג בוצץ

שעשעלא כסונן שרינעגשו והולרכו כפרה: [ס]ולו רחינו· כלו׳ לותו הלדס שכוכיחס רחינו · כגו רחי כלו׳ מלתו לחני מכיח רחי׳· ולפי דקי״ל בכל הס״ם ופוסקים דלא רחינו חינו רחי׳· חוקמכשים שוחטות שכתב בעל העיטור לא רחיתי כו׳ והסכים הס״ך ולחר דלחן לא רחינו הוי רחי׳· לכן לחר כמי להכיח רחים· מלא רחינו· ולכן כתבתי ל״ודמקוס ל״ח· והכ״ו בחקוס לוכ״ו: [ס]לשני לחים לשמעון ולוי: [ס]חמפציחים מדברים: [ס]כניס מולדקי׳ ומיושריס כיודבריו וקללותיו כנדס: ״כי ספרו לגפשו של יוסף חנס· בלא בלע ובלא מחיר· ורצו להרגו כדכתיב ועתה לכו ונהרגהו: [א]דברי פיוסין שדרי לחר לו יעקב· יהודס יודוך לחיך ונו׳: [ב]תתגלע כלו׳ תתפרסס קלונך ברכיס כן פירס״י ז״ל: [ג]בר מלחך פינכי· פינכי כלו׳ קבלן דלפן המלחך הקערס בלחוך הסור כלסונו: [ד]דע כי לחיך כי חס קו הירוק· המקיף חת העולס שממנו חוסך יונק· ולחכי בוהו· חלו הלבנים המפולחות שכיס· כדלחיתח בחגיגה דף י״ח ע״ב· ולפי שלחדו רז״ל סימן לעבירה הדרוקן· וקלחר הלס לחכיי חס ביס· לחר רבח ידעתח ביס בלחמכי· דמכפן נפשי׳· הרי שמולעפות הרעב פניו של חדס כתרוקן· לכן לחר לו· שלינו כי חס קו הירוק: לריק שהינעת· כמו תינע· וכן תלחת· כמו תמלח· כלו׳ חפי׳ חס תיכל עלה כורח דמלחה· ותינע עלמך כמו יניעות כלד״ר· כלי למלוח תשובה לקושיח זו· יסיס כלי יניעתך לריק ולח תמלח מעכה· והוח עבר במקוס עתיד· וכמה מקרחי קודם כתובות כך: [ה]ולעגות כפה· ולטפוח בידים על הלב· וכולם עניני קיכה יללה וספד קוח· כן פירס״י ז״ל בס״ם בכמה דוכתח: [ו]הרב מהרה חושה· לכבם ולהטהר מעון הגדול· לחר מרה מרית פי ופקודתי: [ז]ובחר לך· תחת חשר נכתבת בפתר שם חכם· וחכיס לתקרי· עתה תחזה ותבחר תחת השם הזה· עושר רב· ולכן כתבתיו בח״ס עוש״ר רב במקוס ובחר שם מעושר רב· לפי שבמשמעות הכתוב משמע שהשם טוב· והחכמה טובה· ומובחרת מן העושר· ושוח לומר בסיפך· כי עושר וכבוד בשמאלי· כלומר בכל הלפון שמשם הזהב יחתה:

פרק י״ד

[א]טוב ראש הולך בתומו· [ב]ומוכיח לרשע מומו: [ג]ידעתי בני ידעתי כי

מה שאני שואל· דהאי תנא אית ליה הואיל: [ס]ול״ו וראינו הנ״ו וראיה· כאן נמצא באן היה: הזעם והקללה [ס]לשני האחים· אשר היו התחלה [ס]חמפציחים: ונגדם היו דבריו [ס]כנים· ״כי חפרו לנפשו חנם: אבל יהודה שיעץ ליקח בצע· [א]דברי פיוסין אין נוצע: ובזה כל חכמתך תתבלע· ובכל תושי׳ [ב]תתגלע: [ג]בר מלחך פינכי· ״דע כי אינכי: כי אם קו תוהו· וכמו אבני בוהו: [ד]לריק יגעת· ומאומה לא מצאת: על בינתך אל תשען· אפצר בך לקחת מוסר ותמאן: לך לך שרה בוכים לגנוח· נהי תלמרנה [ה]וולעגות ולטפוח: וכבם מעונך [ו]הרב· [ז]ובח״ר ש״ם עוש״ר רב: השתחוי להדם רגלי· כי עושר וכבוד בשמאלי:

פרק ט״ו

[א]טוב ראש הולך בתומו· [ב]ומוכיח לרשע מומו: [ג]ידעתי בני ידעתי כי

מהשאני שואל· דהאי תנא אית ליה הואיל: [ס]ול״ו וראינו הנ״ו וראיה· כאן נמצא באן היה: הזעם והקללה [ס]לשני האחים· אשר היו התחלה [ס]חמפציחים: ונגדם היו דבריו [ס]כנים· ״כי חפרו לנפשו חנם: אבל יהודה שיעץ ליקח בצע· [א]דברי פיוסין אין נוצע: ובזה כל חכמתך תתבלע· ובכל תושי׳ [ב]תתגלע: [ג]בר מלחך פינכי· ״דע כי אינכי: כי אם קו תוהו· וכמו אבני בוהו: [ד]לריק יגעת· ומאומה לא מצאת: על בינתך אל תשען· אפצר בך לקחת מוסר ותמאן: לך לך שרה בוכים לגנוח· נהי תלמרנה [ה]וולעגות ולטפוח: וכבם מעונך [ו]הרב· [ז]ובח״ר ש״ם עוש״ר רב: השתחוי להדם רגלי· כי עושר וכבוד בשמאלי:

בוצץ פרק י״ד

טוב משלי י״ט וך״ח ו׳ ומוכיח משלי ט׳ ז׳ ידעתי ברחשית מ״ח י״ט כי

בוצץ פרק ט״ו

טוב משלי י״ט וך״ח ו׳ ומוכיח משלי ט׳ ז׳ ידעתי ברחשית מ״ח י״ט כי

דהאי פסחים דף ס״ב ול״ו הס״ך ריש סי״ד כמן טובח בס״ם חפרו תהילים ל״ה ז׳ וזה תהילים ק״ו ד״ו וכל משלי י״ט ח׳ בר פסחים דף מ״ט ע״ח קו ישעיה ל״ד י״ח לחכי שם לריק ישעיה מ״ט ל׳ ומחומה שמואל ח ד״ט ב׳ על חכות פרק ל׳ משכה י״ל לחפיר מלכים ב׳ כ׳ ט״ו כהי יהמיה ט׳ י״ט וככם תהילים כ״ח ל״ו ובחר משלי ד״ב ח׳ הסתחוי תהילים ל״ט ס׳ כי משלי נ׳ ט׳ ו׳

תשובתו. היא שכוחה מכ'. ח"נ כמאמר ז"ל היינו עוכה סיינו שכוחה. חלף שכוחה לך מעשה סיני. ועזוכה לת מעשה עבל הוסב. חלף השתחוית לו. גולה וסורס. כאשה נרוצה מאישה. וסרס מכני חדס. וסורס טמח"ס קרחים ל"ס: [מר]נדודה כליפור לנוד. מכית לבית. ושדודה כמי שכח עודך לנבולך: [מי]כדודה לוכה ישמה כלך כמלורע. ודודה וירודה. ד"מ ורודה ע"ד ורדו נכס סוכליכס: [מי]מפרך מעבודת פרך. ד"ח מלוחה כמפרכת וסוכרת כל נופו של חדס. ורמו לו שפיו הכשילו כלו' מפה"ך שהיה לו להכיפו כמענה רך. וכתחנוניס ידבר רח"ס: [מו]ותעריך כלו' ותע"נ עחפי' מוכה שחין תעריך. כגוע בעוכוני. נרוע ממלורע: [מח]כרדתי לשחת. לפי שחמר לו לעשות מעקרו טפל ח"ל הלח במלח כף נחת. היה סוב לי מחלה חפכי' עמל ורוח. כל שכן עתה שיש לי בית מלח כחת רוח. ולוך לנטעו וחלוף טוב כרע: [נ]בהביאך בלבי מורך. אתה שפל ברך: רש העושה כף רמי'. [נא]הלא לך תהילה דומיה: [נב]שמעו עם"י בינ"ו ואת. [נג]איש נפרץ עצב נבוות: [נד]בכף שבח"י ריב יריב. יסיתני לבלע חנם נוי ולהחריב: ותבטחי בדעתך ובחכמתך. ודעתך היא שובבתך: [נה]רוע רוח מצוא מענה. איך תהיה למשל ולשנינה: [נו]הלא בינתך תעיפי. [נז]אם תשאיפי: [נח]איך נמטטים. חכמת השבטים: [נט]שהמירו כלם האחוה והאהבה. לתכלית השנאה והאיבה: [ס]ועדו ערו עד היסוד. גלל חמרת הממון והמאר: ורצו לכבות [סא]להבות בית יוסף. כי מכרוהו בעשרים כסף: וא"ת הרי נענשו [סב]ונתקרקרו. וגלל כן בגלות נגררו: והוצרכו ערכין ומחצית השקל. לכפר על אותו חקילקול: כמבואר השורש [סג]שם במדרש: ועל במול שנאתם. גינה יעקב אבינו אותם: והוכיחם בצדק ובמישור. כי ברצונם עקרו שור: [סד]וקללם קללה גדולה. אודות וארת הפעולה: ומאחר שבאמת [סה]הסכילו עשות. אין מכאן מקום להקשות: וי"ל

מה

גולס ישעיה מ"ט ד"ח
מס תהילים ל' ו'
כהכיחך ויקרח ד"ו ל"ז
רס משלי י' ד"
כלח תהילים ס"ס כ"
שמעו חיוב ל"ד ס"ז
חיס ירמיה ד"כ ד"ח
שכח"י משלי י"ז ח'
יסיתני חיוב כ' ג'
ותבטחי ישעיה מ"ז י'
ודעתך שס
רוע הושע י"ב ח'
למשל ירמיה ד"ד ט'
ועדו תהילים קל"ז ז'
לסכות עובדיה מ' י"ח
בעשרים כרחשית ל"ז ד"ח
שס כרחשי' רבה פרשה פ"ד
והוכיחס ישעיה י"ח ד'
כי כרחשית מ"ס ו'
דכתי

סיני השתערות מלך הנגב עם מלך הצפון פיג בוצץ

כבוכי ישיחנו רוח שלף כלו' לם ישילו לכו להתחר מעם מליתן לך · וכ"שלהתקוסט עמך: כגיחף שלף ישעיה כ"ד ק'
כלי מנשלי ערוס כלי מלכושי חסוף את וחליח ערסלתי: כדכרוס עוף לחדיש כמרכי היס וכרוס כדי לסתר ק' י"ח
שמו וכיון שהחמה זורחת מתפשך לכמה נוכחין · כך כיון שנלרך לדם לכריות ג"ן פניו יפוכ והיינו בהתעטף חיכה כ' י"ט
דכתיב כרוס זולות לכני לדם: כהכנוקף זית שכורת וכותש זשובר לותן · כן יתנשאו רגלין ותלך ישעיה ד"ב ג'
על ה"ערי נשף ונפר: כוחנקף ופכיתם ותדחה מכית לכית · ויל הכא קא מדחי ליה · ויל הכא קא מדחי ליה · ופכיך כרכות דף ז' ע"ב
מדחי לדחי · כלך וסוב ומחר לתן: כזעד לחוכנך כלו' לכי שלכי שוכלך ורגלין ישעיה י"ז ו'
ומתנדך · לתן לך מתכת חנס · ע"ל וחכותי לת לשר לחון · לא"ם שלינך ולא תלמוד ק' ל"ב
פנון ולינך כדלי ליתן לך · מ"ו מחמת כחכמה לחכנך: כהקרח הקרירות · ומכטן מי יגלח הקרח הכורח · שלא לתתם מתחייב בנפשך · שלא הודית לדכרי: כטוכרב החמימות כדרך ליכים ופחים · כלו' דרך עקש שכך · מכיקך לל כל הרעה הגדולה חוזלת · כתוך קכל ועדה · ולין זה כידי שמים · כמלמרו"ל הכל כידי שמים חון מליכים ופחים · שלמר ליכים ופחים כדרך עיקש · ושומר נפשו ירחק מהם: לקוכיוסטוס נוכע נפשות · ק"כ משחק בקוכי' כן פירש"י ז"ל · והתו' ז"ל כקידושין דף י"ח ע"ח: לאוכי תלח השוקה ע"ד וסככו הסופרי' כשוק · קהלת י"ב ה' · כי הכח דרך העני לסכב עיר · ויהמה ככלב דלית עניא מיכי' · כן פלכיון עובר כשוק לל כל פיכה: לגכלתי היות לך חניכה כלו' לין חוכן לך: לדהלח כלי"ח וכוסת יהיה לשוכח שלי · ולתה הוח · מלך הנגב · מרן נגב נתן לך ה' · ומפני יכם מלין כל · רק הכוסת יהיה לך · וכ"ישרש והכשר שמן יהיה לעריך · שפי' רש"י ז"ל כמי לשוכך · וכלו' לכי מטוב לכ מרכן · כיופכי על סיר הכשר · כשרש שמיכה לפתורש דדככה וכספה · וזלת כל הוניקר · רלה תרלה לכל שוכלך · שהוח לכי · היות לך לכליון עיכים ולמדיכת נפש · שיהיה לשוכלך כל כך טוכה · ולתה מחוסר לחם · ולכי לרלה כשוכלי · יככם כוסת וכלימה · כוח לך לענה לך · כהיותך לחרפות עולם · ולדרלון לכל כשר · לכן כתכתי כלי"ה לשוכל"י כמקום חלמת לשוכל"ך · וכש"רלה כמקום ופשר"ח: לדכי יחרב מעייכך מעיין הכוכע השפע · יכנכ ויחרב · כיכנכ שלתה מלך כבו · פירושו יכם · וכן מרן נגב כתכי שופטי' ק' ט"ו · וכן כלפיקים כנגב: להולי כית מלח כל טוב כתלה דחוירה וכן דרשו רז"ל פ"ק דחולין דף י"ו ע"ח · וכמגילה דף י"ג ע"ח · גרס קדלה · וכח להתפלרכחלב שעל כשלו ועוכי קדלו · עורף תרגומו קדל: ליולח די זלת הקלון מפר שכעת מככוד · והעטית בושה וכלימה: לוכי חלה · תלו"ן ליכות הרכה · כן פירש"י ז"ל כרכקה כלו' תמיד: לחכיתה כמו לסכית · כל תיכה שלריכה למ"ד כתחילתה שעל לם ה"ח כסופה: לטלא יעמד כך כעם כלו' מפכי קרח הכורח תלח נפשתך · כי לפכי קרתו מי יעמוד: מככודה מכודרה ככת מלך פכימה · ולתה מלך התימן לים ימיכי לתה כילב כשעל ליתיכך ומחי שעל כלכתה · ולפי שלמר לו לדם וכהמה כו' ורמז לו כהמה כגמדרי' כלב · לכן קרלו שעל: מאופריך שלמרת כי כסיכים יכסוכו · ושרי' יעורו · ולתה מלך לכיון · שכולה · שכול לכפשך · שכול וחלמון · מחון תשכל מר"ף · סרפת לדם וכזוי עם · וגלמודה ככידה שהיה גלמודה · גמולה דל מכעלה · כמלמורז"ל רלה השעם דף כ"ו ע"ח: מבאל תקראי כעמי לפי שלמר לו כוסם תדרשי · לכן למר לו שלין רלוי לקיקרל כשם כעימת · ע"ד כעיומות כימיכך כם"ח · כית נחיס כסח"כ · ויסחך מלחל ושרשך מלרן הלייס · שהרי היו כערי תחיכ · כי לם כשם מרירות: מגעוכס שכוקק כלומר עוכתך ורפולת תשיעתך · כמועכ

נאים ריבו · חרפה וחים בושת שברה לבי · שתקוטט וחריב עם השפל מכושיזה · וחס חרפה דעת קהלת מ" י"ח
ידי · דעת יוסיף מכאובי כלומר מדעתי שמלינותי עלי ינון כי חרוף יחרפני ה' · ויאמר שמוע מהברה מיוב ל"ב ד"ח
מולדך ולכן אדברה וירווח לי · כלומר אין ספק עתיד הוא להלדיק את הדין · ולהודות על מעלתי · המוין יפעיס ד"ח ד"ד
אך אחפסי"ל לאידך גיסא אוכלו לו אחרשתי ויסי לי לחכמה · כי אם לי ולברוו · כלום אתקנא למה מלכיס י"ח ד"ח
פלה גדול בגדול · אך בחסר שבבר כך ומלוה יומא דף פ"ו ע"א
ולד · אחי נלב לריב אתו עמו · חרפה שמע מפלי י"ח ו'
שברה לבי · פן ילענו לי · ואחי לחרפות ומוכך אהוב י"ב י"א
ולדרחון למשל ולשכיכה · דעת יוסיף · בלי מפלי ח' ח'
אכאובי כלו' יוסיף ליקח עמי דברים מושל מפלי ד"ח ט"ו
כל אם שים לי להקשות כנדו אחללהו · ועפיר מפלי ד"ב י"ז
ויוסיף דעת · ואע"נ שיוסיף אכאובי · ולבית יחזקאל ד"ל ב'
ולכן אמר יוסיף עתיד במקום עבר : כאשר שמואל א' ד"ל י"ב
בהזון ושמע כבר כודע מאמרו"ל הקדמוני: והפכתי לאבל חגיך [ט]והעליצה לתוגה ושפכתי עמוס ח י'
שאוכה הוא למרחקים · ושמיעה הוא בהבין משלומליצה: ולא תעצום מראות עינך · פהבין מפלי א' ו'
מקרוב · לכן אמר שניסס כגד שני וחטי נא למשל אוזך: משל למרגליות המוטלת ולא יפעיס ל"ג ט"ו
פעכין כמלות שוכות: · [ג]למס אהיה באשפה · ונעלמה מעין כל [י]צופה: אף שהיא ושטי תהילים מ"ט ה'
פוסח ולועד · על שכי סעיפי ומפתני נפלאה [יא]ובהירא · [יב]בגללי אדם בסירא: בזויה ונעלמס אהוב ד"ח ד'
הבית כלו' שכי מחשבות ולא יהיה לנו היא ונמאסת · וברגלי השור והחמור היא נדרסת : כנלי יפזקאל ד' י"ב
מבין להכריע · מי המולדך בנוכן פי' בן אתה החכמה · בזויה את וכלומה: מה לחכמתך בזוי עוכדיה מ' ב'
רש"י ל: [ד]ומצוה לפרסם את המניפים המעלה · [יג]אין לחם ואין שמלה: ואפילו לכסות וברגלי יפעיה ל"ב ך'
כלו' מה טוב ומה נעים היה אלו היה בשר ערותך · [יד]אין בירך מא"ציל בחכמתך: ומה אין יפעיה נ' ז'
לנו מוכיח · אשר ישית ידו בין שכיו · מדרגות השכל · וממנו לא תוכל [טו]כלכל: ומרי לכסות שמות ד"ח מ"ב
אך עתה שאין היה יודע עד מה · נלכה ערך התבונה · [טז]ואין משען ומשענה: ומה אין דברים ל"ב ל"ט
נא ונתוכחה · ממי כירא וממי נפחד · התרוממת [יז]המאורסה · כי תבא לחנן [יח]פרוסה : ואין יפעיה נ' א'
מס מחבת או ירקת סוס דבר כהיה הלא יהיה לך [יט]כמוקדה · [כ]דלתות שונאך מפלי מ' ל"ד
כחוכפי כל אחד למעלתו · אלא מלוה לשקדה: [כא]וכערוגת הבו"שים לחייך · וחיים ועפיר מפלי ד"ב ז'
לפרסם את המניפים · ולא לפניו חנף אינם חייך : בהצפך על שולחן חבירך · ער כלות ולבית יחזקאל ד"ל ג'
יבא · רק בתוס וביוסר נראה דברי בשרך כאשר שמואל א' ד"ל י"ב
מי יקוס : [כב]שמע כי נגידים אדברה כלו' נגד לורדי מערכה · ואתם תשב מנגד ותכריע · וספכתי עמוס ח י'
ונגד פניו נכון · גם הבחינו נגידים · כלו' לשון גדולה ושררות הוא אדבר · כמו נגיד ומלוה להומי · סהכין מפלי א' ו'
ואחר מלת נגידים נגד לותן הסבי בחינות · כמאמרו"ל ותניד לבית יעקב · דבר שמושך לבו אל אדם כאהבה · ודבר שקשין לאד' נגידין · ולא יפעיה ל"ג ט"ו
לכך אמר ליסנה דמשתמע לתרי לפי : [כג]הלא מושל רשע על עם דל · ומדוע עשה ה' ככה · וכן העשיר מושל ברעם שהוא אחכם ואין וסטי תהילים מ"ט ה'
זה אלא מפאת גריעות ושפלות מעלתו : [כד]ולבית המרי המה המכמים המרירים פי ופקודתי אחשיל מפל : [כה]כאשר יאמר מפל ונעלמס אהוב ד"ח ד"ח
הקדמוני שהיא התורה כן פירש"י ז"ל כלו' כמה מקראי קודש יעידו ויגידו שמעלת העושר הוא מעלה הגדולה ואיך לא אתפאר בה: כנלי יפזקאל ד' י"ב
[טז]והעליצה שהיא שמחה שלך · דהיינו בשעלת חכמתך · אספך לתוגה ינון ואנחה · בפניך מפל שלי: [כו]הופה רוחם : [כז]ובהירא בזוי עוכדיה מ' ב'
כלו' מאירה וזהירה וטובה מאד: [כח]בגללי אדם · כלו' בגלות אדם · בסירא מוסרחת: [כט]בחין לחם ואין שמלה · ע"ד כי לא לחכמים וברגלי יפעיה ל"ב ך'
לחם ולא לנבונים עושר : [ל]אין בידך מא"ציל בחכמתך לא אחללת לך ברכה בכל חכמתך · וברכת ה' היא תעשיר אותי לפי שאני מין יפעיה נ' ז'
סגדול במעלה · ולכן כתבתי מא"ציל במקום מכי"ל : [לא]כלכל להתפרנס: [לב]ואין משען ומשענה · לפי' משענת קנה רצון כמי לכסות שמות ד"ח מ"ב
לא הוא: [לג]המאורסה כיצוי לחכמת התורה · ע"ד מאמרו"ל מורשה קהילת יעקב · אל תקרא מורשה אלא מאורסה : [לד]פרוסה פת מין דברים ל"ב ל"ט
לחם · ולפי שעני דרכו בפרוסה · לחם עוני לחם הקלוקל נקיט הך ליתא פרוסה · ע"ד פרוס לרעב לחמך : [לה]כמוקדה כסריפת ואין יפעיה נ' ז'
חם · ותחת כבודך יקד יקד כיקוד חם · ולרבת המכוה סיא : [לו]דלתות שונאך לשקדה שהוא העשיר לשקוד על דלתותי : [לז]וכערוגת מפלי מ' ל"ד
הבו"שים · והכלימות יסביעוך כי כסלא לחוניא עד אשר תסתיר פניך מכלימות ורוק · ולכן כתבתי הבו"שים במקום הבוש"ם : כנלי יפזקאל ד' י"ב

סיני השתערות מלך הנגב עם מלך הצפון פי"ב בוצין

פהברקשר גריזים תוספ' חולין כד"ה דמות יונה כו' כתבו שוסו תחת סלסלה עיין בכולן :
פוחע"ג שבפסוק ויותר יעקב לבדו לחמרו רז"ל שחזר בשביל פכים קטנים ולמדו מכאן שלדיקי' נוחנין
חביב עליהן יותר מנופן · מ"מ אין מזה ראיה שעשקו או גזלו ח"ו · שהרי הס אמרו והס אמרו · לפי
שאין פושטין ידיהן בגזל : פזיפך ממה שאמרת אתה הלוחר · לכן כתבתי היפ"ך במקום הפכ"פך
וכ"ר במקום ז"ר : פחועד מתי עלל
תשכב ומסלדך בקליר בן מביט ·
שמלה הזאת אין לה מכסל ומכסיג
ומלוד ומדריך : פטואנכי מלמדך
להועיל לתועלתך : צכרס בחמת
זאת עשה וחי · עשה עיקרך שחוח
עשרך · טפל : צאנועם חכמת התור'
שאין אמירה נעימה כתיבה יפיפה
אותה תדרש את ה' לרבות ת"ח ·
דרשי את ה' וסדפק בת"ח : צבומסכלך
סון מסכל ימעט · הכל הכלים אין בו
ממש · ד"ח ומסכלך אשר הכל פנה
פיך · פי כסיל מחיתה : צגתחריבי
שתוק · ולא תוסיפי תדברי נבוה :
צד כי גם אויל מחרים חכם יחשב · ווסו
יועדר היותו כסיל · כל יודע לאיש ·
שאתה טיפש : צהוקימש וחוח כיכהו
במיכי קופי' כלומר על חטאים ופשעים
שכבר עברת · ואשמת אשם ס"כאה
חרופה ונדופה · שחרפת ונדפת
מערכו'לקי' · ואכסיס הסלימו' עם
ס' : צויתלך שחוח כי יחפה לעפר
כפסך · ידכה יחום ויעשה תשובה ·
ואמר שחוח בכפל הטי"ן כמו שככה
כדדה כלו' אחי שחיות תשובת המשקל כפי הענות :
בארץ הנס · מבירי ואיתני העולם · ושאר זה הלשון · לשון מדברת נדולות · כילכות · כמ"ש התוספ' במגילה דף י"ב
ע"ב בד"ה ומשאר · ומקרא זה נאמר על בבל שהוא מלוק מלפון : צחאפר תחת פאר חותיות מחולפי' ע"ד וחלופיהן בגולם : צטכפו"ף
בכפיפות קומה דרך הכנעה · לכן כתבתי כפו"ף במקום לפוף : קוואכבה מכה אותך כמו יומס הנמס לאיבה :
קאכדרכונות אמרו רז"ל מס דרכון זה מכוון את הספר לתלמיד · כך הכריסס דברי שלקי' חיים הם למולאיסס מכוונים הלדס לדרכי
החיים · ופי' דרכון כלי שחורשים בו · וכן להביא הדרכן · שמואל ח' י"ג ד"ח: קבעד כלו' כל כך חיסרך במילין ולא בכחוסתיס · רק
בבוטה כמדקרת חרב · עד וקיים אתך אחוכה שלימה · ובנית לך בית נאמן · ותתקע יתד במקום נאמן · ומלחת"י לבבך נאמן עם
הלל הלמוכה · ועם קדושים נאמן · וברית נאמנת לך · ותהי אמונתך בקהל קדוש' · ותהי אמונה חזור חלניך · כי הוא הלל
הנאמן · ואני עבדו הנאמן · ובאמונתו יחי' הלדיק · וארשתיך לי באמונה · ולכן כתבתי אתך במקום עתך : קגעל כל תימנה :
בלומר אם תפנה ותלדד עלמך לכל דרוש · שהוא כל אחרון בריות' · כל המכורס שמשם החכמה נוכעת · בנותנך הודאה למלך
התימן · ע"ליען כלל וכאס"ף תהדוף · לא תהיה עוד לבז יחוקאל ל"ד ד"ח · ולכן כתבתי תימנה · במקום תלמנה :

סיני פרק י"ג

א ותפתח · פי התתון · אתון סיח נקיבת החמור · ולפי שהוחם כחו בנקיבה · מבלתי יכולתו ללחוס את מושל ·
ברחותו משיב דברים נכוחים ויסרים · אך מפני הבושת נתאחן · כמ"ש בפדיון בכתירא פן יקראהו אסון ·
פן ימות במלחמה ואיש אחר יחללנו · יחרפנו ויגדפנו · לכן אמר חרפה שברה לבי כלומר כאלו קורא
לאיש

ברחם חולין דף ו' ע"א
שבסיותך ברחשית ל"ב ד"ל
נתן חולין דף ל"ח ע"א
שלדיקים שם
סיפ"ך משלי ד"ח ח"
נער משלי ז' ז'
לך משלי ו' ו' · ואין שם ז'
בקין שם ח' · ועד שם ט"ו
ואנכי יעשיס מ"ח י"ז
רחם משלי ו' נ'
בוטח משלי י"ח ד"ח
כי משלי י"ז ד"ח
וקימוס יעשיס ל"ד י"ת
ותלך יעשיס ס' י"ל
וכרת שם י"ל ד"ב
ושים יעשיס ד"ח נ'
ועד אכות פרק ה' משנה ה'
אמת יעשיס ל"נ י"ב
ואכסה דכריס ד"ח כ"ט
בדברי קהלת י"ב י"ח
וכי יעשיו ל"נו על שם ס"ה

בוצין פרק י"ג

ותפתח כמדב"ר ד"ב ד"ח
פן ברחשי' מ"ב ל"
חרפה תהילים ס"ט ד"ח
דעת

פרק י"ג

א ותפתח · פיהאתון · פן יקראנו אסון :
חרפה שברה לבי ·
דעת

צוכרת לך שם · זה שכתב לכתוב שטנה ומריבות · נגד אחותינו הקדושי' אשר

ד' ומשימו. ולכן כתבתי הרשע"ת במקום הורמי"ת: סי"הגער"ס כלו' תחת הגערה במכין
מאד נערתי בי. מכי מנעור זרים מרורים. מקלף עליך מנעור כך. ויגער ה' בך השטן. לכן
כתבתי הגער"ה במקום מקערה: סי"נד נדך הכליח מזלך. וסינק ועיף. כן פירש"י ז"ל כלומר
תזכר מסה עזוך: ע"כבמהפכת ולינוק כמלוכיה נתון בבית הספר. וכלי שכוכלים בו ידיס של
המסונעים. כן נתעיף מזלך:
ע"והאציל והפריד כמו סלח תגלת לי
ברכה. ברחשית ד"ו ל"ו: עב"נבר
חדון. והוא שלמה המלך כמו שכתוב
ויחכם מכל אדם. מלכים א' ד' ל"ח.
ויותר שהיה קהלת חכם שם י"ב ט".
ותרב חכמת שלמה מחכמת כל בני
קדם. ומחכמת מצרים. כי חכמת
הלקי' בקרבו. וכתיב מלכי' י" ד"ח.
כל כלי משקה המלך שלמה וכס. וכל
כלי בית יער הלבנון וכס סגור. מין הכסף בימי
שלמה. וכל הפסוק כלו. וסס מ' ט'
כתיב. ויתן שלמה המלך את הוסס
בירושלים כחכמים. הרי שהיה נבר
בחכמות והעושר: ע"כצרף של ריעי
בעגילה דבית הכסא. מגילה דף ס"ו
ע"ח: ע"היתכן לדון הצדיקי' לשון
רבים. כלו' יעקב ורחל. ולא לקחתה
רחל להתרפי' אלא להסדיל אבי' מע"ו.
בחקיתא במ"ר. ויש אומרים שילחה
פן ינידו לו שיעקב רוצה לברוח.
וכן כתב הרשב"ם ז"ל. והרמב"ן ז"ל
כתב פן ינידולו מיוסף דרך ברח:
ע"נכסין סוחרין: ע"וכסחרי כוסמין.
כשהר מיני בשמים: ע"בגיטין ע"ג
סם מרוקד. קוסמין כשפים: ע"ותחות
לשני יהבין. שנתנו אותו הסם תחת
הלשון. וככותלה ליה מקימין שהעמידו
הרוקם אצל הכותל: ע"ממלל מדבר:
פ"נתמין שהשתחוה: פ"אללע"ג הרבה אשר תלעג לשחקים. וכלעגי שפה תדבר. ותלעג למו. הוא אשר תלעג לרשעי עם קודש
יגיעת כפך עמל ויגיע לריק. וסולדה לכהלה הוא. ואם לללים הוא יליץ. שיעשה לץ. ויתלוצץ גם הוא מן אחריו. כוזה לך לעגה
לך. כי למסת נקיים תלעג. ונקי ילעג למו. גם אתה תהיה ללעג וקלס לסביבותיך. ולשוניך ילעגו לך. ככוח פחדך ואידך
ילעגו וישחקו. לכן כתבתי ללע"ג במקום ולס"ג: פ"כאר לי עליך כן משעשע. אתה המפוזק מכוער כילד שעשועי. על שהוכת
בשוריו בעיורון מלרחות. ובחרפות מלשמוע דברי חכמים: פ"מפולם. תופקל ותיסר ומולדק. כל מעגלותם וכתיבותם.
לחתיי' שם: פ"כמבואר. מעניו הפסוק שהזכיר את בניו. אחר מעשה שכם. שיסירו ע"ו ויטמן אותם תחת האלה. וחדל ומכא
מהם שלון עליהם הוץ יקר כסף ושב אחר עמהם ואחר עליהם תדל מהם. כי הבל המה. וחדל פרזון בישראל לבליעה אחר הע"ו.
וזיך תלחר עיוש שחד ממון. שם בנים פ"ו. והלא כך אמר לו. הלא ע"כ ל"ל שלא ידע משה ורשל לקחתם מטעמים הנ"ל:

ותהפך שכת דף ל' פ"ח
בהפכי כ"כ דף ט"ו ע"ש
גד שכת דף ס"ו ע"כ
כמהפכת ירמיה ד"טד"ו
שלינו מ"ר פ' ויצא
כי קללת כ' ט'
ויברכני ברחשית ל' ד"ג
לוט משלי ד"מ ד'
שלין מדרש רבה. ויש פ'
פקודי. אלא שם
עם ברחשית ל"ח ל"כ
מלותה לשון רש"י ז"ל
שעברו דברים ז' ד"ו
תטה במדבר ד"כ ל"ג
ללע"ג קהלת י"כ י"כ
לר שמואל כ' מ' ד"ו
לוך יצעיס ו' ו'
ולוניך שם
דברי משלי מ' ו'
מפולם משלי ס' ד"ת
לאקי ברחשית ל"ה כ'
וחדל יצעיה ד"ל מ"
ברחש

ואראך מה שכתב התרגום יונתן: מה היה ענין התרפים. לא וחביל ולא
כספים: דהוו ע"נכסין גברא. ודוקא בוכרא: ורישיה הווין לקחאי.
ומלחין ליה כמלחא: ע"ובשארי בוסמין. וכתבין ע"בציצא קוסמין: ע"ותחות
לישניה יהבין. וככות לא ליה מקימין: והוה ע"ממלל עמהון. ודא הורת
פ"דגחין לבן להון: ואתה איש העשיר. פ"אללע"ג הרבה יגיעת כשר: פ"בצר
לי עליך כן משעשע. איך תשמן לבך ועיניך תישע: טת חוש הראורת.
ואונך כברו משמעות: דברי חכמים וחירותם. פ"מפולם כל מעגלותם:
פ"כמבואר בעגיגא דקרא. שהזהיר אלקי נבר להסירה. וחדל שאון עליזים:

סיני השתערות מלך הנגב עם מלך הצפון פי"ב בוצין

פעמת חורב מן החמס · כנקבה המקבלתה שפע מן הזכר כנודע לכל המובני שאין לה חור עלמיו ·
וכיון שכן פשיטא שנס הירח לא יאחיל · ולא יאיר לורס · ואפס נגהה וירח יקר הולך ילך וכבה
תכבה על בעל נעוריו · והכוכבים יעדירו נגהם · ויחשכו ככבי נשף · וככבי בוקר יחד ירננו
בהאליהם · וקצת ידרוך ככב · מיעקב · ולפי שבחלוס יוסף כתיב והנה שמש וירח ואחד עשר ככבים ·
ורמז על יעקב ורחל עם השבטי · לכן
נקט הכאן שמש וירח והכוכבים כי
הלבנת שמים וכל נבחם קדרות : נלשון
קש כלו' רשע כמו עשו שביתו קש
בדכתיב בית עשו קש עובדיה מ' י"ח :
נאכאין עיני' כלומין לך עיני' · תנשם
תמשם · ומשל לעין המשגחת והשכל :
נג חורפי · חריפתי · ד"א לוז שחרפני :
נגוגרי"ת כמו וגררת · תלקי' ע"פ
מלמרז"ל כל המספר לאחרת"ח · כאלו
מספר לאחר השכינה · שהת"ח ומלדיק
נקרא בעלם דמטרוניתא · ועוד
מלמרז"ל ויקרא לו אל אלקי ישראל ·
מי קרא למי אל · ומסיק הקב"ה קרא
ליעקב אל · ולכן אמר שסבר לאלקי'
אלהים : נדהקשורים הבריאים
והטובים · החזקי' המבכרי' וממהרים
בהולדה: נהקושרין שבורים וביתן
ורעים: נועקרין עקרים · וחלשין
אלמים : נזהנותרת חסר לשון נתר
שד ריעת: נחומתרן בלמת כך היה
שלבן נתן לבניו כל הטובים · ולא הניח
בידו של יעקב · רק אותן שלא היו
ראויין להוליד · והמלאכים הביאו לו
הקשורי' משל לבן : נטדעביד ח"ו
ניכא לשיקרא ושלח ליעקב נאן לבן
שלא כדין: סכי אחי אביה הוא וכי
אחי אביה הוא · והלא בן אחות אם'
אקרוס · אלא אמר לה אחיו אבא ברמאות :
סאיזהלו לא סיבב הקב"ה כך הענין
ע"י רמאות של לבן : סבלשאר
אבותיו והרשם ויהיה לו שתים · מ"מ הנר היתה שפחה · ולא נבירה · ולפי שהלדם הוא בעלבחירה · לכן
אמר פן לאיבה לקחת · בשרע יעקב בחרלו יס · שלאדם קרי מימיו · ומרבה נשים מרבה זימה : סגהמלאכה היתה דיים
למלות פ"ו: סדנפשו שלולה כי שנואה לאה: סהלאבכש"ב לפי דמיירי בענין של הכבשים לכן כתבתי בכש"ב בנוקוס בכסף וכן
בחמיר כשב"ו דכתוב: סומי יחשב עם הקב"ה אם היה בשלימות כפי שכר העבודה: סזרעש"ת כלומר הקשית לשחול כנגד

נשון יפעיה ס' ד"ד
כאין יפעיה כ"ט י'
אם משלי כ' ח'
חורפי משלי ד"ז י"ח
ולרו"ת ברחשית ל"ב ד"ט
זו ולא"ל זו כמה
דוכתא בש"ס
אין כ"ר פרשה ע"ב
הלא אם היו שם כלם שם
ודיק שם
דעניד ברכות דף כ"ח ע"ח
בספר פרשה הכ"ל
כי ברחשית ד"ט י"ב
ולא מגילה דף י"ג ע"ב
המלאכה שמות ל"ו ז'
לכל מלאכי ג' ח'
לא מלכים ח' ד"ח כ'
ומי ויקרא ד"ה ב'
את קהלת ג' י"ב
המשכילים דניאל י"ב ב'
אל במדבר ח' כ'
וכסיל משלי ג' ל"ה
בפעדו יפעיה ס' ט"ז
ובהתאמלו משלי ח' י"ג
יסיה דניאל י"ב ב'
ובמה פסוק בספר בן סירא
הלא תהילים ע"ג ד"ח

ותספך

נלשון קש התאכל איש · נאכאין
עינים תגשש: אם לחכמתי תקשיבה · נבחורפי
דבר אשיבה: על הקושיא שהרגשת שעליה
עולמות הדעשת : נגוצרי"ת אלקים ואנשים ·
דע שבתבו המפרשים: על קושיא זו · וא"צ
לומר זו : איך כתיב ויהיו ליעקב נדהקשורים ·
הלא כל צאן הנותרים: היו נהקוסרין ובישין ·
בלם נועקרין וחלשין: ודיוק מדכתיב נזהנותרת
חסר · שהבריאים וטובים לבניו מסר: נחומתרן
שהביאו לו מלאכי השרת · מלבן הקשורי' הנבחרות:
ומעתה לא ליעקב לבד התלונה · כי אם גם לאלוק
קדם מעונה: ישח'ו כעין תפיסה · נטרעביד קב"ה
לשקרא ניסא: אך דע שראיתי חידוש · בספר
הנזר הקודש: מצאנו שאמר יעקב אבינו · אצל
הבאר לרחל אמנו: סכי אחי אביה הוא · ולא
יכול לרמאיהו: ומדוע באמת רימא אותו ·
בנתינות לאה בתו: ומתרץ שבאמת היונגזרות ·
שתהיין שתיהן גבירות · סאואילו לא סיבב כך
הענין · היה רעוע ומקולקל הבנין: פן לאיאבה
לקחת · רק אשה אחת: כדי להשוות מדותיו ·
בזה סבלשאר אבותיו: שאף שלא לקחו שתים ·
סהמלאכה היתה דיים: ואלו היה משיאו רחל
תחילה · ובלאה ראינו סדנפשו שלולה: ודאי לא
היה עובד באחרונה · מאחר שהשיג תשיקתו
בראשונה: ולפ"ז לבן לא הפסידו · רק שבע שני שעבודו: ומעתה הספקות
מבוארים · כלם צלולים וברורים: איך גזרה חכמתו · יתברך ויתעלה
דוממתו: לבל יעושק שכר שכיר · סהלאבכש"ב ולאבמחיר: ושילם לאותו
הצדיק את משכורתו · במיטב כשב"ו וכפי שני עבודתו: ולכן הוצרכו מלאכי
השרת · למלאות את כל הנחסרות: סומי יחשב עם קונהו · את אשר
כבר עשהו : המשכילים כזהר הרקיע יזהירו · אל מול פני המנורה יאירו :
וכסילי מרים קלון ושחוק · בפערו פה לבלי חוק: בהתאמצו בגאה וגאון ·
יהיה להרפות ולדראון: סובמה שהרש"עת ותבונן · הלא כליותך ישתונן:

ותהפך

סיני השתערות מלך הנגב עם מלך הצפון פי"ב בוצין לו

לכן אמר לו התאיכה לא תפרח · כי היה לך לתוכחה ולפתחון פה · ולהתנצלות על שלא
עסקת בחכמת ה' · וכמה פרשניים מכוני' בשם תאיכה · וכן איתא בפסיקתא פסוק התאיכה
מנטה פני' ע"ש בילקוט · ובחבקוק ג' י"ו · פירשו הת"י ורש"י והרד"ק ז"ל · כי התאיכה לא תפרח ·
על מלך בבל נוג ומנוג שהוא קרוז מלפון · ונסיית משתרר ומתנשב · בגאה ונאון וודון לכך
כנוג · וכל מבלריך תאיכי · שפי'
ת"י ורש"י ז"ל כתאיכה שכוח להפיל
פירותי' · כן תסי' כוח לכבוש ע"ש
בחוסג' י"ח: [מ]והרימון לרו"ס חון ·
כלו' לרוס רמס · לפי מאמרו"ל כפלח
הרימון רקתך · שאפילו רקנין מלאי'
מלות כרימון · ועל זה אתה בוטח
שהבטחת ילרך באמרו כל ישרל ישלחם
חלק לעשב · והשתול בית מנוס לך ·
ולכן אמרת מלאתי חון לי · ותאמר
ארוב חוכיס וחאין כח ועוכס ידך ·
עשה לך את כל הכבוד הזה · ולא חלוק פעל כל זאת · רק ידך רמה · לכן רמת רוחך תשברנה · ועשיריס בשפל ישבו ·
ואבדה תוחלת חוכיס: [מא]והזית · תחת כתנך הוד כזית רענן יפה פרי תאר · כשפך פניך חרוליס קמשוניס · והדבש שהוא התמר ·
כנאה ע"פ מאמרו"ל · עולה אתה לכבל חוא דוכרי קבא דתמרא בזוזא · אמר קבא דדובשא בזוזא · וכבלאי לא עסקי בחורייתא
כו' · לכן א"ל גם בזה תנאם: [מב]נבה"חוכך כלו' נאותך · ולכן כתבתי נבה"חוכך · במקום נפכ"ך · ורמה"וכך כלו' רמאות שלך ·
ד"א ורמ"חוכך דהייכו כמי רוממות עטרת נאותך · וכפל העניו במלת חוכות · ולכן כתבתי רמה"וכך במקום רימו"כך: אתן
לחרפה מחין יבול בגפני' · הגפן לא תתן לך פרי' · ואומלל הגפן לגפן בוקק · והגפן הזאת כפנה ערטיה · וי"סורוגפן נכרי'
ותהי לך לנפן סורחת · כי מדמות סדום נפנך · ועניך הטובים יהיה ענבי הרש"ם שהוא החכם · הוא יאכל נפנך ותאנתך · והגפן
ל"ו תתן פרי' · ובטח יאב אים לדיק · אים תחת נפנו ואים תחת תאינתו כתיב · וכל אים שבמקרא לטון חסיבות · אים לדיק תמיס עם
ה' · ואת תורתו יאמרו · וכבואך לבית רימון אשר הסתחויתם שם · לרמוני זהב שחוט לשוכך מרמה דבר ה' בזית · ותתפעם
רוחך ורמה · כפעמון זהב ורמון · פתית ותשכרי מעשים רמוכך · ומנב"ה לרמון הנבחת כנשר קנך · כדרך נשר בשמים · תעוף
ותדאה לעלות למרום קריס · למבחר ברוש יער הכרמל · ולקומת ארזי הלבנון · ותדמה לעליון על כל מלכי ארץ · לכן גם
רמון נם תפוח · גפן ותאר וכל עצי השדה יובישו · כי הוכיח שטון מבני אדם כמותך כמבואר ביוא לא' י"ב · הרמוני' להכותרת
יהיו · לשמוכתרי בכתר תורה · שהוא כלילת יופי משוש כל הארץ העליונה · ועטרת תפארת לעמוסי"ב"דין: [מג]תוא"ך וטע"ם
כתבתי במקום תאינ"ך · כלו כל טעמותך וכתחון פיך · אתן לקפילה ופי' הת"י ורש"י ז"ל למפח נפש · והרד"ק ז"ל פי' לוטס
ולקללה ולמארה: [מד]בעודך כלו' בעודך רשע לנגדי · מחשוב כמו לא תחשוב שור בדישו · כן פירש"י ז"ל · כלו' אשמור פתחי פי
מלדבר עמך: [מה]כי לא אדום מלדברת לויבי' בשערי' המלויינין בהלכה · וכי תערוך מספטי ידעתי אני לדיק · כי אף אנכי ·
ואתה כמוני אשר תדפנו הרוח · וכמוני עוכר הטון עריצים · וכן תספר כשער ביום סופה · הרוח סוביל מסער · מסערת תימן שהוא
מלך הנגב תילך · הלוך ילך ובכה · הלוך ובטוף תלכנה · כמוני לפני רוח · כמוני מגורען וכעטן מאדומה · ואף שידעתי כל אלה · כי ה'
לי · ולא יריעו לויבי לי · אעפ"כ אמרתי מה לי לנדבקו · הלא גם עניש לרשע לנדיק לא טוב · ויכה אתיקותי מדיבורי · [מו]אך
שם תקיש עלי מלחמה · בזאת אני בוטח · ואני פי מלך שוש"ר פתחי פי · לנקום נקם · להעלות חיות ואתתי דמך על גחיך שלש
לבלתי הכשות · כי יום נקם בלבי · לנקמה מלויבי ה' מנחירי יצא עשן ותיקוד עד שאול תחתית · ואניעך עד שערי המות · לשבית
לויב ומתנקם · ובזה ישמח לדיק כי חזה נקם · נקמת נקם ברית · כרותה לשפתותיים דולקות · ולב רע חורש און · ואעטי קנאה
קנאת חמת נבר יכיר לא יכול לנבל שפת יתר · וקנא קנאתי לה" · וקנאתי ליעק"ב קנאה נדולה · ועליך אמר הכתוב ופתי תמית
קנאה · וקשה כשאול קנאה · ורשפי' רשפי אש בית יעקב · אשר הרפת עקבות משיח ה' · שהכתה נלנול חמה · כי שמש ומנן יתן ה'
להולכי' בתום · כי יעקב אים שאיכו פקי ברמאות · כן פירש"י ז"ל · ואתה אמרת שמי' דמיה ומרמה: [מז]ועל זאת ישמו
שמים · על פי מה שכתוב בזוהר הקדש · שהוא מדת התפארת · שהוא מדת יעקב לביאור ע"ה: [מח]ומרחלי'
ומלוקים מחוזי' בארון הקודש · קדוש יעקב · יספקו כפי' · כי מלאכיו יצוה לו לשמרו · מחכי' מחכה ח"ל ומחכה ח"י · ויתכן שיהיו
מלאכי מרום משולחי' לשמרו ולשרתו · שם היה אים מרמה ח"ו · הן שמים לא זכו בעיניך · וגב במלאכי ה' תשים תהלה · [מט]ושמש
וירח גם שם יקדירו · דרך לא זולף זו · לא זו בלבד שהשמים ישומן על י"עקב ובוסתו · אלא אפילו השמש שהיא למעלה בראיה ·
תמוד וכולה · גם היא קודר תהלך בלי השפעת אור · כי יעקב נקרא שמש · כי בא השמש לתי שמש · וירח תיכון עולם · המקבלת

תוכחך · יואל ח' ז'
אמרתי תהילים ל"ט כ'
בעודך שם · כי שם קד"ז ה'
כמון הוסע י"ג ג'
אעטה יפעיה כ"ט י"ז
על ירמיה כ' י"ב
ויספקו איוב ד"ז ד"נ
ושמש יואל כ' י'
והכוכבים שם
לשון

סיני השתערות מלך הנגב עם מלך הצפון פי"ב בוצין

לנפוש · נס מלו מסבר · ואחר יסבר לח לנוכח · כי לינו מדבר בעדו ועל עלמו · כי לה' הכח והגבורה
החזין והחוזק · וקלי על כלל ככיר דלעיל מיני · וכן יסעף ישיתך · וכיוות נכון לבו לב חכם
לימין ה' נאדר בכח ותרעץ אויב · כל אויב סרע בקדם ה' וחכמתו · לכן אמר לפניסך וכן מדרוך
כמדבר על עלמו · כי בטח ילך לדיק · וכוסע כ"ס · ולחס לו: לאיסעף יכרת ויקלן · פארך
ענפיך · במערלס בכלי משחית העורן
ושובר לותס · כן פירס"י והרד"ק ז"ל ·
ונקיט סך קרח משום דסמיך ליס ורמי
קומס · נדע · והנבוחי · יפלו · ויקרח
זה נאמר על סנחרב סניס הקרון
מלפון בח כח · וחירף מערכת ישרחל
וכאן כן ח'תה · עתה לקוס יאמר ה' ·
ונקס יסיב לנריו: לביסיתך ישימך ·
בתס סממס מלין דורס ולין מבקס לך:
לגכלה ונחרלס עד כליון וחרן: לדעל שלשס פשעי עזה · כלומר ב' עבירות גדולות וחמורות · ורמז לו שדבר סרה על שלשס
מבות העולס כמבואר בפרקים הקודמים · ד"ל על נחס וכשלון · על נחס כל המתנחה כאלו עובד ע"ו · וממחסו בחכמת
התורה הוח הכשלון · כשול עוזר ועזור · שהרי הלוחי לותי עזבו ואת תורתי שמרו · לכן אמר לו על ג' פשעי עזה: לחועל הרב"ס
לפי שכח' כן יפעל חל · חסד חל כל היום פעמים שלש עם נבר · דמשמע דכעי לפחות שלש · ואס כאמר שמו"ו הנעדרת כמלת ושלש
הוח ות"ו העיטוף · ולח ות"ו המחלקת · ח"כ פירושה פעמים ונם שלש שהוח חמשה פעמים · לכן כתבתי ועל הרב"ס
במקום ועל אר"בע · כלו' כי הרבית לפשוע · והוי מרבה עליו עבטיט: לחולח יועילו חולרות רשע · ביום עברה ונעם ולרס ·
עברה וחרון אף · כי תקות רשעים עברה: ליהחטה לחטאה לשון כופל על לשון · וטעם לחטאה לפי מאמרו"ל האי מאן
דמכי למיכל פתח חוכמא · ואכל חיורא · עובר בכל תשחית · אע"נ דאסיק אחס · בל תשחת דנופא עדיף · מ"מ לנבי רשע
לא שייך כך שנויא · שהרי משחית נפשו הוא יעשנה · דבשלמא לדיק האוכל לשובע נפשו · לעבוד את ס' · שוב לו לאוס
על הנוף · משא"כ בטן רשעים · תאסר לא יאכל הרבה כל כך · ע"ד מאמרו"ל חיטה לאכילת פרס · פת חיטין ולא פת שעורים ·
ופי' רש"י ז"ל שפת חיטין מועטת וממהרת להאכל משל שעורים · לכן אמר בטן רשעים טוב לו להיסר מסוב · ובזה מובן מאמרו"ל
עבר ושנה מכניסין אותו לכיפה ומאכילין אותו שעורי' דוקא עד שכריסו נקבעת · ויהיו כדפריסית למאכילה חיטין: לוועשורס
לסופס וסערה · כי השעורים הוא מאכל בהמה · כמאמרו"ל בסוטה היא עשת המעשה בהמה · לפיכך תהא קרבנה מאכל בהמה ·
דהיינו קמח שעורים · וכן ברים פסחים דף נ' ע"ב · נבי יוחנן חקוקאה · כי אתת מ"ל חיטין כשאו יפות · מ"ל שעורים כשאו יפות ·
מ"ל לאוכשר לסוסים ולחמורים · דכתיב השעורים והתבן לסוסי ולרכש · מלכי' מ'ל'ך"ח · והרשע הממאם בתורת ה' · נם הוא
נקרא בהמה · כדכתיב וזרעתי את בית ישרחל · זרע אדם לאוד · וזרע בהמה לאוד · כדאיתא בפרק קמא דחולין דף ה' ע"ב ·
הרי שהרשע נקרא בהמה · וכן פירש"י ז"ל בקרא ירמי' ל"א ך"ו · לך בהיות שהבהמה מוכרחת במעשים · ואין להבחירה · והאדם
שיש לו בחירה · ומלוושלינועשה · ולשיגרוע הוא מן הבהמה · וכמבח שאינו רואי לפילו לשעורה · והרשע שהגיה מסס · הוא
גזלן נמור לבהמה · וכה"ג כתבו רז"ל בעובדא דסיפורא · בטבח שחכר בשר בבילות וטריפות · ולקקו הכלבים את דמו · משום שגזל
לותן · דכתיב בבילה וטריפה לכלב תשליכון לותו · לכן אמר שהשעורים נ"כ לו לסופה וסערה: לחוסנפן לשד וסבר וכפן ·
יחסום כנפן בשר"ו · כי אין לך דבר שהניח קלקלה לעולם אלא יין · וכיו"ד בן שהכל אחד"ר נפן סיה · ושנה מלאנו החינו מרבע
כוסות בחזוה · ר"ל על ד' בחינות · (א) כשאמרו"ל חמרא וריחנא פקחין · וכן חמרא וחיי לפוס רבנן · שמללת ומיטבת דעתו
של אדם לתורה · כשאמרו"ל לנבורי חמרי לדרדקי · כי היכי דליתרו מלתא · ככנס יין שהוא נתטרי שבעים · יצא סו"ד · התורה
שנתנה בשבעים · (ב) ויין ישמח לבב אנוש · וכשאירו"ל זכה משמחו לא זכה משמחו · (ג) כשאמר ז"ל פורתא מסייד סעיד · ושתא
מנריר נריר · (ד) לא בכרמא יין אלא לנחס אבלים · ויין למרי נפש כתיב · ומעתה תבין מה שלנו לחיך אמרי פי חכם · אתה מלך
סלפון בחיום ימשך לך תועלת משתיית היין · אין לומר להשכילך ולפקוח עיניך בתורה · אלא לא בחלה אפנת · כי תתעטר
בה · ויחי"ר תיחיר"ה בכסף · ואין לומר לשמחך ולגלול דעתך · אלא אתה טוב לב משתה תמיד באכול ושבע ודשן · מ"ש ע"ב
ז"ל לאחת משתי שבחינות האחרות · או לנחס לך ולאבליך · או כדי להיות מינרנדיר · מ"כשרי הנפן לך לשוד · לניחוס אבלים ·
וכשאמרו"ל כי יתאדם שאריתו דם: או לכפן להדעיבך · וכשאמרו"ל · לא זכה נעשה רס: לטוהתאינה לתואנה · ע"ש
מאמרו"ל שנתקן בה אדה"ר · וכמ"ד תאינה היה · כלו' נוכר תאינה יאכל פריה · וכשאמרו"ל בשלשים הרעות דירמיה ד"ל ע'
דקלי אפועני ישרחל · וע"ז נאמת · שלא בטל סבוך ולא אבד סברך · לכן

סיני השתערות מלך הנגב עם מלך הצפון פיב בוצץ לה

ידושן ממך · שאתה כלך חלב · ותהי מאכל לרימה ותולע : [טו]אך כל מכין ורקין מיעוטין · כלו׳ כסף ירמיה ו׳ למ״ד
בוחת מני מודה לך · שאתה יפה ברי ושמן · ותהי׳ נטוח לניסכם · ומחובב למכולת מתולעים ומשכך שמואל מ׳ ט״ו ד״ו
ותר ממני · משמ״כ מעלת הכסף שאתה מתפאר בו · היכו מעלה כלל · אלא פחיתות ונריעותה · בי משלי ח׳ ט״ו
כי כסף כמשם קרתו לך: [יז]ממלוך מסיות מלך: [יח]כי בחכמת שתורה כסיכי׳ ינסוכו כלו׳ שאתה סוסע י״ג י״ב
שריס ישורו : [יט]הבליש ה״מ שתימה הבלים משלי ל׳ ל׳ · משר שם
וכי תלחם עם לים · משר לו זרוע עם ומשר יסעיה י״ג י״ז
גבורה · [כ]משר מפני כל כלייוכר · מחלב ידושן: [כא]אך כסף נמאם קראו לך · ומאסך קנה משלי ט״ז ט״ז
לניסוך · עד יערוף טרף זרוע לף ה׳ [כב]ממלוך: בימלכים ימלוכו · [כג]בי נסיבים ושרו דניאל ז׳ כ׳
קדקוד: [כד]ומשר כסף לא יחשב · ימלחם: [כה]אשר מפני כל לא ישב · [כו]ואשר כסף כדוב סוסע י״ג ח״
שתרנוזתך עלי · ושתפחדתך להרע לי · לא יחשב: [כז]הנה חכמה מה טוב · [כח]בוארו חיוה שם סוסע כ׳ י״ח
שם תירע מה תפעל לי · כי לא אחפץ אחרא דמי׳ לדוב : כדוב שכול אפגשך · אם לא מדרוך דניאל ל״ג ד״פ
במעו״ת שמת דמעיקרא · שרשעים תקראי לי [כט]אישך: אדרוך על במותיך · ולא יועיל ולא משלי י״ח ל״
בחייהם קרוי מתים · ומחכתי לקחת הון ביום מותך: כספך בחוצות תשליכי · ומנן כספך יחזקאל ז׳ י״ט
כופר: [ל]הנה הכמה קניות שחכמה מלכי בנן אפרכי: כאשר יעיד ויגיד · רב שילא ומנן מנילה דף י״ב ע״א
מה טוב פריי מחרון · ואיני מתנדר דגבירא נגיד: דמתוך חכמתי׳ ואולפי׳ · יחב לי׳ רב שילא ברכות דף ג״ס
בשלחכתך: [לא]בוארו חיוה מחרש · מלכא למירן קולפי׳: [לב]העיור אתה ויש עיני׳ · או ע״ז משלי י״ח ל״
והנה חי׳ שחרת · הבא מסטרא החרש ויש אונים: או מסך ה׳ בך [לג]הרוח עועים · ברכות ז׳ ע״א
לחרא · סטר שמלא רוח הלפון · היכו כי לבשת [לד]בגדים צואים: [לה]הלא כהתעות השיכור ומנן מנילה דף י״ב ע״א
כי לם לרמות טוב עה״ו · דמיא לדוב בקיאו · וירמה לעלות לשמים שיאו: יפול מאיגרא רב שילא ברכות דף ג״ס
במאמרז״ל אלו הפרסיי שמופלים רמה · לבירה עמיקתא ולתהומה : [לו]כן בשובם משלי י״ח ל״
ושותים כדוב · ומסורבלי׳ בסר כדוב · בין כוכבים קנך · [לז]ונחש ופרזל שנך : משם
ולכן נס אני כדוב שכול כאים · לפנשך יורידך אל כביר · לומלתעות שניך
ואקרע סגור לבך הערל : [לח]אישך
לדוכיך כמו איסי כהן הגדול: [לט]העיור
את ה״מ שתימה · ויש עיני אני אסי׳ לך לעין · ע״ד עיני׳ הייתי לעיור איוב ך״ט ט״ו · ובזה קרא ועבד
ע״ד מי עיור כעבדי ישעי׳ מ״ב וכן הסרם אתם : [מ]הרוח עועים רוח סנעון · רוח סטות · שאין
אדם עובר עבירה אלא מ״ש ככנס בו רוח שטות: [מא]ובגדי׳ לואים כלו׳ מלוכלכי׳ בעוכות ופשעים
וילך בשרירות לבו הרע · וכן מאמרז״ל ויהוסע כהן הגדול הי׳ לבוש בגדים לואים · וכי דרכו
של יהוסע כה״ג ללבוש בגדים לואים · אלא מתוך שהיו בניו לואים כשיש
בכריות ולא מיחה בהן · הריש סחטא נקרא בגד לואה · וכן איתא בזוהר הקדש בכיאה מקומות ·
עובדן דכר כם אתלכם כי׳ כשמתא קדישא כו׳ · וכל שכן בגדי ע״ה · שהם מדרש לפרושים · שהם בגדים לואים ממש · ואפי׳ שולחנו
אלא קיא לואה · בלי מקוש · שאין לומרים עליו דבקי תורה · וממלא בחכמת התורה · מ״כ שפיר קאמר ליה
שבגדיו ובגדים לואים · כי מלאתו לא רוחץ · ולואה״ם ברב כח : [מב]אלא כהתעות השיכור כל כך · עד שיתגלגל בקיאו · וכן פי׳
הת״י והרד״ק ז״ל · וירמה לעלות לשמים שיאו · גבהו ורוממתו · אלא יפול משמים לרוש אל ארץ לעמק · כמ״ש בקרא דלהלן ·
שם רשעלעביניע · כגללו לנצח יאבד · רואיו יאמרו איו · ופי׳ רש״י ז״ל כגלל שלריע · והרא״ם והרלב״ג ז״ל פי׳ כלואתו יפול ·
ויהיה · וכן כן הדברים שאחר החכם לסעדיה · שבגדים לואים ומלוכלכי׳ · כאלו נאמר וקאי הגוי הזה · ככלב היו״ש
על קיאו · וירמה לעליון על כל מלכי ארץ · בגבהות רוח עועים שבקרבו · ובא להשביעו מכבוד קלון · וקיקלון על כבודו :
[מג]כן דרך משל זה של השיכור · שם בין כוכבים תשים קנך · והוא דמיון מקרא שלפניו · שם רשעלעביניע משם יורידו : [מד]ונחש
ונחושת וכפרזל וכברזל · ע״ד לא זו אף זו וכלו׳ לא זו שיהיה שניך חזקים ותקיפים כנחושת · לא תשניח בך · אלא שיהיו כברזל
מכפון היל״ע · שהוא עז וקשה וחזק מאד מאד · אעפ״כ לא תירא ולא תחת ממך ויורידך · ד״א ונחש לפי מאמרז״ל נחש הרס שלו
בין שיניו הוא · לכן אמר לו אתה הכ״פוני טמוני חול · ועפר לחמך · כל התרוממך והתפארך בחכלך · בעפרות זהב לך כמ״ש לעיל פרק ו׳ ·
ד״ה ונחש הקדמוני · אפי׳ אם יהיה שניך חסון ותקיף כברזל · ואתם שלך יהיה בין שניך כנחש · היכי מתירא והיכי מתפחד · לא
תערוץ ולא תחפוז ממך · ולא תשוב על בלותך : [מה]לומלתעות הם השיניים הגדולים · שיש לאדם יתר שאת ויתר עוז ותעלומות
לכשיך

סיני השתערות מלך הנגב עם מלך הצפון פי"א בוצין

שק"ך · כינפלה עטרתראסך · ואבדנו עטרת לי · כי עטרת חכמים עשרם : [מה]ומחמם יעקב כלו'החמם ועולה שעשה יעקב לאביו · מוס תכסה בושך · ד מוכח מיניה שמעלת העושר טפי עדיף כנ"ל: [מו]וכאין עיניו כמשאין לו עיניים · כנפל לאחת בל חוס שמע · כן תנשאה · כנשא העיוריס קיר · וכאשר ימשש העיור בחפילה · וילאה למצוא הפתח · כן תלאה למצוא מענה · ותשובה לקושי'זו: [מז]סגור לבך קרעי · לבך הסגור והאטים · המטומטם מלהבין ולהשכיל · אוס דרך ישרה שיבור לו האדם ואי בעס · קרע אותו הלב · ע"ד והסירותי לב האבן מבשרך · ונתתי לך לב בשר · לב מבין לבחור בטוב ולמאוס ברע : [מח]וכאשר אל כל קרעי כלו'חנרי שק וקשרי מספד וכאי הוי הוי · בראשם כל חוללות · כאשר הזה שקורא בקול נדול ולא יסוף · ד"א כאשר קוראים להאשר שעובד אדמה · החורש וזורע וקוצר · וכאשר ילקו הזרעים · קוראי' להאשר · שלא יינע ולא יטריח ביותר · מאשר שלא ינמיאו · כן קרעי אתה · שיגעת לריק ותם לריק כאך : [מט]ותוליא עשיריס בכוסר · כלו'תני תודם ומפיך תוליא מלין · שמעשה העשירים מולדקים סם וכשרים · ולכן כתבתי עשיר"ים בתקו' מסי"ריס: כי [נ]אבות אכלו בעו"שר : וקרא לך מרה : הלילי וועקי יומם וליל: בגנוחי גנוה וילולי יליל: [מה]ומחמם יעקב תכסתך בושה · [מו]וכאין עיני'תנשאה: [מז]סגור לבבך קרעי · [מח]וכאשר אל אבל קראי: [מט]ותוציא ע"שירים בכושר · כי [נ]אבות אכלו בעו"שר :

פרק יב

א לב חכם השכיל פיהו · [ב]גל עליו בוז ויחרפהו: [ג]וכלא אויב לו · [ד]לפי שכלו הללו : ביופי תארו · גם בשומן בשרו: [ה]ומהפך פניו כשולי קדירה · [ו]בהדמותו לבני מחוזא דשפירא: דאכלין ולא עברין · [ז]ואינון בני גיהנם דאברין : [ח]ויען מאתי נסכמת · מרה יפית ומה [ט]נ"המת: [י]שופרך לנשי"א דבני מחוזא · [יא]וממשנה לא זוה: שמנת עבית כשית · כי חכמת אלוק [יב]השית: [יג]בעגלון אביר הבשן · [יד]ועפרך מחלב

בוצין פרק יב

לב מצלי ט"ז ד"נ
נל תסילי'קי"טך"כ
וכלא במדבר ל"ס ד"נ
לפי מצלי י"ב ס"
ביופי ברחצית ל"ט ו'
בשומן תסילים ק"ט ד"ב
ומספך שבת דף ל' ע"ח
לבני ר"ס דף י"ו ע"ח
דאכלין שבת דף ל"נ ע"ח
ואינון ר"ס דף י"ז ע"ח
מה שיר השירים ז' ו'
שופרך שבת דף ל"ב ע"ב
וממשנה ס"ם כמס דוכתא
שמנת דברים ל"ב ט"ו
כי תיוב ל"ט י"ז
תביר תסילים ד"ב י"ב
ועפרך יעשיה ל"ד ז'
כסף

סיני פרק יב

א לב חכם השכיל פיהו כמו שיכל את ידיו שתרגומו וחכמתן · והרשב"ם ז"ל פי'כמו שכול · שפי'מעוקם וכפתל · כן בא החכם הזה דרך ערמה · כלומר לקלסו · והשכיל פיו שיבא מתוך שבחו לידי נבותו · ע"ד מאמרז"ל אתי לגחומי ואעורא קא מגער לי' : בגל בלגל עליו · כמו ויגל את האבן [כן פי' רש"י ז"ל · כלו' מתקוס אחר היס מגלגל עליו בזיון וחרפה: [ג]וכלא אויב לו כלומר שהתפאר את עלמו ביופיו ועובי קללו · והוא דבר הכל ואינו אלא לפי שעה וחיי שעה · ולכן בא שהתפאר · הוא הללו ושבחו: [ד]ומהפך פניו לשולי קדירה שהוא חשוך מאחור · מרוב בושת וכלימה שבא לו מתוך הקילוס שלו: [ה]בהדמותו כלו'שמדמה אותו לשפירא דבני מחוזא · שאוכלין ואינם עושים מלאכה כלו'לא ידעו ולא יבינו אל פעולת ה": [ו]ואינון בני גיהנם יושבי חושך וצלמות · בחשיכה יתהלכו · דאבדין לעון ויאבדו מתוך הקהל גופן אבד זגשמתן נשרפת: [ז]ויען עתה בא לפרש דבריס שהיתן שדיבר אליו · בשכמת נתתי לך השכמה לדבריך: [ט]נשמת כלו'ונשמת באחריתך כאדי נוסס · בשם שכו"פר כופרא בפרה ל"ורדה · ולכן כתבתי נשמת במקום נעמת : [י]שופרך לנשי רשוי לנשים וכן פירשי ז"ל בב"מ בשעובדא · דר"י ור"ל · וכתבתי לנשיא במקום לנשי · כלו'לפי יופייך מסרחוי לך להיותך נשיא ורחם לבני מחוזא שהם בני גיהנם · וכן תשב ברחם במלכות הלפון · שהשם העצום בא בהכתיב ישבי ט"ו ד' : [יא]וממשנה לא זוה · כלו' אמת ויציב פתגמא דבא שהתורה מתשת כח · ולפי שהיה עתיד בתורה ובקו"לה לא הלכת · לכן עמד טעמך · וריחך לא נמר : [יב]השית עזבת ונטשת · כמו נשיתי טובה ושרשו השה : [יג]בעגלון לפי שמקרא זה נאמר על מואב · שהיו מואב מנעוריו ושקט על שמריו · ובגולה לא הלך · על כן עמד טעמו בו · וריחו לא נמר · ומלאכו בעגלון מלך מואב · שהיה הרוג בחולם · ורש"י ז"ל פי'הביאו כאן · בעגלים שבאן כמו פרות הבאן · שהיו שמנים וטובים · וחלב על כשלם בעגלי מרבק · לכן אמר לו בעגלון אביר הבאן · ליתבא דמשמע לתרי לפי : [יד]ועפרך כלו'נופך שהוא עפר וקפר · מחלב תירוש ויצהר ידושן · ד"א זכר לו יום מיתתו · כלו'ועפרך שהוא קברך ידושן

סיני השתערות מלך הנגב עם מלך הצפון פיב בוצץ לט

תעזבמו· היתסכוחם מכ'· ח"נ כמאמר ז"ל היינועובדיסיינו סכוחה· חלמסכוחה לך מעשה סיני· ועזובה לתמעשה עבל הוסב· לאשר הסתחוית לו· גולה וסורה· כלשה נרועה מליצה· וסרה מבני חדס· וסורה טמח"ס קרליס ל"ס: [מ]נדודה כליפור לנוד· מבית לבית· וסדודה כמי שבח סודד לגבולך: [מ]בדודה חיכה יסמה כדד כמלורע· ודודה וירודה· ד"ח ורודה ע"ד ורדו נכס סוכליכס: [מ]מפרך מעבודת פרך· ד"ח מלבחה המפרכת וסוברת בל נופו סל חדס· ורמו לו שפיו הכשילו· כלו' מפה"ך שהיה לו להחניפו במענה רך· וכתחנונים ידבר רח"ס: [מ]ותעריך כלו' ולא"ג סחפי' מוכה שחין מעריך· נגוע בעוני· נרוע ממלורע: [מח]כרתי לטחת· לפי שלמר לו לעשות מעקרו טפל ח"ל הלח במלח כף נחת· היה טוב לי מחלח חפני' עמל ורוח· כל שכן עתה שים לי בית מלח נחת רוח· וחיך מלטטו וחלוף טוב כרע: [נ]בהביאך בלבי מורך לפי שלמר לו· שהוח מספירת דבני מחוזח· דמתקרי' בני ניהנס: [נא]הלא לך תהלה דומה· כלו' יפה היה תתיקותך מדבורך: [נב]שמעו עמי כלו' כל המסבי' לדברי· ישמעו ויבינו· לבן כתבתי עמ"י בינ"ו במקום ת"ס בינ"ס: [נג]איש נפון נכזה עלב· כלו' כפנר הוה המוכם נכלם ונסרח המבוזה וכמלם עיין פירש"י והרד"ק ע"ל: [נד]בכף ס"בפי ריב יריב· כלו' מקרח חלח דיבר סכתוב· טוב עם חריבה ושלוה בה· מבית מלח זבחי ריב· וכתיב טוב חלח בפנמת· כמלח חפני' עמל וגו'· לבן לחמר למשלה שמסיתו לנטש חלח בית נחת· וכלן לחמר לח די חלוהיה לחים ריבי· חלח בית זבחי ריב· והיה מסית בי לנטוש חלח כף נחת· לח הייתי שומע לו· שהרי טוב חלח כף נחת· בל שבן שהוח היפך· שים לי חלח בית נחת· ולרח"ם חין כ"ל וחין כם"ף כי חם כף רמי'· במקום זב"חי ריב· חין לוכיחם שבח"י ריב: שמשבח לעלמו בדברי ריבות· וכוה יסיתנילבלע חנם· כלהשלמן שלי המלח בל טוב: [נה]רועע רוח כלו' חיש משונע· כדכתיב בהושע ס' ז'· משונע חיש הרוח· ות"י ז"ל פי' רוע שהוח חבר לדברי רוח· והרד"ק ז"ל פי'· כחדם שפותח פיו חל הרוח· להתפרנס ממנו· והוח לח יחיה ממנו· וכין כך וכין כך הוח טפשות וחיולת: [נו]הלח כיבה שלך תהיה פיף וינע מלהשיב חותי דבר על קושיח זו דבסמוך: [נז]חם תשליפי חם תרחה ותכיס ותשניח: [נח]חיך נמטטים חיך נתמוטט· מטה מטה: [נט]שהמירו שהחליפו לעון תמורה: [ס]ופרו ערוכלו' ערלו לעקר ולשרש ולקעקע בינתו של יוסף הלדיק· בשביל ממון כדמפרש וחזיל: [סא]להבות שלהבת לפישהתעלסות הלהבה והלחוה· מכוכה בשם חם· כי רשפיה רשפי חם שלהבת יה· לבן לחמר ערלו לכבות חת הלהבה והלחוה· ועל שם שכתוב בית יוסף להבה: [סב]ונתקרקרו כמה קירקורים· והניע לשם כמה עוכשים· ופי' קרקור נקב וחסרון· כמו וקרקר כל בני שת· וכן מקרקר קיר· יעשיה ד"כ ה"ו ובלשון רז"ל עניבו רעדה ורתת וחלחלה· חולין דף כ"ג ע"ח· בחרי שנכנס בין הסוורים לינהו מקרקרין· ופי' כמרוך רעדה ופרכוס: [סג]שם כמדרש· ז"ל לחמר הקב"ה לחתם מכרתם נניה של רחל בעשרים כסף שהם חמש סלעים· לפיכך יהיה כ"ח מפריש ה' סלעים בשביל בנו· ולפיכך יפרים כ"ח נקב לנלגולת מחלית השקל: [סד]וקללם קללה נדולה· לחלקם כיעקב וגו'· וקרחה קללה נדולה לפי שהלוים הולרכו לחזור על הנרנות· דהוי כמחזיר על הפתחים· וים בו ביטול תורה· ושבט שמעון שתפללו הכנסת הנדולה· שלח יעשירו הסופרים· והמלמדים לינתן בחנות שמואל שהגבעונים בחרו בחטיבת עניים· ולח רלו לליטנתן מלמדים· ובחית קוח עבודת פה"ך שמפרנסת כל הנוף: [סה]הסכילו עשות· כלומר

נולה ישעיה מ"ט ד"ח מה תהילים ל' ו' בהניחך ויקרח ד"נ ל"ג רש משלי י' ד' הלח תהילים ס"ה כ' שמעו לינ ל"ד ט"ז לינ ירמיה ד"כ ד"ח שבח"י משלי י"ו ח' יסיתני לינ כ' נ' ותבטחי ישעיה מ"ג י' ודעתך שם רוע הושע י"ב ח' למשל ירמיה ד"ד ט' וערו תהילים קל"ו ז' לסבות עובדיה ח' י"ח בעשרים ברחשית ל"ו ד"ח שם ברחשי' רבה פרשה פ"ד והוכיחם ישעיה י"ח ד' כי ברחשית מ"ט ו' דהמי

סיני השתערות מלך הנגב עם מלך הצפון פיג בוצץ

כבוכי ישיחנו רוח שלף כלו' לס ישיחו לבו להתחר מעט מליתן לך · וכ"שלהתקוסס עמך: כגיחף שלף ישעיה כ"ד ס'
כלי מנעלי ערוס כלי מלבושי חסוף את וסליח ערסלתי: כדכרוס עוף לחדיש כמרכי היס וכרוס כדי לסתר ס' י"ם
שמו וכיון שהחמה זורחת מתפשך לכמה נוכחין · כך כיון שנלרך לדס לכריות ס"ז לפניו ישוכה וסייכו בהתעטף לוכה כ' י"ט
דכתיב כרוס זולות לכני לדס: כהכנוקף זית שכורת וכותש זשובר לותן · כן יתכנפו תלוך ותלך ישעיה ד"כ נ'
על ה"ערי כשף וכפר: כותנקף ופניך כרכות לף ז' ע"כ
תכתש ותדחה מכית לבית · זיל הכא ורגליך ישעיה י"ו ו'
קל מדחי ליה · וזיל הכא קל מדחי ליה · ואלוכל לוכה ס' ז'
מדחי לדחי · כלך ושוב ומחר לתון : כחון דכריס ד"ד ס"
כיעד לחונך כלו' לני שלני שונלך ופרש ישעיה מ"ט י'
ומתנגדך · לתן לך מתנת חנס · ע"ל בדרך משלי ד"כ ס"
וחכותי לת לשר לחון · לע"פ שלינך כנגן וליך כדלי ליתן לך · מ"ו מחמת כנוס כ"ח י"ח
נקמה לחכנך: כחקרח הקרירות · ומכטן מי יולח הקרח הכורח · הלח לתה כתחייב בנפשך · שלח הודית לדכרי : כטוערב החמימות כדרך ליכים ופחים · כלו' דרך עקש סכך · מכיולך אל כל כרעה הגדולה חוצת · כתוך קכל ועדה · ולין זה כידי שמים · כמאמרז"ל כל כידי שמים חוץ מליכים ופחים · שלאמר ליכים ופחים כדרך עיקש · שומר נפשו ירחק מהם : לקוביוסטוס גונב נפשות · ס"ל משחק בקוביא' כן פירש"ז ל · והתו' ז"ל בקידושין דף י"ח ע"ח : לאוכי תלח השוקה ע"ד וסכבו הסופרי' בשוק · קהלת י"ב ה' כי הנה דרך הענין לסכב עיר · ויהיה ככלב דלית עניח מיכי' · כן פלחניון עובר בשוק אל כל פינה : לכלתי היות לך חניכה כלו' לין חוכן לך : לגהלה כלית"ה וכושת יהיה לשונח שלי · ולתה הוח · מלך הנגב · מרן נגב נתן לך ה' · ופשוטו יהיה מלין כל · רק הכושת יהיה לך · וכ"יפרש והכשר שמן יהיה לעריך · שפי' רש"י ז"ל כמי לשונלך · וכלו' לני מטוב לכ מרכן כיוסכי על סיר הכשר · כשרח שמיכה לפתורח דדסכח וכספח · וזלת כל הוויקר · רלה תרלה אכל שונלך · שהוח לני · היות לך לכליון עיכים ולמדיכת נפש · שיהיה לשונלך כל כך טוכה · ולתה מחוסר לחם · ולני תרלה כשונלי · יולכם כושת וכלימה · כוח לך לענה לך · כהיותך לחרפות עולם · ולדרחון לכל כשר · לכן כתכתי כלימ"ה לשונל"י כמקום חלמח לשונל"ך · וכש"רח כמקום ופשר"ח : לדכי יחרב מעייכך מעיין הכוכע השפע · יכגב ויחרב · כיכגב שלתה מלך כבו · פירושיכם · וכן מרן כגב כתכי שופטי' ס' ט"ו · וכן כלפיקים כגכב : להולי כית מלח כל טוב כתלח דחוירח וכן דרשו ז"ל פ"ק דחולין דף י"ז ע"ח · וכמגילה דף י"ג ע"ח · גרס קדלח · וכח להתפחרכחלב שעל כשלו ושוכי קדלו · עורף תרגומו קדל: ליולח די זלת הקלון מאר שכעת מכבוד · והעטית כושה וכלימה: לילכי חלח · תלו"ן ליכות הרכה · כן פירש"י ז"ל כרכקה כלו' תמיד : לחכיתה כמו לסכית · כל תיכה שלריכה למ"ד כתחילתה שעל לס ס"ח כסופה: לטלח יאמר כך נפש כלו' מפני קרח הכורח תלח נפשתך · כי לפני קרתו מי יעמוד: מכבודה מכודרה ככת מלך פניתה · ולתה מלך סתיתן לימיני לתה כילב כשעל לימיכך ומלי שעל כלכתה · ולפי שלמר לו לדם וכהמה כו' ורמז לו כהמה כגמדרי' כלב · לכן קרלו שעל: מאוערייך שלמרת כי נסיכים ינסוכו · ושרי' יעורו · ולתה מלך לכיון · שכולה · שכול לנפשך · שכול וחלמון · מחון תשכל מר"ף · סרפת לדם וכזוי עם · וגלעודה כניד שהיה נלמודה · גמולה דת מכטלה · כמלמורז"ל רלה הנפש דף כ"ו ע"ח : מבאל תקראי נעמי לפי שלמר לו נוסף תדרשי · לכן למר לו שלין רלוי לקיקרח כשם נעימת · ע"ד נעימות כימיכך כס"ח · כית נלים נסח"כ · ויסחך מלחל ושרש מלרן החיים · שהרי חיו נערתיכך · כי לם כשם מרירות: מגעוכה שכוקה כלומר עוונתך ורפוחת תשיעתך · כמועוב

לחים ריבו · חרפה וחים כוסת שברה לבי · שתקוטט וחריב עם השפל לכושי הזה · וחם חרפה
ידי · דעת יוסיף מכאובי כלומר מדעתי שמליגותי עלי ינון כי חרוף יחרפני לר · ויאמר שחוח
מולדך · ולכן לחברים וירווח לי · כלומר אין ספק עתיד הזה לסלדיק את הדין · ולהודות על מעלתי ·
אך אחפס י"ל לאידך ניסאוכלו לו סחרפתי ויסי לי לחכמה · כי אם לי ולברים זו · כלום מתקנא
אלא גדול בגדול · אך בחסר שבבר כל

ולד · אחי נלב לריב אתו עמו · חרפה שברה לבי · פן ילענו לי · ואחי לחרפות
ולדרחון למשל ולשניכה · דעת יוסיף מכאובי כלו' יוסיף ליקח עמי דברים
כל אם שים לי להקשות נגדו אשאלנו · ויוסיף דעת · ואע"נ שיוסיף מכאובי ·
ולכן אמר יוסיף עתיד במקום עבר :

בהאזן ושמע קולי : גלמה אפסח על שתי
הטעיפים · דומצוה לפרסם החנפים : השמע כי
נגידים אדברה · ואוניך מלין תבחון ותסברה :
בלי עיקוש ונפתל · ומושל רשע על עם דל :
ועשיר בראש ימשול · ולבית המרי אמשיל :
איך לא אתפאר בהוני · כאשר יאמר המשל
הקדמוני : והפכתי לאבל חגיך וחעליצה לתוגה
בהבין משלומליצה : ולא תעצום מראות עינך ·
וחטי נא למשל אזנך : משל למרגליות המוטלת
באשפה · ונעלמה מעין כל צופה : אף שהיא
נפלאה יאובהירא · יבגללי אדם בסירא : בזויה
היא ונמאסת · וברגלי השור והחמוריהיא נדרסת :
בן אתה החכמה · בזויה את וכלומה : מה לחכמתך
המעלה · יבאין לחם ואין שמלה : ואפילו לכסות
בשר ערותך · יאין בידך מא"ציל בחכמתך : ומה
מדרגות השכל · וממנו לא תוכל טוכלכל : ומרח
ערך התבונה · טואין משען ומשענה : ומה
התרוממת אהמאורפה · כי תבא לחנן יפרוסה :
הלא יהיה לך יטכמוקדרה · כדלתות שונאך
לשקדה : כאוכערוגת הביו"שים לחייך · וחיים
אינם חייך : בהצפך על שולחן חבירך · ער כלות

בשרך

דעת קהלת מ' י"ח
מדברה חיוב ל"ב ד"מ
מחזין ישעיה ד"ח ד"ל
למה מלכים י"ח ד"מ
ומצוה יומח דף פ"ו ע"א
שמע משלי י"ח י'
ושזנך חיוב י"ב י"ח
בלי משלי מ' ח'
מושל משלי ד"ח ט"ו
ועשיר משלי ד"ב י"ז
ולבית יחזקאל ד"ל ב'
כאשר שמואל מ' ד"ל י"ב
והפכתי עמוס ח י'
פסבין משלי מ' ו'
ולא ישעיה ל"ג ט"ו
וסטי תהילים מ"ט ה'
ונעלמס חיוב ד"ח ד"מ
בגללי יחזקאל ד' י"ב
בזוי עובדיה מ' ב'
וברגלי ישעיה ל"ב ד'
מין ישעיה נ' ז'
לכסות שמות ד"ח מ"ב
מין דברים ל"ב ל"ט
ומין ישעיה נ' מ'
דלתות משלי מ' ל"ד
כעהונת סיר פסירי ס י"ד
וחיים בוצה קף ל"ב ע"ב
בפלפך סס
כלות משלי כ' י"ח

סכף

פה ברחם רחמים תוספ' חולין דף ל"ה דמות יונה כו' כתבו שזהו תחת סמלה עיין בבוצין :
פו ואע"ג שבפסוק ויותר יעקב לבדו אמרו רז"ל שחזר בשביל פכים קטנים ולמדו מכאן שלדיקי' נמוכין
חביב עליהן יותר מנופן · מ"מ אין מזה ראיה שעשקו ונזלו ח"ו · שהרי הם אמרו והם אמרו · לפי
שאין פושטין ידיהן בגזל : פז קיפך ממה שאמרת אתה שלומר · לכן כתבתי קיפ"ך במקום ספכ"ף
וכ"ר במקום ז"ר : פח ועד מתי עלל
תשכב ומה לך כרדם בקציר קום מביש ·
שגמלה הזאת אין לה מנחל ומכזיב
ומלוד ומדריך : פט ואנכי מלמדך
להועיל לתועלתך : צ ברס בחמת
זאת עשה וחי · עשה עיקרך שהוא
עשרך · טפל : צא נועם חכמת התור'
שהיא למירה נעימה כתיבה יפיפה ·
לותה תדרם את ה' לרכות ת"ח ·
דרשי את ה' וסדקך את"ח : צב ומהבלך
סון מהבל ימעט · הבל הבלים אין בו
ממש · ד"ח ומהבלך אשר הבל פעם
פיך · פי כסיל מחיתה : צג תחרישי
שתוק · ולא תוסיפי תדברי נבוה :
צד כי נם חויל מחרים חכם יחשב · ונבו
יועדר היותו כסיל · בל יודע לחיים ·
שאתה טיפש : צה וקימם וחוח כינהו
במיני קוצי' כלומר על חטאים ופשעים
שכבר עברת · ותשמת לשם ש"כחה
חרופה ונדופה · שחרפת ונדפת
מערכו'לקי' · ומכשים השלימו' עם
ס' : צו תלך שחוח כי יפחד לעפר
כפתך · ידכה יחוח ויעשה תשובה ·
ואמר שחוח בכפל העי"ן כמו שככה
כדדה כלו' שתי שחיות תשובת המשקל כפי הענות : צז וכרת לך שם זה שכתב לכתוב שטנה ומריות · נגד מכותינו הקדושי' שאר
בארץ השם · שהיו ואיתני העולם · ושאר זה השטן · לשון רמי · לשון מדברת נדולות · כחלכות · כמ"ש התוספ' במגילה דף י"ב
ע"ב בד"ה ושאר · ומקרא זה נאמר על בכל שהוא מלוק מלפון : צח אפר תחת פאר לותיות מחולפי' ע"ד וחלופיהן בגולם : צט כפו"ף
בכפיפות קומה דרך הכנעה · כעבדה קמיה מריה · לכן כתבתי כפו"ף במקום לפוף : ק וחכמה מכה לותך כמו יומם השמש לא יכבה :
קא כדרבונות אמרו רז"ל מה דרבון זה מכוון את הפרה לתלמיה · כך דברי השם דברי שקי' חיים הם למוכיחים · מכוונים האדם לדרכי
החיים · ופי' דרבון כלי שחורשים בו · וכן להניב הדרבן · שמואל ח' י"ג ד"ח: קב עד כלו' כל כך חיסרך במילין ולא בכחושתיים · רק
בבוטה כמדקרת חרב · עד והיה אתך חמוכה שלימה · ובנית לך בית נחמן · ותתקע יתד במקום נחמן · ומכחת"י לבבך נחמן עם
כחל החמוכה · ועם קדושים נחמן · וברית נחמת לך · ותהי חמוכתך בקהל קדושי' · ותהי חמוכה חזור חלציך · כי הוא הכל
נחמן · ואני עבדו הנחמן · ובחמוכתו יחי' הכדיק · וחרפתיך לי בחמוכה · ולכן כתבתי אתך במקום עתך : קג על כד תיומה :
כלומר אם תפכה ותכדד עלמך לכד דרוש · שהוא כד חרון ברית ה' · כד המכורה שמשם החכמה נובעת · בנותנך הודאה למלך
התימן · ע"ד יען כלד וכסף"ף תהדוף · לא תהיה עוד לבו יחוקאל ל"ד ד' ח' · ולכן כתבתי תימנה · במקום תחמכה :

סיני פרק י"ג

א ותפתח פי החתון · אתון היא נקיבת החמור · ולפי שהוא כחו בנקיבה · מבלתי יכולתו ללחוש את מושל ·
ברחותו מסיב דברים נכוחים ויסרים · לך מפני הבושת נתחמץ · כמ"ש בפדיון שבתירת פן יקרהו חסון ·
ופן ימות במלחמה ואיש אחר יחללנו · יחרפנו ויגדפנו · לכן אמר חרפה שברה לבי כלומר כחלו קורא
לחיים

בוצין פרק י"ג

ותפתח כמדכ"ד ד"ח
פן ברחמי' מ"כ ד"
חרפה תהיליס ס"ח ד"ח
דעת

פרק י"ג

א ותפתח פיהאתון פן יקראנו אסון :
חרפה שברה לבי :
דעת

פה ברחם רחמים תוספ' חולין דף ו' ע"ח
פו ואע"ג שבפסוק ויותר יעקב לבדו אמרו רז"ל שחזר בשביל פכים קטנים ולמדו מכאן שלדיקי' נמוכין
חביב עליהן יותר מנופן · מ"מ אין מזה ראיה שעשקו ונזלו ח"ו · שהרי הם אמרו והם אמרו · לפי
שאין פושטין ידיהן בגזל : פז קיפך ממה שאמרת אתה שלומר · לכן כתבתי קיפ"ך במקום ספכ"ף
וכ"ר במקום ז"ר : פח ועד מתי עלל
תשכב ומה לך כרדם בקציר קום מביש ·
שגמלה הזאת אין לה מנחל ומכזיב
ומלוד ומדריך : פט ואנכי מלמדך
להועיל לתועלתך : צ ברס בחמת
זאת עשה וחי · עשה עיקרך שהוא
עשרך · טפל : צא נועם חכמת התור'
שהיא למירה נעימה כתיבה יפיפה ·
לותה תדרם את ה' לרכות ת"ח ·
דרשי את ה' וסדקך את"ח : צב ומהבלך
סון מהבל ימעט · הבל הבלים אין בו
ממש · ד"ח ומהבלך אשר הבל פעם
פיך · פי כסיל מחיתה : צג תחרישי
שתוק · ולא תוסיפי תדברי נבוה :
צד כי נם חויל מחרים חכם יחשב · ונבו
יועדר היותו כסיל · בל יודע לחיים ·
שאתה טיפש : צה וקימם וחוח כינהו
במיני קוצי' כלומר על חטאים ופשעים
שכבר עברת · ותשמת לשם ש"כחה
חרופה ונדופה · שחרפת ונדפת
מערכו'לקי' · ומכשים השלימו' עם
ס' : צו תלך שחוח כי יפחד לעפר
כפתך · ידכה יחוח ויעשה תשובה ·
ואמר שחוח בכפל העי"ן כמו שככה
כדדה כלו' שתי שחיות תשובת המשקל כפי הענות : צז וכרת לך שם זה שכתב לכתוב שטנה ומריות · נגד מכותינו הקדושי' שאר
בארץ השם · שהיו ואיתני העולם · ושאר זה השטן · לשון רמי · לשון מדברת נדולות · כחלכות · כמ"ש התוספ' במגילה דף י"ב
ע"ב בד"ה ושאר · ומקרא זה נאמר על בכל שהוא מלוק מלפון : צח אפר תחת פאר לותיות מחולפי' ע"ד וחלופיהן בגולם : צט כפו"ף
בכפיפות קומה דרך הכנעה · כעבדה קמיה מריה · לכן כתבתי כפו"ף במקום לפוף : ק וחכמה מכה לותך כמו יומם השמש לא יכבה :
קא כדרבונות אמרו רז"ל מה דרבון זה מכוון את הפרה לתלמיה · כך דברי השם דברי שקי' חיים הם למוכיחים · מכוונים האדם לדרכי
החיים · ופי' דרבון כלי שחורשים בו · וכן להניב הדרבן · שמואל ח' י"ג ד"ח: קב עד כלו' כל כך חיסרך במילין ולא בכחושתיים · רק
בבוטה כמדקרת חרב · עד והיה אתך חמוכה שלימה · ובנית לך בית נחמן · ותתקע יתד במקום נחמן · ומכחת"י לבבך נחמן עם
כחל החמוכה · ועם קדושים נחמן · וברית נחמת לך · ותהי חמוכתך בקהל קדושי' · ותהי חמוכה חזור חלציך · כי הוא הכל
נחמן · ואני עבדו הנחמן · ובחמוכתו יחי' הכדיק · וחרפתיך לי בחמוכה · ולכן כתבתי אתך במקום עתך : קג על כד תיומה :
כלומר אם תפכה ותכדד עלמך לכד דרוש · שהוא כד חרון ברית ה' · כד המכורה שמשם החכמה נובעת · בנותנך הודאה למלך
התימן · ע"ד יען כלד וכסף"ף תהדוף · לא תהיה עוד לבו יחוקאל ל"ד ד' ח' · ולכן כתבתי תימנה · במקום תחמכה :

סיני פרק י"ג

א ותפתח פי החתון · אתון היא נקיבת החמור · ולפי שהוא כחו בנקיבה · מבלתי יכולתו ללחוש את מושל ·
ברחותו מסיב דברים נכוחים ויסרים · לך מפני הבושת נתחמץ · כמ"ש בפדיון שבתירת פן יקרהו חסון ·
ופן ימות במלחמה ואיש אחר יחללנו · יחרפנו ויגדפנו · לכן אמר חרפה שברה לבי כלומר כחלו קורא
לחיים

ד' ומזיחו. ולכן כתבתי ברסע"ת במקום הורמי"ת: סי"הנער"ה כלו' תחת הנערה כמכין
תער נערת בי. מכי תנעור זדים תרוצים. מקלף עליך תנעור כך. ויגער ה' כך השטן. לכן
כתבתי הנער"ה במקום הקערה: סי"נר גדך הכליח מזלך. וסינק ועיף. כן פירש"י ז"ל כלומר
תשכר ממה עזוך: ע"כבמהפכת ולינוק כלומר היה נתון בכית הספר. וכלי שכוללים בו ידים על
המזונעים. כן נתעיף מזלך:
ע"והאציל והפריד כמו שלח תלמת לי
נרכה. ברחשית ך"ו ל"ו: ע"נבר
תדון. והוא שלמה המלך כמו שכתוב
ויחכם מכל האדם. מלכים א' ד' ל"ו.
ויותר שהיה קהלת חכם שם י"ב ט".
ותרב חכמת שלמה מחכמת כל בני
קדם. ומחכמת מצרים. כי חכמת
תלקי' בקרבו. וכתיב מלכי' י" ך"ח.
כל כלי משקה המלך שלמה זהב. וכל
כלי בית יער הלבנון זהב סגור. אין
כסף נחשב בימי שלמה למחומה. וכד"ה
ב' ט' ך' כתיב. אין הכסף בימי
שלמה. וכל הפסוק כלו. ושם ח' ט'
כתיב. ויתן שלמה המלך את הוסב
בירושלים מחכמים. הרי שהיה נבר
בחכמות והעושר: ע"כנרף של ריעי
בעגילה דבית הכסא. מגילה דף ט"ו
ע"א: ש"היתכן לדון הצדיקי' לשון
רבים. כלו' יעקב ורחל. ולא לקחתה
רחל להתרפי' אלא להכדיל אבי' מע"ו.
בחיתא במ"ר. ויש אומרים שילמד
פן ינידו לו שיעקב רוצה לברוח.
וכן כתב הרשב"ם ז"ל. והרמב"ן ז"ל
כתב פן ינידולו מיוחס דרך ברם:
ש"נכסין סומכין: ש"וכשארי כוסמין.
בשאר מיני כשמים: ע"בגילה ע"ב
שם מרודך. קוסמין כשפים: ע"ותחות
לשני' יהבין. שנתנו אותו שם תחת
הלשון. וכבותלא ליה מקיימין שבעמידו
ברחם אבל הכותל: ע"משלל מדבר:
ש"לנמין שהשתחוה: פ"אללע"ג הרבה אשר תלטג לשאבים. והלטני שפה תדבר. ותלטג למו. הוא אשר תלטג לרחצי עם קודש
יניעת בשר עמל ויניע לריק. וסולדה להשלם הוא. ואם לללים הוא ילין. שיעשה לן. ויתלוצן עם הוא מן מחרים. בוזה לך לעגה
לך. כי למשת נקיים תלטג. ונקי ולטג למו. עם אתה תהיה ללטג ולקלס לסביבותיך. ואויבין ילעגו לך. בכוח פחדך ואימך
ילעגו וישחקו. לכן כתבתי ללע"ג במקום ולס"ג: פ"בשר לי עליך בן משעשע. אתה המפוזק מבוער כילד שעשועי. על שהוכת
בשוריו בעיורון מלרחות. ובחרשות מלשמוע דברי חכמים: פ"משל ומשקל ומושר ומולדק. כל מעגלותם ומניבותם.
למתיי' שם: פ"כמבואר. מענין הפסוק שהזכיר את בניו. אחר מעשה שכם. שיסירו ע"ו ויטמן אותם תחת האלה. ואחל ומצא
מהם שלוש עליהם הזן יקר כסף ושבר אשר עמהם ואשר עליהם תדל מהם. כי בכל המה. ואחל פרזון ביסראל לבלי יטו אחר הע"ו.
ואיך תאמר עיזע שמד ממון. שם בנים פ"ו. והלא כך אמר לו. אלא ע"כ כ"ל שלא ידע מוה ורחל לקחתם מטעמים כ"ל:

ותהפך שכת דף ל' ע"ח
כהפכי ב"כ דף ט"ו ע"ח
נד שכת דף ס"ו ע"כ
כמהפכת ירמיה ך"טך"ו
שהלינו מ"ר פ' ויצא
כי קהלת כ' ט'
ויברכני ברחשית ל' ך"ג
לוש משלי ך"ח ך'
שלין מדרש רבה. ריש פ'
פקודי. אלא שם
עם ברחשית ל"ח ל"ב
מלותה לשון רש"י ז"ל
שעברו הכריס ז' ך"ו
תטה במדבר ך"כ ל"נ
ללע"ג קהלת י"ב י"ב
לר שמואל ב' ח' ך"ו
לוך יעשיס ו' ו'
ולוניך שם
דברי משלי ח' ו'
משולם משלי ה' ך"ח
מלקי ברחשית ל"ה כ'
וחזל יעשיה ך"ד מ"
ברחש

סיני השתערות מלך הנגב עם מלך הצפון פי"ב בוצין

פעמת מורס מן החמס · כנקבה המקבלתה שפע מן הזכר כנודע לכל המובני שאין לה אור עלמיו · וכיון שכן פשיטא שנס הירח לא יאחיל · ולא יאיר מורס · ואפס נגהה וירח יקר הולך ילך וכבה תבכה על בעל נעוריו · והכוכבים יעדירו נגהם · ויחשכו ככבי נשף · וככבי בוקר יחד ירננו בהאליהם · וקשת ידרוך ככב · מיעקב · ולפי שבחלוס יוסף כתיב והנה שמש וירח ואחד עשר ככבים · ורמז על יעקב ורחל עס הסבטי · לכן נקט הכאנמי שמש וירח וככבים כי הלבנת שמים וכל כבאם קדרות : נלשון קש כלו' רשע כמו עשו שביתו קש בדכתיב עשו קש עובדיה מ' י"ח : נאכאין עיני כלומין לך עיני · תגשש תמשש · והמשל לעין הסשגאה והשכל : נגחורפי · חריפתי · ד"א לזה שחרפני : נגונגזרית כמו וגזרת · אלקי' ע"פ מאמרז"ל כל המספר אחר ת"ח · כאלו מספר לאחר השכינה · שהת"ח והלדיק נקרא בעלה דמטרוניתא · ועוד מאמרז"ל ויקרא לו אל אלקי ישראל · מי קרא למי אל · ומסיק הקב"ה קרא ליעקב אל · ולכן אמר שהגר לאלקי' ואנשים : נדהקשורים הברזלים והעופים · החזקי' המכבדי' והמסרים בהולדה: נהקושרין שבורים וכישין ורעים: נועקרין עקרים · וחלשין חלשים : נזהנותרת חסר לשון נתר חד ריעא: נחומתרץ בלמת כך היה הלבן נתון לבניו כל העופים · ולא היה ניח ידיו של יעקב · רק לותן שלא היו רמויין לסוליד · והמלאכים הביאו לו הקשורי' משל לבן : נטלעניד ח"ו ניכא לעיקרא ושלא ליעקב נתן לבן שלא כדין : סכי לאחי אביה הוא · והלא בן אחות הוא · אלא אמר לה שהגיד לי אמי · אמרה ליה אין לי אחות אלא אחת · ולא שמעתי שיש לי אח · אמר לה אחיו אני ברמאות : סאואילו לא סיבב הקב"ה כך הענין ע"י רמאות שלבן : סבלשאר אבותיו · שאף שלא לקחו שתים · סגהמלאכה היתה דיים · תחילה · ובלאה ראינו סדנפשו שלולה: ודאי לא היה עובר באחרונה · מאחר שהשיג תשוקתו בראשונה: זלפ"ז לבן לא הפסידו · רק שבע שני שעבודו : ומעתה הספקות מבוארים · כלם צלולים וברורים: איך גזרה חכמתו · יתברך ויתעלה דוממתו : לבל יעושק שכר שכיר · סהלאבכש"בולאבמחיר : ושילם לאותו הצדיק את משכורתו · במיטב כשב"וכפי שני עבודתו : ולכן הוצרכו מלאכי השרת · למלאות את כל הנחסרות : סוומי יחשב עם קונהו · את אשר כבר עשהו : המשכילים כזהר הרקיע יזהירו · אל מול פני המנורה יאירו : וכסילי מרים קלון ושחוק · בפעדו פה לבלי חוק : בהתאמצו בגאה וגאון · יהיה לחרפות ולדראון : סובמה שהרש"עת תתבונן · הלא כליותך ישתונן :

ותהפך

לשון יפעיה ס' ד"ר
כאין יפעיה כ"ט י'
אס משלי ס' ח'
חורפי משלי ד"ז י"ח
ולרו"ת בראשית ל"ב ד"ט
זו ואל"ל זו כמה
דוכתא בס"ס
איך ב"ר פרשה ע"ב
הלא אס היו אס כלס שס
ודיק אס
דעניד ברכות דף כ"ח ע"א
בספר פרשה הג"ל
כי בראשית ד"ט י"ב
ולא מגילה דף י"ג ע"ב
המלאכה שמות ל"ו ז'
לכל מלאכי ג' ס'
לא מלכים ק' ד"ח כ"
ומי ויקרא ד"ס ב'
את קהלת ב' י"ב
המשכילים דניאל י"ב ג'
אל במדבר ח' כ'
וכסיל משלי ג' ל"ה
בפעדו יפעיה ס' ט"ו
ובשתאמצו משלי ח' י"ג
יהיה דניאל י"ב ב'
ובמה פסוק בספר בן סירא
הלא תהילים ע"ג ד"ח

סיני השתערות מלך הנגב עם מלך הצפון פי"ב בוצין לו

לכן אמר לו התחינה לא תפרח· כי היה לך לתוכחה ולפתחון פה · ולהתנגלות על שלח
עסקת בחכמת ה'· והנה הרשעים מכוני' בשם תחינה· וכן מיתת בפסיקתא פסוק התחינה
תחנה פני' ע"ם בילקוט· ובחבקוק ג' י"ו· פירשו הת"י ורש"י והרד"ק ז"ל· כי התחינה לא תפרח·
על מלך בבל נוב ומנוב שהוא קרוב מלכות· ונם היית משתרר ומתנשב· בגאה וגאון ודון לכך
כנוב· וכל מבקריך תחיני· שפי'
הת"י ורש"י ז"ל כתחינה שכוח להפיל
פירותי· כן תהי כוח לכבוש ע"ם
בחוסנ' י"ח: מוהרימון לרו"ם חון·
כלו' לרוח רמה· לפי מאמרו"ל כפלח
הרימון רקתך· שאפילו רקנין מלאי'
מצות כרימון· ועל זה אתה בוטח
בהבטחת ילרך לאמרו כל ישרצ יפלהם
חלק לעה"ב· והשתחל בית מגוש לך·
ולכן אמרת מלאתי חון לי· ותאמר
מרוב חוכים ואמין כח ועוצם ידך·
עשה לך את כל הכבוד הזה· ולא חלוק פעל כל זאת· רק ידך רמה· לכן רמת רוחך תשברנה· וטעירים בשפל ישבו·
ואבדה תוחלת אוכים: מאוהזית: תחת כתנך הוד כוית רעבן יפה פרי תאר· כשפך פניך מרולים קמשונים· והדבש שהוא המתר·
בכאם ע"פ מאמרו"ל· עולה אתה לבבל חזק דזכי קבא דתמרא בזוזא· אמר קבא דדובשא בזוזא· וכבלאי לא עסקי באורייתא
כו'· לכן א"ל נסבוה תבאם: מבגבה"אוכך כלו' נאותך· ולכן כתבתי נבה"אוכך· במקום נפל"ך· ורמה"וכך כלו' רמלות שלך·
ל"אורמ"אוכך דהייכו כמי רוממות עטרת נאותך· וכפל העכין במלת שוכות· ולכן כתבתי רמה"וכך במקום רימו"ך: אתן
לחרפה מחין יבול בנפני'· הנפן לא תתן לך פרי'· ואומלל הנפן לגפן בוקק· והנפן הזאת כפנה שרשיה· וי"סורו נפן נכרי'
ותהי לך לנפן סורקת· כי משדמות סדום נפנך· ועכיך הטובים יהיה ענבי הרש"ם שהוא החכם· הוא יאכל נפנך ותאנתך· והנפן
ל"ו תתן פרי'· ובטח יאב אים לדיק· אים תחת נפנו ואים תחת תאנתו כתיב· וכל אים שבמקרא לשון חביבות· אים לדיק תמיס עם
ה'· ואת תורתו יאמרו· וכבואך לבית רימון אשר השתחויתם שם· לרמוני זה שחוטלשוכך מרמה דבר· דבר ה' בזית· ותתפעם
רוחך הרמה· כפעמון זה ורמון· פתית ותשברי מעשים רמוכך· ומנב"ה לרמון הנבית כנשר קנך· כדרך נשר בשמים· תעוף
ותדאה לעלות למרום קרים· למבחר ברוש יער הכרמל· ולקומת מרזי הלבנון· ותדמה לעליון על כל מלכי ארץ· לכן נם
רמון נם תפוח· נפן ותמר וכל עצי השדה יובישו· כי הובים שמון מבני אדם כאותך כמבואר ביוח לא' י"ב· הרמוני' לשכותרת
יהיו· לשמוכתרי בכתר תורה· שהוא כלילת יופי משוש כל הארץ העליונה· ועטרת תפארת לעמוסי ב"דין: מיתוא"ך וטע"ן
כתבתי במקום תאינ"ך· כלו כל טעוותך וכתחון פיך· אתן לקפילה ופי' הת"י ורש"י ז"ל למפח נפש· והרד"ק ז"ל פי' לוטש
ולקללה ולמארה: מדבעודך כלו' בעודך רשע לנגדי· מחשוש כמו לא תחשוש שור בדישו· כן פירש"י ז"ל· כלו' אשמור פתחי פי
מלדבר עמך: מהכי לא אבוש מלדברת לויבי' בשפתי' המלויינין בהלכה· וכי אערוך משפטי ידעתי אבי אלדיק· כי חף אנכי·
ואתה כמון אשר תדפנו הרוח· וכמון עוכר המון ערילים· וכן תשער כשער ביום סופה· מרוח סוביפ מסער· מסערת תימן שהוא
מלך הנגב תילך· הלוך ילך והכה· הלוך ושופוף תלכנה· כמוץ לפני רוח· כמוץ מגורן וכעשן מארובה· ואף שידעתיכל אלה· כי ה'
לי· ולא יריעו לויבי לי· אעפ"כ אמרתי אה לי לגרשו· אלא נם עכוש לרשע לבדיק לא טוב· ויכה אתיקותי מדיבורי· מיוך
אם תקים עלי מלחמה· בזאת אבי בוטח· ואבי פי מלך שומ"ר פתחי פי· לנקום נקם· להעלות חימה ואתתי דמך על אחיו שלא
לבלתי הכשות· כי יום נקם בלבי· לנקמה מלויבי ה' מאחירי ילא עשן ותיקוד עד שאול תחתית· ואגיעך עד שערי המות· לשבית
לויב ומתנקם· ובזה ישמח לדיק כי חזה נקם· נקמת נקם ברית· כרותה לשפתותיים דולקות· ולב רע חורש און· ואעטי קנאה
קנאת אחת נבר יסיר לא יכוה לנבל שפת יתר· וקנא קנאתי לה"· וקנאתי ליעק"ב קנאה נדולה· ועליך אמר הכתוב ופתי תמית
קנאה· וקטה כשאול קנאה· ורשפי' רשפי אש בית יעקב· אשר חרפת עקבות משיח ה'· המכסה נלגול חמה· כי שמש ומנן יתן ה'
לאולכי' בתום· כי יעקב אים שאינו בקי בדמאות· כן פירש"י ז"ל· ואתה אמרת שכי' דמיס ומרמה: מועל זאת ישומו
שמים· על פי מה שכתוב בזוהר הקדש· השמים לא הוו אלא מדת התאמרת· שהוא מדת יעקב לאיזו ע"ה: מהוארלי'
ומלוקים מהוזי' בארון הקודש· קדוש יעקב· יספקו כפי'· כי מלאכיו יצוה לו לשמרו· מחכי' מחנה ח"ל ומחנה ח"י· ויהיו
מלאכי מרום משולחי' לשמרו ולשרתו· אם היה אים מרמה ח"ו· הן שמים לא זכו בעיניך· וגב במלאכי ה' תשים תהלה· מזושמם
וירח נם הם יקדירו· דרך לא זו אלא זו· לא זו בלבד שהשמים ישומו על י"עקב ובושתו· אלא אפילו השמים שהיו למעלה בדקיע·
תעמוד ובולה· נם היו קודר תהלך בלי השפעת אור· כי יעקב נקרא שמש· כי בא השמש אתי שמש· וירח תיכון עולם· המקבלת

תוכחך· יוצל ח' ז'
אמרתי תהילים ל"ט ב'
בעודך שם· כי שם קד"ז ה'
כמוץ הוסע י"ג ג'
אעטה יפעיה כ"ט י"ו
על ירמיה ב' י"ב
ויספקו איוב ד"ו ד"נ
ושמם יוצל כ' י'
והכוכבים שם
לשון

סיני השתערות מלך הנגב עם מלך הצפון פי"ב בוצץ

לנפוך · גם חלו חסבר · ואחר יסבר לח לנוכח · כי חיכו מדבר בעדו ועל עלמו · כי לכ' הכח והגבורה יסעף יסעיס ו' ל"ג
החמין והחווק · וקלי על החל ככיר דלעיל מיכי' · וכן יסעף ישיתך · והכיות נכון לבו לב חכם יסיתך סס ס' ו'
לימין ה' נאדר בכח ותרעץ חויב · כל חויב סרע בקדם ה' וחכמתו · לכן חמר חפניסך וכן חדרוך על עמוס ח' ו' · ועל סס
כמדבר על עלמו · כי כטח ילך נדיק · ונוסע כ"ס · ילחס לו: לאיסעף יכרת ויקלן · פחרך חטה דכריס ח' ח"
ענפיך · במערלס בכלי משחית העורן ולח מסלי י"ח ד'
ושובר חותס · כן פירס"י והרד"ק ז"ל · שניך ישבר: לאיסעף פארך במערצרה · בכח מסלי ח' ד"ז
ונקיט סך קרח משוס דסמיך ליה ורמי לבושיתך כתה לנכלה ונחרצרה: לדעל לסופה עמוס ח' י"ד
קומס נדע · והנבוחי יספלו · ויקרח שלשה פשעי עזה · להועל הר"בה תהיה לשמה לעד חיוב ס' ד"ב
זה נחמר על סנחרב עסיס הקרוץ ולמיוה: מה יבטיחך רב הונך · חטה ושעורה גפן תוחכך
מלפון בח כח · וחירף מערכת ישרחל תחינה ודימונך: להולא יועילו ביום עברה · בבוא אליך צוקה וצרה: לוחחטה ·
וכחז כן ח"תס · עתס חקוס יחמר ס' · הלא היא לחטאה: לזוהשעורה · לסופרה וסערה: לחוהגפן · לשד ולכפן:
ונקס יסיב לנריו: לביסיתך ישימך · לטוהתאינה · לתואנה: והרמון
בתס סממס מחין דורס ואין מבקס לך:
לנכלה ונחרלס עד כליון וחרן: לדעל שלשס פשעי עזה · כלומר ב' עבירות גדולות וחמורות · ורמז לו שדבר סרה על שלשה
חבות העולס כמבואר בפרקים הקודמים · ד"ח על נחס וכשלון · על נחס כל המתנחה כאלועובד ע"ז · וממחסו בחכמת
התורה הוח הכשלון · כשול עוזר ועזור · שהרי הלוחי חותי עזבו ואת תורתי שמרו · לכן חמר לו על ג' פשעי עזה: לחועל הרב"ס
לפי שכח' הן יפעל חל · חסך חל כל היום פעמים שלש עס נבר · דמשמע דכעי לפחות שלש · ואס נחמר שחו"ו הכעברת כחלת ושלש
הוח ואי"ו העיטוף · ולח ואי"ו המחלקת · ח"כ פירושה פעמים ונס שלש שהוח חמשה פעמים · לכן כתבתי ועל הרב"ס
במקום ועל חר"בע · כלו' כי הרבית לפשוע · והוי מרבה עליו עבטיט: לחולח יועילו חולרות רשע · ביום עברה וזעם ולרה ·
עברה וחרון לף · כי תקות רשעים עברה: ליהחטה לחטחה לשון כופל על לשון · וטעם לחטחה לפי מחמרו"ל הלי מלך
דחלי למיכל פתח חוכמח · וחכל חיורח · עובדכבל תפחית · חע"נ דחסיק פחס · בל תפחת דנופח עדיף · מ"מ לנבי רשע
לח שייך כך שנוח · שהרי מפחית נפשו הוח יפשנה · דכשלמח לדיק החוכל לשובע נפשו · לעבוד חת ס" · טוב לו לחוס
על הנוף · משח"כ בטן רשעים · תחסר לח יחכל הרבה כל כך · ע"ד מחמרו"ל חיטה לחכילת פרס · פת חיטין ולח פת שעורים ·
ופי' רש"י ז"ל שפת חיטין מועטת וממהרת להחכל מפל שעורים · לכן חמר בטן רשעים טוב לו להחסר מסוב · ונזה מוכן מחמרו"ל
עבר ושנה מכניסין חותו לכיפה ומחכילין חותו שעורי' דוקח עד שכריסו נקבעת · ויהיו כדפריסית למהיכלה חיטין: לוופעורה
לסופה וסערה · כי הפעורה הוח מחכל בהמה · כמחמרו"ל בסוטה היח עשתה מעשה בהמה · לפיכך תהח קרבנה מחכל בהמה ·
דהיינו קמח שעורים · וכן ברים פסחים דף ג' ע"ב · נבי יוחנן חקוקלה · כי חתח ח"ל חיטין כפשוטן יפות · ח"ל שעורים כעשו יפות ·
ח"ל נחובשר לסוסים ולחמורים · דכתיב הפעורים והתבן לסוסי' ולרכב · מלכי' ג' ד' ך' ח' · והרשע הממלס בתורת כ' · נס הוח
נקרח בהמה · כדכתיב וזרעתי חת בית ישרחל · זרע חדם לחוד · וזרע בהמה לחוד · כדחיתח בפרק קמח דחולין דף ה' ע"ב ·
הרי שהרשע נקרח בהמה · וכן פירש"י ז"ל בקרח ירמי' ל"ח ך"ו · לך בהיות שהבהמות מוכרחת במעשים · ואין לה בחירה · והחדם
יש לו בחירה · ומלוה ולינו ועושה הוח מן הבהמה · וכמבח שהיו רחוי לפילו לשעורה · והרשע הנקנה מכס · הוח
נזלן נמור לבהמה · וכח"נ כתבו רז"ל בעובדה דפיפורח · בטבח שחכר בשר בפילות וסריפות · ולקקו הכלבים חת דמו · משום שנזל
חותן · דכתיב בנבילה וטריפה לכלב תשליכון חותו · לכן חמר שהשעורה נ"כ לו לסופה וסערה: לחוהגפן לשד ושבר וכפן ·
יחמום כנפן בשר"ו · כי חין לך דבר שהביח קלקלה לעולס חלח יין · וכית"ד עץ שחכל חדה"ר נפן היה · והנה מלחנו החיכו חרבע
כוסות במחזה · ר"ל על ד' בחינות · (ח) כמחמרו"ל חמרח וריחנח פקחין · וכן חמרח וחיי לפוס רבנן · שמללת ומיסבת דעתו
של חדם לתורה · כמחמר ז"ל חנברי' חמרי חדרדקי · כי היכי דליתרו מלתח · נכנס יין שהוח נתערי' שבעים · יצח סו"ד · התורה
שנתנה בשבעים · (ב) ויין ישמח לבב חנוש · וכמחירו"ל זכה משמחו לח זכה משמחו · (ג) כמחמר ז"ל פורתח מסגיד סגיד · וסופא
מגרירנריר · (ד) לח כברקיין חלח לנחס חבלים · ויין למרי נפש כתיב · ומעתה תבין מה כתלנו לחיך חמרי פי חכם · חתה חלך
בפון · בחיזה לישן ימשך לך תועלת משתיית היין · חין לומר להשכילך ולפקוח עיניך בתורה · בלח לח בחלה חפצת · כי תתעמר
בה · ויחי"ר תיחיר"נה בכבסף · ואין לומר לשמחך ולגלול דעתך · בלחתה טוב לב משתה תמיד בחכול ושבע ודגן · ח"כ ע"כ
ל"ל לחחת משתי סבחינות החרות · חו לנחס לך ולחבליך · חו כדי להיות מינרנריר · ח"כשרי הנפן לך לשוד · לניחוס חבלים ·
וכמחמרו"ל כי יתחדש שחריתו דס: חו לכפן להרעיבך · וכמחמרו"ל · לח זכה נעשה רס: לוהתחינה לתוחנה · עיש
מחמרו"ל שנתקן בה חדה"ר · וכית"ד תחינה היה · כלו' נוכר תחינה יחכל פריה · וכמחמרו"ל בפקיעים הרעות דירמיה ד"ך ע'
דקלי חפוסעי ישרחל · וע"ז בפחת · שלח בטל סבוך ולח חכד סברך · לכן

סיני השתערות מלך הנגב עם מלך הצפון פיב בוצין לה

ידושן ממך שאתה כלך חלב · ותהי מאכל לרימה ותולע : טוחך כל מכין ורקין מיעוטין · כלו׳
בוזת מני מודם לך · שאתה יפה כרי ושמן · ותהי בטוח לניסכם · ומחויב לאכילת פתולעים
ותר ממני · משל״כ מעלת הכסף שאתה מתפאר בו · היכן מעלם כלל · אלא פחיתות ונריעותא ·
כי כסף כמאם קרתו לך: יוממלוך מסיות מלך: יזכי בחכמת התורה נסיבי׳ ינסוכו כלו׳
פרים ישורו : יחהבלים ס״ת התימת
וכי תלחם עמלים · אשר לו זרוע עם מחלב ידושן : טזאך כסף נמאם קראו לך · ומאסך
גבורים · יטאשר מפני כל כלי יוכר · ה׳ טזממלוך : בימלכים ימלוכו · יזבי נסיבים
למישור · עד יערוף טרף זרוע לף ינסוכו• אתה בן לא חכם · יחהבליש גבור בבהמה
קדקוד : כואשר כסף לא יחשב · יטאשר מפני כל לא ישב · כואשר כסף תלחם:
התרנזתך עלי והתפחדתך להרע לי · לאיחשב: כאקנה חכמה מה טוב · כבוארז חיוה
אם תירע מה תפעל לי · כי לא לחפץ אחרא דמי׳ לדוב : כדוב שכול אפגשך · אם לא
במעו״ת המת דמעיקרא · שרשעים תקראי לי כגאישך: אדרוך על במותיך · ולא יועיל
בחייהם קרוי מתים · ומחכתי לקחת הון ביום מותך: כספך בחוצות תשליכי · ומנן
כופר: כאקנה הפמה קניות החכמה מלכי׳ בנן אפרכי: כאשר יעיד ויגיד · רב שילא
מה טוב פריי מחרון · ואיכי מתנדר דגברא נגיד : דמתוך חכמתי׳ ואולפי׳ · יהב לי׳
במלאכתך: כבואין חיוה אחרא · מלכא למירן קולפי׳: כדהעיור אתה ויש עיני׳ · או
והנה חי׳ האחרת · הנא מסטרא החרש ויש אזנים: או מסך ה׳ בך כהרוח עועים ·
אחרא · סטר שמאלא רוח הטמון · איכו כי לבשת כובגדים צואים: כזהלא כהתעות השיכור
כי גם לרעות טוב עה״ז · דמיא לדוב בקיאו · וירמה לעלות לשמים שיאו: יפול מאיגרא
כמאמרז״ל אלו הפרסיי׳ שמופלים רמה · לבירה עמיקתא ולתהומה : כהכן בשום
ושותים כדוב · ומסורבלי׳ בשר כדוב · בין כוכבים קנך · כטוכנחש ופרזל שנך : משם
ולכן גם אני כדוב שכול בחיים · אפנשך יורידך אל כביר · לומלתעות שניך
ואקרע סגור לבך הערל : כגאיסך
אדוניך כמו איסי כהן הגדול: כדהעיור
את ה״ת התימת · ויש עיני אני אהי׳ לך לעין · ע״ד עיני׳ הייתי לעיור איוב ד״ט ט״ו · ובזה קראו שבד
ע״ד מי עיור כעבדי ישעי׳ מ״ב וכן בהרים אתה : כההרוח עועים רוח סערה · רוח סטות · שאין
אחד עובר עבירה אלא מ״כ נכנסם בו רוח שטות: כובגדי׳ לוחים כלו׳ מלוכלכי׳ בעונות ופשעים
וילך בשרירות לבו הרע · וכן מאמרז״ל ויהושע כהן הגדול היה׳ לבוש בגדים לוחים · וכי דרכו
של יהושע כה״ג ללבוש בגדים לוחים · אלא מתוך שהיו בניו נוטלים נשים
נכריות ולא מיחה בהן · הרי שהחטא נקרא בגד לוחם · וכן איתא בזוהר הקדש בכמה מקומות ·
עובדין דכרכם אתלבם כי׳ כשמתא קדישא כו׳ · וכל שכן בגדי ע״ה · שהם מדרש לפרושים · שהם בגדים לוחים ממש · ואפי׳ שולחנו
אלא קיא לוחם · בלי מקום · שאין חומריס עליו דברי תורה · ומלך הלפון שהוא ונממאם בחכמת התורה · מ״כ שפיר קאמר ליה
שבגדיו בגדים לוחים · כי מלאתו לא רוחץ · ולוח״ם בגד כח : כולא כהתעות השיכור כל כך · עד שיתגלגל בקיאו · וכן פי׳
הת״י וכרד״ק ז״ל · וירמה לעלות לשמים שיאו · גבהו ורוממתו · אלא יפול מעמיס לרוש אל ארץ לעמק · כמו שחרשם בקרא בהדיא ·
שהם רשעולעביניע · כגללו לנצח יאבד · רואיו יאמרו איו · ופי׳ רש״י ז״ל כגלל של ריע · והרא״ם והרלב״ג ז״ל פי׳ כלותו יפול ·
ויאיה היא · וכן כן הדברים שאחר החכם לשעבר · שלבם בגדים לוחים ומלוכלכי׳ · כאלו נשבר וקאי הגוי הוא · ככלב שיו״שב
על קיאו · וירמה לעליון על כל מלכי ארץ · בגבהות רוח עועים שבקרבו · ואלו להשביעו מכבוד קלון · וקיקלון על כבודו :
בחכן דרך משל זה של השיכור · שם בין כוכבים תשים קנך · וזוה דמיון מקרא שלפנינו · שהם רשעו לעביניע משם יורידו : כטוכנחש
וכנחושת וכפרזל וכברזל · ע״ד לא זו אף זו וכלו׳ לא זו שיהיה שניך חזקים ותקיפים כנחושת · לא תשניח בך · אלא שם יהיו כברזל
מכפון ברי״ע · שהוא עז וקשה וחזק מאד מאד · אעפ״כ לא תירא ולא תחת ממך ויורידך · ד״א וכנחש לפי מאמרז״ל נחש הרס שלו
בין שיניו הוא · לכן אמר לו אתה הכ״פוכי טמוכי חול · ועפר לחמך · כל התרוממך והתפארך בחכלך · בעפרות זהב לך כב״ל בפרק ו׳ ·
בד״ה כנחש הקדמוני · אפי׳ אם יהיה שניך חסון ותקיף כברזל · ואחרם שלך יהיה בין שניך כנחש · איכי מתירא ואיכי מתפחד · לא
תערוץ ולא תחפוז ממך · ולא תאחוב עד בלותך : לומלתעות הם השיניס הגדולים · שיש לאדם יתרעוז ותעלומות
לבושך

סיני השתערות מלך הנגב עם מלך הצפון פי"א בוצין

סק"רך · כינפלה עטרת ראשך · ותצנו עטרת לי · כי עטרת חכמים עשרם : [מה]ומחמם יעקב כלו' חמם ועולה שעשה יעקב לאביו · מוה תכסה בושך · ד מוכח מיניה שמעלת העושר טפי עדיף כנ"ל : [מו]וכאין עיניו כמשחין לועיניס · כנפל לאחת על חוש שמש · כן תעשה · כנשם העיורים קיר · וכאשר ימשש העיור בחפילה · וילאה למצוא הפתח · כן תלאה למלוא מענה · ותשובה לקושי זו: [מז]סגור לבך קרעי · לבך הסגור והאטים · המטומטם מלשבין ולהשכיל · מיוה דרך ישרה שיבור לו האדם ואי בעם · קרע אותו הלב · ע"ד והסירותי לב האבן מבשרך · ונתתי לך לב בשר · לב מבין לבחור בטוב ולמאוס ברע : [מח]וכאשר אל האבל קראי : [מט]ותוציא ע"שירים בכושר · כי [נ]אבות אכלו בעו"שר :

וקרא לך מרה : הלילי וזעקי יומם וליל · בגנוחי גנות וילולי וליל : [מה]ומחמם יעקב תכסתך בושה · [מו]וכאין עיני תגשושה: [מז]סגור לבבך קרעי · [מח]וכאשר אל אבל קראי: [מט]ותוציא ע"שירים בכושר · כי [נ]אבות אכלו בעו"שר :

וקרא רות מ' ד' סללי ירמיה מ"ח ך בגנוחי ר"ה דף ל"ד ע"ח ומחמם עוכריה מ' י' וכאין יעשיה כ"ט י"ח סגור הוסע י"נ ח' וכאשר עמוס ס' ט"ז ותוליח תהילים ס"ח ז' כי ירמיה ל"ח ך"ט ויחזקאל י"ט כ'

פרק יב

בוצין פרק יב

א לב חכם השכיל פיהו · [ב]גל עליו בוז ויחרפהו: [ג]וכלא אויב לו · [ד]לפי שכלו הללו : ביופי תארו · גם בשומן בשרו: [ה]ומהפך פניו כשולי קדירה · [ו]בהרמותו לבני מחוזא דשפירא: דאכלין ולא עבדין · [ז]ואינון בני גיהנם דאברין : [ח]ויען מאתי נסכמת · מרה יפית ומה [ט]נ"המת : [י]שופרך לנשי"א דבני מחוזא · [יא]וממשנה לא זזה: שמנת עבית כשית · כי חכמת אלוק [יב]השית: [יג]בעגלון אביר הבשן · [יד]ועפרך מחלב

א לב מצלי ט"ז ך"נ גל תהילי'קי"טך"כ וכלא במדבר ל"ס ך"נ לפי מצלי י"ב ח' ביופי בראשית ל"ט ו' בשומן תהילים ק"ט ך"ב ומספך שבת דף ל' ע"ח לבני ר"ה דף י"ז ע"ח דאכלין שבת דף ל"ג ע"ח ואינון ר"ה דף י"ז ע"ח מה שיר השירים ז' ו' שופרך שבת דף ל"ב פ"ב וממשנה ס"ם כמס דוכתא שמנת דברים ל"ב ט"ו כי אויב ל"ט י"ז אביר תהילים ך"ב י"ג ועפרך ישעיה ל"ד ז' כסף

סיני פרק יב

א לב חכם השכיל פיהו כמו שיכל את ידיו שתרגומו וחכמוהן · והרשב"ם ז"ל פי' כמו שכול· שפי' מעוקם ונפתל· כן נח' חכם זה דרך ערמה· כלומר לקלסו · והשכיל פיו שיבח מתוך שבחו לידי גנותו · ע"ד מאמרז"ל לתי לגחומי ולעורף קח מלעג לי' : [ב]גל גלגל עליו· כמו ויגל את האבן[ג] כן פי' רש"י ז"ל· כלו' ממקום אחר היה מגלגל עליו בזיון וחרפה: [ג]וכלא אויב לו כלומר אויבו : לפי שכלו שתפאר את עצמו ביופיו ועוכי קדלו · וזה דבר שכל ואינו אלא לפי מעשה ולפי מעשה· ולכן כמה שתפאר· כזה הלזו ושבחו: [ה]ומהפך פניו לשולי קדירה שהוא חשוך מאחור· מרוב בושת וכלימה שבא לו מתוך הקילוס שלו: [ו]בהרמותו כלו' שמדמה אותו לשפירא דבני מחוזא · שאוכלין ואינם עושים מלאכה כלו' לא ידעו ולא יבינו אל פעולת ס": [ז]ואינון בני גיהנם יושבי חושך וצלמות · בחשיכת שלכם · דאכדין לשון ויאבדו מתוך הקהל גופן אבד זכותן נשרפת: [ח]ויען עתה בא לפרש דבריס שאויתן שדיבר אליו · בשאת נתתי לך הסכמה לדבריך: [ט]נשמת כלו' ונשמת בחרטיך כאדי נוסף · נפש ככו"פר כופרת בפרס ל"ורדה· ולכן כתבתי נהמת במקום נעמת : [י]שופרך לנשי ראוי לנשים וכן פירשי ז"ל בב"מ בעובדא · דר"י ור"ל · וכתבתי לנשיא במקום לנשי · כלו' לפי יופייך מסרחוי לך להיותך נשיא ורחם לבני מחוזא שהם בני גיהנם · וכן תשב ברחם במלכות הלפון· שמשם העגן בא כדכתיב יעצי ט"ו ד' : [יא]וממשנה לא זזה· כלו' למת ויליב פתגמא דנא שהתורה מתשת כח · ולפי שהיך עמל בתורה וקו"לה לא הלכת · לכן עמד טעמך · וריחך לא נמר : [יב]השית עזבת ונטשת · כמו נשיתי טובה ושרשו השה : [יג]כעגלון לפי שמקרא זה נאמר על מואב · שהיה מואב מבעוריו ושקט על שמריו · ובגולה לא הלך · על כן עמד טעמו בו · וריחו לא נמר · ומלאכו בעגלון מלך מואב · שהיה הוא בראש כאולם · ורש"י ז"ל פי' מבירי בשן · שגלי הבשן כמו פרות הבשן · שהם שמנים וטובים · וחלב על כשלם בשגלי מרבק · לכן אמר לו כעגלון מביר הבשן · ליהנה דמשמע לשון אבי · [יד]ועפרך כלו' נוסף שהוא עפר וכפר · מחלב תירוש ויצהר ידושן · ד"א זכר לו יום מיתתו · כלו' ועפרך שהוא קברך ידושן

סיני השתערות מלך הנגב עם מלך הצפון פי"א בוצין לר

ממדו וחסקו כסף · ושימו זהב כסלם · לכן כתבתי חסק"ס במקום מחוסקים: כחלמעשה ידיך למעשה מיוב י"ד ט"ו
שתה ממחם במעלת סעודר · תכסוף הלח תיבוש ותכלם: כטלדיק זה יעקב · בכסף מח"ר לדיק עמוס ב' ו'
פחליף והמיר תמימתו · עבור חמדת כסף · ולכן כתבתי מח"ר במקום מכר · ואע"פ שהיה חכם וחכס משלי ד"ס י"ח
מופלג · והוכטח ב"ה כי לח תעובך: לוחכם בעו"כר יסבחנו כמאמרז"ל ברים ברכות דף ג' ע"ב כי קהלת ח' י"ח
מסתברח דעני מע"וכר · ונתירח פן על תהילים מ"ט י"ג
היה עכו"ר ישרחל · ויבח לעמק טוב משלי י"ג ד"כ
עכור · עוכר ביתו ינחל רוח · ותס"י יסב סופטים ז' נ'
רוח יעקב לרמחות מת חמיו · ע"ל כוית תהילים כ"ב י'
פוכר ביתו בולע בלע · מיסעב"ר ביתו לעשתות מיוב י"ב ס'
בלי הון · טוב לו לבלוע בלע · ולמלחות והמחוכמים משלי למ"ד ד"ל
חוריו טרף · הרי שנבחר הכסף מקנות לח סס ד"ו
ביכס · וחרון מדעת נבחר · ותתס בחסר יתפסו סס ד"מ
בחירי רלתה נפשך · תסוג עכ"ר וטעמס מיוב ו' ו"
ותבוש בוסת · ולכן כתבתי עכור רבים משלי ד"ט ד"ז
במקום חוחר: לאובדוב חכמה וח"ו ומין תהילים ק"ה ל"ז
מוסיף על ענין רחמון · כלומר המיך ותתם יפעיס כ"ו ט"ו
לח יחליפנו ולח ימיר חותה · וחפי' קוטף מיוב למ"ד ד'
לח בכס"ף ולח בזהב · כי תעית למה דה"ב ד"ח י"ט
כסה חובד בלי הטרפת לחס חק · ודרב כסרחה ירמיה מ"ט ז'
חכמה רוב כעס · ובעס בחיק כסילי' ינוח וכל הכועס כחילו עובד ע"ו · והמוסיף דעת יוסיף הסר יחזקאל ד"ח ל"ח
מכחוב · סרי שסחכמת תחבד חכמיו · ומו"שב חכמים עכ"ור · לכן שחת חכמתך · וחף כי חנכס ובריס שם
תחפי"רה ולח בכסף · תב"על נפשך חותה · כחסרינו חל חוסך וכלמות · כל שכן לשקול כסף מחירה · וקרח
ע"ד מחמרז"ל במגילה דף י"ד ע"ח · משל לבעל הבריז והתל · שחומר לו טול בחנס והלוחי:
לבוהעשר · יחוס דעת · כלומר לח תטע"ה לך עשירו"ת · כחדם ט"ועה ב"דרך השכל · בכן תמוך עשיר"ות במעלותיך · וחז
תלליח וחז תשכיל · כי המשכיל יבין לעם"רו · ודעת שפתי תחפון: לגטוב לבניו ינחיל בית והון נחלת חבות בית מלח כל סוב:
לדכל בו · כלו' עיניה' דורש לותי תמיד כח"י · שים בו ו' מיכין שבשתבחה בהן · ונפשך יבשה חין כל · תחת החטה חוה ומחיתה ·
והשעורה בחשה ונערה · והנפן קפלון · והתחינה תחניה והניה · והרמון ר"ע מעון · והזית לנוריי מח"רף תנורי · והתמרה שמה
ומרס: להכזית רענן כלומ' יך שרשיו כלבנון · ויתן הוד כזית רענן · יפה ענף כשפירה דבני מחוזה · כי לב שמח ייטב פני'
וייטב נפשי · כי שמחה ועליזה גילה וחיבה דיבה וחדוה סוד והדר במחכותם · בחין שטן וחין פגע רע · חין פרץ וחין יוללת וחין לוחה
ברחובותם: לילעשות שחבן כלו' רעיוכותיו ועשתכותיו שלוים ושקטים · ויהכון בטח השקט ושחבן מפחד רעה · וזולת ידעתי
כי ה לחם · כי לח יריעו ויויבם לחם: לישקטים השפלים הגרופי' והפחותים: לחלח עז ולח עלוס לח בכמות ולח במהות ·
לח בכמות · שרי חם עם לנדד יבכון · מבלי השחברות · ובני עלי' שחתם חומר · המם מעוטי' · ותדם חחד מחלף לח מכחתי ·
ולח במסות כי בזו חתה מלוד · לד ורוש קלירי ומריעי · בעלי יסורים שהטורים מתשת כחס · כמאמרו"ל שלכך נקרחת תוסיה:
לטיתופשו בידי' כשמית · כלו' חף שהמלח ימנח ח' בעיר ושכיס במשפחה · מטפחת סופרי' ויושבי במלכות · שים להם חפס קלסו ·
וש"ן מה פרנסה · לחין דומין חלח לשמית שהיח בהיכלי המלך · וסוף סוף היח בידי' תתופש: מוטעמס כ"ריר חלמית · רש"י ז"ל
פי' כמי שחוכל דבר חוק · שמרבה ריר ורוק · ולין לו טעם · כך לחתם סוברי' שיהח מתקבלת תשובתכם שלין בזממם עכ"ל ·
והרחב"ע והרלב"ג ז"ל פי' ריר חלמות · כמו ריר של חלמון ביכה · שלין לו טעם וריח · והכל לפי הנושח הזה ענין חחד כלו' לין
טעם ועיקר וממם בתשוכתך · ובכן חוור לל הרחמון · שיסקיף בעין הפנחה הפרטית · ובעין פקיחח והפשכל ומועלת ודעת ·
מה שתשיב חותי דבר: מאוחתה לפי דלעיל מתנגד ומדבר דרך נסתר וכחן מדבר לנוכח · לכן כתבתי וחת"ה דבה במקו' לתי דבה:
בבקוטפים מלוח · מרוב חסרונם שלין להם מה לחכל · ולמלחות נפשם כי ירעבו · ממה קוטפים כורתים ותולשים · כמווקטפת
מלילות בידך · וכן עודנו בחיבו לח יקטף · מלוח הוח מין עשב מר · שלינו יפה לחכילה · וממה חוטפים וקוטפי' לותו הטעם · עלי
שיח על מלילות בעודו לח · כדי להסביע נפש שוקקה ונפש רעבה · לשבר רעבון · ומפני ולטעות הרטב · לפד עורם על בשרם ·
ויבש היו כעץ · ועליך חמר הכתוב · כי הלדם עץ השדה · כי רוח נכלה תיבש גרם · ומי"ן לחני עץ יבש כמותך · בהיות ב"י החכמה
תחי' לת בעלי לכול ומטע ודעת: מיסער המנגפת · המלגיף הטהור שעל רחמך · מלכנוף לגיף מלוכה: נבוהרס הטהרת ניח"ת

סיני השתערות מלך הנגב עם מלך הצפון פי"א בוצץ

העם לך הזה · עם עני ואביון · לך ורוש · חרפת אדם וכזוי עם · עסוי וכזוז קטן כתנן בנוי נכל
יבעיסוני: יהמכל עלילותך אשר עוללת בעפר קרני · עולל ורוטש · והתעוללת בי · עלילת דברי ·
וכי לא תבושי מפנירוע מעלליך · הלא כעלילותיך עספתך · וכפרי מעלליך תאכלך חרבי · חרב
אל הבד"חים אלו החכמים לרשעה · מעללי עלילות נרשע: יזמה ועשרורה ענין שממה ותמהון ·
וכליון עיני ומדיבת נפש · מכח דברי
החכם כמו אותו הדור שדיבר בו ירמי' ·
מהכביתי העקר לשר העוו ודימו את
המעונגה · לינון ותונגה · כן עתה זה ·
עם נפש חפקי לחרדה: יהוה חושך
כלו מכני אדם יושבי חושך · אשור
בעוני ובדלות · והעולם חושך בעדו:
טעם אור שהוא מכנה מעלת העשיר ·
לחושך · וחושך שהוא מעלתו · כי חשך
מחשור תוארו · והוא עם לאור נוגה לו ·
וע"ד בחשיכה יתהלכו · כלו' אותן
שמהלכי בחושך · עם ימוטו ויפילו כל
מוסדי ארץ בתמי' הכתי' כדבר הרע
הזה: יובא"כלי פיוסל שוא ושקר ·
הוא מושך לעלמותן · והו"א רעב אוכו
בשרירי בטנו · ותוחלת אוכו אבדה ·
לכן כתבתי בכב"לי במקום בחבלי ·
כלו' הכל יפלה פיו · וכתבתי אוי"ן
במקום עין: יאבתוכחת מגולה על אהן
כח עוז ותעלומות · איסרך במלין · ל"א
קראו פועל אוץ: יבבלפון ברוח הלפון
שהוא מעלת עופר · נשקף ונראה שבר
ברוח עריצי' · אשר יש"מח בעופר:
יגאחרית ראם כלו' החכם שנקרא ראם ·
לגמון וכיפה כלו' גדול וקטן שבכפס · כן פי' רש"י ז"ל · והרד"ק ז"ל פי' כיפה עבה העץ · ולגמון נומא הגדלבמים · כלו' החזקי'
והחלשי' · לא יפלר בהם שורש ועבה · גם פי' רש"י ז"ל כיפה ולגמון מלכים וסלטונים · שמניחים עליהם כיפה: יוכמו היולר
הרומס טיט · כן תדריכך בחפי · וחרמסך בחמתי · עד תדוש לעפר · ותדוק דק דק · עד כי המוס ימוס לבבך · כדונג נמס מפני האש:
יחוכמו שבלול שהוא מין דשבהילוכו נמוג וכמס במים · כן תמס בעם חמודך: יטאם מלין עליך אחבר כלו' אם אקשה לך עוד אזוס
קושיות: יוובלי דעת ושלא בהשכיל · מלין תכבר · תאריך עלי דברים · אז ברוב דברים לא אחד"ל פל"ע · וחבורה ומכה טריה
להכותך · דעי וראי להשיבני דברים נכוחים: יחואשכלות מרורות משקה מר · למו שם · הכין לעלמו להשקותו כוס פורענות · כוס
תרעלה · לכן כתבתי למו"שם במקום למותם · ונקיט הך ליתנא לפי דלעיל מיני' כתיב · עכבימו ענבי רשע כלו' אתה הר"ם העושה
כף רמי' · אם לא תשיבני בהשכל · דע כי אשביעך במרורים רבים: יחחרלובות לשון קשר וחנודם כמו פתח חרלובות רשע · ישעי'
כ"ח ו' · כלו' שלקח והכין לנודת עש"ב מר · למרר את חייו של החכם · אם לא ישיב לו כהונן: יבא ורשם עתה מפרש קושיתו
מיעקב אביכו · שהוא למאמרז"ל · המוכחר שבאבות: יבאבגלוי בפרסמי' · כדי שילמדו ממנו: גים בשלומו לבן · שהוא חמיו
ואחי אמו: יגעקב · רמי' · כמו ויעקבני זה פעמים · כלומר ח"ך עקב יעקב שם תש · כפועל מון העקוב מדם: יד עד סיבב
הענין בכחש ובמרמה · ספר"ים מע"ג דבקרא לא כתיב אלא כאן · מ"מ מאחר שרמיהו במכתה שעלה יעקב לעשו · כי ג"כ פרות
ארבעי' ופריס עשרה · ובני לבן אמרו מאחר שאביהו עשה כל הכבוד הזה וכן אמר לבן כל אשר תן לי אשא · ח"כ מסתמא קאמר
שכלם היה ע"י רמי' ותחבולת פעולת שקר · ולכן כתבתי הפרים במקום אפרי"ם: יחעשתרות קרני' בעלי קרניים וקראם עשתרות
ע"פ מרז"ל שמעשרות את בעליהן · מטיב הבריות כלו' אנשי הבשן · הטובים והמובחרים שבהם · ע"ד וכי' הקשורים ליעקב:
יוורחל ול"ו מוסיף על ענין רשתון · כלו' זקת ועוד אחרת קשה מרחל: יזבעמודים כלו' אלה עמודי עולם · אתיא מוסדי ארץ ·

ממדו

סיני השתערות מלך הנגב עם מלך הצפון פ"י בוצין לג

יצחק יודע בתחילה רשעתו של עשו ולמי לא מי' חפץ לברך לזרעו: [ע"ח]היפך ממה שאמרת שברכת
יעקב בטעות מי' מדרכה מה שביקש לברך עשו ואת מיתה בטעות: [עט]מלבד תוכן הטענה כלו'
אפי' לדבריך הלא החמית יורה דרכו שהקב"ה אינה לידו שיברך דוקא ליעקב ולא יאוכה לגדיק
כל"ון נם הבחינובמה שאמר אלקי' אינה לידו כלו' פוק חזי מאי דסליק בי' בילחק שהטעיהו
והעמידו על שגגה פני הכופר כי אחת
פני רשע לא טוב ומסתמא לא עביד
קב"ה דינא בלא דיוקא וע"כ כ"ל שלא
יפה עשה בהסבתו לעשו: [פ]סליתך
בחלבע נרדף לפי אלי למסיק שלקי'
אינה לידו וידה' פעל כל ואת לפי
שהסב ה' את יעקב לכן אמר שהפכו
בחלבע כלו' לחלבע שלקי' היא ואמר
נרדף לפי דמפרש בגמ' מאי נרדף
נרתף דדף מאי ניהו אנודל ופירשי'
ז"ל שהיו מכין בחלבע על גודל שהחלבע
מהוה ברס של גודל כי' אכה אגודל
וכן עשו שמי' הגדול ויעקב שמי' ברס
שלו ורב יעבוד לעיר וסותר טעניתו
אלי' וכי' וכן מסיק שם בגמ' ושמע
קלי' בכולה כי' רב והכא אלי סותר
טעניתו בכל כי' רב כלו' בכל בית
עשו שנקרא רב כנ"ל ורב יעבוד לעיר
מדכתיב ואת בית עשו שלחתי: לשום
[פא]נפש חשקך אותו חושך ולילה שהיית
חושך בו כלומר עשו שנקרא חושך ונפש ערב יום אישון לילה ואפילה כמאמרז"ל ויהי ערב זה עשו ויהי בוקר זה יעקב
והרשעי' נקראים חושך כי במחשך מעשיהם וכסיל בחושך הולך זה הנפש שמתי לחרדה המסלקת דמיס שע"י כך תוכרת
ליתן תודה למעלת החכמה: [פב]לשטרך להכותך על הלחי והוא דרך בזיון כמאמרז"ל התוקע לחבירו כותן לו סלע: [פג]עד
עדייך יופי קשוט שלך דהיינו התפארות מעלתך ורוממתך תשלחי תפשיט: [פד]ובני תהי' אם תקח אמרי' אין אם תשמע
לקולי זאת עשה אפיס בני והכלל: [פה]תאשרי תהלכי אז תדרכי כמו באשורו לחזה רגלי כן פירשז"ל ויש דקרא עוכו
פתאי' וחיו ופי' הרלב"ג ז"ל דה"ק עזבו פתיים הפתיות וחיו ומלך התימן לא אמרו רק סיפא דקרא שהוא עיקר
מכוון שלו ובהיותם בזה השוא שוטה ע"ד מאמרז"ל שטח שפיל לסיפא: [פו]בדא כלו' הולאת מחשבות זרים שקרים הבדויים מלבך
[פז]עליו תתנו תודה כלו' חייב אתה להתודות על החטא הזה דברנו דופי טפלנו שקר שנלית פנים בתור' שלא כהלכה: [פח]ואמן כח
ותיסר חיל לאין הונ"ים לאותן שאין לסס הון ועושר בביתם ולכן כתבתי הונ"ים במקום אונ"ים: [פט]כי טובה חכמה מפנינים
על דרך מאמרז"ל סוסרו בבני עניי שמסס תלא התורה והתורה טובה מפנינים לפילו מבה"נ שמקריב לפני ולפנים ולכן כתיב
מפנינים כדלעיל בהוריות דף י"נ ע"ח שאם היכה"נ עם הארץ וממורת"ח קודם לכה"נ עם הארץ ואפשר ליתן טעם
לפי שהת"ח נקרא מלך מלכי המלכים הקב"ה וכן כתיב בי מלכי ימליכו ומלך קודם לכה"נ: ועיין בהקדמה דף ב' ע"כ בד"ה ואגב גררא:

בוצין פרק יא

הון משלי י' ט"ו
ועל תהילי ק"ו מ'
ויוכ י"ב ד"ת
סוי ישעיה ד"ח מ'
מיכה מיכה ג' ת'
שמעו מיוכ ל"ד ט"ז
הבגוי ירמיה כ' ט'
המכל

פרק יא

א הון עשיר קרי"את עוזו ועל פני החכמה
בשופך בוזו: [ג]הוי עטרת גיאורת
[ד]איכה יי"שבה פטי"טרבתי בדעות:
שמעו עמים בינו זאת הנשמע כאלה הנראה
כזאת: [ה]הבגוי כזה לא

מסוף קידושין דף ל"א ע"ב
שלקי שעות ד"ח י"ב
הרלתיך דברים ל"ד ד'
הכיתיך יומח דף י"ט ע"ב
לסוס ישעיה ד"ח ד'
ובני משלי כ' ח'
כדרך משלי ט' ו'
בכף שמואל ח' ד"ה ד"ט
ואשר מלכים ח' י"ב ל"ב
ואמן ישעיה מ' ד"ו
כי משלי ח' י"ח

סיני השתערות מלך הנגב עם מלך הצפון פי בוצץ

פעמים ׳את שכרובעה״ו ׳במה יזכה כאן להמיג עה״כ׳ לכן ע״כג״ל למחר לקבל שכרן לעה״כ ׳
לך היינו דוקא אם נאמר היום לעשותם ולא למחר לעשותם ׳ דמתוך שהמלות בטלות לעתיד
לבא ׳ ואי אפשר לקנות שלימות עוד בעה״כ ׳ לכך נברו חסדי ס׳ להניח שכר עושה מלוה לעה״כ ׳
משא״כ אלו לא היו המלות בטלים לעתיד לבא ׳ סוף מני לאלם שכר מלוה בעה״ו ׳ ואעפ״כ יש מיג
עה״כ בקיומו המלות לעתיד לבא ׳
לבן דריש לתרי קראי דכתיב בחד קרא ׳
משום דהא בהא תלי׳ ע״ש במהר״שא
ז״ל שהאריך ׳ והנה ידוע מאמרז״ל
במ״ר אורח חייט בן תפלט נעו
מעגלותיה לא תדע ׳ אמר רב אחא
טילטל הקב״ה שכר מלות בעה״ו כדי
שיהיו עושין אותן משלם ׳ משל למלך ׳
שהיה לו פרדס כו׳ ׳ כך כדי שלא יאמר
אחדש מלוה אחרת שאתן שכרה ׳
מרובה אני עושה ׳ ומלוה קלה שאתן
שכרה מועט איני עושה ׳ לכך נעו
טילטל הקב״ה שכר מלות בעה״ו ׳
מעגלותיה לא תדע ׳ שאין אתה יודע
אתן שכרן של מלות ׳ ואעתה מבואר
בהיטב דברי חכמים וחידו״שם ׳
דודאי על הקב״ה ליכא לאקשוי׳ אאאי
קרי למלות סוכה מלוה קלה ׳ די״ל לפי שאין אתן שכרה מרובה ׳ אך על הגמרא יש לאקשות אאיך קאמר ר׳ אחיא ור׳ אאאי אאא
בעלי האאאר ׳ שלעתיד יאמר הקב״ה על מלות סוכה מלוה קלה ׳ הרי טילטל הקב״ה שכר מלות בעה״ו ׳ כדי שלא ידעו מעגלותיה ׳
ובקראך סוכה מלוה קלה ׳ יתרשלו בה ולאקיימה ׳ ולפ״ז בשלמא אך קושיא קמייתא לא הוה אאי לאקשוי׳ מידי ׳ די״ל שכאאת ר״ש
ור״ש ידעו וידיעה נאאנה שאלות סוכה אין אתן שכרה מרובה ׳ ולכך קראוה מלוה קלה ׳ משא״כ בתר דמייתא אך דרי״כל דדריש
היום לעשותם ׳ א״כ בהכרח צריך אאי לומר אידך דרשה ׳ דלמאר ליטול שכרן כמו שכתבתי בשם המהר״שא ז״ל ׳ וא״כ ל״ל אאי
אאאר לעמוד אאתן שכר של מלוה כנ״ל כדי שלא יסי׳ שאדם מתרשל בה ׳ לכך אקשה שפיר ואאאי קרי לי׳ מלוה קלה כנ״ל ׳ ואאני לפי
אאאן בה חסרון כיס ׳ וקלה היינו שקלה להתקיים ׳ ולא מיירי אאתן שכרה ׳ וק״ל ׳ ע״כ סנה״ס) עי״נוף כיבוד שלריך להחזיר
על הפתחי׳ ולפרנס אך ואם ׳ כן הוכיחו אקידושין דף ל״א ע״א מהירושלמי בד״ה כבד את ס׳ אאוכך והכי קי״ל בי״ד סימן ר״מ ׳
לכן כתבתי שבלאם לכל״כל במקום בלאם שקלוקל כלו׳ לכלכל ולפרנס אותם פשיטא שיהא נפשו קלה : עי״אומרא לא שבשר ואם
לא אורח אאים ׳ דהא השוה כבוד אך ואם לכבוד המקו׳ ב״ה ׳ וכן השוה שכתו׳ אורח אך ואם למורח המקום ב״ה ׳ כדאיתא בקידושין
דף ט״ע״ב וכב״מ דף ל״ב ע״א ׳ ושם בקידושין הוכיחו מתוספת שעדיף והאאיר שכתוב בכבוד אך ואם יותר מכבודו ׳ שנאמ׳ שכבד
את ס׳ אאוכך דמשמע אם יש לך ׳ ואך ואם כתי׳ שתם שכבד ׳ דמשמע כין יש לך וכין אין לך ׳ ואעתה שראתה רבקה אאכו שלות ורשע
לאו אכבד אותה כנ״ל ׳ ידעה נאאנה שלא נאאכה את אל רוחו ׳ דק״ו ואם ואם אכבוד שאור באך ואם אכבוד עאים אינו אקיים ׳
כל שכן אורח שהשוה למורח המקום ב״ה ׳ כל שכן שאורח לא יפלה על ראשו : עי״ודן אנה ואנה עוד ק״ו דאכיבוד שהיא אאורה
שבאאורות ׳ כאאמרז״ל נאאר באאורה שבאאורות לאאן ייטב לך והארכת ימים ׳ ובקלה שבקלות שלוח הקן לאאן ייטב לך והארכת
ימים ׳ הרי שכבוד הייט אאורה שבאאורות ׳ ואאחר שידעה רבקה שאין אקיים אפילו אלות כבוד ׳ כל שכן שהוא דם בעקב את
שאר אאלות ׳ שהם קלות כנד אלות כיבוד ׳ ולכן כתבתי שהא״דוס בשם המהר״שא כלומר עשו הוא״דוס : עי״השנא״ו בחולתו
בלו׳ שהקב״ה שונאו ׳ ורבקה לא אהבתו ׳ כי תשכאי ס׳ תשנא ׳ וכתקוממיו תתקוטט ׳ ולכן כתבתי השנא״ו בשם הסוכה :
ש״שהולדה נולד זה הפוקד ׳ אלד היותם בת רשע לכן נולד אאכם רשע ׳ ועיין בהקדמה בדף ח׳ ע״ב בד״ה בחופן לאחר : עי״שבהורע
אליו חטאתו אהבתו נשבר ׳ בש״ר פ׳ ס״ה בפסוק עלי קללתך בני ׳ אארר׳ יצחק שאארה רבקה אאכו עלי לבנום ולומר לאביך שעשו רשע ואתם
צדיק ׳ ולכן אאר דודאי כך היה לבסוף ׳ ולפיכך אאר יצחק בא אחיך במרמה שפי׳ ר׳ יוחנן בפ׳ ס״ז ׳ בחכאתו בתורתו ובלקחני
ואאכירני ׳ וא״ש עכשיו שקללו לפני עשו ׳ אלא ודאי שרבקה גלתה לו סודם ׳ ולכן אאר לסוף גם ברוך יהי׳ ׳ שרי אבואר שאלו היה

יצחק

סלחם במדבר ד״ח ו׳
ומורח שופטים י״ג ה׳
דן חולין ס״ה ע״א
בדבר כמה דוכתא בש״ס
שהאלות לשון רש״י פ׳ עקב
ככסיל משלי ד״ו י״ח
עם ברחשית י״ג י״ד
בפסוק ברחשית ד״ה ד״ח
לפי ויקרא ל׳ ד״ם
גם ברחשית ד״ו ל״ג
שלח תהילים ק״ט ז׳

מסוף

אהבתו

סיני השתערות מלך הנגב עם מלך הצפון פ"י בוצין לב

סיני השתערות מלך הנגב עם מלך הצפון פ"י בוצץ

יעקב ס"מ שסחכמה עדיף ומעשה רב · וכשבת דף ל"ח ע"א אסכחן כה"ג לחמותבת לי מדרשב"ג סייעכימת"ק פי' מסוס דרשב"ג סוס יחיד ות"ק סוס רבים · ומשני מעשה רב · כל שכן הכא דילמק סוס יחיד וסקב"ה יחיד ומיוחד · ות"ק · לפכיו לא כולרלל · וכבילו ותורס שלימס שלכו סוס רבים · סלכוס מלוק ילדק · ולס מעושהו יטער נבר: מבועשיר כלו' עשומלמרת שהים עשיר ולכך לסבו לביו כמסוכת חדקנתעב ונלל כקוץ וסילון ממחיר · כגוס בעיכויתבורך לו לאותו הצדיק · מבועש"יר כמסוכרת חדק: וכמלס וכמוס כמוך לתה סעשיר קטן מגחלחשכיל להטיב תחרל · וכבור מדיעקב ידל: בנו' כתכך כוו לתה מלד שפל וסנא כהמיהגיד מראש · שכך הוא הדרש: שאהב לעשו מסוקן ומתועב ולכן כתבתי ועש"ר לבדו · כי בפיו ציידו: דלמא ה"ק גם אותו אהב · במקו' ויש"ר: מנלהשכיל בה"מ יען נמצא בו רבר מטוב: במה שכיבד את הריו · התימת וכי לסטיב לת ידעת וכי יבוז והיינו כי ציידבפיו: ומאהבתו ליעקב לא הוצרך לכל מליך כלדם שתועש מדרך השכל לומר · שאין שפק לאותו הצדיק מהאמיר · ורבקה וכלוי"ב לת בהשכל ידבר · כי לס כפגם לא אהבה כי אם ליעקב · ושם רשעים ירקב: לא דוב שכול בלים · במקום סיותך דו"ב מהאיותה מטעמיו ומחמדיו · ולא חפצה בכל סכו"ל: כי לך למלוח טו"ם ס"כל · כיבודיו: יען מקותה לע"נויס ויעש באושים · ולתה שלפוני שהוח נקודה שמלית נויבין על חמרת נשים: נאובן כסיל תוגת אמו · לא למה תפכס דרך ימין ותשכל חר"ף · יכלה דבר כשלומו: אי נמי יש לומר · דקראהכי הסי"ן בנקודה ימנית · סימוני לתה כי' קאמר: נבכי אע"פ שציד בפיו של עצמו · למלאות לך לפנות דרך שמחל בשכל טוב לכל נפשו ולא אביו ואמו: אפ"ה היה אוהב אותו · עוסיהם · חלשחיך כי לס רק רע לפי שהוציא עמו סריותו: שמתוך כך יצא יעקב כל היום · וכי לי יפשר לך לדון לכף מוזו · צדיק כתמר יפרח וכארז: וכן יש לפרש זכות להבין ולשכיל מן מוצל שדבר זה המשמעות · נגלמ"ר ציד היינו רמאות: נדובמה שאמרת אין חכמה לאשה; לחמיתו בתמי': מהוכבוד יעקב ידל בוח תכסתך בושר"ה : כיגם לואת הטענה · כבר נמצא מענה: ודבקה אף בתמי' וכי לי יפשר לפרש בעכין מחר שהבינה הענין · לא אהבה רק תכלית הבנין : שהוא הצדיק בעצמו · יהא עד שכתכרחת לומר ידל כבוד יעקב אלקי' עמו : נההתרחם כן בטנה · נומשחית נפשה הוא יעשנה: נוואם מכיכו · שפי' שכלוי ח"ו: מהמי סניל נפרש כי כפשוטו · ציד בפיו שרימאו במכטו : מבואר באמירה מרחם לפי מאמר ז"ל שחכמה ברחם · שבינה יתירה: נתן הקב"ה לרבקה אמנו · מליצחק אבינו: שהוא נתרמה ולכן אתה שלח מחכמה שחלת זאת בעניניו למוד מי סניל מרחם · לא מקור חכמה

ולא מקום ביכה · כלו' אין מום בקדקדך: מודבר סוב מלוה אחת · ובאחת אמרו"ל שלכך כתירה יעקב ממנו · ואמר שמחכמה מכח מלות ביבוד: מזאחריו שחכיב · לאב' ואיבה יתירה · כמו שת"ס שאמרת היום: מחאיותה חשקה: מזקותה לסיות לה בנים עכויה ירחים ושלימי · פעכוה מביה לידי ירחה לכן כתבתי עכוי במקו' עכב"י · ויעש לשון יחיד קאי על עשו · בחוסי' עבירות שברבה לפשוע: נויבין לאחמת נשים כאמרו"ל שפי' לדבשים מתחת בעליהן ובא על נערה מאורסה: נאוכן כסיל השפ תוגת אמו · לכן שלחה אותו ויותר מילחק: כי נבאע"פ לפי מאמרו"ל כי משמש בתרבע לשוכות · אי לאמר שלא דשה · כראיתא בריש מסכת ר"ה דף ג' ע"א ובדוסתה טובא · אך בסדר בשלח בפסוק כי קרוב הוא · פכיה הרחב"ע ז"ל לשת הר"מ ז"ל · שפי' אע"פ וכן כי עם קשה עורף הוא · ורבו' כאלה · לבן אמר דכי דשכה · כמו י"ל שפי' לשון אע"פ · ורבותה קמ"ל ויחשביל יחק לה עשו · כי אע"פ שלידי היה בפשוות וגשים כנ"ל · והלילה אשר גדחיות · לא שי' כי אם בפיו של עלמו · ואפ"ה אהבו · לפי שהוליה שריותו ברחון הוסמה · כמאמר ז"ל משל להדין פרבינה דמשתף למרחץ · ע"ש ובכולן · ותוכן כל מהבתו לא שי' אלא לפי שעל ידו · בא סוכה להגדיל יעקב : נגלמ"ד ליוד היכו רמאות שבי' מרמה אותו · מאן יימר שלא הבין יצחק ערמתו · י"ל שיצחק הבין ומולת כי פי' אע"פ כנ"ל ורבותה קמ"ל · שאפ"ה אהבו כנ"ל : נדובמה שאמרת כלו' לא מבעי' לפי' קמ"ל פשיטא סר התלוגס מרבקה אמנו · אלא אפילו לפי פירושך · אפ"ה לא תקשה לך ק"כ למה לא אהבתו גס רבקה · ומי' לס להחזיק לי' טבותה בשה שהלילה בריותה · ע"ד מאמרו"ל אמרי לפעלה טבה יצר הילה · לבן אמר בשה שאמרת כו' וסותר גס טענה זו כדמפרש ואזיל: נהשהתרחם ס"מ התימה ומי לפשר לאהוב · ופי' רחם להבה · וכה"ג משכחן בס"ם טובא: נומשחית נפשה לפי מאמרו"ל שהשחית רחם אמו ונתגלגל בדם ומובה בעל הטורים פסוק וסוא שלמוני · ולטעורה נפשה נתכון לקלקלה: כי נכפשוטו לשון דשה · ואינו אלא כתינת טעם · למה אהב אותו לפי

סיני השתערות מלך הנגב עם מלך הצפון פ"י בוצין לא

עודך סמוך ט' י"ו
חוליך חיוב י"ב י"ז
וקרני מלבים מ' ד"ב י"ח
ורב חיוב י"ח ב'
הקימך מלכים מ' י"ח ד"ב
לסעמוסי' יפעיה מ"ו ג'
דורש משלי י"ח ד"ז
עון חיוב ל"ח י"ח וד"ח
מחפון תהילים כ"ח ד"ח
יחכם משלי ד"ח י"ח
חם חיוב ל"ג ד"ב
פורה חיוב ל"ג ד"ח
וזמות תהילים ל"ח י"ד
כשוס ירמיה י"ז ה'
חויל משלי י' ח'
כחמרמה ירמיה ט' ה'
ומכר מלאכי מ" כ"
וגם יפעיה ס' כ'
וגם מלאכי ג' כ'
ואת עם מ" ב"
ונתן עם
חויל משלי י"ד ט'
מדקציח סוני' בס"ם
בכמה דוכתח
שחכבה חכות פ"נ מנכה
י"ד ועפיר

כד ובקרני כלו' בקרני ברזל · לפי שכאמרויעם לו לדקיה בן כנענה קרני ברזל · לאמר בחלה
אנגח את הר"ם לבב · ד"א כדיק"יה כדיק הוא ה' · הוא יכוס קמינו · ובשמו תריס קרני לדיק ·
ומפרש ואמר בן כנענה אנגחך · לפי שאמר רז"ל ככנען תנר לאשר יסחרו כוס · יבינו וסב חופיר
וכסף מתרשים יובא באניות · בעניות של תורה · ומניחי' חיי עולם · ועוסקים בחיי שעה · ולכן
כתבתי כדיק"יה במקום כדקיה · וכן
כנע"י במקום כנענה ; כהאנגחך
כדכתיב בחלה תנגח את ארם ולפי
שאמר לו הימבה ריס לעבדו · ודימה
את עצמו לארם · כאלו קרני ראם
קרניו · בהם עמים ינגח · לכן הסיב
לו שינגחו בקרני ברזל · וברים כ"ק
ולים מהנהו תרי קרני דגניחה בקרן ·
ורב דברים לא אענה חורפי דבר · ולא
אחריך עמך בטענות : כולהעמוסי'
מני בטן כלו' שאתה מלמד קטגוריא
נגד הקדיקי' האהובי' לס' · בשאתם
ארחם אמותם ונשולי' בזרועו · כאשר
ישא האומן את היונק : כזדורש
רעה לפי שאמר לו אדרוש כמין חומר ·
לכן אמר לו שאתם אין אתה דורש טוב
לעמך רק דורש רעה תביאנו על עצמו
פורענות ועונש · כי עשה עון פלילי ·
ואשם שבח"ם תרופה וגדופה שארף
לר : כחאחפון שבחי לדיק כלומר
מלך הרחוי תובה עליו לשבח אותם · כדכתיב זכר לדיק לברכה · ולכן כתבתי שבח"יקדי"ק במקום
זבחי לדק · עולה וכליל לפי דהשתא קאי בעניו של יצחק אביו שי' נכאר לעולה שהוא כולה כליל
ומלך הלפון הטיל מום בקדשי קדשי' בעולה זו לכואמ' : כטלימתי יחכם פתי הזה בשעת עונש הלז
כשיבא הקב"ה להפרע מן הרשעים לעתיד לבא · אז יתן אל לבו שהשכיל עשו · כמ שאירף עקבת
משיח ס' · וברוח פיוימות הרשע לאחמרו"ל בשבת דף פ"ט ע"ב · לעתיד יאמר לאברהם הקב"ה בניך
חטאו · א"ל יאמו על קדושת שמך · וכן ביעקב · אמר הקב"ה לא בשבא טעמא · ולא בדרדקי עלה · ואויל לנבי יצחק כו' ולמד סנגורי'
ע"ם · ולכן אמר בלותו השעה יתחרט הסיפוק הזה שהוציא לעז עליו · ע"ד תשב בלחיך תדבר ובבן אמך תתן דופי בבבא תעלה :
לאם יש עליו מלאך מליץ אלו' הבט נא מי ילין בעדך · ומי יגאלך ומי ירפא מכותיך · מאחר שתדבר סרה על יצחק אביהו · עליו אלו'
דעדיף מיני' · וזהו שאמר פודה נפשנו מעבר בשחת · ולתה זמות נפשו לקחת · בלשון שאם בעופר מנמתו' בשוס בשר זרוע אלו' מלך
שנפשו לאותה לאכל בשר מליד בנו לכן חנף לשרשע ולחבו: ואתה לאויל לובש ומעוות ופושק שפתים מחיתה לו · ובחלק שפתיך
תדחה לשאול · ולא כן רצון מלכי' שפתי לדק · ושפתי לדיק ידעון רצון ה' : להתספך ס"ת התימה וכי גם דברי ה' תספך · ותחליף
בין חוס"ב לאויב כדמפרים ואויל : לדעת לדעת : להבחבה ה' את ישראל
ובחר בנו מכל העמים ולא בית עשו : לובמשא ובכוחת · כמו משא בי חוין · ובקש ליפכח דקרא משא מלאכי : ונם יקב חלב
בו שעשה לנובתים · כתי כשוטה לוי' ומלכות · ממלכת כהנים וגוי קדוש · ולפי' הרד"ק ז"ל קאי על נביאים · ולפי' רש"י ז"ל קאי
על מקור נובע החכמה · כי היא חכמתכם ובינתכם לעיני העמים · וכולהו איתנהו בן מבן מלכי מבן חיפרכי · והשרה שכינתו
בתוכינו : להלתנות מפון תניס בן פי' רש"י ז"ל · והרד"ק ז"ל פי' שיסבבו בארצם תניס ובנות יענה סרי שכל כך גדלה שנאתו על
הקב"ה לעשו עכ"ל : ואתה לאויל ילין לשם ימלין לעשות לשם ויביא רקי' בדויפ מלבו בשוא ושקר בדבור אח' דובר על לדיק עתק
דבר שהין בו ממש חוסך בכספי' ומחשיכים · ולוקח בנופו אשר לשם לוולשם לשם לה' בשותרו דברי השם אשר דיבר על ידי נביאיו
בהמת : מהדקציח לך מיצחק אביהו די"ל דבאמת לאו שפיר עביד כמאמרו"ל שנענש על כך : מאתסתייע מהקב"ה בנופי' שאהב את

יעקב

נחמד כנוה חכם · היפך ממה שאמר העטיר שהוא כזוי עם · עני ודל : [ה]וכסיל לפי שאמר לו
שהוא כסיל מעקש שפתים · לכן מבזר שהוא הכסיל · בהוכד כמו הכהוכך לשון כתמי · לפי שאמר
הון לאדם יקר חרון · לכן הסיב לו : [ו]ידי רשעי' ירטני יטו לותי מכתיב היסר · כן פי' הרחב"ע
והרלב"ג"ל · ורש"י ז"ל לפי לשון רטיה · כלו' הרשעי' המקניטי' רפואתם קרובה לבא · ובנקל
[ל]מלא תשובה לדבריהם · והם"א
התימא מושכת עלמה וחחר עמה ·
ומשמשת גם למילת וחחו · כאלו היה
אומר היחחז בעורפי · כמה שאני
ממאס ופוכאלו עורף ולא פנים · שהוא
ממדת הגופני הנשמי · הכזה יפלפלני
בפיהוי פיו · ישברני בתמי' כמו יפוצץ
סלע : [ז]נגדע לכרות : [ח]ומעקש
לפי שאמר לו שפתים מעקש לכן משיב
לו מי שעקש ונפתול · יודע הוא נודע
לאחרי' בנפלו ברעתו · והולך בתום
ילך בטח · ד"ח יודע ישבר כמו ירוץ
חולי כן פי' הרחב"ע ז"ל · ולפי'
הרחשון נוטה הרלב"ג ז"ל · ולהשני

חכם · [ה]וכסיל בהונך עמי תלחם : [ו]הידי רשעי'
ירטני · ואחז בערפי ויפצפצני : קרני רשעים
[ז]אגדע · [ח]ומעקש דרכיו יודע : [ט]עשותך לעשר"ך
מפלצות · [י]אחז בשרך פלצות : [יא]מה נפר"צו
אמרי עוש"ר ללבי · כי [יב]כהתל באנוש יהתל בי :
[יג]הנקה ל"ו אנקה · [יד]העל שרשי רגלי התחקה :
דובר כזב לא יצלח · וחץ כבדו [טו]יפלח : הלוא טוב
[טז]פרוי מחרוץ · ומה יועיל הון [יז]לעריץ : [יח]העשיד
לא יקום חילו · ולא [יט]יצליח אחרי[ת] שבילו : [כ]כי
העושר ירושש · [כא]ומחלתו יגרע כמקושש : כסף
[כב]מרוקע ווהב מאופו · [כג]מהר שו"לל חי"ש בז :

עורך

[ל]עשותך כזה שאתה עושה מעשיהך מפלות · מפליא לכוותיהם שאתה מתלוצץ בי · ותפלצתך השיאה לחותך
להשתרר עלי · כאלו אתה ימין ואני שמאל · כי ימין ושמאל הוא סוד זכר ונקיבה · ולכן נקיט הכי לישנא לפי שאמרו רז"ל
דמות זכרות עשתה לה · שהיתה נבעלת לו · לכן אמר במעלת העטירות אתה עושה לעצמך דמות זכרות : [יא]יחזו בשרך פלצות
וזלעפה · חלחלה רעד ורתת · ולכן כתבתי לעשר"ך במקום לאחר"ה : [יב]אמה נפר"צו כלו' איך פרץ בעזות פנים ובחוצפה :
העושר הזה בתמידותיו · ד"א איך נשבר לבי בתמרי העושר · ולכן כתבתי נפר"צו במקום נמר"צו ועוש"ר במקום יוש"ר :
[יג]כמהתל כמשחק ומשקר : יגל"ו ולהעטיר חיים ריבי · לכן כתבתי ל"ו במקום ל"ח וה"ח התימה וכי אנקה לו : [יד]העל שרשי רגלי
העמדים בתיסור · על המחקה · כרוזי' יחקקו לדק · יקראו לרגלי רגל ישרה · וכי עליהם תתחקה אתה המחקה עמל · חוקק
חקקי און מבין רגליו · ביקוש זה ממוכך שמעמידך על רגליך בתמי' : [טו]יפלח יבקע · כמופלח ובקע בארץ · תהילים
קמ"ח ז' · וכן יפלח כליותי ולא יחמול ליוב ט"ו ז"ב : [טז]פרי פרי החכמה · מחרוץ מזהב ומפנינים : [יז]לעריץ לרשע עריץ · המתערה
בחזקת רשעו · ויענה זמירעריצים · אשר יתמכו עושר · המלכות עריץ ימלוך · הלא כמוך עושר הון פריצים : [יח]העשיר לא
יקום חילו בקיום עולמות · כי יעזוב לאחרים חילו · חיל חוטא · הצפון לצדיק ליטריבו : ולא [יט]יצליח אחרית שבילו בקבר · כי
לא במותו יקח הכל · ולא אחריו ירד כבודו : [כ]כי העושר ירושש יפי' רש בעה"ו וממונו · ורשבעה"כ ממעשים טובים · כי דבר
זה בזה ומאס בחכמה · ולכן ימצא מרשעים חורש · שהעין של רשעים תלוי' · לפי שהעין והלב שם סרסורי עבירה העין
רואה רעה והלב חומד · ולכן בכיסא תלי' · וזרוע רמה תשבר · שבהעדר תוקף זרועם דסיינוממונם · אז יפדר הע"ין מרשעים
ויאחר אותיות רשעים שנעשו רש בעה"ו וכעה"כ : [כא]מחלתו יגרע · שהחלה קיימת והוא נגרע ונאבד · כלומר שאינה מתבקעת
כי אם רשעים ירקב ולא מסקינן בשמיהו · כמקושש למ"ד מקושש זה בלפחד · שרי בחלתו נטלו בנותיו והוא נאבד · משא"כ
בהדיק אבד · לדורו אבד · כמאמרו"ל משל למרגליות · שכל מקום שהיה מרגליות שמה · ולא נאבדה אלא לבעלה · והחכמה
תעוז לחכם מעשרה שליטי אשר בעיר · וחכמתו תאיר פניו בעה"ו · בהתהלכו תנחה אותו · בשכבו תשמרו בקבר · בהקיצו
הוא תשיחו לעה"ב · ילך מחיל אל חיל · ירחה אל תלקי' בניון · שמלוין בהלכה · הולכת לפניו ומלפפתו ומוליכתו ממדרגה
למדרגה · זאת נחלת עבדי ה' נחלתו לעולם תהי' · ועל זה אמר דוד נחלתי עדותך לעולם · ושלמה אמר תמימי' ינחלו טוב ·
הרי טובה חכמה עם נחלה · כבוד חכמים ינחלו שם בעולמם יקחו נחלתם · כדכתיב להנחיל אוהבי יש · וחוסכו ינחלו ארץ
עליונה · ויסבכולעד עלי' · וטוב ינחל לבני בנים · והניחויתרם לעוללים · והעטיר העוכר ביתו ינחל רוח · רוח הולך ולא
ישוב : [כב]מרוקע מרודד והם תוכה מתרשים · והסב מאופו מאופיך כן פירש"י ז"ל והת"י : [כג]מהר שולל כלו' בנקל ובמהירות
ויכל לאחרי · משבו בחפזון וכמרוצה רבה יבוזו · הרי שאינו אלא כמשענת קנה רצוץ · כי פתע יעבר וחין מרפא · שולל מושלל
מדעת · כמו תשתוללו אחרי אב · כן פירש"י והרחב"ע ז"ל :

ממלך בינתך הוא זה · והרי כתיב לא חלק לו בביכם · ח"כ אין חכמתך כי אם חכמת רעך יוכדב
שהי' חכם לרשעה · ד"אלפי מה שכתב הרנוס שם שקשיח בכי' ללא לבה · שחוק על בכין דלא לדילה ·
כלו' שמחממתבילים שאינן שלה · ובילדי נכריס תשפיק ומיגעת לריק · לכן אמר לו אתה מלך הנגב
כדמית לכן הזה · ע"ד מאמרז"ל רוב בניהם של תלמידי חכמים עמי הארצים · ובני עניים של
תורה מהם תלא תורה · ולא מחכמה
שחלת זאת · ד"אלפי מה שפי' רש"י
ז"ל כן מלאך בדמות כן · הדוחה הרוח
קשה הבא מדרום · שלא תחרוב העולם ·
לכן אמר לו אתה מלך הנגב רוח הדרום
הקשה · בשביל בינתך יאבר כן ·
שאילולי כן · אתה רוח רעי' המחריב כל
העולם כולה : לזהמתקוממך
תתקוטט ה"א התימה · וכי יש לך לב
לריב עמדי : לזהלא ראוי לך להיות
מצוט בארץ ומתהלך בה כע וכד ·
כהולך בנולה ולספוד ולבכות בעמק
הבכה : לחומעמק עכ"ור · שעכרך
כ' · וכאיבך נעכר · לכן כתבתי עכ"ור
במקום אחור : וכי' לטכי · תחת יופי
אלופי שופרת כיבא כאחיתא בשבת דף
ס"ב ע"ב : בואי בנקרת צורי'
וכשעיף שלעיס מפני הבושת והבזוי :
מאתחת בשם מק · מקו' שהיית תתבשם
בן יסי' במקיס כמקיס : מבפתי גיל
פתחי' שמביאי' לידי גילה במקו' גילה
שם תשיה רעדה ואחנורת שק · וכל אלו
הם כינויי' להחכמה כלו' שתיפות החכמה תמים · ע"ד תתעב אתיופיך · יחזקאל ט"ז ד"ד : מגולה
יבליג שוד כלו' וחלים לאיתגבר על עז ותקיף כמוני : מרלי עטרת מלוכה כלו' לי ראוי שעטרת
מלוכה ד"א לי יתמיד תמידי העטרת מלוכה : מהרמוסה ודרוכה כפל במלת שוכות כלו' בדיוטא
שתחתונה בתכלית השפלות : מוחטאי אשר חטא לי · אלא ילך במוסר אלי להתיסר בשבתי · עושק
מנפשו השלימות · כן פי' הרלב"ג ז"ל : מזוכא כאדם שהולך במרוכה ובמהירות כן יבא הפלות
והמחסור : כל מחמשכי השוכאי' מעלתי · שהויבים ושוכאי' מעות שהוא מעלת העשירות ולכן
כתבתי הוי"ו במקום לאבי ומעו"ת במקום מות : מטלבם שתן וחלב על כסלם · לא ידעו ולא יביאו אל פעולת ה' בטוב מאוד
זה שמעון · ואומר כבד משמוע ועיניהם שעו ושאו מראות · ובקיש הכיתלת מילי לפי שנאמר שמעון לב העם הזה ואזניו הכבד
ועיניו השע · ובא לפרש מה עניין העיורן והחלמות והחרשות והטפשות שבהם : נהנהם כי כן יבורך גבי"ר כלו' שעיקר הברכה
הוא העשירות : נאוזה מעשה המכוכה כלו' כל הרוכה ליטול את הכסף עושר רב לו להכין כלי מע"ת · לשות בכוון למופתי
רגל · לעמוד על רגליו · בממון שמעמיד האדם על רגליו · כמאמר ז"ל בפסוק ואת פיקום אשר ברגליהם · רגל
הע"שירה · משיהו עלה בכוכם · לפכות דרך הנפון שמשם וכא יאתה · והרוכם להעשיר ינפון כלו' שיטה אחר הבצע במוסן ·
ולילך אחר דבריו ומעשיו :

סיני פרק יור

א מלך · המיימן הוא מלך הנגב : בלבן לאותו הבן שאין בו אומנה · שעושה עושר ולא יושר : גבשכל אדם לפי שאמר
לדרוש במין חומר · לכן אומר לו שדור"ם כמו חמו"ר · מלך שנלב לריב · ושכל אדם עובר על פשע : דאוסף

יבם אינה ל' ח'
שבמתקוממך תהילים
קל"ט ד"ה
תתספדנה ירמיה מ"ט ג'
תעשה מיכה מ' ח'
עכו"ר ירמיה ז' ד"ל
שימי כרמלית מ"ח מ"כ
כשבר יעשיה ל' י"ל
והי' יעשי'נ' ד"ל תחת שם
אמונתך אינה ל' ה'
בא יעשיה כ' ד"ה
והיה יעשיה נ' ד"ל
ותחת שם
ולא עמוס ה' ט'
ולא יואל ל' י'
חשמי משלי ח' ל"ו
וגא משלי ו' י"ה
כל משלי ח' ל"ו
לבם יעשיה ו' י'
ואנה תהלים קי"ח ל'
בברכת משלי י' ד"ב
וזה מלכים ח' ו' ד"ח
פנו דברים ב' ג'

פרק יוד

ויען א אמלך התימן · בלבן לאאיתן : גבשכל
ארם עובד על פשע · שמע מוסר
ותחכם רשע : דאוצר נחמד בנורת
חכם

בוצין פרק יוד

ויען מלכים א' ח' ד"ה
לבן דברים ל"ב ד"
בשכל משלי י"ט י"ה
מוכר משלי ד"ה ד"
סיני

חבפ"כיסתוממו עליך ושחקו · ע"ד ויתקלסו בו כפרי · ושחוק לרו"ליך תהי: יהכלוב מלא עוף·פי·
רש"יז"ל בית פיטמא שמפטמין בו עופות · וסרד"ק ז"ל כתב שכותבי לתוכו מאכל ומשקה ואוכלים שם
תמיד עכ"ל · וסיפא דקרא כן בתיהם מלאי מרמה על כן גדלו ויעשירו · ופי' סרד"ק ז"ל על כן
שכח להם תמון זה כלי עמל ויגיעה · גדלו ונכבדי' והעשירו וכן כית עשו: יטביתו מלא כל
שב כלו' לפי' כתלי דמזירא · כמאמר
ז"ל חולין דף י"ז ע"ה · ואכותא קמ"ל ·
כשם שאכל חזיר · כך עבר על כל
התורה אע"נ דעדין לא ניתנה התורה
מכל מקום בבית אביו יצחק אביכו
ע"ה מסתמא לא היו נוהגין סיתר
נדבר בלסור: כחבל משחית · חבלים
חלק באפו כאלו נבדה משחית · לחבל
ענוים כאמרי שקר · והוכה בין לוכלת
דברים ובין לוכלת ממון במשמע :
באחמס עבירות בה על נערה
המאורסה והרג את הנפש וכפר
בעיקר וכפר בתחיית המתים ושט
הבכורה: כבביום אחד בו ביום :
בגוב"ה כאחד · אע"נ דכך נמי מהנהו
חמם ניהנו · קחשיב לי' באנפי' נפשי'
כלו' וחד מנייהו דכפר בעיקר וכל
המודה בע"ז ככופר בכל התורה כולה:
ויאהב כלו' ואפ"ה קאב אותו: כדכי ניד
בפיו שברויח ממון על ידו · שלא הולרך
לקנות ועיין בשראב"ע ז"ל: כהוהאיש
תם יעקב: כוחטיבה אהבה גדולה :
כזואין כלו' אע"פ שמלאכו רחיב ושברך אותו מ"מ אין בזה רחי' שאהבתו אמו · כלו'
וא"ת אדקאי לי מילתא · אמאי קאמר בפלך שהוא שטוי' כמו וכפי' תמכו פלך · ורז"ל למדונו מדכתיב וכל אשה חכמת לב בידיה טוו :
לומחסום כמו לא תחסום שור · כלו' שים רסן לפיך: לאאהב חבותא על פתח בית החבוני בפתחי הדל מרחמי לא
אביאי · לא נמלא אהב אחד: לרע יובד כלו' חכם לרשעה · כמאמר ז"ל על יובד שבי' רע
לאחבון · דכתיב בי' לית חכם ודרשו רז"ל חכם לרשעה · כן אתה החכם אבר לאיש מושחית נפשו הוא יעשנו בעצה שלו :
לדאיהו כדב כלו' אתה כאברך יובד שהוא שקר וכזב · ומילי' כדב שהרי לא נתקיים עלתו כן תבטל דעתך: להמבינתך ה"ח
התימח · כלו' וכי מבינתך יעלה לך אבר שהוא הכנף שמעופף בו הכן · לפי שהכן דרכו לפרוש כנפיו לתיתן · לבקש לו מקום
חס · כן פי' הראב"ע ז"ל · לכן אמר לו אתה מלך הנגב · הפורש כנפיו לתימן · שהוא מקום החם ויבש · כי' תהי' כעין שהיה
שהיו שתול על פלגיים אשר מקורו יחרב ויבש · הלפשר לך בבינתך ובחכמתך · להעלות אבר לעוף על לפיקי מים לרוות למלוכך :
למען ילכו יוקהך וינדלו ויללויו לעשות פרי · ד"ל לפי שדרך הכן לעוב לארץ ביהים · ועל עפר תחמם · ותשכח כי רגל תזורה ·
וחית השדה תדושה · ופי' רש"י ז"ל שמעופף מרחוק מתולדותיו · ושוכח אם תבקעה ותרמסנה הביהים ברגליה · לוהחית ידושו
ויטעכו אותם · וכן משמעו' הראב"ע והרלב"ג ז"ל וכל כך למה · הקשיה בבי' ללוא לה · לפי שהוא לכור מלך טפשותו וסכלתנותו :
כמבואר בקראבהדי' כי השה אלקי' חכמה · כלו' לפי שהעדיר ה' מהכן לור השכל והחכמה · ולא חלקלו בהכינה ע"ם לוב ל"ט י"ל
ט"ו ט"ז · וכמו כן אתה מלך הנגב הדר בתימן · כבן הזה הפורש כנפיו לתימן · לי אתה חוסם להנאת בצע · כדי להכיה ברכה אל
תודביתך · ורעוף למרחוק לבתי מדבשות · ולזרך דואג על תולדותיך · לם ימותו ברעב בכפן ובגלמוד · בערום ובחוסר כל :

יודע שם · ויאמר שם
מ"ד ד"ח · לא שם ח'
ד"ב · כפרה שם ט"ז י"ב
ויאלא תהילים קי"ב נ'
ככלוב ירמיה ה' ד"ז
דבש תהילים י"ם י"ח
כסף עזרא ח' ל'
ביתו דברים ו' י"ח
וכלא ירמיה ד"ב י"נ
וכלא שם
חבל יחזקאל י"ח י"ב
ועשה ב"ב קף ט"ז ע"ב
ביום שם · וכ"ה שם
ויחסב כראשית ד"ה ד"ח
כי שם
והיים שם ד"ה ד"ז
שאינו לשון רש"י ז"ל
חטיבה ברכות דף ו' ע"ח
וכריס חגיגה דף נ' ע"ח
אין יומא דף ס"ו ע"ב
אותה סופטים י"ל נ'
שעה בניאל ד' ט"ז
מחסום תהילים ל"ט ב'
כי משלי י"ט ז'
לאשים דברים א' ט"ו
אהב שבת ל"ב ע"ח
ואהב שם
ואתה שמואל ב' י"ג נ'
ליהו ברכות דף כ"ט ע"ח
המבינתך חיוב ל"ט ד"ו

יבש

עופר במעגלותיו. ויש לשורו מני סדרך סיפר. שכתב רשום דברי חמת כתוב לאמר. הערוס יבין לאשורו. לאשר בדרך כינה. וזה"ר אין לו טי"ן ח"לף סחליף. לכן אמר לעשרו במקום לאשורו: יתכי החמת כעדרת כלו' אע"פ שתוכל להרבות הון ברעיס רבי' בלא חמת. הסלך חמת מרבה ומעון אל תירח רק כי יעשיר איש וכי ירבה בכבוד ביתו. ואל תירח ס"ון כי יתחדש בנשמה כתולע וכשני'. רק כי יתן בכי"ס עינך ולבך תלי' בכיסף כי"ס כי"ס קרי כיוזה כל החדש וחפילו לחכמים הוא עטרת: יאהחכם דהייט מלך הנגב המשתער נגדי הוא לקח נפשות במעגה פיו. ע"ד מאמרז"ל נפישי נפוחי כפן כו' ורבים בני שוממה העטופי' ברעב. ואת הכל יפח הרוח החכונה. רבי' חלני' הפיל ועצומי' כל הרוגיו. ונפש בעליו יקח. כי הוא המכית והמוליך. את הבני חדש מדרך החיים והטוב לאל'. לאכול ולשתות ולמלאות חוריהם טרף. והוא מפחידם בירחת עונם. ויש ידם מבלע בעודו בכפם. כף רמי' לידהלהם מוכיח מן פיהם בלעם. וירחו מעונם הגיונם אשר דרש דרש. והנה שורף שריפת אש לא כופח כאשר אמר למעלה ובחרומחנק נפשם וימותו בעירוס ובפוסר: יבדוס עריהם יתמכו עופר כלו' אשרי הגבר שומע לי ודפת דדכי יחפצו. להפריח אהל עפי"ריס. כי עפי"ריס יסכוכו ארץ: חושך יגעופר כלו' מי שמונע את עצמו מלהרבות הון. אך למחסור ומסחית נפשהוא יעשה. מחסר את נפשו מטובם. ואין לי למחסורו אשר יחסר לו. ל"ו יחסרו כל טוב. ל"ו יחסר לחמו. ובלמח משקיחסרו. ושלל ל"ו יחסר וכחסר לביחות. בחסרון לחיוכל להמלות: יזועוכר שחירו שאר בשרוממם כי בשרו יכחם מחמן. ח"כ שחירו ואשתו. ובניווקרוביו. אין לאל יד למלאות נפשם כי ירעבו ללחם וכל מחסוריהם עליך. הכאים מגן מחסרם תמלא. ואין מכור גדול ממך. ויותר מן העורב שהעורב אע"פ שהוא כלי עורב אשר יקראו. ואף שים להעורב לפרנס את בניו ואינו רוצה. ואתם קדוש כחיתה בחולין דף ז' ע"ב ישראל קדושי' הן יש רוצה ואין לו כמך היום. ואפ"ה אתם מכור יותר מהעורב. דעורבא לא בעי בני כלל. ולקיום סתין נטבע בו טבע הסיוע. משא"כ הא דבעי בני. הרי אתה מינע לריק ומוליד לבטלה. שהרי אתה יודע בשם הן כזונין ובשם הן מתפרנסין. גם הבחינו שעל מה שהוא חושך מעושך הוא רואי לעושניהם. ומלאך מכורי יסולח בו. מלך שהוא מכור לכן נופל ביד שר של גיהנם שמו מכורי. ורמיתי להרלב"ג ז"ל שכתב וז"ל גומל נפשו. הנה מי שמגדל נפשו בחומרית. ומחזיק אותה לאת לחומר הסכרחי הן המזון וסלבוש. הוא לים חסר. שלא יגרע מדבר חקו הרואי לו. ויחמול על הרואי לחמלה עליו. ואחכם מי שהוא עוכר בשרו ומילר לנופו. הנה הוא מכורי כי מי שהוא מכורי לעצמו כל שכן שהוא מכורי לזולתו. ואולם אמר כן כי קלת מאנשים יחשבו עבודה לשם יתברך. מה שיעבו נופש עיניו. וזה שפך רצון הש"י. ולזה תמלא שלא העמידה התורה דבר יקר' בו עיניו לנפש הבהמית רק מעט. ביום אחת בשנה. עב"ל לעניניו: טונכאי לבב אותן בני אדם שלבם נשבר. והולכי' בחושות בדאגות רוח. בהילול ושק בינון ואפר. למותת המה נחשבו' כמתים. כי ילכו שחוח. כאלו נכר נכרה לפניהם שוחה עמוקה לפ"י צרו"ת צרורות. עד יצוב לארץ. ידמו לשחול חייהם הגיעו ולפעמים כי כשל כח הסבל מלד שנפשם יבשה אין כל. ורוח נכאה תיבש גרם. יאמרו מי יתן ואתנו. או כנפל ממון יקיו. ויבחרו את המתים שכבר מתו. מן החיים אשר עדנו חיים חיי צער. וכל זה לפי שהוא חושך מעושך. ולכן כתבתי מעושך במקום מיושך. ועתה בא לוסיף רמי' לטענתו ואומר: טזאיך כבדו מסו"כן כלו' מלד דלות ועניות עיני החכמה שעו. ושם עיניהם מרחות רחי' שסביא בסמוך. ועין הכבדת העיני' שמתיחסת אל הדלות. הנה הוא תחלואי הרעב. כי מי שאין לו פת בסלו. ודאי יחשבו לו מרחות עיניו. מפני זלעפות הרעב. כמבואר בקרא בהדיא. ביהוכתן בן שחול המלך. שאמר כי חורן עיני כי טעמתי מעט דבש. וכן לעיל מיכי' כתיב. ויש ידו אל פיו ותתרפה עיניו שמואל ח' י"ד"ו וד"ט. וכן מאמר ז"ל. מאכילין אותו עד שיחורו עיניו ויוחח דף פ"נ ע"ח. ולכן כתבתי מסו"כן במקום מזוקן. כלו' מחמת דלותו. ד"ח מסוכן לשון סכנה. ע"ל מה שפי' רש"י ז"ל במסכת דבולחם. שוחת החולי הבאה מחמת רעבון. הוא סכנת נפשות: יזלעירי לימי' כלו' במעלה אין פחות ממך בעולם. שלא ישחק עליך. שלא הגעיר ממך לימים. יצחק וישחק לשטותך. אע"נ שמרחוי לקיים רחו נערים ויחפלו:

עופר שם ד"ד
והחמת יפעיה כ"ם ט"ו
כחכם משלי י"ח ל'
מן תהילים י' י"ח
והון משלי י"ב ד"ו
רוח משלי י"ח ט"ו
ומה קהלת י' י'
חושך משלי י"ח ד"ד
ועוכר שם י"ו
נכאי תהלים ק"ט ט"ו
וכבדו ברחשית מ"ח י'
נעירים חיוב ל' ח'
סנים ברחשית מ"ל ד"ו
ויבא שם ד"ח.
עשו ברחשית ד"ה ד"ז
יודע

כניהם מחריס רומין מותו ומלילין. מותו מצ"כ כחפילה. לכן אמרו שהתחברותו מגל עיורי' כמותו ערלי לב. ושני עיניים מאיר פיני להם ולא יראו. מ"כ כאשר ימשש העיור בחפילה מחין מגיל: עה"נ לך התיחפי כמנודה מחסור בנעילת הסנדל כדאיתא בי"ד סי' של"ד: שהוי קידה כלו שיפול על פניו ויעורר בבכי: שחקים שיפר פקב"ה: עה"נ שמו"א שמואל כתיב. ופסקתיו בשני תיבות. כלומר היה"ר שמעו אל אחר ואל זר. ד"מ אל בפתח כלומר זה שחסור לאוכיר את שמו על שפתיך. ושם אלהי' אחרים לא ישמע על פיך והם"ס עתיד להיאחז בסתך. בחרב שהוא וה"ו ולעשות ממפס עין. והו יקרא שמ"א. לכן מ"ל אם יגרוס היה"ר שתבא לעסיפה ולקריעת בשרך במסרקות של ברזל. לעבור על אחת ממלות ס' אחר לא תעשה. שהוא תוכן מנמותיו כנ"ל. ומפי' אחרקתא דמפלאכי. קח מוסרי ותיסרנ ואל תעבור. ונם כוס מוכיר לו יום מיתתו כנ"ל. ואל ספק נם כוס יש שני דרכים לפי מאמרו"ל יש לך אדם שמוכו מביב עליו. ויש לך אדם שניפו מביב. ועל שניהן הוא אומר ואל כסף. או דרך אחת זו ואחת זו: או. או דרך זו ואין צריך לומר זו: עשיהולל יוסיפו הוללות וסכלות: פקת נכסלת בעון פלילי בהתפלרך. כלומר זאת תהי' לך לפוקה ולמכשול. ומכלל דאיכא אחריתא דעדיף מכם"ף עו"ש דברי אחת קנה: כי בחמת החכמה תחי' את בעלי':

ואחת יחזקאל ס"ו י"ג
חנני ירמיה ד"ו
ורגליך ירמיה כ" ד"ס
בכן תהילים נ' ד"
כום ירמיה ס"ו ט"
ואתפלטי ירמיה ז" ד"ג
ויחזקאל ד"ו ל"
הוי מגילה דף ד"כ ע"כ
תן תורה יהושע ז" י"ט
בפשוט מגילה דף ד"כ פ"כ
הסתחוי ברחשית י"ט מ"
חולי שמות ל"כ ל"
שחקים מיוב ד"ו י"ג
על מיכה ב' י"ד
כספך נפניה מ" י"מ
יפפיוך שמואל מ"ס"ו ל"ב
קח משלי מ" ו'
ותולית ירמיה ס"ו י"ע
כי תהילים פ"ט ו'
שנית יעשיה ד"ח ז'
כי קהלת ו' י"ב

בוצץ פרק ט

אדרש קידושין דף ד"כ ע"ב
עד שמות י' ג'
סות משלי י"ס מ'
עם נפניה ג' י"ב
נכוה יעשיה כ"נ נ'
כווי תהילים ד"כ ו'
כווי דכווי סנהדרין דף כ"ד ע"ב
כסוד ירמיה ס"ו י"ו
למלחות ירמיה ל"ח ד"ה
להעבדו חיוב ל"ס ט"
חגיד חיוב ל"נ ד"ב
סערום משלי י"ד ט"ו
העשר

ויען

העשיר ויאמר. יאדרוש כמין חומר: עד מתי יהי' זה למוקש. הוא כסיל ושפתיו מעקש: עם בעני ודל. נבזה ונאיש חרל: דבזוי עם בזוי דכווי. הבסוד משחקים ועלוי. ולמלאות נפשי ראבה. להעברי רים יאבה: חאגיד לאדם ישרו. טהעושם יבין לעש"ו

פרק ט

סיני פרק ט

יאדרוש

מחי ענין דר"ם אל המתים בחייכן. לפי שאחר החכם לעיל דרך דרש סוב לעמו. חכם בפיניו ואים העשיר דרש דרש נם הוא. כמין חומר לרוב מרגליות וכשמים שמעניקים לתפשיכן פי' רש"י ז"ל. וכהך כאומר חותם שאותמו חמור. ורלה לדרוש כמין חומר: בעני ודל הכפל לחזק הספלות. ד"מ קראו עני בדפת. כלו' וכי אין לך מיפס ועני בשכל. שהרי לפי דבריך שסיימת החכמה תחי' וגו'. ודל כלומר זמדוע עת"ס ככה דל בני שמלך: גמחיים אדל כל אים שבמקרא לשון חסיבות. לכן אמר לו אדל אים כלומר קטן בתיך בנוים וכוי אתשמח: דכוי עם שפל אנושי. כווי דכווי בתבלית הספלות. שפל ומשופל. ד"מ שמבוש עלמו בשביל ווי שהוא הממון. וכמאמרו"ל אייתי דעייל ונפיק לחודי. זל ומזולזל נבי': הבסוד משחקים ועלוי. ואיך יתלה לבו להיות לי למוקש תוך היכלי הבשמתי יתערב זר כל שכן ל"ר: ימתמלא נפשי דאכם תונה ויגון בקול ענות ממעטין נפש שומעו: ולעבדו ריש יפבם ה"ח התימח כלו' וכי ירלה ויתפיים הרחם לעבדו. ודרך משל הוא ואל עלמו הוא מדבר כלו' מלך נדול כמוני אשר לו קרני ברזל וקרני רלמים קרניו. בהם עמים ואימי"ם יכנח היתכן שאעבוד אותו אחלל אים. ולא כאים נבורתו: חאגיד לאדם יושרו לפי שאמר החכם לעמו דרך דרש ותוכחה. שלא להסניח בעושר. לכן אמר העשיר סיף הדבר עדיך יפרש אשר יבור לו אדם: טשערום משר יעשם בדעת. הוא שיבין ויסניח ויסתכל לקיו' מן להעשיר ויתמוך

עושר

סיני השתערות מלך הנגב עם מלך הצפון פ"ח בוצין כח

בפרק נ' · לפי שכשנשתחרר על כך בג"ל · לכן נאמר לו בדרך רמז · ואדם כלו' בחשר שתחת ישראל
מקריח אדם מחט קרוין אדם · וכה"ה בגמטריה כלב · לגריעותה כלומר יש לך מעלה גדולה בכחמה
שהוא ככלב דהייט החולפת · וכן כתבו התוספו' בפרק כתרא דיומא דף ד' ע"ב ד"ה
פרעסיני בכלב וכעורב ע"ש: סכלם שטופי זימה דכתיב וזרמתם סוסים זרמתם בן פי' רש"י ז"ל:
סאשר בשדם בשר חמורי' כלו' לאו
איסורה דאשת איש לחודה איכא אלא
אלו שוכב עם בהמה כדאיתא
בברכות דף כ"ח ע"ח · ומכל מקום לאו
לענין מיתה קאמר · דודאי קרוב בהמה
ממש קמיירי · ועוד דאשה קרקע עולם
היא בדמוכח מחשתר · כדאיתא
בסנהדרין דף ע"ד ע"ב והאריכו תוס'
שם בד"ה אשתר כו' דאפילו לנבי
בעלה לא סוה כביאת בהמה ע"ש :
כולם סחכמים שחורי' שכרי כם בני
אם · אחיכם על כושי' כן פי' רש"י ז"ל:
סחשר ופלך המצפה כלו' אפי' מרא
דוראה קטשל והפחות והסגנים
לא הורגלו בראשה לבעל: סחחת
מפארכע נשים כלו' כמיומדת שבכם
כמאמרז"ל אח הכבש שאחד מיומד
שבעדר · ואתי' כר' עזרי' ור' יוכתן בר

מצרימה · סכולם שטופי זימה : סנאשר בשרם
בשר חמורים · סוכולם אנשים שחורים: סוושר
ופלך המצפה · לא הורגל באשה יפה : כל שכן
כואת יפיפי עגלה · אשר לה נאוה תהילה : סואחת
מהארבע נשים · סישושבי יעבץ דורשים : ופחדו
ורהו לנפשותו · פן יתחכטו לרדוג אותו : סחכרי
למעט באיסורא · ולמ"ד סטחנק חמורה : אע"ג
דלית בי' הבלה · חייש לשמא יבחרו בקלה : ועץ
שחיים לשון מרפא · להשמי"טם ממנו להרפה ·
שוכאשר האמרת דרכו יורה · לא עבהי' כלל
פלסתירא : באין עיקוש נפתול ורמי' · אמנם
אחותו בת אביוהי' : אמנם צריכנא לשנוי' קמא ·
דלא תקשה עמהעולה תמימה : הרי דחוי' ראייתך ·
וראה בעיניך טעותך : עאיך תמשש בצהרים
כבאפילה העיורים · ותלאוה ממצוא הפתח כמוכים
בסנורים : וראית

כולם"ש · כרחשי' י"כ י"ט
אחר יחזקאל ד"ג ד'
וכולם רש"י כרחשי' י"כ י"ח
ועד נחמיה נ' ט"ו
לא לפון רש"י ז"ל כרחשית
י"ב י"ח .
יפיפיה ירמיה מ"ו ד'
אחר תהלים ל"ג ה'
אחת מגילה דף ט"ו ע"ח
סוטשבי ד"ה ל"ח ב"ה
וחדו יעשיה מ"ד ח'
ולמ"ד סנהדרין מ"ט ע"ב
ועץ משלי ט"ו ד'
לחשמי"טם דברים ט' י"ד
כחין משלי ה' ה'
ממש כרחשית ד' י"ב
ורחה דברים נ' ד"ו
לחך דברים ד"ח ד"ט
ותלאה כרחשית י"ט י"ח
ותחת

סיני השתערות מלך הנגב עם מלך הצפון פח בוצץ

ממש · ע"ל עוד מעט קט ואין רשע : משיכסו פניך אתה תחסר לב · חרולי קמשונים קוצים ודרדרים כן סירוסי והרחב"ע ז"ל · והרד"ק ז"ל פי' יותר שהם דברים המזיקין להמתקרב להם · הדרך משל אמר לו כל הנועץ בך יממא : נכשלת בחבות ובניס כי אם חבות אחלו בוסר · ודחי שיני בני' תקסיהם ח"וכי עטרת בניס אבותינו הצדיקי' ז"ל : נאבגובה אפך מתוך נבהות לבבך · תעיס לחם נפשך · ונתת את פיך לחטא את בשרך · כמחבל עלמו לדעת · והו תעיס נפשך בכפך · כמי שחייו תלויים לו מנגד · וע"ל טורף נפשו בחמו בעבור אפך טרפת נפשך : נביחרים ס"ח התימא היסתוק כלומר כשל אלם יתאפק ס' ויחרש · עתיק יומין הקב"ה נקרא כן בדניאל ז' ט' : נגלדיק ממנו דבותא קמ"ן · דאפילו אינו צדיק גמור אלא צדיק כנד הרשע מעפ"י ס' לא יעזבנו בידו · וכמחלק בברכות דף ז' ע"ב · דהייט לשנוי' בתרא דהתם · דתלי' בשעה משחקת · מ"ב כשהשעה משחקת גם לצדיק כמו להרשע · ודאי אינו בולע אותו · אמנם לשנוי' קמא דקאמ' לדיק ממנו בולע מ"ב י"ל דוקא כשהרשע אינו גמור · וצדיק אינו גמור · משם"ב הרשע גמור אינו בולע אפי' לדיק שאינו גמור · ומשיכורי הכבד ספר פניעת יעקב המרכתי בזה בעה"י : נרהופכי' משפט ללעג"ה · לפי שהעשיר אמר לו אלעג לרש"ה · לכן אמר לו אתה הפכפך דרך אים ואור · המהפך דברי אלקי' חיים · ומעקל ומעקס נתיבות המשפט לאלקי' הוא יריב · ובלעני שפה ידבר לנקי וילעג למו · לכן כתבתי לעגה במקום ללעגה ע"ד ישתה לעגה כמים אויב ל"ד ז' : נהיסי' כעונה שהוא חרדה הנאחת על הנחלים ואין מספיק לותה שהרשת אלד אחד · ואלד השני אינו בחפית כלל · כן פי' רש"י והרד"ק ז"ל · כלו' עכשיו כך הוא · לבא בהם לא נופח ולא תכלה בכלות הניהם · פעונה זו שחכי' בשרף ואינו : נתתן למשיסה ולבזוזים שללחזק הענין כלו' משיסה וביזה רב · כמו הבוק תבוקו והבזו תבזה נבלה יעשו"ך ד"ב ל"ב · ד"מ מלכתיבמי כתן יעקב למשיסה וישרא לבזוזים ולא נקטינהו בחד בבא · ס"מ דתרי מילי ניכסו · ומשיהנרוע מבזוזים דהתכתיב נבי יעקב · לכן נקיט תרוויהו כלומר זוחל"ל זו · ואם הוא בהיפך · הוא ע"ד לא זו אף זו · ועייבמהרש"א בחורבן נבי הא יבוקא ור' יהושע בן חנניא : נבראש עם קודש לפסוע · כלו' פסעת על ראש ישראל שהוא הכריסם לחיינו פ"ה · שהיר ממזרים ויכיר בורחו לבתי עולם : נחשמקפ"ך כלו' לפי מה שהקפת בחשבי סכלותך · כך סליקו וסעלו רעיונך · לכן כתבתי משקפ"ך כמקום משכנך : טשטיח שפיל לסיפא דקרא כלו' השפיל עלמך לסוף המקרא כל דבר שהוא בסוף קרי שפולו של דבר כן פי' רש"י ז"ל : סשכל מקום שבק"רו המעייני' לשון הנמ' הוא שפק"רו המיכ"ן · אך לא רצה לכנותו בשם פוקר ומין · משום דמשפקא ליה מש שעה בשיקול הדעת דהייטו כמידי דתלי' בשברה דקאמר · וא"כ אין רצוי לקרותו אפיקורס · וכל שכן מין שהוא עובד ע"ו ממש כדאיתא בשילהי הוריות דף י"ח ע"א וכחולין דף י"ג ע"א שחיטת מין לפ"ו · וביומא אחרורו"ל אין פורצין וכוכין שאחזוהו לדוקי דף י"ח ע"ב · לכן כתבתי שבקר"ו והמעיי"נין · כלו' כל מקום שבקרו שדרשו ומקרו ושפטו המעייני בתורה סימב · שם ימצא תשובה לקושיתם כי לא דברריק הוא ח"ו · ואם ריק הוא מאתנו אלין אנו יודעים לדרוש וכן אינתא בב"ר סוף פרשה ג' שאחר ר"י כך לר"ע : ותלי פעמא בשעה שאין אתם יגעים בתורה כי זה שעון ביקור לא יגעתי ומכאתי אל תאמין : סאוחדם ובהמה לגריעותא תשוב דכשהוא קאמר דף ד"ג ע"א זרע בהמה קאי על אותן בני אדם שאין בידם לא מקרא ולא משנה ולא שמוש"ח · ומדברי הלפון ניכר שאינם בקי בהן ובשמותיהן · ואפי' כי רב לא קרא · לכן קראו אדם ובהמה · ד"א לפי דבחולין פירש"י ז"ל לגריעותא דבהמה קאי אפוסעי' לכן נקיט תרוויהו כלומר זו וא"ל זו · ואם הוא בהיפך · הוא ע"ד לא זו אף זו · ועייבמהרש"א בחורבן נבי הא יבוקא ור' יהושע בן חנניא : נבראש עם קודש לפסוע

להתפאר כנד האומן שחובב כו׳ ואסנירם כנד המניף אותו׳ כדאי אפשר לך להתרומם כנדי : ליבמבחר גבירנוכלו׳מובחר שבכל הבדיקי׳ ע"ד מאמרז"ל בהברחם בשביל אברהם נברח העולם ומי נתלה במי הוי קטן נתלה בגדול ח"כ ע"כ"ל שאברהם אי׳ המבחר הגברים ולכן כתבתי גבירנו במקום קברנו: ליונתת את אמי"ת כלו׳ מדות אמתיות שלה ולדקתה כאלו ח"ו אינה מופקרת להבעל בעבור ממון ולכן כתבתי אמיתם במקום אמתך: להאיזך כלה כמדבה כלו׳ גיבנס כלה ואתה איזך כלה כמאמרז"ל רחם הסנה דף י"ז ע"ח המינין ופי׳ רש"י ז"ל המספכין דברי אלקי׳ חיים והאפיקורסין פי׳ רש"י ז"ל מובזה ת"ח ושכפרו בחכמת התורה ושחטאו והחטיאו רבים וכולהי אתנהו כך לכן אמר לו גיבנס כלה כו׳: לשתירס לשון רימה וכן פי׳ רש"י ז"ל: מאהובי׳ כלו׳ הבדיקי׳ אסכי ס׳ לבעלי דכבך לשנאים לך שלבך מורערע עליהם: מאויחדל מעליך השעה כלו׳ בשניע זמן מיתתך: מבתמות דוקא בהמניפה כה"ח כידוע במניפה הרחוי לך כמו שמלאנו במרגלי׳ זנח׳ במניפה בבי"ת פתוחה דהוה כאלו כתוב בהמניפה המיועדת להם ודרשו רז"ל שעתרבב לשונם על שכורם ותולעי׳היו יונקי׳ ונכנסים מלשונם עד שכורם ומשכורם עד לשונם לכן אמר בהמניפה רעה : מגישתרבב כו׳ הרפאות תהיה לשריך ס"ח התימא כלו׳ היך אפשר למלוך תרופה למכתך ורפואה לשרך לשכור שלך מקום שהתולעים יונקים מתוכה ונכנסים לתוכה . ונקיש דוקא שכור לפי שהוא המלא הנוף והוא אחד משנקביים הפתומים שעליו אנוחומרי׳ בברכת אשר יצר שאם יפתח אחד מהם אי אפשר להתקיים . ואמרודז"ל כל זמן שהתינוק במעי אמו׳ פיו סתום ושכורו פתוח ואוכל מה שאמו אוכלת וכשיולא לאויר העולם שכור פתום ופיה נפתח ולכן יתכן שזה שפותח פיו בלשון הרע מיתתו במניפה וו דוקא כלו׳ כוח לו שלא נברח אביו׳ הפה סתום לכך נשתרבב הלשון והשכור נפתח . ותולעי׳ יונקי׳ מלשונו של שכורו דוקא ומה שאמר כפל ויחדל מעליך השעה שפי׳ מיתה ונס תמות לפי מאמרז"ל בחלק דף ק"ח ע"א ודף ק"ט ע"ב ובעירובין דף ט"ו ע"א וימותו האנשים בעה"ו . במניפה רעה בעה"ב לכן אמר לו במי שבי מיתות ע"ד מת אתה ולא תחי׳ מת אתה בעה"ו ולא תחי׳ לעה"ב : מדנה ולמד כלו׳ פן תאמר דוקא המרגלים שהוציאו גמורי׳ והוליאו דיבה על ה׳ שאמרו חזק הוא ממנו שאין בעל הבית יכול להוליא כליו ממנו . לכן נענשו כך . משא"כ אתה בשוב כל דרך אשר בעיניו תאמר לדיק אתה ואיזך הדבר כי אם על החכמה . ח"כ אין לך שום עונש ולא יקרך עון כזה לכן אמר לו נא ולמד כו׳: מהבשביל! בללנו כולנו כתבו שהוספו׳ תיבת אדרבה בשביל נגזרת הנזירה . וי"ל שהוא פי׳ הרמבן שהוצרך ליאמר : מולי׳ שאמר עזבו בריתך . ויעני׳ שאמר בתוך עם עמך שפתים . ואע"פ שלא פנעו בכבוד אבותיהם הקדושי׳ אשר בארץ החיה . ולכן כתבתי לאכו"ת במקום לאוהבות : מזיריע. כלו׳ אתה חלל רשע . רק רע כל היום מר לורח . רע לשמים ורע לבריות . הלא יעורך רע בלכוריות חיסה ושלף חף יכות"פ קלין . יעיתהו בתה ומבוסה . ויכית לם על הלריח בשלף קלף . וג׳ כיוצים אלו . לפי שכשיורד ומסתין . או יריע להלך׳ וכשעולה ומרגיז אז מעלה עשן בלף ה׳ לחם בוערה . וכשנוטל נשמה מסריח בב׳ טיפין . ומלריח כמאמרז"ל ביומא כשהנשמה יולאת מבוף הקול הולך מסוף עולם ועד סופו . ואמרו רז"ל שאול מכניס בקולי קולות כדאית בברכות ובחלק: מחחסין כאלוגים בע"ל הוכי"ם . תקיפתך לינו אלא כנעורת של פשתן בקריחו לם . וכקורי עכביש . ופתיל יחבל שוא שאין בו

כמבחר ברחמית ד"נ ד׳
רחם ד"ה מ׳ י"ח י"ח
ונתת שמואל מ׳ י"ח י"ו
לומר הוסע כ׳ י׳
תירס שמות פ"ו ד׳
ואפסות משלי י"ו ד"נ
מה יעשיה י׳ נ׳
בהכיאך קהלת י"ח ט׳
יאחזך שמואל כ׳ מ׳ ט׳
ויחזל אוב י"ד ו׳
תמות במדבר י"ד ל"ז
יסתרבב סוטה ל"ה ע"א
רפאות משלי י"נ ח׳
נפיח ברחמית ד"נ ו׳
ותחסרהו תהילים מ׳ ו"
וכשבילו סוטה דף י"ב ע"ב
שם במדבר י"ח ד"ח
כן שמות ל׳ ח"
תבע ברכות דף י"ט ע"ח
ונטל שמות רבה פ׳ נ"
וכן בילקוט שיר השירים ב׳
ולאוהבות דברים י"ח י"ח
יריע יעשיה מ"ב י"נ
חסין יעשיה מ׳ ל"ח
ושופטים ט"ז ט׳
יכסו

סיני השתערות מלך הנגב עם מלך הצפון פח בוצץ

ליתן את הדין: כאואל יבטיחך ירך כלו׳ אתה העשיר בהלכך אחר שרירות לבך שרע. כמאר הורה לך הזקן ממרה היכה״ר. ואמרו רו״ל השעים יכה״ר שופטן. מ״כ תאמר בלבבך שלו׳ יהי׳ לך כי בשרירות לבך תלך. שהרי מהובך ידיד נפשך אשר הי׳ לך לעינים. ולא עברת ממצותיו כי אם שמוע שמעת בקולו. והוא יהי׳ שופטך. מ״כ יהי׳ לך בטחון כו שיוליכך בדומם וכאי. לזה יאמר אואל יבטיחך ירך: כבכי אין כאה

לשברך ומי ירפא לך. ואל תאמין בריע ואל תבטח בחלוף. כי אם דמים הוא. והוא לנפש ימרוב ויצפון לנקי אכס להפילך שחת. ואת נפש בעליו יקח. ד״א ואל יבטיחך ירך לומר כי תוסיף חסד על פשע. ושכר אל שכר יחדיו ידבקו. כי אין כאה לשברך. כלו׳ פאשר שכלאו הכי אין תרופה למכתך. כי הרבית לפשוע. עד שעוותך עברו ראשך. ומתוך כך ימציא אותך מלשוב אל ה׳ אלקיכו כי ירבה לסלוח. גם בזה אם יפתוך חוטא אמחטיא אל תאבה ואל תשמע לו. כמאמרו״ל אל תהי רשע בפני עצמך ומי שאכל שום וריחו נודף. אף יחזור ויאכל שום ויהיה ריחו נודף ביותר. כי אם שוב תשוב אל ה׳ מדרכך הרע: כגכרם נאות עשית התורה פלסתר והפכת דברי אלקי׳ חיים: גבר כדאשר דרכו נסתר ונעדר מאתך אור האכל ופי׳ האמתי של תורה. ד״א אל יבטיחך

אוי אין למכתו תרופה: כאואל יבטיחך יצרך. כבכי אין כאה לשברך: כגברם עשית התורה פלסתר. כדגבר אשר דרכו נסתר: כהבחרבך השלופה תרקד. מלין כי תחקר: הברכ״ה העליונה. כוידיוטא תתתונה: וגרם המעלה. בנגב שפלה: כזושמע נא המורה. טענתך כטמהקמח והתורה: הקמח הוא כמעלות הסולם. שמש״יגים בו גבול לעולי״ם: וכמפתן תחת הבית. לאוכטרף עלי זית: שהסולם והמפתן והעלים. אין עיקרי׳ אלא טפלים: והמבוקש אי אפשר להשיגה. אלא ע״י המדרגה: כך החיך יטעם לאכל. לעבור ה׳ למען יוכל: ובין תבין אשר לפניך. ושמת שכין לבבלועיך: שלכך נקרמת במבטא. שאתה תחתית הדיוטא: לגולכן קדמוך גם הקמח. בלי יעשה הקמח צמח: שגם הילד צריך אכילה. טרם באו להכרת מעלה: קניות הממון הטובה ממנה. כל שכן למעלה העליונה: החכמה הטובה מפנינים. ואתה קטן שבקטנים: התתפאר לגכגרון על החוצב בו. או כהתגדל להמשור על מניפו. ומה שטענת מאברהם

חוי סכת דף קי״ם ע״ב
וע מסנה בתרת פ״ד מכות
כי נחום ג׳ י״ט
עמית כרכות דף ל״ה ע״א
נגר ליוב ג׳ ד״ג
כתרכך שמואל ח׳ ל״ח ד׳
ה״ם ח׳ י׳ ד׳
מלין ליוב ל״ב י״ח
כברכה יסעיה ז׳ נ׳
וזם ל״ו כ׳
דיוטא נמרח בכמה דוכתא
גם מלכים ב׳ ט׳ י״ג
בנגב דברים ח׳ ז׳
ושמעי כמדבר ך׳ י׳
שמסיעים משלי ד״ב ך״ם
כמפתן יחזקאל מ״ו ח׳
וכטרף בראשית ח״ י״ח
כך ליוב ל״ד ג׳
וכין משלי ך״ג ח׳
ושמת שם
בלי הושע ח׳ ז׳
החכמה משלי ח׳ י״ח
היתפאר יעשיה י׳ ט״ו
לו שם בתכר

יאלך לומר אל תירא ואל תחת. כי ל״ו במעו״תו יקח שכל וסגדקה תציל ממות. ושמאיך כלדקה פרוק. אל תטה לאמרי פיו. כי אין כאה לשברך. ופתע תשבר ואין מרפא. כרם עשית תורה פלסתר. שהרי אין מספיקין בידך לעשות תשובה. ואל תהרהר אחר מדותיו יתברך לומר שהוא ח״ו כמו עול בחקו. כי גבר אתה אשר דרכו נסתר ומעלותיו ולא תדע. גם בהיותו המוכן הפשוטה אשר דרכו דרך כסיל למו נסתרי טענותיו: כהבחרבך השלופה אתה בעלמך תדקר והוא דרך משל כלומר מה שהכחת אתה לרעי׳ מוה מוכח הסתירה: כויהברכה העליונה וגרם המעלות שתתפארת בו. ולכן כתבתי הברכה במקום הבריכה: הוא כזדיוטא תחתונה ותכלית השפלות לי מלך הנגב: כחושמעי נא המורה קראו מורה לפי שהוא מורה שקר וזקן ממרה את פי ה׳: כטהקמח שהוא מוקדם בראשי תיבות של מלת קמח קודם לממון ולחכמה לפי שהוא כמעלת הסולם שהוא מוכן מרגיל: לעולים כל הרוצה לעלות לביתו אי אפשר לו לעלות אלא על ידי סולם. ולכן כתבתי עולים במקום עולם וחסר כן בירושלמי פרק ה׳ דפאה מהנה ו׳: לאוכטרף פי׳ כמו עלה וכמהובם״ם בכמה דוכתי׳ והעלה הזה שומר לפרי: לבבלועיך בלחייך כן פי׳ רש״י ז״ל וכאן הוא דרך משל בעלמא. כלו׳ דקר את עלמך בסכין שלך דהיינו ברחיות עלמך שהכחת. כה תבחר מחנק נפשך כי מוכח פחיתתך מזה כמדפרש ולזיל שאתה דיוטא התתתונה: לגולכן קדמוך גם הקמח כלו׳ מלך ברחוי ה׳ להקדיש ממון להקמח לפי שכל עמל אדם לפיהו למלאות נפשו כי ירעב. וכן קי״ל אין בין המודר הנאה מהבירו למודר שיאכל כו׳ ופיר״שי ז״ל כל ההנאות בחיים לאוכל נפש חלמה קדמך הקמח והלא בלי עשות הקמח שימח האדם ויתנדל וא״כ מהרחוי להממון שהוא טפל להאכילם להקדש להקמח כי עור בעד עור יתן איש בעד נפשו כי ידעב לנחם שלא לפי שגם הילד לריך לאכילה כו׳ הרי מבואר מזה שאכל התיבוק שאין לו דעת. אתה בעל מעלה. משא״כ לכל בר דעת ובעל בינה מהכירי׳ ויודעי׳ הליכות עולם אתה הגרוע והפחות שבמעלה לפי׳ להקמח. כל שכן להחכמה עליונה וא״ם לקניות הממון הטובה ממנה היינו לפי דבריו אכל לפי הקמח והאי הממון הוא הטפל והגרוע; לדהגרון הקרדום: להמשור המגירה ושוא דרך משל כאם שאי אפשר להקרדום להתפאר

סיני השתערות מלך הנגב עם מלך הצפון פ"ח בוצין כו

זאת היתה סיבת חורבן סכית. ולכן כתבתי חרבה במקום חורבה: "הצפוני לכנעני חשבו כלו'
מהשיבו מעלת הצפון ממש וזה יתחה לכנעני כלו הי' דרך יקר וכבד ע"ד כנעניה נכבדי ארץ
יעני ד"צ ח' ושפל רוח תמכו כבוד. והריבו הנקלה שוח עושר וכבוד ממדומה. בנכבד
הממתי כבוד חכמים: "ודברי דברי תוכחתי ארחוי לפתכך. כדכתיב ושומר תוכחת מכובד.
לא קשבו ושליכו דברי אחרי גויים הרי
ד' הפכים בנושא אחד בנקלה סלסלו.
ובנכבד ולזלו. מלך מהי' ביטחי' על
חילם. דהיינו עושרם. ולא זכרו כי
יעזבו לאחרי חילם. לכן הי' חילם
למשיסה. כמש שחטאו כך לקו. יען
כי שתו לבם לחיל. ויאמרו כח ישראל
נושע ברב חיל. ואמנם התריתי בם
והוכחתים כמלין. ברב חיל לא ישלט.
אף כי אתם עשרת שבטים. לכן בלו
גבורי החיל דורכי קשת. ואת כל
חילם יבוזו. ולא עלהו חיל. "החכמה
תעוז יש לה עוז ותעלומות יותר
מעשרה שליטי. ולא שמעו לי: "לואת
נתקפתו ופירשי ז"ל שמא דיומסת היו
מלוחים ויפים לרחיצה. ואמרה
דפרניתא טוב לשתי'. ומש היו בעלי
הכלה ועשקו בכך ויגלו לתרבות רעה:
טוישא החכם. עיניו דרך לפונה כלו'
להשריבו שהוא מלך הצפון. לפי שעד כאן הי' דרך דוש ומוסר. ולא כמתוכח ויתפרח לסקניטו
ולנצח אותו: "החכם יענה דעת רוח. כן כתיב. ופירשי ז"ל ה"א התימא. כלו' וכי אפשר למי
שהוא חכם שיענה דברי רוח וכבל. אכן לפי ענין דכתיב מלת ענה. נמשך למעלה כאלו כתיב
יענה דעת ועל עלמוהוא מדבר. שרוצה להתוכח עמו בטוב טעם ודעת. ונם נמשך למטה למלת
רוח. כלו' אתה רוח הצפון. ענה אותי דבר. וקראו רוח ע"ש היותו משוטט ואין רוח הוסט
ט'ו'. ורוח עיועם מסך ה' בקרבו. והתעהו כאשר יתעה הסיכור בקיאו: "הסטן בה"א
בידוע שהוא הצפוני סיכה"ר ולכן אמר לו ותהי לחרדת אלקי' ע"ד יגער ה' בך הסטן:
בשתוך קבעת אמרי היין. ונקיט קך ליתה לפי שמלאנו ונקב את קובעיהם נפש לכן אמר לו כאש שאתה קובע נפש. כי נפשות
הוא חובל. כך תשתה קבעת כוס התרעילה. ולשון כוס פי' ב"כ שחיטה כמאמר ז"ל שלא אכלתי בשר בום כוס חולין קף ל"ב
ע"ב. התרעלה הפורענות. מוסס המות כן פירש"י ז"ל והרד"ק ז"ל. והוא"פ מאמרו"ל ברכות דף ס' ע"ח לעולם ירגיז אדם
יצ"ט על יצה"ר כו' ואם לאו יזכור לו יום המיתה. לכן מזכיר לו יום מיתתו שעתיד סיכה"ר להשחט: ואתם לא נופח היינו
קנהינם. להתאכזר להשרף: "נשקו בר זייכו עלמיכם בבר לבב. כלו' שימו לבבכם להחכמה והביטה כדאית' בזוהר הקדש
פינחס בן י"ה הרי שהתורה נקראת בן י"ה ולפ"ז יהי' מלת בר כמו שפירש"י ז"ל מלשון בר בסני וכר כדרי ד"א נשקו עלמיכם
בתורה. בר בתסי' נקראי בניהל מי: "הים ראש מאריך כראשית"ה התימא. כלו' וכי יש ראש בעולם שיאריך ימים
שהרי כתיב אנשי דמים וחרמה לא יחלו ימיהם. ומהפה הוכיחו כמ"ר ז"ל שנותם של דוגמ וחיתופל. כדאיתא בסנהדרין דף
ס"ט ע"ב. ד"א מאריך בעולם שכולו ארוך קאמר. כלו' וכי יש ראש שיש לו עפ"ב. וכן דרשו ז"ל למען ייטב לך והארכת ימים
בעולם שכולו טוב. ובעולם שכולו ארוך כדאיתא בקידושין דף ל"ח ע"ב. ובשלמי חולין דף קמ"ז ע"א. ומה שזה הורש דמים
מותם זכר לפי שבא לסורות לו טפשותו. שמשובת פתי' תהרגם ושלות כסילים תאבדם מעה"ו ומעה"כ. ולפי שכח שמעיד שיש
ראש מאריך בראשיתו. והוא מלך הצפון סיכה"ר שנקרא מלך זקן וכסיל. לכן אמר לו וחופר גומץ יפול בראשתו. כמו שאדם חופר
בור לרגל בני אדם להפילו בו. וגם יומו יבא להשחט. על עסקי בריה בא לו. לכן אין מביאין ראיה. מן הפושט שקילקל. עתיד
ליתן

ברך תהילים מ"ט ז'
סבלו משלי ד"ג ד'
מוח שבת דף קמ"ו ע"ב
ועל תהילים מ"ט ז'
ומוסר ירמי' ב' ל' ומש ז' ד"ף
הצפוני יהושע י"ג ג'
ודברי ירמיה ו' י"ט
משחמה קהלת ז' י"ט
לזחת שבת דף קמ"ו ע"ב
ושם יחזקאל מ' ה'
החכם מיוב ט"ו ב'
תשפלנה ישעיה ה' ט"ו
ותהי שמואל מ' י"ד ט"ו
על מלכים ב' י"ח ד'
וישעיה ל"ו ה'
הסטן ברכות ל"ג ע"א
ועל משלי מ' ל"ה
הלא ישעיה מ' ק"ח
שם שם
בפסוק ישעיה כ"ח י"ו
וכלם חיוב כ' ד"ו
מהי משלי י"ח ד"ה
ולעצ שם יען שם ד"ל
ותפרע שם ד"ה
נשקו תהילים ב' י"ב
שים קהלת ז' י"ו
וחופר קהלת י' מ'
רשע תהילים ל"ו ל"ב
אוי

כינו לכין כור ריקשתין כומים של תורס · ואיך קרלו תלמיד חכם · מחכם יש לומר דמיירי בת"ח מפורסם שמי' מתנאה ביותר · וע"י נאותו נסרחה חכמתו ואבדה תבונתו · כמאמרז"ל כל המתנאה אם ת"ח הוא · חכמתו מסתלקת מימיו · כדאיתא בפסחים · ובתענית אמרו רז"ל ד"ת נמשלו למים · לפי שאינן מתקיימין אלא במי שדעתו שפלה · ואמה אמרו רז"ל מפני מה נתלמיד חכם שהלך עם חליפו הנכיה ול"ל בדרך · ופנעו בנבילה וכי' אותו התלמיד מותרת ואלי' מתקרב · אח"כ בא אדם שמי' מתנאה ביותר · וכי' אותו התלמיד מתקרב ואלי' מתרחק מ"ל מאי האי · מ"ל זה סרחותו יותר משל נבילה · שנאמר תועבת ה' כל גבה לב · וכתיב אתי לא אוכל כביכול אין אני וזולתי יכולים לדור בעולם אחד · ורי שכל ת"ח אע"ג שכבר נתפרסם שמועתו ת"ח מופלג · וכבר נודע שמיוסד שחרב בה"מ אין להקב"ה נחת בעולמו אלא תוך ד' אמות של תורה בדאי' בברכות · אעפ"כ ברחותך שאין בו דעה · אזי תדע כאמת שאי אפשר לת"ח שיתסתלק חכמתו כי אם בסיבת הגאוה כנ"ל · וזו נבילה טובה היינו כנ"ל זה סרחותו יותר משל נבילה · ואפשר שזאת כוונת הפסוק כי לא עם בינות הוא כלומר יען נבהו בגות ליון וזה גורם שאין בינתם מתקיימת · ולכן לא אחר עליהם ולא אחרינים נבונים · כי בהאת נבונים הם אך אין חכמתם מתקיימת כנ"ל · לכן לא ירחמהו עושהו · לפי שאינו יכול לדור עמם בעולם אחד · ומצאתי כל נבה לב: (ע"כ הגהה)

הרמים · נסרחה חכמת חכמים: ואברה בינת נבוניך · השתחוי ארצה לאדוניך: ובטל דעתך מפני דעתי: כי הון ועושר בביתי:

פרק ח

א אישׁ תבונות חרש · לתור בחכמה ודרש:
ב דרש טוב לעמו · ג ויהי' אלהיו
עמו: ד השליך והלבין שריגיו · ה ותמס כעש
רגיגיו: ויקרא בראש הומיות · פתאי' התאהבו
פתיות: ו מבקשי מעו"ת נדפי' בהבלם · ז אם ישימו
והב כסלם: ח ותרבו למעול מעל · ט במורד מים
בשעל: הלא זאת היא הסיבה · י לעשות הר האלקי'
הרבה

כסרחה ירמיס מ"ט ז'
ואבדה ישעיה ד"ד י"ד
כי תהילים קי"ב ב'

בוצץ פרק ח

אישׁ משלי י"ח י"ב
לתור קהלת ז' י"ג
דרש אסתר י' ג'
יהיה ד"ה כי ל"ו ד"נ
השליך יואל ג' ג'
ותמס תהילים ל"ט י"ב
ויקרא משלי ח' ד"ח
פתאים שם ד"כ
מבקשי שם ד"ח ו'
אם חוב ל"ח ד"ל
ותרבו ד"ה כ' ל"ו י"ל
כמורד ישעיה מ' י"ב
הר שמות ג' ח'
ברב

סיני פרק ח

א אישׁ תבונות החריש דרך חכמי חרשים · כלו' החרש ומחלפך חכמה ולא כי' מבזהו רק דרך ערמי · בחלו היו מתכוון לשום הקנטה וקטטה · כי אם לבאר לדק בקהל רב: ב דרש טוב לעמו להורות להם את הדרך אשר ילכו בה: למען יכי' ג אלהיו עמו · דהייכו לשומע לו אז יצליח ואז ישכיל · וזה דרך ערמי ועפל כלאחר יד זרק הקליפה והרס בניהו · ונדע קרבות הרשע: ד השליך משמים ארץ תפארתו כרב הפגר השליך הם · וכלגין תפארת העשיר · חסף חספו והשליך · כמי שקולף עץ עד שילכיהו השריגי' והענפי' · שאז עליהו יכול · ויכמיס העץ ויכם · ולא יצלח לעשות פרי: ה ותמס כעש הרקיב בשרו כבגד שאכלו עש · רגיניו סייהו חמודו דכתיב בקרח · תרגום חמיד רגיגין כן פיר"י ז"ל · והרח"בע פי' חמדת נופו והממדה הכל · ולפי ענין דהכא ר"ל שדרך ערמי המחים מעלת העשיר · וכסף נמחם קרא לו: ו מבקשי כו' לשון הפסוק כך הוא · פעל לאורות בלשון שקר · הכל נדף מבקשי מות · ופי' רש"י ז"ל מוקשי מות הוא לו · סרי שבוה נסתר כל טענתו שהאריך למענינתו · אך כמתק לשון חכמים מרפה כאלו מכוון לדרוש טוב לעמו · ולא כטופן נגד חיש ריקו · סיים את טענתו דקרא ואמר בלשון שלילה · מבקשי מעו"ת כלו' כל אלו להעשיר ובכסל לקון · נדפי' ונסדפי' דוויים וסחופי' פש · בהבלם בפושרים שאינו חלוק הכל כי לא יועילו לאורות רשע · כי מסוף ושקר קנאם · וכן פי' הרד"ק והרל"בג ז"ל · ונם מדבר לנוכח עמהם · אתם עמי שמעו לתוכחתי היתכן להיות אתכם הפתיות כפתיים · ולהיות מבקשי מעו"ת שכדפי' בהבלם · כלו לעשות עושר ולא בצדק · וכן מי שכבר נבר כסף ווהב לרוב · כין בעוסק וכחכם חלילה · וכין מי שעשרות והב לו · וברך ה' חילו כתוס וכיוצר · מבלי עול בכפו: מ"מ אל יאמינו זהב בהבלם דסייהו מבטחם ח"ו · כי ה' יסי' בכסליך ואמר הנלך מלכך ח"ו בתכונות פילפ"ו: ז השמיעו בשמלו מים ופי' מעל שביל · כמו במסעול הכרמים · או כלו שמודדין בו · כן פירש"י ז"ל · והרד"ק ז"ל פירש אלא לנרוף · כלו' אחל הגדול אשר כל אלה לו ביכולת ובתוקפו · כי אל תמרודו ח"ו בעבור ככוד המדומה · ועושר שהבלי · ואחליו יכי' מוכן בלוח שמכלה את איש ריבו: ח לעשות הר האלקי' דסייהו בית המקדש · ולפי שאמר לעיל מקום הכבוד והביזיון ואחריתם לכן מכנה מקום המקדש בשם זה לדוקא · על פי מאמר ז"ל אחריתם קראו הר בבר ה' ירקה · חרבה כלו'

סיני השתערות מלך הנגב עם מלך הצפון פ"ז בוצץ כה

מי שירלה יטלנה מלך שפלותה: ולא "ממורח מוצא שחין להחכמה חור וריחה ותועלת בשום
דבר: טוקדמתי לך בחמירם כלומר ברחשי תיבות כי מלת קמ"ח נטוריקון קמ"ח ממו"ן חכמ"ה:
יובמנעמיהם איך יתלחם כלו' כדעם חסר לנפשך יגעם. איך תפשר ללחוש את מושל. חס אין לך
לאכל לחם הרי שהלחם סתרי"ם מה שאתה מתגבל וסותר את מעלתי. יגעם ויתן מעדנים
לנפשך ושמעו אמריך כי כעמו לדעתך
ועל כרחך תגח ריסך. וריסח דריסך
הוח כל סון יקר וגעיס: "ברזל
מלפון סירוע פי' רש"י ז"ל ברזל הבח
מלפון קשה הוח ביותר וחוק מכל
שאר ברזל וכירמיה כאמר ונתתיך
לעמוד ברזל. נבוכד נלר שבח מלפון
סירוע. החפשר שיתרולן הברזל הבח
מלפון וישבר משאר ברזל עכ"ל. כלו'
אתה מלך הנגב סיתכן שתרי' רחם נגדי
שאני כברזל הבח מלפון. שאי אפשר
להשבר מתוקף עוז ועולם כמי ונדולתי
ומוכי אין לנרוע לף חוט השערים:
יחמעל מעל שתי מעילות אחת בקרבו
למלרי' ואחת בנדר. בחכמה כלו' דרך
ערמה ותחבולה: יטולמד שקר לשקר
ולומר אחותי את: כלמען ייטב לו
שיתנו לו מתנו': כאהמנוסה בעשרה
זה לחברים שנתנשף בעשרה בסיוות
כלאיתא פרק ה' משנה ג' במסכ' לחות:
כבוהנקרב זה יואב שנעקד ע"ג
סזובח: כגבחדו בחד שקרו נם בחשו:

כדבלי פחד וירחת עונם: כהמותר לכל באי עולם כלומר בין לדיק בין רשע בין עשיר מכחש ובין רש העושה כף רמי' אין בזה עון בלל אפרי ק"ו מאכות ואפי' הקב"ה סיכה: כומפני דרכי הש"לם וכתבתי השלם במקו שהלו' כלומר מ"אין לדיק בארץ יעולם לאיש כמעשהו. בכן בא להורות שקר לומר שמותר להיות רוקף שלמונים: כזועתה אתה מלך הנגב. לארץ שנגב ברח לך. והריחק מן הש"ר תרשת שפת אחת מלטעון עוד כנדי ולכן כתבתי הש"ר במקום שארץ: כחכוד ה' עלי זרח הופיע רוחו ממרום שעשה בעלמו ככה. שאמר ואני זקנתי ולא כמו שאומרים שרה. רבי שבי' מפקר כל שכן בשכר שמותר לשקר: כטקמה נם נלבה חלומתי
דרך משל רחייתי מחומתת ומולדקת. בלי פוס פקפוק: לולנו כסיליה כמוך אשר לא יאמינו לקולי. חלומתי לחלמס כהולם
פעם בכסיל וכלפות יהלומון: לאי לאהדמיס תחת שאמרת להיות תמיס. אינך אלא אי"ש שדמיס כי אתה מתחייב בנפשך כי
תהיה עטוף בדעב. ואסור לרקס עליך בשאר שאתה אסור לעשה וכל מי שאין בו דעה אסור לרחם עליו כדכתיב כי לא עם בינות
הוא על כן לא ירחמהו עושהו כדאיתא בברכות דף ל"ג ע"א ויליף לי' מהאי קרא דישעי' ד"ו י"ח: פא (הגהה) הוחיל
והכא קאמינא בהאי קרא אימא אלתא ואטרי מה שמעתי מנחו' הרב המח"ב מהו"ר יוחל ז"ל שהיה מחולח דק"ק סיקסין יע"ו
ושי' אב"ד וד"מ דק"ק לעוורטוב יע"ו. בנמ' כל ת"ח שאין בו דעה כבילה טובה היא. לפי שאמרו רו"ל אין כותבין תפילין
ומזוזות אלא ע"ג עור בהמה טהורה. שאומר למען תהי' תורת ה' בפיך מן המותר בפיך. יכול לא יכתוב ע"ג עור בהמה טהורה
שתבבלה. משל למלכים שמתחייבו הרבה למלכות אחד ברנו מלך כו'. הרי שכותבין מזוזות ע"ג עור בבילה. במזוזות
כותבין פרשיות ק"ש מנד וס. והסניות של ה' לקינוס' כותבין מלד השני. הרי שעור הבבילה ניתנה בין שתי השמות. ואם
תאמרו"ל נדולה דעה שניתנה בין שתי שמות. שאומר כי אל דעות ה'. לכן אמר כל ת"ח שאין בו דעה בבילה טובה היא
שהבבילה ניתנה בין שתי שמות. והוא אין בו דבר שניתן בין שתי שמות. ע"כ ד"פח"ח. ויהיו שפתותיו דובבות בקבר אינו
אלהא: ולי נראה פשוט דלכאורה אינא למידק אין אתה אומר ת"ח שאין בו דעה בבל"ה מבין. אם אין דעה בבל"ה מבין. אמו בבהל והפרש

סלח אבות פרק נ' משנ' י"ו
שם קהלת ט' י"ח
במנעימיס' תהילי' קמ"ח ד'
בכוזו תהילים נ' ד'
והכל סילחי מסכת ברכות
דף ס"ד ע"ח
וכסורי' דף י"ד ע"ח
וסתינוק ברכו' דף מ' ע"ח
ברזל ירמיה ט"ו י"ב
ממנו קהלת נ' י"ד
למען ברחשית י"ב י"ב
בר משלי ל"ח כ'
כמנו נמרח בכמה דוכתא
מותר לשנות בב"מ דף
פ"ו ע"ח
ועתה שמואל ב' י"ט י'
בכוד יסעיה ס' ג'
קמס ברחשית ל"ז ז'
ולנו משלי י"ט ד"ט
בח שמואל ב' ט"ז ז'
בשרחה

סיני השתערות מלך הנגב עם מלך הצפון פי בוצין

לך: קה"ז תשכיל וזו תבין שהעושר מושך הפון בחבלי שוא ע"ד ורס לבבך ושכחת את ה' וכן וכסף הרבתי לכסף וזהב עשו לבעל. ירי שמעלתך מלך הלפון גרס בנוקי מלך עליון ב"ה וב"ש הגדול. כדאי' בזוהר דלכך כתיב אחר בשיחשת ולא כתיב אם. כמו בני כהן ובניישעדה. משום דבני כהן ועדה אין החטא מצוי אלמא. ולכן נאמר אם בנייהו. לשון דבר המוטל בספק. משא"כ בשיח מתוך עשרו ודאי יחטא. לכן אמר יולת אחר. ע"ש במקומו: קיולן אחר לא שמע בערה ממבין. אבל כשיל מאה כאחר הכה אליה לאו"יב בדברים כלו' אינך במלין: קיעד תבטח בשפתים כלו' בשפה ברורה וכפה מלא תניד דבר שקשה לך בגידון: קיהמלוכ"ה שלך שיתה דיים ולבל יביט אדם עוד אל מרחיתך ואל נוסה קומתך כי מאסך ה' ממלוך לכן כתבתי המלוכ"ה במקום המלאכה: קיותתני תואה שתורת החכם הוא מקור נתיבת החיי' הנלחיי':

סיני פרק ז

א הרשע ה"ח הידוע כי על המשך עון דסליק מיכי' קאי: בהי' לנחש נתמלא עברה וכעס כנחש וכן לשון גמ' כאדם בכעס שבת דף ס"ב ע"ב. ופיר"ש ז"ל לפי שהנחש אינה מטלת אדם כי אם ע"י כעס: גבכפו כלו' בעבור כפו המלאה כל שוב כסף וזהב. לכן זדון לבו הסירו ונבהות רוחו לשתקוטו: דהחוקה להחזן כי כל תיבה הצריכה למ"ד בתחילתה הטיל הכתוב"ב ה"אבסופה. כלו' חזן לדרך שאמת ונתיב פיסר: הנחם חנך כלי קרב חנך חרפ"ו על ירך: ווירן לארץ נוירה לפי שהחכם נזר אומר ויקס שנזר מארץ החיים כמוכן מדבריו. דסיי' ותורת חכם מקור חיים. דמשמע שהוא נזר מבית ה'. לכן ברחותו כי הוא מידו נזר. רן לארצו ולמלדתו. שהוא ארץ נוירה במורם קאת וקיפוד: כי אם בית ושל השטן הוא סילה"ד. כנודע מפעיר המשתלח שהביאולנוק. וכתיב מלוק מלפון חול מכמם שמואל ג'י"ד ה' וכל חוסך טמון לנפון: זאת המלך להשחית שרשם הכסיל להשחית ולחבל דוקא בית המלך. מאן מלכי רבנן וכל הנדול מחבירו יקרו נדול בימנו. וכופה הרשע לנדיק ומבקש להמיתו: חבקול עמות כלו' בהרמת קול כמו ועבו וחמרו שדרשו רו"ל בסוטה דף ל"ג ע"ב שהוא בקול רם. כפירה ע"ד נהם כפיר אימת מלך משליך ב'. ד"א שתוכן של מלך הלפון הוא. לכפור ח"ו ב"ה. ולכן כתבתי כפירה במקו' נבור': טלקעקע לפרום לנתוש ולנתץ הביאה המנדול ולפי שהנגב שהוא ימין נקרא נדולה לכן נקיט בירה שפיר"שי ז"ל מנדול בתפנית דף ט"ו ע"ב. ד"א לפי מאמרז"ל בכל המקדש קרוי בירה בריש יומא דף ב' ע"א ולפי שמבלן החוב עלת עליון בחויל יבלן מוסר. וכועס אפו יבלן קדושי ישראל שהם הדבקי' בחבמת ה' לכן אמר בעולם ידוע שחית עלומים ועם קדושי'. ויחלל המקדש והקודש יתן למרמס וזהו לקעקע הבירה דקאמר: יואל לארך אפי כלו' לא בארוכות אפי'. כי אם בשלף קלף במפירות לי אנקם: יאלרש"ם להחכם שנקראבן ואיש תוככי' לבעלי תורה כן פירש"י ז"ל: יבבודקין את הזב בשבעה דרבי' הבא תבן. ומפרש התם במאכל ובמשתה במשא ובקפילה בחולי במרחה ובהרהור. ולכן מתפאר שמואל הזה ואומר בודקין ומחפשים אחר קו"הב. שהוא טוב לכמה דברים. לאכילה לאכול ושבע ודשן. לשתי' לשתות בטוב לב יין ולמשוך בשדו ולנסכה בשמחה. במשא למשא ומתן מקום סוחרי המלך יניעו מלריס ויסחרו כוש אשר שם הזהב ואבן יקרה וסוחרי תרשיש שריס רבי' וגבריס. ובקפילה לקפץ על הגבה"ות ולעלות ממעלה למעלה בכל חלוקת כבוד מלכים יקפלון. שרי לארבע דברים הזהב מביא לכן כתבתי הוה"ב במקום הזב ונם להרב"ם במקום לארבעה כי לדעתו הטפשות לנדול מזה הוא מתוקן: יגוהחכמה מאין תמצא ולא

אורות: קהאז תשכיל העושר עון מושך. ויתרון האור מן ההושך: דימה המלך שלמה. הכסילות ליתרון החכמה: קוולן אכה ופתי. קיעד בשפתים תבטי: קחהמלוכ"ה היתה דיים. קטותורת חכם מקור חיים:

פרק ז

א הרשע בגובה אפו. בהי' לנחש נבכפו: דויצא החוצה וינס. ואת מתניו הישנס: ווירן לארץ נוירה. היטב לו חרה: ותיקד שאול תחתית. את המלך להשחית: והעיז העשיר בפניו. לחזק את בניניו: זבקול ענות כפיר"ה: אמר טלקעקע הבירה: יואל לארך אפי. לי אנקם מרדפי: וילעג לרא"ש יאואיש תוככי'. יבבודקין הזה"ב בהרב"ה דרכים: והחכמה יגמאין תמצא ולא

בוצין פרק ז

הרשע תהלים י' ד'
כי' שמות ד' ד'
ויצא בראשית ל"ו ל"ז
ואת מלכים ג' י"ח מ"ג
וירן ויקרא ט"ז ד"ב
סיטב יונה ד' ל'
ותיקד דברים ל"ב כ"ב
את שמואל ב ד"ו ט"ו
והעיז משלי ד"ח ד"ם
ובקול שמות ל"ב י"ח
ולא ירמיה ט"ו ט"ו לי אם
לרא"ש משלי ד"ט י"ב
בודקין מסב"ב פר"ב' דזבין
והחכמה איוב ד"ח י"ב
עד

חז יהושע ח' ח'
עון ישעיה כ' י"ח
ויתרון קהלת ב' י"ג
לן משלי י"ט ד"ם
על ויקרא ה' ד'
המלוכה שמות ל"ו ג'
ותורת משלי י"ג י"ד

שולרך למזוכו למלחום כפסו כי ירעב · ח"כ י"ל סעל כתפו סיס פוטן מזונתו · לו סמכיחס על נבב
פחרזילח דימח: פט עיר חמור סכר פרח חדס סכוסק עלי רס"ע חפצי ממלות כפרח ולמוד ל"דבר:
יאמור סלסה חלה תולדת כח סהיו לחתו עמו פמחיכתו וכתיבה מי ילד לו חלה וכלי ספק לח כטחן
לחפר חסתוועלי' לח כרעו בעלין לחרין · דלח יאוכה לנדיק כל חון · ועוד דהח חסכי'מרח דכסמי'
על ידס והגילס · ח"כ והלי סהיו בני
בחוניו הנחמכי' לסיות תולדותיו :
איהתם' סהוח חס חיננו נלחון בבריתו
דייק' · למ"ד סרסו לחוד ח"כ בבריתו
קלי'חפריתו של כח סנסתרס ולמ"ד
דבעו נמי כדמסיק הח והח סוה ח"כ
בבריתוקלי'חתרוייהו של כח ושל חס:
אבדחזילין בתר רוכח ולין חוסמין
דלמח לחו לחביו הוח משום דלמרינן
דוב בעילת לחר הבעל וחס הוח על
חביו הספק וחפ"ה כלן סהי' לחביו ודלי
ובלן נמלח שלח לי' חס על לחביו: כ"ש
אגלוקי' מעמיד לו שומרי' וסריסי'
עבדים ומשמר הניים בני לדם לחריס
ובילדי נכריס יספוק פסיטח לח יהיו
חס עליו: צדדסתם עבד לח חס
דבהפקירי' ניחח ליס · וכן חמר דוד
סמלך ע"ה למח עבד הוח דלח חיים: צהבעקוסה סעקומה כמו דור עיקש ופתלתול · מעקש דברים והוח עשיר · מעקש שפתיס
כסיל תוגת עמ"ו ולין ממסות בדבריו רק לעוות לדס בריבו הוח בח · ציהוללות ערבוב יגון וכעס · כמו לשחוק חמרתי
מהולל · שפירש"י מעורב בבכי וחנחה · כי תיכף לשמח"ה שחיטה · וכמלי שמחו תגרת לו"ט בסטו"ת עלמן · כמחמר ו"ל ·
בגדה דחמר לכח שלול קובר מתיס סייתי כו' עלמותיו לדומי' בידוע של שותיין הן · ופני הלוט הלוט כי יתן בכוס עינו · חז
יחדיס כתולע הנוף והנפש · ולכן חמר נמי: צזלשחק לעשות זימה · כמחמרו"ל בבדריס מלי זימה · וומה היח · כלומר לשמחה
מהזו עושה · ד"ח שסיין מביח לידי זימה כמחמרו"ל בכתובת לין פוסקין יינות לחשה מפני שמרגילה לערוה וכדמסיק דלפי'
שמרתח בשוק תבעה: צחבח בלחרונה כלו' לתה שפל לכושי סהולך לחרון בכל דבר כדלי"ל כשהוח רוחן רוחן של ימין תחילה
כשהוח נופל מנפליו נופל של ימין תחילה · וכן בכל דבר ימין חשוב משמל ושמחל הולך לחרון כזנב שמהלך בסוף הגוף · וע"ש
בפסוק זקן ונשוח פניס הוח הרחם · ושעשיר מורה שקר הוח הזנב ביעני' ט' י"ד · צטכגרזימח הוח מין מלכל שבח בסוף כל
פשעורה כן פי' הערוך והיפ"ת במקומו ש"ל שם הלוקי עשו לותיבני כגרזימח זו הבחה בלחרונה · ובדרך משל קרלו זנב וכמה
שמות וכינוי' של שטות · לפי שהיה רוכב לגמוף מלוכה ולמר לו הלכם הוי עטרת נחות שק"ר' · הלח פתי מבטן קרלו לך
ממלך לדיך להיות חכם כדלעיל בדיס פרקן · ועתה בח להוסיף ולסיים מעין הפתיחה ולומר לו זנב לתה ולח רחם תרי' למלוך:
וכתן טעם לפנמו שהרי די קלחביחח ברמיזח כמלמר ז"ל בגברח דלח ידע מלי מחוי לי' במחוג יקוס לקמח מלכח כ"ש סמלך עלמו
לריך להבין לשמרי כיכה · ולתה המתנת כל כך בחרחור ריב עד שלכה לותך בלגרוף · קיתרגום להכות בלגרוף רשע · למחמי
שמיח בכורמיזח: קבלמדוה מלכו כלו' על כרחך לגח ריבך וריעך דריבך כי הימין סייגו כמלך נגד הסמלל קיותחפשכי מוסב על
שלפניו שלמר שיתחבק בעפר רגלי תלמידי חכמים ותבין כו' ויחפש החכמה כמי שמחפש מטמונים שבודלי בודק עד מקום שידו
מגעת בחורין ובסדקין לחור הכר ולפי שהמלך בלפון הוח היל"ר והוח נקרח שחור שבעיסה וחמן כמבואר בספרי מוסר ובדיקת
חמן מהלי קרח ילפינן לי' בריש פסחים דף ד' ע"ב לכך נקיט הלי קרח: קדנפל הוח תנחומת ברי' שלין לה עיבי' וגם כלן במה דמיי'
פתח בריש פרקין העיבי מנחים תנקר סלח לתה ברי' שלין לה עיבי' ובחולין דף ס"ב ע"ח קרי ליה בחות שבעופות ובשרבי'
יפי' רש"י ז"ל שלועק בלילה לכן מכנה לותו כך כלומר לתה מלך זקן וכסיל בחוסך הולך למעלה- ומחזיו ומסנין ולועק בלילה
בשעת הסכנה כדי ליטול נשמה כדלימח בזוהר בשמה דוכתין כד לימער לילה לתער רוחח דלפון ולתער לילה דמותח וכולהו
בגי נשח טעמח דמותח טעמין לכך לחמר לקם תחפשכי כחיפוש ירושלים בנרות כי נר מלוה ותורה לור ולח תלך חשכים ולין כונב
לך

פוד לפי שברותמין כדוכו לכן קרח מי המכול מיס הודוכי׳: סחלדון בחטר הוח שם כלו׳ לפי
מעשיו של אותו השעה ויליף ליה מפאי קרא כדאמרינן בר״ה דף ט״ז ע״ב: סטואנף כלו׳ אז יאנף
ויחר אפו ע״ד מאמרו״ל די לצרה בשעתו: עולא לפניו אנף יבא שיותר ד״מ הוא מעכם לפי החטא
ולפי שכח לא אטא כי אם שנגה לא נעשם עוכם אחור לפילו אחר החטא רק נתקייס בו מקרא זה:
עאעין של כן תבוא בו יהי׳ לאב בנילוי
את ערותו ולעג עליו וינד לשני אחיו
בחוץ: עבכי בזה בא להוכיח תוכחה
ברורה שאף כי׳ שונג כי היכי דלא
תקשה מ״שנגי אדה״ר שהי׳ אוכל נפץ
ונקנס עליו מיתה ומ״ש נא שנעשם
בעוכם קל והוא נשתכר לכן אמר כי נא
כי׳ שונג וברואי כי נא״מיה הוא
התר״שתה ופשקתי׳ בשני תיבות כלו׳
שהרי נא הלדיק מיה מן הקב״ה הוא
התר״שתה כלומר שהותר לו לשתות יין:
דהא לא אשכחן בי׳ שנאסר לו יין:
עגולעת מרפה כלומ׳ כשתה לי לשיינו
קודס שהגיע לכלל שברות וכי׳ להרפו׳
ממלאכתו מרפה מניח חטאי׳ ולא כי׳
לו לשתות יותר עד שנשתכר והכא
בעתה מלד שאתה יותר מדי בא
בשלוכו שרי מבואר שלא היה רק שונג
ולא בא באסורא לידו: ורמי עדברורה
כלו׳ לפי שים להקשות דלמא שיינו
אסורא שלא הי׳ מניח שתייתו והוא
מוד ורחוי לעוכם חמור לכן אמר ורמי׳
ברורה לפניך אליבא דשביכרות נקרא
שונג מדכתיב בל שונה בו לא יחכם
מילת שונה משמע שונג: עהמכול לפי
מאמר ז״ל אם פגע מכול זה משכהו
לבית שמדרש והחילה״ד מלך הנפון
לכן מכנסוכך: על עיחויב כלו׳ אים
ידיבי לכן נתחלף בין חיוב לאויב: עבאמרו שנא שני הי׳ דהא קאמר לכן בא אל הסוכן ואלו הי׳ לו שפוריס כו׳: עהועמו
לא ירד בני כלו׳ אינו מסכים לדבריך: בלשון עטזוח נס ר״ט כשהי׳ אדם אומר לו דבר מתוקן ומקובל הי׳ אומר כפתור ופרח וכשהי׳
אומר דבר של בטלה היה אומר לא ירד בני פאכס עכ״ל המדרש בב״ר: למ״ד פרבעו אוסרסו אע״ג דלמ״ד רבעו ליתא לסך דרשא
אלא מסוס דמסיק שם למ״ד רבעו ס״ל נמי שסירסו והא דוס ח״כ בין למר ובין למר שפיר שייך דרשא דהכא: כדי פאשפי׳
יחלקו יחובד׳ כי עבד שקנה נכסים עבד לגוי ונכסים למי: וכעין פבטענה זו דכתיב ארור כנען וגו׳: הרי פגמבואר: פרוכותא
לפי שעקר ענינו בו לכן כתבתי וכותא במקוס וכתבת: פהשואל ע״ד שתם מקשן עם החרש וע״ד שואל אלא מדעת לכן כתבתי
שואל במקוס שועל: פיכעלה זית שאין לך עץ מר בכל שאילנות כעץ זית כמבואר בגזיר דף י״ח ע״ב ועיין בתוספות ד״ה מרורי
כזית: כפליס פזכלו׳ אע״ג שהי׳ הפליט בעולם דהיינו עוג ונקרא פליט שנפלט מדור המבול כדאיתא בנדה דף ס״ח ע״ח׳ ומ״ל היה
לו להעמיד אותו לשומר: ומשני פהנס היה כח שולט ומושל בו עד שהי׳ ביכולתו לכוף אותו לשרתו בתמי׳ ולכן במלת הנס ה״ח
התימא׳ וכך היכא אתי כמ״ד לא ירדס מבול לא״י ומ״ל בדרך עונג לא״י כדאמרינן בחלק ומ״ל כלא סולרך לכח כלל׳ משא״כ למ״ד
ירדה מבול לא״י ועוד הוי קאי בלא התיבה שעשה שהי׳ מוס לוקנין כדמסיק בוכחים דף קי״ג ע״ב פשיטא שהי׳ כח שולט עליו שהרי
סולרך

לדון כרחמית ד״ח י״ו
וכחשר ל״ה כ׳ ו׳ ל״ו
ולא חיוב י״ג ס״ו
ונפש ויקרא ל׳ כ״ה
עין משלי ל׳ י״ו
כחמיה רש״י בקידושין
דף ס״ט ע״ב
לעת ירמיה ח׳ ט״ו
שם י״ל י״ט
לא משלי ד׳ ח״י
וחלילה חיוב ל״ל י״
ורוח חיוב ל״ב י״ח
ומלאו יחעיה ד״ח ב׳
חוי״ב חיוב ל״ל ל״ח
ויערשו חני ח׳ י״ל
ויחעיה ל״ב ט״ו
ומי משלי ט׳ ד׳ ושם ט״ז
כסיל משלי ד״ו י״ח
ועמו לשון מד״ר פרשה
כ״ח
מין דכריס ד׳ ל״ה
למ״ד סנהדרין דף ע׳ ע״ח
וכך ר״ה דף י״ו
נביאה סנהדרין דל״ח ע״ח
שלו תהילים כ׳ י״ב
וכוכת חיוב י״ג ד״ו
השואל שלשי ברכות
דף ס״ח ע״ב
מדש קהלת ז׳ ד׳
בליון יחעיה י׳ ד״ב
עיר

נובעת: מטל"ו למלך הצפון· ילח ירדוך וירמס· ע"ד וחתם על במותיתו תדדך ולכן כתבתי ל"ו במקום ל"ח: נחלב מהותך כמס ורותח והוא לשון הגמ' שבת דף ק"כ· ולפי שחלב ריחו רע כלומר· ותמרוז"ל כל המלעיג על דברי חכמים נדון בלוחש רותחת· לכן מפני כבודו של מלך הצפון· לח אמר לוחש שלח חלב רותח· ע"ד חלבמו סגרו פימו: נאתחת סכתר ספירת כתר: נבפי' תולחותיו מנגד בלברסס כתיב מי סחיר ממזרח

זהלוך ונסע הנגבה לגד הנגבה לגד ימין חסד לאברסס כגודע: נגורב מוכך כל סון יקר שים לך מלך הצפון שמשם זכר יחתם וזהו אשר נסבת: גדלחלקת מחוקק מכין רגליו חלו הגאיזים החכמים והגדיקים שביארחל ספנת יפי' שמורה וערוכה כי המלכי' יובילו שי למורא ע"ד· יכין רשע וגדיק ילבש וכן מלחמרו"ל במטמוני' שהשמין יוסף הגדיק שלחד כתגלה לקרח שהיה חכם לרשעה כמותך ולעתיד יתגלה לגדיקי': נהפל זלת סברתך מונחת כלו' בזלת יפה דברת שלחתה לוים מדני' המתחיל במגה ומריבה מוכרח לחתם להכיח רלוי' מה שהבחת לרלוי' מכח לין בה ממש: נובעפר פל עיניך חפצת כמי שעיניו נסתמו בעפר ומחפש לוזה דבר ודלוי לוינו מוניח כי ימצא בלהרים כלשר יחפש הפיור בלפילה· כן יגפת לריק ולח מבלחת דבר: נזופל זלת ים לך לדלוג ולספוד פל כי הובלחת מלין מפיך והטיחת דברים בלפי מעלה: נחבחייך כי מתה כלו' רשעים הם קרויין מתים בחייהם כדלית לאברכות דף י"ח ע"ב: נטויעפת ויגעת לריק בדברים הבדוי' מלבך לחתה בריק מוח

ע"ד מלמר ז"ל כיוצלם לי שלין לו מוח בקבקלו וע"ד הוא תפוס וכב וכסף וכל רוח מין בקרבו חבקוק ב' י"ט ולכן כתבתי בדלח"י במקום בדי· ונקיט הלי קרלי מצוס דהתם פסוק ט"ו מדבר בלותו ענין· הוי משקה רעהו מספח חמתך ולף שכר למען שכט על מעוריהם ופי' סרד"ק בענין כח שתכר ונתגל בתוך להלו· וסמיך לי' שבעת קלון מכבוד: סמנח בזה הבחינו שני בחינות· הבחינה לחת שמפרש מה שקרלו ריק מוח לפי שהוא עם הלרן דלורייתל· על שהקשה קושיתו מן נח וכדמפרש ולויל שלינה קושי' כלל· והבחינה שני' שהוא ע"ה כמנוח שלמרו"ל מנוח ע"ה הי'· ולכן כתבתי כמי דלורייתל לפי דמסיק התם לפילו בי רב לל קרל כדלית ברכות דף ס"ל ע"ל ובעירובין דף י"ח ע"ב· ולפי שרלה להבחינו נס בחי' רלשונה לכן כתבתי מנח חסר: סאדלם הסיכורים לפילו למ"ד עז שלכל לדה"ר נפן כי' מ"מ כיון דלל משכחן בקרל מלת סיכור כ"ל בנח לכן קורלו רלם פסיכורים: סבוהבוס ונשתכר שלל בפורים לפי שעדיין פורים לל היה ולפי דקי"ל חייב לינש לבסומי בפורי' כדלמרינן במגילה דף ז' ע"ב לכן לומר שנח נשתכר שלל בפורים: סגלמין לחפש ותוסו: סדכתים מפשעי' מחולל כלו' תפילתו תועבה כלו כי' מלוכלך בעונות ופשעים: סהניבחר מעט: בב"ד סונגדול כלו' בב"ד של מעלה· יוחוק כפרן שהריותרו לוחיין· ובירושלמי גרס יתותרין לי' מעושי· וכן לל ויתר הקב"ה לו לנח הקלקול לחר נתקלקל כיין: סומים הזדוני' לשון בדבר לחר זדו ויזד יעקב

כרגל יחוקאל ל"ב י"ג
לחי משלי ח' י"ד
כיס במדבר ל"ד ד'
ורב תהילים ל"ח ד'
שם דברים ל"ג ד"ח
לים משלי ד"ו ד'
בעפר מלכים ח' ד' ל"ח
ועל מיכה ח' ח'
מלין דניאל ז' ד"ה
ובשמים תהלים ע"ג ח"
ויעפת הבקוק ב' י"ג
ע"ה עירובין דף י"ח ע"ב
לחוס לזוב ל"ב י'
דעת משלי ב' ה"
כנבר ירמיה ד"נ ט'
כלו ברכות דף ל"ח ע"ב
שברי שם ע"ח
כלים יעשיה כ"נ ה'
כעת לזוב ל"ט י"ח
הלך ויקרל ד"ו ד"ז
בהמרות יעשיה נ' ח'
לח לזוב ח' י'
ככסיל משלי נ' ל"ה
בשוב יחזקאל י"ח ד"ה
ועשות משלי ד"ח נ'
וכל ב"ק דף כ' ע"ח
וכמים תהלים קד"ד ח'
שבלותו לשון רש"י ז"ל
בפרשת שלח לך
לדון

סיני השתערות מלך הנגב עם מלך הצפון פ"ו בוצץ

רעות וסכוחות שהוא גוחף לכן מכנה להנחש כך לפי שהי' נוחף ונתן עיניו בחוס לכ"ל כד"ה כנחש הקדמוני והוא מחמר ז"ל סוטה דף ט' ע"ב · ולכן אמר לו אדון נוכל · לפי דקאמר התם כמי אני אמרתי שהנחש יהי' מולך על כל ועתה יהי' אדון מכל · כוס דימה אותו ויפה שאתה אומר למלוך על כל ועתה אדון נוכל והיינו שהנחש הקדמוני וסבריו דקאמר: להומאי שייכת לנחשים · בערטלותם מכל במלבושים: לצפנת צפון רוח · ואספת בחפניך פיח: שאין בו ממש · להקדרוך ירח ושמש : הות להרשעים הדפון · נוקשרת באמרי פיך : לטובחירת לשון ערומים · בלשון ששנו חכמים : מואתה שחל ופתן · הולך מאורח עקלתון: נחש שרף ועקרב · הלומד מבידך לקרב: הולך על גחון · אוניך מלין תבחון: נתערמת מרעת והשכל · מגוהשקט לא תוכל: ואחר מי מהמלך · יצא לרדוף הילך: לואיש העשיר · תועבת רשע מהמישר: פרעוש יתוש ושפל · מוטוב ממנו הנפל: ברוחי אמית רשע · ומלך צדיק ונושע: מזהמוכף לאלקי מרום · הולך מחדרך דרום: עינו כעין הברולח ·

ברגל

לפנת מעלי כ"ן ט"ז
ומספת עם ל"ל
הקדרוך יוחל כ' י"ז
עם ל' ט"ו
הות מעלי י' נ'
נוקשת עם ו' כ'
ובחירת חיוב ט"ז ס'
שחל תהלים ל"ה י"ב
הולך שופטים ה' ו'
נחש דברים ח' ט"ו
הלומד תהילים קמ"ד ס'
הולך ויקרא י"ח מ"ב
מזניך חיוב י"ב י"ח
עם ל"ל נ'
והשקט ישעיה כ"ו כ'
וכירמיה מ"ט כ"ג
ואחר שמואל ב' כ"ד ט"ו
יגח עם
הילך למים שמואל ב' י"ב ל'
תועבת משלי ד"ט ד"ו
טוב קהלת ו' ג'
ברוחי ישעיה י"ז ל'
לדיק זכריה ט' ט'
המוכף מיכה ו' ו'
הולך יחזקאל מ' ד"ל
עינו במדבר י"ח ג'

ברגל

להומאי שייכת לנחשים · בערטלותם מכל במלבושים: לצפנת צפון רוח · ואספת בחפניך פיח: שאין בו ממש · להקדרוך ירח ושמש : הות להרשעים הדפון · נוקשרת באמרי פיך : לטובחירת לשון ערומים · בלשון ששנו חכמים : מואתה שחל ופתן · הולך מאורח עקלתון: נחש שרף ועקרב · הלומד מבידך לקרב: הולך על גחון · אוניך מלין תבחון: נתערמת מרעת והשכל · מגוהשקט לא תוכל: ואחר מי מהמלך · יצא לרדוף הילך: לואיש העשיר · תועבת רשע מהמישר: פרעוש יתוש ושפל · מוטוב ממנו הנפל: ברוחי אמית רשע · ומלך צדיק ונושע: מזהמוכף לאלקי מרום · הולך מחדרך דרום: עינו כעין הברולח ·

ברגל

רעות וסכוחות שהוא גוחף לכן מכנה להנחש כך לפי שהי' נוחף ונתן עיניו בחוס לכ"ל כד"ה כנחש הקדמוני והוא מחמר ז"ל סוטה דף ט' ע"ב · ולכן אמר לו אדון נוכל · לפי דקאמר התם כמי אני אמרתי שהנחש יהי' מולך על כל ועתה יהי' אדון מכל · כוס דימה אותו ויפה שאתה אומר למלוך על כל ועתה אדון נוכל והיינו שהנחש הקדמוני וסבריו דקאמר: להומאי שייכת כלו' בשלמה אם ערוס היינו תחבולה וחכמה מ"כ רבות' לשמעינן קרא דקודם החטא הי' הנחש מוסכל יותר מכל החיות · משה"כ אם נאמר כמו שפירשת ערוס כלא מלבוש מ"כ מאי קמ"ל קרא · ועוד מאי תלת הי' דמשמע לפני החטא · ועוד מאי ערוס מכל חיות דקאמר הלא כל הבריות ערומים היו · ומפילו אדם וחוה · מ"כ ע"כ ל"ל שלמת ערוס לאו היינו כלא מלבושי · מ"כ שתירה לדבריך דרחמוני' שמרת אני חכמה שכנתי ערמה היינו ערוס וערי' · מי יגלה עפר מעיניך ומי הניד לך כי ערוס אנכי: לרוח כלו' רוח עופים ורוח תועים רוח שוא ושקר דברי רוח וכל אתה מלך הנפון לפנת והחבאת וטמנת לך · ומה שחפית לך לרמי' להלחם בי · אינו אלא קיחת מלא חפן רוח · ופיח שאין בו ממש להזיק אותי ודרך משל הוא · כן אין בדבריך ובטענותך רמי': להקדרוך ס"ח התימה וכי נחשבו לך כמחורות · כנד מה שאמר לו העיני האנשים תנקר ערוך לעור עיני חכמים · עתה אמר לו שכחך מאתו חוס ורחמות שתירה לדברי עלמו · לו אם בטלו והמחורות בדקיע והכוכבים אספו כנפם: להאו הות רשעים שחת ושבר בוגדים יסלף דבריך · הדפוך דחפוך · ושבר אל שבר יחדיו ידבקו עד שמחפך נעכרת ונאלמת דומי' החשת מטוב · ונעדר מאורי השכל ממך: לטובחירת לשון ערומים כלומר והעיקר פליאה נשנבה בעיני ולא אוכל לירד לסוף דעתך הטפשית · על מה שאמרת ואין לך לבחור לשון ערומים · דשלמה בלא זאת הייתי אומר דמשפקא לך פרושא דמלת ערמה דכתיבא בחכמה · אם הוא לשון ערוס וערי' כלי כסות ושלמה · או אם הוא ערומית וכלים · ולכן אתה מחרף אותי ממה נפשך · או שאני ערוס ויחף ונברח ערטלאי אנא · ולא לא תהדר בריב · או שאני ערוס כנחש שהרי בנחש נמי כתיב ערו' · אך תיכף אלו לא הייתי יודע פי' שליש שהוא שאמתי בחלת ערמה · משה"כ שהתה שהוכחתני במלין לבל אחבור עוד לשון ערומים · שזהו לשון שבנו חכמים כשאמרו"ל לעולם יגנס אדם לשון נקי' ומייתי לי' מהאי קרא שנאמר ותבחר לשון ערומים ר"ל מבואר שידעת ג"כ פי' השליש ר"ל כסר תלונתך מעלי ואנא לך להקשות · דלמא פי' השליש אמת · אלא שבעדר אור השכל מאתך: מואתה העשיר לעקת שבר השמעת וקורא הדגר קראת בקול שחל בשמת זוחל וקולך כנחש ילך · אתה נחש מאמרך וכל ריגוניך עפרת זהב כנ"ל · ועשה מעשה נחש אתה בערמומית וכלים וכמופתן חרש חטמת לוכך משמוע · ואיכך מרחות דרך היפרי ואחריתך דרכי שאול לעדיך יתמוכו: מאאתה הולך בנתיב ואורח עקלתון ועקוש ע"ד נחש עקלתון יפעי' כ"ו ו' · ועין כי מצורע נחש יגח לפע לכן כינהו בכמה מיני נחש ערף ועקרב ושחל ופתן ידרוך ירמס לעפר כבודו: הלומד מבהה התימ' · וכי הורגל ידך לקרב ולכבעותיך למלחמ' בתמי' הלא אין כאך אלא בפיך לנשוך ולשוף עקב שהרי אתה הולך על בטון כדכתיב על בחונך תלך ואני רמ"ם לפת"י · ח"ך [illegible] משופף רגם: מגוהשקט לא תוכל כלו' בשער שנס אויל מחרים חכם יחשב ואתה אף בהיותך אויל · אי אפשר לך לשכון שקט ושאנן · אלא כשאיל יפרום אויולת היא לך וכליות': מדהמלך על עלמו מדבר הירדוף הילך עני כמו ויבא הילך למים העשיר ולפי שמכנה העשיר בשם הילך לכן כתבתי ל"ו אים במקו' למים: מהמיסר מסלל ומדריך ומיפה ומתקן ומכוון כל תועבת הרשעים · ואומר שהוא דרך היפר והנחות: מטוב ממנו הנפל אחת בל חזה שמם · או הנפל שמון ועוללים לא רחו אור טובים מאתו · מלהיות עם ש"י זהב לו ומלא ביתו כסף כי עשרו שמור לו לרעתו · וגנוז לו שלא נכרת: מיהמוכף הכפוף לפ': הולך מחדרך הדרום כלו' דרך הימין למיימיני' בתורת ס' שמשם מקור החכמה

נובעת

במעשיו וכמוסו כמוך נס אתם פס מדבר תהפוכות: כדמרוע מרוב רוע מעשיו ומעלליו המקולקלי· מרוע ירמיה מ"ו ט"ו
יסתחפו ויוסלכו סחוב והסלך כנגר כתעב· את הכלבים לסחב בגלוחי הסחבות מכריס שלו· כי ויסב משלי כ' כ"ה
כל המבטל התורה מעושר סוף לבטלה מעוני מחין שמלה ומין לחם· וע"ד סחף ומין לחם משלי ויט לפניה ב' י"ג
ד"ח נ'· לכן כתבתי מרו"ע במקו' מדוע· וכתבתי מכריו במקום מכיריו· ד"א יסחפו מכרין· כי ירמיה ו' מ'
לפי דאיתא בזוהר פ' פנחס דף קל"ל ודמה יחוקאל ל"א ח'
ע"ב וז"ל· לאידע טכרא דנפל תמן הקדמוני וחבריו· כדמר"ע יסחפו אב"ריו: יכלה תהילים ע"ח ל"ב
בלעם· ישכח מחיכון חיון דהוי כהוישב עליו אופן· כוויט ידו להצפון: דרך שמואל ב' י"ב ד"ב
מנרמוי דהאי רשע· הרי שחבריו כי מצפון כונשקפה· כחודימר"ה אליו יפר"ה: חכמה משלי ח' י"ב
של בלעם נעשו נחשים· לכן אמר ערומים ברעת כאלה· יכלח שנותם בבהלה: וערמה ועבודת שמות כ' י"ח
כנחש הקדמוני וחבריו שסס אחרי מעלה יתירה· דרך הטובה והישרה: ולכן לעצמי הלא משלי ח' ח'
בלעם כמותם יהיו עושי מעשיהם כניתי· חכמה ערמה שכנתי: ועבודת דבר גרוע· ובשופטני טובא בס"ם
ומפרש ומזיל מה כעשה בו וקאמר גם לי ידוע: הלא חכמה נקראתי· כטובשופטני לא נתיבות ע"ו דף ל"ו ע"א
מרוע פרי מעלליהם יסתפחו אחריו· נמנתי: זאת ומה גם· לנתינורת טעם לפגם: תלאי ברכות דף מ"ג ע"ב
כי במדה שאדם מודד מודדין לו· בראייתך השני' שבררת· דברך הראשוני' פתרת: תני' ריש כתובות דף כ"ג ע"א
העשה מעשה נחש עלמותיו כעשים לאפירשת ערמה ערטלאי· לבותל"אי ע"ג תלא"י: ושכח דף כ"ב ע"א
נחשים· זון מכה וחוקי כאחרית הרי לגתניא בדלא תניא: למהנחש דשומעני' סניא: שומעני מגילה כ"ה ע"ב
זה בא ללמד ובמלה למוד שבלעם הי' לו ומאי
טבע של הנחש בכמה דברים· הנחש

הי' ערום מכל חי'· וכן בלעם הי' יודע מחשבות כל ברי' הי' יכול לכוון· כדאי' בברכות דף ז' ע"א· וברים ע"ז· הנחש הסית לחוה שתאכל מעץ הדעת כדי שימות אדם· וכן בלעם הסית למדין ולמואב להפקיר בנותיהן שיאכלו וימחתו פיהן· כדי שימותו ישראל· הנחש נתן עיניו במה שהיו שלו ובא על חוה· ובלעם נתן עיניו במה שהיו שלו ובא על אתונו· הנחש אין כחו אלא בפיו· כמ"ד ערם נחש הין שיהו הוא נתון· וכן בלעם לא הי' כחו אלא בפיו לקלל· להנחש אין הנאה בהסיכתו· וכן בלעם אמרו רז"ל· שרצה לעקור את ישראל מבלי הנאת ממון· ולכן נעשו עלמותיו נחשים· (הגהה) ובתורת הנחש אמרינן אלתא אלביסיו ויקירא· דזוהר הכ"ל מסיק ואמר שאותן הנחשים שנעשו מעלמותיו ומגידיו של בלעם אי אפשר להרגם בכל מיני כלי זיין שבעולם· לבר מחד מלה זעירא· כלומר דבר אחד קטן יש בעולם שיכול לתופסם כמאן דתפיס תרנגולא דביתא· ולא מלטריך מלה אחרינא· והוא דנקיט בומיפא פיורא ואפיק בה ורעא כד אימא בתיאובתא ובריק לה לאחי חיויא· ומיד אתכפייא לנבי ריחא דחיויא· ויכול למתפס בה· ולפחורה יסתומס לב כל חכם לב על דבר זה· כי תפל הוא מבלי מלח· וכ"ל ע"פ מאמרו"ל בניטין דאונקלוס הגר אסקי' לבלעם בבגידה אחר לי' דינא דאתי בגדא באתי אתרוג ורע רותחת· ופירש"י לפי שבא על אתונו ומעתה מבואר שכיון שזורק לה דבר זה שאותו כרשע כידון בו· מיד נכנעת ומתכפפת לפניו וק"ל· ע"כ הגה"ה):

כהויסב עליו אופן כלומר שסיבב אליו הגלגל· ושפך פניו אליו: כויט ידו להצפון כלו' אתה רוח הצפון חייב אתה בדבר שמצפון זכה יאתה וכסף הרבית לסס ורס לבבך ושכחת את ה' ומצפון תפתח הרעה: כזנשקפה כראה הרעה ע"ד רעה אכי מביא מצפון· כלומר אכי הוא הרוחה השבר הגדול בצפון· עיני רואו ולאוזר· ע"ד ישמח צדיק כי חזה נקם· (הגה"ה מידי דכרי במקרא זה אימא מלתא זוטרתא· דלכאורה ופליא לשמחה מה זו עושה· הלא גם עונם לרשע לצדיק לאטוב· ועוד מלת כי אין לו שחר כלל· והכ"ל בחוותו מוברחותו נקס· והכ"ל ע"פ מאמרו"ל גבי לוט שנלטוה אל תביט אחריך וגו' לפי שלא נכנל בזכות עלמו אלא בזכותו של אברהם· לכן אמר הכתוב· ישמח צדיק כלומר לימתי ישמח הצדיק בצדקתו· ביום רעה כי ימלטהו ה'· דוקא כי חזה נקם· כשיראה הנקמה· שאז בטח ילך הצדיק ובוטח לו· שיכיל בזכות עלמו· משא"כ אם לא יחזה נקם אז אל ישמח· שמא לאיכו כראוי להנצל אלא בזכות אחרים כנ"ל וק"ל· ע"כ הגה"ה) כחודימה דחכם הי' מדמה אלו להעשיר באמרו ערומים בדעת כאלה כי חכם בעיניו אים עשיר: כטובשופטני בעיפעים ע"ד מאמרו"ל אלו בשופטני עסקינן: לנתינות טעם אלי במה שאני נותן טעם לדברי אני פונם את דבריך ד"א בנתינות טעם שלך דסיינו רואיה שני שלך הוא סותר ופונם את רמייתך הרמאות: לאפירשת ערמה ערטלאי שהרי חרפתני ממול אחר שלמה וכן ערום וערי' וע"ז אמרת שהנחש כתגנה במעלתי דכתי' והנחש היה ערום מ"ב ע"כ נ"ל שמלת ערום דכתי' בבי הנחש היינו בגדי ערטלאי: לבותלאי כו' כלו' שכלאת אלא הכל ויגע ויגעת ולא מצאת אלא הכל וריק ולא העלית אלא חרס· כי לא קרב זה אל זה: ותלית לי' תניא בלא תניא כלו' אתה רוכב אתרין ריכשין שאחד מרמייתך מתנגד וסותר דבריך הרמאות' ולכן בתבתי תלא"י במקום טלא"י: לדשומעני' סניא אים לו שם רע כמו שפירש"י ול"ל אלו מאן דסניא שומעני' שילאות עליו שמועות

ט"מון דבר המוסיף הכל הכלים שמין בו ממש · שהוא כספך הסיגים והטמור שלך · תעלם תשמח את
עצמי שעל זה אמרת וכי' לשון שמחה כנ"ל בסוף דבריך : יהכמלכי' ס"ח התימא : יזופתי מבטן
קרא לן כי במעלליו יתנכר נער חסר לב · וכלאתך מבטן ידעוך חויל וטיפש · והמלך בהכרח צריך
להיות לב חכם ונבון · לב שומע להפוך את העם להבין בין טוב לרע כדרך כנוד מלכים חקור
דבר במוכאו' ודעת השכל וידוע ובעל
תחבולה ונערמה ואתה פתי התפתה
בילד לבך הרע הפך הערם אשר חרפת
כמו שכתוב לתת לפתיי' ערמה וכן לן
תכה ופתי יעריס וכן הבינו פתאים
ערמה ומהפוכי' פס בנוסח הזה
האוילי' ופתאי' והכסילי' ישנאו דעת
וערמי' יכתירו דעת · ולא נאוה לכסיל
כבוד ואיך יעטרוך ג"ר מלוכה :
יחעל ס"ח התימא וכי נתקייס מקרא
שכתוב בך · קסס על שפתי מלך שפירס
מאבן עזרא והרלב"ג ז"ל שידוע שפתי
מלך כקסס להגיד האמת ולא ימצא
בהמרי פיו ואתה לא כן אתה כקסס לך כוב כי בכסף תקסס חזון שקרואליל · ומקסס כוב אמרת
כדמפרס ואויל : יטוכן שיס לפיך מחסוס להיותך נרוע ביותר מהסור דכתיב כי' לא תחסס
שורבדיעו ואתה כיון דדבדם : יזרוח הולך מעלמו הסוא והשקר ואי אפשר לך לסנור ולשמור
פתחי פיך אם לא בחסימה כחמור והוא לשון כופל על לשון במקום קסס
קא חסס · ולפי שהמהסולשוטה כחמור לכן כתבתי מלת ופת"י במקום ופס"ע : יחשעיני ס"ח התימא כלו' וכי תנקר עיני הכשים
לפי שמלאכו שהתורה מחכימת פתי ומאירת עיני' ומלאתו עיני נשמיו' עיני בשר עין הרואה · ועין הרואני השכלי ההשגחה כמו שיש
עינך עליו ירמי' ל"ט י"ב · ושמיה עיני עליו ליוסף ובניתן · והחכמה נקראת עין ומעיבות החכמה · מלת מעין הוא מניזרת עין ·
והחכמים נקראי' עיני העדה לכן אמר לו אתה הפתי נאם הגבר שתום העין · עלה עינך לחשוב תהפוכו' · ס"כ תנקר עיני הכשים ·
וכל הכשים שבמקרא' חשובי' כס ומתמי' למי מקדושים תפנה · שיאמינו ברע עין שכמותך בדבורך השקר : יבמתקו לך רגב כלו' כל
תעבונך ומעשוטך · הינן מלא רגב · נוס מן העפר · כי עפרות זהב לו · וכסף מעפר יצבור · והמה עפר · כי מעפר מולק הון הפעיר
קרית עוזו · ס"כ מתקו לך רגב · מה מתוק יהי' לך · כי תבא בכלח אלי קבר ותשים כי תמלא קבר · להתכסות ברגבי האדמה · כלומר
שהון לך לנפות · להעלות למרום נשמתך · כי אם לירד למטה לארץ · כרוח הבהמה היורדת · וע"ל רשעים בחייהן קרויין מתים :
יגותתגרה מדון ומלחמה למלך · מאן מלכין רבבן · הנגב שהם בני הימין החשובי' בני עליון כולם : יזואתה חויבי ואוש ריבי עפר
רגלי תלחך כמלחך פיבכי · כנחש שלחמו עפר משום שחטא בלשון · ועתה עליין השטן מרקד בך ומתעך ומטעך : לחיות יטמספר
אלה וכחש שוא ושקר כמו אלות שוא הושע י' ז' : יזולאל מה תריב כלו' לא עלי תלונתך במה שאמרת אלי חכמה שכנתי ערמה
שהוא נאלי לשון וערם יאף ערום וערים · בזה תלונתך על ה' : יללוכד שהוא הלוכד חכמים בערמה כרי שגם הוא יתברך מתפאר
במעלת החכמה ד"ח ולאל תריב מה כלו' במה יש לך ידך ללכוד החכמים · בערמה בעבור מלת ערמה שהתפארה החכמה בה · ובאמת
אין לאל ידך : יחסותרי' מתנגדי' שם בפירושיהן : יטאחיך אדם הראשון שהוא רמה וידע ערמותו של נחש שהי' חכם לרשעה
והפרם בין מי שנתפקחו עיניו עיני השכל · אך מלד שאי אפשר לשאול אותו כמאמרז"ל וכי אפשר לילך לשופט שאינו בימיו לכן
פנני עמך בעולם אלי רוצה ללמוד ולהשכילך : כאחור נוכל לשון רש"י ז"ל המתנכל במרמה בדברי שקר והרד"ק ז"ל פי' החושב
מחשבה רעה וחושב במרמה וכן פי' אלן עזרא ז"ל מגזרת בנכליהם · וזה מוכיח לרשע מומו · ומלמדו דעת שהפרס שבין מילת ערום
למילת ערמה : כאמעקש דרכי' מעקס דרכי היושר ע"י ערמה ומרמה שוא ושקר כעשירי' כללו ע"ד מאמרז"ל עשיר מכחש · ועליך
נאמר מקרא זה מעקש דרכים והוא עשיר · כי תם אלי ותעקשני · ואל כל היושרה תעקש · ונתיבתך יעקש לך : כבמושכלי' כלו' מה
שאמרתי שמעקשים הייגולפי שבאמת המה חכמים וכבוני' מושכלי' וידעי' אך המה מעוותים ומעקשים אורחותם יודעי' את רבונם
ומכווני' למרוד בו ע"ד מאמרז"ל שאין לומר מעוות אלא שקר · יאר ונתעוות אחר שהי' מתוקן בתחילה כדאיתא בחגיגה דף ט' ע"א :
גגכנחש הקדמוני דכתיב בי' שהוא ערום מכל חי אך חשב מחשבה רעה כדי שיומת אדם ויאכל הוא את חוה · וחבירו דהייבו לעומתי'

כמעשיו

סיני השתערות מלך הנגב עם מלך הצפון פ"ה בוצין כא

ולקחם בעדי עדיו׳ בסידור ויופי : מהמפני פתחון פי תכלם מלהשיב לותי דבר : מחואל תתנרבי
מלחמה להריס יד ולדבר סרה : מזשבחי לך לחפון כלו׳מס שבקשתי ממך שתכירני לרחם
ולקטין · היכו חלח לחת ולדק · ולכן כתבתי שבחי במקום זבחי: מזבידי הלליח חפץ ס׳
ומסתמח לח שביד קב"ה דיבח בלח דיבח: מחכבן מביח לפי שלמר לו בפרק כ׳ מביח במסכיל
בימסול · לכן לחמר לו שסוף הבן מביח
ויסג לחור ויחפר · מטנרש לן כי דרך מהמפני פתחון פי תכלימה · ואל מחתגר בי
הלן לשנוח החכמים וכל לחכמים סיינו מלחמה: שבח"י מוצדק אחפץ · מזבידי הצליח
מסוכים ותמיד מלך קנלתו בפס · סוף חפץ : מחוכבן מביש כן תחפירי · וכדבר אחת
מחרחר ריבומדון לחת בכן תסיר זלת הנבלות תדברי : כבדני כאב וכעבד לארון ·
מלכך · ולו יבח מדון · ויסבית דין וקלון מטגרש לן ויצא מרון: אני אדניך והשתחוי לי ·
חס תכנע לי ותתכני עליון ומתכסח לך כי בירך ה׳ חילי: וחי׳ נהעקוב למישר · כי נאברוך
לרחם : נוהיה העקוב למיסור לין והיה מבי"נים ע"ושר :
חלח שמחה כלו" שמח תשמח בהיות
העקוב דסיינו מקומות הטיקומות
והדרכים מעוותים למיסור לחרץ חלקה
יסרה ושוה · כלומר דרך משל דעתך
העקושה והעקומה עקובה ומרומה
תהי" יסרה ונכוחה ברורה וגלולה חס
תכיר החמת : נאפי דרוך מבי"נים
עושר כלומר שים מעלה יתירה לעושר

פרק ו

א הלאה חכמה תקרא · בחקרא לך מרה :
נופי כסיל מהיתה · שהרי מוחלפת
השיטרה: דכשונא אתנ"ך לקלס · הבחיל
טמיר"תך

מפני יחוקאל ט"ו ט"ב
ואל דבריס כ" ח"
שבחי תהילים כח" ד"א
בידי יעשי׳ כ"ג י"
וכבן משלי י"ט ד"ו
וכדבר חיוב כ" י"
כבדני מלאכי א" ו"
נרש משלי ד"כ י"
אני תהילים מ"ה י"ב
בדך דבריס ל"ג י"ח
והי׳ יעשי" מ" ל"
ברוך דבריס ל"ג ד"ל

בוצין פרק ו

הלא משלי ח׳ א"
לקרחות א׳ ד׳
ופי משלי י"ח ז׳
שהרי לעון נח׳כמה דוכת׳
כשוכח יחזקאל ט"ו ל"א
בבחיל חיוב ד׳ י"ח
בבמלכים

ממה שים להחכמים ומביניס · ומ"ס שבמלת מביני" מושכת ומשמעת עלמה ולחר עמה כלו סיס כתוב ממביני" ולכן כתבתי מביני" במקום מבני"ס ועושר במקום חשר :

סיני פרק ו

א הלאה · החכם עיניו בראשו"ע · על קו"ל דבר פשע · שעיר חרון לפו · ושומאה היולח מגופו · מכה הכו"תב שתים ·
וקרלוטמח שפתיס · וסור טמח קרח למו · שטה מעלי ועבור ופי׳ מלת הלאה כלומר התרחק ונח
ממחילתי · כמו זב ומלורע ומחזיק בפס"לך · מחון למחכה מושבך · כמו זרס הלאה דעדת קרח · והבחינו
שיחובד הוח ועמו עס כבד עון פלילי · בקרח ועדתו · ולפי שחמרו רז"ל עבר לחם עבירה ושכח בה נעשה לו כסיתר · וזה הכסיל
שכח בחיולתו · ולכן ברלותו הסתי רחיות · עליהן יקר"לון בעלין לחרין סורו נח מעל לחלי החכמים החטחים הלאה בנפשותם ·
ולת הלם המחלוקת זרס הלאה · ד"ח קרלו גוי ע"ד כהלאה לגוי עלוס מיכה ד׳ ז׳ · והבחינו כזה כי יכטה עליו קו הפורענות ·
ע"ד הוח והלאה גוי קו ומבוסה · יעשי׳ י"ח · ור"ל הוי גוי חוטח · בגוי חנף חשלחנו · והוח יוסר גויס הלא"ה יוכיח · וכהלאה
מגזרת הלאה כן פי׳ הרד"ק ז"ל : בחקרח לך מרס · מרס וחליס · מרס תסיס בחחרוכה · שחתה זקן ממרס לת פי ס׳ · ולפי שחמר
לעיל שהתמרמר מלך הלפון · והוח מבניני הכפל פ"ה ועי"ן · כלומר שתי מריות · לכן חמר לו ג"כ שני מריות : גפי כסיל
מחיתה לו לעלמו · לפי שבחמר מחיתת לליס ריסס משלי י׳ י"ט · ורשע זה חירפו ולענו · רק עני והילך · לכך הבחינו הלא יערוץ
ולל יחת מפניו · ע"ד לדקתי לל יחת יעשי׳ כ"ח ו׳ · ולדרכה מקול ס׳ יחת עשי"ר כתיב יעשי׳ ל׳ ל"ח · ומנבורי תיתן יחתו כל
פועלי חון · ולפי׳ שסני שקרלונוי · חמר על גוי המורדים ממה יבושו ויחתו · ולכן כתבתי הלאה במקום הלא : דכשונא לפי
שסעיז מלח כוונה עית זוכה וגלורת לב · נלורה על דל שפתותיו שפתי מרמה מרמה דבר ס׳ בזה ושנא דעת · לכן חמר משנאי ס׳
חשבן ובמתקוממיו חתקוטט · כי חיס מזימות יושנא · ולפי שחמרו רז"ל ג׳ שקב"ה משונאן כו׳ לכן חמר החכם בחכמתו מני חיני
חובבן וכלהו ליתנהו בך · רחשון שברחשון שחין למעלה ביתנו דל נחה · וחתה דל ורזה כמחמרו"ל בעניות של תורה · וכן יסד
פייטון דלי מעם · כלו׳דל במעשים טובים ואפ"ה חתה מתמרמר שפי׳ רביכוסעדי׳ לשון תרות ורבבות · הסני עשיר מכחם שברי מין
חתה עשיר ככה חתה דל בן המלך · כי עשיר בייכו עתיר פומבי ולח עתיר נכסין · ועוד חולס חתס טופלי שקר · פועלי חולנות
בלשון שקר · וזה"ס שברי מוחלפת בשיטה · נס בזה שבחינו היותו רגל השליש של המרכבה טמחה זקן מנחף · כדכתיב ירמי׳ ל"ב
י"ד ינחף והולך בשקר · והענין שהמלך הזקן וכסיל מסית ומדיח לע"ז · והיא נקראת חסה זוכה · כחשר יבח"ר הכ"לל עד תומו :
ולכן כתבתי בסוכה לחתך במקום כוזבה לחתן · דהבחיל ס"ת כתימה כלומר היתכן שבחירה מקומן של שבח"ים שחט"חתו בנפון :

סיני השתערות מלך הנגב עם מלך הצפון פיה בוצץ

שחכי מדבר: לומין ממש ביושרם כלו' שלדקתם מי יפשר להסילם: לאחסר העשירות לפי
שהי' העולם חרוב: לבלכן בא זאת הסיבה אל הסוכן אל העני הזה היש מסכן וחכמתו לא עמדה
לו. ולפי האמת שרבעו או סרסו מפרש לכן בא הוא אל הסוכן לידי סכנה זו: לגומעות ממון לו
היה יכול לתקן לשמר אותו שלא יבא לידי כך כדמפר' ואזיל ולכן כתבתי מעות במקום מעות.
ולו בו"א במקום לא: לד'סיפורי'
דבר הנספר ונמנה ומאי ניהו כסף את
שדרכו למכות כי אם היכו מכוי אז
דמוזקי' שולטי בו כמאמרז"ל חולין דף
ק"ה ע"ב וקראלם סיפורי' לפי מאמרז"ל
יומא דף ד"ב ע"ב. ר"ל רמי כתיב
והי' מספר וכתיב אשר לא ימד ולא
יספר. ומשני לא קשיא כאן בזמן
שעושין רגלו של מקום. כאן בזמן
שאין עושין רגלו של מקום. לכן אמר
מי שים לו מעות דהיינו סיפורים את
שדרכו למכות וכל שדרכו למכות.
דהיינו והי' מספר. זהו העושה רגלו
של מקום. וכעין מאמרז"ל אפס כי לא
יהי' כך אלא בזמן שעושין רגלו של

הבמים עשרם. ואין לממש ביושרם: והחכמה אינה
עיקרות. ויען לאחסר העשירות: לכן בא לבאל
הסוכן. לגומעו"ת ל"ז יוכל לתקן: שאלו לקח לד'ארת
הס"פורי'. הי' מעמיד לו שומרי': משרתים וסריסים
להסרים למשמעתו. עד כי יקון משנתו: לבל
יטרד ממטרד. או מפחד ומחרד: כראוי לעושר
ובעלנכסים. אשר לולגויים חסים: ואם איש עני
הוא. נגע וקלון ימצאהו: והי' לרשי"תו מצער.
להוידכא עני בשער: לטורצון מדלים עוב. שהטוב
רש מאיש כוב: בחסרון לא יוכל להמנות. מאיבא
לתרפות ולדראונות: ובזה מבואר שכוונתי רצוי'.

שחכמת המסכן בזויה: וגבר מבחכם שומע לי: חשפי מנשבל ושוק גלי:
מפני

לכן יפעי' ד"כ ט"ו
ומעות קהלת ח" ט"נ
לקח ירמי" ל"ב י"ד
וחס דברים ד"ד י"כ
כנע משלי ו" ל"ב
והי' חיוב ח" ז"
וידכא משלי ד"כ ד"כ
ורצון חיוב ד" י"ס
הטוב משלי י"ט ד"כ
בחסרון קהלת ח" ט"נ
יבא דניאל י"ב כ"
שחכמת קהלת ט" ט"ז
וגבר חיוב ל"ד ל"ד
חשפי יפעי' מ"ו כ"
מפני

מקום. אבל בזמן שאין עושין רגלו של מקום לא יחדל מהיות מקרב מארץ. ולכן כתבתי הסיפורים במקום הספרים:
(הגה"ה) האי מלתא הוחיל ואתיא לידן אימא בי' מלתא ווטרא. דלכאורה משמע דריעא דכתיב והיה
מספר. קאי אעושין רג"מ ואיפא אאין ערג"מ. ויפלינ מי סניא מאי דכתיב בקרא בריעא והי' מספר. וא"כ
הל"ל בהיפך כאן בזמן שאין עושין רגלו של מקום בריעא. ודוחק לומר דכמה דסיים קרא פתא התרגן. לאקרא ואתיא להקפיד:
ועוד למאמר"ז כל מקום שנאמר והי' אינו אלא לשון שמחה. והכא כתיב והי' אאל מספר ח"כ לשמחה מה זו עושה. שבשאין ער"ש אז
יש לה מספר. מאי שמחה יש כאן. לכן רוח מביאתי יעבני בהיפך. ע"פ מאמר"ז במגילה אומה זו משולה לכוכבים. ומשולה
לעפר. כשהן עולין אזי עולין עד לכוכבים. וכשהן יורדין יורדין עד לעפר. והכא מלאנו מקרא מלא מוכה מספר לכוכבים. רש"י
ז"ל פי' מתוך חיבתן של ישראל. הקב"ה מוכה אותן. הרי שכשהן עולין שמה ואתי הס ער"ש אז הקב"ה מוכה אותן מתוך חיבתן.
משם"כ בשאין ער"ש אז יורדין עד לעפר וכשמשלו לעפר אינו מוכה אותן. שהרי עפר אינו בר מכין. ואת שדרכו למכות וכל
שדרכו למכות שכינו. ומעתה הולאת הגמ' כך היא. כתיב והי' מספר דמשמע שים להס מספר. ומדכתיב והי' לשון שמחה ש"מ
שהן במעלתן ככוכבים שאינה אותן מתוך חיבתן. וכתיב כחול הים. שהס כמשלו לחול דהיינו עפר דשכתן עפר דאיקרי עפר.
אשר לא ימד ולא יספר. שאינו בר מכין. דמשמע שהן בירידתן. ומשני דקרא לאו בחד נוונא קאמר. כאן בזמן ער"ש דהיינו ריעא
כאן דהיינו סיפא בזמן שאין עושין רג"מ ודוק. ע"כ. הגה"ה) להסרים למשמעתו הקרובים לשמושו כן פי' רש"י ז"ל בשמואל
ב' ד"כ י"ד כלומר עבדים נאמנים המוכנים לעשות כל אשר יצוה להם: לולגויים על נפשם כמו ואותי השלכת אחרי גוך כמלכי' א'
י"ד ט": לוכי" רש"י ז"ל כלו" מחמת דלות שלו בלער ינון ואנחם. מ"ש שנזירת הדלות שלו אינו אלא לעתר מלעתר דהיינו מעט מועיר
כנגד מה שיניע לו מחמת עניותו: לחוידכא כלו" שיניע עד שערי המות: לטורצון מדלים עוב כלו" שלא יסי' לדל מעוז ומושיע
לא יסעד וסמך ומלת עוב בי" עוזר כמו עוב תעוב עמו שמות ד"ג ח" וכן עלזר ועזוב והוא דובר ע"ד מאמרו"ל אסב בויוני לא אחסי
ולא מרחמי שבת דף ל"ב ח: מהטוב ה"ח התימא וכי טוב היינו מאיש כוב דכתיבביה תאכד דברי כוב תהילים ה" ו" וכן יפית
בזכי' יאבד משלי י"ט ו'. כן היינו מאובד בשני עולמות ח"ו אשרי בחסרון לא יכול להמנות כלו' מכל שנאסר מאתו ממון דהיינו
שמוקלה מחמת חסרון כיס ואינו יכול להמנות את שדרכו למכות כדלעיל: מאיבא לתרפות בעש"ו ולדראון עולם לפי שהרע
עושה כף רמיה ולא יבוז לוכי ינגוב למלאות נפשו כי ירעב ללחם הרי נגע וקלון בעש"ו וכעש"בוכבי"ת כמלת בחסרון משמעת
בעבור שרי שנף העניות אינו כל כך רעה כהעניים המסתעפי" ממנו. כי יסתרנו עליך לרות רבות ורעות ולכן כתבתי לעיל
דשי"תו חסר אלף: מבונבר חכם אתה מים ריבי: מגחשפי שבל כלו' גלי רגליך ותלך יחף ושובל הוא הרגל מגזירת שביל כן פי'
הרד"ק ז"ל ורשי ז"ל לפי' עניין הליכת גלות והכל ענין חרפה ובוזון וכן גלי שוק כלו' ערוס וערי' בגלוי כמתך שדי' לך לגמת ולקשך
ולקשם

סיני השתערות מלך הנגב עם מלך הצפון פ"ח בוצין כ

תכרת · שהרי כל שרוח סכריות אינם נוחה הימנו · אין רוח המקום נוחה הימנו · ומסורטוטי
בלוי"ם וכוסת בעיני הכריות · ות"ח שאינן יוצאים בגגדים המטולאים · ע"כ קרעים לכיסכומה ·
ומשמעות החכמים הלא למדו רז"ל שאין מסוקן ומתועב לפני המקום ב"ה כמי שהולך ערום בשוק ·
אלא תניו למלוך: יחטאת קסם מריס מלת קסם נמשך למעלה למלת חטאת כלו' כמו שים חטאת
משפטמות על מי שקוסם קסמי' ומענן
ומנחש ומכשף כן יש עוסק מרי' מי
שממרה פי מלך כי חמת מלך מלאכי
מות · ומלת קסם נמשך גם למטה
למילת מרי' כי פי' קסם מלך ע"ד קסם
על שפתי מלך משלי ט"ז י' כלו' קסמך
בוז יען נמלא בכשף יקסמו מיכה ג'
י"ח לכן אמר שמתסיב בנפשו בהמרות
פי מלך ועל עצמו מדבר: טוהנחש
נס"ח כידוע כלו' נחש הקדמוני
נתגנס כמה שים לך למעלה יתירה
שאתה מתפאר שכנתי ערמה וכנחש
ג"כ כתיב מלת ערום ואין יתרון
ותועלת לך כמה שאתה בוחר
ומתפאר: יכלשון ערומים כלומר
כמילת ערמה ד"ח לשון ערומים כלו'
שלשונך ערום וערי' מכלי מעלת
שעושר לפי שמלאכו לשון הוסב יהושפ
ז' ד"ד וכשף נכתר לשון לדיק משלי י'
ד' לכן אמר שאתה מרגיע בלשון שקר
כלי כשף וכלי זהב בערוס וחוסר כל · ומה יוסיף לך לשון רמי' שתתחרה ריב עמדי בלי רמי' ברורה הגראה לעינים:
מופת יחותך · דבר הגראה לעינים שאין להכחישו · כאותות ומופתים שנתן הקב"ה ביד עבדיו הנביאי האמת ולדק
נקרא מופת חותך · לפי שחותך וכורת הספק שבו שאין לפקפק עוד בדבר · ד"א כאין מופת לומר כאין נביא רוחה וחוזה ·
ד"ל שאין אחד מאתנו נביא להעמיד ולאמת הדבר על בוריו · וע"פ מאמר"ל בהוריות דף י"ג ע"א אין מופת אלא נביא ·
שנאמר ונתן לך אות או מופת · וזה יענה אותו בקול עגות כפיר"ה ובאותה הדברים דברי מרימות יחסוב לו · לפי שהם אמרו
ז"ל מלך קודם לכה"נ · וכה"נ קודם לנביא · וחכם קודם למלך מ"כ כל שכן שהוא קודם לכה"נ וק"ו נ"כ של ק"ו שהחכם עדיף
מנביא · וזה הפוקרי' מכוון להקניטו בדבר בליעל שהיה עם לבבו כלומר שאתה גרוע מפילו מנביא · וק"ו מכה"נ · וקו
ב"כ של ק"ו ממלך שכמותו לי"כ · והכנים את עצמותיך ככלל כדמסיק לויש ביניהו מוכיח · מי יתננו כירחי קדם · יסית ידו ויכריע
על שניהו · שרי סדבריו מתנגדים על עצמו כמו שמתנגדים לחיים ריבו · הענין הוא ע"ד תמות נפשי עם פלשתים · כלומר גם
לי גם לך לא יהי' כמעלה יתירה · שאין אחינו יודע על מה יוסר שכשתיברורה וגלולה בלי פקפוק: יחיסית ידו יכריע:
ישבני אדם קין והבל מי הכדיק ומי הרשע לו מי העשיר לו הסבי: כאם תשליך עלי הכדי' שתכפך הנע"ר על פיה לפי שאני בא
להוליך ממך ק"כ עלי להביא רחיה · ולשון כדי' כמו ואתה לודה את נפשי לקחתה שמואל ג' ך"ד י"ב: כאתוכה עלילה פתחון פה
והתגלות כמותוכה הוא מבקש שופטי' י"ד ד': כבכמוליה מביאה רחשוכה כח שכאמר בו ונח מלא חן: כגאמרו כו' ס"ל
כמ"דבדורותיו לשבח לכן מפליג בשבחו: כדביום רעה יום המבול לפי שאינו חשר לא נוסמה כיום ועם יחזקאל ב"ך ד' ·
לכן קראו ג"כ יום רעה · אבל בחמת ה' יום טוב כי בחבוד רשעים ריבה כתיב: כהאיהל האיר כמו עד ירח ולא יהיל אויב ך"ם
ב'וכן בהלו נרוסם ך"טג': כוכמקראי בעלמא דרך מקרה: כזאוכם סיבה אחשר דהוה נבי אחרקדן וכתגלה · ולא ס"ל כמ"ד
ערבעו או סרסו אם אלא שכתגלה פשוט אפילו אם תאמר כך: כחיקשה לאל ב"ה כי לא יאוכה לכדיק כל אוך: כטאלא שבא
הקב"ה להורות חיל"וס · בזמנו של נח לפזטירנוסבניו על הממון והרשה לנו מה שבא לו לנח הכדיק מחמת היותו מוקפה
בחסרון כיס · דהיינו חסרון לא יוכל להמנות לו עומדים כדמסיק · ולכן כתבתי חידוש במקום חודש · והוא שהנני מביא
שאני

כביותך יחזקאל ט"ו ך"כ
חטאת שמואל א' ט"ו ך"נ
ערום ברחשית נ"ג · א"
לבחור לשון ערומים
איוב ט"ו ה"
לא איוב ט" ל"נ
יפית עם · ומי עם ך"טכ"
אם במדבר ל"ה ך"
להמוליה ס"ם בכמה דוכתי'
אשר תהילים ס"ה ב"
המלא שמות ל"א ג"
ביום תהילים מ"א כ"
אחף קהלת ב" ט"
האור איוב מ"א י"
עת ברחשית ט" ך"א
בלקרתי ע"ו דף ך" ע"כ
דאם ברכות דף ה" ע"כ
שעטרת משלי י"ד ך"ל
לכן

חכמים

שאני

הצדיק · וחלוף שחלפת טוב ברע ורע בטוב : [פג]וכרעי וסכרע : [פד]בפישוט ידי' כלומר בהשתחוה כמחמרז"ל קידה על חפי' השתחוה בפישוט ידי' ורגלים : [פה]ותני"די נקיט לשון הגדלה לפי שמשך לבו כנגדה · וקשה לו סדבר כנידון להכניע את עלמו כל כך לעומתו פשל · דהיינו חיים ריבו · שפשל כל תפארתו · והוא יסגוד לשוא · אף ישתחוה לו · ויכוף קומתו נגדו · ויבך ויחנן לו : [פו]לקקשיב לתו קולו · ותכונת למודו : [פז]והללי תני תהילה במיני' ועונב מיני כלי זמר : [פח]מלכות מלך הנגב כלו' לתוקף תהילות תפארתי שהוא חכמה וסיל"ט שיוסב בדרוש על חדש כנ"ל ברים הספר :

סיני פרק ה

א**הקרץ** הפוחט כמחמרז"ל הכיתו לו את התמיד קרנו יומא דף ל"ח ע"ב וכינה למלך הצפון כך לפי שהוא יה"ר ומלאך המות ושטן כדאיתא בבבא בתרא דף ט"ו ע"ח · והוא מלך המעוו"ת · והמעו"ת · המע"וות מפגע הרחתה דחמה · הלא הרוכבת על הפנים · שהיא השכינה הסרוי' בגלותינו · ובפשעינו שולחה חמנו · ומתוך שמסתין בנו ומסית אותנו למעול מעל ב"ה · ולהוסיף עון על עון · בזה הורע כחינו בנוקין · אין הכר שוה בנוקי המלך הגדול ב"ה · כל שכן בנוקו של עולם · הרי שמעוות ומעקש אותנו · מלהשיג השלימות הנלחיי · והמעו"ת כי מצפון זהב יאתה · ובשמלל עופר וכבוד המדומה · כאשר נראה לעיניים מעשה בכל יום · שדרך רשעי' כלחה · ומעשה שטן מצליח · כדי לטרדו מן השול' הנלחי ובזה נקרא יצר הרע · כי יצר לב האדם רע מנעוריו · ממה שהוא מכער אותנו ממעון קדש לה' בשי"טח אחת · כאוט של בוכיח · וילח כפעם בפעם ויכער רשעים לשאולה · ואח"כ כשנוטל נשמה אזי נקרא מלאך המות · ולכן כתבתי הקורץ בה"א הידוע · שהוא השוחט עה"ז ועה"ב השימים והורידין · שורש ועכשיו מלות קלות וחמורות : [ב]משוט ומתהלך לפי שחמרז"ל מלאך המות בשעה שיוצא הוא טס ועופף כל העולם כלו ובשעת המנפה בחוט · לכן אמר משוט ומתהלך לפעמים משוט בחד סיטא · ולפעמים מתהלך כמהלך בעלמא · דרך הפשוטה בשעה · ה"ק כשיפך משוט מ"חליו ועובר · כמו שהוא חלי דרך נבר בעלמ"ח · ומתהלך סייגא כמסירות רב · בקלות התנוע' ובמרוצה · כמו וכח כמתהלך ריסך · בארץ עדין מרקד בה לבטל תורה כבשעת ג"ת כדאי' בשבת דף פ"ו ע"ב : [ג]עליו על מלך הנגב : [ד]התמרמר לשון כעס ומרירות : [ה]התמרמר כעלו כן פי"רש"י ז"ל ובגמרא חולין דף כ"ו ע"ב כחמרובני מעי' טריפה וכפל עי"ן ולמ"ד כי השורש חמר : [ו]והשערה את שתו שמו מלוי על העיר להלחם כן פי' רש"י ז"ל : [ז]למלוך כלו' בחכוריות חיים ושטף חף · השפיך סוללה לאמר כי אדריכך בחפי וחרמסך בחמתי עד כי אחלוך : [ח]זכר סובר הגדיק שהוא מלך הנגב לברכה כלו' לחרפות ולדראון ולישנא מעלי' נקיט ומפרש וחזיל מאי ענין הברכה : [ט]כאשר בהך נבות שפי' קללה כך חירפו וגידפו · ולענין לענ לאותו וקראתו רש וחילך דלפון וקבלן כי לא לחכמים לחם ולא לנבונים עושר : [י]סובבת ערמה אין לך כסות ושמלה : [יא]ממול אדר שלמה כלו' אתה מוכרת ממלכות כאה · ע"ד מאמרז"ל ת"ח שבבבל מלוייני' · לפי שאלו בני תורה הרי מבואר שברחת החכמה מלבושי' קדושי' והלועי' · והכי מאי דרבכן בלו מחופי' דידהו : [יב]החובש ה"א התימא כלו' זה שהוא מחובשי בה"מ חיתכן חיסי' קלין לכו · לפי שכאמר שמלה לך קלין תהי' לכו · לכן אמר באשר שלין בידך לא לחם לאכול · ואין לך שמלה התהי' קלין : [יג]המלוך ע"ד לא זו אף זו לא די שאינך רצוי למלוך · אפילו למשול לבד אינך רצוי בעיתך ערום ועני' לא דיאינך מלוכם בגדי מלכות וכבודי ישם אלא אפילו בגד בעלמא אין לך · לכן אמר לו מסתמא מעל ימל קלירו כלומר למעלה הכרת

תכרת

סיני השתערות מלך הנגב עם מלך הצפון פ"ד בוצץ

הצדיק · וחלוף שחלפת טוב ברע ורע בטוב : [פג]וכרעי וסכרע : [פד]בפישוט ידי' כלומר בהשתחוה כמחמרז"ל קידה על חפי' השתחוה בפישוט ידי' ורגלים : [פה]ותני"די נקיט לשון הגדלה לפי שמשך לבו כנגדה · וקשה לו סדבר כנידון להכניע את עלמו כל כך לעומתו פשל · דהיינו חיים ריבו · שפשל כל תפארתו · והוא יסגוד לשוא · אף ישתחוה לו · ויכוף קומתו נגדו · ויבך ויחנן לו : [פו]לקקשיב לתו קולו · ותכונת למודו : [פז]והללי תני תהילה במיני' ועונב מיני כלי זמר : [פח]מלכות מלך הנגב כלו' לתוקף תהילות תפארתי שהוא חכמה וסיל"ט שיוסב בדרוש על חדש כנ"ל ברים הספר :

פרק ה

סיני פרק ה

א**הקרץ** הפוחט כמחמרז"ל הכיתו לו את התמיד קרנו יומא דף ל"ח ע"ב וכינה למלך הצפון כך לפי שהוא יה"ר ומלאך המות ושטן כדאיתא בבבא בתרא דף ט"ו ע"ח · והוא מלך המעוו"ת · והמעו"ת · המע"וות מפגע הרחתה דחמה · הלא הרוכבת על הפנים · שהיא השכינה הסרוי' בגלותינו · ובפשעינו שולחה חמנו · ומתוך שמסתין בנו ומסית אותנו למעול מעל ב"ה · ולהוסיף עון על עון · בזה הורע כחינו בנוקין · אין הכר שוה בנוקי המלך הגדול ב"ה · כל שכן בנוקו של עולם · הרי שמעוות ומעקש אותנו · מלהשיג השלימות הנלחיי · והמעו"ת כי מצפון זהב יאתה · ובשמלל עופר וכבוד המדומה · כאשר נראה לעיניים מעשה בכל יום · שדרך רשעי' כלחה · ומעשה שטן מצליח · כדי לטרדו מן השול' הנלחי ובזה נקרא יצר הרע · כי יצר לב האדם רע מנעוריו · ממה שהוא מכער אותנו ממעון קדש לה' בשי"טח אחת · כאוט של בוכיח · וילח כפעם בפעם ויכער רשעים לשאולה · ואח"כ כשנוטל נשמה אזי נקרא מלאך המות · ולכן כתבתי הקורץ בה"א הידוע · שהוא השוחט עה"ז ועה"ב השימים והורידין · שורש ועכשיו מלות קלות וחמורות : [ב]משוט ומתהלך לפי שחמרז"ל מלאך המות בשעה שיוצא הוא טס ועופף כל העולם כלו ובשעת המנפה בחוט · לכן אמר משוט ומתהלך לפעמים משוט בחד סיטא · ולפעמים מתהלך כמהלך בעלמא · דרך הפשוטה בשעה · ה"ק כשיפך משוט מ"חליו ועובר · כמו שהוא חלי דרך נבר בעלמ"ח · ומתהלך סייגא כמסירות רב · בקלות התנוע' ובמרוצה · כמו וכח כמתהלך ריסך · בארץ עדין מרקד בה לבטל תורה כבשעת ג"ת כדאי' בשבת דף פ"ו ע"ב : [ג]עליו על מלך הנגב : [ד]התמרמר לשון כעס ומרירות : [ה]התמרמר כעלו כן פי"רש"י ז"ל ובגמרא חולין דף כ"ו ע"ב כחמרובני מעי' טריפה וכפל עי"ן ולמ"ד כי השורש חמר : [ו]והשערה את שתו שמו מלוי על העיר להלחם כן פי' רש"י ז"ל : [ז]למלוך כלו' בחכוריות חיים ושטף חף · השפיך סוללה לאמר כי אדריכך בחפי וחרמסך בחמתי עד כי אחלוך : [ח]זכר סובר הגדיק שהוא מלך הנגב לברכה כלו' לחרפות ולדראון ולישנא מעלי' נקיט ומפרש וחזיל מאי ענין הברכה : [ט]כאשר בהך נבות שפי' קללה כך חירפו וגידפו · ולענין לענ לאותו וקראתו רש וחילך דלפון וקבלן כי לא לחכמים לחם ולא לנבונים עושר : [י]סובבת ערמה אין לך כסות ושמלה : [יא]ממול אדר שלמה כלו' אתה מוכרת ממלכות כאה · ע"ד מאמרז"ל ת"ח שבבבל מלוייני' · לפי שאלו בני תורה הרי מבואר שברחת החכמה מלבושי' קדושי' והלועי' · והכי מאי דרבכן בלו מחופי' דידהו : [יב]החובש ה"א התימא כלו' זה שהוא מחובשי בה"מ חיתכן חיסי' קלין לכו · לפי שכאמר שמלה לך קלין תהי' לכו · לכן אמר באשר שלין בידך לא לחם לאכול · ואין לך שמלה התהי' קלין : [יג]המלוך ע"ד לא זו אף זו לא די שאינך רצוי למלוך · אפילו למשול לבד אינך רצוי בעיתך ערום ועני' לא דיאינך מלוכם בגדי מלכות וכבודי ישם אלא אפילו בגד בעלמא אין לך · לכן אמר לו מסתמא מעל ימל קלירו כלומר למעלה הכרת

תכרת

בוצץ פרק ה

ויבא ירמיה מ"ו ד'
משוט חיוב ח' ז'
שניו תהילי' לז" י"ב
וכחיוב ט"ו ט"
ויצא זפרי' ט" י"ל
ומלך דניאל י"ח י"ח
עד חיבה ח" ד"
וסעיו משלי ד"ח ד"ט
ויקח שמות ט" ח"
מכני ד"ה כ" ד"ו י"ל
והשערה יעני' ד"כ ז"
למלוך יחזקאל ד" ל"ב
וזכר משלי י" ז"
כברך מלכים ח" ד"ח י"ב
לענו משלי ט"ז ה"
חכמה משלי ח" י"ב
ממול מיכה ב" ח"
המובש יעני' נ" ו"
סמלוך ברחשית לז" ת"
בחיותך

בוצץ פרק ה

ויבא ירמיה מ"ו ד'
משוט חיוב ח' ז'
שניו תהילי' לז" י"ב
וכחיוב ט"ו ט"
ויצא זפרי' ט" י"ל
ומלך דניאל י"ח י"ח
עד חיבה ח" ד"
וסעיו משלי ד"ח ד"ט
ויקח שמות ט" ח"
מכני ד"ה כ" ד"ו י"ל
והשערה יעני' ד"כ ז"
למלוך יחזקאל ד" ל"ב
וזכר משלי י" ז"
כברך מלכים ח" ד"ח י"ב
לענו משלי ט"ז ה"
חכמה משלי ח" י"ב
ממול מיכה ב" ח"
המובש יעני' נ" ו"
סמלוך ברחשית לז" ת"
בחיותך

גלב שלם. מלכלך לגלל היפות. שרי ניכר מחשכתו מתוך מעשיו. ולכך וירץ כו': [סה]רוח אפו בלומר נשמת רוח חיים באפיו שהוא נשמת שת ומשה וכב"ר אמר אפי' נשמת מצרים ס'. רוח אפו על הכל לכן כתבתי רו"ח במקום רי"ח. והוא כתפוח בעלי סיערכן דודי וזה רעי רועה אבן ישראל אשר גו יתפאר: [סו]ומשחת שוא כלו' מתנותו של קין שהיו בעין רעה כנ"ל כמו ויתן משחת לשחתך ב'י"ח זכן ותרב משחת בנימין ברחצית מ"ג ל"ל. מדוחי' נדחה מנחתו ולא לרצון כי'. תוסי' נדחה ממנו. והתורה ירדה לידי טמא"תו במחשבה. והדיחו ברוב פשעתו' כי ברעתו ידחה רשע ומשלתו יעלה להדיח. ונקיטינן ליטבא. משום שהקרבן נקרא אכילת המזבח. ובבבא מציעא דף כ"ג ע"ב אמרו רז"ל אין שמח אלא אכילה. שנאמר במעשר כי לא תוכל שאתו. וכן ויסף משלח משא מאת פניו. לכן אמר משלח שוא שמם מדוחים. וכלאחר יד שבחין לזכות מלין. שאינו חפץ בו ובמטעמיו. כי לא יטהו ברב לקחו. אף שכבה יעשה כאוי"ב כל הימים. ימי משתה שמחה וי"ט לב משתה תמיד. נפשו קצה בלחם הקלוקל שמכלכל לרעיו. אשר לא יתגאל בפתבגו וביין נסיכו. ע"ד אל תלחם לחם רע עין. ואל תתאוה למטעמותיו: [סז]ולכוטי' אחר דעתך להפך הקערה על פי' לומר על טוב רע ולרע טוב: [סח]ולהממאסים נקטינהו בתרי בבא. כלו' אע"פ שאינם רשעים כמותך. להפך דברי שקי' חייס. רק שממאסים בחכמת התורה. שהיא החמדה בגוזה. דסיינו אפיקורסין המבזים ומקנטרים לת"ח: [סט]עליהם אמר החכם שלמה המלך בחכמתו. שע"י כך נקרא קהלת שקיבל חכמה ברבה: [ע]שים עושר שמור לבעליו לרעתו שברוב עשרו יתהלל וירם לבו וישכח אל ויאמר רשע אין אלקי' לנגד עיניו. ומלאך ה' דחה ידיחנו לבפול ולא יוסיף לקום. ועליו הוא אומר. הוי רועה אליל אחת אביר הרע"ים וחטאי' לה'. והאתוכות הרועות על ידך. תתמוגנו ברעה: "ויט אח"כ כשכלה החכם לדבר. נטה ידו למלך הלפון. שהוא חיים ריבו: [עא]ויתן כינור עליו חסדו. והילך לו שיובד עולמו. כי נס שנוס לרשע. לגדיק לא טוב. כדאי' בברכות דף יו"ד ע"ח. בעובדא דריב"ל והמין. ד"ח על עלמו נבר חסדו והוא על שכי בחינות. פחות כדי להסטרפעוכם מי שים בידו למחות ואינומוחה. כדאי' בשבת דף כ"ד ע"ב. והשנית שמקיים מלות עשה. הוכח תוכיח את עמיתך: [עב]ויאמר לו האח. כלו' שמח תשמח אחי. דסיינו אם תשמע לקולי. נס מלאנו אח לצרה יולד. כמו הכה בכפך ורקע ברגליך ואמרת אח. שפי' רש"י ז"ל לשעבר אוי ויגון. יחזקאל ו'י"א. כלו' כזה הבאינו. שכי בחינות בפרדות. ע"ד אם תאכה ושמעת טוב הארץ תאכל. ואם תמאן ומרית חרב תאכל. והאח לפניו מבי"אחרת בחר היטב. לפי' הראשון שפי' אם עליו שלא יאובד עולמו. ולפי' השני בבחינה השני'. נקט האח אחי כפל לשון. כלו' שני שמחות שמח תשמח כרעים אהובים. אחת שתקנה עה"ב ואחת שזכיתי על ידך לקיים מלות עשה. וכל המזכה את הרבים זכות רבי' תלויבו. לך לבחינה הראשונה בפי' שאני שתירת פיותוכתפס על שלא מיאה. מ"כ הוא הב"ה ב"ה התימא. וה"ק לי' האח וכי תשמח אתה. אחי בעונם ונער שלי. אז כערדנ"כ כעורי שאתענג על ידך. לכן אמר והאח כלו' מלת האח דמשמע לתרי אחי. לפניו מבואחרת. לכל אשר יאפון יטכו: [עג]אביעה אגלה זאהבך. כמו נכבו מלפוגיו עובדי' ח' ו': [עד]אלפך אלמדך להועיל בינה וחכמה. מכח שחכמה תבין דבר מתוך דבר. בכבון אחבולת יקנה: [עה]לך תהילה דומה כלו' ואת יהי' תפארתך השתיקה. ע"ד נשאויל מחרים אכס יחשב. וע"ד מאמרז"ל מלין בשלא ומשתוקתא בתרין כלו' שתיקותך יפה מדבורך: [עו]קנאני לשון קלה וסוף. למלין לדבורך: [עז]ושמור עלמך מלפתוח פתחי פיך. לחרף ולנדף עוד: [עח]והם"יכם כלומר עשה תשובה על דבר חורפיך. שחרפת מערכת ישראל כדק"ל שנדיך לבקש מחילה מהמתים ולכן כתבתי והשי"ב שהוא לנוכח במקום והשיבה: [עט]מלהחטיא את בשרך כלו' מה שאמרתי לך האח שתשמח. לפי שתנגלע"י ממיתה ומעונשים קשים כי המדבר שרה על המתי' מכדין אותו ושמחת שם מיתה כנ"ל בריש פירקין: [פ]ונהמת בחריתך ככלות בשרך ושריך נופך ונפשך: [פא]כנרגן כלים רונן המפריד אלופו של עולם ע"י שליחות תדון שלים תהפוכת משלח כמאמרז"ל כל המספר לחר מסתו של ת"ח כופל בניהם ומכדין אותו כדאיתא בברכות דף י"ט ע"ח: [פב]בשפת שקר כאוך שמקרת בהבל

הבדיק

וירח ברחצית ח" ד"ח
רוח סיר הסירי' ז' פ"
ומשחת מיכה כ" י"ל
סכיות יסעי" ב" ט"ו
סחכם ירמי" ט" ד"כ
עושר קהלת ח" י"כ
ויט נפכיה כ" י"נ
ויגבר תהילי' קי"ו כ"
ויאמר שם ע" ד"
מביעה משלי ח" ד"נ
מחלפך אוב ל"נ לנ"
לך. תהילי' פ"ס כ"
תן מיוב י"ח כ"
מלהריס יסעי' נ"ח ח"
ושמור מיכה ז" ה"
והשיבה משלי ד"ו י"ח
מלהחטיא קהלת ה" ה"
ובשת משלי ה' י"ח
כנרגן משלי ט"ז ד"ח
בשפת משלי י"ו ז"
ובדעי

בשטות בי נער גימטרי' טומה. ולכן כתבתי ע"כ נער במקום מכנר: מגתיכוש תתכייש:
מדמלוכלך בגדולכד הוא מדבר ע"ד ריבריבך וסוד אחר אל תגל דודאי יש עשיר ולדיק כמשה שמואל
עמום ושאר נביאי'. כמבואר בפרק בתרא בחיבורי. וא"כ פשיטא שאין מעלת עושר נרוע. שיהי'
מ"וכלם רשעים. אך בגד אים ריבוהוא מדבר: מהמה עם כלו' וכי מן השם הוא זה. וכי השם
גרם רשעתו. שהרי יש לדיק וטוב לו
כנ"ל. ועוד שהרי העשיר אין עם
העלם שלוכך. שינרוש לו רשעתו.
שהרי החום מעיד שלפעמים אבד
העושר ההוא בעוון רע. והעשיר שמו
נמח. והרשע מאריך ברשעתו.
ולכן ה"א התימא קיימת: מודורשי
רשומות כיצוי לחכמים. הא דאמרינן
בבונן ברכות. והשם אינא דנרסי
דורשי חמורות. א"כעפי הוא כיאחלי'
לאתויי הא דא"ק. דף פ"א ע"א. אך
מייתי הך דוקא. משום דהשם פי' רש"י
ז"ל דורשי קשרים וסתומים וכב"ק לא
פי' כן: מזלא חבלו חבל כלו' לא עשה
חבלה וזק ולא דרשו רע על הכל:
מחועתה כתיב בחלף וכתבתי בעין
כלומרעי"ן עליונה תראה. מטוך
ממשך כלומר ממקום שהבאת
להשיבני. מאותו מקום אני משיבך
השובה: מטמלה נפוחה כלו' דבר
שאינו רצוי ופסול. ואשור בהנאה אתם
כמנה נפוחה האסורה מחמת שבה. ולפי שבזדון יתן מלה ומריבה. ופותנאה ועולה בנפיחה. לכן
קרוכך: יתוכחת מגולה. לשון הפוכה. לפי שכל דבריו דברי תהפוכות הן. ע"ד הפכפך
דרך אים ל"ר א"נאתוכרח לדבר בהיפך ע"ד הפוך רשעי. ואינם ובית לדיקי יעמוד: נארשעה של קין.
ע"כ אשם בערה ותתן תודה לדברי. וכדמסיק בסמוך וכי' לבער קין. מלשון מבעיר את הבעירה:
נבששים הרי שנים: נ אביהם אדם הרשון. ולכן כתבתי אביהם. במקום אחרשם. כי הירושה
מלד אב וכת שהי' לו לאד"ה לא"ד תלוה עם הכל. מ"מ במקום ברת. ברתה לא תירות.
וא"ר אחת שהי' מחלוקתם בנין יוסף: נדבכורתו פיטנים: נהכלעירתו חלק פשוט: נוכי' לבער קין כלו' שאחשב בעיני ה'
כמכוער ועבר וכטל כאפס ותהו. כאשר יבער הגלל. פשוט לשון. גללי אדם: נוופשוכה עם"רו. ככוד פשרו. ויקר תפארת
גדולתו. כשפך מהשם כאין. וכלה אשכו. ר"ל כאלו אינה דיומא. דשמי' לא. ועליו נאמר בדניאל שי' ד' ל"ב וכל דארי ארעא כלא
חשיבין כלאי כיומא: נזואתה אים ריבי. נכוב. שלבו חלול מאין בינה. ד"א לפי שהוא חלול ואין לו לב כלל. כיונה פותה אין לב.
וע"ד אביא בנים נער אשר לב. יאבב קנה לך לב להבין הטעם: נטפשתן ורע פשתן: ספסולת לקח דייק לי' מדכתיב מפרי
דמשמ' מנרועי'. דאין לומר מקנת פרי. כמו מלאכך ומקרך שדרשו רז"ל בחולין דף פ"ד ע"א ולא כל לאכך כו'. וכה"ג אינה טובה
בע"ם: מרחשית ולא כל רחשית. דלאכי לא אינטרך קרא דפשיטא לא הקריב קין כל הפירות. וכב"ר מדמהו לארים רע שאוכל
הכבורות ומכבד למלך את הסייפות: לסדין סאכי לי שב"יאי כי"ליורעים לכילי הוא לא יאמר שוע. כי עלתה כולו קמשונים.
כ"אי קמ"נים. וזוה הכאינו שהוא קימוש וחוח. ע"ד מאמרז"ל ושיאך עשירים מקמלין: סבפיגול שנפגל ונכאם ונמאס
במחשבה זרה. שאפילו מי' מביא קרבן מאם. מי' נפסל ונפגל. כדכתיב לאיחשב. כי לא לרצון הוא. כל שכן שקין הקריב דבר
שאינו נידר ונידב כלל. ונקיט הך לישנא משום דכתיב מרק פיגולם כ"אליהם. ישעי' ס"ה ד'. כלומר המרק של הבי"אים הקמלנים.
אינן אלא פיגול: סגמחלביהן כתרגומו משמינהון מפטימהון. כלומר הטובים שבהם. וכדמסיק מכאר הלחן. ומסתמא כתנן

בלב

סנגוריא על אותו הרשע. אמרינן לא לחנם הלך הקב"ה אחר אחוי"כ לדם נקי להרשיע. אלא מפני שהאחיכו. ומצא מין את מינו וניער. ד"א בזה משיב חכמתו לאחור. כלומר איה איפה חכמתך ברכילתך. שאתה משבח לזה העובר. בזה נסרחה חכמתך. ואינך אלא חכם להרשעה. ולכן כתבתי בעובר במקום באחור: כיסוי כופר נפש הרשע: כאחרי הקומה גדע. כטביום כעסו נודע: להבחמם חטא נפש. לאובנוער בשרו רוטפש: לבוהבהו מכות אכזריות. באיולת כסילות ופתיות: יען ממנו נעלמה. היכן יציאת נשמה: ודעתך טיפש ושוטה. לכנותו חכם נוטה: לגברך לבך לאשר. להכות נדיבי ביושר: ולטרף נפש באפו. בלא חמס בכפו: להמרה תהיה אחריתך: להלא יראת מפשע. להצדיק את הרשע: לחולהרשיע הצדיק דמעיקרא. לטשעליונהעלת העזרה. מואויל יליץ אשמה. מאכ"מ דדייק בשמא: ועשיר ויענה עזות. מחשם דרשתי זאת: הלא תענה מב ע"ב נער. תיבוש

כפר במדבר ל"ה ל"ח
רמי יסעיה י' ל"ב
כיום מצלי י"ב י"ו
סבחמס מצלי ח' ל"ו
ובנוער ליום ל"ג כ"ה
בדרך מצלי כ"ג י"ט
והכהו מ"ר פרשה כ"ח
סכות מצלי י"ז כ"ו
וטרף ליום י"ח ל'
בלא ד"ה מ' י"ב י"ז
רעיך מ"ר שמות פרשה ח'
מרס שמואל ב" ב" ך"ו
להצדיק מצלי י"ז ט"ו
לצדיק דמעיקרא ליום מכות
שעליו מסכה ו' בפרק ה'
דעדיות דף י"ח ע"ח
ואויל מצלי י"ל ס'
כר"מ יומא דף פ"ג ע"כ
ונעיר מצלי י"ח כ"ב
בלא שמואל ח' כ"ו י"ל
תיבוש

כופר נפש הרשע: כאחרי הקומה גדע. כטביום כעסו נודע: להבחמם חטא נפש. לאובנוער בשרו רוטפש: לבוהבהו מכות אכזריות. באיולת כסילות ופתיות: יען ממנו נעלמה. היכן יציאת נשמה: ודעתך טיפש ושוטה. לכנותו חכם נוטה: לגברך לבך לאשר. להכות נדיבי ביושר: ולטרף נפש באפו. בלא חמס בכפו: להמרה תהיה אחריתך: להלא יראת מפשע. להצדיק את הרשע: לחולהרשיע הצדיק דמעיקרא. לטשעליונהעלת העזרה. מואויל יליץ אשמה. מאכ"מ דדייק בשמא: ועשיר ויענה עזות. מחשם דרשתי זאת: הלא תענה מב ע"ב נער. תיבוש

כסדר כופר נפש הרשע: כאחרי הקומה גדע. כטביום כעסו נודע: להבחמם חטא נפש. לאובנוער בשרו רוטפש: לבוהבהו מכות אכזריות. באיולת כסילות ופתיות: יען ממנו נעלמה. היכן יציאת נשמה: ודעתך טיפש ושוטה. לכנותו חכם נוטה: לגברך לבך לאשר. להכות נדיבי ביושר: ולטרף נפש באפו. בלא חמס בכפו: להמרה תהיה אחריתך: להלא יראת מפשע. להצדיק את הרשע: לחולהרשיע הצדיק דמעיקרא. לטשעליונהעלת העזרה. מואויל יליץ אשמה. מאכ"מ דדייק בשמא: ועשיר ויענה עזות. מחשם דרשתי זאת: הלא תענה מב ע"ב נער. תיבוש

כופר כדי"ה כדלקית' במ"ר שכשמלל לו שכל מחיך. כפר לו וכחש לו. כיסוי' כופר נפש הרצח: כאחרי הקומה גדע. כטביום כעסו נודע: להבחמם חטא נפש. לאובנוער בשרו רוטפש: לבוהבהו מכות אכזריות. באיולת כסילות ופתיות: יען ממנו נעלמה. היכן יציאת נשמה: ודעתך טיפש ושוטה. לכנותו חכם נוטה: לגברך לבך לאשר. להכות נדיבי' ביושר: ולטרף נפש באפו. בלא חמס בכפו: להמרה תהיה אחריתך: להלא יראת מפשע. להצדיק את הרשע: לחולהרשיע הצדיק דמעיקרא. לטשעליונהעלת העזרה. מואויל יליץ אשמה. מאכ"מ דדייק בשמא: ועשיר ויענה עזות. מחשם דרשתי זאת: הלא תענה מב ע"ב נער. תיבוש

אמרו השומר אחי מנכי. והוא נפש סרעה שסרג לאחיו: כאחרי הקומה. סם כל קרן ישראל הרשוי. להתרומם קרנות לדיק. גדע קיצן והכרית. כריס יד במלכים. ויסח רוס מנסים זורוע רמה שיבר. הרשוי הוא לשפוט רמים בתמי': כטביום כעסו נודע מ"כ מוכח שכי' לויל ביום יודע כעסו ובחיק כסילי' ינוח: להבחמם ס"ח התימא. וכי בשכיל חמס החטא. התחייב נפש כמו לחטא את בשרך קהלת ס'. שדרשורז"ל שבת דף ל"ח ע"ב דקאי אחטא מפשטות. כלומר מה מלא בועל כי הרגו קין. ד"א חטא החסיר כמו וחטאת עמך. והכפקותא. דלפי' הרחמן מדבר מלדקו של הבל. שנספה בלא משפט. ולפי' הסני מספר מנגותו של קין שהרגו חנם בלא חמס בכפו. והיא היא: לאובנוער בזה בא להפליג שטותו של קין. מלד שכי' מנוער כל כך. ריק מתורה. שאפילו בי' רב לא קרא. דהא כתיב ושחט לילפינן מיני' חולין דף ד"ח ע"א. מקום שנח חטאו. וכן וזבחת במקום שוב חתאו. הרי מבואר שכי' לו להמיתו בנקל. והוא נוסכו בשיניו: לבוהבהו מכות אכזריות. ועשה בו פלעים וחבורות. לפי שלא ידע היכן נשמיהולכת. כדאי' במ"ר במקומו. ואין להקשות הלא הי' קודם מתן תורה. וא"כ עדיין לא נודע המקרא דושחט וזבחת. ובאמת מסיק שם דשחיטה מן האומר נאמרה. ובימיו ודאי לא נתנלה הלכה למשה מסיני. וא"כ מה שטות ופתיות שייך בו. וי"ל דע"כ ידעו נס ענין זה. דהא הקריב אדם הרחשון שור למאמר ז"ל. ונס רואה בשעת מעשה אין שהקריב הבל. ומשתמש בו שחטו ולא נחרו. ובחולין דף י"ז ע"א קאמר דקודם התורה הי' הכל בנחיר' ועוד דמ"מ סי' לולהרגו מלבו כדם"ד דמקשן דהסברא מחייבת שהנשמה יולא שם. ועיין בספר הכוזרי חלק שני שהביא הרב הגאון הפלישוף החלקי ר' דוד נטו זצ"ל ס"ס שהי' חכם דקהל ספרדים דק"ק לונדין בימי שדחס בזה דעת הקראים ע"ש ותמלא נחת: לגבדרך לבך כלו' כל אזן שמעה ותאשר בדרך רע כי נראה מדבריך שאתה מלדיק לותו הרשע קין יפין הערוס בדעת לאשר. כלו' להיות ח"ו היושר: להכות נדיבי' כהבל הלדיק ביושר בעבור היושר: להרעיך מלד התלמדותך זכות עליו מובח שאהבת לותו ונתקיי' בך ובו ואהבת רעיך שהוא כמוך: לימרה כלו' לעונש הקשה והמר אתה עתיד ואחריתך כיום מר: להלא ס"ח התימא וכי לא ירחת מפשע מפשע שפתים וכקיט פשע דסייכו מרד כדאמרי' ביומא דף ל"ו ע"ב. לפי שמהמלדיק הרשע סייכו עון כדכתיב מצלי י"ו ט"ו ומלדיק רשע ומרשיע לדיק תועבת ה' נס שניהם והמרשיע הלדיק ודאי חמור מהמלדיק רשע דהא מלוה לדון החדם לכף זכות. וכיון דמלדיק רשע הוה עון דהא קרי' קרח תועבה בהכרח הוה מרשיע הלדיק פשע. ולכן אמר פשע לשון יחיד אע"ג דתרי מילי ניכהו הלדקת הרשע קין והרשעת הלדיק הבל אלא לפי שהאחד היו כל כך גדול להקרא פשע: להלדיק דמעיקרא כלו' הלדיק הרחשון שבעולם שהרי אדם חטא וקין חטא אבל הבל לא נמלא בו שום חטא. ד"ח לפי מאמרז"ל ברחשית בשביל משה שנקרא רחשית. שנאמר וירא רחשית לו. כברא העולם ומשה שהי' לונשמת הבל ח"כ הוה הבל לדיק דמעיקרא. ומה שאמר בשביל משה. ולא קאמר בשביל הבל. לו בשביל את. לפי שלא נודע לדקתו בפועל כמו משה. וכן את שהי' לו ג"כ כשמה זו כדאי' בזוהר במקומו לפי שלא נודע לדקתו בפועל ממש לכן אמר בשביל משה: לטשעליונהעלת העזרה כלו' שלא הי' בכל ישראל חשוב כמותו כן פי' רש"י ז"ל דף י"ח ע"ח בחסכת ברכות: מילין ימלין בעדו ויתגלל על אחמתו כמו עד בליעל ילין מספט מצלי י"ט ד"ה: מאכ"מ דדייק בשמא בעובדא דהאי מוספיוז דהוה שהי' כידור בלו' דלבך דייק מהמו של קין לשון קנין לומר שדעה קנה ומשה הבל דייק הבל הבלי' ממש: מב ע"ב נער מעוכה ומסורבל

מות · ונקיט פסע דסיינו מרד · כדאי' ביומא · ויליף לי' מדכתיב מלך מואב פסע בי · לפי שקין מרד בה' · כדכתוב סעיף קטן ד"ו · הרי שכפ"שע שדפו · לכן נקיט בסכל הלדיק הסיפך · ח"נ לפי שאמרו רז"ל · שגגת תלמוד עולה זדון · הרי שהעון נחשב לפשע · לכן אמר חף כלי פשע דסיינו נמי עון · נגי אותו הלדיק שכל · ומה שלא אמר חטא דסיינו שוגג דהוי זדון נגי' · משום שאין לדיק כארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא · ואפשר דמחטי הוי חטא דבר קטן · ומ"מ ל"ל יחשוב לוטן · לפי שהי' כל כך דבר קל · וכן תירץ המהר"שחז"ל בשבת דף כ"ה לתנא דמ"ס קרח דלא החמנתם בי · (הגהה) וכזה מוכן מהשפירש"י ז"ל בחגיגה דף ד' ע"ב ורב יוסף כי מטי להאי קרא בכה · יש נספה בלא משפט · ופי' רש"י ז"ל יש כלה ואין בידו עון · ולכאורה יפליג למה סולרך רש"י ז"ל לפרש מלת בלא משפט · דזיל קרי בי' רב הוא · אך משום דאמר רב אחי אין מיתה בלא חטא · ויליף לי' מקרא · וכי היכא דלא תקשה לי' מהאי קרא · לכן פירש' ז"ל בלא משפט · דסיינו בלא עון דוקא · דסיינו מזיד · אבל שוגג דסיינו חטא · מיהו בעי · ואע"ג דאיתותב רב אחי · וא"כ האמת הוא שיש מיתה אפי' בלא חטא ח"כ כי' לרש"י ז"ל לפרש שיבא דאמת · דבלא משפט דסיינו בלא חטא · די"ל מדלא קאמר הש"ם מהאי קרא כלל · ופריך מברייתות · ס"מ דקרא מעון מיירי וק"ל · ע"כ הגהה) "שפתך תמותך כי שמתא שם מיתה · כדאי' בפ"ק דף י"ז ע"ב · ולאו מיתה ממש קאמר דוקא · דשם לאו מיתה הוא עוכי קאמר לעיל · אך שעני חשוב כמי כמת · כדאמרינן בנדרי' · דמוכח מדתן ואבירם דכתיב בהו כי מתו וגו' · ואמרו ז"ל שירדו מכבשיהם · אמנם הכא דוקא קאמר · כדאי' בברכות בהאי גברא דהוי משתעי בתרי' דמר שמואל · ונפל קרנא מטללא ופסקי' לארנקא דמוחא · ומסיק התם דשאני ת"ח דקב"ה תבע ביקרי' · ולכן מסיק הכא נמי והאלהי' כו' הרי מבואר בזה עוכש עה"ז : "ומכירם כלו' מן הקב"ה שהוא רם · יעבד כלו' יעשה לך דין וחשבון · לכן כתבתי מכי"רם · במקום ומכירם יע"כ במקום אבל · וזה מבואר עוכש עה"ב במדה כנגד מדה · כשם שגדול עוכו מנשוא · כך פרעונותו יהיה נשוא ולמחן מכתו אין מרפא · כמאמרז"ל בר"ה המטיל אימה יתירה על הציבור שלא לשם שמים · ניכנס בלה · והוא אינו בלה · ונחולה מכתו לנגח : "יחיש לדיק תמיס · לפי שמלאכו בלפחד שחטא כנ"ל ואפ"ה אמר לו ריב"ב אתה מולה לעז על אותו לדיק · ח"כ הבל שלא נמלא בו שום חטא כלל רואי הוא להכנות לדיק תמיס : "אל בנביאי' ובחכמי' · זה משה רבינוע"ה ורז"ל למדוכן מדכתיב בר"ה ל' י"ח ירד אבינדור אבי שוכויקותיאל אבי זנוח ודרשוהעל משה · אבי אבי אב בחכמה אב בנביאות : "בשמתו מאתו מהבל נאצלה שהאציל ה' רוח הבל ונתנה למשה וא"כ נתנה למשה : "אשאדונינו המלך כלו' משה · אבל בחמת : "בובער אתה העשיר ואינך יודע שעם שפתיך אתה פוגע ונוגע בכבוד כל ישראל כדאמרם וחויל : בגילבם לשון יגע וחסרון כלו' מיגע ומחסר לעלמו ומפרש שפרי בפרלידא שהוא הנרעין דמקלח שמתחת לארץ בביט מבלבן ועולה כלו' דרך משל בכל הנשמות שיכולו לעולם ושבאו בבר בולם סיונכללים בנשמת הבל · לכן אמר בני אין אחד · דסיינו כל בני יעקב מבינוע"ה · מהבל האחד · מהבל הלדיק האחד נאצלו' · כדאיתא בזוהר פ' בראשית במקומו : "וקהל עדת ישראל בבאר התורה הואיל בהולמא"רת פניך נעלם · צדיק יסוד עולם : "וחכם בעו"כר שובח · כופר

סיני השתערות מלך הנגב עם מלך הצפון פיד בוצץ יז

פרק ד

א החכמה תעי"ר כתבתי בעי"ן במקום אל"ף כלומר שנתעורר לב פנים של זעם ועברה: [ב]מלתעות המה פחים הנדולי' כן פי' רש"י ז"ל: [ג]כאים לאים כלום' כאשר ידבר איש אל רעהו ופללו והתוכח עמו כמוונתן בפלילי' וכן דרשו רז"ל ויפלל משפט פלילות: [ד]בנא"ס כלו' בדבור כמו בי נשבעתי נאם ה' לכן כתבתי בנאם במקום בנים: [ה]אן דומה לזה הפעם בשכיל עשירות: [ו]במי נד"ו כלו' האפשר שתנקה מעונם רמה אגל מי כתחייבת נדוי וחרם דק"ל מנדין על ככוד הרב ולכן כתבתי נדוי במקום נדה: [ז]לק"ו כלו' בשכיל הכורך נא יבא לך עונם הנדול הזה לכן כתבתי לקול במקום לכל: [ח]כסילות כו' בזה הבחינו ג' מדות נרועות המחד טפשות עלמו שאינו חפץ בתבונה כמוכן הפשוטה והשני שהוא עושה מן הכשיל שהוא קין שהרג ואפץ בהגדקו כאלו היה חיים תבונה בזה הוא חונף לרשע ומינו מוהה על האמת והשלישי כיוצא שאפץ הוא מהכל הגדיק שהיה באמת חיים תבונה לעשות אותו כאחד הרקים והפוחזי' כאלו היה כסיל והדי במתק לשונו הבחינו ג' דברי האמורי' בענין ולכל אשר יחפץ יאמרו: [ט]והכל נס בזה הבחינו שני בחינות המחד המובן הפשוטה שהוא מדבר הכל הכלי' וריק והשני לפי שפנה פה נגד הכל הגדיק: [י]פרי ר"ע כו' מה שפרש בשמו ולא הי' כוסה קלון חכם לפי שבזה מפליג בענין ומגדיל את המדורה כלו' ומה ר"ע שהי' גדול שלא הניח כמותו בא"י כמבואר בשלחי ברכות דף ס"ב ע"ב ורוב התנאי' תלמידיו היו כמאה' ר"ל ברוח מגילה זו דברי ר"ע שתימה ופיר"י ז"ל כל השתומין תלמידיו היו כדאמר בסנהדרין שתם ונשכר"מ שפש תוספת' ר' נחמי' שתם סיפרא ר"י וכולהו שתומאי אליבא דר"ע ובפרק הקומץ דף ט"ו ע"ב אמרו רז"ל שאמר משה לפני הש"י למה הקב"ה רבש"ע אתם כוחים לך בעולם ואתה נותן התורה על ידי: [יא]ובמ"ר אמרו שלא נח ביד ת"ר ביד ר"ע וביכמות אמרו שהי' שולף מסוף העולם ועד סופו הרי בכל תוקף גדולתו של ר"ע לא כשאורז"ל לו פנים ואמר לו ריב"ב בין כך ובין כך אתה עתיד ליתן את הדין כו': [יב]אשמה וחובה כפל לחזק הענין ד"א לפי שיש בזה שני בחינות נפרדות אם כדבריו ח"כ אין העון נדול כל כך כמה שהי' מנלה את שכינתה התורה כפי בחינה השני' שאם אינו כדבריו ומוכיח לעז לכן אמר אשמה וחובה' וזו"א לחלק כלו' לבחי' אח' הרי אשם אשם לה' שנילה את שכינתה התורה ולבחי' כב' שהוכיח לעז ח"ו ח"כ הרי חובה שבין אדם לחבירו: [יג]בזירה שוה במדבר במדבר למד נס בזה משמיעו רבותא שאע"פ שנמיר לב"ם מרבי' ויש לומר מה שיסמוך שאע"פ שמלאנו רחינו בשלי' בדברי בכות בלפחד כי בחטאו מת דמשמע מיהא שחטא ור"ע לא דיבר אלא בו ואפ"ה עתיד ליתן את הדין ובהכי ניחא נמי דנקיט דוקא הך דר"ע ולא נקיט לישד דאף אהרן בלטרא שהרגם על זה אמר לוריב"ב בין כך ובין כך כו' משא"כ אלמ"ש ניחא דרבותא קמ"ל מאד שמלאנו בחמת שחטא כב"ל ואתכס בלא"ה נמי ניחא משום דהך קמייתא דר"ע הוא: [יד]עויל בערבו' לעזות שלו נקיט לפי ד' מעלות יפירות דקאמיב דר"ע בקיטנבי' גריעותא: [טו]עויל מעוקס בדעת אל הסגירך כלו' חסד אל תנן אותך בזה סנור בעוסרך ועתה נוקמת כו' שבמקום חסד אל יבי' אל זועם ובמקום זה סנור יסגירך ביד אויב וכל זה יבא במאמרך שבתחיבת נדוי וחרם בב"ל וכל מקום שנתנו חכמים עיניהם מומיתה תועבי כדאי' בכדרי' דף ו' ע"ח ועתה מפרש הענין מה גוף הענין דאע"ג דקי"ל דבורא לאו כלום הוא אבית חיל"ם שחידשה התורה במוליא שם רע שנוקמת ונלכדת בו תקבל שני עונשין ע"ד הכרת תכרת בעה"ז ובעה"ב ומלת במאמרך כמשך למטה וה"ב במאמרך פי' בעבור: [טז]אחף שהכרת סרה על הנקי שהוא הפל הגדיק שהי' ראוי שלא יהיה לו עון לו אשר לא נשא לשוא נפשו וכספה בלא חטא משפט

א החכמה תעי"ר פניו להרוס [ב]מלתעות שניו: והשמיעו הור קולו [ג]באיש לאיש ופיללו: שניו [ד]בנא"ס מקהה [ה]אין להעשיר התנקה: [ו]במי נר"ו תתחטא [ז]לקו"ל אשר תבטא: [ח]כסילות בתבונה חפצת [ט]ובחבל פיך פצת: [י]הרירבי עקיבא הגדיל [יא]אשמה וחובה: בהגלות רז סתרה מרה שכפתה התורה: [יב]וגזירה שוה למד שמקושש זה צלפחד: ואם אינו כדבריו והוציא לעז עליו פשיטא להרין עתיד שהרשיע לאותו החסיד: כ"ש אתה [יג]האויל בער סכל וכסיל: מה מאוד הסכלת ובמאמר פיך נכשלת: [יד]עויל אל הסגירך נוקשת ונלכדת במאמרך: [טו]אחף בלי פשע שפתך

החכמה קהלת ח' ז' לקרוס תהלי' כ"ז ו' והשמיעו ישעיה ל' כאים שמואל ז' ב' כ"ח שניו ירמיה ל"ח כ"ט מן משלי כ"ח כ' במי במדבר ל"ח כ"ב לקול ויקרא ה' ד' וכסילות משלי י"ה כ' וכסכל מיוב ל"ה י"ו הרי שבת דף ל"ו ע"ב הנדיל עזרא ט' י"ג בנלותו ירמיה מ"ט י' שמקושש שבת דף ל"ו ע"ב בער ירמיה י' ח' עויל מיוב ט"ו י"ח נוקמת משלי ו' ב' אחף מיוב ל"ג ט' שפתך

סיני השתערות מלך הנגב עם מלך הצפון פיג כוצץ

יבכחודה ולא כוש ובקרקע פניו לכבוש: יולכוף
באגמון ראשו יופק"רו יעלה באשה ולפני חריב
טונגלה יעצת תושיה הגדולה: יוער בשחק
נאמן יאאקרן בן שמן: יטהלא שופתו עין במעשה
הבל וקין: כדמרא ניתי ועשיר מנתתו לה'
כאהכשיר: כבובתחתית ארץ הרקמה איכר ועובד
אדמה: לא הועיל חמודו ברכתו ומתנת ידו:
ולא שעה למנחתו כגלפרסם לעני שפלותו:
כדואף שהיה הגדול כהובחכמה לא חרל: כווהכל
להבל דמה כזנער ברעת ומזימה: כי כשמו תחילתו
כחהבל שמוומעלתו: כטנחשב במבחר הגברים
לורבי מכבד העשירים:

פרק ר

יבכחודה ולא כוש ובקרקע פניו לכבוש: יולכוף
באגמון ראשו יופק"רו יעלה באשה ולפני חריב
טונגלה יעצת תושיה הגדולה: יוער בשחק
נאמן יאאקרן בן שמן: יטהלא שופתו עין במעשה
הבל וקין: כדמרא ניתי ועשיר מנתתו לה'
כאהכשיר: כבובתחתית ארץ הרקמה איכר ועובד
אדמה: לא הועיל חמודו ברכתו ומתנת ידו:
ולא שעה למנחתו כגלפרסם לעני שפלותו:
כדואף שהיה הגדול כהובחכמה לא חרל: כווהכל
להבל דמה כזנער ברעת ומזימה: כי כשמו תחילתו
כחהבל שמוומעלתו: כטנחשב במבחר הגברים
לורבי מכבד העשירים:

פרק ר

כהודס סוטה דף ז' ע"ס
וכקרקע סנהדרין דף טע"ב
ולכוף יעשיס כ"ח ס'
ופקרו יעשיס ל"ד ב'
ולפני משלי י"ן י"ד
עצת יעשיס כ"ח כ"ט
ועד תהלים פ"ט ל"ח
לחקרן יעשיס ס"ו ח"
כלא מיוב כ"ח ז"
מעשה כהל כרחשית ד' ל"
וכתחתית תהלים קל"ט ט"ו
לא יעשיס מ"ד ט"
ברכתו הכריס י"ן י"ג
ולא כרחשית ד' ס"
כעד משלי ח" ל"
הכל שמואל ח' כ"ס כ"ס
כמבחר כרחשית כ"ג ז"
ר'עירובין"ופ"ח פ"ר

פתורת ס' משלי פרוסים · והלכן עורא ז"ל פי' ונ"ל להתי' ונוסף מן יג ותקרא כן החכמה · בעבור שהיא תוספת לעד · וזה מקשה לת שיניו · שהוא מינע לריק ומכין לשונליו : נ"ורב תאני' ואני' כלומר שיתרבה לכלות קטן כמה שהוא מינע · ולניבות שהוא מכילות גדול · במה שיעמדו לריס לו דשייכו החכמים שתנגדי לו · ויחכלו לת יניעו · והוא על דרך ועמדו זרים ורעו לאנשי יעני' ס"ת ב' · שמלאכת החכמים נעשית ע"י לחרים כמאמרו"ל ברכות דף ל"ה ע"ב: ניחים רע עין · כינוי לעשיר שהוא בכחל לאון · ואין להעשיר לאיזקה מדיכו של ניכנס וגם נוסיף לו תאני' ואני' · שמחדד עולמו עס"ו ועה"ב : ושהחכמה ולב אין קלי לחכמה וחלב · שלדרך שעסכל ואין לב · ירמי' ס"ד"אי וכן נאר חסר לב · ומשלי ז' ז' · וכאר נאמרי שוטה · קרי שהעסכל כדי פוח שהילו אין לו לב · כי שכשלב יקח מלות · ולב נתון יקנה דעת · וזה שעוסק לחכמה · חסר לב · אלפי שאיפליגו רז"ל אם החכמה היא ברחם אוכלב · לכן כיולתינהו דכיילה רחם · וכתבתי שהחכמה בפ"ת סיוע · לפי שלחת חכמים הם לרשעה · וגם יש להם לב · אך מלדכי לעתולנו לחפירי לב · ולהטיב לא ידעו · לכן כתבתי החכמ' סיוע העליונה · אין היס שם על לב · והם כיונם פותם אין לב עם תועי לבב הם · לא ידעו דרכי ה' · רשעים יכשלו בם ולציקי' לבו בם :

חיל חוטא צפון: יצפון לישרים תושיה · נ"ורב תאניה ואניה: נח"לאישרע עין · נט"שהחכמה ולב אין:

פרק ג

א"הדריוט

גראש קפץ · לובחלקת התעוד"ה נפ"ץ: נויפן אליו עורף · אך לטרוף טורף :

דומלך עופנים · בשנאה ערר מרנים: בגודל ועוצם חילו · העיז ויאמר לו: הלשון מרכרת גרולות · והוד"ר עוך משללות: אשביע בקלון ככודך · ואתפלש באפר רבירך: תשים שקים כסותך · בהגלות שפלות מהותך: אל מי תתפארי · ועל מה תשתוררי: העבר באדונו יתפרץ · והכלב הלשונו יתחרץ: הלא מלפני יאלכנוע · ועל ברכיים לברוע:

בהודה

פיני פרק ג

א"הדדיוט כינוי לעשיר כלו' שקפץ בחומלפץ נגד החכם הנקר' רמ : בחלקת כלו' בחלק לשוכו פיזר דברים מהתורה שנקרמת תעודה · כישעי' ס' ט"ו נוד תעודה · ושם ך' כתיב לתורה ולתעודה · ור"ל שקפץ שעשיר להפוך רמי' מתורת משה · שהוא בעל שמעלה · ולכן כתבתי שתעודה במקום מילת השדה · וכן במקום מילת נכוח כתבתי נפץ שפי' התפוך : ניפן חלין להרחם דלעיל · עורף דרך כזיון וכעס לסרוב ולחכח : דומלך כו' הוא מלך סלפון · ע"ה שעשר יעכה עוות משלי י"ח ד"נ: הלשון כו' כלומר לתס בעל הנאוה : ושדר עוך בשתי תיבות · כס"ח שת ימח · כלומר שיתכן שתתדר ותתפתר עלמך · ותמליה לך עוך ותרופף לדבריך · משוללות בדבר המושלל · הנעדר מהשום ומשכל שהרי כל רוחך ילעג לך · ויחשבך לחין ולחפס מוחלט · ומס שאתה בוחס מלפך · לא יאומן כי יסופר · רק תתבדה ותחחו · ולכן בשקתי מלת הדר"עור : קלון בוסת · ולפי שאמר לו בפרק הקדום · שהיו חוגס להמיר כבודו · הכוד חכמים · בקלון · לכן אמר לו שיבעטו בחרפס · ויפרסס קלון וברכים · כלומר בנע וקלון תמלא · וחרפתך לתתמחס · והתפלם והתגלגל כן פי' רס"י והרד"ק ז"ל · אחל יומתן תרגומו עכין כיסוי הרחם · וז"ל ומפו ריבכון קיומח · ולפ"ז יבדק מאוד הך ליבנה · לפי שתחילת הכרה · נאמר שם · הנה עס בת מבפון וגו' · קשת וכידון וחזיקו וגו' · אל תגאו הגבה וגו' · תגרי שק והתפלם באפר · לבן אמר מלך הבפון לעורר מדני · וכפין השדה כנ"ל · ואמר לחפות הרחם שהוא החכם באפר · וכן לעוס שקים כו' : העבד לפי שפעני לריך ללוות מבעשיר · וכתיב עבד לוה לאיש מלוה · משלי ך"ב לכן קראו עבד · והוא הוליח אחיל לת רוחו · שהוא עבד · כמו שאמרו"ל בשלהי קידושין דף ע' ע"ח · נכי האי נברא דהוה רגיל דקרי לאינשי עבדי · ואכריז רב יהודה עלי' דעבדא הוא · וכן כתיב משלי י"ח ט"ו ועבד הויל לאחכם לב · והס"ח לתימח · בלו' שיתכן שהעבד יתפרנס באחרון שלו: והכלב הס"ח בידוע · ע"ד פסוק בשמואל ב' סי' ג' ח' · הרחם כלב אנכי · ור"ל שלועג לאח"ם · ואומר לו שאינו חפילו רחם לכלבים · אלא כלב עלמו · הוא הסיר פלו מעליו · שהרי אסתר בשנסתלק המגה הרס"ק · אמרה רב"ש שם שאת שתוך שקראתיו כלב חורה וקראתו אחרי · כדאי' במגילה · דף ט"ו ע"ב · והעשיר הזה בהלפסול בעיניו · שהרי הוא ופ"ני דורו בפני בלב · שהרי כתיב ועשיר יענה עזות · וכתיב והכלבים עזי נפש לעסם · והוא מכנה להחכם הזה : יאלכנוע רחוי להכנע חפני :

בהודה

בוצין פרק ג

הדריוט

גמרא מגילה דף י"ג ע"ב

ובחלקת מלכים כ' ט' כ"ה ויפן ירמיה ל"ב ל"ג חך ברחמית מ"ד כ"ח ומלך דניאל ח' פ"ב בשנאה משלי י' י"ב בגודל דניאל י"א כ"ה העז משלי ז' י"ג לעון תהלים י"ב ד' ההד"ר עזר שמואל ב' כ"ב חשביע חנקוק ב' ט"ז ואתפלש ירמיה ו' כ"ו תשים ישעיה כ' נ' העבד שמואל א' כ"ה י"ה הכלב שמות י"א ז' הלא ירמיה ל"ו י"ב וד"ה ב' ל"ג כ"ג ועל שופטים ז' ו' ומלכים ב' א' י"ב

בהודה

מחריך לתפסך · בעין שפתוב עמי בת תדרך · סנור הלוך ישעיה כ"ו כ' · שפי' כדי שלא יכנס לחוך מטופי ישעיה כ' ד'
וירלמו · כך אמר לו דרך משל · שילך כל כך במסירות · ויסגיר שלמת כדי שלא ילא לחוריו: [מח]מטופי נרם במדבר כ"ד י"ח
שת בנילוי עדוה · ויתף בלא מבעלים · שרב ישעיה ל"ה ז'
מס הולך הוא · בלא כסו ובלא מסחרי · וכה ישעיה ל"ה ח'
כן תדון נם אתה · ותברח למקומך לא ילדים הכימל ט' ו'
מקום זרע · לא מקום מים · כי אם המקשיבי שיר השיר ח' י"ג
סהיפך מקום שהיה קנת מים לחנוים · חיבור הוסע ד' י"ז
נהיתה לשרב ולמחון · וכמשל הזה · כי תהלים ל' ג'
שם העזרת שפעת לור עליון · שלזו חולית יחזקאל כ"ט ח' י"ד
החכמה כמשלה למים · כדכתיב סוף ונתן ישעיה כ' ו'
כל נמת לכו למים · ישעיה נ"ה א' · לכן וכו ישעיה י"ח ו'
אמ' לו שתרנו לתרן כיה ולמה · כדכתיב ותפתיב ומתי' תהלים ס"ט י"ח
יחזקאל י"ט י"נ · והמשו כאש למה מקול ויקרא כ"ו ל"ו
כדכתיב ישעיה ס' י"נ: [מו]מסלולך לך ט' ג'

מסלכיך ודרכיך פלו' שם ראוי לך לעשות כל חפציך ומגמותיך · שלין שם מקום תועלת · וכדכתי' כיוצ כי תיוב ל"ה ט'
ב' נבר במסילתו ילך ועוד הפלח יפול · לא יבלעו · ותוכן שכוונה שעשה קרוב להפסד · כי דעים ובמעוז הכימל י"ח ג'
חללים הפיל · תשובת הפתחים · בתין מרפא · ורחוק מן הנשכר · לא יבלעו לא יקבלו הפלחה מזה ועיין חיל
רש"י ורד"ק ז"ל: [מז]כעיליך כדרכתך · וכיולה בך · ונגד חבירו הוא אומר · וקראת ילדי' לפי שעתי' מעשה נעדות ילדות ושחרות בהיתול ושחוק · ע"ד הפסוק בזכריה ח' ה' ילדים וילדות משחקים ולשחוק אמר אמנון בפסי ואנחה: [מח]חבוש עלבים עיורי שלו' את חפרתך עם רעתי' שכמותך בקכילה ובפתיים הרוג בקר ושחוט לצאן ועדוני ע"ז · חיבו פי הפ סתחברות לנפים עיוריס · שאר לא רחו אור החמה · ומאחת כל חוה שחם · שאיכם מבניחו' בחור שכל · ואין הכשקפה בלל · לכן כתבתי עיור"ים · בחקוש חפרי' · שנם הוא הוא"ר ירוח · וסיה החם עשרת השבטים אחר כתקפחו מרוב עידוני ע"ז כמאמר ר"ז חחרה דפרנותה ואוח דיומפת קפחיכה לעשרת השבטים · ופי' רש"י ז"ל שהיו בעלי הנאה ועסוקי' בכך · ולא עסקו בתורה · ויצאו לתרבות רעה · ע"ש בכת קח"ו ע"ש · וקראת עלבים על שם המסבב והמסובב · שהוא המפעיל והפעולה · המפעיל הוא ריבוי עושר שבשחו על חילם · וישחו וזבח לפלם · וכסף הרפולסם · ורש לבבם וגו' וכתיב עלביהם כשף ובכת תפלו' קט"ו ל' · הפועל עלוח רוח קדחך ס' ישעיה כ"ד ו' · וכן עשב ונפץ הפח הוא · ירמיה כ"ב כ"ג · ומשעם כי מרו ועלבו את רוח קדשו · ישעיה ס"ג י' · הפעולה כתיב אוכלי לחם הפלחים תהלים קל"ז ב' · וכן עשולסם עלביהם סוסע ס' · ובדרך חכמה ומוסר הכחין לאוכו שתן מנסו · מה שיתשוך ממנו שילחו ח"ו לתרבות רעה ויעבדו את עלביהם תהלים ק"ו ל"ו · וכן להפרית עלביהם דברי הימים ו' ט' · כי ימשכו הפעון בחבלי שוא וכעבותת ענלה חטאה · כי דרך יש"ר הוא אומר לאל' עשה כך ומאר אומר עשכך · עד לך עבוד ע"ז ח"ו · נפ רמז שסופו להתעפ אל לבו · ולכשוש בפחריתו ויאמר ינורתי כל עלבותי: [מט]פחפי חם אלעוש ·
[נ]מרפ"י שכרי מדופין לכן כתבתי חרפ"י במקום מרבי: [נא]נאנויך נופך: [נב]שתותיך יסולותך · כמוסשתות יסרפון תהלים י"מ ג' ·
ד"א תתיקון מלאתתך ורשת שלך · מדוקי' כסרס וכשבר כמו לב נשבר וכדפס תהלים כ"ח י"ט: [נג]חלות קללות כלומר סופך להשכיב
קלון מכבוד · כי קללת חכם אפילו בחנם סוף בא כל שכן כאן דכתיב קלס לייט · לכן כתבתי חלות במקום עלות: [נד]בחתוכות סיחי
לחפירי וכעטין מאמר ז"ל עם הדומה לאמור · בדאיתא בכתובות דף קי"ח ע"ח · ויש"ם נוח לעבדים להחכמה · שפרי מקרח וה
אמר אברהם לשכי נעדיו · ואתם תשבו פה עם החמור · שפרש"י ז"ל עם הדומה לאמור · נם בא להשיבו על שיבקש אחת דבה ה'
ויכלה לנדולה · ביבה שרים יאורו וכה מלכי ימלוכו · כעין מאמר ז"ל מאן מלכי רבנן · ולכן נקט דוקא כך קרח · משום שפ"ה
שסיבה הולת · בתנלנל שמלובה לעשות מלך ברחמנן · שעשה ליסרחל כמו שקרא בשלי': [נה]נקבי יסיחו בה ליתן מעם לשנא
על מה ולמה קרא לאחריו אחרונות · לפי שהם עומדים לפופים ומפופי' בלשון רחמים לך כאלו אתה אדון לכם · ולפ"ז מלת במעונות
היינו במעון שלך · או שלהם · נם בא ליתן טעם לשנאה · על מה שעשיתו עלה · שהוא לוולבקש את דבר ה' · מלת אחר בחפורת רשעים
שהוא · ואמר פי' שהוא שפירושו ויפלו כמו ידבה יפוח · תהלי' ו' · כלו' שהרי סופם לפיפל · ולפ"ז מילת במעונות · קאי על מעון
קדשו של הקב"ה · שהוא יפילם · כי לא אל חפץ רשע: [נו]ובמעוז כלו' במאחר המלכות של עשיר המכונה מלך הצפון כנ"ל · שהוא על
מעשיות חמדתו ואוכרותיו · אשר שרפם הון לא לו · כי אם לשנאתו שהוא לפחכם · כעין שכתוב יפין רשע ופדיק לנפ לאיוב ט"ו ה' ·
ולכן אמר חיל קוטא נפון לפדיק · ולא יועילו אוכרות רשע · וכא כמפרש ואמר למי נפון הזהב של רשע · ליצריס תובי' לאותן שזולכי'
בתורת

סיני השחערות מלך הנגב עם מלך הצפון פ"ב בוצץ טו

במקום ופלע"ד וחל על יקרחו · הוסע"ת ס' · ד"ח סחכם בערמה ילכדנוחת פרשע בחבלי
שוכ"ו · ואומרלו שיחפפוהו חבלימעו"ת · וה"ק לו' וכדמי חלקים וכדים לסון רבים · כי הוכד
פרחסון וכד סוב וחין סוב לחלחתורה · הביחני לסוכות הרבה · יען רפיתי חת המכוחה כי טוב ·
וחתחר"ם הלימוד כי ממנו · לחירה נעימה כתיבה · יסיבה לי מן השמים וכדים רבים · וחבלים
נפלה לי בנעימים · כי לח כחתי עד

עתה · חל המכוחה ול הנחלה · דסיינו
בשביל התורה שנקרחת עתה · כדכתיב
ועתה כתבו לכם ונומר · וכה"נ כתבו
הנו' במגילה דף ג' ע"ב כד"ה עתה
בחתיע"ם · דריש מדכר מתנה ·
שמתנה נחליחל חבל נחלתי מכוחה זו
שילה · ונחלה זו חרן ישרחל חשר בו
לתפחר חבל חפה וחבל נחלתך נלחה ·
כי בחבלי רשעים עודך · וכחבלי
חטחתך תתמך ככוד ותמשך עון כחבלי

סוף כונדבונדים · ופורן פרן על פני פרן כי יקדמוך מוקשי מעו"ת · וכי ירחק חבל הכסף חזי לירים
וחבלים יחחוך · ולכן חכרך חת ס' שהכדילני מתועי לבב כמך : להיתגדר לתפוס לומנתך
כן פי' רש"י ז"ל · ובחולין דף ז' ע"ח · מקום הניחו לי לחבותי להתגדר בו · ומעניו הוח למחמר
דז"ל · לעולם יתפלל חדם על מדה זו · שמח הוח חיבו בח לידיכך · בנו וכן בנו כו' שנחמר בנלל הדבר הזה · נלנול הזה
בחזור בעולם · לכן חמר לו במלכתך לח תתגדר · קימוש חוח ודרדר · ומכנסו בפלפה כנוים · כלומר פרשעתך
בעשרך וכבודך המדומה · לח יתקייים בידך חלח ג' דורות כנ"ל · סוף ובנו וכן בנו · חבל דור רביעי · יסובבוהו · בלוץ
שפתון ומשענה בערום ובחוסר כל · ובחפך נבוריך יקרחו · ולין שם מלוכה · ומשפחות חתה לוכף לניף מלובה · לינן
כי חם להורידך פלחים · ע"ד משניח לגויים ויחבדם · כדי שיהיה נפילתך מחיונת רחם לבירח עמיקתח · ועמוקה משחול חם
תדע · וחמכם מלחכתי מחשבת חמרה תורה לח ימושו מפיך · ומפי זרעך ומפי זרע זרעך · ומכחן ולילך מעתה
ועד עולם · ומע"נ שחמרו רז"ל שלין התורה ירושה · מ"מ התורה מחורת על הכסניה שלו · וחחריתי יפנה מחד : לקימוש כו'
קוץ כו' חרוז מסולב · עיין בונן וכולם לשון קוצי' כסוחי' כינוי לרשעים · להממיר לשון לרעת ממחרת כן פיר"י ז"ל : להחמיר
החליף בה"ח התימח : לספון כלומתה החסוב בעיניך ואינך רק לבוע וכן פי' הרד"ק · בשער מין לבע : למתחר כמוש תתחר
במלחים דרכו תהילים ל"ו ז' · להגרסה כלומה נפשי חשקה בתורה ולכן בחרתי לגרסה בלמ"ד וחסרתיה מן מילת תלחם · כי
בעושר וכבוד המדומים חינו כי חם לטובת הגוף לתלות הנשמי · והתורה נפשיי · נס ר"ל שבתורה חינה נמי עושר וכבוד בשמים
וביומיה לורך ימים בשול שכולוטוב וחרוך · וכ"ם עושר וכבוד · סרי שכל חשלך וחשקך לנני מעיב ממה נפשך · וחתה סיתין רסיטין
רסיס · ולח תחטי למען דממפ"ר רחבריך · ותנח · ד"ח לגרסה להבריתך · כמו ויגרס בחלן שני לוחות ב' · כלו' חדליחן לרחלי לעתיד לבח
שחם לחעסוק בתורה בעושר · לנני מחייבך כר"ח בן חרסוס · ולח חלמוד מתוך הלחן ולח הדמק · ח"כ לנני מחייבך כהילל · וכל שכן
דתרוייהו ליתנהו · שהרי כל המקייים חת התורה מעוני · סופו לקיימה מעושר · הרי שסופו להתעשר · ולחה חלל רשע המבטל
חת התורה מעושר · סופך לבטלה מעוני · הרי שלחריתך להשחית · לפיכך נתה כלה ונחרבה : לט"ושבח כלו' בוש שמשבחים
חת עלמם · דהיינו בעשרם · הולתועבה · ולכן כתבתי ושב"ח · במקום וזבח · ע"ד מלחר ו"ל כל מה דלחת מסבח חת פונם · כי
לם ברוב עשרך תתהלל · כי רב חילך · וכי כפיר מלכהיכך · לנישוב ידך מכלע · ומסטרין בכפל יחסריך בנחושתים · ובכפל
רסנו בם תבח · כי יבח על שפרך · כמלחר ו"ל רשעים יל"הר שופטן · מה תשיב לחורפיך דבר · בשלמו מם מלחת בה' · עול כי
דקדק מעליו · וכי פרקת עולו עול התורה מעל לוחרך · הלח הוח סך בעדך · וסטיב עמך כפלים לתושיה · וכי תלמר ושבח נמי
חת המעו"ת · יסיבך וזוב"ח נמי חת המתים · כי רשעים בחייהן נקרחים מתים · וכמת בחחריתך בכלות בערך וסחירך על
משבחת טובה תועבה שלתוך ביתך : למפה לפתוח : מ"שם שתוק : מ"קום מגודל שפלותו בעיניו · סחכמה מדמה וכלו כרע
שכב נפל לפניו · כדכר המוטל בחשפה · לכן חמרלו קום · ולכן מכניסו בשם פסולת · שהוח דכר המוטל בחשפה · שלינו חסוב ·
והוח ע"ד מלמר ו"ל · בקלה שבקלה · בקונן שבהם · שהוח פסולת של ישרחל · ולכן כתבתי פסולת · במקום בתולת : מ"גלחל
ביקולת · כלומר שבשני שעליון יכולת בידך לקום ולגבות · חני מיעלך : ל"ד שתחחו סדלת ונוף · והסנר חותה בעדך · טרם מרדף
לחריך

מהכות כסיל מחה: יבורשע שמוע כמרדו יכחיס ויחפר: יגהקש דימסו לקש · ע"ס בית עשו קש עוכדיה מ' י"ח כלו' שיאכלו כאכל מסטוה כינוי לחכמה · הלח כה דברי כאש נאם ה' כן יסיס לבית עושר ויאכלו כקש יבש נאום מ' י': יזוהוה כלו' קנינומה שמתוה לו · וכן תרגומו · ולע"ז הס"ח של מילת קש הוח ה"ח התימח כלומ' שיתכן שאמפל בגבלה וה שטוח כקש יבש · וקנינו לינו חשוב בעיני · אפילו כקש יבש וכדמסיק · אפס כו' כאלו שלו לינו נחשב לכלום · ד"ח והות לשון הוה ושכר כמוהוה על הוה תכלי יחזקאל ז' כ"ו · וכן והותי כמאזנים ישאו יחד · פיוב כ' ו' · ר"ל נגד מה שקראו לן אמר כרדיפה בעלמא שני' להסיר אותו מדרכו הרע · ונגד מה שקראו רשע דהיינו כשידמה לעמד במרדו · לן הותו ושבירתו יהדף ידחוף ימהר מחן מכתו: יטירוח לפי שנאמר כקש לפני רוח תהילים פ"ג י"ד · לכן קראו בתחילה קש · ואח"כ קראו רוח · הולך כשיחות · התשוב כה"ח התימח · לפי שרוח חיים של אדם · ואלי יאוב · כמו שפי' דש"י ו"ל דאל"כ הוה כבופר · בתחיית המתים · אבל רוח הלשון וטמון · בלבבו של רשע שהוא היבה"ר · הוא רוח הולך · כשיחות לא יאוב אותו הרוח בכם לעולם הבא · ד"ח לפי שאמר ורבי' מישיבי אדמת עפר יקיצו · אלה לחיי עולם ואלה לחרפות ולדראון עולם · דניאל י"ב ג' · אמנם אלו שיה הצדיקים בגידה בחדם אוי בליספק על הגדיקים נאמר ובחרת בחיים לקבל שכר אבל ברשעים · תבחר בחנק נפשם · מלהיות לחרפות ולדראון עולם · כיטוב לבקוב ברע כמיעוטו · לכן בא החכם בדרך שאלה · לומר עבשיו יש לך הצדיקה · בעודך בחיים רוח הולך · כי הולך האדם אל בית עולמו · והחיים יודעים שימותו · התשוב אם תרצה לשוב · דהיינו שני תשובת בדבר · והא בהא תליא · אם תשוב בתשובה מדרכך הרע · אז תשוב ממנו · ותשמור לנורלך לקץ הימין לחיי עולם · ומכלל אין כשמע לאו: יזונגרוע לפי שנעדר ממנו · אור ההשקפה והשכל · לכן קראו נרוע · על שם הפסוק ותגרע אליך חכמה · פיוב ט"ו ח': יזקלוט כלו' קטן כתתיך בנוים · וכזוי אתה מאד · שאתה בעל חסרון · מכל המעלות · כי אם דעה חסרת · אם קנית · ותרנוס קלוט חסיר · ונרוע יתיר: יחיום נמג והתך · וכן לא ימס לבב אחיו · דברים כ"ח וכמוהו רבים: יטנמבוה בזוי דבזוי · ולתוספת הפעלות והבזיון כתבתי נמאס בתקוס וכמם: כמביס טיפש · כימשול בתתי' שהרי עבד מסכיל מושל בבן מביס · כי לא נאוה לכסיל בבוד · ואתה העבד המביס · ולכן קראונקלס · על שם הפסוק נקלה ועבד לו · משלי י"ב ס' ומלך תמלך · אם משל תמשל בי: כאלרוץ מדמה העניו כאלומי שיש לוברבי' כושלות · ויאמר לרוץ · וכל שכן מי שאין לורק ברך אחד · ונוח כושל בכאפערי לרוץ בו יותר בסיירות מעל ברבי' משעשני' ברגלים וטוסים · וכן היתכן להרי' כו' ולעשות שועים נדיבים בבבדים · שיהיו שפלים בדלים · אלא מה שני הפכים בנושא אחד · והמשל לא די שאינך משתוה לי · אלא גרוע בכל הענינים · אתרלה למשול בי: כבבדרשים כלו' בחכמים הקדמונים רשעים בכ"ל · ולכן כתבתי רשעים בחל"ף: כגוהיה העקוב למישור · והוא כינוי לדרך הרשע · למישור חלקה וישרה: כדוהר כלו' דרך חכמה עליונה שפל בתמיה: וח"ר כהכלו' בשלם דברי' תחרף בחד בתה שתעשה הגמוך למישור · והשני הפך הגבוה לגמוך · עד שישוו והלוה · והשלישית שתהיה הגמוך גבוה בדעתיך יותר ממה שבלם רואים שהוא גבוה דהיינו הפך · כדמפרש ואזיל · לכן כתבתי וחר"ף בתקוס וחרב: כולמי כלו' לינו דומה לך: כזעוש עוף עקוס עקום · שני עקימות אחד שאתה לך · והשני למטה ממך: כחיאתה נחה · ד"ח תבוא · כמו בסופה יאתה משלי י' כ"ו · כמאחר ז"ל אלימלך אלי תבוא מלכות: כטשמורה המלכות שמורה לי שתהיה קיימת לעד וערוכה בפי כל בניהים כן פירש"י ז"ל · להתועים כינוי להרשעים והפ"ח בידוע · וקראם תועי' על שם הפסוק תועה מדרך השכל משלי כ"א י"ו · אדם עם תועי לבב הם תהילים ק"ו: לאיואל חבלים בוגדים ולא נפל אבל בוגדי תוך בת הבוגדי' ברשעי' ולפ כתבתי וח"ל בשלף

ממם למי שכוסח על המדם ויש זבח כפלוני קרוב יום מידם דבריס ל"ב ל"ה: וכן אמר אוב ל"ק ג' הלא איש לעול: וכן אמרם כיפחד שיחיד אל ומשלחנו לא אוכל אם אמתי וסב כפלי ולכתם אמריתי מבטחי אם אשמח כי רב חילי ובי כביר מנאצוני ברו שלפי בעומר על עמונאין לבטוח כדבתי' בכמס מקרקי קודם שכוסחו' על מילם וברוב עומרם יתהלל: ואין להאריך בזה כל שכן לבטוח ח"ו על אדם עבור תלות נשמי וכבוד כמדומה בי פתחוס שיבא שידו מצלו"ס ופתחוס וקום אידם מצלי' ד"ך"כ וכאל עזור ונאל עזור: גאלא אשתביש נאנ"ה: גבוחשקו ראש לענרי: לא פסחים דף י"ו ע"א

חותן הנאזני' סכוסים להחכמס ואיכם מסכימי' למעלת סעמיר לא אשתבשו לא פסחים דף י"ו ע"א
לא הספילו עשו לפי דם"ל כאלן דתני רחם דבריס ק"ט י"א
אידהן כסופה יאתה דבר אחר נא"נ כעם יעשיס ס' ק"
כאו לגאון כמשפט כל תיבה שלריכה ללב מלכיס ג' י"ב
אורח

למ"ד בתחילתה סעל להה"א כם ופס ור"ל לגאה וגאון אי אפשר להאריך כרשעתו כי ודאי יבא עליהם אידם מקרא מלא דיבר הכתוב ולפני שבר גאון משלי ט"ז י"ח. גם ר"ל כמס שכניתי להחכמים בעם כאל"י לפי שהכאי' אתון מסער ימיבא כמבואר בזוסר בלאם דוכתא וחפמ' הוא יאין כא"ל פרוסה לאכים ידרים. והוא המלך הנגב המתנגד למלך הלפון שהוא העמיר. לכן כתבתי נאל"ה במקו' כהני שהנאוכים הכוסים אחר החכמס הם בחים מסער ימיבא עם פסיו: גדרעם ולעבא עשבים מדורים וכתבתי לעבא בלא ו"ו ועיטוף כלומר שהשקו להרעם שהוא החכם לעבא ולפ"ז אסר למ"ד ממילת רחם. ד"ח מאשב"כ עשב גר ולפ"ז אסר ו"ו על מלת לעבא וקא מפרם ואזיל מיהמשקה ולמי הוא משקה העם כו':

סיני פרק ב בוצץ

א אורח חיים למעלה. אוזן תבחן מלה:
ויקח כלי במפצו. בתורת ה' חפצו:
גלמט"ט רוח הצפון. דהפיח מלא
חפן: החכם בערמה ילכדו. ומשכין לעפר ככודו:
הבטול ממקום שהבאת. ולכלימה הלא נחבאת:
ראוני ויחבאו נערים. חושמתיך בנקרת צורים:
טוה"מרי הורג ארון. ויתן מצה בורון: יאלץ שמע
גערה

אורח חיים כינוי להחכמה וכמה שכתוב ארח חיים פן תפלס שהוא כינוי להתורה משלי ה' ו'. וכן תוליעני אורח חיים תהלים י"ו י"א וכאלו כתיב אורח חיים למעל למשכיל. ונקרא ארח חיים על כי עץ חיים הוא למתוויקים בה. וכן וכארת בחיים וכן כתיב ארח לחיים שומר מוסר משלי י' י"ו: במשלו כלי מחמית שמשכך את הבל כמו ונפץ את עוללייך תהילים קל"ז ט'. וכן פי' רש"י ז"ל. והרד"ק פי' כלי שמשברין בו הסלעים. ולפי שהיא"ר נקרא לכן כנף וכור מכשול וממון נקרא סלע ארי שמילת סלע כולל שם היא"ר והעומר. לכן כתבתי שלקח החכם דוקא מפץ שמשברין בו הסלעים. ומפרש מה שמפץ ותורת ה' ע"ד מאמר ז"ל שם פנע בך מכוול זה כו' שם לאכן הוא כו' שהכרול הוא מתפולין שנאמר וכפטים יפולון סלע סוכה דף כ"ב ע"ב ונקדושין דף ל' ע"ב ושם קאמר נמי ברחתי יצה"ר ברחתי לו תורה כו': גלמט"ט למדך כתיב. וכתבתי למט"ט בלו' להוריד מטה מטה. ולכן כפל עי"ן של פעל במילת למט"ט. כלו' מטה מטה. וכן דרשו רז"ל שכתה שתי שכיבות. לפי שנכפלה העי"ן השרשית במילת שכתה. רוח הלפון כיינו העשיר כנ"ל בפ"ח: דהפיח כלו' מלא חפן פיח הכתוב שהוא דבר שאין בזותם. ד"ח הפיח מלשון הפחות רוח. לדתיב כל גוררין יפיח בשם תהלים י' ה': הכסול לשון נמרא כלומר ממקום שאתה מכיא רגלי. שם מכואר שתיה וכתאמר רז"ל בכל מקום שפקרו המיני שם תשובתן בידן: ולכלימה כלו' וכי לא ירקת שתכום ותיכלם. שלא בה"ק שתימא וכי לא תהיה נקבה בדי שלא תכלם. ולכן כתבתי ולכלימה במקום הכלים: ירחוני מרחוי וכתן עירחוני נערים המכופרים מן המלות כמאמר ז"ל בסוטה דף מ"ו בעריס קטנים אמר"מ שמנוערים מן המלות. ד"ח בעריס כלו' סוטי' כי בע"ר בנימטר"ים סוטה. ובגד היא"ר הנקרת לויל. ובגד כת על העמיר מדבר שהיה לשם לאחבת מכנו: ושמתיך כלו' אלביש כוסת וכלימה: עד תלך ותחבא בנקבי הסלעים: טוה"מרי זמרי כתיב וכתבתי זה מרי כלומ' אמתה זה שמרה הורג את אדונו; ויתן מלה קטנה ומריבה: ככן יאמתה לן שמע נמרא. כיתחת גפרה במכין

סיני השתערות מלך הנגב עם מלך הצפון פיא בוצץ

כך שהוא מכחיב לב המכן ומרעיד בחלחלה ורתת. להוציא אור התורה סיקרס מפניכם. מוולל מלד דברים מזולזלים מכול כשר ושתויין וכבוד המדומה. ותענוגות בני מדם. ולפעמים הוא כמ מתים כמו של מדם דוקא בעת שהוא עוסק בתורה. ולכן אמרו ז"ל תוסי' שמתשת כחוטל מדם. לא מ"ש התורה בעלמה יולדת התשוקה. מדרכה קווי ס' יקליפו כח כתיב וקיא נותנת עוו ותעלומות לעס. ורפאות תהי' לשריך ושקוי לעלמותיך. ולכל בשרו מרפא כמ"אמרו"ל חס כרחמו יעסוק בתורה כו'. אך זאת פעולת שומני שהוא כמ ומתגאה כדי לבטל מדם. וכוכר מכן שהוא היפה"ר כמאמר ז"ל חס מכן הוא וכדכתיב והסירותי לב המכן מבשרכם. ונוטל הקו"ל קול קול יעקב אלו קולי הקולות של בתי כנסיות ובתי מדרשות. כלומר שלכך מכן הוא מכניל לבו של מדם. כדי שיוכל ליטול ולבטל ממנו הקול של תורה. וכן כל מנמת מלך הצפון: לולהסיר מסיר כתיב ולפי הענין כתבתי להסיר כלומר שעיקר פעולת השטן הוא להסיר שפה מלחמים שיקראו ויתנו לו שמלה והרוממות ולכן כתבתי מלחמים במקום שילמדו לו לך כו' כלומר יחלקו לו הכבוד בחלק שפתים. כנגד מחליק על רעהו: בחזון שוחומקסם חלק. יחניף בחלקות. ולו"חנוף תחנף הארץ בדמים. כי ירבה להם מובר ומתן למען תקות חנף כי יבלע: ליולהפיק חרוז משובב. לפיק שפה לשון נמ' כ"ב דף ד' ע"ח. שפה ברורה קרא. כלו' שילמרו כפה מלא: לטהכחירה כלו' שוכו דרך כיצר שיבור לו מדם להיות מזלהעשיר ולכן כתבתי שכחירה במקום שכבורה: לטרמז המדברים כלומר שמכלעדיו לא ירוס לים את ידוותיו רגלו כי יתכנעו כלם תחתיו. ויסורו חל מממעתו. דבר ידבר ברחשוכ. ולחיענו עליו. ולא ימרה לים את פיוכלו הוא מדבר כל חזון. ולכן כל דובר תמים יתעב: ל"א המדברי' המכניעי' מלשון ידבר עמים וע"ד מתני' דהוריות מלך קודם לכ"ג ור"ל שמעלת העשיר כמעלות מלך. כלומר רשעון שברשעון שאין למעלה היממו. לכן אמר הכתוב הוא כלבו היה חלבי'. אין חלבי' כל מזמותיו. ואין חלבי' לנגד עיניו וכמאמר ז"ל אין חלבי' אלא דיין שנאמר והניפו חל חלבי' חלבי'. ובח דבר שכיסם. כלומר שוב המלך הצפון נתנאה בעשרו כל כך. עד שנדמה לעלות למרום שיחו. ויהי' רשע ורשעון לכל דבר. ויכיו מעיס ללבו הרע שבחכם קודם למלך: מומקשיבי' לקולו המה מהופים לו כשברים. מאוהם שיהיכו מסכי': מבבחרב בשברי מרופין וגדופין לכן כתבתי בחרב במקום בחרב. מגשמלה ג"כ דברי ניחון כמו לשמלה בקמיסם שמות ל"ב ך"ס: מדהחובר חבר כלו' בעל החברה ולשלק חיבי' לקולו חברים ולפי שהוא מחבר אותם קרחתיו חובר חבר. ל"א כניתיובשם מכתב על שמכחים בחכמה עליונה כמאמר ז"ל חולין דף ו' ע"ב למה נקרא שמן כשפים שמכחישי כו'. ל"אלפי שהוא חבר לירבעם שנקרא חבר לחים מפחית בחטא ומחטיא חת הרבים: (הגה"ט) מידי דברי בעסק הנאוה והמיכות חתן טעם לשבע למאמר ז"ל לא ישלה יהירי בשלה שמנושי. ופי' רש"י ז"ל מיכות. ושמעתי בשם הגאון הגדול המפורסם ר"ר חיקקיו"קל שהיה מכ"ד ווי בשלה שמנושי. ופי' רש"י ז"ל מיכות. ושמעתי בשם הגאון הגדול המפורסם ר"ר חיקקיו"קל שהיה

לולהסיר שפרי מנאם"נים: לך נתראה פנים:	לסיר חיוב י"ב כ'
לזולהפיק שפה ברורה: לך משפט לחהבחי"רה:	לך מלכים ב' י"ל ח'
לצנוף צניף מלוכה: תדושן נפש ברכה: לטלהיות	ודברי הימים ב' כ"ה י"ו
ראש המדברים: ממקשיבים לקולו חברים: ולאומר	שפה לפניה נ' ט'
מאנואיש להתפארותו: וממאן דעת אותו: מבבחר"ף	לך דברים כ"ח י"ו
לקראתו יצא: ותקח אזנו מגשמצח: וכדברים	לנוף יסעיה ס"ב נ'
האלה דיבר: זה מרהחובר חבר:	תדושן משלי י"ח כ"ח
מה ויכרו	רחם שבת דף ל"ג ע"ב
	ומקשיבים עיר הסירי' ח' י"ב
	ולאומר חיוב ו' כ"ו
	וממאן ירמיה ט' ה'
	בחרף במדבר כ' י"ח
	ותקח חיוב ל' י"ב
	וכדברים שמואל י"ח כ"ד
	החובר דברים ו"ח י"ט
	ויכרו

ולי כרחהכדרך הפשוטה ע"פ מאמר ז"ל למה נברח מדם בשני שחים דעתו עליו יאמרו לו יתום קדמך. ושלח יהיו הלדוקים חומרים שותף היפלה"ר בשמעשה ברחשית כדלי' בסנהדרין דף ל"ח ע"ח. הרי מבוחר כמה שבטלה יהיו שהוא הגאוה דהיינו בכריחת מדם דוקא בע"ם. וכשבטלה"ב כאמנושי שאין הלדוקי' יכולים לומר שותף הי' כו' וק"ל:

בדרך אחר כ"ל ע"פ מאמר"ל. שמיני לומרי' לין התורה מן השמים. בדלי' בחלק. ונהיהשטועה בחולין דף ק"ט ע"ב. והנה ע"כ בתורה שבע"פ לומרים כך. דתור' שבכתב ודאי אין לשכחים. שהרי פחזיר הק"ב את התור' על כל לומה ולשון כדלי' ריש ע"ז. והשתא. וק"ל הרי רחון וידעו עירד"ם מן השמים ברכב חלפי' רכותים חלפי שנאן. ומשמים השמיע דין ותרץ

ט"בוטה שביטוי שפתים קשין לוולחדם כחלוסכהו מכת חרב וחניית: "יוכתוקרי כלו' שסוח מכה
לותו: "זיקים הן כלי מסחית של חם· כמתלהלה כמתינע· "יחרה זרק·· כלו' שנתינע זה כמי
שמינע לירות זיקים של חם: "קוספיטא כו' הוא כלי הרועי' שקולעים בו לחכנים: "ומוחשים דברים
שהוא מעיד: "אהמתוקן כתיב המסכן וכתבתי מתוקן שכל מעשיו מתוקני' ומיושרי': "בלחים
דמים כינוי להעשיר כי דמים תרתי
משמע: "גלחנים דחקים: "דעריצים
גדורי' והוא כינוי לחכמי' כמאמרז"ל
גבורה ולא בשתי' גבורה של תורה
וכן מיזה ניבור כו': "הבשפל ע"י
שעוסקים יום ולילה כרחיים הזה
שעוסקי' יום ולילה כופי' רש"י ז"ל:
"בחשה ולחכה לשון זוהמה וטינוף
כלו' שחוסר חכמת התורה וסיניע שכה
לסרחון ודבר המגועל: "בופער ופתח
פיו: "החכילך הזה שסי' נכנע לחיש
עשיר בתכלית השפלות· כן מוכרחת
החכמה לעכות מפני מעלות העושר
ושם חינוענ כן: "טוהיו הלוך וחסו'
מורידו העשיר מטה מטה לליוט'
התחתונה: "ובכותנו כלו' כמה שהוא
צותן עוו ותעלומות לכל אשר נתיעף
מללחוש עמו: "אמפרסם אותן בני
אדם המוכנים אותו ואומר הלא פלוני ופלוני מודה לי וחולק לי כבוד וחוכף אותי: "במרותו ג"כ
לשון אדנות: "ניורוח הנפון כלו' העשיר הזה שרוחו רמה מלד הנפון שמשם מולא העושר כנ"ל
ברובה להעשיר יפין כדאתיב מנפון זהב יאתה חיובל"ו כ"ב · מחולל "דתחולל כתיב וכתבתי
מחולל לפי הענין כי הוא מוליד וכורא' אחד אשר לא נראתה מיום הוסדה העולם · אשרלא
שערוס אבותינו · ד"א מחולל שמחלל את עלמו· ע"ד ואתה חלל רשע יחזקאל כ"א ל' · ד"א שמחלל
אחרים · כי רבים חללים הפיל ועלומים כל הרוגיו · וכל אשרה יאנק חלל · להכות מהעם
חללים · מחוללת ביין · ודם חללים יאתם ד"א שמחלל לאביו ולאמו ע"ד אביו וחילל · ואביו שבשמים הוא מחלל שהיו חם לכבודו
על מקום ב"ם · ואמו ר"ל כנסת ישראל · שהוא שכינתו אתאם · ולכן קראו ג"כ זולל · ע"ד זולל יכלים אביו משלי כ"ח ז' ·
וכעין מאמר ז"ל שאומרי' אשר שוא ילד אשר שוא נידל: להלהוציא יקר מזולל כלו' שהוא הזולל הרשע · וקראו זולל לפי שנתן
מחמדיו באוכל למו· כזולל וסובא · כזוללי בשר למו בשיל זה אוכל את בשרו ממש כע"ה אבע"שכ · ד"א קראו זולל כלומר
מזולזל · לפי שבריבוי המאכלים והמשקים הוא מוסך את בשרו · והמרבה בשר מרבה רימה · כי תקות אנוש רימה · ורימה
תוריאכו · הרי שכל עניוניעו הפלו והשקו הוא בשביל שנאוכלו התולעת · ושיסי' נחלח ונתעב כשרח וכנחש · ד"א
לפי שמזולזל בעיני הלסי' והדס · בוש הוא מחטאיו ומוכלם הוא מפשעיו · והלב יודע מרת נפשו · והוא יודע בעלמו שהוא חוטא
ומחטיא את הרבים · ומוליא את עלמו מן הכלל ומהקהל של דשעים ואומר שהוא יקר · דבר אחר להוליא יקר שהיא התורה שיקרה
מפניניס שהוא מולא מלבו מזולל בשביל קל ומזולל · כן פי' לפי' רשי ז"ל שפי' תחולל מוליד וכורא · ואעפ לפי שהבן עור' ז"ל שפי'
תחולל לשון חלילה מונע · מ"ב רלומי לומר דוח הנפון שהוא שיהיה ר' שנקרא לפומי כנ"ל ואת הנפומי תרחיק מעליכם · מחולל מונע
להוליא לאור יקר התורה שיקרה כו' ע"דמאמר ז"ל מי מעכב שאור שבפיסה · כי הוא המונע טוב מבעליו · ואין טוב אלא תורה
כמאמר רו"ל בכמה דוכתי · וריח ברכות דף ה' ע"ב · ושטעם לפי שאחר ז"ל הוא שטן הוא מלאך המות הוא יצר הרע יורד ומשטין
עולה ומרגיז · יורד ומוסל בשמה · ואין לך דבר שיוכל להתנגח בו כי אם בתורה · כאמר ז"ל ברחתי יכה"ר ברחתי לו תורה
תבלין · וכן אם פגע בך מכוול זה משכהו לבית המדרש · לכן כל מגמותיו היו אלא למנוע טוב דשיינו לבטל אתאדם מדברי
התורה: וכן לפי' שפי' אחבן העזרא ז"ל תחולל לשון · יחולל חילות כלומר מבלבל בחכמי' לו לשון חיל וחעדה · ב"כים לפרש

בוטה משלי י"ב י"ח
יכתו חיוב ל' ד'
זיקים משלי ד"ו י"ח
העשיר משלי י"ח ד"ב
חכמת קהלת ט' י"ו
להסריח ירמי' מ"ח ז'
יגח שמואל ב' י"ו ז'
וינל חיוב ל"ו ט"ו
להשפיל ישעי' י"ג י"ח
בשפל קהלת י"ב ד'
העלה · יואל ב' ד'
ניקש משלי י"ד ו'
להלבישה תהילים ל"ב ד"ו
ופער ישעי' ה' י"ד
להסתירו ישעי' כ' ו'
וגופה תהילים ל"ז ל"ב
כלחנים שופטים ט' ד'
ויאמר ישעי' כ"ו ח'
כהילך שמואל ב' י"ב ל'
יהיה ברחשית מ' ה'
וכבותנו ישעי' מ' ד"ם
מפרסם יומח דף פ"ט ע"ח
שקבלו ברכות מ"ח ע"ח
ושבת · דף ק"ו ע"ב
ורוח משלי כ"ם כ"ד
לחוליח ירמי' ט"ו י"ם
להסיר

"עשיר ורחטרם כתיב וקמץ תחת הרי"ם מביאה הל"ף וכן אמרו רז"ל שמים שח מים
לו שם ומים אע"ג דלא כתיבי' חלף: אלא שכתנועה מביאה חלף. וכן אמרו
רז"ל בנדרים נבי לחולין לא תוכל לך שאם אמר לחולין בפתח תחת הלמ"ד הוי
כאלו אמר לא חולין הרי שחפי' פתח מביאה חלף. אך בכר נחלקו בדבר כמה גדולי המדקדקים אם
פתח ממש קאמ' חוקמץ. והכתיב רם
בקמץ בכלמודי' שמביאה ג"ף. ובשמוא
ב' סי' י"ב פסוק ח'. כתיב בהדיא רם
בהל"ף אחד עשיר ואחד רחש.

☞ (הגה"ה) ומיהו דברי בו בענין זה. אמרתי ליתן טעם לדבר. על מה שנאמר בסדר כי תשא. בוכר
אשר לאלפים. בקמץ תחת הלמ"ד ובסדר יתרו ובסדר ואתחנן נאמר.
ועושה חסד לאלפים. בפתח תחת הלמ"ד וכ"ל פ"פ מאמרו ז"ל. מלמדנו שהיה טובה מרובה ממדת פורענות אחד מת"ק:
שבמדת פרענות כתיב על רבעים. דהיינו שיהיה העברה שמורה לד' דורות. ובמדה טובה כתיב לאלפים. דהיינו שני
אלפים דור. ולכאורה יפליא לם יהי' שכר ועונש בחד גוונא. כגון שנאמר שני אלפים זהובים. ח"כ משתלם לשני אלפים דור. ולם
הפסד העונש שני אלפים זהובים. אוי נתחלק העונש לד' דורות. ח"כ הוי שמדות פרענות מרובה משמדה טובה אחד מת"ק. שהרי
בשכר אינו מקבל מאביו רק זהב אחד. ובעונש מוכרח כל דור לפרוע ת"ק זהובי'. אך גראה מהיכן ילפי' לנו דבר זה שהעונש ומשכר
מתחלק. ע"כ בריכין אנו לומר כמאמר רז"ל על רבעים. משום שמשמע שקשה לאחד כוח לשנים. ולכן מתחלק. ומעתה הסברת
הפוכה כמו רגע. דתינח בעונש יש לומר כך. משו"כ בשכר מסיכה תיתי לומר שנתחלק. ודאי נותנין לכל דור שכרו משלם. לכן
רמזה לנו התורה זאת. בשני שדיברות כתוב לאמר. ועושה חסד לאלפים בפתח. להורות על שני אלפים הידועים. והיינו לשני
אלפים דורות. לפי שאם הקדים הכתוב על רבעים דקאי אדורות. לכן אמר לאלפים הידועים דהיינו כמי הדורות. משו"כ בסדר
כי תשא שהקדים החסד לפקידת העון על רבעים. ולא מיירי מדורות כלל. ח"כ לא ילדק שם לאמר לאלפים. להורות הידועים:
דהא לא שליך מדורות כלל: לכן אמר לאלפים בקמץ כלומר לא אלפים. כי היכי דלא נטעה לומר שית חלק ג"כ לשני אלפי' חלקים
כנ"ל וק"ל: ע"כ הגה"ה): ומילת רחם דהכא הוא כינוי להחכם. על שם החכם עיניו ברחמו. ולפי שהעשיר הוא מורה שקר
והחכם נקרא זקן בדברי רז"ל זה קנה חכמה. וביתבי' סי' ס' פסוק י"ד כתיב זקן ונשוא פנים הוא ברחם והמורה שקר הוא הזקן
לכן כניתי החכם בשם רחם. ומה שהקדימתי העשיר להרחם. משום דכמלכי' סי' י' פסוק ד"נ וכל"ה ב' סי' ט' פסוק ד"ב. כתיב לעשר
ולחכמה הרי שהוקדם העשר להחכמה. והטעם לפי שהוא המדרינה שתחתונה כמבואר בפרק ח'. ע"ד לחזור וקדם לרתני. וברישא
שוכח והדר נהורא. קליפה קודם לפרי. וכסיל מרים קלון שהוא המתחיל במלה ובמריבה. והיכר' שהוא המלך הזקן וכסיל
שהקדים בויקהל סי' כ' פסוק ד' ואת הנשוני מרחיק מעליכם. והוא מכוכה בשם עשיר כי מלפון זהב יאתה. והוא לפתח חטאת
רובץ ומלפון תפתח הרעה. ואח"כ היות שהוא בן י"ג שנה אז במלכותו וגולד רח"ם. לכן הקדימתי העשיר להרחם:
ויפנשהו' ויבקש המיתו. שמותסי' ד' פסוק ד"ך שפי' פגיעה לרעה. וכן לפגשם כדוב שכול הועע סי' י"ג פסוק ח': יגנשו סיינו נמי
בנשה למלחמה. וכפלתי העני בתלת שונות לחזק העניין כלומר שסי' מחלוקת רב בין עשיר לחפש. וכן כל דבר הכפול במקרא כמו
ושפוט שפט סמלך תמלוך משול תמשול הוא לחזק. ומדכתיב הכי קרא נבי שור הכר והלויתן. והשור הוא מכל שמלא המרכבה שהוא
מדרינת רם. והלויתן מדרינת מים שהוא ימין ככודע. ולכן דרשו נמי בב"ר פ' וינם הכי קרא על יהודה ועל יוסף. יהודה שהוא לרי'
ימין המרכבה. ויוסף שהוא שור משמלא המרכבה. לכן דרשתי נמי הכי קרא הכא לומר שהימין והשמאל נתקוטטו. כי לב חכם לימינו
ע"ד מאמרו"ל הרוצה לחכים ידרים. בחית מכורה בדרום. לב כסיל לשמאלו. והרוצה להעשיר ילפין. בחית השולחן בלפון
ומלפון זהב יאתה הכי מרכבה דידי' כו': דלו כתיב בפ"ק והחלפתיו בוש"ו וכלות' לעלמו מרבה חלוק ככוד ומרבה דברים: להשתרר
לשתגדל. וכן כי תשתרר במדבר סי' ט"ו פסוק י"ב. בחוטר במטה ושבט מושל. וכן וילא חוטר מגזעיש כיתבי' סי' י"ח פסוק ח':
זדבר ה' שחכמה. כדכתי' משלי סי' ב' פסוק ו כי ה' יתן חכמה מפיו. וכן כי מליון תלא תורה ודבר ה' יצפי' סי' כ' פסוק ב': חחזיר
כבעון שהזיר והפרים בניזה. ומילת מלא ספל מים. כן פירש זה המויל את רוחו בדברים שרשה: טמזלעון מביאה שמלן לפו בריב
גדול: יאך כל מבין ורקין מיעוטי'. כלומר מלחמה זו לא הי' ממשית. אלא בדברי קנטור: יאלחרחר לנרות. וכן אל תתחר במרעים
תשלים סי' ל"ו פסוק ב'. מלה קשה: יבומים כלומר הי לפשר למים רבים לכבות את האי"ש: יגבלשה שלשה כתיב וכתבתי
לשה כלומר בכלי מלחמה שמו לשה: ידבחרבות כתיב וכתבתי בחרפות כלומר שחירפו בדברים כלון הכתו בכלי מלחמה וכדמסיק:
בוטה

"עשיר וראש בנפנשו. אהד באח' בנגשו:
חעשיר דל"ו ירבה. להשתרר
בחוטר גאוה: ורברח' בזה חחזיר
כמץ הגיזה בריב טמין אפים. יאך ברבר שפתים:
יאלחרחר מצה ומריבה. יבומים אין לכבה: יגבצי"נה
מעורר מדנים. ידובחרפ"ות חניתות וכידונים:
בוטה

עשיר משלי ד"כ ב'
חח'חיוב מ"ח ח'
העשיר שמות ל' ט"ו
חוטר משלי י"ד נ'
ודבר במדבר ס"ו ל"ה
כמזיר סופטים ו' ל"ח
בריב משלי ל' ל"ב
לך יעשיה ל"ו ס'
לחרחר משלי ד"ו ד"ח
ומים סיר השיריס ס' ז'
בליעה משלי י' י"ב
בחרפות שמואל י"ו מ"ה
בוטה

קדמה צפונה ונגבה

עוה"ס בעולם: הלא סוכות זה מתוך חליו כ' אומרו למדתנו רבינו כי אדם אין צדיק וכו' כלה מקרא מלא הוא והלא אמר כלפון למדתנו. והמפר"ש ז"ל הרגיש בזה וז"ל אע"ג דקרא הוא. ק"ל כלפון הוא בדרך שאלות ותשובות תלמיד לרב וקרא קלת דחוק בזה"כ: אך לחשבה לדעת לחרת ולזתו רציתי לדיק לפני רק בהעיר על הפסוק שכפול במילת שוכות והיה די שיאמר כי אדם אין צדיק בארץ אשר לא יחטא אבל אשר יעשה טוב ולא יחטא. אלא ודאי פי' הכתוב הוא לאשר יעשה טוב שיקיים כל אלות עשה ולא יחטא לעבור על ל"ת וזה אין צדיק בארץ שיקיים ולא לעבור. אבל להזכר על ל"ת לאוד לאשר שיוכל להזכר. הערה שנית היא בלפון ר"ח עקיבא כלום חסרתי מן התורה כולה והוא משולל הבנה דאל"ל כלום עברתי מהתורה כולה. אבל לפון חפרתי לאכס שוא כי' יודע בעלמו אלא עבר על ל"ת לכך לא אמר לפון עברתי רק יוכלהיות שעבר על מ"ע לפיכך שאל כלום חסרתי מ"ע וע"ז הציב ר"ע תלמידו כאתמי' על דברי רבו כלומר שאלת כלום חסרתי אלא ע"כלא קיימת כל מ"ע שאתה בעלמך למדתנו פי' הפסוק כי אדם אין צדיק כו' כנ"ל שא"א לקיים שניהם כא' טובים לקיים ואלא לעבור וזה וודאי אלי עברתי על ל"ת אך על מ"ע אין צדיק וכו' ודוקא רבו ולא בוש: אך על זה יש לפקפק לפי סברת ר"ע אליבא דרבו הוא שעבר על מ"ע הא קי"ל אין מעכבין על מ"ע. אך סנא' מסיק שם בעידן ריתחא מעכבין על עשה לפיכך הילדיק הקדוש זה על עלמו אמת דיבור בתחלה ואמר אמה עוה יש בעולם ומעכבין לפילו על עשה וסוכות זה מתוך חליו וכאמור וק"ל: (ע"כ דברי דפח"ן ירדה וכן יפרון):

ואני בעניי הכינותי מקום עיון בעלמי בהקפה רחבה. דק לעורר מה שהקשה עוד המפרש"ז ז"ל מהלי דר"ע. אמאי דקאמרינהו בשבת דף כ"ה ע"ב לרב אמי דאמר אין מיתה בלא חטא מהא דתני ד' מתו בעטיו של נחש וקאי בתיובתא. מ"טלא מסתייע לי' מר"ע דהכא. ומתרץ דלמאי שהעלו התוספות דקרא כי אדם וגו'. ברוב בני אדם קאמר. ס"ב י"ל דא"ל ר"ע לר"א שגם הוא מן הרוב. וכתב המפ"רשז"ל בעלמו והוא דוחק ע"כ:

ונ"ל דקושיתו חדא מנו חברתם מיתרלה. דק בשום שכל וסברא אין במקרא זה שאמר ר"ע. סתר את דברי רבו ר"א. וקנטרו והכחישו והכלימו ברבים בקמים עליו בשעת פטירתו. והוכיחו במלין שחשה. הלא זה היום שעמו סולך משוף עולם ועד סופו כאלי' פ"ק דיבמות. וכיצד ורבין לפני תלמידו בחליו כאלי' בגדרי' דף ל"ם. הכא היכא היום הזה לגלות שלו עונו. ויפקד עליו עון. כמה גדרים גדרו חכמי' בחולה כדי שלא יסבר לבו. כנ"ל בשם ירושלמי' ושל"ח. וכי"ד סי' ר"מ חס דאה אביו עובר על ד"ת. אל יסתור דבריו. אלא ל"ל הכא כך כתיב כו' כל שכן לרבו דעדיף מיכב. הלא הלבין פניו ברבים דהוי כשפיכת דמים. אך לחשבה להלדיק את הלדיק דמעיקרא. בחשר שבשבת דף הנ"ל קפריך לרב אמי מבריתא שחתרו מה"ם לקה"ב מפני מה כו' והלא משה ואהרן שקיימו כל התורה כולה כו' ומ"ל הק"ב מקרא אחד וגו'. והנה הכל ברייתות ע"כ פליני אהדדי. דהא קאמינ"ד אמתו כו' והא הכא כמי משה ואהרן. אך הכל השוה שבשן לתרוייהו ל"ל דקרא כי אדם וגו'. קאי אהרוב בני אדם כמ"ש התוספות. ומעתה לסברת המפר"שז"ל דפליג ר"ע אהא דאמר בזה הלשון אומר אפי' מסופק אם אחת מאלו הברייתות אמת. וא"כ ע"כ ל"ל דקרא ברוב בני אדם קאמר. וא"ל למאן ליתיבהו לתרוייהו ולא אלטריך לאפלוגי בין רב למעט. ואפשר דהם"ל דאך דמה"ם פליג אהך ד"ד מתו. ומפרש הכי מקרא אחד לדיק ולרשע כלומר אין צדיק בארץ כל אדם לריך לחטוא. והכ"נ שלא הקשו התו' קושיתם אהך דמה"ם. והמקשין הכין כפשוטה שם מיתה בלא חטא. לכן מוכיח מכי' לרב אמי. והתרלן דלא מאלי הכי. משום דעדיף מכי' קאמני. דאשכח תנא דס"ל הכי. ולפ"ו רשב"ח לא פליג אהך דמה"ם. אלא קאפרש לה בענין אחר כנ"ל. ולפ"ו י"ל דקרא דוקא קאמר. ואפשר שאחת שאל לר"ח פי' הפסוק ולא הציב לו אלא אפליגו בדברים לפי שלא אמר דבר שלא שמע מרבו. כדאי' בפוכה דף כ"ג ע"ב. וכזה"ל פשוט דבסנהדרין פרק ד' מיתות אמרר"ח לתלמידיו תמה אני אם ימותו כו' אמר מרבותיה דהא אמר רב אמי מרבותי ולא אמרתי אלא מה ששמעתי מרבותי. ולא אמרתי אלא מה ששמעתי מרבותי. ובתר הכי אמר שמעתי שוכה ס' הלכות בסנהדרין עוה. וג' אלפים הלכות בנטיעות קשואים ולא שאלוני עליהן. ולכאורה ריעא מיותר הוא שלמד הוא. מאי כ"מ. אך לפי שיש לומר שלכך לא שאלוהו תלמידיו. לפי שידעו בו שאינו אומ' דבר אם אלא שמע מרבו. וירעו בן לא למד כל כך מרבותיו. לכן אמר סרבה למדתי מרבותיי כו' ואפ"ה לא שאלוני. ביחוד לענייננו אף אם נאמר שלא ר"ע בפי' הפסוק. הוא כמו אחיך מלתא דלא שאל עלייהו. דרי שמי' ר"ע מסופק בפירש הפסוק. ועכשיו ששמע מר"ח אמה עוה יש בעולם. שפיר"ש ז"ל שהרגיש בעלמו שימת. ואח"כ אמר שלא חיסר מכל התורה כולה. מוה רלה ויוכח שים מיתה בלא חטא:

וא"ב קרא ע"כ ברוב בני אדם קאמר. לכן א"ל למדתנו רבינו כי אדם אין
צדיק בארץ: כלומר עכשיו בזו הרגע למדת אותנו פיבם
פסוק זה שמייכו מסופקים בו כנ"ל
ובוה מיושבים שני קושיות:
על המפר"שז"ל
ודו"ק:

הוא קודם להמירם של הפה. ומה הניע לו לדוד בשכותיות טעמו. ונם על מה ולמה הוא מחכר הפה כל כך עד סוף הפסוק. הפי
הל"ל ס' לורי ונואלי. לפניך יהיו לרצון אמרי פי והניון לבי. דהכי הוה ניחא טפי דכל היכא דמלי למקדומי להפה הכבוד מקדמינן לי'.
ואע"פ שאין ראיה לדבר זכר לדבר מיהא איכא. ממ"ש התוספת במנילה דף ס' ע"ב בד"ה אלקי' ברח ברחשית ע"ש ואתנם יש לדחות
ולומר הכא נמי כדאמרי' נבי חטאת לה' מטעם מיתה: אך במה שכתבתי ליישב אחת לאחת. ויהי' בידך מלא כף נחת. והסינגון
יהיה כך. דוד המלך ע"ה הרגיש בעלמו שאמר שני דברי הפותרים זה אחת זה. ועל זה חילה פני אל תיהיה לרצון אמרי פי כלומר שני
האמירות אלו. אך כי היכי דלא תקשה אחיך אפשר שאני דברים המתנגדים יהיו לרצון. לכן אמר והניון לבי לפניך ס' כלומר אלו
שנגלה מחשבתי לפניך. מבואר שניהם לדקויהדיו בכן יהיו שניהם לרצון על דרך פשרה יפית ידו על שני האמירות. בהיות
שכבר מילתא אמורה לעיל מאמר ז"ל ברכות דף יו"ד ע"ח הכהובריוני דהוי בשבועתי' דר"מ והוא הא מצערא לי' טובא בקרא הוי הא
בעי ר"מ רחמי עלייהוכי היכי דלמותו יאמרה ליה ברורי' דביתהו מאי דעתך דכתיב יתמו חטאים מן הארץ. מי כתיב חוטאים חטאי'
כתיב. ועוד שפיל לסיפא דקרא ורשעים עוד אינם. כיון דיתמו חטאים ורשעים עוד אינם. אלא בעו עליהו רחמי להדרי בתשובה.
ומקרא זה דוד אמרו בספר תהילים סי' ק"ד. כמלא דע"כ ס"ל שטוב להוליד בנים רשעים מלהיות עקר שאינו מוליד כלל. מאחר שיש
תועלת ותרופה למכתם בחזירתם בתשובה. כמ"ש אמרי"ף ז"ל והבאתיו לעיל בד"ה אחנם ע"פ סדרוש ע"ש. וכאן נמלא כאן סי' עכינה
דסלקא מינים. שאמר דוד המלך ע"ה. ורחה אם דרך עובב ביוגו. שאם עתיד אני להעמיד בנים שיבעיסוך מוטב לי ואנכי הולך
ערירי הרי שביקש אלא להוליד כלל מלהוליד בנים רשעים. ת"כ מבואר שדבריו סותרי' זה את זה. אך תאמר לנרסת הילקוט דנרס
בדברי דוד כמי שיבעיסוך קשה קושיא זו. משל"כ לנרסת הש"ר דנרס בדברי דוד שיעליכוך. דהיינו אם יעמדו במרדן בלי תשובה
לא קשיא מידי. שבאמת רשעים טובים להולידם מלהיות עקר. דהיינו אם יחזרו בתשובה וכדכתיב יתמו חטאים ולא חוטאים. ומה
שאמר דוד שטוב לו להיות עקר מלהוליד רשעים. היינו בנים שיעליכוך שיעמדו במרדן כמ"ש הרי"ף. בתרוכה על ברורי' להמין רבי
עקרה לאולדה בנים לניהנם שאינם שומעי' תשובה. וזהו שאמר דוד המלך ע"ה יהיו לרצון אמרי פי כלומר שני האמירות שאמרתי
הנראי' כסותרי' זה את זה דהיינו יתמו חטאי' וגו' ולא כתיב חוטאים. וקרא ורחה אם דרך עובב בי וגו'. שניהם יהיו לרצון כנ"ל. אם
ישובו ואוליד אפילו רשעים אם לא ישובו טוב לי שלא אוליד כלל. אך כתיירא דוד פן יופיר פה עליו מלך הא. מאברהם שאמר
מה תתן לי ואנכי הולך ערירי. דיולבא מן הדין להיות כנדון. והלא אברהם לא חילק כלל בין הרוגים לשוב. ובין אותן שיעמדו במרד
ובמעל. דהא היו שיבעיסו' לאמר. לזה אמר והניון לבי לפניך ס'. כלומר אע"פ שאני מתפלל ואומר אם דרך עובב בי דהיינו בנים שיעליכוך
היינו מצד שיותי בטוח בך שאתה יודע הניון לבי. שלבי חלל בקרבי ואין בח ביצר הרע למשול בי. ואיכי עושה דברים אלא להורות
תשובה ליחיד. וכיון שתשובה דיחיד מועיל מוכרח אני לחלק בין רשע הפך לעומד במרדן. משל"כ אברהם לא ידע מזה חלוקה כלל
כנ"ל וק"ל. ולפ"ז לא קשי מלת יהיו לרצון על הניון לבי כמו שפי' רוב העולם. וסרו כל התלונות והותרו כל הספיקות אשר התעוררתי
בהם. ואין להקשות. מיך אמרתי שאברהם לא ידע תועלת תשובה דיחיד ת"כ מאי בשרו הק"בה לאברהם ואתה תבוא אל אבותיך בשלו'
שדרשו"ל שם"ל הק"בה שתרוץ עשה תשובה. די"ל דהבשורה הזאת היתה אחר למירתו מה שתתן לי וגו' כדמוכח בקרא בהדיא
ברחשית סי' ט"ו ואי אמי יש לומר מלד דבאותן הימים לא היה ליבור בעולם וכו' כל יחיד כמו ליבור וק"ל:
תם המאמר. בעזר השומר. הבורא ינחמו. ובעזרי ינחמו:

דאי

תנא לית לי' הוחיל ואמר"ח בפ"ד ממסכת אבות שיסי' כבוד חבריך כמור' רבך. והוחיל ומלאתי פה ק"ק למשטרדם
יע"ו חבר מילדותינו שלא בייסה את זקנתינו ומאן חב"ר דכולא בי' כחברא דאוס"ב אהוב למעלה ונחמד למטה הל"ה
התורני הקלין המופלא כבוד הר"ר ליב בן יעקי' פרענר סי'. לכן אחלק לו ברכים כבוד חכמים יכחל טוב זו תורה
בחלקת התעו"ד אשר קנה יעקב. בעבין מה שכתבתי לעיל שלבך אמר חזקי' פשפשתי בר"מח אחרי דוקא. לפי שהם תלויים במלות
עשה. וכשהלריך את לוי אמה עזה בעולם. ובעידן ריתתא מעכשין לפי' לעשה. ורבותא קא"ל ע"ש דף ו' ע"ב. אמרתי אמי
לנבי אלינהלפני הקורא החביב דבר נאה ומתקבל. אשר בחנו לוכי מלין אלה מעליותא דאתמר מסמי'. וז"ל:

בגמ'

דסנהדרין דף ק"ו ע"א אדר"ח בשחלה ר"א נכנסו תלמידיו לבקרו אמר להן אחת עזה יעבעולם התחילו הן בוכין
ור"ע מצחק אמרו לו למה אתה מצחק אמר להן וכי מפני מה אתם בוכים אמרו לו מפני ת"ת שרוי בלצר ולא נכנס
אמר להן לכך אני מצחק כל זמן שאני רואה רבי שאין פקפנו לוקה ואין שמנו מבאים ואין דוכסומדני'
אמרתי שמח ת"ו קיבל רבי עולמו. ועכשיו שאני רואה רבי בלצר אני שמח. אמר לו עקיבא כלום חיסרתי מן התורה כולה. אמר לו
למדתנורבינו כי אדם אין לדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא ע"כ הנמ'. ופיר"י ז"ל כלום חסרתי שאתה אומר שאני סובל
עונותי: הנה לדקדק כל הדקדוקים הרחוים קצר המצע כו'. אך רחוי לעשות לב על הכרחים ביותר. והוא במה שאמר להן אחת
עזה

יכסר. ח"כ כלה כתותך כלומר נסתר כתותת עלמך דסיינו קרא דרכי עקרה שוח כיעני' סי' כ"ד דמשמע מינים שטוב שלא להוליד
בני' כלל מלהוליד בניש לנסיונם. מה תחמרים חילוק בין לים לאסם. דעקרה משמע אפי' ואין לינס מצוה על פ"ו משמ"כ לים
המצוה על פ"ו ומוכרח ליפת אפי' ולהוליד בניש. ע"כוש ליתיבאחר שכך מקובלני מבית אבי אבא ופירש"י ז"ל דוד לפי שאמרו
רז"ל במדר' רבה פרשתלך לך וכילקוט שם ובתהילי' סי' קל"ט ז"ל. שני בני אדם אמרו דבר אחד אברהם ודוד. אברהם אמר ה'
אלקי' מה תתן לי. אמר לפניו רב"ע אם אין עתיד אני להעמיד בניש שיכעיסוך. מוטב לי ואלכי הולך ערירי. דוד אמר אקרני אל ודע
לנכי בחנני ודע שרעפי וראה אם דרך עוצב בי ונחני בדרך עולם. אמר לפניו רב"ע אם אין עתיד אני להוליד בניש שיכעסוך. מוטב
לי ואנכי בדרך עולם. הרי מבואר שדוד אע"נ שסיים זכר ומצוה על פ"ו אפ"ה ניקש שלא להוליד כלל אם עתיד להוליד בניש שיכעיסו
להק"בה. לכן אמר לו אחזקיה כך כמו שאני עושה אמש. מקובלני מבית אבי אבא דוד כנ"ל:

ודע במ"ר קאנריש בדברי דוד שיעלילוך במקום שיכעיסוך. וכראה מסוס דכתיב אם דרך עוצב בי. נקיש כמי לשון יעלילוך
אך כי דייקינן בי' יבואר נרסת סילקוט לפי מה שאמרו רז"ל שבחטאת שלד' חוטאת מכעיש להק"בה כמאמר ז"ל בריש מסכ'
ברכו' דף ז' ע"ש בשעה שאמה וורחת ומלכי מזרח ומערב מתאחוים לאמה מיד הוא כועס. הרי שאכעסה הוא בשעת העבירה.
אך ורקבכל זאת אין הק"בה מתעצב אל לבו לאמר נאמתי כי ברחתי את אחדש כי עדוקנה ושיבה סוא סובל ועדיוש מותו של האדם
הק"בה מחכה לו להטותו לתחי'. כי לא יחפץ במות המת. כי אם בשובו מדעתו. משמ"כ באשאדם מת בלא תשובה. אז
הק"בה מתעצב אל לבו על שברא לרשע. וכיון שכן מבואר שאברהם התפלל אם עתיד אני להוליד בניש שיכעיסוך דסיינו שיהיו
בעלי עבירה ח"ו דסיינו שאכעסה אז מוטב לי ואלכי הולך ערירי. ואע"נ שאפשר שיחזרו בתשובה מ"מ לא אאמין בתשובתן
של רשעים. ואילו היה נרסת סמ"ר אמת שדוד אמר שיעלילוך דסיינו שאם יעמדו במדרגן. אז כלא ארפי וה כרחי וה לא היה תפלתן
שוה. ואין אמר שני בני אדם אמרו דבר אחד. לכן נרס סילקוט בדברי דוד נמי שיכעיסוך. אמנם כי דייקינן היה שפיר. יבואר
בהר היטב שיש לקיים נירסת סמ"ר. ואע"נ שאברהם ניקש מן השמים שיהיו בלא בניש אם עתיד להוליד בעלי עבירה דסיינו
שיכעיסוך. ואע"פ שרולים לעשות תשובה. ודוד התפלל שיהיו בלא בניש אם עתיד להוליד בניש לנסיונם. דסיינו שיהיו במדרגן.
כדמשמע בניש שיעלילוך דוקא. אבל בעלי עבירה אם ישובו אל ה' דסיינו שיכעיסוך. אפי' הוא ניחא ליה לדוד להולידם משיהיו בלא
בניש. אפ"ה אמרו דבר אחד כי הכא אמרו רז"ל שיה דוד רחוי לאותו מעשה אלא להורות תשובה דיחיד ויליף ליה מהא דכתיב
לבי חלל בקרבי ופיר"ש ז"ל יצר הרע חלל בקרבו. ואין לו כח לשלוט בו ע"ש בריש מס"כת ע"ז דף ד' ע"ב. הרי מבואר שבימי אברהם
עדיין לא נודע ענין תשובה דיחיד. וא"כ הוה הכעסה דסיינו העבירה והבעלבה דסיינו העמידה במדרגן ענין אחד. שאפי' אם
אדם חוטא ועושה תשובה בימי אברהם שעדיין לא נודע שתשובה דיחיד מועיל. הוה כאילו עומד במדרגן לכן התפלל אברהם שלא
יהיו לו בניש שיכעיסוך דסיינו שיעשו עבירות אע"נ שישובו הוה עלבון לו בימי אברהם. מוטב לי כו'. משמ"כ דוד שבא
להורות תשובה דיחיד הוכרח לומר שיעליבך דסיינו כשיעמדו במדרגן. ואפשר שלזה נתכוון דוד ז"ל במה שאמר אקרני אל ודע לבבי
כלומר אלד שיאקרני אל וידע לבבי שהוא חלל בקרבי. ואין כח ביצר הרע למשול בי. לכן ואלה אם דרך עוצב בי. שלא אהיה עתיד
להעמיד בניש שיכעיסוך דסיינו שיעשו עבירות אע"נ שישובו הוה עלבון לו בימי אברהם. מוטב לי כו'. משמ"כ דוד שבא
להורות תשובה דיחיד הוכרח לומר שיעליבך דסיינו כשיעמדו במדרגן. ואפשר שלזה נתכוון דוד ז"ל במה שאמר אקרני אל ודע לבבי
כלומר אלד שיאקרני אל וידע לבבי שהוא חלל בקרבי. ואין כח ביצר הרע למשול בי. לכן ואלה אם דרך עוצב בי. שלא אהיה עתיד
להעמיד בניש שיכעיסוך דוקא. אז ונחני בדרך עולם ולא כמו שהתפלל אברהם שיכעיסוך ולא היה מחלק בין עושי תשובה לעומדי
במדרגן. אבי אבי אומר כן אלא שיעליבוך לפי שאני מחלק בין עומדי במדרגן ובין עושי תשובה. והטעם לאמרם דשלינא אאדם
ח"ו אלא אמרם שעדר ידיעה של אברהם מתועלת תשובה דיחיד כנ"ל. וא"כ הוה הכעסה כמי שהעלבה. ומכל מקום אמרו שניש
דבר אחד. כי רוח אחד להם שטוב להוליד בניש רשעים שיעשו תשובה מלילך ערירי. וטוב לילך ח"ו ערירי מלהוליד בניש לנסיונם
שיעמדו במדרגן. וכזה מבואר בהר סמיב מדוע הניח אבי אבא ספיר"ש ז"ל דוד. למה לא הניח רחיתו מאברהם
אביהו מקום דוד אלא הטעין כך הוה כמו שכתבתי. לפי שאמר שיכעיסוך דמשמע אפילו יעשו תשובה. ולא בחלה אפץ אוקי'. כי
אם רוח אחרת עמוקה. אלד דאוקי בניו אלא מעלי שיעמדו במדרגן. לכך לא רצה לישב אשה. אבל אלו' לו ידיעה בתחילה או ידיעה
בסוף שרצון קונים בו. ואלו' נושא אשה להוליד בניש אף אם ירשיעו. רק שיחזרו בתשובה. ולכן הולטרך לסביא רחייתו דוקא
אדוד. משום דאיהו הוה אמר שיעליבוך. ואמחלק בין עומדים במדרגן לבין עושים תשובה וק"ל:

ועתה נבא לפתח הסערלבין במקרא שתחלנו בו. יהי לרצון אמרי פי והגיון לבי לפניך ה' וגו'. להבאורה יפליא מ"כ
אם אמ' דבר הגון. מיבא תיתי לא יהי' לרצון עד שהולרך לבקש יהי' לרצון ואם ידע דוד שמן הרחוי שלאיהי' לרצון.
א"כמה יועיל בקשתו. כי תלילה לשל מכוב ושדי מעול. וכי משל פניש יש"ו בדבר. גם יפליא אמרו מלת אמרי פי דמשמע שני
מאמרי. ושל"ל מאמר פי. וכן דקדקו רז"ל בפסוק יודך ה' כל מלכי ארץ כי שמעו אמרי פיך. מאמר פיך לא נאמר אלא אמרי פיך כו'.
כמבואר פרק קמא דקדושין דף ל"ח ע"ש. גם קשה מאד על מה ולמה הקדים דוד אמרי פיו להגיון לבו. ושוא נגד השכל האנושי והחוש
מעיד ששלב חורש ופה גומר וכן אמרו רז"ל בשבת דף לג' ע"ב וז"ל. מכה זו מתחלת בבני מעיי' וגומרת בפה. אפי' אחא ס"ש שהכליות
יועצות ולב מבין פה גומר. ופרש"י ז"ל לב מבין ואורש מה שרולם לדבר. ופה גומר הדיבור שהקול יולא מן הגרון. הרי מבואר שהגיון

שתירגו החכמי לר"ע מי כתיב הכא בן נולד לחזקיה לכית דוד כתיב לי מחזקיה לי מחיכם אחריכם · וכנד מה שאחר לו וכב לי ברחב כו' כדי שתלדה תלד לו לדיק בהיותה בת לדיק כנ"ל · נס בזה מלא מעבה בלאחר יד כאחר כוחם · ותקטן זאת בעיניו להתחתן במלך שכמותו · ואמר לו ככר נגזרה עליך נגזרה כלאמר אף שאתה רואה אינני רואה · בי אמת חפלת בטוחות שתלד בתי יולד לך לדיק אבל מה לי לגזרה זו להשיא את בתי לאיש אשר ככר נגזרה עליך נגזרה עליך לייקר כלומר בשבילך ומלדך שהכרת לפוליד רשע ולא בחלה חפלתי:

זלא

היה דבר נעלם מעיני המלך חוקיה ז"ל והבין עשתוכותיו והשיב לותו דבר שפתים אך למאו"ר חזר על הראשונות ותקע יתד במקום נאמן ברורה שהדין עמו שבהיות אדם יודע דנפקי מיניה בנין דלא מעלי אז טוב לו שלא ליעשו אשה כלל ושלא לפוליד · ואע"פ שעדיין לא קיים מלות פ"ו כנ"ל · דהאי סיפא דקרא דקאמר דוקא כי אינך יודע אימה מפני יכבד קאי בין אריעה ובין אסיפא דהיינו בין מבשילות אשה בילדותו ובין לוקנותו · דוקא מלד שאינו יודע מחוייב ליעשו אשה · משא"כ כשיודע שלא יכבד לא יעשו כלל · ודקדק באמרו בן אמון בלא נבואתך ושא בך מקובלני מבית אבי אבי אבא דלכאורה יפליא למה קראו בן אמון ושא אמר לו סתם בלא נבואתך ושא אוסיפה לקרותו בשמו: והנה על פי הלבי אפשר לומר שבשבין אזנו מלין שאינו רואה לשדך עמו בא"ם לעיל בבאינה שאחרונה שבשיב לו באמרו ככר נגזרה עליך נזירה מלד שעליך נגזרה לפוליד רשע מלד שאתה בן רשע א"כ למה לי להשיא את בתי לאיש אשר אלה לו לכן אמר בן אמון כלומר נס לי לבב כמוך ואני מושלם בלדקות כמוני כמוך כעמי כעמך · אך סיתרון שבך הוא שאתה בן אמון לדיק · ושא בך בעלמותך שוס מעלה יתירה · אמנס לדרכינו יבואר אי"ה רק נעודר ונשיס לב למה שאמר כלה נבואתך כו' שאם פרושו כלה בכף פתוחה על מתקבל דבר שהוא לוי · שיכלה וידבר את נבואתו מה שיש לו עוד לדבר · א"כ יפליא מי נלה רז זה לחזקיה שיש ליעשיה עוד דבר מה להגיד לו · ואמת יורה דרכו שלא היה דבר בפיו לומר לו אז · ואם פירושו כלה לשון עבר קשה בהיפך מי נלה רז זה לחזקיה שלא יהיה שוס נבואה ליעני' משתה · ואמת יורה דרכו שהולרך ישעיה לשוב אלצו ולומ' לו בדבר ה' · שמעתי את תפילתך ראיתי את דמעתך הנני יוסיף על ימיך חמש עשרה שנה ואם פרושו של מלת כלה שאתה מסקר בנבואתך · יפליא הענין מאד על לותו לדיק שאמרו לישעיה הנביא מפורסם לסקרן א"ו גם אמרו כך מקובלני בו" מילת כך הוא לך למותר: אמנס הענין הוא ע"פ מש"ל שחזקיה החזיק בטענותיו הראשונים דחזקיה ברה"ק הייתו ברה"ק של נביא אחר כנ"ל ובמה שסיימתי לפתח גנד מה שלא רלה להשיאו בתו מלד שהיה חזקיה בן רשע כלומר ככר נגזרה עליך נזירה עליך לייקר: על זה אמר לו בן אמון כי הנה אמרו"ל אמון ואמצי אחי הוי : והנה מקרא מלא דיבר הכתוב שאמצי' הי' בן יותם שעשה הישר בעיני ה' כמבואר בד"ה ב' סי' ד"ד · הרי שאביו של אמון הי' רשע · ואמון לף שהי' לדיק · כמאמר ז"ל כל מקום שאתה מוצא בבחינות בידוע שהוא נביא בן נביא וכתיב ישעי' בן אמון הרי שאביו של ישעיה נביא מ"מ מלד שהיה אמון בן רשע יותם מהרהו היה לולהוליד רשע כאשו שאבי לדיק ומלד שאבי בן רשע אחז ומחזקת ומולדק לפי דבריך שבכל נגזר נזירה להוליד רשע ולא יועיל זכותא דידי ודידך וכל הפעולות שבעולם לכן אמר לו בן אמון כלומר שאביך ואבא מי ברא אלא לאביך אמון הלא בן רשע הוא כאשו · ומהרהו לך להיות רשע ח"ו וק"ל:

באופן

לאחרי"ל דהכא קאמר לי' שהוכשוח שיוליד ישעיהו הלדיק כנ"ל שאתה בנבואתו של עדו הנה בן נולד לבית דוד וגו' וכנד מה שאמר לו ישעיה ככר נגזר עליך נזיר בלשון בתמי' כנ"ל · דילמא מחזקיה אחרינא · ומזה הבין חזקיה שלא יעשיה על עלמו הוא מדבר לפי שגם הוא היה מבית דוד כנ"ל לאמון ואמצי' אחי הוי · לכן אמר לו בן אמון כלה נבואתך וגו' · ע"פ מאמר ז"ל במגילה דף יו"ד ע"ב כל כלה שבית לבועז בבית חמי' זוכה ויולאה ממנה מלכים ונביאים מכלן מתמר כו' מלכים מדוד · ונביאים דאמר מר אמון ואמצי' אחי הוי וכתיב ישעיה בן אמון · לכן אמר לו בן אמון כלומר וכי תעלה על דעתך שממך ילא יועיהו הלא הוא יהיה מלך · ואתה בן אמון שהיה נביא כלה נבואתך בלומר אתה תעמיד הנביאים מה שוכתה תמר לפוליד ולא כלומר לא מטעותיך שאתה סובר שמלכי' ממך ילאו · לא נמי"ל לדרך הוא ממש שרמה ישעיה ז"ל שהוא יוליד אותו הלדיק יאשיהו כאשר האמת יורה דרכו שמבטחה על בתוילת הקרן הכורת · אך לא ידע שגם מחזקיה יהיה שיצא לבתו · ולכ"ש לשון בתמיה וכי ככר נגזרה עליך לייקר הלא ממנו ילאו ככושים הללו · לכ"ש לו חזקי' לא כלומר לא מהילטנניות שלך שאתה סובר שממך לבד יולד · בוא אתה וטועה · ולייק באמרו כלה נבואתך ושא כלומר אחת מזכי הקלוות · או כלה נבואתך ת נמור מה שבדעתך שאם אתה יודע שמזכיו עתיד לעמוד א"כ כלה נבואתך נמור דבר נבואתך · ואם לי אתה יודע שאחת שמזכיו עתיד לעמוד · א"כ לא מהילטנניות שלך והוא"ו במילת ושא · הוא וא"ו והחילוק · כי כלי שוס לד ספק א"א להעמידו אלא אחי · לפי שאם כתוב לאמר מבית דוד דסייגו בית המלך מלכות בית דוד יושבי כסאות לבית דוד · וזהו שאמר כך מקובלני מבית אבי אבא זפיר"ש ז"ל לדוד · רלונו לומר כך אבי מקובל שוס יאשיהו אשר כתנבא עליו עדו הנביא ישעיהו מבית אבי אבא דכתיב מבית דוד וסייגו מבית המלך: בחופן אחרי"ל דה"ק לעולם אבי אומר לך שאבי סומך על נבואתו של שלמה בבוקר זרע זרעך וגו' כי אינך יודע וגו' שם אתה יודע שלא יכשר שוב שלא לפוליד בנים כלל · דאל"כ אלא שבבקר זרע זרעך · בייגו מכל מקום אפילו אם יודע שלא

לעולם. הלא טוב לי לגחר זמן הנשואין שלי ככל החפצי: ואפ"ה לא למות כי אחי' להוליד זה הבן אשר ניבא עלי עדושנניח
וכה"נ אשכחן בשלהי ברכות דף ס"ד ע"ג בענין רב יוסף דלא קבל עלי' נשיאות. דאמרי לי' כלדאי דלמוי מלך תרתין שנין ופלגא
ופיר"ש ז"ל שרלה שיהיה רבה בשיאך"כ שניס תחילה. כי אמ' אם אמלוך תחילה למות לסוף שנתיי'. ובדחה מפני השעה ועמדה לו
שלא הפסיד שנות ובכך עכ"ל. ועתה עשה אזנך כחפרכסת והסכת ושמע דברי חכמים וחידותם שחזקי' ז"ל במתק לשונו רמז לו
ליעשיה ז"ל את כל הנזכר. ודקדק בלשונו הטהור שאתה הבלי ברתך כו' כלומר אחר שזקנתי ונתקרר דמי מאין תאות לנשי' ועל זה
אמר הפסר דגרמא זכותא דידי. מלד שסבלתי את תאותי וכבשתי את מעייני כל כך כדי שילאו ממני בנין דמעלי וברתך דוקא כדי
שמלדה תלד לדיק בשיותה בת לדיק. ועל זה אמר ודידך כלומר מלד שאתה לדיק. וכענין אברהם הוליד את יצחק כלומר מלד
אברהם אבי' לדיק וא"כ היה יצחק לדיק בן לדיק. לכן הוליד (בשמיד בן הנקרא תולדה). שלולא' יצחק נ"כלדיק בן רשע
כמו דבקה אשיתה בת רשע. אז לא היה יצחק מוליד ברשע לינוקרא תולדה. ונם הוא היה מתפלל שלא להוליד כלל כמו שמתפללה
היא כדכתיב כי עקרה היא כמבואר בחבורינוסב"ל שמתפללה להיות עקרה מבנים לניסנס. ואמנם יצחק לפי שהיה בן לדיק היה
מתפלל בהיפך שתלד. בשות נכון לבובטוס ב"ה שיהיה מלדובן לדיק. וזהו ויעתר יצחק לה' לנוכח אשתו כלומר דבר המתנגד
לתפילת אשתו ע"ש בחיבורי הכ"ל ותמלא נחת בע' זרי. וזהו שפירש רש"י ז"ל ויעתר לו. ולא לה לפי שהיו דומה תפילת לדיק כן
לדיק לתפילת לדיק בן רשע כלומר שלא היה תפילותיהן שוה. שרבקה התפללה שלא תלד. ויצחק התפלל בהיפך. נם הבחין
אזנו שהוא בטוח להתרפאות מחליו מלד שבטוח להוליד בן שהוא יאשיהו וכנ"ל ולכן דקדק באמרו משום דחזאי ברוח"ק כלומר בנבואתו
של עדו שבניא. דנפקו מנאי. שעתיד אחי להוליד. בנין לשון רבים לכל הפחות מוכרח אחי להוליד שני בנים כי שם נאמר שוה הבן
דהיינו יאשי' יהיה לדיק. שהרי קרא עדו על המזבח בשבר ה' ויאמר מזבח מזבח כה אמר ה' הנה בן נולד לבית דוד יאשיהו שמוזבח
עליך את כהני הבמות המקטירים עליך ועלמות אדם יישרפו עליך ונתן ביום ההוא מופת ונו' וידע הלדיק נפש בפתו שילא ממנו
בן רשע נ"כ. ח"כ בשכרה לריך להוליד שניס אחד לדיק דהיינו זרע אדם לחוד וזרע בהמה לחוד דהיינו רשע. ח"כ מדויק לשון בנין
דמשמע שניס כמיעוט רבים. ואם נאמר נמי שיאשי' לא יהי' בנו כאשר אמרת יורם דרכו ח"כ הי' בטוח שיעמיד
בניס ובני בניס הרי הן כבניס לכן אמר בנין לשון רבים. ואפשר שאמר כן לפי שברוח בחנת שאני הבניס שלולא הי' שמס יאשי'
כי ידע נאמנה שלא על בן שלו התנבא עדו. כי אם על בן בנו ח"כ ידע נאמנה שיהיה לו בנין דלא מעלי דאם קאמר אתם שיאשיהו יהי'
לדיק מכלל דאינך דהיינו בניו ממש לאו לדיקי נינהו ולכן התנבל על התרשלותו מלעסוק בפ"ו. ושעיה הבין תוכן מנחותיו וא"ל
בהדי בבי דרחמנא כו' כנ"ל. שאף אלו היה לך להדבר כמוטל בספק אם יבא ממך דבר טוב דהיינו לדיק היית מחוייב בפ"ו כנ"ל בבקר
זרע זרעך ונו' כ"ש שעתה שנתבטחת להוליד לדיק. ולכן בפל יאשי' ז"ל באמרו אחי דמפקדת כו' ואחי דניחא קמי ק"ב ליעבד דהיינו
שיבא יאשי' ויהרג בהבי יהיה אחיך שיהיה. ועל זה אמר לו חזקי' אשתא דייקא הב לי ברתך דייקא כנ"ל: הפסר דגרמא זכותא
דידי דייקא כנ"ל ודידך דייקא כנ"ל מלד קדושת הדם שלי שבבשתי מעייני כל כך וזכות שלך שאתה לדיק ובתך בת
לדיק מהרהור להוליד מלאך לדיק. ונפקי מנאי בנין דמעלי כלומר שני בניס הנולדי' האחד מלד פעולתי כנ"ל והשני מלאך אי נמי
האחד מלד אלו הפעולות והשני מה שניבא עליו עדו הנביא. דהיינו יאשיהו הלדיק לכן אמר בנין דמעלי לשון רבים. אמנם
אם לדין יש תשובה לכל הטענות הנזכרי' דמה שהניח רלה מקדושת הדם של אברהם לא דמיא להאי דהכא דשתא לאנזרה מן
השמים שיהיה לו תולדה רעה כהחלט. ולכן הועיל לו פעולה טובה. משא"כ כאן בחזקיה שנגזרה מן השמים שיהיה לו תולדה רעה
דנפקו מיניה תולדה רעה כהחלט. ולכן לא הועיל לו פעולה טובה. ודוק היטב כי נלאיתי. ודקדק במילת עליך כלומר מי נילהלך דעליך קאי שאתה תוליד את יאשיהו. דלמא מלאנם אחריני כמו

שתירלו

עיקור רמיזתך מכח קרא דבנקר זרע זרעך וגו' מדכתיב כי תיכף יודע וגו' דקא סברת דקאי נמי אריסא כנ"ל ודייקת מיניה דאפי' בילדותו אם יודע אדם שיגדלו מאתו ובכין דלא מעלי שלא יעסק בפ"ו דעל כרחך זה תיכף מדכתי' תרי בבא בנקר זרע זרעך ולערב אל תנח ידך. והכי הל"ל בנקר ולערב זרע זרעך ומיבעי דפלגינהו קרא אלא ודאי בבא בתוך לתוליה תלב סטועים. כי היכי דלא בעיה לומר דהאי סיפא דקרא דקאמר כי תיכף יודע וגו' קאי אנקר ולערב וה"כ נימא לומר אפי' מי שלא קיים פ"ו עדיין בידיעתו יודע דנפקין מיניה בנין דלא מעלי ח"ו לא תשא חסה: ובחמת לא תוכו כרחה לעשות יכיר. לכן פלגינהו קרא בתרי בבא לומר בנקר זרע זרעך מ"מ אע"פ שאתה יודע דליפקו מינך בנין דלא מיעלי. ולערב אם ים לו כבר בניס מאשתו ברחמוך אשר נשא בילדותו. אלתנח ידך מליטול אשה בת בניס מלד כי תיכף יודע וגו' וזהו שנ"ל מאי דמפקדת תיבעי לך למיעבד שעדיין לא קיימת מלות פ"ו ובנקר זרע זרעך משמע מ"מ כנ"ל וק"ל:

ומעתה

יבואר בתר דיסב אם שאמר לו חוקיה ליטעים אשתא בב לי בדתך לפשר דגרמא זכותא דידי ודידך ונפקי מינאי בנין דמעלי דלכתורה הוס הלי מלת אשתא מיותר. מה יום מיומים. ומי יתנהו כירחי קדם וכשנים קדמוניות בהיותו בריא וחזק. עד בחידקא מ"טלא אתי לדרוש לאשה. גם יפליא הענין מאד מאחר שרחם חוקיה שנפל למטה וחלה. ועד חזקי'לא הוה חולה דלתפח. ומה גם כי פי קדוש יאמר לו בדבר ה'. לו לביתך כי מת אתה ולא תחיה לך מלאו לבו עתה ליטא אשה ולהוליד בניס. והוא בן מות לשעתו. כאשר הסיב לויטעיה בחמת בבר בנזירה עליך נזירה. ונס בדברי יטעיה ביכח למידק דמלת עליך הוא חלק למותר. דהל"ל כבר בנזירה נזירה. וממילא מובן דעלי' קאי. דהא כי' קא משתעי ועמוס הוא מדבר בחותה הענין עלמו. אמנס במה שכתבתי ביחא דלאופן הראשון שפירשתי במה שאמר לויטעי' בהלי בבבי בו' כלומר שעשה רע על שעיבב ביתתן של ישראל לעולם: או לאופן השני שעיבב השפעת הרחמים מלבא לעולם. או לאופן השלישי שגרם הסתלקת השכינה מישראל. או לאופן הרביעי שגרם רעה לעלמו במה שהוליד נופיו ודברים הבבואים בשמו של עולם מלך לכדיק ורשע לא קאמר. ולאופן החמישי שלא היו להבניס את עלמו בפלונתת ר"י בן ברוקא ורבנן בחלת בבבא. ובאשר יהי' באופן בתוך האופן הזה בשני הבחינות שנ"ל. או לאופן השני שעשה בפרושא דקרא בבוקר זרע זרעך בשני הקלוות שנ"ל בחיוב הדרכי'. או לאופן השביעי יפע"ל ולכדיק פעולה שגרם רלוכו של קב"ה לבל יגע אשה ובזה כוונם המלך ב"ה וב"ש בבל אלו האופנים העיר יטעיה ז"ל עיני חוקי' ז"ל והבאין אחריו בחתק לשון חכמים שעשה כמה שעיות חיבעית אימא קרא חיבעית אימא אבדה לכן אמר לו חוקי' השתא הב לי ברתך כלומר אחר שגלית טעותי עכשיו תני דורש לאשה. ובשביעי יפע"ל לכדיק וקם ובשם יגך שלא ימות עדיין מגד שרחם ברה"ק דנפקו מיניה בנין דלא מעלי. ואם ימות בלא בנים שפיר הוה בשני דרחמנא כנ"ל בחופן השביעי וק"ל. והייבו לפי פשוטה דמשום דחוקי קאי אבנין דלא מעלי. אמנס למ"ש דאשה דידע דנפקו מיניה בנין דלא מעלי. לא היה מגד שרחם ברה"ק שלא מלדבן השא כנ"ל בד"ה בחופן אחר. ע"כ יפליא הענין במה שי' יודע שיחי' עד שרפה ליטא אשה. לכן אחבר בפני' שנות ויבא אכל על נכון בע"זסי' כבר ידענו ענין יצחק ורבקה שהוא שי' לכדיק בן לכדיק ולכן מבטנו יצא קרא סגורה תפארת יעקב אבינו ע"ה ורבקה אמנו בסיוסדת בתולה הרשע נולד אלא עשו כנ"ל ובספרי הגדול פניעות יעקב אחרכתי בוא ונחמדות מדובר בוע"ה ותרחה בפלחות. ומפתה חוקי' שי' בנו של אחז הרשע הרי מהרחוי להוליד אלא רשע. אך אשה ילד בת לכדיק ע"כ מהרחוי להוליד מלא לכדיק. ולכן רלה חוקי' ליטא בתוך של ישעי' כדי שיהי' לבו בטוח בה' למנוע מיסו פלנא בידו שאחד מהם יהי' לכדיק: והנה אחרונ"ל בחדרם רבה פרשה מ"ו סי' ב' שלכך הי' ישמעאל פרוח אשה רק רע כל היום ויצר לבו רע. מנעוריו של אברהם לפי שנולד בבחרותו ועדיין הי' לוקח אה תאוה אחות אשתו. אע"פ שנולד בזקנותו אחר שנקרר דמו אחר שנקרע תאוה היצר לבן הי' לכדיק. ואפשר שלכך היה חוקי' מתרשל ואחר ליטא אשה כדי שיוליד בניו לעת זקנותו אחר שנקרר דמו. נס י"ל שלכך נתרשל חוקי' לפי שמלאנו ורמיזו מדתו של חוקי' אחר שביאר לויטעיה בדבר ה' כמה ימים בחיים ונשאת כל אשר בביתך ואשר תלרו אחותיך עד היום הזה בכל לא יותר דבר אמר ה' ומבניך אשר יצאו ממך אשר תוליד יקחו וסריסים למלך בבל. ויאמר חוקי' אל יטעיה טוב דבר ה' אשר דברת. ויאמר כי יהיה שלו' ואמת בימי. כמבואר בקרא בהדיה במלכים ב' סי' ך' וכיטעיה סי' ל"ט ח"כ י"ל שאמר בדעתו לאחר נשיאתו אשה: כדי שיהיו בניו קטני' בימיו. כדי שלא יפעלו עולה בחייו שלא יראה ברעתם למען יהיה שלו' ואמת בימיו. וכן מלאנו בחבר' שמת חמש שנים קודם ומנו. כדי שלא ירגה עשו בן בנו יונה לתרבות רעה בעיני בהי' ז"ל בפסוק ויזד יעקב נזיד: וכה ביבמות דף נו"ן ע"ח ליפלגו תנאי בקרא דאת מספר ימיך אמלא דר"ע ספר אלו שני הפוכות וכה מסלימין לו. לא וכה פוחתין לו. וחכמים אומרים וכה מוסיפין לו. אמרולו לר"ע הרי הוא אומר והוספתי על ימיך חמש עשרה שנה. אמר להן משלו הוסיפו לו תדע שהרי נביא עומד ומתנבא. הכה בן מולד לבית דוד יאמי' שמו. ועדיין לא נולד מנשה. ורבנן מי כתיב מחוקיה לבית דוד כתיב מי מחוקי' נולד אי מאיכם אחריהן עכ"ל. והכה אקר' זה אמרו עדו הנביא לירבעם כמבואר במלכים ג' סי' י"ג. וא"כ בלי ספק ידע חוקי' מנבואה זו שעתיד לנחת ממנו יאשיהו. הרי שהיה חוקי' בטוח שלא ימות בלא בנים. ולכן אפשר שהתרשל ג"כ מליטא אשה. כי אמר בדעתו אם אשה תיבוף אוי אוכל לקיות שלמות מיד אחר בילתו

CNIGI

ICAL

לניהם כלומר שיעמדו נרשעם ואינם חוזרים בתשובה עכ"ל. קרי מבוחר דדוקא כשיותו מסופק לם יחזרו בתשובה אז יש דיבם אפי' נרשעי' משא"כ לם מחומת אנלו שלא יחזרו בתשוב' על זה נאמר רבי עקיבא לא ילדה. ועתה תחזה מאי דקמן דהכא שהרשו לו לחזקי' בניו לא מעלי' ומלאכן רחיבו סוף דבר מאי דסליק בהו דכפיק מיכי' מנשה ורבשקה יומא חד מרכביהו לאתפי' לבי מדרשא אמר חד מכייהו חזי ריש דאבא למסוי בי' גלדי וחד אמר לקרובי עלי' קורבנא לע"ז אבטיחו בארעא מנשה אי' ורבשקה מת הרי רבשקה מת בלא תשובה ואפילו מנשה אינא למ"ד שלא עשה תשובה כדאיתא בחלק דף ק"ב וק"נ ע"ב מסתמא כך שרשו לומן הסמי' שלא יחזרו בתשובה וכן משמע שלשון בניו דלא מעלי כלומר שלאיתנו לעילוי דאל"כ הל"ל בניו רשעי הו בני' שאינן הגונים ואפילו למ"ד התם בחלק דף הנ"ל מנשה שב בתשובה מ"מ ע"כ אינו לא חזא שיעור דאפילו אחד שיעור חוי לתרוייהו וכמוכן בפשיטות הלשון בניו דלא מעלי דמשמע אין עושה טוב אין נס אחד מהם ובניהם כאחד לא טובים. ואפ"ה שועילה למנשה זכות אחיו שהיתה בתו של ישעי' כאשר אבאר בסמוך אי"ה. וא"כ יושב הפליאה על ישעי' ז"ל על אשר שם אחם נפשו של אותו הבדיק על שלא עשק בפ"ו. ולא עליו התלונה כי אם על ה' מה אחרי הלף הגדול הזה אשר אחרי אפו על חזקי' הבדיק מאחר שהדין עמו מלד היותו יודע שיהיו בניו לניהם שעל זה נאמר רבי עקיבא לא ילדה. אך לו שקול ישקול בשקל ובפלס ובמאזני השכל ירחה שיש לאחק ולומר דבהאי קרא כתיב רבי עקיבא ולא כתיב ירון השקר א"כ משמע דוקא אשה שאינה מייבת בפ"ו וכלל. א"כ ודאי יש לה גילה ורינה בהיותה עקרה ולא ילדה בניה לניהם משא"כ איש שחייב בפ"ו אפשר אף בהיותו יודע שיהי' לו בנין דלא מעלי אע"פ כן מחויב ליפח אשה ולהוליד בנים. שאין לומרים לו לאחם אחת כדי שזוכה אחרים. כמבואר בס"ס בכמה דוכתין ובריש שבת דף ל' ע"ח וא"כ הדרי דינא למיהוי כישעי' והמשפט לאחקי' הוא. ואפשר שלזה כיון שלמה ז"ל באמרו בן חכם ישמח אב א"כ דייקא מלא דאית לי' תרתי לסיבותא אחד שקיים מלות פ"ו והשני' שיש לו בן משכיל. משא"כ להאם שאינה חייבת בפ"ו ולא עשתה מלוה כלידתה אין שמחתה כל כך נדולה כשל אב. וכן כשיל תונת אמו שיש לה תרתי לריעותא אחת שלא קיימה מלוה שהרי אינה חייבת בפ"ו. והשנית שיש לה בן כשיל. משא"כ להאב אין כל כך תונה שהרי לא מינע לריק אף שילד לבהלה מ"מ קיים מלות פ"ו. הדרי למלקדמין דאם נחלק בין אשה ואיש כנ"ל א"כ הדין עם ישעי' דאף לכתיב רבי עקיבא דמשמע מיבי' שטוב שלא להוליד בנים כלל מלהוליד בנין דלא מעלי' הייבו דוקא לאשה כדמשמע מקרא רבי עקיבא לשון נקיבה. אע"נ דכל התורה לשון זכר נאמרה כמ"ש התוספת ריש קידושין דף כ"ע ב בד"ה ליתני שלשה ע"ש ומדוק נמי לשון הנמרא דדמי' לאשה עקרה דלכאורה הוה מלת לאשה מיותר כי מי לא ידע שעקרה הייבו אשה עקרה אלא בא להורות לבו הך חלוקא כנ"ל. אך תיבח לרבנן דפליני עלי' דר"י בן ברוקא ביבמות דף ס"ה ע"ב וס"ל איש חייב בפ"ו ולא אשה. משא"כ לריב"ב דס"ל על שניהם הוא אומר פרו ורבו. א"כ מאחר שנילה לבו בהתוב רבי עקיבא לא ילדה בניהם א"כ מאי שנא אשה ואי שנא איש. ומלישנא דקרא דנקיט עקרה לשון נקיבה אין כל כך רמי' משום דקרא לאו מאשה מיירי אלא מירושלים ומכנסת ישראל. ומלשון הנמרא פשיטא אין רמי' די"ל מדרבה כי היכא דלא כיוק מלישנא דקרא דוקא נקבה כנ"ל לכן אמר רבי כ"י דדמי' לאשה עקרה. כלומר שאינה אלא משל לאשה עקרה לכך נקיט לשון נקבה. אחנם התם מסיק דטעמא דרבנן מדכתיב פרו ורבו ומלאו את הארץ וכבשה דרבו של איש לבדוש ואין דרכה של אשה לבדוש ופריך

* הס"ם מדרבה וכבשוה משמע תרתי ומשני ר' נחמן ב"י וכבשה כתיב לשון יחיד:

ומעתה

יבואר ובאר היטב דברי חכמים וחידותם. דודאי חזקי' לא הי' נביא ולא בן נביא ולא הי' רואה ברה"ק ודאי לא הי' אומר דרך נאוה דחזאי ברה"ק שא דחזאי סתם מתרי טעמי אחא דליכא למטעי כנ"ל ועוד דמסתמא לא הי' מדבר ברוח נבוה כדאית בירושלמי דאמר לי' הק"ב לישעי' ויל נבי' דנבואה הוא ואכן שני' ומלכד זאת הרי אין הסכינה שורה אלא על מי שהוא עניו כדאית בשבת דף ל"ב ע"ח וכנדרים דף ל"ח ע"ח. רק עיקר רמייתו של חזקי' הי' מקרא דרבי עקיבא כנ"ל ועל זה נאמר משום דחזאי ברה"ק כלו' שיש לי רמי ברורה שאני עושה כדין כמה שאיננו עושה כפ"ו. ולכן נאמר דחזאי דמשמע עדיין אני רואה לפי שרמי' קיימת היא. ברה"ק כלומר מדברי נביא מפורשים. וזוה הכחיבו שני עניני'. א' המובן מפשוטה דנפקי מינאי בנין אלא מעלי כאשר אחאר אי"ה בסמוך. וה"ב שתנאלות על אלא נשא אשה כנ"ל והכם ישעי' ז"ל עיני ורחשולא אנים לי' כל רז והבין מלפוניו מלד שזוקשה לו כל הדקדוקי' כלנו. וירד לסוף דעתו שזוה סומך על מה שנאמר רבי עקיבא כנ"ל והכריח בדעתו דע"כ ס"ל לחזקי' כר"י בן ברוקא דעל שניהם הוא אומר פרו ורבו דאל"כ ליש אלו חלוקא דאיש ואשה כנ"ל והוקשה לו הא כתיב וכבשה ורבו שלא לכבוש כו' והכריח דע"כ ס"ל לחזקי' יש אם למקרא. וכבשוה משמע תרי כד"ם דמקשן לכוא"ל נה"ד כלומר ע"ס כב"ש כלומר מילת כב"ש. דרמ"נ לא כלומר דכתב רחמ"נ לא אמה לך. כלומר לא אמה לך להכניס רגלך במחלוקות להכריע כבש דרמכא אם כבישה אחת אמ' רחמנא אין אם למסורת ורבו של איש לכבוש. אויש אם למקרא וכבשוה משמע תרי. וזוה נמי מבואר דקדוק דק וקלוש מאד לפירש"י ז"ל הוה ל"ל בשדי כבשה כא"לא שמורש על דבר אחד נסתר וכמו שאביא רגלי ריש נכיסה משא"כ למ"ש ניחא. כלומר בחותן שני הבחילות במלת כבשה דהייבו כבשי שני כבישות דכתב רחמנא למה לך לאחטוי נפשך בהדי סלונתא. אלא דמפקדת אאבעי לך למיעבד לך דייקא שאתה זכר המחוייב בפ"ו:

ובגזה

קדמה צפונה ונגבה

וז"ל כבשי כבשי כו' ומאי דמפקדת מכעי לך למשבד · הלא דבר הוא · ועוד יפלא תשובתו על יעמי' שאמר לובשלי כבשי כו' שפי' רש"י ז"ל כבשי דרחמנא סתרי' דהקב"ה כמו ריפוי בכשפים עפר ע"כ מדוע כבש נבואתו בלשון הבלתי מובן וכדברי כבושי טפי הוי ניחא ל"ל תוכחת מגולה מובן כפשוטו כמו"ן לך עסק בנסתרות תו במופלא ממך אל תדרוש ובמכוסה ממך אל תחקור · ועוד איך יתכן לומר כבשי נסתרות והלא בחמת לא סי' נסתר שהרי אמר דחזאי בר"ק · ועוד אלו מילת בשלי אין לו פי ושאר כלל טפי הוה ניחא ל"ל בכבשי שפרושו תוך הנסתרות של הקב"ה משל"כ מילת בשלי שפרושו עם לא יתכן כלל · ועוד דאלו מילת דרחמנ' דקאמר יפלא מאוד על מה שעינה את תפקידו שבכל שאמר הוא קורא את השם הנכבד והנורא בלשון קב"ה · כלומר מי בקב"ה שיודע כו' וכן מה עשה הקב"ה כו' וכן בסמוך מסיק ואמר מאי דניחא קמי קב"ה ליעבד · וכאן משנה טעמו והונה את השם בחותיות דרחמנא לא דבר ריק הוא ח"ו · מאי רמה על בכה ומה הגיע אליו · והנה חזק לדרכינו אפשר לומר שמלת כבשה הוא לשון משנה דמסכת עוקצין פרק ב' משנה ו' ותים שבכתן בתרפיהן כו' · שפי' של מלת בכתן סיינו שהחמילן וכחולין דף ל"ה בכתב הרי הוא כאבשל · וכבר ידענו שמלת חומץ הוא כינוי לרשעים כדלעכחן בכמה דוכתי בש"ס ריש מסכת ר"ה כאן קודם שהחמיץ כו' פי' רש"י ז"ל נעשה רשע וכב"מ דף פ"ג ע"ב חומץ בן יין שפי' רש"י ז"ל רשע בן בליק · ואע"פ שאין רואי' לדבר זכר לדבר משה דקדושין דף ל"ג ע"ח וביומא דף ל"ט ע"ב מהלי שבי' קורין לאותו בן חמלן דאע"ג דרואי' ליכא דהתם פרושו חמסן וגולן מ"מ זכר לדבר מיבא דסמך לקרא לאקי פלטני מיד רשע ומכף מעול וחומץ · ובמקומות אחרים מבנה רשעים בשם חלא כדלעכחן בחולין דף ק"ה ע"א אלא חלא בר חמרא לנבי אבא כו' והכא נמי י"ל שהכינה יעמי' הרשעים בשם כבשי כלומר החמוצים וה"ק לי' לחזקי' כבשי כבשי דרחמנא למה לך כלומר מדוע תבנם בעובי' הקורה לעבב ביאת הרשעים לעולם הלא השם מוסתלים בכל דור ודור כמאמר ז"ל ואין להאריך בדבר אך כי דייקינן כי' נראה שאין זה מחוור שהרי מילת כבשי אינושם עלם של חומץ שהוא כינוי לרשע אלא דבר הנתחמץ על ידי דבר אחר וא"כ אין זה כינוי לרשע כלל וק"ל:

ואפשר לומר בהופן אחד חזק לדרכינו עפ"מה דאית' בזוהר הקדש בכמה דוכתין בעובדן דלתתא איתערין עובדין דלעילא · ובעונת ת"ח משנת לשנת אתעבד זיווגא לעילא כו' ואתערין רחמין לעלמא · ג"כ כאן אלא נשא חזקי' למה ולא קיים מלות עונש בזה בכבשו השפעת הרחמים של מעלה מלבא לעולם · ואפשר שלזה רמזו יעמי' באמרו בהלי כ"בשי דייקא דרחמנא דייקא למה לך כלומר שאתה כובש את הרחמים מלבא לעולם כנ"ל · וזה יגדיל נמי מאד מה שאמר בתר הכי מאי דמפקדת מכעי לך למשבד כלומר אתה מוכרח לקיים מלות עונש האמורים בתורה וזה הוא מה שביאר שאדם כמ"ש האבן עזרא ז"ל בפרשת כי תשא בפסוק בחרים ובקניר תשבות וז"ל אמר ענן · יאחה שמו לשבן · כי זה על משכב האשה · כלומר שיהי' אסור בתשמיש שהוא דומה לחריפה · וקניר היינו הלידה וכתב האבן עזרא ז"ל עליו והלא תכסהו בושה כלומר שיכוסה בפרושו · כי אם אמרנו כיד נבר החרים כלומר בחריפה יתכן היות פרושו מפני שהוא כיד הגבר הזכר אבל במלת קניר יחרים כלומר מוכרח לפתוק במלת קניר שהרי הולדת הבנים אינם כיד אדם אלא כיד הקב"ה הוא המפתח של חיה כדאית' בריש מסכת תענית ומאי דניחא קמי קב"ה דסיינו הורדת השפעת הרחמים לעולם ליעבד · משנ"כ לפשטא דמלתא דקאי על לידת הבנין דלא מצלי יפלא הענין דהוה כפל לכיון שאמר לו מאי דמפקדת כו' למה הוצרך לומר כך בבא דסיפא ומאי דניחא כו' דאם מילא מובן · ועוד היתכן שיאמר על בנין דלא מעלי דניחא קמי קב"ה · והכי הל"ל מאי דמפקדת כו' וקב"ה ליעבד מאי דבעי · אבל למאי דפריסית ניחא שפיר דהא דקאמר מאי דניחא קמי קב"ה לא קאי אלידת בנין דלא מעלי שלא אהורדת שפע העליון והתעוררת הרחמי' כנ"ל · וזה יגדיל נמי מלת בשלי כלו' עם הכבישה שתסי' אתה גרם בנוקבין של עולם שיהיו הכהני' נכנסים דסיינו החסדי' מעוכבים על ידך וק"ל: וקרוב לאופן זה י"ל ע"פ מאמר ז"ל מי שאינו עוסק בפ"ו גורם לשכינה שתסתלק ח"ו מישראל וכבר נודע שהשכינה היא הרחמית עלינו בגלותינו הוא הוא שרוכנת על בנים ובפשעינו שולחה אמנו לכן אמר יעמי' בהלי כבשי דרחמנא למה לך וק"ל: וכדרך היותר קרוב כנ"ל ע"פ מאמר ז"ל לדלדק ורשע לא קאמר וכתבו כל המפרשים כדי שלא יהי' ח"ו הדיבור מכריח את האדם למעשיו וזה ח"ו ויבוטל הבחירה הרי שאפילו הקב"ה כופה אותו הדבור · ולכן א"ל יעמי' בהלי כבשי דרחמנא למה לך להוליה מפיך דבר זה · על דרך אל יפתח אדם את פיו לשטן כל שכן דבר שהוא כנשואו על עולם שע"י ליבור זה יוכלו להתגלל על מעשיהם הרעים אשר יעשו ויאמרו שאנוסים היו ע"פ הדבור וק"ל כל זה הוא חזק לדרכינו:

אמנם על פי הדרוש יובאר בשר הטוב כל הדקדוקים הנ"ל ע"פ מאמר ז"ל ברכות דף יו"ד ע"ח אמר לה אחי מינח לברורי כתיב רני עקרה לא ילדה משום דלא ילדה רני אמרה לי' שניא שפיל לסיפא דקרא כי רבים בני שומם מבני בעולי ומאי רני עקרה רני כנסת ישראל דדמיא לאשה עקרה דלא ילדה בנים לבעלה כוותיבו ופקדה הרי"ק ז"ל אחיך טעה המין ולא ידע שעל שלא ילדה בנים רשעים שכתוב מדבר ותירן הרי"ק ז"ל שכיון שדרשה ברורי' לעיל מזה דהא דכתיב יתמו חטאים לא חוטאים קאמר אלא חטאים דלהדרי בתשובה · לכן אמר לה כתיב רני עקרה וגו' אעל שלא ילדה רשעים הוא אומר ופקדה משום דלא ילדה רני והרי גם כאן רשעים יש ריבוי הון שיש תקנה בחזירתם בתשובה והשיבתו דרני עקרה קאי על בנים לבינסם

יעני׳ ללבו אף אני אהיה לנמעיר לעזר וכעניין שנאמר ויעזר לו אביעזרי ורש״י עזרו בתפלתו והוסיף ישיבעל פתחו כדי
לעזרו חיל למלחמה שלא יהא כח למלאך ממות לכנום:

אך זו היא נער ועת ברח ליעשיה מאין יבא עזרו אם ילך לתוך העיר ויוצא ויעקב נדולה ומרה לאסוף התלמידי׳ להוסיב
ישיבה אז יהא מוכרח לגלות שחוקי׳ חולה וכתירוץ הן יתרע מזלו ח״ו כי ביום ראשון היא׳ כ״ל ויומא קמא לא לגלי
כ״ל וכן פירש רש״י ז״ל ויהי דבר ה׳ מיסר הדיבר עד שלא יצא הקול בעיר שהוא חולה ולכן דייק הכתוב באמרו ויהי
לשון נער כאמור רו״ל מגילה דף יו״ד ע״ב בכל מקום שנאמר ויהי אינו אלא לשון נער כלומר שהיה לו ליעשיה באמרו אוי לי אם
אומר שחוקיה חולה דאז אני מרעיש למזלי׳ ואוי לי אם לא אומר כי אולי יבא עזרו להוסיב לו ישיבה על פתחו לכן יצא אל האחר
שתיכוכה שהוא מקום שנכנסין לביתו של חזקי׳ כי אם בלבולו שנכנסין ויולאין בביתו של חזקי׳ אין ספק נלוי וידוע לפניהם ענין
חליו של חזקיה ומניה ובניה שנכנסין ויולאין מסס לוסיב ישיבה על פתחו שהרי בימי חזקי׳ בדקו מדן ועד באר שבע ולא מלאו תיכוך
ותיכוקת שלא היה בקי בהלכות טומאה וטהרה כאמור ז״ל בסנהדרין דף ל״ד ע״ב ולכך כתיב עיר וקרינן חצר כאלו יאמר שלא יצא
מהחצר ולא רצה לבנום לעיר ולכך נאמר לא יצא לשון שלילי ולא נאמר ובצאתו כי בחמת לא יצא ולא רצה לצאת עד שיעשה דבר
מה לטובתו שהוא שבת היושבה. ולכן דייק שכתוב העיר ולא נאמר להעיר ולא נאמר מהעיר רק העיר כי בפתח שער העיר שהוא
מקום שהולכין מהחצר להעיר ומהעיר לחצר היה עומד כנ״ל: ולכך נזכר במלכים דוקא יציאתו. כי מה שכי׳ לטובת חזקי׳. שם
מקום כבודו. לפי שהוא מזכיר גדולת המלכים וכבודם. ולכן נמי כתיב שם שפק״ה קרא אותו ניד עמי. ולא ביעני׳. ולכן
במלכים נאמר שוב: לפי שהוכרח לשוב בשבילו שהוא לכבודו. אבל ביעני׳ לא נכתב אלא ענין נבואתו. לכן לא נזכר שם
מילת נניד עמי ולא נזכר יציאתו ושובו לפי שבחמת זו היה יציא״ה זו היה כיוצא כ״ל. והודדייק ר׳ יוחנן מלמד שחלה חזקי׳ כלומר
אותו היום נעשה חולה. והלך ישעי׳ כלומר שהוכרח ללכת. שהמלך אמר לו כה. ודייק באמרו והלך ולא אמר ויצא. שהרי
בחמת לא יצא פתח שער החצר הפיכוכא כנ״ל והוסיב ישיבה כו׳ כנ״ל: כחזור לענייננו שיעני׳ הבחין לזכות על חזקיה בקולר
הדברים באמרו כה אמר ה׳ לו לביתך כו׳ את כל הכשיות הנזכרים. והנה חזקיה לא הבין כל מנמותיו והקשה מאי כולי האי כלומר
מאי כל זה הריכות הדברים לו פשיטא שאעשה נווזה ולביתך פשיטא אל יתעורר זר בשמחתי כי מת אתה ולא חי׳ מה חדי אף הנדול הזה
שאתה קורא לותי מת בע״כ ומבשר אתה ולא תחיה בע״כ. ואפשר שנם נודע לו לחזקיה שרצה ישעיה להתפלל עליו ואחר שאמר
לו לא כלומר שהוצרוכה להתפלל על עצמו ראה חזקיה שישעיה היה מלמין עלמו להוסיב ישיבה שיועילו תפילת אחרים דמשמע
שבחמת נתבטח שלא יועיל תפילת עלמי ועל הכל אמר לו מאי כולי האי מה הטורחות הנדולות הללו להוסיף ולהוסיב ישיבה שיעשקו
בתורה הלא אני בעלמי יוכל לפעול בכחי לבל יבא המשחית בפתחי דהיינו בתורת עלמי דלא אפשיק פומי מגירסא בענין שנאמרו
נבי דוד שבת דף לא ע״ב ונבי תלאי ואמוראי טובא. אמר ליה משום דלא עסקת בפריה ורבי׳ זה הבחין לו פירוש על מילת כי
ושל מילת לביתך כלומר להשתדל על לודת החשה אשר לא לקחת ודייק באמרו משום דלא עסקת כלומר שלא למדת. שאין תורתך
נחשב כנ״ל: בפרי׳ ורבי׳ ס״ב פי׳ בעבור פ״ו. וזה הבחינו כל הבחינות הנזכרות וק״ל:

אמר לי׳ משום דחזאי ברוח הקודש דנפקו מנאי בנין דלא מעלי ח״ל בהדי כבשי דרחמנא למה לך מאי דמפקדת ליבעי לך
למיעבד ומאי דניחא קמי׳ קב״ה ליעבד: מדאמרי לדקדק בזה ראשון הרי מילת ברה״ק דקאמר הוא לך למותר דהל״ל
מכל עבות כדלית׳ בברכות פרק אין עומדין דף ל״ח ע״ב ועפי׳ הוא ניחא ל״ל משום דחזינא דמשמע שרואה בבר. ועוד אם נחזור
על כל המקרא לא נמלא שני׳ חזקי׳ נביא: ואיך אמר דחזאי ברה״ק. ובמגילה דף י״ד ע״ב קאמר מ״ח נביאים נתנבאו לישראל ולא
פחתו ולא יותירו ממה שכתוב בתורה חוץ ממקרא מגילה. וקאמר רש״י ז״ל לכולהו בשם הסדר עולם. ומסיים באמרו שני׳ לא
ידעתי. ולא קאמר חזקי׳ בהדייהו. הרי מבואר שלא שני׳ חזקי׳ נביא. ואין לומר דר״ק לאו היינו נבואה. כמ״ש הרמב׳׳ם ז״ל
דשם קאמר עלי הכתוב נבי מ״ח נביאים ובברכו׳ דף ל״ח ע״ב מלאכו דאינו שאמרה חנה לעלי לא דר״ק קנבך הרי מבואר שר״ק היינו
נבואה. אמנם לליעבא בתרא דקאמר התם אינה דאמרי הכי קאמרה לי׳. לא אינה שכינה גרה״ק נבך ח״כ לפ״ז אפשר לחלק. אך
כבר כתב המהר״שג ז״ל דאחד מילתא הוא ובילקוט ליתא לכך ק״ד כלל. ובסנהדרין דף י״ח ע״ב קאמר בהדיא משמתו נביאים
אחרונים חני זכרי׳ ומלאכי נסתלקה רוח הקודש מישראל. הרי מבואר שנבואה היינו רה״ק. ובין שלא הי׳ חזקי׳ נביא אחיך אמר
דחזאי בר״ק. וכן מוכח נמי מסרס דקאמר לה בסבא נביאות ומייתי לה מדכתיב יסכה שסכתה ברה״ק. מבואר דרה״ק היינו
נבואה. ודוחק לומר דהך אגדתא ס״ל כר׳ אבהו. דאמר מן הרמתים צופים מאתים צופי׳ שנתנבאו לישראל וקא מחלק בין נבואה
שאגרכה לדורות ע״ש. ומ״ש ל דחזקי׳ נמי הוי נביא וכדמויית׳ התם בריית׳ שהיו כפלי׳ כיולאי מלרים נביאים שנתנבאו כו׳
ועוד יפליא כמאי מיפלגו חזקי׳ ויעני׳ שחזקי׳ לא רצה לעסוק בפ״ומלך דחזא ברה״ק קבנין דלא מעלי. ויעני׳ לא הוסיף ל״ל שכי
ומ״ל

בעי פתח. לאמר רבה בר בר חנה אר"י מלמד שחלה חזקי', והלך ישעי' והושיב ישיבה של פתחו. ופירש רש"י ז"ל ישיבה של תלמידים לעסוק בתורה שלא יהא רשות למלאך המות לבואם שמא שמא יאמר לו כי מת אתה. תינו בשורה ח"ו. שהרי בהתדל בקיומו כ"ל חלה כדפרישית. שאמר מסתמא עדיין יש תרופה למכתו וכנ"ל:

ומידי דברי בו. תמהתי תני ללבי מזה יש ג"כ הוכחה למה שכתבתי לעיל שכיוס אחד חלה ונתבקר ונתבשר ונתרפא. דלכאורה היכא למידק מאי הוי דכתיב עיר וקריגן חבר. אם נאמר לכתוב למה לא נאמר לקרות. ואם נאמר לקרות ל"ל נאמר לכתוב. גם בדברי ר"י היכא למידק. דאמר מלמד שחלה חזקי' והלך ישעיה בן' כאי מילת שחלה חזקי' מיותר. ויל קרי בי' רב הוא. ומקרא מלא דיבר הכתוב במלכים סי' ך' בימים ההם חלה חזקיה ונו'. ויסי ישעיה לא יצא ונו'. וא"כ לא ה"ל רק מלמד שהלך ישעיה להושיב ישיבה בן'. אלא הענין הוא שהוקשה לר"י בפסוק דמלכים כתיב ויהי ישעי' לא יצא אל העיר התיכונה ודבר ה' אליו לאמר שוב אל חזקי' נגיד עמי. כה אמר ה' ונו'. וכישעי' ס"ל כתיב ויהי דבר ה' אל ישעי' לאמר ונו' ולא הוכר שום יציאה. כאלו היה הדבור אליו בהיותו בבית חזקי'. ואין לומר דהכי הוה. דהא כתיב הלוך ואמרת ונו'. והן הן הדברים כהוויתן הכתובים במלכים ראיתי את דמעתיך ונו'. וגם במלכים אמר שוב. וכישעיה אמר כאן. גם במלכים אמר נגיד עמי. וכישעי' אמר לחזקי' סתם. גם הוקשה לו היתכן כיות זה ביקור חולים לאמר להחולי דבר מה ולילה. והלא עיקור מלות בקור חולים הוא הכיבוד וריבץ לפניו. ולהתפלל עליו. וכאן לא נמלא שעשה כן. גם כאמר דוד מסיק שאמר לו חזקי' ליעשי' כלה נבואתך ולא. היתכן שאותו הצדיק חזקי' יאמר ליעשי' הנביא לא. גם הלשון מסוכם ויהי לא יצא העיר התיכונה. מילת ויהי מיותר והל"ל. ויעשי' לא יצא ונו' גם העיר התיכונה לא ידענומלי קאמר. אם חוץ לעיר קאמר. ת"כ ומהעיר מבעיא לי'. ואם לתוך העיר קאמר. ת"כ הענין הוא כך שיעשיה ז"ל גם הוא נסתפק בבחינה החמיתי כי לא לחנם שלחוהו. וחויס"ל לאפשר שאוכל להצילו ולנחול משחת חייו ולפדות נפשו מרדת שחת. ואם שליחי ה' לאמר לחזקי' לו לביתך ונו'. היינו אלא להודיעו כדי שהוא יתן אל לבו. העון הגדול אשר עשה. ויסוב מדרך הרע. ויקבל על עצמו ליסר אשר. ולכך ליחי ה' לאמר לא תחיה שמורה לע"ה. כדי שלא יאמר חזקיה בלבבו לקבל המיתה בשמחה. בשות גדולים גדיקים במיתתן יותר מבחייהן. כמבואר ריש חולין דף ז' ע"ב. לכך הולרך לומר לו לא תחי' לע"ה. שמתוך כך צריך להתחזק בכל מאמצי כחו ולהרבות בכי רב ותפלה ובדקה כי ירבה לסלוח לו ה'. ולקבל עליו ליסר אשר. וכאשר בחשת בקבל אשר. באמרו הפתח הב לי ברתך. אף שהשיב לו בכר בנורה בוירה. לא ח"ו שיתם אותו מלחיות עוד. אלא כאשר בקבל ע"ז. ואז רצה ישעי' להתפלל עליו כדין בקור. ואמר לו לא וכוונת חזקיה היה שיתפלל הוא על עצמו. שהוא מועיל ביותר כדאיתא במדרש פרשה כ"ג ס"י ו"ט וכמו שכתבו ספרי מוסר. ולפי שהיה רוצה להריס קולו ולפרוט כל חטאיו ולפשפש בכל רמ"ח סיבריו לכן לא רצה שישמע ישעיה. וכמאמר ז"ל מפני מה תקנו תפלה בלחש כדי שלא לבייש כו'. וחליף עלי מאן דמפרש חטאיה ומה שלא התפלל בלחש. לפי שהקול מעורר הכוונה והוא רצה להתפלל מקירות לבו. כדכתיב ויסב חזקי' פניו אל הקיר. שדרשו רז"ל מקירות לבו. לכן אמר ליעשיה נא. ואפשר שלכך איתא בירושלמי דברכות פ"ד ס"י"ו וז"ל ויסב חזקי' פניו אל הקיר בחיזה קיר. ריב"ל אמר שפנה אל הקיר של בית הכוסא ר"ח בר פפא אמר בקירות בה"מק. ר"ש בר נחמני אמר בקיר של שונמית. ורבנן אמרו בקירות לבו. אמר פשפשתי בכל דמ"ח תיברי ולא חטאתי בחד מהם. ובילקוט לא מייתי אלא אחי דרי"ב ורבנן ע"ש. והענין הוא לפי שיש לדקדק איך רצה הוא להתפלל על עצמו. בהיותו יודע שאין תפלתו נשמעת שהרי פי' דובר אליו שאין לו תפילה בה"ב. וא"כ בלי ספק יטורף נפשו בחפו. ולא יהא תפלתו מקובלת. ולפי שהוקשה לרז"ל בפסוק ויסב חזקיה פניו אל הקיר ויתפלל בעתרגון. וז"ל לא רצה להכתיר לו זעיר. אמר כיון דייק הם"ס גיד ויסב חזקיה פניו אל הקיר ויתפלל בעתרגון. וז"ל לא רצה להכתיר לו זעיר. אמר

יבעיה

ובזה יתיישב כמי שכתוב במחמר"ל חזקיה ליתיבהן חמון. ולכאורה יפליג מדוע קרא לחותו בשם אביו דמלך שהיה וכשם ודאי לא קעדיר שמו. כשלול שאמר בן יצי למחמר ז"ל. לפי שאינו מסוג השלימות. שהכעס מביא לידי טעות כנודע מעשיר נחשון: וכ"ל לפי דאיתא בשם שמחות ובירושלמי פ"ג דפאה ומובאבי"ד סי' של"ה שהקרובים מבקרין מיד אחר ג' ימים דרשונים. וכבר ידוע דמחמר ז"ל חמון וחמני' אחי הוי. הרי שחזקיה ויעציה היו קרובים. ולכן אמר ליה. חזקיה בן חמון כלומר הלא קרובי. ובוודאי אתה מכד אביך חמון ר"ל מפאת עלמך היה לך לבא ביום הראשון שהרי קרובים מבקרים מיד:

ומעתה פקח עיניך ורואה אתה הקורא החביב עלי כנופי שאם נאמר ככתיבה האחרת שלא בא יעציה תוך ג' ימים דרשונים מ"מ הוכרח להתגלל בהיפך יען בעלמו שהוא קרוב וכל הג' ימים דרשונים לא בא לבקרו התגלל בבואו ואמר לי' כה אמר ה' כלומר בן אמת יהגה חכי שלא היה בדעתי לבקרך כלל. ואלוהיה בדעתי לבקרך לא אחרופעמי מרכבותי מבוא עד הנה. שהרי קרובים מבקרין תפילו מיד. אך כה אמר ה' והוא פקד עלי לבקרך. ומסתמא דלבו יתברך שאומר לך לו שתעשה כוואה בעלמא כמחמ"זל ב"כ דף קמ"ו ע"ח ע"ש. גם הבינו במילת לביתך מה חרי אף בנדול הוה שלא רצה לבקרו כלל אילולא פי ה' דובר אלי ונתן טעם בעיקר והוא לביתך כלומר לשמחך כאמר ז"ל ריש יומא ביתו זו אשתו והלא"ד משמעת לשון בעבור כאו לספוד לשרה ורצה לומר כה אמר ה' לו פירש לכך הוצרך הק"כה לזרזני לבקרך לביתך על אודת אשה אחר לא לקחת. גם אפשר לומר שבא אליו יעציה לבקרו תוך ג' שעות הראשונות אוג' שעות האחרונות בזמן שאין מבקרין ומסתברא שהיה ג' האחרונים שהרי אותו יום חורף השמש עשר מעלות כמלא שכבר עברו עשר שעות מהיום ואפשר שהיה שעה ראשונה של חולין ולפ"ז יצדק מאוד מה שכתוב בימים שהם כי אותו שעה התחילו שבני ימים יחדוק"ל. ולכן היה מתגלל על ביתו בזמן שאין מבקרין: ואמר לו כי מת אתה כלומר אם יקשה בעיניך על ביתי בזמן שאין להתפלל עליך שאין לבוש רחמים עליך דשייכו בג' דרשונים' ואם היה בג' האחרונות הוא בזמן שמתייחדין מלבקש רחמים על החולה כ"ל דע באמת שכבר אתה מיושם בעיני תפילו בג' דרשונים שנקל חליו של אדם אבי מייחם לותך כימת אתה על לודות אשה שלא בפחת והיה מילת לביתך כמשך למעלה ולמטה למעלה להתגלות כ"ל ולמטה למילת כי מת. ודייק באמרו כי מת אתה דמשמע שכבר הוא מת כלומר שרשעים תפילו בחייהם קרוים מתים כמאמר ז"ל ברכות דף י"ח ע"ב אין כעניין מאמר ז"ל יבמות דף ס"ד ע"א דאמר ר' אבא אבן משוסר' אליעזר מי שאין לו אשה חייב מיתה. ולכך לא אמר לו כי תמות לפי שלא היה זה בשורה רק כבר מת אתה כדפרישית ולא תחיה מה יועיל תפלתי עליך שהרי אינו בן גילך כנ"ל. גם יתכן שמילת כי פרושו כמו כי קרוב הוא כלומר אתה כדפרישית ולא תחיה מה יועיל תפלתי עליך שהרי אינו בן גילך כנ"ל. גם יתכן שמילת כי פרושו כמו כי קרוב הוא כלומר אע"פ שכי קאמר ליה בבתיבות שעשה לבבא על מה ליוני ס' לבקרך מבלי התמשכות לך שום תועלת בביקורי. יען בזה אורה לי הדין שהייתי סבור דנדול לקטן לא כ"ל לכן הוכרח הק"כה לזרזני ושעשה לביתך בשביל בבוד בני ביתך ומשפחת אביך. ולפ"ז צריך לומ' שהק"כה דיבר ליעציה בלשון נסתר לך לביתו ויעציה שהיה מדבר לחזקיה הוכרח לדבר בלשון נוכח כה אמר ה' לו שאינך בוריות ומיל לביתך בשבור בית אביך כי אע"פ שמת אתה בע"ז. ולא תחיה לע"כב:

מאי כי מת אתה כו' אין זה קושית חזקיה הוי ליה לע"ם למימר ר"ל. אלא שהתמה דע"ם פריך לי' הכיוצלקום נדם לי' בחד שיטפא כאלו כי' יעצי' מפורש בעלמו את דבריו כי מת אתה בע"ז ע"ם ולא שבא הע"ם להקשות על כפילת הלשון דזיל קרי ביה רב חוא מעקין יחי רחובן ואל ימות כנ"ל וכסוטה דף ז' ע"ב כמי יליף מכיה שנחל עה"כ. אך קושית המקשן הוא שהכין אחת מאלו הבחינות. או שבא יעצי' לבשר לו שימות ולא יחי' בע"ז וכע"ב. מוסרה ליתן טעם להביקור. בג' קלוות מובענין התרשלותו כנ"ל או בענין הקידם כנ"ל או טעם לביקור אע"פשאינו מועיל כנ"ל אך הוקשה לו שינוי הלשון מאי כי מת אתה למשמע לשעבר שכבר הוא מת ולא תחיה משמע להבא כאלו הוא בשורה והקשה מע"ג אם הוא לשון בשורה כי תמות מכאי ליה. ואם הוא בחינות טעם בחת מהבחינות הנ"ל שאו מולדק הלשון כי מת אתה דוקא כנ"ל אי"כ לא יולדק מילת ולא תחי'. ואיך אי יבעיא ליה. לכך מקשה אתרוייהו מאי כי מת אתה ולא תחיה. והשיב לו אתרבן שכל הבחינות הוא אחת ולאו בחד שיטא קאמר. אלא מילי מילי קאמר. מת אתה בע"ז כלומר אחת מהבחינות הנ"ל. ולא תחי' היינו בשורה. אי נמי הכי קאמר לי' בחותו ענין שאתה מת בע"ז כנ"ל. דחייב מיתה בחיותו שרוי בלא אשה. בחותו ענין עלמו לא תחי' בע"כב. כמאמר ז"ל כל העובר עבירה מלפפתו כו'. מי שאין לובנים כו'. ועיין בזוהר פ' אחרי מות:

ועוד לאלקי מילין שמילת כי פירושו אע"פ אלו דאמר ואפשר שרמז לויעצי' שבאמת טעה כנ"ל שכי' סובר שהוא קטן וימות בודאי כנ"ל. מכל שלא ימשך לותועלת בביקור הזה לפי שאינו בן גילו לשיטת רש"י ז"ל. משמ"ל שעכשיו שליוני ס' לבקרך אין ספק שלא תמות. כי לא לחנם שלחני ה'. אלא מכל שאני בר מולך. וכשיטת הר"ן והרא"ש ז"ל. וא"כ יש לך תירוצה עדיין לנוף ולנפש. כאשר האמת יורה דרכו שכך היה. ולפ"ז מה שאמר ליה כי מת אתה אינו בשורה ח"ו כי אין זה דרך מבקרי חולים לבער את החולה ולשבור את לבו כנ"ל. אך זה היה נתינת טעם והתגלות למה שהתרשל מלבא אליו בלא אליו: כנ"ל. והוא יצדק מאוד מאמר ז"ל כתיב ויהי יעציה לא יצא אל החצר התיכונה כתיב עיר וקריון אחר כו'. ויעציה אחי

שליחו לבקר את חזקיה להורותו את דקתו של חזקי' והיותו גדול משעיה מלד יותו מלך וחכם מופלג בכ"ל:

והנה בכח ישעיה לכשר לחזקיה וכי' סובר שהחמת אתו. מדלאמר כי' מדבר פן יאמר חזקי' בלבבו מה יום מיומים שישעי' בא אלי ויתחמת אללו שסוד ה' ליראיו ולעבדיו הכניאי' וגילה ליעשי' שהיו עמי. שאני נדול ממנו. לכך תפס ישעי' בלשון חכמים מרפא לתחלואי הקוסיות אשר הערמו: וכלאות לשונו שהשור שכחין חזקו מילין אלא כשביל היותו נדול במעלה בא אליו. וכעין מאמר ז"ל מכות ד"ד ע"ח וב"כ דף פ"ח ע"ח נבי ודוכר אחת בלבבו דרב ספרא ע"ש ודקדוק בחמרו כה אמר ה' כלומר אל תאמר בלבך שמלד עלמי אני בא אליך לפי שחזרתי בי ואני מודיע שאתה נדול ממני במעלה רק כה אמר ה' סק"כה ניוני לבקרך כו לביתך כלומר אין ספק אתי שעיקר כוונתו יתברך הוא כדי שתעשה צוואת שכיב מרע. כי לשון דבר כ"ו שהרי את אתה. אתה מוכרח למותאמה תועלת יש לך בביקור שאני מבקרך ולא תחי' שאי אפשר לי להחיותך שהרי איני בן נילך שאתה בחור ואני זקן אלא שלמען הכוונה שלאני ה' אליך. ואפשר לומר. בלשר דקיימא לן שם ביומיה דעה מלות ביקור חולים אחר ג' ימים הרלשונים ולא בג' שעות הרלשונות של יום לפי שאז. שחולי מיקל מעליו כדאמרינן אחלי יומא אחלי קלירא ולא יחוש להתפלל עליו. וכן לא בג' שעות האחרונות. מפני שמכניד עליו חליו ויתייאש מלבקש רחמים עליו. והנה לא נאפש כאפש ירושלים בניי"רות תוך מקראי קודש לא נמלא אתי בא ישעי' אליו אם כי' ביום הראשון אולא. ואף שמפרש במלכים ב' סי' ך' הנני רופא לך ביום השלישי. מ"מ יש לומר ג' לחליו קאמר ומ"ב מכללו לא יתמר ישעי' בא ביום ראשון לחליו ויש לומר נמי יום השלישי לביקור קאמר ומ"ב מבאנו לא נדע אתי כי' יום בא של ישעי' והנה לפי המובן הפשוטו נראה שבא ישעי' אותו היום שהלה לפי שאמרו ז"ל בסנהדרין דף ל"ו ע"א אותו היום שמת אחז שני שעות הוי וכי אלא חזקי' ואתפח אסדרינאוסק"בהניאלי' שבאמר הנני מוסיף את על ימעלות אשר ירדה במעלות אחז בשמש הרי מבואר מדקאמר וכי אלא חזקי' ואתפח: ס"א שביאת אליו ורפואתו כי' ביום אחד דאם לא כן הוי לי' למימר וכי אתפח חזקי' לאוד. ויש קלת אחרי' ממאמר ר"י בשעת הסיה אלא ברוך בלאדן ונו' כי שמע כי חלה חזקי' ומקשה מאום דשמע דחלה אלא ספרים ומנחה בתמי'. אין לדרוש את המופת אשר בארץ. אר"י אותו היום כו' כמלא משמע שעדיין לא שמע כלל שחזקי' חולה שהרי במלכים לא כתיב כלל שמע שבתחזק רק כי שמע כי אלא חזקי' ופילקוט מייתי אחי קרא דמלכים ולא מייתי קרא דישעי' ל"ח שאם נאמר ויאמע כי אלא חזקי' ויתחזק ומסתברא כגירסת פילקוט דלגירסת הגמרא יפליג אחי קא מתמי' מאום דשמע דחלה חזקי' ויתחזק אדר לי' ספרים ומנחה מאום דשמע שבתחזק מחליו לכך אדר לי' ספרים ומנחה. התקנן שפלה הוא בעיניו שמים שברח שמים וארץ לא היה אדם שבתרפא מחליו וכ"ל. ולזה נאתנה שהרי ברחמית בתמיה. ואם תקנן זאת בעיניו. כ"ש שתקנן בעיניו חזירת השמש. שבבר נעשה בן ליעקב ויזרח להשמש שהרשו"ל חולין דף ל' שאמרה בעבורו ועמדה למשה וליהושע. לבן נרם פילקוט קרא דמלכים כי שמע בי אלא חזקיה לאוד. ומתמי' אפיר מאום דאלה אדר לי' ומאני שמע שבתחזק דהייבו קרא דישעי'. וילמוד אסתום מן המפורש. שמע שבתחזק: ואתא קאמ"ר אין לדרוש את המופת אותו יום כו' כלו' שעל פי הסיבה שמע שמועה זו בדאית לאפסיקתא דאוי רגיל ליתן עד ט' שעות וכיון שחזר בגלגל החמה יתן לו ועמד מלאו שחרית בקש לדרוש את עבדיו אמר הבאתם אותי ליתן כל היום וכל הלילה אמרו לו עבדיו יומא הוא דאדר. ואלקי' של חזקיה החזירו. אמר ליבא כי אתי נברא כו' כלל היוצא מדבריבו אלו נאמר שלא בא אליו ורפואתו ביום אחד אלא אחר חזר ימים יפליג היתכן שבכל הימים שאלה חזקיה מקדם לא יודע לו לישעי' שחזקיה חולה ולא מעבר ליס כי' ולא רחוקה הוא ממנו שהרי אותו היום ואותו השעה שחזרה השמש אחורנית נודע לו לברודך מלך בבל שנתרפא חזקי' כ"ש שיודע הדבר ליעשיה ואף אם נאמר באמת כך כי' אין ימים בינתיים לא כי' הכתוב מעדר ומעלים עיקר הענין דהיינו רפואה בשמיעתו של ברודך ולהשמיענו שמע שאלה שבי' זאת מה מקדם אלא ודאי שבאותו יום אלה וגם נתרפא ובתחילת אליו אין ספק שאפילו יסרא"ל לא ידעו כמאמר ז"ל בברכות כ"ה ע"ב אלא מאן דאלים יומא קמא לא לגלי כי היכא דלא ליתרע מולי' ואחר שעמדה השמש נתפרסם הדבר שחזקי' כי' חולה ונתרפא כמלא מכללא שביום הראשון מחוליו בא ישעי' אליו. ואוסיף עוד ואדבר דלכאורה יש לדקדק בפסוק כתוב לאמר בימים ההם אלה נבי שליחות המנחה של ברודך כתיב בעת ההיא ויפלא מדוע שינה הכתוב ומה נס שמילת בימים ההם משמע כאלו משני ימים מדבר ודבר קשה להולמו וכי אלה חזקי' בשני ימים. אלא הענין הוא שבא הכתוב להודיענו שבאותו היום היה שני ימים שהרי חזרה השמש עשר מעלות. ויען לא נאלה בכתוב שחזרה השמש עשר מעלות רק ביום הרפואה לכן בא הכתוב לומר בימים ההם בשלו השני ימים הנוכרים בסוף. שחזרה השמש אחורנית בעלם היום הזה אלה חזקיה. ואל"כ מבואר שאותו היום אלה ונתבקר ונתבשר ונתרפא. וכיון שכן אפשר שהיה ישעיה מתנלל בביאתו ביום הראשון ואמר לו כה אמר ה' כן כלומר עתה ניוני ה' בוריות ויהיה מילת כהפירוש עתה כמו והנה לא שמעת עד כה שפירשרש"י ז"ל עתה. וכן תרנם אונקלס עד כען. ומילת כו. אין נוהלה זירוז מיד כמבואר בספרי ומובא ברש"י ז"ל בבימוקי חומש פ' כו. ור"ל אל יאר לך שאני בא לבקרך עכשיו וקיימא לן אין מבקרין חלה אחר ג' ימים הראשונים. כי לא אלבי עשיתי כך כה עתה אמר ה' כן בזריזות. קס"כה ניוני עכשיו לבקרך מיד. ואילולי זאת שאמרתי אמוס ע"פ הדיבור דבר ה' בחזאלי לא

במותר המאמר מרחוי לדקדק במקצן מאו כי מת אתה ולא תחיה לכאורה משמע דכוונת המקצן הוא לאקשויי למה לי כפל לומר מות ודאי לא יחי' ולפ"ז קשה ודקאמרי לי' מאי קאמרי לי' הלא אמרו ז"ל יחי ראובן ואל ימות יחי ראובן בחיי עלמא ואל ימות בעה"ב וכן ת"י וא"כ בפשיטות ס"ל לאוכויי דאד קאי אעה"ב ופ"ק במילת כי מת אתה ליכא יתורא כלל רק מילת ולא תחיה ר"ל אפי' ולא תחיה לעוד ועוד ליתא אאי כולי האי קאת משוכח דאל"ל אאי טעמא ועוד באמרו משום הלא עסקת האי מילת משום מיותר שהרי הדל"ת של מילת הלא נאי פירושו משום ועוד דאיו ל"ל הלא נאבת ולעולם יתפס לאם לשון קצרה וגם עיקר חסר מן הספר החכמה מצין תמלא שום רמז אז רמיזם בקרא שהיה יפעיה מדבר לחזקיה כך ופסיה חזקיה מעיה ליפעיה כך: ועוד יש להפלות על יפעיה הנביא שהפלא ופלא מדוע התרשל מלבקר את החולה עד שהוכרח הק"בה לצוותו לך ובקר כו' הלא אמרו ז"ל בנדרים דף מ' ע"ח כל מי שאינו מבקר חולה כאלו שופך דמים והיתכן לומר שעד הנה לא קיים יפעיה מצות בקור חולים ח"ו ואין לומר לפי שקודם חזקיה לא היה חולה דאתפח ולכך נאמת לא נקרו חולים כלל כי לא יועיל שכיקור שהרי מצינו באברהם מצות ביקור חולים וירא אליו ה' ר"ת שלישי למילתו היה כו' וכן ביעקב כנ"ל ויתחזק ישראל שכתב ה' אמ' מחליו והיה קודם חזקיה. ודוחק לומר הלא ידע יפעיה שחזקיה חולה עד שהודיעו' לילך דמפשטא ליתא דנאמרה משמע שכבר היה יודע שהרי אמר לו הק"בה לך ובקר את החולה ולא נאמר מי הוא החולה וכן מורה בעי הה"ת במילת החולה דמשמע החולה סידוע:

ודוחק נתי לומר מלד שהי מתנבאים זה לזה כטענותיהם דחזקיה אמר ליתי יפעיה לנבאי כו' ויפעיה אמר בשיפך לכך החזיקו לאויב לו ולכן לא רצה לבקרו וכדי"ל ביורה דעה סי' של"ה שהשונא לא יבקר חולה כדי שלא יחשוב החולה שמרחמים לחידוע"ש דא"כ קשיא לאלקיטו מדוע בחמת ליהו לבקרו: ועוד דתיפשום לי' מהא דעת הי"א שהביא הרמ"א ז"ל דשרי ע"ש. נס יתשום ויתפלא לב כל חכם לב היתכן היות זה בקור לומר להחולה שיעשה לוחה שבודאי יחות ולא יחיה אפילו בעה"ב הלא קי"ל ס"י של"ה שאם אמת לו אמת להחולה אין מודיעין לו. ואין מצוין לו לקרוע ואין בוכין ואין מספידין לפניו. וכשהוא נוטה למות אומרים לו שתודה ואומרים לו הרבה שתודו ולא אתו. וכל זאת כדי שלא תטרוף דעתו עליו. וכדי שלא יהא לבו נשבר. וכן כתב הס"ב בשם הפרישה שטעם הנ"ל אין אומרים לו שכל המתאין מתודין. וא"כ איך אמר לו יפעי' לו לביתך כי אתה ולא אתאי'. ואין לומר שזה היה עפ"י שהק"בה ציוהו לומר כך. דא"כ נשאר נס הוא לאלקיטו קושיא. ואה נס שכאקרא לא כמלא אמת ואוד שרי אמרו ז"ל בעירובין דף ד' ע"ח שהושיב יפעיה על פתח פירש. רש"י ז"ל שלא יהא כח למלאך המות לבנות שרי אבוקר שלא היה מיתם אותו כלל וכ"ש שלא היה שונא לו:

והנ"ל דאה כבר מלתא אחורה שעיקר פלונתייהו של השלימים החלו הי' מלד שיפעי' הי' זקן ומופלג וחזקיה אף שהי' יניק וחכים מופלג כמותו"מ כאשר שהיה שרוי בלא אשה לא הי' תורתו נחשבת לכלום ולכך אמר יפעיה ליתי חזקיה לנבאי בהיות חכם קודם למלך כנ"ל. וכנדרים דף ל"ט ע"ב אמרו ז"ל בקור חולים אין לו שיעור שכרו יוסף למימר אין שיעור למתן שכרן אמר לי' אביי אטו כל המצות מי יש להן שיעור והתנן הוי זהיר במצוה קלה כבחמורה כו' אלא אמר אביי אפילו גדול מלל קטן רבה אמר אפילו אאה פעמים ביום. ובעין יעקב גרס הכי תנ"ה בקור חולים אין לו שיעור אפילו גדול מלל קטן ואפילו אאה פעמים ביום וכ"ל בפקותא דלגרסת הגמרא יש לומר דרבה סלים לדעת הנ"ל קטן לא כדמשמע פשטא ליתא דגמרא רבה אמר דמשמע דפליג ולגירסת הס"ין ע"ב ל"ל אלא אתיא לאפלוגי אלא לאטפויי אדאביי ולהכי מייתי תנ"ה דומיא דהא דרבה לשניהם אין שיעור אפילו גדול מלל קטן ואפילו אאה פעמים ביום. בתר הכי ה"ר חמא בר חנינא כל המבקר חולה נוטל ו' מ"ם בלשון אמר לי' ה"כ לפילום' בהדי ולוקמוה אמר לי' בעשירייתא דרבי ובבן גילו פירש"י ז"ל בחור לכתור כמותו גדול לגדול זקן לזקן ור"ן והרא"ז ל כתבו בן גילו שגדל במזלו ולפ"ז י"ל דיפעי' הוי ס"ל לגירסת הס"ם דרבה פליג אדאביי וס"ל גדול לקטן לא דוקא אלא כתב טעמא כדי שיטול ו' מ"ם בלשון והוקשה לו קושית הגמרא ה"כ לעיילי' כו' וס"ל בבן גילו דוקא וכס"ל כדפירש' ז"ל. דוקא זקן לזקן ויפעי' שהי' זקן וגדול וחזקי' שהי' יניק וקטן לפי דעתו. לכך לא רצה לבקרו:

אך לא כן דרכי נתיב היושר והאמת הוא דרבה לא פליג אדאביי רק לאסופויי קאתי וגדול לקטן כמי חייב לבקר וגירסת הס"י הכ"ל דמסייע לי' מברייתא ולכך הי' יפעי' סובר שהק"בה מלוהו לילך לבקר את חזקי' כדי להורות לו הדין דאפילו גדול לקטן חייב לבקר ואני טעות טעה הוא"כ הי' יפעיה ז"ל בתחילה טעה דהוי ס"ל דרבה פליג אדאביי וכ"ל ולבסוף טעה בדעת הק"בה דהיו סבר שהק"בה מלוהו לילך לחזקיה להורות לו הדין הנ"ל. ולכך הי' עודנו מחזיק בתומתו שחזקיה ה"ו רשע ואין תורתו נחשב לכלום בהיותו שרוי בלא אשה כנ"ל ובשלמה אלו הי' יודע שיתרפא חזקי' אז הי' נגלה לו שחזקיה סוף לדיק גמור כנ"ל שאפילו ברוך בלאדן התמי' ואמר אילו הי' נבדק כו' משא"כ שאמתיורה דרכו שעדיין לא ידע שיתרפא חזקי' כדכתיב בקרא בהדיא שכשרו שימות. ואח"כ התפלל חזקיה ואז הי' דבר ה' אל יפעי' הלוך ואמרת לחזקי' כה אמר ה' אלקי שמעתי את תפלתך ראיתי את דמעתך הנני יוסיף על ימיך חמש עשרה שנה. ומסוף דבר ה' ניכר שרואם דבר ה' אמת שמה

נגד ממזר ת"ח · משל"כ נגד חכם מיוחס דוקא כשהמלך ע"ה או חכם קודם למלך · משל"כ לחם המלך נ"ל ת"ח · לקושיטו ת"ח
מופלג מ"מ צריך הת"ח מופלג לחלק כבוד למלך ודוק: והנה אז הים חזקיה מפורסם בתורה וכחסידות כיעויה אז כלי ספק לה היה
מן הצורך לסביה יסורין על חזקיה כדי לבטל דעתו של יעויה נגד חזקיה אלא היה רצוי לומרלו ליעויה לך אל חזקיה להוכיחו על
חולת המצה אסריקא כמו שפירש רש"י ז"ל שם · לך אגד היות יעויה מפורסם בחכמה ובנביאות וכחסידות וחזקיה אע"ג שהיה
מפורסם בתורה מ"מ לא היה בניהם מוכיח אחריות ידוע שניהם לומר אין אחד מהם יכשר וכ"ש דלא יכול למימר שלין תורתו נחשב
לכלום כאיתו שרוי בלא מצה כנ"ל ואלו היה הק"ב אומר ליעויה בפשיטות לך אל חזקיה מכלי הבחת יסורים על חזקיה אז היה
עדין מקום לטעות ולפלוגות שיה נגד חזקיה ח"ו כנ"ל ומה שבח יעויה אלין היינו אגד שהוא מלך ויטעו נמי כזה שיאמרו מלך ע"ה
עדיף מת"ח זקן ונביא ויוכיחו במילין במפלס הזה ודרכו שהרי חזקיה אין תורתו נחשבת לפי שהוא שרוי בלא מצה והוי כמוע"ה
וא"פ שהוכרח יעויה הנביא שהוא מפורסם בחכמה לילך אלא ע"מ שמלך ע"ה עדיף מת"ח זקן ונביא · לכך יש לומר שהוכרח
הק"ב להביא יסורים על חזקיה ויאמר ליעויה לך ובקר את החולה כדי שידע יעויה דע"כ הוא בן גילו וכדיקבמור דהל"כ מה
יועיל לו הביקור · דהא מסיק שם בנדרים דדוקא בן גילו כו' · ועוד שהרי עד חזקיה לאתפח כדאיתא בזוהר פ'
תרומה דף קע"ב ו"ל לאחוי ברגם דהוי ליה מרעין דלא מית עד דאתא חזקיה ואף דגמרא דידן קאמר עד שליעע בילקוט
שם פרקי דר"א נרם נמי עד חזקיה · וזה נתפרסם בעולם ליעויה ולכל בני הדור לדקותו והתמימות של חזקיה שנעשה לו נס
גדול כזה וכן מצינו בגמרא דסנהדרין דף ל"ו ע"א בעת שהיה אלא מרודך בלאדן בן בלאדן מלך בבל ספרים ומנחה אל
חזקיה כי שמע כי חלה חזקיה ומסיק דשמע דחלש ואתפח · ותשב השמש עשר מעלות כו' אמר מאי טעמא כו' אמר ליכא כהאי גברא
כו' וכה"ג נמי אשכחן בשבת בלחד שמתא כו' דאמרר' יוסף בת ורחה כמה גדול אדם זה שנעשה לו נס כזה · ואע"ג דקאמר
אביי עלי' אדרבה כמה נרוע אדם זה שנשתנה עליו סדרי בראשית · מ"מ הכא שמחותו היום ואילך המנהג כך לכל בני אדם · שהיו
החולים מתרפאים ע"י הוי פרסום למעלותא:

ואפשר שלכך דקדק לאמרו שנשתנה עליו דלכאורה הלא מילת עליו מיותר הוא והל"ל שנשתנה לו אלא עליו
דייק לומר לו לבדו נשתנה כי היכי דלא תקשה מהאי דחזקיה ודוק:

ובלא"ה נמי ניחא כמו שכתב המהרש"ל דוהיינו שם היה זכות גדול שנפתחו לודדים והגרירותא דקאמר אביי
היינו שמלכין לו מזכיותיו · ומ"כ הכא דאיכא נמי סברא דלפיל שלכל העולם נשתנה סדר פעימת שוחת
הוא וכאן גדולה למעלותא ופרסום גרול לזכותו של חזקיה:

ומעתה בין כאן כוונת המאמר מי כהחכם שפירש רש"י ז"ל שאין אדם חשוב בעול' כמי שהוא חכם מ"כ משמע לפילו
מלך כגמרא לעיל חכם קודם למלך מ"כ קשה מדוד ול"ל דשאני דוד שהיה לו מעלות החכמ' נמי כנ"ל וקשה
מאליהו אחיך אחוז לנבי דאחאב ות"ת דאחאב נמי ת"ח גדול הוי כמאמרז"ל חלק דף ק"ב דאחאב היה שוכה פ"ם
פעים בתורה מ"מ לא היה תורתו נחשבת לכלום לפי שידע רבונו ומתכוין למרוד בו כמ"ש המהר"שם ז"ל ע"ש ובזה ניחא נמי מה
שהקשיתי לעיל מ"ט מייתי רחייה מאחאב ולא מדוד ים לומר דשאני קאמר חזקיה ליעויה לפי דעתך שלין תורתו נחשבת לכלום
מ"מ מיניה רוע מאחאב והכי אשכחן בלאי' דאזל לנבי דאחאב כו' · וה"ק אדרבה קושיין אוך אמר מי כהחכם דמשמע אפילו ממלך
הרי אלי' אזל לנבי אחאב וע"כ צריך לומר ככל שני שכוים לעיל דהתם הוי ע"פ הדיבור ואדרבה אחאב חלק לו לאליהו כבוד וילך
לקראת אלי' וכדמוכח מיהורם בן אחאב דייקא כנ"ל ה"ק דאשכחן שעשה יעויה סדרי הוכרח לבטל דעתו לילך לחזקיה אף שבחת חזקיה
היה ת"ח גדול כנ"ל ת"מ פן יעלה על לבבך לדבר בליעל לאמר שלא היה חזקיה צדיק גמור ושלא היה תורתו נחשבת לכלום כנ"ל לזה
אמר ומי יודע פשר דבר מי כפשק"ב כה"ג כלומר שבחת זה כחלקו בכל אלה הסברות מה עשה הק"ב שיסורים על חזקי' ואמר
לו ליעויה כו' ואילו היה כדברי הטועים שמלך היותו מלך לבד הוכרח יעויה לילך אלא לומה הוצרך הק"ב להביא יסורים
על חזקיה היה לו לשק"ב לומר בפשיטות ליעויה לך אל המלך והוכיחו ופקוד עליותת הפון החשה אע"כ כ"ל שראה הק"ב
להרחות לעין כל רוחי שמם נדקתו ותמימותו של חזקיה לבל יתלו בו בוקי סריקא בחזקיה ויבואר לעין כל מה שהוכרח יעויה לילך
לחזקיה היינו מלך שהיה חפץ לב ואמיץ כח ואילו לאורייתא כיראה ובטהרה כמותו ואילולי כן ואלי לא היה מוכרח לחלוק לו בכבוד
לפי שחכם עדיף ממלך וק"ל מוכח מי כהחכם · שאין אדם חשוב בעולם כמי שהוא חכם ודוק:

ולכך דייק הש"ס בלשונו בין שני לדיקים הלכאורה מילת שני מיותר אלא לפי שאמר ז"ל לביומא דף ס"ב ע"ב שני שעירי
יה"כ לריכין שיהיו שניהן שוין במראה ובקומה כו' וליף ליה מדכתיב שני שעירים משמע שניהם הם
תלמוד לומר שני שיהיו שניהן שוין · וה"ק אמר בין שני לדיקים לסורות ולומר שני' שניהם שוין · דאף ע"פ
הדין היניק ומופלג לריך לנהוג כבוד בשיבה המופלג כנ"ל בדברי תוספת מ"מ מלך שאני ולכך מקדים בעל המאמר כמי חזקיה
ליעויה אע"פ שיעויה היה קשיש מחזקיה לפי שהשת כך היה שהוכרח יעויה לחלוק כבוד לחזקיה וזה תתייסף כל הדיקדוקים
בסוהר

שהערתי ודוק היטב :

אמנם תינח לאחר שכבל שבט לוי לכהות כהנים נוכל לעשות כך משה"כ כמדבר קודש שנכבל שבט לוי· היו כל ישראל רחוים למלכות ולכהונה· ת"כ הדרך קושיא לדוכתה כשנברר כה"ג ויתך היכי נעבד· משה"כ בכהות שני המוכתרי' שוין במעלות ומדות חוי נקח אחד למלך ואחד לכה"ג· אחרו"ל פעמים מקריש משה לאהרן ואהרן למשה· הוה משה ואהרן הוה אחרן ומשה מלמד שקולין היו לכך היה הכתוב ליקח אחד למלך ואחד לכה"ג· ויען היות אהרן גדול ממשה נאמרים לכך נאחר אהרן לכה"ג דוקא שהוא נרוע ממעלות מלך· ומשה נאחר למלך כדי שיסיה שוין במתן ומקדש דמה שיש לאהרן שהוא גדול נאמרים נגד זה אין מעלתו שוה כמעלת משה· ומה שיש למשה מעלה יתירה שהוא מלך נגד זה הוגרע כחו במה שהוקטן ממנו בנאמרים ומלבד זאת כהיות אהרן נאחר הוקדש לכה"ג לפי שהעבודה בנאחרים וק"ל:

ובזה מבואר כמי מאמר ז"ל שאחר כלה לאביהו מתי ימותו שני הזקנים הללו ואני ואתם נכנוס הדור לפי שנם הם שקולים ומוכתרים היו שכבל ישראל· שקולים כדאיתא בזוהר פרשת אחרי מות דף נ"ו ע"ב ע"ש· ומוכתרים שהרי היו גדולי' ממשה ואהרן כמאמר ז"ל זבחי' דף קט"ו ע"ב קשבר הייתי אם בי אוכל ואכעיו אני רואה שמש גדולי' ממני וממך לכן אחר שני זקני' דייקא ואני ואתה דייקא נכנים את הדור וד"ק: כאחור לפניהם שמלוקת חזקיה וישעיה היה לם"ד ל"ל מלך שאחל על כבודו אין כבודו מחול· כדאיתא בם"ם בשם דוכתא בתוכות י"ו ע"ל קידושין ל"ב ע"ב סופה מ"ה ע"ב סנהדרין י"ם ע"ב: ושם הוצרכו התו' לתרץ על הגרייפס שאחל על כבודו משמע שם הוא ללא כורך כי הכא ודאי אין רשאי למחל על כבודו ולכך אחר חזקיה ליתי ישעיה לנבואי שהרי אפילו כה"ג עדיף מכניא כ"ם מלך· וישעיה מלך שהיה חכם אחר ליתי חזקיה לנבואי וכדאשכחן בקידושין דף ל"ג ע"א דרב נחמן שדר נוואי אחר לי' לחותיה כו' ופירש רש"י ז"ל שלא לזלזל בתורתו וכן שם"ל ליעשיה חכם קודם למלך ומה שהולרך חזקיה להכניא רחייה מלויה דחויל לנבי אחאב ולא סבירא רחייה מקרא דלדוק סכהן ונתן הנביא שכה"ג קודם לנביא מ"כ כ"ם מלך כנ"ל· לפי שעדיין לא נכתב ספר מלכים כנ"ל· ואע"ג דרחייה מלויה ואחאב ולא ישב ויהורם נמי כתיב במלכים· יש לומר מעשה דכירח· וכזה נמי תדוק הלשון דאשכחן בלומר מעשה שהיה כך היה· ולא מקרא ילפי ליה לכך לא קאמר שנאחר וק"ל אי נמי יש לומר משום דכדוד מילתא אחריתא הוה ניה שהיה ה' עמו שהלכה כמותו בכל מקום· לכך אפשר היה עדיף מכה"ג ומכני' ולהכי אילטרך ליתויי רחייה מאחאב ויהורם דודאי משתמע מני'· שאפילו אם הנביא גדול מהמלך בחכמה ובמנין דהיינו בשנים אפ"ה מלך עדיף שהרי אליה וה פנחס אחל לנבי דאחאב· וכיון שכן נאמר דבחמת אלו לא אשכחן שאליה חלק בכוד לאחאב לא הוה מוכח שמלך קודם לכה"ג ולנביא מדוד כנ"ל דהני מלוין לאפלוני ולומר דדוקא דוד שהיה לונם מעלת החכמה ואפשר שהיה נמי נדול בשנים לכך עדיף· משה"כ הנביא שגדול בחכמה או בשנים עדיף ממלך· אך באשר שמלאנו רחינו אחי אליה ואחאב מזה מוכח דליכא לאפלוני בבי והם"ם דמייתי רחייה מדול· כיון דאליבא דאמת לפי שכלה"ם יש רחייה מאחאב אבל מדוד לאחר ליכא לאתויי רחייה כנ"ל ואע"ג דלא מייתי הם"ם הך קרא דאחאב לפי שדוד היה קודם לאחאב והיה נדיק תמיד ומסתמא עשה ע"פ הדין אינמי משום דכלה"ם הולרך לאתויי קרא דלדוק סכהן ונתן הנביא לפורות שכה"ג קודם לנביא ודו"ק: וישעיה ז"ל אמר ליתי חזקיה לנבואי עקב רוח אחרת עמו וזה דסבירא ליה שמדוד אין רחייה כנ"ל ומאחאב אין סוכחה דיש לומר ע"פ הדיבור שאני כנ"ל ומה שאמר דסכהן כיהורם כוכבא לסחור מעצתו של חזקיה דאחדבא מלך שהלך לאחאב לקרואת אליה ים לומר שחלקלו כבוד לזאת כנ"ל ומחייק באמרו כיהורם בן אחאב דייקא כנ"ל וק"ל:

אך ידענו נם ידענו שנם חזקיה היה ת"ח נדול וקיים זה משכתוב בזה בדאית' בב"ק דף י"ו וכדקו כו' ולא מלאו תיכוף ותיכוקת אלא היה בקי בהלכות טומאה וטהרה כדאית' בסנהדרין דף ל"ד ע"ב ומ"ב היה דעת חזקיה כיון שנם לו לבב כמוהולא נופל לתכי ממנו בשום מעלה מ"כ אחני נדול ועדיף ממנו כדק"ל שם שהשוב חשוב קודם ה"מ כשניהם שוין: אחל אם כה"ג עם סהרן ממור ת"ח קודם לכה"ג ע"ה· ומ"ב ה"ה למלך· דוקא אם המלך ע"ה אות"ח קודם לומשה"כ אם המלך ת"ח פשיטא שהמלך קודם· והכא בקידושין דף ל"ב ע"ב אחפלגות"ק ור"י סנלילי ביניק ותכים וליפר"י דאים ל' כדאחר ת"ק לכתוב קרא מפני היה זקן ותקוס והדרת מ"ם דפלגינא דחכמה אלא משום דאחאי לאו אחאי ע"ם ופשלו אתוספת דיניק צריך שיהיה מופלג אחבל בשיבה ויניק שוין צריך שיניק לאחלוק כבוד לאשיבה· אמנורסם אין צריך דאיכ אשכחן שיהיה מחוקיה כמאמר ז"ל ד' מלכים קפח ישעיה בימיו· עוזי' יותם אחז יחזקיה· ולפ"ז יש לומר דהוי ס"ל לישעיה שהוא נדול מחוקיה מב' טעמים אחד מאן דאמר שהוא יניק ומופלג ואפילו אם הוא יניק ומופלג מ"מ צריך שיניק לאחלוק כבוד לזקן ומופלג כמוהו· ועוד שאין תורתו נאחב לכלום כמאמר ז"ל יבמות דף ם"ב ע"ב כל מי שאין לו אשה אינו בלא תורה לפי שכל ימיו בפנירה· וכדאשכיח בפרהודי עבירה· ומ"ב לא אחכמה ישכון ולא זקנה ים כאן· לכך אמר ליתי חזקיה לנבואי· וחזקיה הלדיק ידע בעצמו שהוא בלא תורה שלא די שמידי עבירה יצא· אפילו מפרהודי עבירה כמי הוא יצא· לכך אמר אף חזקיה ים כאן בישעיה· מ"מ אחכמה ים כאן אלא נמי ולא רבה לבוות שאין כבודו מחול· ואפשר דהם"ל כמי דמלך אינו צריך להיות כ"מופלג וכן משמע כמי ליישב דנמרא דלקמן ממור ת"ח קודם לכה"ג ע"ה ולא קאמר קודם למלך ע"ה דשוי רבותא טפי אלא ע"מ שמלך אינו צריך להיות ת"ח· ודוקא

לכבוד וז"כ בחחאב נמי כיוצא בהי שהלך לקראת אליהו וסיימו לכבודו דשחני התם דמוכחא מילתא כדכתיב ויצא משה ואהרן וכל הנשיאים כו' משמ"כ הכא י"ל שרצה הוא לדרכו סיה מהלך ואגב סיה לקראת אליהו וק"ל: (וכמיכודי הגדול ספר פניעת יעקב יצחקי כזה דרכים שונים ס' יאורני חיל להוליחולאור ולפקריכו אל המובח הדפוס):

ומעתה אל עלינו חוכת ביאור סברת יהורס שרשה הקידוש הסס שנעשה ע"י אליה וסיה סבר מה שנלטוה מה' ליהך בעלמו לאחיו. לח סיה רק ח' מב' סבחינות או מלד לאחת שבועתו או כדי שיתקדש ס"ש ע"י ומלד שסיה חולק כבוד קלת מה לאחי בדעתו"ו נעגע כמה שהוכרח להפליר ולפרכות בתפלה ולח נענה מקדש אלא בתפלת מנחה כנ"ל ואע"פ שהלדש מינורואה ללבב ואין ידע יהורס שסיה כלבו של אליה לחלוק לכבוד לאחיו עד שאמר שלבך נעגע והוכרח להרכות בתפלה מ"מ מסוף דבר סיבר שרשה שאח"כ סיה רק אליה לפני המרכבה וחלק לו בפועל כבוד. סבין שאליה נסתפק בבחינות אלו כנ"ל. דמסתמא הוגד לו ומעובדי' דברי אליה ממש כי היום שרשה אליו דמשמע בעלמו ולכך סוא מוחה החבל בנ' רחשין דסיינובנ' סבחינות בקידוש ס"ש וב חלוקת כבוד למלכות וכסתמחת השבועה. והחליט בדעתו שחלוקת כ"ל חינוע"פ סדין שלבך נעגע. ומה שרץ אח"כ לפני המרכבה מלן יומר דשפיר עביד ומפי' לס נאת שנלטוה גס על וסי"ל לפי שהכל גלוי וידוע לפניו ב"ה שאחי יבא פותח בהא"לה תחילה ויחלוק כבוד לאליה כדכתיב וילך אחאב לקראת אליה לכך ליוסו הסס שיחלוק גס הוא כבוד לאחי ולעולם הבניה עדיף ממלך. לכך עשה נס הוא וחלק לו כבוד לאליעב. ומבית אחיו למד שיצא לקראת אליה והם"ל שאחאב בא לחלוק כבוד לאליה. ולכן הבית יעשיה רחייתו מיהורס טפי מיהושפט לפי שביהושפט י"ל דטעה בדעת אחאב שאע"פ שהוא סבר שאחאב בא לחלוק כבוד לאליה דלמא לאו הכי הוה כנ"ל בסברת מוקיה. משמ"כ ביהורס שסיה בנו של אחאב נוסתמא שאע מאביו ומבין ומיון וחקר תוכן מנמוסיו של אביו שהלך לקראת אליה לכבודו. ולכן דקדק יעשיה באמרו דסכי תשכחן ביהורס דוקא וכי היכא דלא תקשה ליה מ"ט קא מייתי מיהורס שהיה רשע טפי הוי ליה לאתויי מיהושפט שהיה לדיק גמור לזה אמר בן אחאב מלד שהיה בנו של אחאב מסתמא ידע מערכי לבבו כנ"ל וק"ל. וזה מבואר נמי מה שהקשיתי על יעשיה שהבית רחיה מיהורס אע"נ שרחה רחייתו של חוקיה חלק כבוד למלכות לפי דסס"ל ליעשיה דשחני התם שע"פ סדיבור היה ועוד שהפסר מ"ו נעגע כנ"ל. והנה אין ספק אללי שלזה נרם בגמר' דהכי תשכחן ורש"י ז"ל כתב דתשכחן שת כ"ל דאי נרסינן דהכי תשכחן משמע שהרחייה דומה לבנין ואחת מינו כן שהרי היה ע"פ הדיבור. אומרי אחת נתעגע על ככה לכן נרס רש"י ותשכחן כלומר אף אתינו דומה ממש מ"מ נופח דינא יליף שהבניה עדיף אל המלך וק"ל. כדרך אחרי"ל דלפי סברת לעיל אין לנו בפוקול סדעת אי דעת אליה היה לחלק כ"ל אולא וכן באחאב דאי אתכוין לחלוק כבוד לבניה אולא ולפי מה שמבואר בפסוק ואי טפי משמע דמסייע לחוקיה כנ"ל מדאייתר קרא וילך אליה כו' וגס מדכתיב אל שאין פירושו אתו לקראת לכן נירסת הגמרא דהכי תשכחן לפי שהוא דומה להבנין ממש אך לרש"י ז"ל הוקשה דא"כ ע"כ ל שברחייתו של יעשיה"כ משמע מתוך לישנ' דקרא בוותיה ממש ואחת אתינו כן ומה גס ביהורס היה מוכרח עבור סמיס כנ"ל והסברח לא יסוכח לכך קא נרים רש"י ז"ל לאסילו ברחייתו דחוקיה דתשכחן בהלז אתינו ראיה סיוע מקרא ממש כי היכא דתתיישב כמי רחייתו של יעשיה דתשכחן וק"ל:

ועוד שהרי בימי חוקיה ויעשיה עדיין לא נכתב ספר מלכים שהרי ירמיה כתב ספר מלכים כדלקמן בכ"ל דף ט"ו ורמיס אחר יעשיה הוי כמבואר שם וא"כ לא יבלך לומר דהכי תשכחן דתסתייע מלישנא דקרא דבסתי וימת קרא לא הוי בתיב רק מעשה הוא דהוי ידעי ולפלגובסך סברא וק"ל וזה מבואר ומתורץ כל הקושיות והדיקדוקים שהעירותי כרבן ז' לאחת. ויבא בידך כף מלא נחת (אך נקוט הכי כללא בידך כל מה שהקשיתי על יעשיה מסייע ליה לחוקיה ומה שהקשיתי על חוקיה מסייע ליה ליעשיה:)

ועתה לאחר שהלכנו חוקיה ויעשיה דלא ליהוי מ"ו ביהורס כי הגהארז"ל בהוריות דף י"ג ע"ח ת"ר חכם קודם למלך חכם אחת אין לנו כיוצא בו מלך אחת כל ישראל רחויין למלכות מלך קודם לכה"נ כה"נ קודם לנבי' שנאמר ומשח אותו שם לנדוך הבהן ונתן הנביא הקדים נדוך לנתן. ואומר אתא יהושע כה"נ אתה ורעיך יכול הדיוטת ת"ל לאנשי מופת הוא ואין מופת אלא נביא שנאמר ונתן לך אות או מופת כמלא שע"פ סדין היה לו ליעשיה לחלוק כבוד לחוקיה שהרי הפילו כה"נ עדיף מנביא כ"ש מלך שהוא קודם לכה"נ כ"ש שהוא עדיף מנביא. ואגב גררא אתן טעם לשבח למה יהא מלך קודם לכה"נ לפי שנאמר מקרב אחיך תשים עליך מלך. ודרו"ל מובחר שבאחיך וכה"נ כתיב וכה"נ מאחיו ודרו"ל ומאי דף י"ח ע"א שיהא גדול מאחיו בנוי בחכמה כו' ח"כ המלך הוא המובחר שבכל ישראל וכה"נ הוא המובחר שבשבט לוי לכך מלך קודם לכה"נ. וזה בין תבין למה נבחר אהרן לכה"נ ומשה למלך לפי שבהכרח לריכין להיות שניהם מובחרים. והיכי נעבד לס נקח המובחר למלך ח"כ אין הכה"נ גדול מאחיו. ואס נקח המובחר לכה"נ ח"כ אין המלך מובחר. אמנס בכה"נ אינו אלא משבט לוי. והמלך כל ישראל רחויין למלכות. וא"כ נוכל לברר המובחר שבכל ישראל מון משבט לוי לסיותו מלך. והמובחר שבשבט לוי לסיותו כה"נ:

אמנם

אתה חלקים ישראל והקדוש בעולם חלקים ולא אמר ה' חלקים כדאמר בריש דקרא. אלא משם הוי"ה שלבד לפי שהשם חלקים בגימטריא הטבע כמו שכתוב הכא "ורי והכילו הנחלון הגדול המקובל החלמי והחסיד חכם נכבי ול"ל בתשובתו וכיון חליבוז"ל לומר עתה נאות להודות לשם מן השמים כי עלות המנחה הוא שמן מנחו מעט מזעיר לפני נחיית השמש כדי שיובחן מדת שם יקוים שהוא פ"פ הטבע קלת מה. וכה כמתגלל ואומר רב"ע אלנת תשת עלי חטאת ואשם על אחת משתי הבחינות הללו כי בדריך עשיתי את כל הדברים האלה כלומר ע"י דכריך שדברת. לך ברחה דמשמע דוקא ע"י עלמי' עשיתי את כל הדברים האלה דמשמע שכי בחינות דהיינו חכ"ל והק"שם ולפי של"ו מרחם בסתר דבר לך ברחה דמשמע מניח בחינה אחת לכן נאמר הלקרות בדרך כלא יו"ד כלומר בחמת תיבו אלא דיבור אחד. אך לפי דתרתי ס"מאליהו דהיינו שתי הבחינות לכן נאמרה לכתוב בדריך עם יו"ד לשון רבים:

ובזה יבדק מאחד מאמר ז"ל עכני ה' עכני שתרד אם כן' ועכני אלא יאמרו כשפים הם וקשה לכאורה מהיכי תיתי יאמרו מעשה כשפים הם. אלאלפי שהם ידעו ידיעה נאמנה אלא קדוש ידה' מהושע ומשלוח אשמן השמים שמכלה ואוכל לחים כיבשים שהרי רחו אם המערכה שירד על נבי המזבח ואכל שקרבנות עם הנסכים אך בהיות קרב למלוס בזמן שמנחה אמר אליהו רב"ע אם אתה תמתין עוד ותהיה כתיר לי זעיר אז יאמרו מעשה כשפים הם אבל אם עשה נס אלא ע"פ הטבע והגיעות זמן נחיית השמש שהוא זמן מנחה יפערו פי כסיל מחיתה לאמר שכשפים הם:

והנה שלקים ירחה ללבב וידע כל מעשה אליהו היה לשמו הגדול ולכך הוא חוזר ואחבל בתרין דאשין כדי לגלות י"ח מה שנלטוה לך ברחה ע"י עלמו. אמנם אליהו מלאנה היה מדבר אל לבו פן יהיה רבונו יתברך להרחות חכ"ל ולכך ניוכיל לך ברחה. ואלולא הייתי עושה זה קדושת השם אז היה מוכן להחלב מכל שאני בא אליו בעלמו ואיכני שולח שימון ביד עובדיה מוה ירחה ויוכח שאני מרחה לו חלוקת כבוד. מש"אל עכשיו שנעשה זה הקדוש השם יאמר אחאב בלבבו שביאתי בעלמי היה מכל שיתקדש שם ש"י. וא"כ מי יגלה עפר מעיניו לומר שאלקתי לו כבוד וישנם את מתניו וירץ לפני המרכבה למען ירחה בעין פקיחת שאני מרחה לו חלוקת כבוד וק"ל וע"פ דבריהו אלה מבואר בחר היטב מאי דכתיב ויהי בנהריס ויהתל בם אליהו וגו' ולכאורה יפליא מדוע דוקא בנהריס ומאי נפקא מניה וכ"ל דה"ק ויהי לשון לעז שהוכר להם בנהריס דוקא שהוא השמש בגבורה והוא ויהתל בהם אליהו שאע"פ שעכשיו השמש בתקפו ובגבורתו בחיזוק גדול ובנקל יכול להיות הנס ע"פ הטבע אף"ה לא יבחרו השם כי המרתם כבוד השם בלא יועיל. גם יתכן שמה שאמר אליהו היום יודע וגו' ואני עבדך וגו' רצה לומר אע"פי שלא היה רצוני רק הקדוש השם לבד וא"כ חשתי בבחינה האחת שזלזלתי בכבודי מ"מ איני רואי לעונש גדול כזה שלא יתקדש ש"ש ע"י לא נענשתי בכבודי רק אני עבדך ואם הרעותי לעלמי הרעותי ואם איכפת לך הלא כבודי מחול ואף שמגדולת עבד ניכר גדולת רבו. א"כ במה זלזלתי הוה נמי כאלו זלזלתי בכבודך לזה אמר ובדברך עשיתי כו' כפירש"י ז"ל שאני בוכה כמה בעת חיסוה הבמות כדי שיתקדש שמך ברבים. א"כ אין זה זלזול בכבודך:

ועוד שלקים פתרונים דים לומר שפק"ב אמר לך ברחה וגו' לאחת שבועתו ולא שליוה דוקא לילך בעלמו אלא אם לא יוכל לשלות דבריה ולהודיעו עניין ביאת המטר משא"כ אם יוכל לעשות ע"י שליח כמי שרי כי לא הקפיד קב"ה רק שיאחת שבועתו. ומה שאמר לו קב"ה לך ברחה אל אחאב. כי אם כתוב לאמר שאחאב ועובדיה חלקו להם הדרך לחפש חציר להחיות בהמת למען לא יכרתו מכוח. ויהי אחאב הולך בדרך אחד לבד ועובדיה בדרך אחד לבד לכן אמר לך ברחה אל אחאב לשורות לו הדרך אשר דרך בו אחאב. ומדכתיב וילך אליהו לקראת אל אחאב. משמע שבאותו הדרך אשר דרך בו אחאב הלך אליהו וא"כ כתיב והנה עובדיה לקראתו"כ ע"כ"ל שחזר מאותו הדרך ונכנס באותו הדרך שהלך בו עובדיה אמנם י"ל שבכוון גדול עשה אליהו ככה. כי הנה מי שפוגע בחבירו אין הופחת חלוקת כבודו זה הולך לדרכו וזה הולך לדרכו כל אחד למקום חפלו ופוסי ילדק מילת לקראתו. והנה עובדיה לקראתו דודאי לא נתכוין אליהו לכבד לעובדיה וכן בסיפך ואליהו שנסתפק במאמר השם יתברך לך ברחה אם רצונו שיחלק כ"ל לכך חזר אלי' מאותו הדרך שבא אחאב כדי שלא יפגשהו בדרך ערחי ונכנס בדרך אחר שבא עובדיה כדי שבא לאחאב בסיתו שקט שאלמן בביתו כדי שירחם ויבחן שחלק לו כבוד ולכך שלח לו לאמר הנה אליהו כדי שיסח לאחאב עומד על מעמדו ומושב על מושבו ומזה רואה לילך אליו לשורות חלוקת כבוד ולכך לא הלך תיכף עם עובדיה כדי שלא יפגשהו כנ"ל:

ובהבחן חזרו של אחאב מילין שאליהו בא לקראת אליהו לא שאלק לו כבוד שדרי לא נאמר אל אליהו אלא לקראת אליהו כנ"ל נמצא עיקר הוכחתו של חזקיה דוקא מאלי קרא מדכתיב אל אחאב ובאחאב כתיב לקראת אליהו"מ שאליהו הלך אליו לחלוק לו כבוד וזה סר התלוצ מיעציה מדוע לא הביא רחים מאחאב נופיה מדכתיב וילך אחאב לקראת אליהו ודאתם לא תיה מצד כבודו דהא כתיב לקראת ולא כתיב אל וק"ל. ואל תשיבני מדכתיב גבי משה ויצא משה לקראת חתנו ודרשו רבנן ז"ל כבוד גדול נתכבד יתרו כו' נמצא שא"כ אתה לקראת חתנו

לכבוד

פולך אצל אביו אחאב. גם לכאורה פליאה כשנגבה לה לוכל להבין מה שאמר דסכי אשכחן כיוצא בזה אחאב מה משמעותם שניהם בן אחאב ומאי קפקמיניה: גם יש להפלות מדוע לא הביא יעציה ראייה מאחאב נופף דכתיב וילך אחאב לקראת אליהו. ודוחק לומר דמה שהלך לקראתו לא היה בשביל חלוקת ככור אלא שהלך להתקוטט עמו כדברי נרגן כאשר באמת בודון בתן מכה בחמרו האתה זה עוכר ישראל. ולכן אין מכאן ראייה ליעציה. די"ל מאחר שמלאכו ראינו שאליהו השיבו לא עכרתים כי אם אתה וכית אביך בהי שהושיבו על כך ומסתמא אסיק נמי אאחאב אדעתי' שאליהו ישיב חורפי דבר. ואע"פ אלך לקראתו כדי לאלוק לו כבוד וא"כ הדרי קושיא לדוכתיה דהוי ליה ליעציה לאתויי ראייה מאחאב נופיה. לכן רוח מביאתי יענני דכל הדיקדוקים אלו יתורצו אחד אמנו אברתא והוא דודאי קב"ה הוצרך לומר לך הראה אל אחאב מטעם הנ"ל לאחת שבועתו. ולכך לא הביא יעציה לאתויי ראייה מקרא דאליהו דהכרח לאשכוחי. לומר שאלך כבוד מלכות ליהוא קב"ה להראות אל אחאב אלא מטעם האמור בנ"ל מאחאב שפיר ליף מיתורא דקרא דכתיב וילך אליהו פשיטא אלך כאשר ליהוא ה'. ומיותר נמי לומר ולהראות אל אחאב שהרי ככר מילתא אמורה בליהוא לך הראה אלא ע"כ ל"ל שבא הכתוב לומר שאליהו אלך אליו בעלמו לכבוד המלכות ואף שהיה יכול לאחת דבריו על ידי שליח כאשר באחת כתיב אחר זה שפגע אליהו בעובדיה ויאמר לו לך אמר לאדוניך הנה אליהו ויבך ויתחנן לו ויאמר מה חטאתי כי אתה נותן את עבדיך ביד אחאב להרגני ונו' כי ירא בנפשו פן יזקוק לעקרן כי יבקשהו ולא ימצאהו ויהרגהו אליהו ויאמר חי ה' כי היום אראה אליו ולמה לא מסר ביד עובדיה לות שיבא מטר לפי דבריו שאז בלי ספק יאמין אחאב לקול האות האחרון ובא מטר על פני חולות. ומהלך בעלמו אליו"מ נמי אכ"ל. ולוסיף עוד מופך כי ראה ראיהו"ש עמו בכל אשר הוא עושה. וכקידוש השם הגדול שנעשה אליהו בהר הכרמל ע"כ לאחנטוה שיעשה כן דאילו נלטוה לא היה מוכרח לחלות ולחנן את פני ה' בחרו ענני ה' ענני. ודרשו רז"ל בברכות דף ח' ע"ב ענני שתרד אש מן השמים דפשיטא דאיך יתקדש שמו של הקב"ה בעיני אם לא ע"כ ל"ל שמעלמו עשה כן ולוחת יפתום ויתפלל לב כל אחד לאל השכים עלמו בשכנה גדולה כזו באתרא דשכיח הזיקא מבלי ניווי כלל וכ"ש שעת איסור שבמות ואין לו על מה לסמוך ואלו היה ע"פ הדיבור ניחא. אלא הענין הוא כך שהוקשה לו לאליהו ז"ל בדברי הקב"ה אל אחאב דמשמע שאני מוכרח בעלמי להראות אליו ואילו היה מלך אחר שבועתי אפשר"י שליחות דברים ביד כסיל. לומר אליהו נראה לי וסימן לדבר כשיהיה מטר ומזה שבין שהקב"ה רוצה לקדש שמו הגדול על ידו ויבן לו גילה את לזכותו ואמ': ש"מ שבדיבור נתנה בידי. לך נשתטק פן תיתה כוונתו יתברך שחלק כבוד למלכות לכך מוכרח אני בעלמי להראות אליו ולכן תפס אחאב בשני הענין ועשה שניהם כאשר אחר אי"ה:

ואפשר

שלכן אמר הכתוב ויהי בעלות אחאב ויגד אליהו אחאב ויאמר ה' אלקי ישראל היום יודע כי אתה אלקים בישראל ובדבריך עשיתי את כל הדברים האלה ופירש"י ז"ל שאני מקריב בשעת איסור שבמות ולכאורה אין מקום לדבר זה כי לא נאמר דבר זה בכתוב. ונם מילת כל משמע שני דברים. נם במילת בדבריך שני וכתיב דכתיב בדבריך כיו"ד וקרינן בדברך. ויפלא הענין אם נאמרה לפתוח מ"ש לאחאב לקרות לובביף. נם אחרי הרינת נכיאי הבעל כתוב לאחר ויאכם אליהו מתניו וירץ לפני אחאב עד בואך יזרעאלה. ופירש"י ז"ל מפני כבוד המלכות שלא ילך אחאב יחידי קשה מי הכריחו לזה לזולל בתורתו ובכיאתו וכל כך. אלא הענין הוא כמו שכתבתי לעיל כי אחת דבר אלקים לך הראה דמשמע ע"י עלמו דוקא ושתים זו שמע אליהו בחרב ה"ל ובחרב בשנית קב"ה ועשה שניהם. אך ירא בנפשו פן מ"ו אין הק"ב מפץ בהלה שני הכחובות כי אם באחת מהכה. ומלא הדבר תלוי ברפיון על ירהה אם יהא אלקיו עמו נם בקידוש ש"ש. בלי הפגרה ורבוי תפלה. אז בלבבויכן דודאי מוכח שהלה אפץ ה' ורלונו יתברך בזה. לכן אם יהיה הכרח להרבות תפלה ובקשה נוכח פני ה' עד כי יבא אם מן השמים ודאי חטאתי באחת מאתי הכחובות. לומפחת עלמותי שלולתי בכבודו אז מלד שבניתי במה בשעת איסור הבמות:

זהנה

אר"ז ברכות דף ו' ע"ב לעולם יהא אדם זהיר בתפלת המנחה שהרי אליהו לא נענה אלא בתפלת מנחה. מפשטה ליעצה דמרה משמע שהיה מתפלל ומפיל תחינתו נס לפני זמן מנחה. ולא נענה אלא בתפלת המנחה ולפי הראה בכתוב יפליא לכאורה מאין יצא הדבר היותו כן. דלמה כעלות המנחה התחיל לאלות את ה' ולפ"ז אל"ל לעולם יהא אדם כו' שהרי אליהו התפלל במנחה ונענה. אלא כ"ל שלמדו רז"ל כך מדכתיב מילת ויהי כעלות המנחה ומילת ויהי מורה על לשון נער להורות ולומר שבאחת שהיה מתפלל ולא נענה וע"ז היה מלטער. ודוקא כעלות המנחה כי כבר ידעינו שכל הנביאים אינם נענים אלא ע"פ שכבע כמו שלמדו רז"ל מדכתיב מהיום לכי בבית ונו' כך הקמח ונו' והנה הוירידת אש מן השמים מסתמא בזמן היותר נאות ומוכשר הוא זמן זריחת השמש בגבורתו. ולא בזמן המנחה. כי במנחה הוא זמן נחיית השמש שהחמה נוטה למערב לשקוע. וכן כתב הרמ"בם ז"ל ומוכח בתוספת י"ט שלכך נקרא מנחה לפי שבאמת כח ומנוח בוערת כל כך. ורז זה נעלם לבו הכתוב ויהי כלומר שכעלות המנחה לפי שכבר חלף עבר בלמלוש זמן זריחת השמש בגבורתו. לך היה כעלות המנחה דהיינו משש מזעיר קודם זמן המנחה ונע אלי' אין כבשה אלא תפילה ויאמר ה' אלקי אברהם יצחק וישראל היום יודע כי

המבקר את החולה נותל לחד משמים כו' וכתבו המפרשים רמז מדכתיב נבי יעקב לבינו ויתחזק ישראל ויצב פל המט"ס שהוא בנימטריא כ"ט שרי שכתחזק חלק ה' מס' לפי שכח יוסף שסיה בן נילו לבקרו לכך נתחזק מחליו. אך רבותינו ז"ל למדו מכאן שחולקין כבוד למלכות כמוכח בכימוקי דס"י ז"ל לחמר אע"פי שהוא בני מלך הוא מכאן כו' ולפ"ז לא קאי מילת ויתחזק שהוחזק מחליו רק שהתחזק את עלמו כעל כרחו מפני כבוד המלכו' ולפ"ז אין כאן רמז ורמיזה לבקור חולים ומעתה אילו היה הקב"ה שולח יסורים על יעשיה לפשר שסיה חוקיה מתרפל מלבקרו כי יאמר בלבו מכ"ל דקרא ויתחזק קאי אביקור חולים דילמ' אתיא להורות מילוקת כבוד למלכות משא"כ בעכשיו שנזרה חכמתו ויתברך להכי יסורים על חוקיה כוה הרכיב ואתרין רבנן דממ"נ כיהיה יעשיה מוכרח ליתך אללוחי ס"ל דקרא ויתחזק אתיא לאלוקת כבוד למלכות: מ"כ בללו הכי נריך ליתך אללו. ואי אתיא לביקור חולים נריך ליתך אללו לבקרת החולה ע"כ דברי פי חכם חן ויהא שפתותיו דובבות בקבר היש סאלקים:

ואומר

אני שריה ליה מאריה לאדמ"ו הנאון זכ"ל דפשטא ליכא דנמרא מסתע שאמר לו הקב"ה כהדיא לך ובקר כו' וא"כ אילו היה הקב"ה מספק הנע"ה על פיהולהחלות את יעשיה והיה אומר לחוקיה לך ובקר כו' אלילה חולין הוא לנו לומר ולתלות ביה בוקי סריקו בלותו הלדיק שסיה מתרפל ח"ומלילך מלבקרו הלא קיים זה מה שכתוב בזה ואפילו היה מסופק בשתי הבחינות הללו אין ספק שסיה הולך וכ"ש כי פי ה' דובר שיו לילך ונס דוחק לומר שיהא חוקיה מחולק בפשט הפסוק עם הקב"ה: והנה ראיתי קלת מפרשי' שבוה ברחה הקב"ה שהדין עם יעשיה ולכך נתיסר חוקיה ואתנס בבר סתר ודחה אל"מו ומחו' בנאון רבי נפתלי כ"ן בספרו סמיכת זקנים דעה זו ע"ש. ולקט שכלי אוסיף ואותיב תיובתא כלפי שנלייהו דכל המפרשים הללו דל"ב בהכרח כ"ל שיעשיה סיה גדול מחוקיה וא"כ יפלינ על הש"ס מדוע הקדימו בחמרו כין חזקי' ליעשי' הל"ל בהיפך כין יעשי' לחוקיה ולא סיה לדחות ולומר לפי שחוקיה סיה מבינ רחיה מלי' דחזל לנבי לחתב. ויעשיה מכינ רחיה מלילעג שהיה תלמידו של אליה שבח אכל יהורם בנו של אחתב. וא"כ נבי הרחי' בהכרח לילטרך לחקדומי לחוקיה כריש' לכך סידר בעל הש"ס הכתוב חוקיה קודם ליעשיה אף שהיה הדין עם יעשיה:

וקודם

כל דבר וחמירה קדמה קריאה מרפס סי' י"ח במלכים ויהי ימים רבים ודבר ה' היה אל אליה בשנה השלישית לחמר לך הרחה אל אחתב ואתנה מטר על פני האדמה וילך אליה להרחות אל אחתב ונומר: והנה הרוחה ירחה בעיניו ובלבבו יבין ושב ישיב קושיאגדולה ועלומה על מה זה ולמה הביא חוקיה רחיס מפסוק דשכי וילך אליה ונומר טפי הוי ליה לאתויי מקרא קמא לך הרחה אל אחתב. ומה נס דפסוק השני סייגו המעשה ואיכא לאקשוי מאן יימר דשפיר עביד. וע"כ כ"ל דסמיך אמקרא שלפניו כי ה' דבר וכיוצא. ת"כ טפי הוי ניחא לאתויי אקרא קמא שהוא הכיוי. ועוד שתי תשובות בדבר אחד מה אחיה ואת מאליה והלא אחים היו ע"פ הדיבור ועל"פ הדיבור שאני וכה"ג קאמי הש"ם בכמה דוכתא וברייש חולין דף ל' ע"ב וא"ל דהיא נופא תקשה מדוע ניחוה קב"ה בהלילך אע"כ דהלילך מיניה שהכניה לריך לחלוק כבוד למלכות. דא"כ הדאקושיא קאי לדוכתיה דהוה ליה לאתויי אקרא קמא דכיוי. ועוד שהרי כתן הקב"ה טעם לשכח דשכיל שהרא הקב"ה ליתן מטר על פני האדמה כי אמל ה' על עמו וכחלתו לבלתי השחת כל בשר והחיים אחד יחטא ועל כל בשריקלוף ח"ו אם אדם חטא בהמה מה חטא' ועל מה תאומלל ותאבד הארץ וכל יושביה מפני ולעשות הרשב. ופן יוקשה בלבבך הקלרסיך ה' מהושיע להרוות את הארץ ולהולידה ולהלמיחה וליתן זרע לזורע ולחם לאוכל מבלי הרחות אליה לאחתב. ומדקאמר לך הרחה אל אחתב ש"מ שכח להורות חלוקת כבוד למלכות. זה מיבוסהרי קולרך הקב"ה לומר לאליה לך הרחה אל אחתב לפי שכשבע שיה מי ה' אם יהי' השניים החלה סל ומטר כי אם לפי דברי ממילא קולרך דוקא אליה להרחות שיו שמתוך כך יהא מחומת ומולדק שבהסכמתו בא מטר כי יפליג בעיני אחתב מה בשתבא יום מיחמים שאליה ברחה היום והיה כי בא יבא מטר יבין אם בבר בגוברין אלא דמרי לבי להוריד מטר. ואין ספק אצלי שלבך לא ניחו ה' לדבר דבר בשתו רק לך הרחה אל אחתב ואתנה מטר כי מעלמו יבין אחתב מלד הרחותך שיו היום שכתחלת שבועתך וע"פ דבריך בא המטר וכיון שבן הדרי קושיא לדוכתיה שאין מבאן לחוקיה רמייה לי"ל ע"פ הדיבור שאני ועוד קשה אלא חוקיה ידע נמי מיהורם שהלך לנבי אליש ומה רחייתו מאחתב מאחר שרחה שהיפך ניהורם. וכן יש להקשות על יעשיה מהרחייתו מיהורם מאחר שרחה שהיפך מאליה שהלך לנביה לאחתב:

גם

יש להסליה מהרחייה יש מיהורם דהתם היה הכרח גדול כמפורש במלכים בסי' ג'. ויהי בימות אחתב ויפשע מלך מואב במלך ישראל ויצלא יהורם מלך ישראל אליהושפט מלך יהודה וגו' וילך מלך ישראל ומלך יהודה ומלך אדום ויסבו דרך שבעת ימים ולא היה מים למחנה ולבהמה אשר ברגליהם. ויאמר מלך ישראל אסה כי קרא ה' לשלשת המלכים האלה לתת אותם ביד מואב. ויאמר יהושפט האין פה נביא ל"ה ונדרשה אחרי ה' מאתו. ויען אחד מעבדי מלך ישראל ויאמר פה אלישע בן שפט אשר יצק מים על ידי אליהו וגו' ומתוך פלחן זה הדחק היה בהכרח ולא יבוכה. ואי רחייה מהתם לבתי שהיה לבא בוך מהיכי תיתי יל חוקיה אליו ובלתי הכרח. גם יש לדקדק בהביאו רחייה מיהורם שהיה רשע גמור כדכתיב ויעש הרע בעיני ה'. טפי סוה ליה לאתויי רחייה מיהושפט שהיה נריק גמור. וכן פליגה דעת יאשיה אין ולול במלכותו לילך אל נביא מאחר שרחה שאליהו היה

בכני חדם שאין מפסיקין שהם יודע להיכן הדין נוטה אסור לפסר. וכזה מבואר בהר סימן מה שאמרתי בהקדמה שיודע לשון הזה. דלכאורה קשה מה שאמרתי בהקדמה דלכאורה הל"ל שידע לשון עבר. שהרי בימי רב המנונא דליהוכעל המחתר דכתי. כבר חלף ועבר זמן ומכיס מוכח כך מילתה דחוקיה ויסעיה. חלף הוחהדבר אשר דברתי. דמילת שיודע שכי פירושו שהע"פ שהוא יודע תמיד להיכן הדין נוטה ואפילוהכי עשה פסרה כזה שאין כהלקינו כנ"ל ודוק:

גם הוקשה לו כ"ק הדמיון במילת כהחכם. ונם ה"ג הידוע. ונם הוקשה לו על מה ולמה נקטי בתרי בבא. דשל"ל מי חכם יודע כו' וגם מילת דע"דהוא לך למותר. לכך דרים ליה על הקב"ה. שהוא החכם הידוע דכתיב כיה חכם לב ואמין כח. ולהכי פליג ליה בתרי בבא. לומר שאעפ"ג לבדו. והמשפט להלקים הוא. בשני בחינות נפרדות. בחינת שחכמתו נפלאה שהרי ישמע טענות נע"ד. הוא יתברך יודע להיכן הדין נוטה. והבחינה השניה שהע"פ שיודע להיכן הדין נוטה; אפילו הכי יוכל לעשות פסרה. ומדייק במילת דבר כלומר שאני הכא ד"טוענים דבר אחד אחתי. וקושטא קאי. לכך מכבהו בשם דבר כלומר דבר המולדק לעין כל רואי שהם. ולא כן השקר שאין לו רגלים. שבשבע"ד טוענים. אחד מלומת ומולדק. והשני משקר. אז אינו דבר. שהשקר כאין נחשב. והוה שני דברים נפרדים. משו"כ שני הבע"ד טוענים אחת. אז עד מלקים יבא דבר שניהם. ודבר אחד יחשב:

ואפשר שלזה אחר שהשורר הגדול משפטי ה' אחת לדקויחדיו. דלכאורה קשה מה משפטי לשון רבים. דאין לומר על כל השפטים דעלמא קאמר. שהרי מקרא מלא דיבר בכתוב. שהשפט למלקים הוא. ומשתמע נמי מכל משפטים דעלמא קאמר. ואפילו הכי קאמר לשון יחיד. וכאן אמר משפטי לשון רבים. ועוד מפי לדקו יחדיו דקאמר. חלף ודאי הכי קאמר דגבי בני האדם. הדיין שאינו דן אלא מה שעיניו רואות. כשיודע הדין לו דינו אחת. כי למראה עיניו ישפוט. משו"כ שהדיין דן דרך פשר. אינו אחת. שהרי אינו יודע להיכן הדין נוטה. אבל הקב"ה משפטי ה' דהיינו כל משפטיו אחת. לפי שתמיד הוא יודע להיכן כו'. ולזה אמר לדקו יחדיו כלומר כשני הבעלי דינין מולדקים יחד לו פק"ב לבדו עושה פשרה כנ"ל ודוק. וג"ל שלזה אמר בכתוב ושפטו אם העם משפט לדק. וכן בלדק תשפוט את עמיתך. כלו' כדבר המולדק אלך. תשפוט דוקא ולא תפשר:

ומעתה בין תבין מאמר ז"ל בסנהדרין דף ז' כל המברך את הבועל הרי זה מכלן שנאמר בועל בירך נאן ה' חלף יקוב הדין כו' שנאמר כי המשפט לאלקים הוא. ולכאורה יפליג חדוע מכלן ה' במה שמברך את העושה פשרה דוקא. גם קשה הלא כמהמקראי קודם יעידו וינידו שהקב"ה חפץ במשפט ומדוע מייתי דוקא סך קרא דכי המשפט חלף לפי שקשה בפסוק זה כי המשפט לאלקים הוא הם"י אמיתית ועל כרחך הוא מורה על משפט הידוע דהיינו פשרה. וזאת היתה לו מתיחסת אלאלה' לבדו. כי האדם אינו עושה פשרה אלא מבד חסרון והעלם ידיעות להיכן הדין נוטה ודוקא בהיותו מחויב שבע"ד לרשעים. אבל הקב"ה אינו כן כנ"ל כמה שמברך לבועל בזה הוא גומל מעלתו של הקב"ה לכך הוא מכלן ולכך מייתי סך קרא דוקא כי המשפט להורות שעל המשפט הידוע קאמר דהיינו פשרה ודוק:

ומעתה מעשה חזנך כחפרכסת ופסכת ושמע דברי חכמים דפליגי בסנהדרין שם ופסקינן להו אלוה לבעוט ולפיכך ליה מדכתיב פוטר מים ראשית מדון דקאי אתחילת דינא של אדם כו' וכן הני תנאי דס"ל אסור לבעוט וכל הבועל הרי זה חוסלולא ס"ל חלוקא דר"ש בן מנסיא משתמע דבריהם כו' ופריך קרא דפוטר מים מאי דרשי ביה ומשני אתחילת דינא של אדם כו' ולא מבינו שום מאן דאמר דס"ל הכי דקר' המנוחה כדמסיק ס"ל כדר' המנוחה. ור' המנוחה נופא דס"ל דקרא דפוטר מים קאי אתחילת דינו של אדם כו' לא שמעינן ליה אי ס"ל אלוה לבעוט או אסור לבעוט דבשלמא להכי תנאי דפליגי בבעוט. ע"כ ג"ל דס"ל כר' המנוחה משו"כ ר' המנוחה נופא דלא מיירי בבעוט כלל וי"ל דס"ל נמי אלוה לבעוט. לכך קאמר ר' המנוחה דוקא אלאי דכתיב מי כהחכם כו' וזה מבלבל דעתו דס"ל אסור לבעוט כנ"ל ודוק. ובמה שהיקשתי לעיל מיתכן שהכדיקים הללו אלך הנאוה ח"ו. כזה הגני יוסיף להפליא הפלא ופלא על ישעיה הנביא ו"ל. הלא אמרו ז"ל בשבת דף ל"ב ע"ח וכבדרים דף ל"ח ע"ח שאין השכינה שורה אלא כו' ועניו ואיך יתלא לבו לעשות כן ח"ו אלדנאוה. וע"כ בדרינא פליגי בס"ם לתמו' על משה ס"ם כי כורש הוא עליות על בני אדם. אדוע הביא יסורים על חזקיה ואח"ל לישעיה לך וכקר את החולה למה לא עשה כהיפך לשלות את ישעיה ולומר לחזקיה לך וכקרת את החולה. וי"ל לפי שהדין כך הוא. שהנביא צריך לילך אל המלך. ע"כ הלא הכתת יסורים על חזקיה היה לו להקב"ה לומר אל ישעיה לך אל המלך. ועוד מסתמא הלו הוי דינא הכי. לא היה ישעיה מתרשל מלילך אלא. ודוחק לומר דע"כ לאו מסתמא רבה אית ביה. דאי הוי בהיפך ממי הוי מצינן לאקשוי מיפכא. דאכל מקום היכא דאיכא למידרש דרשינן. נם לפשטא דמילתא צריכין אנו ליתן לב להבין מאי אכמה היה בזאת הפסרה. ובמה לשני דקדוקים הללו שמעתי ושמחתי בו. מפה קדוש יאמר לו ה"ה חדוני אמו'הכ"ג מחחיו בחכמה וביוש"ר אחד מאנשי מופת שדור הוא לכל חסידיו מסור"ר נפתלי הכהן אב"ד דק"ק גלונא רבתי זצ"ל. ע"פ מה שאמרו"ל בבדרים דף ל"ט ע"ב כל

קדמה צפונה ונגבה

ברכות

דף ו' ע"ח. ת"ר המנונא מאי דכתיב מי כהחכם ומי יודע פשר דבר. מי כקב"ה שיודע לעשות פשרה בין שני צדיקים בין חזקיה לישעיה חזקיה אמר ליתי ישעיה לנבאי דאכי אשכחן באליהו דאזל לנבי אחאב. וישעיה אמר ליתי חזקיה לנבאי דאשכחן ביהורם בן אחאב דאזיל לנביה אליהו. מה עשה הקב"ה הביא יסורים על חזקיה. ואמר לישעיה לך ובקר את החולה שנאמר בימים ההם חלה חזקיה למות ויבא אליו ישעיה הנביא. ויאמר שיו לו לביתך כי מת אתה ולא תחיה מאי כי מת אתה ולא תחיה מת אתה בעה"ז ולא תחיה לעה"ב. ת"ל מאי כולי האי ס"ל משום דלא פסקת פריה ורביה ס"ל משום דחזאי בר"ק דנפקי מנאי בנין דלא מעלי ס"ל בהדי כבשי דרחמנא למה לך. מאי דמפקדת ליבעי לך למעבד ומאי דניחא קמי' קב"ה ליעבד. ס"ל השתא הב לי ברתך מפשר דגרמא זכותא דידי ודידך ונפקא מנאי בנין דמעלי ס"ל כבר נגזרה עליך גזירה ס"ל בן לחמון כלה נכותתך ונא. כך מקובלני מבית אבי אבא. אפילו חרב חדה מונחת על צוארו של אדם. אל ימנע עצמו מרחמים כו' עכ"ד. מהרחוי לדקדק בזה (ח) למה אמר ר' המנונא דוקא להא מילתא (ב) מאי הוקשה לו בפסוק זה עד שהולרך לומר מאי דכתיב (ג) לפי נושא הדרוש היינו מתרץ כלום על מה שאמר מי כהחכם וס"ל להו"ל לאתויי קרא דריש דקרא כלל. והכי ס"ל מ"ד מי יודע. פשר דבר. דאין לומר דהכי קאמרת לקרא. מי כהחכם דהיינו הקב"ה (ד) הכ"ף דמיון של מילת כהחכם. הוא אך למותר. דהכא ס"ל מי החכם וגו' דפשיטא מי חכם כאלקינו. ובי אילולא מי' הקב"ה עושה זה הפשר. הוא סלקא דעתיה למימר שים חכם כאלקינו ח"ו ובתמיה (ה) מה שאמר בין שני צדיקים. הוא אך למותר. מתרי טעמי. חדא מי לא ידע שאני אלה לצדיקים גמורים היו. ומ"כ הל"ל מי כהקב"ה יודע לעשות פשרה בין חזקיה לישעיה. ועוד מאי נפקא מינה. אם היו לצדיקים הולא. (ו"ו) דלכאורה נראה ח"ו דבר שכיחים כאלה. שפרי וה אמר ליתי לנבאי וה אמר ליתי לנבאי. הלא ה' שנא כל נבא לא. ואיך אמר עליהם שני צדיקים. ובשב"יעי יפול לדי"ק כלומר מילת לדיקים דקאמר ע"כ ליתי לנבאי. שפרי לפי הפשט דין נקראו הבעלי דינין השנים. ואיך אמר לעשות פשרה בין שני לדיקים. דמשמע שפילוקדם עשיית הפשר לדיקים נקראו (ז) הלא לכל הפחות נקוט מיהא פלגא בידך. שאחד מהם יהי' מולדק בדבריו. ומ"כ זה שבגדו חייב. ואיך אמר על שני בעלי דינין לדיקים דמשמע שאינם לדקו יחדיו: והנה ע"פ הפשוט"ל שהוקשה לבעל המאחר בפסוק מי כהחכם ו' דמשמע שעשיות הפשר תלוי' בחכמה עלומה. הלא תר"ל בסנהדרין דף ו' ע"ב דמסיק ר"ש בן מנסיא. דוקא מתשמש דבריהם ואין אתה יודע להיכן הדין נוטה. אתה רשאי לבטוע. אבל אם אתה יודע להיכן הדין נוטה אי אתה רשאי לבטוע. מ"ב משמע שרבות החכמה מועלת דוקא לענין פסק וחרילות הדין. אבל לענין עשיית הפשר. הוא אך למחסור שהמושיף דעת להיכן הדין נוטה. הוא מוסיף מכאוב בזה. שאסור לו לעשות פשרה. ומ"כ איך יתיחס עשיית הפשרה אל החכם. ומוסיף עוד ואומל מילין לנגד עילאי. דנבי הקב"ה לא יתכן עשיית הפשר כלל. כי החלם ירחה לעיניו. ושפיר משכחן נביה שלפעמים היו יודע להיכן הדין נוטה. מה שכ"ב דרכי אלקינו ירחה ללבב. פלופה את כל ונובחת. בתוכחת מגולה סכל גלוי לפניו כ"ה. איך יתכן לומר מי כהקב"ה שיודע לעשות פשרה. אלרבה נסתרה דרכי אלקינו מעשות פשרה. שהרי אין העלם לפניו להיכן הדין נוטה. אך זיל בתר טעמא שאסור לבלוע מי שיודע להיכן הדין נוטה. מלד שהוא נוחל את חבירו ממה שזכתה לו התורה. משמ"כ אם היו יודע להיכן הדין נוטה. אז מותר לבלוע. בסיותו מסופק מי ילדק ומי ירשיע. וכיון שכן מבואר הסברא בסוף. דנבי בן אדם אין לו לבלוע. אלא ס"כ היינו יודע כו' כי בשעת כיאת שני בעלי דינין לפניו. אדם יודע להיכן דינם נוטה. אז שניהם בעיניו כרשעים. במארז"ל כשיהיו בעלי דינין עומדים לפניך כו' מלד שלפי דעתו ולפי אחד מהם רשע. ואי אפשר לו לאדם לומר על שני בעלי דינין שניהם לדיקים. קודם שיודע הדין עם מי. כמבואר בסמ"ע. אבל הקב"ה היינו כן. דאלרבה מלד שהוא בוחן לבבות. ויודע להיכן הדין נוטה. ס"כ שפיר שייך אללו יתברך שני בעלי דינין לדיקים. משום דאביה הוי כמו אחר נמר דין. ומ"כ שפי לוה לבלוע. והיינו כשני בעלי דינין מולדקים כנ"ל. ולוס כיון בעל המאחר מאי דכתיב מי כהחכם וגומר דמשמע שהפשרה תלויה ברצוי החכמה. והוקשה לו אלרבה אין טוב לחכמה בענין הפשרה כנ"ל. לזה אמר מי שהקב"ה שיודע דייקא. כלומר שהוא יודע להיכן הדין נוטה. לעשות פשרה בין שני לדיק"ם דווקא כנזכר לעיל. לפי דנביה היו שניהם לדיקים בשעותיהם. וזה אין בחלקינו לענין עשיית פשר. אפילו שהוא יודע תמיד. אע"פ הוא עושה פשרה. כי הפשרה שלו בין שני לדיקים הוא. משא"כ

עושה משלו ומתנו לפילו עם נכרי · ויט עד לוים כנעני תגר בדכתי' כנען בידו מאזני מרמה דבר ליד בפיו ודע לרמו'מן הרמ"תים
מקליבי סדום ועמו"רע רע יאמר הקונה שמים וארץ עליו וכל זוכר לומר לרחמו לח עקב יעקב עד דכליה קרנה ממם כמה פ"ו ביטל
רשע זה שעל ידו הוכרחתי לבטל ת"ת הרבה והוא בן קוש"ת לאחר עשה דוד"י לביע"ור כלי"רע זו עשכה שביתי לת טעמי מכל הסברה
לטפל בנב"ל הזה והמעו"ת יהיה לו לאחר רחמנא והא לאכא ולא לחזיר שמועל שפתי · וירא יעקב מלד הו"ל שפיל ולזיל לטמיון
ונכסיו מתמוטטין וירחתי פן ח"ו לחסיה כמתרו שם ואין כ"ל ואין כס"ף כי לחסיה הלוך וחסור מחסורי מחסרה וכיב"ל קתני · ויקן לת
חלקת השדה לשר היה מלו ומקדש נחלת לחכותי לפני הסריפה הנדולה לשר שרף ה' קסילתנו יל"ו · ולומרתי לבכות ליבית בלדק
ועליותי במשפט והא"לה פורתא מיהא הוה · ועל דבר זה נתקלחובי רבים קמים עלי שרים וגרי' דדפוני חנם חפרו לנפשי יען חבל
נחלת יעקב י"ה ר"לם מסתפחת נחלת ה' דלאינו סמוך ונרחה לאחר הכנו"ד הכית לחלקינו ב"סכ וב"סמ דקסילתינו יל"ו ומלן
דהוה הוה לא כח ולא שקט ויבית רוגז רוגזו על יוסף לירע ליעקב · לחים מרוכי וירידני ויסטומני בעלי חלים בחן שחוט לשוכס
מרמה דבר למדו לשוכס דבר שקר הפוו הלחים נס יחד הטמא עם הטהור יחכלנו וחכל לת יעקב ולת נוהו השמו שם שחדדו"ב שכול
בחים והשני חר"ם לב"י כתיבים ניתן יעקב למשסה מיסודי לת הד"וב שוקק יסתקסק ברחובות נתן קול שחל בחמת זוחל ושחב
ישחב כארי כחם וילריח קו"לי חמס מכי"רותיכם שמכירתם לי בימי' ושנים קדמוניו' שלא כדין בלחר שלא הביעו ועדיין לכלל נדולי'
שחיה מקחם מקח ומכירתם מכר · ויפנע בי הדוב כלומר פנע ונגע כמו ויפנעהו ויחת מלי מיתה ממון הוכרחתי להסתיקו בסך
מסויים · לח"ו הסית הכחש בי לת הלבי מודח כמלמרו"ל הקב"ה מזמן נחש לנבי ומב"שקו על הרח"ם מרחמי השעים לך"לרי ה"ן
בקל"ע שהוא לעיר לימים וקטן מלחיו בשכים והוא משותפו של עמלק מחילותיו של כנוזרלדן רב הטבחים והוכרחתי נס להסיסו
ולהסתיקו בסך מסויים · ויהי ברלותם כי לא נתקיימה עלתם וילון לל ביתי לומר הב הב כפליים לתושיה להתי' כמי וירפו ידי
עושי מלחכה והכושלים חלים לומר כלה מעשיך דבריום ביומו תתן שכר הרבה להפועלים בטלים כי חין ננרע מעבודתם דבר
למשפט ידעתי כי הם ילדקו והוכרחתי להתיר פם להתרפם ורכב רעים רבים וגרות נרורות · יפתרנו עלו של כוחרי עד לא מוכל
פלת ושבר לל שבר יחדיו ידבקו שהוכרחתי להפוך מידת לילה ליום לסובב עיר לחרוב לל כל פיכה לבל ינבובעלי הבנין וכעם' יעקב
כחון דמתה ואכלתני ח"רף ביום ובלילה קרח מכפן ומכלן ומסתברא שם"כי מעו"ר · ועל זה נחתם נזר דיני דין לליס כי הוכרחתי
למכור חמדת לבי וחור פיכי המה ספרי הקודש וליקח הקפה לכל שר ופרין ערין נדול כדי להשלים חוקי ויבא הביתה לעשו' מלחכתי
ממם וכמ"ד דשלימלי עבידתאי והנושה בא לקחת לת נשיו ויפן כה וכה וירא כי לחפם כ"סף · ויחמר לו לחסדכי בנחושתים לו
לחתום לתתים · וירחו פלופים הקסילתינו יל"ו כי כלתה ללי הרעה · וימלינו בעדי לפי שעה להיות כתיר לי ועיר ולחיפה מפלט לי
ונתתי לבי לקרבה לל המלחכה מלחכת מחשבת חמרה תורה להתפים לסדפים ספרי הנכבד פניעת יעקב · ובבוחי עם הספר לל
הרב המחור הנדול הנחון חב"ד ור"מ דקסילתינו יל"ו ויען ויחמר רחיתי דבריך טובים · נלוליס ברורים לחובים · כלם נכוחים
ועדיים · חך מי יחמן לזרועך · לו מי חיל יעזרך · הרי כעת שמה ושעוריה · ובל הלרלות לי"תלהי קטנוריה · וסחיבור
לרוך ורחב · פן ח"ו וכתווך יתחב · ומלקרבה לל המלחכה ידי רפיס · ויעורני רעיוני להמליה תרופה · ולני בעניי ידעתי לת
מכלובי · שלין כחי חלא בפי ובלבבי · לפלס נתיי וחובותי · ולהוליה טרף לביתי · לחרתי לחכמה · בדברי חכמה · ומוסר נפלחס ·
יפפה ותרפים ממולחה · קטן הכמות ורב לחיכות · מורה דרך היסר לנבובות · לחר עין לה שפתו · נס חון לה שמעתו · עניין
שני מלכים המדיינין · המעוררים חלים וכידונין · התרנוות הסני יריס · יל"הם ויל"הר המבוקריס · והוא היסור הנדול לחר
הזהירנו ר' לוי בר חמא לחמר ר"ש בן לקיש ריש ברכות דף ה' ע"ח · וז"ל לעולם ירגיז לדסיל"הם על יל"הר שלחמ' רגזו ולל תחטאו
כו' וקרחתי לחיבורי זה שם **השתערות מלך הנגב עם מלך הצפון** לפתי סיבות לסיבות החיבור עלמו ולסיבות
שם מחברו · וכל שם הפסוק בדניחל סימן י"ח פסוק מ' ויתתר מלך ונו' ומלך הנגב הוא כנוי להיצר טוב ע"ד מחמרו"ל לב הכם
לימינו והרוגה לחכים ידרים · ומלך הלפון הוא יצרהרע הנקרח לפוכי ביוחל שימן ב' פסוק כ' ולת הלפוכי לרחיק מעליכם · ועליו
נחמר לב כסיל לשמלו והוא מלחמת החכמה וסעוסרוגה להעשיר ילפין · סרי לסיבת החיבור · ולסיבת שם מחברו כי זה
נמטריה שמי ושם לבי ושם יצרי:

אני יעקב המחבר בן אדוני אבי מורי ורבי מהור"ר יודא חזן זצ"ל מלונדין:

זה שמי וזה זכרי חוסבנה דדין ח"לף תת"קסב בלי שוס חסר ויתור ואמרתי לבי ללבי לדרוך בעקבי הלחן הקדושים
הקדושים לשר בלרן המה הרלשונים לשר חברו חברים מחוכם וקרלו ספריהם על שמם למר כדלית ליה ולמר כדלית ליה
וכן כתב רביבו לליעזר מנרמיזת בספר הרוקח וז"ל לריך כל לדם לרשום שמו בספרו כמו תנא דבי לליהו מתחיל במילת וי"נרא
שהוא בנמטריה תכ"ח דכ"י לליה"ו ומדרש תדשה מתחיל במלת חדש"ה שהוא בנמטריה רכ"י פנח"ם ב"ן יחי"ר ומדרש פרקי דר"ל
מת חיל מ"י ימ"לל נבור"ות ס' שהוא בנמטרי' לליעז"ר ב"ן הורק"יכוס וסדר עולם מתחיל מלד"ם שהוא בנמטרי' יום"י עם הכולל ·
והנשון מחבר ספר הנו"ר הקד"ש קרח ספרו על שמו ועל שם לבי יע"ם ולכן נס לבי במלחכתי · תוך כתיבתם הלכתי · בטוב
טעם

בטחתי · בתוס ויוסר הלכתי · למלמדי לותן סטיתי · פלסתי מעגל נתיבתי · ממס לא נחתי · גם לא שקטתי · בתורת ה׳ החוקתי ·
והתמדה גדולה עסקתי · וה׳ לדלים עוזר · ממנה לי עזר · לך היתה לנגדי · נתנה להרע עמדי · כהבה מעשה מורדות · מלד נערות
וילדות · בדרך גבר בעלמ״ה · ואמרתי לחותי להחכמה · ואני בלותן ימים · הייתי כח״סן ת״מים · ערונה מלאה בשמים · מכל
מבקת רוכל · כשולחן הערוך לאכול · והמלאתי תלמידים הנוכים · תפסיעים חשוכים וספוכים · ונטעתי ביעקל ארזים · ברוך חכם
ארזים · עשיתיגדייס תייסים · בעלי קרניס ורקסים · ואוסל יעקב לשבת · לעסוק במלאכת מחשבת · וכל נתח טבח · בחיבה יתירה
ואהבה · בקולתוך אהלי · הוד והדר פעלי · הרבתי ביעקל תורה · לשוב מלחמה בשערה · ומס בעלי מגרופים · מופלגי התורים
וחריפים · עוקרי הריס וסיני · קטנס עבה ממתני · ומקן שבת הערלה · בשקיף עלי בחמלה · מה׳ אל שדי · ואזור לגרתי די · בשתנס
לעילוי ולברכה · תבורך מעליונה הבריכה · מבשיס בלוסל תבורך · בשמחה ועוים תאריך · לסתר בת דודי · ה׳ מגן בעדי · שמש
עליה יזריח · וכלהל יעריס תפריח · אמן:

וחמי זה דודי ורעי לרוס עלס בגבול עול״ים ליעקב מעלי׳ דרך סני כהור יען קלוכופה״ליסטים חנסי ריב ומדון לחמוהו חנס
חפרו לכפשו הר״עו למע״ות ויכבדועליועב טיט ויסימו עליונר״י מסיס ומרכוית עד חסר כסל כח הסבל והלאוכו לא
בוכל נפש והוכרחתי להרחיק נדוד סידד סידד ויסי אך יגע יעקבלק״ק פרחג המעטירה יל״ו גם שם משך ה׳ חוט של חסד על פמי
ויתנני לחן בעיני חורי רגעי ככבדי ארץ ה״ה החלופי׳ בתורה והמסובלים במלות המשכילים יזהירו הלו נבלי דת״ת יל״ו · ויסימוני
לרחם עם קודש למשניח על מלתדית״ת יל״ו ולתפוח הקנקניהו של הבחורים דשם יל״ו · אחר הדברים האלה ויוגד ליעקב לאמר
הנה אמך חולה חולי אשר מתה בו שם בלובדין ואמרתי אלכה ואראנה בטרם אמות ואבוא בדרך אשתטח על קבר אים האלהים
קדום הוא כיהו אלוני אבי מ״ו ואלה״ה ויסע יעקב את דגליו ויבא עד חוץ הים ויעבר את עין הים ואתמהמה שם עד הבוכה תפ״ח
ויהי כמשלום חדשים מיום בלי ויבא יעקב שלם בגופי במומני ובתורתי ויחן את פני העיר בביטור לדק בקהלרב וכבוד עמו לי
במ״עותי עליד על יד הנס הגס עד בטרף לחשבון גדול · ויאב יעקב ביקש יעקב לשו״ב קפלה עליו רוגזו של יוסף מכאוב על
מכאובי וינון על יגוני ושבר אל שבר בת אמ״י ז״ל ליחדיו ידקו ביום השלישי של תבוכה הכ״ל ויולך ה׳ רות סולן ברעם גדול יעור
הסער ביום סופה וקקם נשמ״נו והסערה הפין אותנו ויחונו ויבואו בסיבור בקיעו תבקע רוח סערת העניה לא נוחמה ולא רוחמה
ותאב הלביש על סעיף הסלעי׳ ואבני נגף ואור מכשול והרוח הולך ולא ישוב מועפו ויספר כמוזמנורן ואמרנו לאבדנו כולנואבדנו
בלא״ים ובני אחינו בני בריית ארבעה אלפים מלוי״רעים אהובים וברורים ברוב מללומלין כלפי מעלה וסדרנוסדר וידוי דברים
בפי ושקה ואחינו תפילין לאחר חלות חולי יחונן ה׳ לבלות ויקבל מאתנו תפילת כל אחיד לעת מלוה זה הקבורה לקבר ישראל
יקברוהו בפנעם בנו ונשיאה כי נמלא קבר ונפרוס כפינו אל ה׳ ונתפלל לבל יותן גויתינו מאכל לדגי הים ונם נבא בכלא על קבר
וכל גל ואל שעבר עליונו נעגנו לורחם ותבחר מחנק נפשינו חזי המים שטפונו ולפועל רחשינו המים סזדונים ואני בעיני אמרתי
לאברהי לכו נא ונוכיחה בשלמי יען הרעה הגדולה הזאת ועל מה עשה ה׳ ככה לנו דייקא שברי אין פורענות בא לעולם אלא בשביל
ישראל ושטה בתרי אומה לא שלטא נחפשה דרכינו דרך כסיל ואיולת קשורה בלבבים כשליך במצולתו אח אחותינו ונשוב אל ה׳ כי
אל רחום והוגיחס על הרעה · ואמרנו לחפש כחיפוש ירושלים בנרות ולפשפש במעשה תעתועים מי בידו עון אשר כתחייב
הנקבב״ד הגדול כמאמר ז״ל דין מיתות אחרב לא בטלומי שכתחייב חנק טובע בנהר ולא חשיד קב״ה · למעבד דינא בלא דינא ·
אחדר עודנו בתוך פינו ותרס האניה בלבבים לפחות שתי קומות ומטה ח״ו תשבר כשבר כבל בתוך לשניס בוריס ויהי ברחות כי שבר
גדול כשברה האניה ותרד לעקת שבר וילילו כל תופשי מושט כי חפשנו משברי מות ויבא מים עד נפש וירחו המלחים כי כשברה
האניה וימשרו ויתפשוהספינות הקטנות אשר עמהם שקורין בלטכה וסיא כמו ספינת סירדן שמטלטלת מלאוריקן · ויקפלובולם
בתולתוך הספינו׳ הקטנות הלהם כל ערל וכל טמא שפתים אחרולה תחסף ולא תקפון לים יהו״די וברס קולינובבכי נכי תמרורי״
אל חול קפרניטא הספינהא שקורין הקאפטיין עד כי נכמר ורחמיו עלינו וישלח מל״ך ידוויולינוהמה האניה ויבאנוהלינו ונעזוב את
כל אשר לנו תוך האניה ולא נשאר לנו בלתי אם נויתינונפש ונלך בספינה הקטנה הזאת כמה פרסאות בלב ים בשנים לרום ארץ
לעמקובחמלת ה׳ עלינו הוליאנו לרווחה לשלום ויבאנו למחוז חפלינו בת״לאות ע״נ תלא״ות · ולא נראה ברכה במעות · שממדינת
לים בלות · וכמעט דלתי רקס רקס בתי לביתי · וחילולי שלחת סך מסויים מחומה לא הבחתי · וקראתי על מקרא הזה הרכבת
אנוש לראשי ובאתי באש ובמים ותולינו לרווחה ואמרתי כמאמר רשב״י ע״ה הוחיל ויתעבד לי ניסא חיזיל ותתקן מלתא שביטויהו
יקירא מני פו כדכתיב ויבא יעקב שלם ויחן את פני העיר ואם בישראל בפל דבר ושולח ביעקב שתיקן מטבע לרב · העלתי גם אני
ללבי לתקן מטבע שטבעו חכמים ותולינו לי לשמי מוניטין · לחבר חיבר מחוכם מתוק מדבש וקונדיטין · וקראתיו בשם פניעת יעקב
על שם הפניע אשר פגע יעקב במקום והנה המהבכת ובים לרוחות בלחת תחתי :

אחרי הדברים האלה כ״מ שנאמר אחרי מופלג וימים רבים שלבעד וידל כבוד יעקב מאד כי אמרתי לדבק טוב לאחוז בזה וגם
מזה אל תנח ידי כדר״י דס״ל הבשג בה מבשג דרך ארץ וכל תורה שאין עמה דרך ארץ סופה בטל״ין וסרבה עשו כרשב״י
ולא עלתה בידם נתתי כל אשר אתי ליד חמי אבי דוד אחי אמי ס״ל · ואנכי ידעתי את האיש שהוא אמונת הוא ובאמונה הוא

עופס

102176913

הסכמות הרב המאור הגדול הספרדי אב"ד ור"מ דק"ק רוסטין במדינות מעהרין:

ויפגע יעקב במקום מושכי ולן שם ליכה לחת ויקן את פני סעיר בתיקון מטבע שסבעו חכמים חכמיות תחיר פניו פני נמיר וסביר ובידו מגילת אסב"ס מחופה לס' ולאכסי' משמחת לב חבורו מעשה הכמות ורב סליחות ודבר חכמה ונכיעות רחיתי בו הנעלכת דרך המלך שבמקרא קודש · וחילה פני לאמלו ולאסרו בהסכמתי להעלותו למזבח הדפוס וגם רחם רחיתי רחיות הרבה גאונים ורבנים מובהקים אשר נתנו עדיתן וילדקוותלו כתריסן בס"דתו של יעקב · בכן אמרתי אני ללבי לא אחנע טוב מן בעליו בהיות לאל ידו לעשות אתו עמו חות לטובה טוב לגדיק כי יאכל כרי מעלליו והנני מסכים להרבנים והגאונים אשר קדמוני וחלה בעד הדין חכסניא של תורה שכל מקום אשר ידרוך כף רגלו רגל ישרה · ייסרו פילו לאוריתא ויעזרוהו להוליא מכח לפועל פעולת גדיק לחייס הנלחיים · וחיזה פרש כל שה"ן לו תחוה נפשו נפש יקרה להתבדרין שמעתתי תוך עמי ונחלתי נחלת ס' אלה הם הקליניס הספרדים יל"ו ס' ישמרסס ויחייסס לנצח · לכן הנני מפיל תחינתי לפניהס יחוסו על נפשו בשאלתו ויסיו נא לו למשען ומשענה · ונגל הדבר הזה ימלאו חניניה · מלאכי קדס מעונה · ויזכו למלות לגן בריכה: סכ"ד המדבר לכבוד התורה ולומדי היום ס' ג' סיון דהחי אתצ"ו לפ"ק: הקטן שלמה בהוסה"ר יעקב ז"ל ממגורשי בילגראד מחפחת מונייאן ולע"ע חו"פ ק"ק רוסטין יע"א:

עוד ידי נטוי' להדפיס הסכיות רבים את אשר יצאן פה אתי עמי בחתחתי · ואת אשר לינכס פה דהירכסו לחידי דזוטרי · מגודל התלאה אשר מלאתני בדרך · אמנס אין דבין אפשר תשלי אפשר הוחיל ואין ידי משגת · ואל יבוז יעקב כי קטן הוא ודל :

התנצלות המחבר · מלין יסבר · נגידים ידבר ·

בספר תהלים · דברים גלולים · בלי שמצון · יהיולרצון · אמרי פי · והגיון לבי · ובמסכת ברכות · למדנו לריכות · סדר תפילה · שדבר תקלה · מכשול ורע · אל יקרע · בדבר הלכה · ושמורה וערוכה · בפוסקים טובה · שהתפלה חובה · גם הדעת · מחייבת ומכרעת · לערוך מלין · לשמי טללין · ולהעמק שאלה · מהנורא עלילה · יסכים עמו · ויברך טעמו · ואלה הדברים · בגדר נאמרים · בטובה למורלי · רעוא יהי · דקיימ מלתא · בלי שלילתא · דתקבל ברעוא · וחשיבא לגאוה · וליורת נדולה · למלל מלה · כאשר אמרו · שנאמרו ונאמרו · הרואסונים כמלאכים · ולנו עורכים · לא כחמורים · כ"ם לגברים · ואנכי תולעת · נבער מדעת · מס דמות · דיר חלמית · חובל תפל · מאנושי שפל · מוסרח בבאשי · קלני מראשי · מהאני · בלעג לשוני · ואין ביכה · להפיק מעכה · גם נגופי · בגידי ושייפי · מועדר השכל · דבר לכלכל · מגודל התלאות · ורב טרפתקאות · דעדו עלי · כמבואר במילולי · בחיותי קטן · כופל מבטן · האלסים אותי · התעו · ממולדתי · ק"ק וויזל · שפיל ואזיל · לדוכי אבי · מורי ורבי · נבר המעלות · סוטן החיולת · מופלג בחכמה · חויב המזימה · ללוכדין הבירה · ולשלוחא דליבורא · עמד ומשמש · ותחשך השמש · שלח בעוכתו · יהיה מכוחתו · מכוחה שלימה · כמלאכי מרומה · ואמי מורתי · חדר הורתי · כה נגעה · יד ופגעה · פגיעה רעה · ותטרוף השעה · ואנכי כער · פעוט וכער · נבלם וך · קטן ורך · מצעיר תשע · בן משעשע · אמרתי ללבי · לחשוך כאבי · להחזק בסנסני · מעשה סיני · והרחקתי נדוד · הידד הידד · לפ"פ דמיין · שער המלוין · מלויינת בהלכה · בכל ערוכה · בנ"ח ובתורה · נזר ועטרה · תפארת הגולה · ובתכם סלה · אלהי השמים · בלי דים · האכילו יעקב · ונס יקב · פה חלב · בלי עלב · הכרוב ממוסח · הנאון מהר"שפך : זמרו לברכה · ערך המערכה · לב"מ הכניסני · ולבחוריו ספחני · נתן לחמי · שקויי ומימי · למרי ופשתי · ולמד לחתי · והיטפיל עמי · בלא דמי · כמ"ש פע"ולות · נכוכים וגלולות · בי פעל · המודד בשעל · בעל הגמולות · יגלם פעולות · גדיק לחיים · בעולם הנלחיים · אמן:

וידי לשון הרה · יגלה לגלה"ב הכבירה · ותיקד עד שחולה · נזר תפארת הגולה · וליעקב עת הרה · כמלוכם במקשה נותרה · וכמו בכרם סוכה · והוכרח הנאון לחשכה · ולפסוק מהבחורים טובה · ובטלה שמ"חת כי"שיבה · והזכרתנו לכתת רגליהו · לחפש דרכינו ושבילינו · כגאן השדה נפולים · לחופים יגלהו כרגים · הלוך ילך והכה · זה בכה והכה · ואני בתוך הגולה · בכי וקול יללה · יגל יעקב מפ"אר · שבע ודשן לבאר · לחי רו"חה רוח · ממש כקופף מלוח · על שיח השדה · לבקש תורה ותעודה · ויעקב רגליו נשא · וחשב לק"ק ליסא · עיר נדולה לאלהים · בכל מעלות נבוהים · מלאה חכמים וסופרים · מרות כפירים וגמרים · בה אלהים

בטחתי

ישוב האומר מי כהחכם כו' קף ח' ע"ח •
ישוב בפסוק מספטי ה' לחמת קף ח' ע"כ •
ישוב מחמרו"ל כל המברך את הבובע מכאן סס •
דבר נפלא בסס הגאון ר' ר' נפתלי כ"ץ זצ"ל סס •
סתירה על דבריו קף כ' ע"ח
טעס למלת בדבריך שה"יו הוא קרי וכתיב סס ע"כ •
טעס למה אמר אלי' היום יודע כי אתה אלקי' בישראל ולא אמר ה' אלקי' כמו שאמר למעלה בחותו הענין עלמו קף ג' ע"ח •
טעס למאמר דז"ל עכשי שלא יאמרו כשפים הם סס •
טעס למה מלך קודם לכה"נ סס ע"כ •
טעס למה בבחר משה ואהרן דוקא אחד למלך ואחד לכה"נ סס •
טעס למאמר רז"ל שאמר נדב לאביהו מתי ימותו שני זקנים הללו ואני ואתה נגיע את הדור קף ל' ע"ח •
טעס למאמר חכמי כמה גרוע אדם זה שנשתנה עליו סדרי בראשית ולא אמ' שנשתנה לו סס ע"כ •
טעס למחמרו"ל ויסי יסעיס לה יצא אל החגר החיצונה כתיב עיר וקרינן חגר כו' קף ו' ע"ח וקף ז' ע"ח •
טעס למחמרו"ל שמ'חזקי' ששפשתי ברמ"ח תברייו דוק'ל"ו ע"ב
טעס לחילוק שיש בין נרסת הב"ר דגרס שמ'דוד אם אתה נותן לי בניס שיעליכוך וכילקוט גרים שיכעיסוך קף יח ע"כ •
ישוב הפסוק שהתחלתי בו בהתגלות יהיו לרצון סס •
דבר פלא בסס תבירי על מאמר ר"ח חיתה עזה יש בעולם כו' קף י"ח ע"ח • חופן אחר מה שהעליתי במלותי סס ע"כ •
טעס נכון למה בסדר יתרו וכסדר ואתחנן כתוב לאמר לאלפי' בפתח תחת הלמד וכסדר כי תשא אמר לשפי' בקמץ • גם בסדר יתרו ובואתחנן מקדים שפקידת עון לבנירת הבסד •
והסדר כי תשא אמר בחיפך קף י"ב ע"ח בפי' הסיני בהגה"ה •
טעס למאמרו"ל אי בעלה יהיה בטלה אמנושי בסס הגאון ר' ר' אליקים זצ"ל ומה שעירובי מן השמי' בדרבי עקיבי' קף י"ג ע"ח וע"כ בפי' הסיני בהגה"ה •
בסדר בראשית קושי' בפנים בפ"ג מקין ובכל דט"ו ע"כ • ישוב קושי' הגמ' דשבת מאי ענל בנימין בפ' הסיני סס בהגה"ה ישוב דברי רש"י ז"ל בשבת בסוגיא דכנדל המסומר בד"ה אסר תרתי סס • תירוץ על קושי' זו בסדר בראשית בפני' בפ"ד קף י"ח ע"כ •
ישוב מאמר רש"י ז"ל בתגינה יש נספה בלה מספט יש בלה ואין בידעון קף י"ז ע"כ בפי' הסיני קף י"ז ע"כ •
בסדר נח קושי' בפני' בפ' ה' קף ך' ע"ח • ישוב מאמר רז"ל דבר נאה ומתקבל במאמרז"ל דבר נח אלא לעון בקשה בפ' הסיני בהגה"ה קף מ"ח ע"כ •
פרש' שמות קושית בפני' בפ' ט"ו קף מ"ד ע"כ •
ישוב לקושי' זו בפני' בפ' ט"ו קף מ"ז ע"כ ובמה שהניני' פלאים •
טעס למה רלו השבטי' להשליך את יוסף בבור אשר במדבר מקום נחש שרף ועקרב דמ"ו ע"כ בפ' הסיני • דברי מוסר דמ"ח ע"ח בפני' • טעס למה הקדי' שלמה סופאי יין לזולני בשר סס בפי' הסיני • התחלת הכתבה למלך הכפון בפני' בפ' י"ז ד"ג ע"ח • שאלתו כי בום הוא מחבריו דף כ"ח ע"כ וכ"ב ע"ח וע"כ ביאור המליצה • התפארו כל"ט מעלות נגד ל"ט מלאכות שבתורה קף ג"ג ע"ח וע"כ וב"ד ע"ח •
טעס למה רמי ריש לקיש מעשי דוקא בפי' הסיני דף כ' ע"כ •
טעס למלת עתה בחתי בפי' הסיני הנ"ח ע"ח • עיין רש"י שכתב שתחת השמש בפי' הסיני דף ך' ע"ח • עוד עיין רש"י סס ע"כ שתירה לכל דבריו בפני' בפ' י"ח מדף כ"ו ועד ס' •
שהנגדות לכל המעלות שהתפאר בהם מדף ס' עד ס"ב •
ביאור מאמרז"ל אין השכינה שורה כו' קף ס"ג ע"ח •
טעס נכון למאמרז"ל יפה עניותה כו' בפי' הסיני דף ס"ב ע"ח בהגה"ה • סגולה נפלאה לכל יכשל האד בהולאות זרע לבטלה רחמנא לצלן בפני' דף ס"ה ע"ח •
סליחה וסידור דברי נפלאים למען יעורר האדם בבכי דף ס"ו ע"ב •

דבר נפלא בסס הגאון מסור"ר יצחק"ד דק"ק לערוורסוב זצ"ל

10216913

הסכמות הצניף הטהור האשל הגדול אילן שהוא עומר בחיל ונופו נושה לארץ ויניציא הי"ה הרב המאור הגדול החכם לב יקח מצות ציר נאמן לשולחיו מק"ק ויניציא יע"א:

ויאמר יעקב הנה אנכי בדרך כאחי ה' פה עיר סמהולה אמסטרדם יע"ו · בשליחות של מלוס כדי לבקש תרופה לעטירי נתן קדשים קהלות קדושות ויניויא יע"ו · לנאת ידי חובותם אשר השתרנו עלו על נוארס · וינע אלי אחד מן השרפים · לאכו ערף אלה פרה עדומה למלאך ס' לבאות ה"ס החכם השלם והכולל סיני ועוקר הרים כבן של קדושים **כמה"ורר יעקב לונרין** ומכה בידו ספר אשר חיבר וזה שמו אשר קראו **השתערות מלך הנגב עם מלך הצפון** · ויהי כי הפציר בי לבא על החתום בהסכמתי שלין בה ממש · שהרי כבר הסכימו עליו כל גאוני ארץ תאריות נברו ומי אנכי להמנות עמהם · והם הכירו ידעו ופרסמו מקומן של שבחי"ם נתנו עדיהן ולדקו משפט הספר ומעשהו · ונם אנכי טעמתי בקלה המעה מיערת דבש כופת לופים ויהי בפי למתוק ושחירו עיני בחותיות הספר מחכימות פתאים אמרתי נמירי אין מסרבין לנדול ודין נרמא שיגאתי ממחיקתי להיות זכר לאריות והנני מסכים שיפולו מעיכותיו חוכה · ויוליא לאורה תעלומות חכמתו על מוכח הדפום · ונזרת כח"ם על כל מי שידפים הספר הלז בלתי רשות כרב המחבר הנ"ל במשך **עשרה שנים** ולשומעים יוטעם ותבא עליו ברכת טוב : כה דברי החותם לכבוד התורה ולומדיה · שניס לחודש אני לחודי ודודי לי שנת התנ"ו :

הצעיר יעקב בכמהו"ר עמנואל חיים בליליות זלה"ה הי"ד :

הסכמות הי"ה אב"ד ור"מ דק"ק לקאטש יצ"ו ואגפיה :

כל בעלי השיר יונלין ומשכין בשיר השירים · וכל הכביחים התנבלו וכולם בסנגון ק' מהללים ומעריצים ומפארים · וכולם מתכוונים בדרך ק' דרך כוכב מיעקב וקם שבט מיהודה ה"ה החכם הכולל · בכל החכמות נולל · במקרא ומשנה ספרי וספרא בלול · ספרא רבה דיהודאי נקה מקיים ונקה דודא במעשה המרכבה המפורסם במעלתו כבוד מוהר"ר יעקב כר"ובן המנוח החסיד מוהר"ר יהודה ולה"ה חיתן מוסכו כישיבה שיש בו סמיכה ק"ק ליסא יע"ו · והרחה לפני אשר חנכו ה' וכחלה חלק ה' ביעקב ושבט נחלתו ספר נחמד כל רז לא נעלם מעיני העדה · חכמי חדש · להפריע על החדש · עד כי מנאו מקום מסכנות לאביר יעקב בחדושיו המחדש בסוכו אור חדש מעשה חידודין וחידודו קודם ליבוכו סביבת חריפת · והנה תמיד הייתי נחבא אל הכלים להכניס ידי בין הרים נדולים בשבח המניע לכתב"ים כדרכי שלא לשם"כים ושלא להער"ב בערוכי תחומין דרבנן לבוא על הנלוי ועל החתום בהסכמות הספרים שממש נעשה קרדום לחכול בו · אך מי שלא רחה את החיל"ום לא יעיד אחנס אנכי ידעתי מבירו הייתי לשעבר לכולם הוא מעולה על כל השלי' אי לתודה תורתו אחונתו כדי להת"באר ולא להתפאר כי לא נבה לבו ולא רמו עיניו לילך בנדולות ובפלאות ממנו ואוקי בנברת אחזקתו נברת ותיובתא קאחוינא נאחו בשבח קרניו קרני ראם וקדר ומסיק שמעתתא סלוקו סלוק לעילא ונחית ח"ד ח"ד חידודו כמ"מר נקי כפים וקשות"יו לזקנים ולנערים יחליו ידרושו יחדיו ירוכו ונהנים לאורו אור תורה ומנלה פנים מנילה ניתנה ונקראת בעיירות נדולות ופור"ם מפה ומקדם בקידושלרבה ומושך בחבל והולך אחר הל"י דולה ומשקה והאיר ממזרח לדק דקאי במע"ר בב ערבים דברי סופרים וספרים שאין בהם חוכאה וזכה במאי דלפ"ם ומסכיר בתוך הבאים לשבורבר ולחם חמודות ללקוט אורות ומנא נפן בשדה לופים לוף דבש כל חיך טועם אומר לי חרם חריסו וקלר קלירו להתנאות בו בני אדם לאכול מפריו ולשבוע מטובו טוב יאמר הקונה שמים וארץ · לכן יגאתי חוץ נדר הרגלי בנזירה שוה שנורו חכמים הרבנים הנאונים מאורות הנדולים כן נפשי תערוג וכל המקיים דברי חכמים יבוא אלו ברכות על ראשו · ויזכה לחזות ה' ולבקר בהיכלו בית מקדשו · עם כל ישראל עם קדושו · וכל המכבד ומשייע לחוקרו ולדורשו · אתה ה' ישמריהו ויחייהו ושוב בארץ יידשו · יו"ד לסדר כי ידעתי את אשר תברך מבורך · ולפרט ספר פת"ח את ידיך :

הק' פתחי' בלא"א הרב הגאון הנדול מוהר"ר דוד לידא זי"ל :

הסכמות מר ינוקא המורג חרוץ הרב המאור הגדול הקצין המאור הגדול שהוא לע"ע בק"ק קאלש:

ראיתי דברי אחת אמרו טהורו אמרי נועם · יעלת חכים חן וטעם · כעיקר הוא ממעשה · אשר פעל ועשה · בלא הדברים דברי תוכחת מגולה אשר חיבר ה"ה התורני הרבני המופלא מוהר"ר יעקב לונדין מק"ק ליסא · והיה לזרבה מדרבנן הוא · יעקב שים תם יושב אהל על תורה הוא יאי וגולתי' יאי סופרי' ספר ספח אחרנ מליצו' ותוארים כתואר פני המלך וחכו ממתקים · מנופת צופים ודבש מתוקים · ורוצה להעלות על מזבח הדפוס לזכות בו רבים אתו לפתות בנעמ סנמחים והרעבים לשמוע דבר ה' בכן אמרתי כוכר תמיכה יאכל פריו פרי קודם הילולים בהלל ושבח המניע לכת"כים הפס ויוחקו מיליו בעט ברזל ועופרת · ויהי' למשמרת למי נידו"י חטאת היא לחזור לדפוס שניות מדברי סופרי' כלתי ידיעות הרבני המופלא מהור"י הכ"ל כ"ד המדבר לכבוד התורה ולומדי' ת' ח' י"ב סיון תל"ד לפ"ק:

פה' חליעזר ליזר בח"ר הרב מוהר"ר יוסחק ס' מליסא חוב' בק"ק קאלש יע"א:

פונו וחזו קרבת חדתא דמתערין · בתרין סיטרין · סטר ימינא ושמאלא בין מלכא למלכא מלכי קדק ונלך שלם עשה מלחמה את בר"ע מלך סדום הוא העושר השמור לבעליו לרעתו · וחכמה קדק יקראו הוא מלך רחמנן לפני מלוך מלך תולחתו · קדומה לנברתי' עתיקא קדישא' חילת אהבים חן להעוסקי' בכל יום כדיוטנמא חדשה · הנה המלכים נועדו עברו יחדיו מלכי' מדייני' זו עם זו בחרבו' חרב פיפיות · מקרקות ומחורעות הן הנה להם לרחיות · חילין חילין עילאין · מתליי' מתלין · הא' לורבא דרבנן ד"ת בפיו שנונין · דא יעקב גבר שלים בתורייתא · ושלים עבידתא · למתער לבר נש להשתדל בחכמתא · מחזקינא ליה טבותא · ולמען לא יהיה בעלמא · אלו פרפראות לחכמה · ולקחת מוסר · לבל יהיו אן להעשיר · כסף וזהב ירבה פן יסור · כבר הסכימו רבני קדמאי · בחמרי יאי · לאסוקי על מזבח הדפוס · ומ"כ למה זה אנכי כאין ואפס · אך דעת המחבר להפיס · אף ידי תיכון עמהם · להיות מנכיר בחבני שמם · על פני נולה כולה · דבר שהוא מפז יסולה · ירחו בעליל · אשר הוא כולו כליל · ומשיג נבול · יאותו כמיתת נבל · והמסייע לת"ח זה · אות שי' מחזק יחזק · דברי עמוס בתלאו' תל' אי ע"נ תלא"י שלין ת"ח ונלא בו: הקטן בענדיט ויזל חוכה פה בראסלא ואנפי' יום ג' ה' תמוז דהאי שתא תיו לדיק לאת לפ"ק:

רבי יעקב מה עבידתי' מהדרינא ליה בטביעת עין וכסימן מוכחק פריך בכולו טהור נבר' קא חזיתי' ביני עמודי דגרסא וחזיתי' מקדמאי בשנים קדמוניות והוא מחודד חד בחית ופל"א המופלא קרא ושנה ושמע ת"ח הרבה עשה ועלתה בידו לא אם מתוך אהל של תורה יעקב יושב אהלים אהל קבע במסמרי' נטועי' נטע רבעי והור"ם בניון המלוין בהלכה הליכות חולם וחיכלו ואומר כבוד ה' השוף התורני הדרכמוני המופלג מוסלם במעל' ומדו' שמנו חכמים חכמתובחון תרונה רון שיר ושבח המניע לכתביום כתיבה אמיר' נעימה יהיה מיסב יהיב משקל לו שקיל בשקל הקדש מוסר"ר יעקב נר"ו חד מיוסבי קהלתינו הקדושה ליסא יע"א והנה זה שני' קדמוניו' אשר מכירי אותו לשעבר עדיין מילדותו מבחרותו · ועכשיו ביותר מרחי' שמעתי אשר רחיתי ותסיתי בקנקנו קטן חדש מלאין כל זמן מוסיף חכמה על חכמתו וחכמת חדש תאיר פניו פני יעקב כפני חמה והיה גברת רבה שלח אמרותיו אלי ערוכה להדפיס ספר נחמד השתעורות מלך נגד עם מלך נפון והוכן הדבר ויכוח השעירות עם החכמה ונוטה למוסר ולחכמה · בכן אף שלא רחיתי הספר כי היה כלתי אפשר לשלוח עכשיובכה"נ ע"פ הדפה · ובעתים הללו ברוב ספרים מה שנדפסי' מהרחוי להמנע מלהדפים' כי לפעמים שתיקתם יפה מדבורם · ודי לנו בספרי הקדמוני' · מ"מ לחוקי נברת לחזקתו חזקה שים עמו טענה בחזקת שהור נברת וחזק נגד הרוב ור"מ חיים למועמי ובטוח שידונו אותי לכף זכות חלק מטעם שלמור · ולא זאת דבר זה היה כונע להורחות היסר ויהיר לו להלכה פסוקה רק מרחה מוסר וחכמה ומכירי את הים הזה ואת שיחו שהוא בעל מדה זו פומו מחכי' עליו ומלה בלשונו ולדבר בעט"ו ועם סופ"ר מחרי"ך ע"נ לבינה ביכה נתוספו לומן השמים מספרים כבודו בכן תוקף נזירתי להיות סניף לנחוני קדמאי אשר הסכימו להדפים זה הספר ומאן דחב לחויא דרבנן דלית אסותא יחום על עלמו שלא לנרוס שום הויק בהדפסת הספר תוך ע"ד שניה הן ע"י נרמא ונרמי כיר' מחיר דאין דיכא דנרמי והשומע לדבריהו יונעם ותבא עליהם ברכות טוב הכ"ד המדבר לכבוד מכסניא של תורה: היום יום ו' ח' דפסח תצ"ה לפ"ק: נאם הטעיר מחיר בברב ק"ה מוהר"ר חליקוס נעץ זלה"ה ח"פ

ופנצ

ק"ק לאסק ומל"פ על ק"ק פיעטרקב וסביבותיה:

הנדתי היום · בכל יום ויום יהיו בעיניו חטאתיו ופשעיו כחדשים · ופירושים כדרש לכל חפץ · וזיווגם עולה יפה · הא לן והא להו · אמרו נדיק כי טוב · זה חלק אדם מאל · ומפורסמות אין צריך ראיה · מהרב טוב להיות ממולדיקי הרבים ככוכבים · כי פרי מעלליהם יאכלו · כאשר חכמים יגידו · וכבר מפי שרפי מעלה · סעליונים מסכו מנן · וכתבו ואתמו · וחלקו כבוד ותלוזייכן וכתריהם בראוכו של יעקב · ונתנו לו ירושם · לפרשים ולכתוב בספר ויוחקו מיליו כל מן דין וכל מן דין סמוכו לנא · ברוכות תידים שכך סומכות ישיבה בעור"ה · וכל הפונם בכל מאי דנזרו רבנן רבני הדור שבגולה · יהא נפנם · בנחת כרוך על עקבו ושוקו · והחדל יגדל מכל ברה ועקתה · ויזכה לחסות בציעם ה': כ"ד שמניח לת ביתו והולך לקבות שביתה · בעיר גדולה של חכמים ושל סופרים · היא אדץ מולדתי · אשר אותה לקבורה נתאוה משה ציירא דירושלם ת"ו ואחציו נר"ו · אותם כנ"ל בשדר כתית למאור להעלות נר תמיד · שנת כי בשמחה **תצאו** ונומר לפ"ק:

הסכמות המאורות הגדולים אנשי מופת הגאונים המפורסמים דמדינות פולין יע"א:

בשבתי פה עיר ברעסלא נח אלי החכם השלם ה"ה התורני הרבני המופלא מהור"ר יעקב לובלין נר"ומק"ק ליסא יל"ו · וביחו כתך קטן הכמות ורב החיכות אשר טרח ויגע וכתב ספרו מצני עבריהם הם כתובים · פנים בתורת ה' · ופנים בהגדה מגיד מעריס תוכחת מוסר להבין אמרי בינה · הרואה דעת ותבונה · שבחיו מי מנה · עפר יעקב דבריס שחדם דם בעקב על לעפר · הגדיל בתבונתו בגלף חד בן חפר · וחילה פני להסכים עיחוקו מיליו בספר · והרואה לפני הסכמות הרבנים המופלגים שפליגו דבריו באמרי שפר · לכן גם אנכי מסכים איבריקו בגולי אורו כאור השחר ונפר · ולא יבוש יעקב ופניו אל יחפר · ודבריו יגאו לאורה · כי היא חכמה מפוארה · היום יו"ם ר"ח תמוז לסדר ואת חקת התורה · אשר צוה ה' בתדירה לפ"ק: פה עיר ברעסלא נאם הצעיר יצחק חייוק הלוי המונה ק"ק לובלין יע"א והגליל יל"ו:

אם כי אין דרכי לתת הסכמה לשום אדם המדפיס ספר אדם בדרוש וק"ו בעניני איסור והיתר כי הדבר צריך יעוב ופיון רב · אך להיות שוב הניח יעקב איש תם ומתמם עם תמימים · ה"ה התורני הרבני המופלא מהור"ר יעקב לובלין מק"ק ליסא חיבר ספר על פי משל ומליצה וחידת חכמים · ותוכו רצוף לאהבה ויראת ה' · ורואים חכמיכו קדמונינו היו מחבבים בעלי הלשון לשון חכמים · ועליכו לילך בעקבי הראשונים לכן אמרתי למלאות שאלתו ובקשתו להסכים עם כבוד הרבני' המח"ס להדפותו להביא על מזבח הדפוס ולחקוק דבריו בעט ברזל ובעזור לומר על כל איש ישראל כל יפיע נבונו בלתי ידיעתו · אל השומע לדבריו ונעם ויבח עליו ברכת טוב

הכ"ד פה' יום ג' ר"ח סיון תל"ה לפ"ק:

הקטן מריה ליב חוכה ק"ק גלוגא ומצ"ו בק"ק לבוב והגליל יל"ו:

חוינא לספרי דיעקב איש תמיר במלאכת מחשבת · איש אשר רוח ה' בקרבו ונשבת · להוליח מבשנו כר"דכורא · הבלול במקרא ובמשנה ובגמרא · וקול קול יעקב אם להבות חולב · והוא לפני מלכי יתילב · מלך הנגב והלפון המשתערים · הוא משיב מלחמה ליד שערים · ה"ה אחד מן אבריח דדיינא ווסא דק"ק ליסא · דבריו בשקל ובמאזני השכל מופלגא · במשל ומליצה ובמופתות תורייות לוכח האיתים והווייס · המתאמצים בשכיות החורה ודבר ה' בויים · ואשר ראיתי כי רצוי עליכו לשבח · ולאמץ ולישר חילא לקרבו למזבח · וכאשר קדמוכי רבני' מופלגי' גאוכי ארץ · בגזרת עירין פתגמא על מסיגי גבולו כליון וחרון · גם אנכי לדבריהם הסכמתי · ולכבוד תכסיית שמי חתמתי · פה"ד סמדבר לכבוד התורה ולומדי' · יו"ב ד' תמוז תל"ה לפ"ק:

כאם יצחק זעליג המכונה קרא חונא ק"ק קאלים לע"ע בק"ק פוזנא: (ואחר זה נתקבל בק"ק דשסיא והכוברי"א):

הסכמות הגאונים המופלגים המפורסמים דק"ק אשכנזים וספרדים שבאמשטרדם יע"א:

בעברי פה כרעסלא נח שי מחכם השלם התורני הרבני המופלא מוהר"ר יעקב מליסא ותלמודו בידו חובר חיבר קטן הסכמות ורב הלכות בחכמה וירחה וברחותי שכבר קדמוני הרבנים המפורסמים ונתנו לו רשות להביא חיבורו לדפוס גם אנכי מסכים עמהם. כ"ד היום יום ו' לסדר אלה יעמדו לברך שנת תכ"ה לפ"ק:

הלעיר אלעזר מקרלקא:

גם הלום ראיתי אשר מסיר במלאכתו מלאכת שמים ה"ה הרב התורני המופלג מוהר"ר יעקב מליסא נר"ו שחיבר ותקן מגילת ספר יקר הערך הנקרא בשם התערות תלך הנגד עם מלך הכפון וכו' ומעריך מערכות דברי אלהי"ם חיים לפני מלכים יתיצב ויעקב אין תם יושב אהלים אהלי שם במלחמתה של תורה לוחן בעקב עשיו לספיל אדרבה מלכים ויועצי ארץ החורבות לוגרות רעב ומתייהדים בעושר שמור ונו' לבנות חרבות למו חרבם תבחלבם וקשתותם קשת רמיה תשברנה ומרים דגל תמימי דרך ההולכים בתורת ה' חכמות בחוץ תרונה ברחובות תתן קולה קול יעקב מניד בחמרי יושר חושר הכפון להולכים בתמים ועם היות כי לא זכינו לעמוד על כל המקרא מחמ' רוב לורבי לבור המוטל עלינו וזו היא סיבה שאין בנו חפץ להסכים בנקלה על ספרי' חדשים מ"מ על פי הראיה מן הכח לידינו יגעינו ומלאנו אמרותיו אמרות טהורות ונעימות בירחת ה' ואנו במתקה וגם ראינו חכמים אנשי שם שראו את פה"ם וקילסוהו להוליא ספר הכ"ל לאור הדפוס גם אנחנו מסכימים עמהם בתוקף גזרת נחש חויא דרבנן דלית בה אסותא אלא ידפים אין ספר הכ"ל כמשך עשר שנים בשום חופן בלתי רשות חכם המחבר והעובר על דבריו להסיג גבולו יפחד מפחד רעה והמסייעו ומחזיק ידיו יאמר עליו עץ חיים היא למחזיקים ונו': כ"ד העומדים על התורה ועל העבודה תוך לאומי עם סגולה ק"ק ת"ו יבסדר וכשנת רמה כתתי לפניך היום את לפ"ק החיים ואת הטוב וכו': דוד ישראל עמיאם יצחק חיים ן' דנא די בריטו

הסכמות הגאון המפורסם דק"ק המבורג יצ"ו והאשל הגדול ארך האבר וגדול הנוצה חכם חאגיז נר"ו:

ובית מיני בשו"י רבים קמ' עלי כתיב המה הנאומים הרבנים אשר כבר כתבו רשות והורמן להתורני הרבני המופלא החכם השלם מהור"ר יעקב מלובלין דק"ק ליסא יצ"ו. להוציא לאור תעלומ' חכמה אשר חזן ותיקן דברי מוסרי' בשכל ומדע בלשון נח ונקי לעורר לבבות הטהורים טהור ומח ובדרך משל ומליצה דבר נאה ומקובל בחיבת הקודם. בכן גם אנכי הקטן נקיטנא בשלופי דגלימא להסכים לכל ידפסו שנית עד זמן המבואר בדברי הנאומי' בלתי הורמן הרבני מהור"ר יעקב הכ"ל והשומע לבו יאשכון בטח שלמן ויזכה לביאת ינון. כ"ד יו' ח כ"ו טבת תכ"ו לפ"ק:

הק' יחזקאל לבית קלינבעל בוינן חו' בג' ק"ק אה"ו יע"א:

אמר מניח ז"ל רחיתי אחרי רוחי במעלת הספר כיאור"בו. מאחר כי המחבר תפס במושלם. כמארז"ל דאמרו ז"ל לעשות לרוח משקל. אפי' רוח הקודש שטורח ע"י הכביאים. אינה טורח אלא במשקל. יש מכביאים ספר אחד. ויש מכביאים שני ספרים. ויש שני פסוקים. [כמ"ר לעשות לרוח משקל]. ומיה תכן כמדה. אפילו דברי תורה שנתנו מלמעלה. לא ניתנו אלא במדה. יש שוכה למקרא. ויש שוכה למשנה. ויש שוכה לגמרא. ויש שוכה לאגדה. ויש שוכה לכולם. הכל כפי הכנת המקבל. והנה אנכי הרואה במעלת הרבני המופלא מחבר הספר הלזה. כי תחכמוני הוא. וזכה בכולם. כדאוי ואתקיים. בקלא דלא פסיק. דהקול קול יעקב. במדרשים ואגדות. ובמקרא אלא לועברידות. כאן נמלאו. וכאן היו לוחות ושברי לוחות. שלות ותשובות חמודות. ופרש את השלה. בשלת לשון הזהב. לשון תורה לחול. אלו מיה עליונים. מיה שאין להם סוף. ולשון חכמים לחול אלו מיה תחתונים. דברים חדשים. מפי זקנים יצאים. וחזותן מוכיח דלוחות לאת כתיב ללמדך דשתיהן שוות לטובה. שבח דאיהו בלוויתיה. לויתן ושבל טוב כל מולאו מיה חיים. שמח דכולהביה. מאן בעי סם חיים עיניות חזיכה מצרים. ובלבבו יבין כי נהר מים רבים. והפליא עצה. הגדיל תושיה. ובעלה עמוקה. ברבה תבונה. הכי קרא שמו יעקב. יושב אוהלים. כי בתבונת המרמה. אזן ותקן דברי מוסר חכמים שבכל. וקבץ אזן והון לו. כל לו כל אלין. לשון חבה. ועל שפתיו הוסיף לקח. ללמד דעת את העם המתאווים תאוה במדבר בערבה. ערבים עלי דברי דודים. כי פתח טוב פתח לעוברים ולשבים. יערוף כמטר לקחו. המטיר על דשאים פחים. ואח"כ אתר לשם אתירם למעלה מעשרה. ומלא לשם מרובה מתחת כשם הכבוד. ואת הבשרה ונחלת. שפקעה לרשות הרבים. יכבו אותה במים רבים. מים מתוקים. וכמלח המתיק את הבשר החי. יתן אל לבו. כי זה מעלה מרובה למחלה. יעוב דשע דרכו וגומר. לחזק הוא הרפה. מטפס ועולה. מטפס ויורד. וכלפי חשך מטה. ומדת הדין יסיח כופה. קרנו תרום בכבוד. כבוד מלכים הסתר דבר. אשרי נפוי פשע. כשוי חטאה. חטאת פיתו דבר שפתיו דבר שפתים אך למחסור. זה יזכה זה בא. ושפל על כתפו. זה וידוי מעשר

הנדתי

10216913
A. hebr. 482 c

ספר

השתערות מלך הנגב עם מלך הצפון

מלחמת

חובה · נפלאה לטובה : שריס עליונים · מלא"כים מדיינים:
הנגבי והלפוני · השמאלי לסיומי: עורך מערכות · בדברי
תהפוכות: ומקשה עורף · בלחם שורף : רוח סחפין :
המלך הצפון : והמלך הנגב · המרומם הנשגב: ממלל מלין · ברורין
וגלילין : בחכמה נפלאה · בפז מסולאה : בלחות המלה · ובירתה
כלולה: חברו התורני · המופלא הרבני: החכם השלם ·

נזירת יהלום · מהור"ר **יעקב לונדין** חד
דמן חב ריש דק"ק
ליסא יצ"ו :

ועל טוב יזכר שמם של החלופים קלינים וגבירים דק"ק ווינא יע"א ונס לרבות ניסי
החלוף היקר הר"ר פנחס שי' ואשתו אחותי רעייתי הנבירה המסולאה
מרת נעכדלה תי' עם יולאי חלוצי' הבחורים כה"ר יהודה וכמ"ר
רפאל שי' שסייעוני בסך מה להוצאות הדפוס יתן ה'
תברכם בממון · ותשמרם מן המזיקים ·
ויתתל נזעם כעץ על יובל
ולפיקים · אמן :

BIBLIA HEBRAICA

באמשטרדם

ברפוס המשובח של

הגביר אברהם בן הישיש הנכבד רפאל חזקיהו עמטיאש זצ"ל :

שנת על כן יאמר בספר מלחמה להי' את והב לפ"ק:

10216913

10218913

